

2011

Skatter i Sverige

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2011

Skatteverket

Startsida | Skatteverket

http://www.skatteverket.se/ RSS Google

Skatteverket Lyssna Teckenspråk Anpassa Other languages Kontakta oss | Press | Innehåll A-Ö

Startsida Privat Företag & organisationer Rättsinformation Om Skatteverket

Vår vision är ett samhälle där alla vill göra rätt för sig

Logga in, e-tjänster
Valj e-tjänst
Alla e-tjänster >

Gå direkt
Beställa personbevis
Fastighetstaxering - småhus
Husarbete
Informationsträffar och möten
Kassaregister
Räkna ut din bilförmån
Räkna ut din skatt
Skattetabeller
Äktenskapsregistret

E-deklarerar ditt småhus senast den 1 november
Den 1 november 2011 är sista inlämningsdag för fastighetsdeklarationen.
Har du fått ett förslag fastighetstaxering eller en förtryckt fastighetsdeklaration? Du måste antagligen göra inget alls!
Alla nyheter >

Aktuellt
Pilotstudie för röststyrda menyval i Skatteupplysningen
Nu skickas förslaget för särskild beräkningsgrund (stående jämkning) för år 2012...
Lägre ränta på skattekontot
Alla nyheter >

Vanliga frågor
Ökar fastighetsavgiften vid höjda taxeringsvärden på småhus 2012?
Skattereduktion för gåvor till ideella organisationer
Frivillig rättelse av oredovisade tillgångar och inkomster i utlandet.
Hur beräknar jag maximal skattereduktion för Rot/Rut?
Fler frågor >

Blanketter
Anmälan Införsel - Alkoholskatt
Flyttanmälan
Skattejämkning
Skatte- och avgiftsanmälan
Utbetalning för hushållsarbete
Utbetalning för ROT-arbete
Blanketter - privat >

Verksam.se
För dig som driver eller vill starta företag. Information och tjänster från myndigheter.

Husarbete
Husarbete är ett sammanfattande begrepp för ROT- och RUT-arbete. Skattereduktion ges bara för arbetskostnad.

Viktiga datum
Privat
Företag och organisationer

Maj 2011
2 Måndag Filip Filip
3 Tisdag John Jane
4 Onsdag Monika Mona

Kontakta eller besök oss Om PUL Prenumerera (RSS)
Om webbplatsen Om cookies

Via Skatteverkets webbplats på Internet,
www.skatteverket.se,
 kan man dygnet runt ladda ner eller beställa blanketter
 och broschyrer, få information, räkna ut sin skatt m.m.
 Boken Skatter i Sverige hittar du under kategorin
 Om Skatteverket. Du finner boken under rubriken Statistik.

Originalarbete och tryckning: Elanders Sverige 2011

SKV 152 utgåva 14, Skatter i Sverige 2011

Förord

Syftet med Skatter i Sverige är att ge en översiktlig och samlad bild över ekonomisk statistik avseende det svenska skattesystemet. Publikationen ska kunna användas som underlag i samhällsdebatten, där skattepolitiken utgör en av de viktigaste och mest kontroversiella frågorna. Dessutom ska boken tjäna som en vägledning till de många statistikällor som finns på området.

Inledningsvis i kapitel 1 behandlas skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv. Därefter följer i kapitel 2 en information om offentliga sektorns inkomster och utgifter utifrån nationalräkenskaperna. I kapitel 3-6 presenteras statistik om skatt på arbete, kapital samt konsumtion och insatsvaror. Kapitel 7 utgör en fördjupning inom företagsbeskattningen. Kapitel 8 behandlar inkomstfördelning och kapitel 9 skatteskulder och uppbördsförluster. En redogörelse av fel och fusk samt skattekontroll och skattebrott redovisas i kapitel 10 och 11. I kapitel 12 redovisas resultat från de attitydundersökningar som Skatteverket riktat mot företagen och medborgarna under 2001-2007. Därefter presenteras den svenska skatteadministrationen i kapitel 13 och de svenska skatternas historia i kapitel 14. Årsboken avslutas med internationella jämförelser i kapitel 15.

Inom varje kapitel har ambitionen varit att ge en fyllig redogörelse av alla förekommande skatter, även sådana som är beloppsmässigt obetydliga men som ibland väcker stort intresse i den allmänna debatten. Förutom statistik över olika offentliga

skatteinkomster (skatteutfallet) presenteras statistik över antalet skattskyldiga (skattesubjekt) som betalar skatterna samt de inkomster, tillgångar, varor m.m. (skattebaserna) som beskattas. I anslutning till de statistiska diagrammen och tabellerna finns förklarande texter om skatteregler och uppbördsförfaranden.

Liksom tidigare har en strävan varit att publicera så aktuell statistik som möjligt samt tidsserier bakåt i tiden. Möjligheten till exempelvis aktuell inkomstskattestatistik begränsas dock av att statistiken bygger på taxeringen ett år efter inkomståret. När det gäller internationell skattestatistik som publiceras av Eurostat (EU:s statistikkontor) eller OECD förekommer av naturliga skäl eftersläpningar i sammanställningen av statistik från medverkande länder.

Skatteverket ger även ut ett särtryck på engelska av denna bok, *Taxes in Sweden 2011*. Särtrycket innehåller en omfattande sammanfattning av det viktigaste innehållet i boken och är en ingång till tabellerna i respektive kapitel. Alla tabeller i den svenska delen är även försedda med engelsk text.

Skatter i Sverige har framställts av analysenheten vid Skatteverket. Redaktör har varit Ali Bahrami. Utöver Skatteverket har Finansdepartementet bidragit med kapitel 1 och SCB med kapitel 2 och 8.

Solna i november 2011

Ingemar Hansson
Generaldirektör

In English:

This is the 14th annual edition of the Tax Statistical Yearbook of Sweden, from 2003 called *Taxes in Sweden*. The purpose of the publication is to present an overview of the Swedish tax system as well as up-to-date statistics on tax bases, tax revenue and other relevant aspects of taxation.

To make the yearbook accessible to an English-speaking audience, an English

summary is available as a separate publication, *Taxes in Sweden 2011*, and at our website www.skatteverket.se. The English summary contains references to tables in the Swedish edition. These references are put in brackets, e.g. [12.1] in the English summary is a reference to table 12.1 in the Swedish edition. Furthermore, all tables in the Swedish edition contain an English translation.

Skatter i Sverige 2011

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

FÖRORD / Preface	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Table of contents	4
SAMMANFATTNING / Summary	5
DEL 1 ÖVERBLICK / OVERVIEW	16
1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv, <i>Taxes in an economical and historical perspective</i> , Anders Kristoffersson, Finansdepartementet	17
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna, <i>The public sector in the national accounts</i> , Maria Pettersson, Staffan Wikstedt, SCB	33
DEL 2 SKATTEBASER OCH SKATTEINKOMSTER / TAX BASES AND TAX REVENUES	
3 Totala skatter i Sverige, <i>Total taxes in Sweden</i> , Annika Persson, Skatteverket	45
4 Skatt på arbete, <i>Taxes on labour</i> , Annika Persson, Skatteverket	53
5 Skatt på kapital, <i>Taxes on capital</i> , Annika Persson, Skatteverket	103
6 Skatt på konsumtion och insatsvaror, <i>Taxes on consumption and input goods</i> , Mats Andersson, Skatteverket	131
7 Företagsbeskattning, <i>Business taxation</i> , Katrin Wallberg, Skatteverket	163
DEL 3 SÄRSKILDA REDOVISNINGAR / SPECIAL TOPICS	
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet, <i>Taxes, income distribution and wealth</i> , Petter Wikström, SCB	187
9 Skatteskulder och uppbördsförluster, <i>Tax arrears and collection losses</i> , Karolin Wallström, Skatteverket	209
10 Fel och fusk, <i>Tax errors and tax evasion</i> , Kurt Norell, Skatteverket	219
11 Skattekontroll och skattebrott, <i>Tax control and tax crime</i> , Susanna Wanander, Ali Bahrami, Skatteverket	237
12 Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll, <i>Opinions on the tax system, tax evasion and tax control</i> , Henrik Franzon, Skatteverket	263
13 Administration av skattesystemet, <i>The tax administration</i> , Ali Bahrami, Skatteverket	273
14 Skatternas historia under 1900-talet, <i>A century of taxes</i> , Jan-Erik Bäckman, Skatteverket	283
15 Svenska skatter i internationell jämförelse, <i>Swedish taxes in an international perspective</i> , Susanna Wanander, Skatteverket	295
DETALJERAD INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Detailed table of contents	319
SAKORDSREGISTER / Index	325

Sammanfattning

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I kapitel ett ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter.

Skattesystemets huvuduppgifter

Skattesystemets grundläggande uppgift är att finansiera offentliga utgifter. Utöver detta grundläggande fiskala syfte brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter: att skapa samhällsekonomisk balans, att fördela inkomsterna rättvist och att fördela resurserna effektivt.

Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter är två grundläggande beskattningsprinciper: intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Skatteförmågeprincipen innebär att skatten ska betalas efter de skattskyldigas förmåga att betala skatten.

En ekonomisk klassificering av olika skatter

En ekonomisk klassificering av olika skatter kan ske på många sätt. I den här boken är utgångspunkten skatt på arbete och skatt på kapital. En annan vanlig distinktion är direkta och indirekta skatter. Med direkta skatter avses skatter som utgår på inkomster och förmögenheter. Indirekta skatter utgår vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter på t.ex. alkohol och tobak. Dessa två indelningsgrunder kan kombineras i en fyrdelning av de svenska skatterna; direkta och indirekta skatter på arbete och kapital.

Skatternas utveckling de senaste 25 åren

De svenska skatternas utveckling under de senaste 25 åren kan mycket kortfattat beskrivas på detta sätt:

- *från sam- till särbeskattning*
1971 avskaffades sambeskattningen av giftas inkomster. Sambeskattningen medförde att margineffekterna på extra arbetsinsatser för ett hushåll blev höga och detta i kombination med en ökad förvärvsfrekvens för kvinnor ansågs som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt.

- *från direkt till indirekt beskattning*
Uttaget av socialavgifter har ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet. Punktskatterna har fått större betydelse för finansiering av offentliga utgifter.

- *skattereformen 1990-91*
De formella skattesatserna sänktes, skattebaserna breddades, styrande inslag togs bort, proportionell skatt på kapital infördes (30 procent).

- *efter skattereformen*
Skatteuttaget på arbete ökade under 1990-talet men har därefter sjunkit dels genom kompensation för de under 1990-talet införda allmänna egenavgifterna, dels genom införande av jobbskatteavdrag. Hänsyn tas till internationella krav med nya villkor för bl.a. beskattning av kapitalinkomster. Miljörelateringen av skattesystemet har ökat liksom inslaget av differentiering bl.a. för att stimulera den varaktiga sysselsättningen.

2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

I kapitel två redovisas översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter i enlighet med nationalräkenskaperna. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten. Utvecklingen av den så kallade skattekvoten beskrivs. Kapitlet innehåller även en mer detaljerad beskrivning av vissa skatter och det avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på olika ändamål.

Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin, uppdelad på sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. Den offentliga sektorn delas i sin tur upp i tre delsektorer: statlig sektor, socialförsäkringssektor samt kommunal sektor. Inkomsterna delas upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Utgifterna består av transfereringar, konsumtion och investeringar. Skillnaden mellan inkomster och utgifter visar det finansiella sparandet. År 2010 uppgick de totala inkomsterna och utgifterna inom den offentliga sektorn till 1 691 respektive 1 693 miljarder kronor, vilket ger ett finansiellt sparande på -3 miljarder kronor.

Under perioden 1993-2010 ökade de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 301 till 640 miljarder kronor. Skatterna på produktion och import (inkl. EU-skatter) ökade under samma period från 261 till 602 miljarder kronor. Uppgifter om skattekvoten, dvs. skatternas andel av BNP, används ofta i den ekonomiska debatten. Under perioden 1993-2010 har den totala skattekvoten varierat mellan 46 och 52 procent. 2010 uppgick skattekvoten till 46 procent.

Av den offentliga sektorns utgifter 2009 används nästan hälften, 42 procent, till ändamålet socialt skydd. Andra viktiga ändamål är utbildning (14 procent), hälso- och sjukvård (14 procent), samt allmän offentlig förvaltning (12 procent). I offentlig förvaltning ingår bland annat räntor på statsskulden.

3 Totala skatter

Kapitlet innehåller en samlad översikt över skatterna på arbete, kapital samt på konsumtion och insatsvaror (i enlighet med de definitioner som används i Årsbokens kapitel 4-6). På grund av olikheter i sättet att beräkna och periodisera skatterna så skiljer sig totalbeloppen en aning från beloppen i nationalräkenskaperna. Det senaste året som det går att få en helhetsbild över samtliga skatter är för 2009. De totalt fastställda skatterna summerade då till 1 457 miljarder kronor. Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2009 till 47,2 procent. Skatt på arbete svarade för 60 pro-

cent av skatteuttaget, skatt på kapital för 11 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 29 procent.

Av skatten avsåg 511 miljarder kronor (35 procent) kommunalskatt och 179 miljarder kronor (12 procent) avgifter till ålderspensionssystemet. EU-skatterna, dvs. den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU, uppgick till 7 miljarder kronor (0,5 procent). Resten, 760 miljarder kronor (52 procent), kan sägas vara statliga skatter.

4 Skatt på arbete

I kapitlet redovisas skatteunderlag och skatteinkomster från förvärvsarbete. Som skatt på arbete räknas dels fysiska personers inkomstskatt och dels socialavgifter.

Skatt på arbete idag

År 2009 uppgick skatten på arbete till 869 miljarder kronor, motsvarande 28,1 procent av BNP.

Sysselsättning och inkomster

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Sett över perioden 1993 till 2010 ökade antalet arbetstimmar med 12,1 procent. Återhämtningen sedan 1993 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 4 procent mellan 1993 och 2010 – från 751 till 783 timmar.

Andelen heltidsanställda 2009 var bland männen 80 procent och bland kvinnorna 61 procent. Genomsnittsinkomsten för en heltidsarbetande 2009 var 362 600 kr.

Direkt skatt på arbete

De taxerade förvärvsinkomsterna 2009 var 1 777 miljarder kronor och utgör basen för skatteberäkningen. Skatten tas ut som statlig och kommunal inkomstskatt. Den genomsnittliga kommunalskatten är 31,55 procent år 2011. Statlig inkomstskatt tas fr.o.m. 1999 ut i två skikt, med 20 respektive 25 procent. Den högsta marginalskatten år 2011 är 56,55 procent (vid genomsnittlig kommunalskatt). År 2009 hade

14 procent av inkomsttagarna över 20 år inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Motsvarande andel för heltidsanställda män var 36 procent och för heltidsanställda kvinnor 17 procent.

Socialavgifter

Socialavgifter tas ut i olika former: arbetsgivaravgifter (dito egenavgifter för egenföretagare), allmän pensionsavgift och den särskilda löneskatten (tas ut på inkomster från näringsverksamhet där den skattskyldige inte är aktiv och som inte grundar rätt till förmåner, på bidrag till vinstandelsstiftelser, vissa försäkringsersättningar och pensionskostnader). År 2009 uppgick socialavgifterna till 481 miljarder kronor, och de svarade därmed för 55 procent av all skatt på arbete.

5 Skatt på kapital

Skatt på kapital kan ses som skatt på avkastningen på reala och finansiella tillgångar. Ambitionen med kapitalbeskattningen är att ha en likvärdig beskattning av olika kapitalplaceringsformer för att motverka skatteplanering. Denna ambition gör att kapitalbeskattning förekommer i flera olika former.

Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen såsom avkastningsskatten på kapital i pensionsfonder och fastighetsavgiften på hyreshusens bostadsdel.

Skatt på kapital idag

Kapitalskatterna inklusive bolagsskatten uppgick år 2009 till 160 miljarder kronor varav bolagsskatt 87 miljarder. Kapitalskatterna motsvarade detta år 5,2 procent av BNP och utgjorde 11 procent av totala skatteuttaget.

Hushållens tillgångar och skulder

Individerna hade vid slutet av 2010 finansiella tillgångar på 6 650 miljarder kronor och skulder på 2 879 miljarder kronor, vilket motsvarar en finansiell nettoförmögenhet på 401 000 kr per invånare. Permanenta småhus och fritidshus har ett sammanlagt taxeringsvärde på 2 574 miljarder kr vilket utslaget per invånare motsvarar 273 000 kr.

Olika typer av kapitalskatt

Kapitalbeskattningen består av fastighetsavgift och fastighetsskatt, skatt på avkastningen på individernas kapitalinnehav, avkastningsskatt på pensionsmedel och kapitalförsäkringar samt skatt på företagens vinster.

Från 2008 har den statliga fastighetsskatten på bostäder ersatts av en kommunal fastighetsavgift. Den kommunala fastighetsavgiften tas ut med ett fast maxbelopp som är indexbundet. Vid låga taxeringsvärden tas ut en lägre avgift som är satt i relation till taxeringsvärdet. Statlig fastighetsskatt tas, liksom tidigare, ut på lokaler och industrier.

År 2009 uppgick fastighetsskatten och fastighetsavgiften till sammanlagt ca 25 miljarder kronor, varav inemot 15 miljarder hänförligt till bostäder.

Skatten på inkomst av kapital (räntor, utdelningar, kapitalvinster) för privatpersoner uppgick, netto, år 2009 till 25 miljarder kronor.

Avkastningsskatt tas ut på kapital avsatt för tjänstepension, kapital i form av privat pensionssparande och på kapitalförsäkringar. Skatten betalas in av dem som förvaltar de avsatta medlen. Inkomståret 2009 debiterades totalt 12,4 miljarder kronor i avkastningsskatt.

Skatten på företagens vinster, bolagsskatten, uppgick 2009 till 87 miljarder kronor och svarade därmed för drygt hälften av kapitalskatterna.

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, moms, dels punktskatter på specifika varor och tjänster. År 2009 uppgick skatterna på konsumtion och insatsvaror till 428 miljarder kronor, motsvarande 14 procent av BNP eller 29 procent av de totala skatterna.

Moms

Moms tas ut i varje led i produktionskedjan och nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga. Den generella skattesatsen är 25 procent. Två lägre skattesatser är tillåtna inom EU. I Sverige beskattas livs-

medel och hotelltjänster med 12 procent och tidningar, böcker, resor med kollektivtrafik och olika kulturella aktiviteter med 6 procent. Nettouppböörden av moms blir inkomst för staten. År 2009 uppgick den, exklusive kompensationer för moms betald av statliga myndigheter, till 306 miljarder kronor.

Punktskatter

Punktskatterna uppgick år 2009 till 121 miljarder kronor. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse under senare år och svarade 2009 för cirka 60 procent av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel av punktskatterna (exklusive skatt på drivmedel) har varit i stort sett oförändrad de senaste åren. Tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten har efter Sveriges inträde i EU helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstillstånd och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Energi- och miljöskatterna inbringade sammanlagt 70 miljarder kronor under 2009, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja. Alkohol- och tobaksskatterna uppgick till 23 miljarder kronor, varav 11 miljarder kronor var tobaksskatt och 12 miljarder kronor var alkoholskatt. Skatterna på vägtrafik utgjorde 16 miljarder kronor, importskatterna cirka 5 miljarder kronor, lotteri- och spelskatter 6 miljarder kronor samt skatt på annonser och reklam som tillsammans med ett antal avgifter utgjorde cirka en halv miljard kronor.

Energiskatterna har under senare år fått en alltmer miljömässig profil, med en förskjutning från ren energibesättning till en beskattning av miljöskadliga utsläpp. Vid sidan av energiskatterna finns även andra styrmedel för minskade utsläpp. Ett sådant är det system för handel med s.k. utsläppsrätter av växthusgaser som finns inom EU för vissa typer av anläggningar. Detta system utgör ett komplement till energibesättningen, vilket innebär att anläggningar som omfattas av denna handel

medges befrielse från en stor del av koldioxidskatten.

7 Företagsbeskattning

I kapitlen 4-6 beskrivs det svenska skattesystemet utifrån olika skattebaser. I kapitel 7 ges en samlad beskrivning av företagsbeskattningen. Den skattemässiga termen för företagsbeskattning är inkomst av näringsverksamhet. En grundläggande princip för företagsbeskattning är att man utgår från det bokföringsmässiga resultatet och en annan att den ska vara neutral i förhållande till olika företagsformer.

Företagsstrukturen i Sverige

Mycket stora företag är relativt sett vanligare och medelstora mindre vanliga i Sverige än i andra länder. Antalsmässigt dominerar de allra minsta utan anställda. De enskilda firmorna och aktiebolagen är de vanligaste företagsformerna i Sverige. När det gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen.

Skatt för juridiska personer

Den totala skatten för juridiska personer år 2009 uppgick till 140 miljarder kronor, varav aktiebolagen tillsammans med banker och försäkringsbolag svarade för 89 procent. Ett fåtal mycket stora bolag (0,03 procent) står för 24 procent av den totala bolagsskatten. Aktiebolagens samlade överskott för 2009 uppgick till 447 miljarder och de ackumulerade underskotten till 665 miljarder. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Andelen med redovisade underskott år 2009 var 45 procent bland de enskilda näringsidkarna och 41 procent bland delägarna i handelsbolag. De överskott som redovisas är oftast små. För endast 19 procent av samtliga enskilda näringsidkare och 15 procent av delägare i handelsbolag med överskott översteg överskottet 200 000 kr.

Nyföretagande

Under 2010 startades 66 681 nya företag i Sverige, vilket är en ökning med tolv procent jämfört med året innan. De nya företagen under 2010 beräknas sysselsätta 117 419 personer, varav 38 procent på heltid.

8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

Detta kapitel sätter fokus på tre områden:

- inkomster som ett mått på den ekonomiska standarden och fördelningen av inkomster mellan olika grupper av individer och hushåll
- den direkta beskattningen av individer och hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper
- kvinnors och mäns förmögenhet

Den direkta beskattningen av individen

År 2009 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 27,2 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i direkta skatter. Med direkt beskattning menas inkomstskatt, allmän pensionsavgift, egenavgifter för näringsidkare, och fastighetsskatt/avgift. Jämfört med 1991 – det första året efter skattereformen – är det en i stort sett en oförändrad nivå. Under perioden 1980-2009 har beskattningen blivit mindre progressiv, dvs. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

Den högsta marginalskatten, den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst, ökade kontinuerligt under perioden 1993-1998. Från och med 1999 har den högsta marginalskatten legat på ungefär samma nivå. År 2009 är den högsta marginalskatten 56,6 procent. Marginaleffekten, den effekt en inkomstökning har på skatten och olika bidrag och avgifter, är högst för ensamstående med barn och de äldsta pensionärerna.

Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och transfereringar har som syfte att omfördela inkomster mellan grupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. Den disponibla inkomsten uppgick 2009 till i genomsnitt 88 procent av

faktorinkomsten för hushåll 18-64 år. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed 49 200 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med en årsinkomst under 200 000 kr fick mer i bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt.

Inkomstfördelningen för individer och hushåll

Inkomstspridningen var ganska konstant under 1980-talet men ökade under 1990-talet. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen något, för att sedan åter öka och 2007, då kapitalinkomsterna var rekordhöga, nå sitt hittills högsta värde. De som har de högsta inkomsterna har haft en avsevärt bättre utveckling än vad övriga grupper har haft. Kapitalinkomsternas betydelse har ökat, och ökade kapitalvinster förklarar en stor del av den ökade inkomstspridningen.

Under 2009 hade samtliga åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991.

Förmögenhetsfördelning

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. År 2007 ägde de 1 procent mest förmögna individerna nästan en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 65 000 kr. År 2007 hade drygt en och en halv miljon hushåll en marknadsvärderad förmögenhet som var större än en miljon kronor. Nettoförmögenheten bestod till 72 procent av fastigheter och bostadsrätter. Banksparande stod för 11 procent medan 14 procent av nettoförmögenheten bestod av aktier och fonder.

9 Skatteskulder och uppborädsförluster

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in – uppborädsförluster. Uppborädsförlusterna för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, moms och punktskatter uppgick 2010 till 5,9 miljarder kronor eller 0,4 procent av de totala skatterna. Detta betyder att uppborädsförlusterna minskat med cirka 2,3 miljard kronor jämfört med året innan. Ni-

vån på uppbördsförlusten börjar nu närma sig samma som innan den ekonomiska krisen som drog upp uppbördsförlusterna år 2008 och år 2009.

Skuldbalansen

Skattefordringarna exklusive dröjsmålsavgifter var dryga 34,8 miljarder kronor vid utgången av år 2010, varav 14,5 miljarder avsåg fysiska personer och 20,3 miljarder avsåg juridiska personer. Det fanns 120 000 fysiska personer och 46 000 juridiska personer med skatteskulder. Bland fysiska personer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av skuldfallen, och över 1 miljon kronor i 1,7 procent av skuldfallen. Den sistnämnda gruppens andel av totala skuldsumman uppgick till 51,4 procent. För knappt åtta procent av de juridiska personerna med skatteskulder översteg skulden 1 miljon kronor, men dessa svarar för hela 75 procent av de juridiska personernas totala skatteskulder.

10 Fel och fusk

Med skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skatteundandragande genom svartarbete

Skatteverket har åren 2005-2006 genomfört en kartläggning av svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. I det här kapitlet återges ett sammandrag av de viktigaste resultaten.

Svarta arbetsinkomster kan indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster kan fås indirekt via nationalräkenskaperna. I dessa finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 mdkr räknat på 2002 års nivå.

Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

En skattning av dolda inkomster bland företag baserad på genomförda skatterevisio- ner landar på 71 miljarder kronor. Denna skattning är till 85 procent hänförliga till småföretag och inkomsterna fördelar sig på ungefär lika delar på oredovisad lönein- komst och oredovisad företagarinkomst.

Intervjuundersökningar förklarar 20 miljarder kronor

Skatteverket har också gjort mycket detalje- rade intervjuundersökningar. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbete där kö- pare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de utför och köper svarta tjänster. Vad gäller varor har gjorts en separat undersök- ning av varor som köpts svart.

Intervjuundersökningarna förklarar cir- ka 20 miljarder kronor av svartarbetet.

Svartarbetet har ökat

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisions- verket (RRV) en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsälj- ning m.m. En jämförelse mellan Skattever- kets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart – 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997.

Andra former av skatteundandragande

Utöver svartarbetet förekommer även andra former av skatteundandragande. Det som beskrivs i det här kapitlet, är skat- tefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar.

Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek m.m.

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ”Skattefelskarta” som visar hur skattefelet enligt verkets uppfattning fördelar sig på svartarbete, internationella transaktioner och andra fel. Skattefelskartan delar också upp skattefelet på olika skatter och några grupper av skattebetalare. Sammantaget bedöms skattefelet i Sverige ligga i stor- leksordningen 133 miljarder kronor. Un- der 2010 har en sammanfattande bedöm- ning gjorts att skattefelet minskat något.

Bedömningen har gjorts utifrån ett antal indikatorer. Minskningen hänförs till indikatorn *felutrymme* för skattebetalarna. Minskningen bedöms vara en följd av stora övergripande lagförändringar såsom införandet av personalliggare, kassaregister, skattereduktion för husarbete (RUT och ROT) samt nya informationsutbytesavtal med f.d. skatteparadis. Skatteverkets insatser för att införa dessa förändringar har medverkat till det minskade felutrymmet.

11 Skattekontroll och skattebrott

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen. Parallellt finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Genom skattekontrollen kan man upptäcka och åtgärda skattefusk och andra felaktigheter.

Skattekontrollen

År 2010 hanterade Skatteverket närmare 62 miljoner kontrolluppgifter och 17,8 miljoner deklARATIONER avseende inkomstskatt, moms, arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och punktskatter. Under samma tid fattades 585 000 beskattningsbeslut till följd av själva kontrollen. Inkomstbeskattningen svarar för 57 % av det totala antalet beslut. Det skattemässiga värdet av kontrollen uppgick till 17,4 miljarder kronor.

En stor del av skattebrotten upptäckts i samband med skatterevisioner. Skatterevisionerna har dock minskat från över 18 000 per år i slutet av 1980-talet till 4 370 år 2010.

Under året 2010 genomfördes ca 78 000 företagsbesök. Av dessa är 11 000 personalliggarbesök och 55 000 kassaregisterbesök.

Den preventiva effekten av skattekontrollen dvs. de skattskyldigas bedömning av risken för upptäckt vid skatteundrandragande och dess konsekvenser, bedöms som betydande.

Tillämpning av det administrativa sanktionssystemet

Skattetillägg tas ut vid utebliven deklARATION och vid oriktig uppgift i deklARATION. Antalet beslut om skattetillägg år 2010 var

154 000 och den totala nettosumman av skattetillägg uppgick till drygt 1.1 miljard kronor. Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av besluten är mycket lägre än antalet beslut, eftersom en person kan få flera skattetilläggsbeslut.

Förseningsavgift ska betalas om deklARATIONEN inte lämnas i tid. År 2010 påfördes 214 000 förseningsavgifter till ett värde av 246 miljoner kronor. Flest förseningsavgifter, 149 000, påfördes den månatliga skattedeklARATIONEN som avser mervärdes-skatt och arbetsgivaravgifter, och det totala värdet uppgick till 97 miljoner kronor. Antalet förseningsavgifter vid den årliga taxeringen var ca 61 000, beloppsmässigt motsvarande 147 miljoner kronor.

Tillämpningen av det straffrättsliga sanktionssystemet

Skatteverkets brottsanmälningar (avseende alla brott) minskade under 1990-talet, för att sedan fördubblas mellan åren 2001 och 2010 till ca 3700. Under år 2010 var knappt 2400 personer misstänkta för skattebrott, varav närmare 2300 för brott enligt skattebrottslagen. 91 personer fick fängelse ovillkorligt. Den genomsnittliga strafftiden för fängelsedomarna år 2010 uppgick till knappt 17 månader.

Skatteverket biträder åklagare i skattebrottsutredningar

Sedan år 1998 kan Skatteverket under åklagarens ledning utföra brottsutredningar vid särskilda skattebrottsenheter. I de ärenden som skattebrottsenheterna avslutat fanns brottsmisstankar mot drygt 300 personer år 1999, ett antal som ökat till 2600 år 2009 till följd av att verksamheten byggts ut och effektiviserats.

Skattebrottslingen

Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som den genomsnittlige svensken. Drygt 50 procent av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är kroniska brottslingar. Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott.

12 Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten eller företagen om attityder till skattesystemet, skattefusk, Skatteverkets kontroll, mm.

Resultaten som presenteras i detta kapitel är från 2001-2007, med ett slumpmässigt urval på 3 000 medborgare eller företag vid vart och ett av mätillfällena och med svarsandelar på ca 50 procent.

De svarande fick ta ställning till en rad positivt formulerade påståenden. Svaren delades i efterhand in i 4 grupper; ”instämmer”, ”neutrala”, ”instämmer ej” och ”ingen uppfattning”.

Medborgarnas syn på skattesystemet och förutsättningarna att göra rätt

Medborgarnas attityd till skattesystemet har fluktuerat över åren. Före skattereformen 1990/91 var medborgarna i högre utsträckning missnöjda med skattesystemet. Efter reformen har attityden till skattesystemet blivit mer positiv. Det är dock närmare hälften av medborgarna som har en negativ inställning till skattesystemet.

Endast var sju medborgare instämmer i att skattesystemet är enkelt. De grupper som är mest missnöjda med skattesystemet är höginkomsttagare, egenföretagare, medborgare med minst sex kontakter med Skatteverket samt personer som är mycket intresserade av skattefrågor.

Allt fler medborgare tycker emellertid att det är lätt att deklarerat. Vid 2006 års mätning instämde 60 procent i påståendet medan 14 procent var av motsatt uppfattning.

Medborgarnas syn på skattefusk och Skatteverkets kontroll

Ungefär sex av tio medborgare anser att omfattningen av skattefusk är ett allvarligt samhällsproblem, medan en av tio inte tycker det. Undersökningen visar att vissa medborgare ser svartarbete och skattefusk som skilda saker eftersom det är fler som tycker det är ok med svartarbete än med skattefusk. Lika många som anser att det är ok att folk arbetar svart (14 procent) skulle undanhålla inkomst från beskattning om de själva hade möjlighet till det.

Få medborgare anser att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk. En majoritet av medborgarna saknar emellertid uppfattning eller ger Skatteverket ett neutralt betyg. Bland de som har en uppfattning är det dubbelt så många negativa som positiva till påståendet.

Företagens attityder

Andelen företag som tycker illa om skattesystemet sjönk markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att 2007 års undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur. Andelen företag som inte tycker att skattesystemet är enkelt minskade också något men är fortfarande hög, 45 procent.

Liksom bland medborgarna är trenden bland företagen att fler och fler instämmer i att det är lätt att deklarerat och lämna uppgifter om olika skatter, men det är ändå fortfarande fler företag som är negativa än positiva till påståendet.

Närmare hälften av företagen saknar uppfattning om Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk bland företagen. Andelen negativa var 2002-2005 ungefär dubbelt så stor som andelen positiva, men resultatet förbättrades kraftigt till 2007 då fördelningen utjämnades.

Ungefär 40 procent av företagen håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk från ett företag i deras bransch.

13 Administration av skattesystemet

Detta kapitel behandlar skatteadministrationen ur olika synvinklar: den politiska nivån, där skattepolitik och skattelagstiftning utformas, den egentliga skatteadministrationen och slutligen rättsväsendet.

Den politiska nivån

Inom riksdagen behandlas skattepolitiska frågor av skatteutskottet. Inom regeringen är det finansdepartementets skatteavdelning som utformar propositioner och lagtexter inom skatteområdet.

Skatteadministrationen

Till skatteadministrationen räknas såväl Skatteverkets verksamhet som en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete respektive Tullverkets uppörd av moms, tul-

lar m.m. vid import från länder utanför EU. Dessutom kan man räkna in Transportstyrelsens uppbörd av fordonsskatt respektive trängselskatt, tingsrätternas/Lantmäteriets hantering av stämpelskatt samt Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser. Totala antalet fast anställda inom Skatteverket och exekutionsväsendet var ca 12 000 personer vid ingången av år 2010. Antalet årsarbetskrafter inom Skatteverket ca 10 000.

Rättsväsendet

Rättsväsendets hantering av skatter avser dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna, dels skattebrott som anhängiggörs vid de allmänna domstolarna. Ekobrottsmyndigheten (EBM) fungerar, vid sidan av den vanliga åklagarmyndigheten, som en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Skatteadministrationens kostnader

Kostnaderna för skattesystemet, varav merparten belöper på Skatteverket, beräknades för 1992 till 4,7 miljarder kronor, vilket motsvarade 0,5 procent av skatteinkomsterna. Någon nyare beräkning har inte gjorts.

14 Skatternas historia under 1900-talet

Samhället, och därmed skatterna, har förändrats till oigenkännlighet under 1900-talet. Produktionen har mångdubblats och en allt större del av de samlade resurserna tas i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar respektive omfördelning. Skattekvoten har stigit från 8 procent vid det förra sekelskiftet till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Perioden 1900-1950

I början av 1900-talet var tullar och ac-ciser (punktskatter) statens viktigaste inkomstkälla, men inkomstskatten expanderade mest. Mellan 1900 och 1940 steg skattekvoten från 8 till 15 procent. Två uppbördsreformer genomfördes 1917 och 1947. Vid den senare övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Preliminär skatt infördes.

Perioden 1950-1975

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den allt större offentliga sektorn. Först på 1960-talet blev dock skattetrycket i Sverige märkbart högre än i andra länder. Inkomstskatten steg och även den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Omsättningsskatten återinfördes 1960 och ersattes 1969 av en mervärdesskatt, moms. Skattekvoten steg från 21 procent 1950 till 40 procent 1970.

Perioden efter 1975

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet och skattekvoten 1977 var 53 procent. Under 1980-talet varierade skattekvoten mellan 50 och 55 procent. Skattesystemet möjliggjorde olika former av skatteplanering vilket medförde ett behov att reformera beskattningen. Detta skedde främst genom skattereformen 1990/91. Reformen innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter.

I detta kapitel beskrivs också vissa förändringar av skatteadministrationen.

15 Svenska skatter i internationell jämförelse

I kapitel 15 jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder i EU och OECD. Det är dock viktigt att vara medveten om att det finns skillnader i regelsystem mellan olika länder, vilket försvårar jämförelserna. Även statistikens kvalitet varierar mellan länderna.

Jämförelser av BNP

Bruttonationalprodukten, BNP, används ofta för att beskriva levnadsstandarden. För att komma ifrån skillnader i BNP som beror av skillnader i ländernas prisnivåer kan man använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, Purchasing Power Parities). Sverige kom 2009, när det gäller BNP per invånare mätt i PPP, på 11:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder.

Skattekvoten

Skattekvoten, de totala skatternas andel av BNP, brukar användas för att studera skattestrukturen i olika länder. I Sverige, där många transfereringar är beskattade, blir skattekvoten högre än i andra länder.

Likaså ingår de lagstadgade socialavgifterna som en del i skattekvoten i Sverige. I en del andra länder, där sådana avgifter tas ut efter avtal med arbetsmarknadens parter, blir skattekvoten lägre. Skattekvoten i Sverige var 46,3 procent 2008, vilket kan jämföras med genomsnittet för EU 15 och OECD på 39,2 respektive 34,8 procent.

Skatt på arbete

Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den disponibla inkomsten (bruttolönen minus inkomstskatt plus transferringar) i procent av bruttolönen. I Sverige får ensamstående behålla 75,3 procent av lönen, vilket är över både EU-genomsnittet (71,2 procent) och OECD-genomsnittet (75,7 procent). För den som är gift med två barn är den disponibla inkomsten i Sverige (82,7 procent). Detta är lägre än både EU- och OECD-genomsnittet (83,3 respektive 87,5 procent).

I Sverige har marginalskatten för en genomsnittlig industriarbetare sjunkit markant på bara några år och ligger nu på 31,5 procent, vilket är lägre än både EU- och OECD genomsnittet (40,8 respektive 34,4 procent). De högsta marginalskatterna för medelinkomsttagare finns i Tyskland, Belgien och Irland medan de högsta marginalskatterna för höginkomsttagare finns i Danmark, Belgien, Sverige och Ungern.

Skatt på kapital

Skattebaserna i kapitalbeskattningen är rörliga vilket sätter gränser för hur hög beskattningen kan vara utan att kapitalet flyttar utomlands. Även om skattesatsen för företagens vinster är förhållandevis låg i Sverige, gör dubbelbeskattningen – utdelningsinkomster beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna – att skattebelastningen blir relativt hög.

Skatt på varor och tjänster

EU har fastställt miniminivån för normal-skattesatsen på moms till 15 procent. Medlemsländerna kan dock tillämpa två reducerade skattesatser vilket gör att moms-skattesatserna varierar kraftigt inom EU. Sverige har tillsammans med Danmark och Ungern den högsta normala momsskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent.

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av bränslen, alkohol och tobak. Sverige har den femte högsta punktskatten på blyad bensin medan den blyfria bensinen ligger nära genomsnittet för övriga EU-länder. När det gäller sprit har Sverige den högsta skattesatsen i EU. Sverige ligger på en fjärdeplats när det gäller skatt på vin efter Irland, Finland och Storbritannien. Trots att tobaksskatten i Sverige är lägre än EU-genomsnittet är priset på cigaretter i Sverige fortfarande relativt högt (ca 45 kronor, vilket är det fjärde högsta i EU). Detta beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga momsen.

Adam Smith om skatter

I sin bok *Wealth of Nations* (1776) lade Adam Smith fast fyra grundläggande principer för beskattning.

I. Medborgarna i varje land bör bidra till statens underhåll så nära som möjligt i förhållande till sina respektive förmågor, dvs. i förhållande till de respektive inkomster de åtnjuter under statens beskydd. ...

II. Den skatt som varje individ är tvungen att betala ska vara känd i förväg och inte bestämmas godtyckligt. Tidpunkt och sätt för betalning liksom den summa som skall betalas ska vara klar och tydlig för den som ska betala och för varje annan person. ...

III. Varje skatt bör påföras vid den tidpunkt och på det sätt som bäst passar den som ska betala. ...

IV. Varje skatt bör vara konstruerad så att den tar så lite som möjligt ur folkets fickor utöver vad den inbringar i statskassan. ...

*Översättning av Adam Smiths
fyra grundläggande principer om beskattning.*

Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter. Introducerade perspektiv och begrepp kan bidra till tolkningen av olika statistiska data.

I det första avsnittet skisseras kortfattat ett skattesystems huvuduppgifter. Olika beskattningsprinciper behandlas i det andra avsnittet. I det tredje avsnittet introduceras en ekonomisk klassificering av de svenska skatterna.

Avslutningsvis redovisas med ett historiskt perspektiv huvuddragen i de senaste decenniernas utveckling på skatteområdet

1.1 Skattesystemets huvuduppgifter

Det svenska skattesystemets faktiska utformning och utvecklingen på skatteområdet präglas av den sammanvägning av olika tänkbara skattepolitiska mål som görs vid olika tidpunkter. I detta avsnitt värderas inte dessa olika mål och vad de betytt för de svenska skatternas utformning och utveckling. I stället redovisas de olika huvuduppgifter som skattesystemet har och kan ha. I den skatteekonomiskt inriktade litteraturen är dessa huvuduppgifter knutna till enskilda skatters olika slag av ekonomiska effekter.

1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter

En första och helt grundläggande uppgift för skattesystemet är att finansiera offentliga utgifter på ett hållbart sätt. I ekonomiskt avseende handlar detta fiskala syfte om att skapa ett realekonomiskt utrymme för den offentliga sektorns resursanspråk. Utan en begränsning av hushållens och företagens resursanspråk kommer samhällets knappa produktionsresurser att överutnyttjas med risk för inflation.

Det fiskala syftet handlar alltså om den reala användningen av samhällets resurser och dess fördelning på realekonomiska storheter som privat konsumtion, privata investeringar, offentlig konsumtion och

offentliga investeringar. Skattesystemet finansierar också transfereringar som går tillbaka till den privata sektorn i ekonomin, till hushåll och företag. Exempelvis påverkas hushållens disponibla inkomster, som i hög grad bestämmer den privata konsumtionen, i betydande omfattning av skattefinansierade transfereringar.

Utöver det grundläggande fiskala syftet brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter; stabilisera samhällsekonomin, jämna ut inkomstfördelningen och effektivisera resursallokeringen.

1.1.2 Stabiliseringspolitiken

Bakom det fiskala syftet ligger önskemål om samhällsekonomisk balans. Det handlar om traditionella stabiliseringspolitiska mål för den ekonomiska politiken som full sysselsättning och stabil prisnivå. Med varierande styrka har skattepolitiken under en lång följd av år utformats med hänsyn till dessa mål, där politikens inverkan på exempelvis privat konsumtion och privata investeringar har varit centrala frågor.

1.1.3 Fördelningspolitiken

En annan huvuduppgift för skattesystemet gäller dess inverkan på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället. I första hand handlar det om skatternas omfördelning av inkomster mellan individer eller grupper på olika inkomstnivåer, dvs. skatternas effekter på den s.k. vertikala inkomstfördelningen.

Vid sidan av det vertikala rättvisebegreppet finns också en föreställning om s.k. horisontell rättvisa, där den fördelningspolitiska frågan i stället handlar om att individer med samma totala inkomster (eventuellt på samma välfärdsnivå) ska beskattas på ett likvärdigt sätt ("likar skall beskattas lika"). I 1990-91 års skattereform spelade principen om horisontell rättvisa en central roll. En förbättrad balans mellan beskattningen av kapital- och arbetsinkomster utgjorde en viktig dimension i olika likformighetssträvanden lik-

som önskemålen att beskatta olika slag av arbetsinkomster respektive olika slag av kapitalinkomster på ett likvärdigt sätt¹.

1.1.4 Allokeringpolitiken

Förutom att skatter påverkar resursanvändningen mellan privat och offentlig sektor inverkar de också på effektiviteten i den privata resursanvändningen. Det handlar här om avvägningen mellan konsumtion och sparande, mellan olika slag av sparande och konsumtion, mellan arbete och fritid och mellan olika slag av investeringsprojekt och skatternas inverkan på individernas välfärd.

Samhällsekonomiska kostnader beaktas

För de allra flesta skatter gäller att de i mindre eller större utsträckning styr hushålls och företags val mellan olika aktiviteter. Genom denna styrning påverkas effektiviteten i samhällets användning av olika resurser. I vissa avseenden kan styreffekterna vara åsyftade. Exempelvis påverkar miljörelaterade skatter eller alkohol- och tobaksskatter prisbildningen så att individer och företag i sina beslut kommer att beakta olika slag av samhällsekonomiska kostnader i form av miljöförstöring och negativa hälsoeffekter. Sådana s.k. Pigou-skatter har en viktig funktion i det att de kan bidra till att exempelvis negativa miljöeffekter beaktas, ”internaliseras”, i prisbildningen.

Skattens påverkan styrs av priskänsligheten

Men skatter ger också i allmänhet upphov till icke avsedd styrning och effektivitetsförluster i form av s.k. överskottsbördor. Med överskottsbördan av en skatt avses den förlust av privat välfärd som uppkommer utöver den köpkraftsindragning som mäts genom de inkomster skatten ger för det offentliga.² Storleken på dessa effektivitetsförluster är förutom skattesatsernas höjd också beroende av hur pass priskänsliga efterfrågan och utbudet är på den aktuella marknaden. Priskänsligheten är betydelsefull då den bestämmer hur mycket en skatt påverkar individers eller företags

val. Högt priskänslighet medför att exempelvis individens faktiska konsumtionsval vid skatter kommer att avvika mer från valet av konsumtionsnivå och sammansättning i frånvaro av skatter än vid en låg priskänslighet. Beskattning av ekonomiska aktiviteter med hög priskänslighet medför därför större välfärdsförluster än om skattebaser med låg priskänslighet väljs.

Avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål

Det faktum att olika skatter kan ge olika stora välfärdsförluster är en grundläggande föreställning bakom tankarna på en s.k. optimal beskattning. Vid optimal beskattning ska skatterna tas ut på ett sådant sätt att de totala effektivitetsförlusterna minimeras. I praktiken är det ofta svårt att utforma en optimal skattestruktur. Förutom administrativa problem kan kunskapen om efterfrågans och utbudets priskänslighet för olika varor eller tjänster vara otillräcklig. Därutöver aktualiseras en sammanvägning med fördelningspolitiska mål. Om man bekänner sig till principen om horisontell rättvisa (”likar skall beskattas lika”) talar detta för enhetliga skattesatser (jfr. 1990-91 års skattereform). Betonas i stället principen om vertikal rättvisa uppkommer ibland en konflikt: Det är förhållandevis vanligt att nödvändighetsvaror, exempelvis mat, där efterfrågan är förhållandevis prisokänslig, utgör en stor andel av låginkomsttagarnas konsumtion. I den faktiska skattepolitiken görs därför en avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål.

1.2 Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter på skattesystemets utformning är två grundläggande beskattningsprinciper, intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Utöver dessa finns ett antal andra principer, bl.a. neutralitetsprincipen som i korthet innebär att skatterna ska styra så lite som möjligt. Dessa alternativa principer behandlas inte här.

1 Som ett utflöde av 1990-91 års skattereform och dess likformighetssträvanden har sedan 1996 s.k. skatteutgifter redovisats i de ekonomiska vårpropositionerna. Med skatteutgifter avses skattelättnader i förhållande till en viss norm och rapporterna innehåller också skattesanktioner (= skatteuttag utöver normen). Sedan 2008 redovisas skatteutgifterna i en skrivelse från regeringen. I skrivelsen från våren 2009 (reg.skriv. 2008/09:183) aviserar ett utvecklingsarbete kring normen där alternativ till normen om enhetlig beskattning (=i princip samma skattesats på ex. olika slag av konsumtion) ska studeras. Det gäller exempelvis hur man ska beakta s.k. externa effekter men också hur normen ska förhålla sig till principer om optimal beskattning (se vidare avsnitt 1.1.4). I grunden handlar denna fråga om hur normen för skatteutgifter ska förhålla sig till vad som är en samhällsekonomiskt effektiv beskattning.

2 För den enskilde individen kan överskottsbördan ”mätas” som den extrabetalning, utöver den faktiska skatten denne erlägger, han är beredd att göra för att slippa skatten.

1.2.1 Intresseprincipen

Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Det kan handla om offentliga investeringar i infrastruktur av olika slag, där skatten tas ut av dem som särskilt drar nytta av investeringen. Enligt denna princip får skatterna karaktär av avgifter, som debiteras för en viss tjänst.

1.2.2 Skatteförmågeprincipen

Enligt skatteförmågeprincipen ska skatten tas ut i förhållande till de skattskyldigas förmåga att betala skatten. Enligt vissa tolkningar av principen motiverar detta ett progressivt skatteuttag, där de med högre inkomster kan betala en större andel av inkomsten i skatt än de med lägre inkomster. Enligt andra tolkningar är principen i stället förenlig med ett proportionellt skatteuttag.

Ibland har skatteförmågeprincipen använts för att motivera bolagsskatten, där bolagen antas ha en skatteförmåga som är större än den hos företagets ägare. Ett annat område där skatteförmågeprincipen förts fram gäller beskattningen av värdestegring på olika kapitaltillgångar (exempelvis aktier eller bostäder). Enligt en viss tolkning antas skatteförmågeprincipen omöjliggöra beskattning av orealiserad värdestegring. Med denna tolkning kopplas skatteförmågeprincipen ihop med den s.k. realisationsprincipen, som innebär att värdeförändringar kan beskattas först när de realiseras.

Utöver intresse- och skatteförmågeprinciperna finns ett par andra centrala dimensioner på varje skattesystems utformning som tidvis varit aktuella i den skattepolitiska diskussionen och som därför behöver kommenteras.

1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt

En individs inkomst kan användas för antingen konsumtion (utgifter) eller sparande. Utmärkande för en inkomstskatt är att skatten utgår oberoende av om inkomsten konsumeras eller sparas. Vid en utgiftsskatt, däremot, undantas på ett eller

annat sätt den del av inkomsten som sparas från beskattning.

Det svenska skattesystemet, liksom nästan alla andra länders skattesystem, bygger på en inkomstskatteprincip. Det finns dock betydande inslag av utgiftsskatt genom mervärdesskatten och olika slag av punktskatter på privat konsumtion.

1.2.4 Nominell och real beskattning

En andra central dimension gäller i vilken utsträckning olika skattebaser ska justeras när den allmänna prisnivån förändras, dvs. om inflationen ska beaktas eller ej. Frågan är aktuell i första hand vid utformningen av inkomstskatten men har också bäring på konstruktionen av olika varuskatter.

Vid en rent nominell beskattning tas inte hänsyn till att det reala värdet - köpkraften - hos en viss nominell inkomst kommer att sjunka i tider av inflation. För att motverka detta problem vid beskattningen av arbetsinkomster kan det reala skatteuttaget mellan olika år hållas oförändrat genom en indexering av skatteskalen, där olika skiktgränser och avdrag inflationsjusteras. I Sverige tillämpas ett sådant system sedan 1990-91 års skattereform.

Frågan om nominell eller real beskattning är också aktuell vid utformningen av skatterna på kapitalinkomster, eftersom inflationen urholkar såväl tillgångars som skulders reala värde. Utan inflationskorrigering av skattebasen kommer en ökad inflation att höja det reala skatteuttaget på ränteinkomster samtidigt som de reala ränteutgifterna efter skatt sjunker.³ För Sveriges del, där de nominella kapitalinkomsterna beskattas, begränsas detta problem genom att normalskattesatsen är förhållandevis låg (30 procent).

För varuanknutna skatter där skatteuttaget är knutet till konsumtionsvolymen, ej till konsumtionsvärdet, kommer i normalfallet det reala skatteuttaget att sjunka i perioder av inflation. Det reala skatteuttaget kan upprätthållas antingen genom årsvisa beslut av riksdagen eller genom en lagreglerad, automatisk indexering av skattesatserna. I Sverige tillämpas i princip det senare systemet sedan 1993.

³ Betydelsen av inflationens inverkan på det reala skatteuttaget på ränteinkomster och de reala ränteutgifterna efter skatt kan illustreras med några räkneexempel. Förutsättningen är att den nominella räntan i ekonomin ges som summan av en realränta på 4 % och inflationstakten. I frånvaro av inflation blir alltså den nominella räntan 4 % medan den vid 2 % inflation blir 6 %. Det reala skatteuttaget definieras som skatteuttaget i förhållande till realräntan. Antag att nominella kapitalinkomster beskattas med 30 %. I frånvaro av inflation blir då det reala skatteuttaget 30 % av 4 % i förhållande till 4 % vilket ger 30 %, dvs. lika med det nominella skatteuttaget. Vid 2 % inflation, däremot blir det reala skatteuttaget 30 % av 6 % i förhållande till 4 %, dvs. 45 % (1,8/4), dvs. högre än det nominella skatteuttaget. För de reala ränteutgifterna efter skatt - som definieras som den nominella räntan efter skatt med avdrag för inflationen - blir det så här. I frånvaro av inflation blir den reala ränteutgiften efter skatt 2,8 % (4 - 0,3*4 - 0). Vid 2 % inflation sjunker den reala ränteutgiften efter skatt till 2,2 % (6 - 0,3*6 - 2).

1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter

Skatter kan klassificeras på många olika sätt. Indelningen i detta avsnitt bygger på att de olika skatterna ses som skatter på arbete eller som skatter på kapital. En sådan indelning är förhållandevis vanlig i den ekonomiska litteraturen. Dessförinnan ska dock en annan möjlig och vanligt förekommande distinktion uppmärksammas.

1.3.1 Direkta och indirekta skatter

Sedan lång tid tillbaka brukar de olika skatterna indelas i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna är sådana som tas ut på inkomster och på förmögenheter. De främsta exemplen i Sverige är den statliga och kommunala inkomstskatten, såväl på förvärvsinkomster som kapitalinkomster.

De indirekta skatterna är i stället sådana skatter som tas ut vid omsättning av varor och tjänster. Till denna grupp hör mervärdesskatten, men även specifika konsumtionsskatter, punktskatter, som skatterna på exempelvis alkohol och tobak. Till de indirekta skatterna räknas oftast också arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Klassificeringen av dessa som skatter är emellertid inte självklar då de i varierande omfattning ger sociala förmåner (se nedan för distinktionen mellan skatt och avgift).

1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt

En mer ekonomiskt orienterad karakteristik av de direkta och indirekta skatterna kan baseras på begreppen skattesubjekt och skatteobjekt. Skattesubjektet är den som är skattskyldig, dvs. den som har att erlægga skatten och är formellt betalningsskyldig. Skatteobjektet, däremot, är den som bär den faktiska bördan av skatten genom att den reala disponibla inkomsten sjunker. En avvikelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt uppkommer i det fall marknadsförhållandena är sådana att skattesubjektet kan undgå bördan av skatten genom att vältra över skatten på andra grupper (konsumenter, löntagare, pensionärer, kapitalägare m.fl.)

Övervältring av skatter

I praktiken uppkommer avvikelsen mellan skattesubjekt och skatteobjekt genom att olika priser i ekonomin påverkas av skat-

ten. Exempelvis kan en höjning av arbetsgivaravgiften, där företagen är skattesubjekt, påverka konsumentpriserna, lönerna eller vinsterna. Därigenom kommer konsumenter, löntagare och företagets ägare att i vissa proportioner få bära bördan av den avgift/skatt för vilken företagen är formellt betalningsskyldiga. Ekonomer talar här om skatters *incidens*, ett fenomen som just handlar om hur olika skatter övervältras.

Direkta skatter kan då definieras som sådana skatter som inte övervältras från skattesubjektet. Bördan av skatten ”stannar” hos den skattskyldige. Motsatsvis är indirekta skatter sådana skatter som övervältras. Hur olika skatter övervältras är i grunden empiriska frågor som handlar om pris känsligheten på olika marknader. Därmed blir med nödvändighet varje gränsdragning mellan direkta och indirekta skatter något godtyckligt. Ibland brukar gränsdragningen göras normativt genom att man säger att indirekta skatter är sådana skatter som inte avses att bäras av skattesubjektet.

Skatten betalas in av någon annan

Enligt ovanstående definition kan en skatt definieras som direkt skatt även om skatten levereras in av någon annan än den formellt skattskyldige. I det svenska inkomstskattesystemet tillämpas en teknik med uttag av preliminärskatt, där exempelvis arbetsgivaren för den skattskyldiges räkning betalar in skatten under inkomståret. Detsamma gäller sedan ett stort antal år tillbaka för inkomstskatten på bankräntor och vissa aktieutdelningar. Detta innebär naturligtvis inte att dessa inkomstskatter i någon ekonomisk mening övervältras på arbetsgivare eller banker och att de därför skulle klassificeras som indirekta skatter.

Direkta skatter kan ha ekonomiska verkningar utan att de övervältras. Exempelvis påverkar inkomstskatten på arbetsinkomster utbudet av arbetskraft, vilket kan påverka sysselsättning och tillväxt.

1.4 En fördelning av de svenska skatterna

Indelningen i direkta och indirekta skatter, baserad på överensstämmelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt (och bristen på överensstämmelse) kan kombineras med en annan indelning. Denna innebär att skatterna klassificeras utifrån om de är att betrakta som skatter på arbete eller skatter på kapital. Arbete och kapital antas därvid

utgöra de primära produktionsfaktorerna i ekonomin.

Direkta och indirekta skatter på arbete och kapital

Med den kompletterande indelningen i skatter på arbete och skatter på kapital erhåller man fyra huvudgrupper av skatter, nämligen direkta och indirekta skatter

på arbete samt direkta och indirekta skatter på kapital. I 1.1 Tabell har för år 2010 samtliga svenska skatter och avgifter klassificerats i dessa fyra huvudgrupper. Därutöver relateras inkomsterna från de olika skatterna till bruttonationalprodukten (BNP). I 1.2 Tabell redovisas mer detaljerade uppgifter.

1.1 Tabell

Skatter och avgifter på arbete och kapital år 2010, fördelning på hushåll och företag, procent av BNP

Taxes and charges on labour and capital 2010, breakdown between households and companies, percent of GDP

Hushåll Households	% av BNP % of GDP	Företag Companies	% av BNP % of GDP
Arbete (Labour)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,4	Arbetsgivareavgifter (Employers' social security contributions)	10,9
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	15,8	Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	0,2
Allmänna egenavgifter (Employees' social security contributions)	2,7	Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	1,0
Skattereduktion (Tax credits)	-5,5	Mervärdesskatt (VAT)	9,8
		Punktskatter privat konsumtion (Excise duties on private consumption)	2,1
		Punktskatter på näringslivets faktor användning (Excise duties on industry's factor use)	1,7
Summa arbete hushåll (Total labour households)	14,4	Summa arbete företag (Total labour companies)	25,7
Kapital (Capital)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,0	Bolagsskatt (Corporate income tax)	3,2
Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,4	Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,4
Kupongskatt (Withholding tax)	0,1	Avkastningskatt pensioner (Tax on pension funds earnings)	0,4
Summa kapital hushåll (Total capital households)	1,5	Summa kapital företag (Total capital companies)	4,0
Totalt hushåll (Total households)	15,9	Totalt företag (Total companies)	29,7
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)			0,1
Summa skatter (Total taxes)			45,8

Anm: I år innehåller tabellen ovan de allra senaste uppgifterna som är tillgängliga just nu dvs. för år 2010. Därför är delar av intäkterna fortfarande prognoser eftersom taxeringen av 2010 års inkomster ännu inte är avslutad. Det gäller t.ex. inkomstskatt för hushåll och företag, statlig fastighetsskatt, kommunal fastighetsavgift, särskild löneskatt samt avkastningskatt.

Hushåll eller företag skattesubjekt

I stället för direkta och indirekta skatter skulle man också kunna tala om skatter där hushållen är skattesubjekt (de direkta skatterna) och skatter där företagen är skattesubjekt (de indirekta skatterna⁴). Med detta synsätt bär företagen inte bördan av någon skatt utan bördan fördelas på företagets kunder (genom höjda priser), de anställda i företagen (genom lägre löner) eller företagets ägare (genom lägre utdelningar eller långsammare värdestegring på företagets aktier).

Ovanstående indelning av olika skatter och avgifter används bl.a. vid redovisningen av olika skatteförslag⁵ och vid Finansdepartementets beräkningar av budgeteffekter vid olika skatteförändringar. Särskilt vid bedömningen av de långsiktiga, varaktiga effekterna är det angeläget att beakta olika skatters eventuella inverkan på bl.a. andra skattebaser⁶.

1.4.1 Direkta skatter på arbete

De direkta skatterna på arbete utgörs i första hand av statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsinkomster, där den kommunala inkomstskatten utgör den helt dominerande inkomstkällan för den ofrentliga sektorn.

Till gruppen direkta skatter på arbete räknas även de i mitten av 1990-talet introducerade allmänna egenavgifterna; för närvarande finns en egenavgift till pensionssystemet. För en kommentar till distinktionen mellan skatter och avgifter, se avsnitt 1.4.3. Det kan noteras att det finns en betydande avdragspost under denna grupp i form av skattereduktioner som i huvudsak består av kompensationen för allmän pensionsavgift, av jobbskatteavdraget som i tekniskt avseende är en skattereduktion och av HUS-avdraget.

1.4.2 Indirekta skatter på arbete

Den första och helt dominerande gruppen bland de indirekta skatterna på arbete utgörs av lagstadgade socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter och egenföretagarnas motsvarighet till dessa, de s.k. egenföretagaravgifterna (de senare ska skiljas från den allmänna pensionsavgiften). Till detta kommer den särskilda löneskatten (se nedan). Arbetsgivaravgifterna klassificeras som skatter på arbete då de, åtminstone i

ett längre tidsperspektiv, får antas bäras av löntagarna genom lägre reallöner.

1.4.3 Skatter och avgifter

För arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna gäller att dessa har en dubbel karaktär, då de i ekonomisk mening delvis är att betraktas som skatter och delvis kan ses som avgifter.

Förmån kopplad till avgiften

Distinktionen mellan skatt och avgift är av central betydelse. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Till skillnad från detta gäller att avgifter visserligen också kan vara obligatoriska men att det finns en förmån direkt kopplad till betalningens storlek. Ofta talar man om att avgifter baseras på försäkringsmässiga grunder, där inbetalningen svarar mot nuvärdet av framtida utbetalningar av förmåner med hänsyn tagen till olika slag av risker.

I princip bör avgiftsinkomsterna justeras ned vid en redovisning av skatteuttaget på arbete genom att de förmånsgrundande delarna tas bort. En sådan korrigerings skulle bygga på de schabloner som lades fast i 1990 års skattereform. Dessa schabloner ligger till grund för den särskilda löneskatt som introducerades i skattereformen och som i tabellen också hänförs till de indirekta skatterna på arbete. Det finns emellertid vissa problem med att tillämpa schablonerna vid en justering av faktiska avgiftsinkomster, varför någon korrigerings inte skett. Detta innebär att skatteuttaget på arbete överskattas i tabellredovisningen. Detta gäller också för redovisningen för den allmänna pensionsavgiften (se ovan).

1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete

Till de indirekta skatterna på arbete kan också räknas mervärdesskatten och samtliga punktskatter på varor och tjänster. Detta kan motiveras på följande sätt.

Konsumtionsskatter skatt på arbete eller kapital?

I en ekonomi med två primära produktionsfaktorer (här bortses från energi och andra naturresurser) gäller frågan huruvida skatter på konsumtion ska uppfattas som

⁴ Detta innebär att inkomstskatten för juridiska personer betraktas som en indirekt skatt, något som avviker från den gängse terminologin, där denna skatt räknas till de direkta skatterna.

⁵ Sedan 2008 gäller detta vid regeringens redovisning av bedömningar och förslag på skatteområdet i de årliga budgetpropositionerna.

⁶ För olika beräkningsmetoder, se Beräkningskonventioner 2012, metoder för effektberäkningar av ändrade skatteregler, en rapport från skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet, 2011.

en skatt på arbete eller en skatt på kapital. Kännetecknande för en skatt på kapital är att den driver in en kil mellan avkastningen före skatt och avkastningen efter skatt. Frågan blir då om en skatt på konsumtion kan vara en skatt på kapital.

Antag att en person avstår från att konsumera 100 kr i dag, sparar detta belopp i ett år och därefter konsumerar det sparade beloppet inklusive ränta. Om räntan är fem procent blir konsumtionen nästa år 105 kr. Antag vidare att konsumtionsskatten uppgår till 20 procent av det konsumerade värdet. Detta innebär att personen i dag avstår från ett realt konsumtionsvärde på 80, vilket är det belopp som uppoffras om man avstår från konsumtion på 100 inklusive konsumtionsskatten. Nästa år uppgår motsvarande reala konsumtionsvärde till 84 kr (80 procent av 105). I reala termer har alltså personen sparat 80 i dag för att kunna konsumera 84 nästa år, dvs. avkastningen på det sparade kapitalet uppgår till fem procent. Nu är detta en avkastning efter skatt. Före skatt har individen i dag avstått från 100 för att nästa år kunna konsumera 105, likaledes före skatt. Men detta innebär att avkastningen före skatt på det sparade kapitalet också är fem procent, dvs. samma nivå som avkastningen efter skatt. Följaktligen kan inte konsumtionsskatten vara en skatt på kapital och blir därmed en skatt på arbete.

Permanent skatt på arbete, tillfällig på kapital

Att konsumtionsskatterna är skatter på arbete gäller om dessa skatter är oförändrade över tiden. Man säger därför att konsumtionsskatterna kan ses som *permanenta* skatter på arbete. Antag i stället att konsumtionsskattesatsen höjs, exempelvis genom att mervärdesskattesatsen höjs. Detta medför att de reala konsumtionsmöjligheterna för en individ med en viss nominell förmögenhet kommer att reduceras. Konsumtionsskatterna kan i detta fall uppfattas som en skatt på kapital, men i detta fall som en *tillfällig* skatt på kapital.

Klassificeringen av konsumtionsskatter som en skatt på arbete gäller alltså i ett permanent tillstånd där konsumtionsskatten antas vara oförändrad. Detta synsätt tillämpas också när man analyserar beskattningens inverkan på individernas arbetsutbud och i definitionen av den s.k. skattekil.

Skattekil – den totala skatteberoende marginaleffekten

Med skattekil avses den totala skatteberoende marginaleffekten på en extra arbetsinsats. Därvid beaktas förutom socialavgifterna (skattedelen av dessa, se ovan) och inkomstskatten på förvärvsinkomster också konsumtionsskatterna. Skattekil kommer därmed att ange skillnaden mellan ökningen av arbetsgivarens kostnad för arbetskraften, ibland kallad den reala produktlönen, och ökningen av individens reala köpkraft med hänsyn tagen till alla förändringar av skatter (och inkomstberoende bidrag) som påverkas av inkomstökningen, ibland kallad den reala konsumtionslönen.

Ett ännu mer utvidgat marginaleffektbegrepp erhålls om man också beaktar hur en inkomstökning påverkar olika inkomstberoende bidrag (bostadsbidrag m.m.). Innebörden av denna totala marginaleffekt beskrivs i avsnitt 4.5.7.

Det bör noteras att skattekil beskriver de skatteförändringar som inträffar vid en marginell extra arbetsinsats. Därmed fångar den upp drivkrafterna för en ytterligare arbetsinsats för den som redan har ett arbete. Till skillnad från denna s.k. intensiva marginal talar man också om en s.k. extensiv marginal som handlar om drivkrafterna för att gå från icke-arbete till arbete. I detta fall är det skillnaden mellan *genomsnittliga* skatteuttaget vid arbete och *genomsnittet* vid icke-arbete som är av betydelse, inte extraskatten på en extra arbetsinsats.

1.4.5 Olika marginalskattebegrepp några räkneexempel

Skattekil kan uppfattas som en slags utvidgad marginals katt, som avviker från andra marginals kattebegrepp. Några starkt stiliserade räkneexempel – bl.a. bortses från jobbskatteavdraget – får illustrera skillnaden mellan alternativa marginals kattebegrepp. I detta förenklade skattesystem antas socialavgifterna uppgå till 30 procent och de antas vara skatter i sin helhet. Den kommunala inkomstskatten antas också uppgå till 30 procent. För den aktuella individen gäller att han också betalar statlig inkomstskatt med 20 procent på en inkomstökning. Vidare antas allmänna egenavgifter, som antas vara avdragsgilla mot inkomstskatten, uppgå till tio procent.⁷ Konsumtionsskatterna antas utgöra 20 procent av inkomsten efter alla

⁷ I detta starkt stiliserade exempel bortses från den skattereduktion som ges för allmän pensionsavgift med 100 % av avgiften (från 2006) och avdragsrätten som förknippas med denna begränsning.

inkomstskatter; här förutsätts alltså individen på marginalen konsumera hela sin disponibla inkomst.

Med marginals katt avses vanligen ökningen av den vanliga inkomstskatten som andel av en ökning av inkomsten före inkomstskatt. Vid en ökning av lönen med 100 kommer individen i det stilerade skattesystemet att betala 50 (30+20) i extra skatt. Marginals katten är därmed 50 procent $[(30+20)/100]$.

Beaktas även allmänna egenavgifter kan man tala om ett annat marginals kattebegrepp. På en löneökning om 100 utgår först egenavgifter på 10. Eftersom dessa antas vara avdragsgilla vid beräkningen av statlig och kommunal inkomstskatt kommer basen för ökningen av de senare skatterna att uppgå till 90 (100-10) och ökningen av dessa skatter blir 45 $[(0,3+0,2)*90]$. Till sammans med ökningen av egenavgifter ger detta en ny marginals katt på 55 procent $[(10+45)/100]$. Detta brukar ibland kallas den "synliga" marginals katten.

Slutligen ska skatteken, det mest utvidgade marginals kattebegreppet, beräknas. Löneökningen på 100 leder i detta fall till en ökning av arbetsgivarens lönekostnad med 130, eftersom arbetsgivaravgifter utgår på löneökningen. Dessa 130 utgör basen för beräkningen av skatteken. Skatteökningen ges av ökade arbetsgivaravgifter på 30, ökad allmän egenavgift på 10 och ökade inkomstskatter på 45. Därtill kommer en konsumtionsskatteeffekt som baseras på ökningen av individens disponibla inkomst. Denna ökning uppgår till 45 (100-10-45), vilket med en konsumtionsskattesats på 20 procent ger en ökad konsumtionsskatt på 9 $(0,2*45)$. Den totala skatteökningen blir då 94 $(30+10+45+9)$. Om detta relateras till ökningen av lönekostnaden på 130 erhålls en skatteken på 72,31 procent $(94/130)$. Om konsumtionsskatteeffekten skulle exkluderas erhålls en skatteken på 65,38 procent $(85/130)$.

Räkneexemplen illustrerar att det finns stora skillnader mellan olika marginals kattebegrepp.

1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning

Mervärdesskatten och punktskatter på privat konsumtion kan alltså uppfattas som skatter på arbete. Frågan är då vad som gäller för de punktskatter som utgår på näringslivets faktoranvändning, exempelvis den koldioxidskatt som utgår på näringslivets energianvändning. Detta är i hög grad

en empirisk fråga och klassificeringen är ingalunda självklar. Den empiriska frågan gäller i vilken utsträckning skatter på energi kommer att vältras över på andra skattebaser. När dessa punktskatter i tabellen redovisas som (implicita) skatter på arbete har nedanstående synsätt tillämpats.

Övervärling på produktionsfaktorn arbete

En första fråga gäller om producenten kan övervältra en skattehöjning "bakåt" på producenter i tidigare led. I den utsträckning priserna på exempelvis energi är internationellt givna, dvs. ej påverkas av den svenska efterfrågan, något som gäller för exempelvis oljeprodukter, är en sådan övervältring inte möjlig. Därmed reduceras frågan om övervältring till att gälla bördans fördelning mellan de primära produktionsfaktorerna arbete och kapital. Denna fördelning beror på vilken av dessa faktorer som har den högsta utbudselasticiteten. Detta handlar här om den relativa känsligheten i utbudet av arbete och kapital vid förändringar i löner och kapitalavkastning.

I en öppen ekonomi som den svenska, där kapitalmarknaden i allt större utsträckning blir integrerad med de internationella kapitalmarknaderna och där produktpriserna, särskilt de på den konkurrensutsatta sektorns produkter, bestäms på de internationella marknaderna, kommer avkastningen efter skatt på realkapital i allt väsentligt att vara internationellt bestämd. Detta gäller på lång sikt. På kort och på medellång sikt kan avkastningen sjunka som ett resultat av höjda insatsfaktorpriser. Denna sänkta avkastning tenderar dock att dämpa investeringsaktiviteten vilket på lång sikt resulterar i ett lägre kapitalbestånd (per sysselsatt). Detta tenderar att återställa kapitalavkastningen efter skatt till den internationellt givna nivån och att reducera reallönerna. På detta sätt sker på lång sikt en övervältring på produktionsfaktorn arbete.

För det fall företagen har möjlighet/väljer att vältra över skatten på produktpriserna kommer detta att vid rörliga växelkurser ge en nedskrivning av den svenska kronan. Detta tenderar att höja den inhemska prisnivån och därmed urholka realvärdet av den privata konsumtionen. Till den del transfereringar till hushållen inte är fullständigt prisindexerade kommer bördan av faktorskatten att fördelas mellan löntagare och transfereringsmottagare (framför allt pensionärerna). Eftersom transfereringar kan uppfattas som uppskjuten arbetsinkomst gäller även i detta fall att faktorskatt

ten blir en (implicit) skatt på arbete.

Med ovanstående synsätt kan man följaktligen uppfatta skatter på näringslivets faktor användning som en indirekt skatt på arbete på samma sätt som gäller för arbetsgivaravgifterna. För att markera att klassificeringen inte är självklar, särskilt på kort och medellång sikt, har dock dessa skatter särredovisats i tabellen.

Särskilda skatter på energiproduktion

Ovanstående gäller för indirekta skatter på näringslivets faktor användning. Bland punktskatterna finns förutom de speciella konsumtionsskatterna och faktorskatterna ett antal övriga skatter som utgår på produktionen och där situationen är något annorlunda. Det handlar här om energiproduktionen, där det finns en särskild skatt på kärnkraftsel och en fastighetsskatt på vattenkraftverk. Till den del förhållandena på energimarknaderna är sådana att dessa skatter kan vältras över på energipriset gäller samma synsätt som för faktorskatterna och dessa skatter blir därmed skatter på arbete. Om de däremot fungerar som en skatt på ”övervinster” i viss energiproduktion ska skatterna i stället klassificeras som en skatt på kapital.

1.4.7 Direkta skatter på kapital

Till de direkta skatterna på kapital hör den (statliga) inkomstskatten på fysiska personers kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar och realisationsvinster. Av tabell 1.1 framgår att denna skatt under det aktuella året gav ett överskott. Detta förklaras av att skatten på de positiva kapitalinkomsterna (inkomsträntor, utdelningar och reavinster) överstiger de skattereduktioner som medges för utgiftsräntor och realisationsförluster.⁸

Vidare hör fastighetsskatten, till den del den utgår på privatbostäder, till de direkta skatterna på kapital, liksom kupongskatten på aktier.

1.4.8 Indirekta skatter på kapital

Till denna grupp av skatter hör inkomstskatten för juridiska personer, eller i dagligt tal bolagsskatten. Denna klassificeras som en indirekt skatt på kapital då den

till skillnad från skatten på personliga kapitalinkomster i princip kan övervältras på andra grupper i samhället. I en öppen ekonomi som den svenska, där företagen möter ett på de internationella kapitalmarknaderna bestämt avkastningskrav, tenderar exempelvis förändringar i bolagsskatteuttaget att på lång sikt via förändrade investeringar påverka reallönenivån i ekonomin (jämför resonemanget ovan om faktorskatter). Detta innebär att bolagsskatten, om man anlägger ett långsiktigt tidsperspektiv, kan uppfattas som en implicit och indirekt skatt på arbete.

Den del av fastighetsskatten som betalas av juridiska personer räknas också till de indirekta skatterna på kapital då skatten kan övervältras på andra grupper (bl.a. hyresgäster).

Till gruppen indirekta skatter på kapital har slutligen förts den särskilda avkastningsskatt som utgår på visst pensionskapital (se avsnitt 5.8.3). Bördan av denna skatt faller på pensionsspararna även om försäkringsbolagen och pensionsparinstituten är skattskyldiga.

1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar

I anslutning till resonemanget om direkta och indirekta skatter på kapital kan ytterligare en central distinktion göras. De direkta skatterna på kapital kan uppfattas som en skatt på svenskars sparande. De indirekta skatterna på kapital (med undantag för avkastningsskatten på pensionsparande), däremot, kan uppfattas som en skatt på investeringar i Sverige. Alternativt talar man ibland om skatter på sparande som skatt på *ägt* kapital medan skatterna på investeringar ses som skatt på i Sverige *använt* kapital.

Beroendet av de internationella kapitalmarknaderna

Att man kan tala om skatter på sparande och skatter på investeringar har att göra med den svenska ekonomins öppenhet, särskilt beroendet av de internationella kapitalmarknaderna. Det senare beroendet innebär att den identitet mellan sparande och investeringar som måste gälla för en

⁸ Detta innebär att en sänkning eller ett borttagande av den personliga kapitalinkomstskatten skulle ge en förhållandevis begränsad försvagning av de offentliga finanserna. Detta gäller emellertid vid en rent statisk beräkning; ett lägre skatteuttag på kapitalinkomster skulle öka avståndet till beskattningen av arbetsinkomster och därmed ge incitament till skattebetingad omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster (se särskilt situationen för fåpersonersägda aktiebolag). Detta illustrerar den spänning som finns mellan olika önskemål dels att motverka rörligheten hos den mer eller mindre lättflyktiga kapitalskattebasen i den öppna ekonomin, dels att av interna skattepolitiska skäl upprätthålla ett likformigt skatteuttag och varaktig finansiering av offentliga utgifter. Till detta kommer de fördelningspolitiska önskemålen.

sluten ekonomi bryts genom att svenskars sparande kan finansiera (real)investeringar i utlandet och genom att (real)investeringar i Sverige kan finansieras genom utlänningars sparande.

Den svenska ekonomins öppenhet medför att förändringar i exempelvis beskattningen av personliga kapitalinkomster i första hand får antas påverka svenskars sparande men inte nödvändigtvis investeringarna i Sverige. På motsvarande sätt medför förändringar i exempelvis bolagskatten i första hand att investeringarna påverkas medan effekterna på svenskars sparande är mer oklar.

Distinktionen tydlig på lång sikt

I vilket utsträckning ovanstående distinktion gäller är en empirisk fråga. För mindre företag kan hävdas att dessa för sin kapitalförsörjning på olika sätt är avgränsade från de internationella kapitalmarknaderna. Då kan förändringar i den personliga kapitalbeskattningen påverka investeringarna i dessa företag och på motsvarande sätt kan förändringar i företagsskattegränserna påverka ägarnas och långivarnas sparande. På lång sikt, och som en följd av en allt större internationell integration, torde dock distinktionen mellan de direkta och indirekta skatterna på kapital att bli allt mer tydlig vad avser deras olikartade verkningar på sparande och investeringar i Sverige.

1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv

I detta avsnitt beskrivs översiktligt de svenska skatternas utveckling under det senaste kvartsseket. Beskrivningen anknyter till den övergripande statistiska redovisningen i kapitel 2 men också till de ekonomiska begrepp som introducerats tidigare i detta kapitel. Utvecklingen i ett längre tidsperspektiv redovisas i kapitel 14.

1.5.1 Från sam- till särbeskattning

Fram till i början av 1970-talet tillämpades sambeskattnings av giftas inkomster, vilket innebar att makars inkomster lades samman vid beskattningen. Detta innebar att skatteförmågan knöts till hushållet, inte till de enskilda individerna i hushållet. I kombination med en progressiv beskattning medförde sambeskattnings att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser kom att bli förhållandevis höga. Sett i ljuset av den parallella utvecklingen med en ökad

förvärvsfrekvens bland kvinnor sågs detta som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt. Mot denna bakgrund infördes särbeskattnings fr.o.m. inkomståret 1971.

Övergången till särbeskattnings innebar emellertid inte att alla inlag av sambeskattnings försvann från skattesystemet.

Genom den införda särbeskattnings kom grundavdrag vid beskattningen att ges till alla medlemmar i ett hushåll, inklusive barnen. Då förvärvsinkomster och kapitalinkomster (enligt den terminologi som gäller efter 1990-91 års skattereform) beskattades enligt en och samma skatteskala medförde detta att ett utrymme skapades för skattebetingade förmögenhetsöverföringar från föräldrar till barn. I kombination med de extra avdrag för kapitalinkomster som tillämpades gav detta en betydande skattefrihet för kapitalinkomster. Först i och med 1990-91 års skattereform och införandet av en separat kapitalbeskattnings utan grundavdrag upphörde denna skattefrihet.

1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning

Under det senaste kvartsseket har en ökande andel av de offentliga utgifterna kommit att finansieras genom indirekta skatter. Detta har skett trots att exempelvis kommunal-skatteuttaget ökat genom en höjning av den genomsnittliga utdebiteringen från 21,00 kr år 1970 till 31,52 kr år 2011 (exklusive kyrkoavgift och begravningsavgift). Andelsförskjutningen från direkta till indirekta skatter blir än mer markerad om man beaktar att olika socialförsäkringsersättningar, sjukpenning m.m. gjordes skattepliktiga under 1970-talet. Denna ”bruttoficerings” av transfereringarna har tenderat att upprätthålla andelen inkomster från de direkta skatterna.

Uttaget av socialavgifter har ökat

Den ökande andelen indirekta skatter reflekterar i huvudsak två förhållanden. För det första har uttaget av socialavgifter ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet och övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. Det ökade uttaget av socialavgifter reflekterar också olika försök under 1970-talet att genom skatteomläggningar underlätta avtalsrörelserna. De tre s.k. Hagauppställningarna i mitten av 1970-talet innebar att sänkningar av inkomstskatten finansierades genom ökade arbetsgivaravgifter. Under 1990-talet har

dock uttaget av arbetsgivaravgifter sjunkit, bl.a. som en följd av förändrad finansiering av pensionssystemet (med introduktion av allmän pensionsavgift).

För det andra har som ett led i finansieringen av offentliga sektorns utbyggnad skattesatsen i mervärdesskatten, som 1969 avlöste den sedan 1958 existerande omsättningsskatten, successivt höjts under perioden. I och med 1990-91 års skattereform breddades också basen för mervärdesskatten.

Punktskatter har fått större betydelse

Olika punktskatter har också bidragit i ökad omfattning till finansieringen av offentliga utgifter. Sedan lång tid har gällt att särskilt skatterna på alkohol- och tobak av hälsopolitiska motiv höjts i takt med inflationen.

1994 infördes för flertalet övriga punktskatter en automatisk indexering av skattesatserna. Tillsammans med den ökade betydelsen för mervärdesskatten bidrog detta till att den reala karaktären på det svenska skattesystemet förstärktes. Sedan 1998 är dock indexeringen begränsad till energi- och koldioxidskatterna. Skatterna på energi har också höjts och inslaget av miljöstyrning har också ökat, bl.a. genom införande av koldioxidskatt år 1991. Under 1990-talet kom denna tendens att förstärkas.

1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet

Under 1970-talet uppmärksammades problemen med smala skattebaser i kombination med höga skattesatser. Smala skattebaser innebar bl.a. en oenhetlighet i beskattningen av olika inkomster som möjliggjorde skatteanpassningar av olika slag.

En tidig reaktion på detta problem var diskussionen i slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet kring möjligheten att införa olika bruttoskatter, bl.a. den s.k. promsen. Några nya skatteformer genomfördes dock inte utan i stället gjordes förändringar i existerande system.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse ("den underbara natten"). Denna innebar att den tidigare obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades under inkomståren 1983-85. Därigenom kom det skattemässiga värdet av ränteavdrag i princip att maximeras till 50 procent år 1985. För personer vars intäkter av kapital översteg utgifterna för

kapital kvarstod dock rätten till fullt skattemässigt avdrag mot den aktuella marginalskatten.

Det stora steget mot basbreddningar togs dock genom 1990-91 års skattereform med betydande basbreddningar vid beskattningen av såväl förvärvs- som kapitalinkomster (se nedan).

1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning

Före 1990-talet var inflationen hög i den svenska ekonomin. Detta och önskemål att skapa ett skattesystem som verkar stimulerande på sparandet gjorde att olika modeller för utgiftsskatt och real beskattning utreddes i flera omgångar under 1980-talet. Ingen av modellerna förverkligades dock, bl.a. med hänvisning till internationella komplikationer. Från år 1984 fram till och med år 1990 innehöll dock beskattningen av juridiska personer ett reellt inslag genom den s.k. vinstdelningsskatten som var en väsentlig finansiering vid uppbyggnaden av löntagarfonder.

1.5.5 1990-91 års skattereform

1990-91 års skattereform, som i allt väsentligt genomfördes i två steg under inkomståren 1990 och 1991, innebar en genomgripande förändring av stora delar av det svenska skattesystemet. Samtidigt innebar den en vidareutveckling av de tendenser som gällt sedan tidigare med ökat inslag av särbeskattning, en ökad vikt för indirekta skatter och genom betoningen av olika basbreddningar.

Syftet var ökad effektivitet och rättvisa

Genom reformen sänktes också de formella skattesatserna i syfte att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning på olika områden. Likformighet i beskattningen av olika slag av inkomster var en ledstjärna men denna betoning av horisontell rättvisa förenades med önskemål att åstadkomma ett fördelningsmässigt acceptabelt utfall även mätt som effekterna på den vertikala inkomstfördelningen. Olika basbreddningar i syfte att förstärka den horisontella rättvisan kan också bidra, och bidrog också, till att förbättra den vertikala rättvisan.

Styrande inslag bort

Det tidigare skattesystemet med dess smala skattebaser var också ett uttryck för olika ambitioner att påverka ekonomin i stabiliseringspolitiskt avseende. Särskilt gällde

detta företagsbeskattningen där det bl.a. fanns en möjlighet för företagen att avsätta till s.k. investeringsfonder och där fondanvändningen styrdes av offentliga beslut. För att finansiera skattebortfallet genom sänkta skattesatser togs dessa möjligheter bort. Men elimineringen av de styrande inslagen i skattesystemet motiverades också med hänvisning till tidigare erfarenheter. Dessa indikerade att det var problematiskt att styra med tillfredsställande effektivitet, bl.a. beroende på att det tar tid innan olika åtgärder får effekt.

Nominell princip

1990-91 års skattereform innebar också en renodling av en nominell princip vid beskattningen. Särskilt markerat var detta vid reformeringen av kapitalbeskattningen med införandet av separat, proportionell beskattning med 30 procent av nominellt definierade kapitalinkomster. Genom basbreddningar i kapitalbeskattningen försvann tidigare inslag av skattefrihet (olika avdrag). Dessutom eliminerades tidigare reala inslag i beskattningen av reavinsten vid försäljningen av egna hem. Genom införande av avkastningsskatt på visst pensionskapital togs också ett tidigare betydelsefullt inslag av utgiftsskatt bort.

1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen

1990-91 års skattereform utvärderades av en särskild kommitté, KUSK⁹. Kommittén konstaterade att de grundläggande reformprinciperna i huvudsak behållits, även om vissa avsteg gjorts.

Utvecklingen under de första tio åren efter skattereformen innebar att skatteuttaget på arbete ökade, genom introduktion av allmänna egenavgifter men också genom förändringar i skatteskalen (ofullständig uppindexering av grundavdrag och skiktgränser och införande av ett extra skalsteg vid uttag av statlig inkomstskatt). Med början år 2000 inleddes dock en sänkning av skatten på arbete genom att individerna kompenenserades för den allmänna pen-

sionsavgiften genom en skattereduktion, en kompensation som var fullt genomförd 2006. Därefter har skatten på aktiva arbetsinkomster sänkts ytterligare genom det jobbskatteavdrag som infördes 2007 och som därefter har förstärkts i ytterligare tre steg. Fr.o.m. 2007 har också inslaget av optimal beskattning ökat, särskilt genom att den del av arbetskraftskostnaden som består av socialavgifter differentierats genom skattekreditering eller genom reducerade avgifter med avseende på individernas ålder men också genom olika skattereduktioner, t.ex. HUS-avdraget.

Hänsynen till internationella krav kommer att vara ett bestående inslag i den framtida skattepolitiken. Det handlar bl.a. om möjligheten att uthålligt finansiera offentliga utgifter i en miljö där flera skattebaser är rörliga över gränserna. Detta ger bl.a. nya villkor för beskattningen av kapitalinkomster men även av beskattningen av vissa varor och tjänster.

Begrepp som skattekonkurrens och skatteharmonisering blir allt viktigare både som ett resultat av den allmänna internationaliseringen och av Sveriges medlemskap i EU. Medlemskapet i EU har också påverkat och kommer att påverka svenska skatteregler genom utvecklingen av EG-rätten. Exempelvis blir det i tilltagande grad allt svårare att behålla olika slag av uppskjuten beskattning. Som exempel på internationaliseringens betydelse för skattepolitiken kan nämnas slopandet av förmögenhetsskatten 2007 och sänkningen av bolagsskattesatsen från 2009.

Ett annat tema i den framtida skattepolitiken gäller möjligheten och önskvärheten av en ökad miljörelatering av skattesystemet. Denna handlar om att ge ökad vikt åt skatter på miljöskadliga aktiviteter. Under senare år har vid sidan av skatterna införts ett antal nya styrmedel i miljö- och klimatpolitiken, exempelvis genom ett europeiskt system för handel med utsläppsrätter. Därmed blir samordningen mellan skatter och andra styrmedel en central fråga.

9 SOU 1995:104

1.2 Tabell

Specifikation av skatterna i 1.1 Tabell med klassificering enligt inkomstitlarna i statsbudgeten samt enligt OECD, mnkr och andelar av BNP 2010

Breakdown of the taxes in Table 1.1 with reference to the revenue headings in the Swedish budget and OECD, 2010, MSEK and share of GDP

	Belopp, mnkr	Procent av BNP	Inkomstittel statsbudgeten	OECD
	Amount, MSEK	Percent of GDP	Revenue headings Swedish budget	OECD
Skatter på arbete (Taxes on labour)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	45 582	1,4%	1111, 1131, 1620	1110
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	523 465	15,8%	1115	1110
Allmänna egenavgifter (Social security contributions, employees)	89 299	2,7%	1121	2100
Skattereduktioner (Tax reductions)	-180 648	-5,5%	1140-1160	1110
Andel skatter på arbete, hushåll (Share taxes on labour, households)	477 697	14,4%		
Företag (Companies)				
Arbetsgivaravgifter (Social security contributions, employers)				
Efterlevandepensionsavgift (Basic retirement pension)	20 362		1215	2200
Sjukförsäkringsavgift (Health)	71 292		1211, 1221	2200
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	55 443		1216	2200
Arbetskadavgift (Occupational injury)	8 146		1213	2200
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	106 713		1214, 1261	2200
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	26 355		1212	2200
Allmän löneavgift (Wage tax)	71 831		1217	2200
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)	472		1218	2410
Nedsättningar sjöfart (Shipping support)	-1 819		1281	2410
Summa (Total)	358 795	10,9%		
Egenföretagaravgifter (Social security contributions, self-employed)				
Efterlevandepensionsavgift (Survivor's pension)	674		1245	2300
Sjukförsäkringsavgift (Health)	1 326		1241	2300
Arbetskadavgift (Occupational injury)	270		1243	2300
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	3 655		1244, 1261	2300
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	873		1242	2300
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	490		1246	2300
Allmän löneavgift	2 393		1247	3000
Generell nedsättning (General support)	-1 539		1283	2300
Regional nedsättning (Regional support)	-85		1284	2300
Summa (Total)	8 056	0,2%		
Särskild löneskatt (Tax on special parts of earned income and pension costs)	33 074	1,0%	1270	3000
Mervärdesskatt (VAT)	324 662	9,8%	1410	5111
Punktskatter på privat konsumtion (Excise duties, private consumption)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	2 975		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	9 477		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	10 783		1432	5121
Koldioxidskatt (Carbon dioxide, petrol excl.)	4 999		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	8 537		1441	5121
Försäljningskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	0		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	8 550		1471	5121
Trängselskatt (Congestion tax)	799		1474	5121
Tobaksskatt (Tobacco)	10 588		1421	5121
Skatt på alkohol (Alcohol)	12 132		1422-1426	5121
Reklamskatt (Advertisement)	335		1486	5126
Spelskatt (Gambling)	18		1483	5126
Lotterivinstskatt (Lottery prize)	1 389		1484	1120
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				5126
Summa (Total)	70 584	2,1%		

	Belopp, mnr Amount, MSEK	Procent av BNP Percent of GDP	Inkomsttitel statsbudgeten Revenue headings Swedish budget	OECD OECD
Punktskatter näringslivets faktor användning (Excise duties, companies)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	3 637		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	11 583		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	2 696		1432	5121
Koldioxidskatt, ej bensin (Carbon dioxide, petrol excl.)	11 664		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	2 134		1441	5121
Försäljningskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	0		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	3 325		1471	5212
Vägavgifter (Roads)	778		1472	5113
Naturgrusskatt m.m. (Gravel etc.)	211		1453, 1458	5128
Skatt på kärnkraftsels (Nuclear power tax)	3 997		1455	5121
Avfallsskatt (Waste tax)	289		1456	5121
Svavelskatt, råttalolja (Sulphur tax)	48		1451-1452	5121
Miljöskatt handelsgödsel, bekämpningsmedel (Fertilizers and biocides)	85		1454	5113
Systembolaget AB:s överskott (Alcohol Monopoly Retailing)	302		1481	5122
Inlev. överskott från Svenska spel (Gaming Monopoly Retailing)	4 766		1482	5122
Konc.avg. på televisionens område (Television concession Fees)	0		1487	5128
Granskningsnämnden (Broadcast Commission Fees)	8		1489	5128
Lotteriavgifter (Lottery Fees)	25		1485	5128
Miljöskyddsavgift (Environmental Protection Fees)	0		1459	5128
Avgifter för Kemikalieinspektionen (Chemicals Inspectorate Fees)	35		1457	5128
Lokalradioavgifter (Local Radio Fees)	126		1488	5128
Skatt på import (Tax on imports)	5 674		1500	5128
Avgifter för telekommunikation (Tele Communication Fees)	95		1491	5128
Insättningsgarantiavgift (Fees, Deposit Guarantee Board)	2 259		1641	5126
Kärnbränslefonden (Nuclear Fund)	1 033		1642	5126
Nox-avgifter m.m. (Nox)	739		1643-1645	5126
Summa (Total)	55 509	1,7%		
Andel skatter på arbete, företag (Share taxes on labour, companies)	850 679	25,7%		
Skatter på kapital (Taxes on capital)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	34 514	1,0%	1310	1110
Fastighetsskatt (Real estate tax)	11 934	0,4%	1351	4110
Förmögenhetsskatt (Wealth tax)				
Förmögenhetsskatt m.m. (Net wealth tax etc.)	0		1371	4210
Arvsskatt (Inheritance)	9		1381	4310
Gåvoskatt (Gifts)	0		1382	4320
Kupongskatt (Withholding tax)	3 064		1331	1110
Summa (Total)	3 074	0,1%		
Andel skatter kapital, hushåll (Share of taxes on capital, households)	49 522	1,5%		
Företag (Companies)				
Bolagsskatt (Tax on profits)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	103 527		1321, 1322, 1630	1210
Tjänstegrupppliv (Tax on life group insurances)	1 129		1290	4400
Förmögenhetsskatt (Net wealth tax)	0		1372	4220
Summa (Total)	104 656	3,2%		
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14 142	0,4%	1312	4120
Avkastningsskatt pensionsmedel (Tax on pension funds)	11 836	0,4%	1121	1210
Andel skatter kapital, företag (Share of taxes on capital, companies)	130 634	4,0%		
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				
Stämpelskatt (Stamp duty)	8 968		1360	4400
Skattetillägg och förseningsavgifter (Charges for delay etc.)	1 421		1620, 1630	6200
Restförda skatter, hushåll (Tax arrears, households)	-1 922		1611	1110
Restförda skatter, företag (Tax arrears, companies)	-3 772		1612	1210
Summa ej fördelade skatter (Total taxes not allocated)	4 695	0,1%		
Summa skatter, andel av BNP (Total taxes, percent of GDP)	1 513 227	45,8%		

Anm: I år innehåller tabellen ovan de allra senaste uppgifterna som är tillgängliga dvs. för 2010. Därför är delar av intäkterna fortfarande prognoser eftersom taxeringen av 2010 års inkomster ännu inte är avslutad. Det gäller t.ex. inkomstskatt för hushåll och företag, statlig fastighetsskatt, kommunal fastighetsavgift, särskild löneskatt samt avkastningsskatt.

Lästips:

Som en allmän introduktion av lärobokskaraktär till skatteekonomiska frågeställningar finns
– Hansson, Ingemar, och Norrman, Erik, Skatter, teori och praktik, SNS, 1996

En behandling av de centrala skatteekonomiska frågeställningarna tillämpade på en faktisk reform, 1990-91 års skattereform, finns i

– Agell, J, Englund, P och Södersten, J, Svensk skattepolitik i teori och praktik; 1991 års skattereform, Bilaga 1 till SOU 1995:104 som bl.a. sammanfattar de olika expertstudier som gjorts i utvärderingen av 1991 års skattereform.

En annan, engelskspråkig, introduktion av lärobokskaraktär ges i

– Rosen, Harvey.S, och Gayer, Ted, Public Finance 9 uppl, McGraw-Hill, 2010

eller som ett alternativ

Tresch, Richard W, Public Sector Economics, Palgrave Macmillan, 2008

En mer tekniskt avancerad framställning, ges i

– Myles, G.D, Public Economics, Cambridge University Press, 1995

Som en likaledes tekniskt avancerad framställning av handbokskaraktär för fackekonomier gäller

– Auerbach, A.J och Feldstein, M, Handbook of Public Economics, Volume I (1986), volume II (1987), volume III (2002) och volume IV (2002), North-Holland

För en diskussion av skattepolitikens förutsättningar i små, öppna ekonomier, finns artikelsamlingen

– Andersen, T.M, Moene K.O och Sörensen, P.B, Tax Policy in Small Open Economies, Blackwell, 1994

Det offentliga utredningsväsendet har under de senaste årtiondena producerat ett stort antal betänkanden kring olika skattefrågor. Nedan anges betänkanden där frågeställningar av ett mer principiellt och övergripande slag behandlas. För en redovisning av faktiska förslag till riksdagen hänvisas till olika skattepropositioner som finns förtecknade i riksdagstrycket för respektive år.

Frågor kring utgiftsskatt behandlas i

– Progressiv utgiftsskatt – ett alternativ? Rapport av 1972 års skatteutredning, SOU 1976:62

– Utgiftsskatt – teknik och effekter, betänkande av utgiftsskattekommittén, SOU 1986:40

Frågor kring real och nominell beskattning behandlas i

– Real beskattning, betänkande av realbeskattningsutredningen, SOU 1982:1-3

– Inflationskorrigerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, SOU 1989:36

Företagsskattefrågor behandlas i

– Beskattning av företag, slutbetänkande av företagsskatteberedningen, SOU 1977:86-87

Frågor om bruttoskatter behandlas i

– Bruttoskatter, preliminär redovisning från bruttoskattekommittén, Ds B 1979:3

– Allmän produktionsfaktorskatt, betänkande av bruttoskattekommittén, Ds B 1981:15

Som ett underlag för 1990-91 års skattereform finns följande betänkanden från tre olika utredningar, nämligen

– Reformerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad inkomstbeskattning, SOU 1989:33, del I-IV

– Reformerad företagsbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad företagsbeskattning, SOU 1989:34, del I-II

– Reformerad mervärdesskatt, betänkande av kommittén för indirekta skatter, SOU 1989:35, del I-II

Den officiella utvärderingen av 1990-91 års skattereform finns i

– Skattereformen 1990-1991 – en utvärdering, kommittén för utvärdering av skattereformen, SOU 1995:104

Den dåvarande regeringens värdering av skattereformen finns i

– 1990-91 års skattereform – en värdering, bilaga 6 till budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1)

Frågor om tjänstesektorns beskattning behandlas i

– Uppskattad sysselsättning – om skatternas betydelse för den privata tjänstesektorn, betänkande av Tjänsteutredningen, SOU 1994:93

– Skatter, tjänster och sysselsättning, betänkande av Tjänstebeskattningsutredningen, SOU 1997:17

Frågor om skatteväxling behandlas i

– Skatter, miljö och sysselsättning, slutbetänkande och underlagsrapporter från Skatteväxlingskommittén, SOU 1997:11

Internationaliseringens betydelse för den framtida svenska skattestrukturen behandlas i

– Våra skatter? Betänkande från Skattebasutredningen, SOU 2002:47, 2002 och i två bilagevolymerna med expertrapporter, volym A och volym B, 2002. Frågorna behandlas också av akademiska ekonomer i ett särskilt temanummer av Swedish Economic Policy Review, Vol. 9, Number 1, Spring 2002.

Frågor om näringslivets energibeskattnings behandlas i

– Svåra skatter! Betänkande från Skattnedsättningskommittén, SOU 2003:38

Frågor om beskattningen av fåmansägda aktieföretag ("3:12-bolag") behandlas i

– Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet (Per-Olof Edin, Ingemar Hansson, Sven-Olof Lodin), rapport till Finansdepartementet, januari 2005.

En värdering av mervärdesskatten finns i

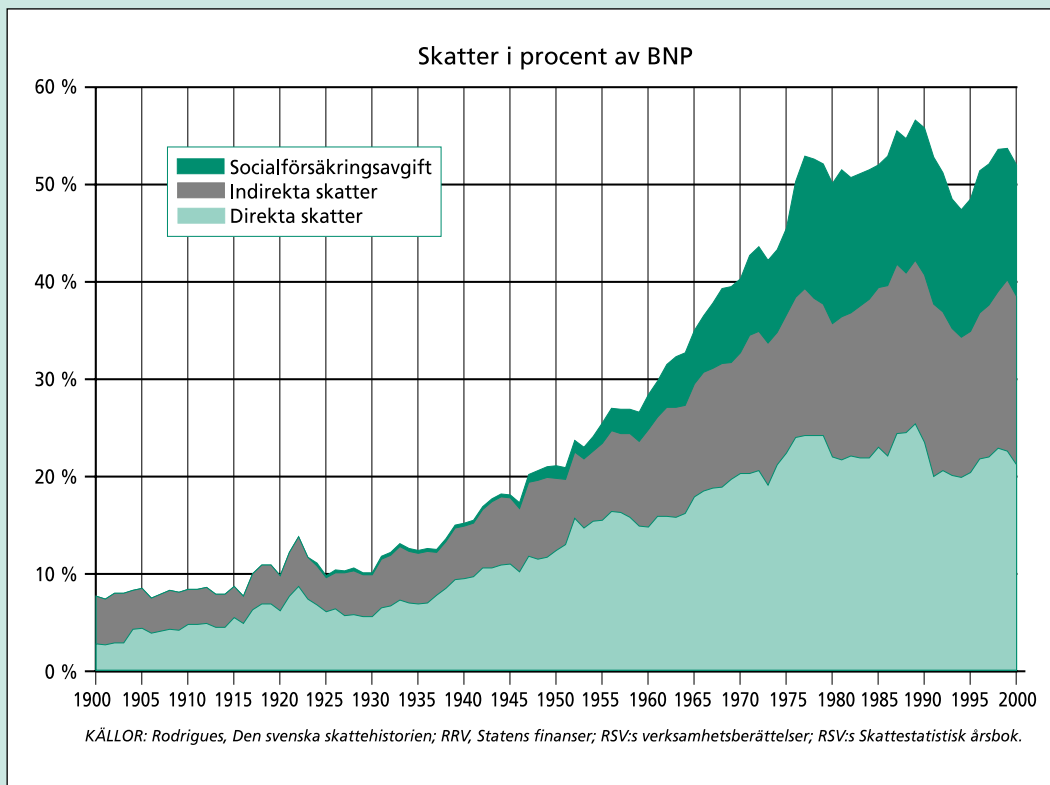
--På väg mot enhetlig mervärdesskatt, SOU 2006:90

En aktuell jämförelse av beskattningen av olika organisationsformer (enskilda näringsidkare, ägare till 3:12-bolag, noterade aktieföretag och noterade aktieföretag) ges i

- The Taxation of Business Income in Sweden, A report prepared for the Swedish Ministry of Finance by Professor Peter Birch Sörensen, May 2008.

Det svenska skattesystemets effektivitetsegenskaper med en värdering av olika skatters (bolagsskatt, arbetsinkomstskatt, kapitalbeskattning och konsumtionsskatter) effekter på effektivitet och välfärd inom ramen för allmän jämviktsmodell för en liten öppen ekonomi behandlas i

- Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future Challenges, Report to the Expert Group on Public Economics, ESO 2010:4, av professor Peter Birch Sörensen, 2010.

Nationalräkenskaperna

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, *Tableau économique*, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomin karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att *Tableau économique* måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkenskap och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723–1790), som fått hedersnamnet ”nationalekonomins fader”.

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl ”Nationalräkenskap” Studentlitteratur Lund 1980.

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten. Utvecklingen av den så kallade skattekvoten beskrivs. Kapitlet innehåller även en mer detaljerad beskrivning av vissa skatter och det avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på olika ändamål.

Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. När det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar följer nationalräkenskaperna det *Europeiska nationalräkenskapssystemet* (ENS 1995). Statistiska centralbyrån har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman till en sektor. *Företagssektorn* svarar för produktion av marknadsförda varor, samt icke-finansiella och finansiella tjänster. *Den offentliga sektorn* producerar icke marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion, samt omfördelar inkomster. *Hushållssektorn* slutligen omfattar fysiska personer, såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

Den offentliga sektorn delas i nationalräkenskaperna vidare upp i tre delsektorer:

- Statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. Även den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen ingår i den statliga sektorn. De statliga affärsverken ingår däremot inte i nationalräkenskapernas definition på statlig sektor utan hör istället till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen (Vattenfall AB och Svenska Spel AB etc.).

Till socialförsäkringssektorn, även kallad ålderspensionssystemet, räknas AP-fonderna och Pensionsmyndigheten.¹

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, kommunalförbund, landsting och (t.o.m. år 1999) även kyrkokommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar, utvecklingen av dessa aggregat används i den samhälls-ekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är *Bruttonationalprodukten* (BNP). BNP är ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick år 2010 preliminärt till 3 308 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och

¹ Pensionsmyndigheten bildades i januari 2010 och tog då över Premiepensionsmyndigheten och Försäkringskassans pensionsverksamhet.

för den offentliga sektorn (övriga produktions-skatter minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna ska avspegla all ekonomisk verksamhet, vilket betyder att även så kallade svarta inkomster ska inkluderas. Kalkylen avseende de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på överensstämmelsen mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som ligger till grund för nationalräkenskaperna, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för icke rapporterade utgifter. Branscher som berörs är bland annat byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år uppgått till drygt 150 miljarder kronor, vilket motsvarar ca fem procent av BNP.

Generalrevidering av nationalräkenskaperna 1993-2009

Nationalräkenskapssystemet behöver ses över med jämna mellanrum och en större revidering av hela nationalräkenskapssystemet har under det senaste året genomförts för åren 1993-2009. Revideringen innebär att nya metoder och förbättrade underlag har introducerats samt att statistiken ytterligare anpassats till EU-rekommendationer, vilket leder till en internationellt bättre jämförbarhet och kvalitet. För hela tidsperioden 1993-2009 har BNP reviderats med mellan minus en och plus 63 miljarder kronor i respektive års priser, vilket gör att tidigare publicerade siffror inte är jämförbara. Revideringarna är störst för perioden 2000-2004. Det hänger samman med att den senaste större revideringen av perioden 1993-2005 som genomfördes under 2008 innehöll så stora revideringsbehov för senare år att det krävdes mer undersökning och arbete med beräkningsunderlag. För

1990-talet har därför inte tillkommit särskilt mycket ny information vid den senaste revideringen.

2.1.1 Skatterna fortsätter att öka sin andel av de totala inkomsterna

Den offentliga sektorns inkomster har i 2.1 Tabell delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna i sin tur är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt kapital skatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt längre fram i kapitlet. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter samt allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning. Övriga inkomster består bland annat av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

2.1 Tabell visar hur de olika inkomstposterna i den offentliga sektorn förändrats under perioden 1993 och 2005-2010. Andelen skatter och socialförsäkringsavgifter av totala inkomster har ökat från 85 procent 1993 till 90 procent 2010. Andelen ränteinkomster och övriga inkomster har under samma period däremot sjunkit från 15 procent 1993 till 10 procent 2010.

2.1.2 Konsumtionen fortsatt större än transfereringarna

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och utgifter för investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin. Exempel på detta är utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen, samt utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN. Från och med 1995 ingår även den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten (BNI), som Sverige betalar till EU. Ränteutgifterna består till största delen av räntor på statsskulden.

Med konsumtionsutgifter avses bland annat utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn, samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster med socialt ändamål (privat läkarvård och läkemedel etc.) som den offentliga sektorn köper från företagssektorn

2.1 Tabell

Offentliga sektorns (konsoliderad) inkomster och utgifter 1993, 2005-2010, löpande priser, mdkr

Revenue and expenditure of the general government sector (consolidated) 1993, 2005-2010, current prices, BSEK

Inkomst- och utgiftslag Revenues and expenditures	1993	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Inkomster (Revenue)	891	1494	1565	1651	1670	1621	1691
Skatter (Taxes)	563	1061	1139	1180	1210	1189	1235
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (Current taxes on income and wealth)	301	608	654	663	635	609	640
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	452	485	517	575	580	595
Kapitalskatter (Capital taxes)	1	1	0	0	0	0	0
Socialförsäkringsavgifter (Social security contributions)	197	290	281	302	281	262	284
Arbetsgivaravgifter (Employers' contributions)	186	273	274	293	272	252	276
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	7	10	1	1	2	3	2
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	5	7	7	8	8	7	7
Ränteinkomster (Interest)	57	24	26	33	37	29	29
Övriga inkomster (Other revenues)	74	118	119	135	142	140	143
Utgifter (Expenditures)	1068	1441	1500	1539	1599	1649	1693
Transfereringar (Transfers)	583	639	651	651	668	688	692
Ränteutgifter (Interest)	72	52	51	55	53	36	34
Subventioner (Subsidies)	69	39	44	44	46	47	49
Sociala förmåner till hushåll (Social contributions)	349	466	474	469	476	508	508
Bidrag till hushållens ideella organisationer (Current transfers to NPISHs)	17	45	47	46	52	52	59
Internationell verksamhet (Current international cooperation)	8	17	19	19	21	24	22
Övriga löpande transfereringar (Other current transfers)	1	6	6	8	9	9	9
Kapitaltransfereringar (Capital transfers)	68	14	11	10	10	12	10
Konsumtionsutgifter (Final consumption expenditures)	453	725	765	797	835	858	893
Investeringar (Gross capital formation)	31	76	84	90	96	103	108
Finansiellt sparande (Inkomster-utgifter) (Net borrowing/net lending)	-176	53	65	112	71	-28	-3
Statliga sektorn (Central government sector)	-202	15	31	75	44	-24	-13
Socialförsäkringssektor (Social security sector)	31	27	30	33	31	4	6
Kommunala sektorn (Local government sector)	-5	12	4	3	-4	-8	5
Finansiellt sparande i relation till BNP i procent (Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent)	-11	2	2	4	2	-1	-0

Anm: Uppgifterna för år 2009 och 2010 är preliminära. (The figures in 2009 and 2010 are preliminary).

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

och som ges direkt till hushållen ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon etc.

De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns totala utgifter har minskat från 55 procent till 41 procent under den redovisade perioden. Konsumtionsutgifterna däremot går åt motsatt håll och andelen har under samma period ökat från 42 procent till 53 procent. Investeringsutgifternas andel har varierat mellan 3 procent och 7 procent. Sedan 1999 har konsumtionen varit större än transfereringarna. Transfereringsutgifternas andel var högst 1993, vilket främst beror på de stora

belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.1.3 Det finansiella sparandet fortfarande negativt

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan de totala inkomsterna och de totala utgifterna. Det finansiella sparandet var negativt för åren 1993-1997, men vände från och med 1998 och fram till 2008 då det finansiella sparandet var positivt, med undantag för åren 2002-2003. Under åren som det finansiella sparandet varit positivt är det främst staten som bidragit till den positiva utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplå-

ningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande. År 2009 var dock det finansiella sparandet åter negativt och uppgick till minus 37 miljarder kronor. Det senaste året, 2010 har en återhämtning skett men det finansiella sparandet är fortfarande negativt med minus 3 miljarder kronor. Redan under 2008 noterades ett försvagat finansiellt sparande och där överskottet vändes till ett underskott år 2009. Förklaringen till de senaste årens negativa utveckling beror på finanskrisen och lågkonjunkturen som följt i dess spår. Recessionen drabbade större delen av världen från mitten av 2008 med start i USA. Att det finansiella sparandet visade ett underskott är en följd av minskade inkomster då både inkomstskatter och sociala avgifter minskade kraftigt. Samtidigt ökade utgifterna i form av ökade sociala förmåner vilket är naturligt i en lågkonjunktur då både staten och kommunsektorn får ökade kostnader för bland annat arbetslöshet och försörjningsstöd.

Längst ned i 2.1 Tabell visas den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP, vilket på senare år blivit ett användbart ekonomiskt mått. År 2010 uppgår det till noll procent, avrundat till hela procent. Detta relationstal liknar det konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union, med syftet att visa hur väl länderna följer den så kallade stabilitetspakten. Där får den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte överstiga tre procent av BNP. Det finns dock vissa definitionsskillnader. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie nationalräkenskapernas beräkningar. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument ska inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar. Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna.

2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.2.1 Skatter i nationalräkenskapssystemet

I nationalräkenskapernas skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt

kapitalskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn, medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I nationalräkenskaperna bokförs skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå. Nationalräkenskaperna gör en skattning av de ej inbetalda skatterna genom att fördela uppkomna underskott på skattekontona på olika skatteslag.

Statsbudgetens skatteinkomster skilde sig tidigare från nationalräkenskapernas när det gällde bokföringstidpunkt och innehåll. I statsbudgeten var inkomsterna tidigare ofta kassamässiga, medan de i nationalräkenskaperna är mer periodiserade. Det innebar att en skatteinkomst kunde hamna på olika år i statsbudgeten och i nationalräkenskaperna. En övergång till periodiserade skatter har nu genomförts även vad gäller statsbudgeten. Till skillnad mot i nationalräkenskaperna ingår i statsbudgetens skatter även socialförsäkringsavgifter. Uppgifter om mervärdesskatten bygger på deklarationer samt för mindre belopp även på taxeringar.

En ny metod för att beräkna inkomstskatterna gäller i nationalräkenskaperna från och med publiceringen i november 2003. En omläggning av beräkningen av inkomstskatter för hushåll och företag har gjorts. Den tidigare metoden har ersatts av en mer strikt tillämpad upplupet-princip. Detta innebär att prognostiserade värden för slutregleringen används och prognosen förs till aktuellt år. Detta är huvudprincipen i ENS 1995 och ska tillämpas om möjlighet föreligger. Finns inte information att tillämpa kan undantag medges. Detta var fallet i nationalräkenskapernas tidigare tillämpade skatteberäkningsmetod. Enligt den tidigare metoden har i nationalräkenskaperna till ett visst inkomstår förts dels debiterade skatter för året, dels slutregleringen som avser föregående års skatt och utgörs av skillnaden mellan slutligt taxerad skatt och preliminärt debiterad skatt. Till ett visst inkomstår förs t.ex. resultat från skattetvister vilka kan härröra från flera år tillbaka. Denna bokföring är i enlighet med ENS 1995 som, då upplupet-principen inte kan tillämpas, medger undantag från huvudprincipen och säger att en skatt kan registreras vid den tidpunkt då skyldigheten fastställs.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter, dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bland annat skatter på hushållsinkomster, inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bland annat förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt. Från företagssektorn till hushållssektorn överförs de skatter som avser avkastning på pensionsreserver tillskrivna hushållen.

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, exempelvis mervärdesskatt och energiskatt (produktskatter). Som övriga produktionsskatter räknas i nationalräkenskaperna i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmåns sida. För närvarande den allmänna löneavgiften, arbetarskyddsavgiften (t.o.m. 1998), den särskilda löneskatten samt del av tilläggsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt nationalräkenskapernas definitioner på övriga produktionsskatter.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatt och andra oregelbundet uttaxerade skatter samt avgifter på kapital. Från december 2004 är dock arvs- och gåvoskatterna avskaffade.

Skatterna fortsätter att öka

I och med att Sverige 1995 blev medlem i EU så är bland annat alla importtullar, samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster. Tidigare var dessa i sin helhet en del av svenska statens inkomster.

I 2.2 Tabell redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, samt skatter på produktion och import fördelade på skatteslag för 1993, samt för perioden 2005-2010. De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har under perioden ökat från 301 miljarder kronor år 1993 till 640 miljarder kronor år 2010. Hushållen svarar för den största andelen av inkomst- och förmögenhetsskatterna, 1993 uppgick andelen till 90 procent och 2010 var dess andel 82 procent. Bolagens andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna var 10 procent 1993, ökade under de följande åren och nådde år 2000 17 procent för att sedan minska under åren 2001-2003. Ökningen i bolagens inkomstskatter 2004 förklaras delvis av att företag återfört periodiseringsfonder på grund av ändrade regler som innebär räntebeläggning av fonderna. Andelen har sedan fortsatt att öka och 2007 låg den på 18 procent. Under åren 2008-2009 backade andelen till 15 procent som lägst. År 2010 är bolagens inkomstskatter åter 18 procent av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har under perioden 1993-2010 ökat från 261 miljarder kronor till 602 miljarder kronor. Produktskatterna har ökat med 208 miljarder kronor och övriga produktionsskatter med 133 miljarder kronor. Det är framför allt löneskatterna som har bidragit till ökningen av övriga produktionsskatter. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till tio miljarder kronor år 1995 och har år 2010 ökat till 74 miljarder kronor. Ökningen av produktskatter förklaras av ökade mervärdesskatter och skatter på bränslen och elektrisk kraft.

2.2 Tabell

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, samt skatter på produktion och import fördelade på skatteslag 1993, 2005-2010, löpande priser, mdkr Current taxes on income and wealth as well as taxes on production and imports by type of tax 1993, 2005-2010, current prices, BSEK

	1993	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Löpande inkomst och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	301	608	654	663	635	609	640
Hushåll (Households)	272	508	547	544	541	517	527
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	3	5	6	-	-	-	-
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0	-	-	-	-	-	-
Avkastningsskatt (Tax on holding gains)	4	7	6	7	10	7	9
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2	7	8	7	8	8	9
Inkomstskatt (Tax on income)	263	489	527	530	523	501	509
Statlig (Central government)	20	54	73	51	20	0	0
Kommunal (Local government)	243	436	454	479	503	501	509
Bolag (Companies)	29	100	107	119	94	92	113
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0	0	0	-	-	-	-
Inkomstskatt icke-finansiella företag (Tax on income, non-financial enterprises)	22	99	107	119	94	92	113
Inkomstskatt, finansiella företag (Tax on income, financial enterprises)	7	-	-	-	-	-	-
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	461	494	523	582	586	602
Produktskatter (Taxes on goods and services)	231	352	368	391	408	412	439
Mervärdesskatter (Value added taxes)	155	249	263	283	298	300	322
Statlig (Central government)	155	245	259	281	296	298	321
EU (European Union)	-	4	4	1	1	2	1
Importtullar (Import duties)	5	4	5	5	5	4	5
Statlig (Central government)	5	-	-	-	-	-	-
EU (European Union)	-	4	5	5	5	4	5
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31	45	44	45	45	46	48
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8	19	20	20	20	21	22
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11	10	11	11	11	12	12
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	7	8	9	10	10	11	11
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	5	8	9	9	9	8	9
Försäljningsskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1	0	0	0	-	-	-
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	3	1	1	1	1	1	1
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	1	1	1	1	0	0	0
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2	4	4	4	4	5	5
Övriga produktskatter (Other taxes on goods and services)	2	3	2	3	5	4	4
Statlig (Central government)	2	2	2	3	4	4	4
EU (European Union)	-	0	0	0	0	0	0
Övriga produktionsskatter (Other taxes on production)	30	109	126	132	173	174	163
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14	25	25	26	24	25	26
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	2	3	3	3	3	3	3
Löneskatter (Payroll taxes)	10	76	92	97	140	139	125
Övriga produktionsskatter, övrigt (Other taxes on production)	4	4	6	6	7	7	9

Anm: Uppgifterna för år 2009 och 2010 är preliminära. (The figures in 2009 and 2010 are preliminary).
Observera att även EU-skatter ingår i denna tabell. (This table includes also EU taxes).

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.2.2 Skattekvoten är fortsatt låg

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte- eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i skattekvoten beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen, samt av BNP. Även andra förändringar kan påverka skattekvoten, ex-

empelvis förändringar av betalningsrutiner. Skattekvoten är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift. Som framgår av 2.3 Tabell har den totala skattekvoten varierat mellan 46 och 52 procent under åren 1993-2010. År 2008 och 2010 uppgick skattekvoten till 46 procent, vilket är den lägsta nivån under hela den redovisade perioden.

2.3 Tabell

BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP GDP in SEK billions and tax ratio, as percentage of GDP

År Year	BNP, mdkr GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Tax ratio, % of GDP			
		Totalt, total	därav, there of		
		Löpande inkomsts- och förmögenhets- skatter samt kapitalskatter Current taxes on income, net wealth and capital taxes	Skatter på produktion och import Taxes on production and imports	Sociala avgifter Social security contributions	
1993	1 573	48	19	17	13
1994	1 679	49	20	16	13
1995	1 810	48	20	16	12
1996	1 854	50	21	16	13
1997	1 933	51	21	17	13
1998	2 025	51	21	17	13
1999	2 138	51	22	18	11
2000	2 265	52	23	16	12
2001	2 348	49	21	16	12
2002	2 444	48	20	17	11
2003	2 545	48	20	17	11
2004	2 661	48	21	16	11
2005	2 769	49	22	17	10
2006	2 944	48	22	17	9
2007	3 126	47	21	17	9
2008	3 204	46	20	18	8
2009	3 094	47	20	19	8
2010	3 308	46	19	18	8

Anm: Uppgifterna för år 2009 och 2010 är preliminära. (The figures in 2009 and 2010 are preliminary).

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål

Den offentliga sektorns utgifter kan fördelas på ändamål (COFOG²). Ändamålsfördelningen följer EU-standard och innehåller tio huvudgrupper med undergrupper.

2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd

I 2.4 Tabell redovisas de totala offentliga utgifterna, dvs. summan av transfereringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 2009. Anledningen till att uppgifterna redovisas med ett års eftersläpning beror på att underlag för beräkning av utgifterna på ändamål inte finns tillgängliga förrän efter mer än ett år.

Totala offentliga utgifter är konsoliderade (dvs. överföringar mellan olika delar av offentliga sektorn har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorernas utgifter. Investeringarna inkluderar sådana investeringar utförda inom sektorn, men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, dvs. de som redovisas i 2.1 Tabell med de ändamålsfördelade i 2.4 Tabell och 2.5 Tabell.

Av tabellen framgår att det största ändamålet är socialt skydd som uppgår till 42 procent av offentliga sektorns utgifter.

Ändamålet ålderdom, som är den största undergruppen inom socialt skydd, står för ungefär hälften av dessa utgifter. Statens och socialförsäkringens utgifter för socialt skydd avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex. arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner. Primärkommunernas utgifter för socialt skydd avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ- och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår även ekonomiskt bistånd.

En stor utgift för den offentliga sektorn, och framför allt för staten, är räntor på statsskulden. Ändamål 017, skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn, består i huvudsak av statsskuld räntor. Den totala offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör 14 procent av de totala utgifterna. Landstingens utgifter ligger till största delen inom ändamålet hälso- och sjukvård, 96 procent av sektorns totala utgifter återfinns här.

Utgifter för ändamålet utbildning utgör 14 procent av den totala offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildning den näst största utgiften med 36 procent av dess total. Av detta används det mesta till förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6.

² Classification of Functions of Government.

2.4 Tabell

Totala offentliga utgifter per ändamål och sektor 2009, löpande priser, mdkr

General government's expenditures by function and sector, 2009, current prices, BSEK

Ändamål COFOG**	Totalt*		Stat		Social- försäkring		Primär- kommuner		Landsting	
	Total*		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils	
	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%	Mdkr BSEK	%
01 Allmän offentlig förvaltning (General public services)	190	12	227	24	-	-	50	10	9	3
011 Verkställande och lagstiftande organ, ekonomi- och skatteförvaltning, utrikesförvaltning (<i>Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs</i>)	51	3	48	5	-	-	3	1	1	0
012 Internationellt ekonomiskt bistånd (<i>Foreign economic aid</i>)	28	2	28	3	-	-	-	-	-	-
013 Allmänna förvaltningstjänster (<i>General services</i>)	47	3	14	1	-	-	39	8	4	2
014 Grundforskning (<i>Basic research</i>)	23	1	25	3	-	-	0	0	0	0
015 FoU Allmän offentlig förvaltning (<i>R&D General public services</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
016 Övrig allmän offentlig förvaltning (<i>General public services n.e.c.</i>)	2	0	0	0	-	-	2	0	-	-
017 Skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn (<i>Public debt transactions</i>)	39	2	31	3	-	-	5	1	3	1
018 Allmänna transfereringar mellan olika delsektorer inom den offentliga sektorn (<i>Transfers of a general character between different levels of government</i>)	0	0	82	9	-	-	-	-	-	-
02 Försvar (Defence)	45	3	45	5	-	-	0	0	0	0
021 Militärt försvar (<i>Military defence</i>)	36	2	36	4	-	-	0	0	-	-
022 Civilt försvar (<i>Civil defence</i>)	2	0	3	0	-	-	0	0	0	0
023 Internationellt militärt bistånd (<i>Foreign military aid</i>)	5	0	5	0	-	-	-	-	-	-
024 FoU Försvar (<i>R&D Defence</i>)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
025 Övrigt försvar (<i>Defence n.e.c.</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
03 Samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety)	46	3	40	4	-	-	7	1	0	0
031 Polisverksamhet (<i>Police services</i>)	22	1	22	2	-	-	-	-	-	-
032 Brand- och räddningsverksamhet (<i>Fire-protection services</i>)	7	0	0	0	-	-	7	1	0	0
033 Rättsskipning (<i>Law courts</i>)	10	1	10	1	-	-	-	-	-	-
034 Kriminalvård (<i>Prisons</i>)	8	0	8	1	-	-	-	-	-	-
035 FoU Samhällsskydd och rättsskipning (<i>R&D Public order and safety</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
036 Övrigt samhällsskydd och rättsskipning (<i>Public order and safety n.e.c.</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
04 Näringslivsfrågor (Economic affairs)	147	9	107	11	-	-	32	6	13	5
041 Övergripande handels-, näringslivs och arbetsmarknadsfrågor (<i>General economic, commercial and labour affairs</i>)	26	2	23	2	-	-	3	1	0	0
042 Jordbruk, skogsbruk, fiske och jakt (<i>Agriculture, forestry, fishing and hunting</i>)	5	0	5	1	-	-	0	0	-	-
043 Bränsle och energi (<i>Fuel and energy</i>)	1	0	2	0	-	-	0	0	-	-
044 Utvinning av mineral samt tillverkning och byggnadsverksamhet (<i>Mining, manufacturing and construction</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
045 Transporter (<i>Transport</i>)	109	7	72	8	-	-	28	6	12	5
046 Kommunikationer (<i>Communication</i>)	2	0	2	0	-	-	-	-	-	-
047 Andra näringsgrenar (<i>Other industries</i>)	1	0	0	0	-	-	1	0	0	0
048 FoU näringslivsfrågor (<i>R&D Economic affairs</i>)	3	0	3	0	-	-	0	0	-	-
049 Övriga ekonomiska frågor (<i>Economic affairs n.e.c.</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
05 Miljöskydd (Environmental protection)	6	0	5	1	-	-	1	0	0	0
051 Avfallshantering (<i>Waste management</i>)	2	0	1	0	-	-	0	0	-	-
052 Hantering av avloppsvatten (<i>Waste water management</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
053 Föroreningsbekämpning (<i>Pollution abatement</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
054 Skydd av biologisk mångfald och landskap (<i>Protection of biodiversity and landscape</i>)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
055 FoU Miljöskydd (<i>R&D Environmental protection</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-

056	Övrigt miljöskydd (<i>Environmental protection n.e.c.</i>)	2	0	2	0	-	-	1	0	0	0
06	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenity)	14	1	4	0	-	-	11	2	0	0
061	Bostadsförsörjning (<i>Housing development</i>)	5	0	1	0	-	-	3	1	-	-
062	Samhällsutveckling (<i>Community development</i>)	6	0	2	0	-	-	5	1	0	0
063	Vattenförsörjning (<i>Water supply</i>)	3	0	-	-	-	-	3	1	-	-
064	Gatubelysning (<i>Street lighting</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
065	FoU Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (<i>R&D Housing and community amenities</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
066	Övrigt, bostadsförsörjning och samhällsutveckling (<i>Housing and community amenities n.e.c.</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
07	Hälsa- och sjukvård (Health)	232	14	46	5	-	-	3	1	223	85
071	Medicinska produkter, apparater och anordningar (<i>Medical products, appliances and equipment</i>)	28	2	23	2	-	-	1	0	27	10
072	Öppen sjukvård (<i>Outpatient services</i>)	99	6	12	1	-	-	1	0	94	36
073	Sluten sjukhusvård (<i>Hospital services</i>)	91	6	4	0	-	-	1	0	90	34
074	Folkhälsovård (<i>Public health services</i>)	6	0	1	0	-	-	0	0	6	2
075	FoU Hälsa- och sjukvård (<i>R&D Health</i>)	3	0	0	0	-	-	0	0	3	1
076	Övrig hälso- och sjukvård (<i>Health n.e.c.</i>)	5	0	5	0	-	-	0	0	3	1
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion)	38	2	11	1	-	-	29	6	2	1
081	Fritids- och idrottsverksamhet (<i>Recreational and sporting services</i>)	18	1	2	0	-	-	17	3	0	0
082	Kulturell verksamhet (<i>Cultural services</i>)	19	1	7	1	-	-	12	2	2	1
083	Radio-, TV- och förlagsverksamhet (<i>Broadcasting and publishing services</i>)	1	0	1	0	-	-	-	-	-	-
084	Religiös verksamhet och annan samhällsverksamhet (<i>Religious and other community services</i>)	0	0	0	0	-	-	0	0	-	-
085	FoU Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>R&D Recreation, culture and religion</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
086	Övrig fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion n.e.c.</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
09	Utbildning (Education)	237	14	63	7	-	-	183	36	2	1
091	Förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6 (<i>Pre-primary and primary education</i>)	137	8	8	1	-	-	133	26	0	0
092	Grundskoleutbildning årskurs 7-9 och gymnasieutbildning (<i>Secondary education</i>)	46	3	2	0	-	-	46	9	1	0
093	Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning	1	0	0	0	-	-	1	0	0	0
094	Högskoleutbildning (<i>Tertiary education</i>)	44	3	46	5	-	-	0	0	0	0
095	Ej nivåbestämd utbildning (<i>Education not definable by level</i>)	6	0	4	0	-	-	3	1	1	1
096	Stödtjänster till utbildning (<i>Subsidiary services to education</i>)	1	0	1	0	-	-	0	0	0	0
097	FoU Utbildning (<i>R&D Education</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0
098	Övrig utbildning (<i>Education n.e.c.</i>)	2	0	3	0	-	-	-	-	-	-
10	Socialt skydd (Social protection)	694	42	409	43	220	100	188	37	13	5
101	Sjukdom och funktionshinder (<i>Sickness and disability</i>)	162	10	121	13	-	-	48	9	1	0
102	Ålderdom (<i>Old age</i>)	346	21	144	15	218	99	87	17	10	4
103	Efterlevande (<i>Survivors</i>)	16	1	16	2	-	-	-	-	-	-
104	Familj och barn (<i>Family and children</i>)	84	5	61	6	-	-	28	6	0	0
105	Arbetslöshet (<i>Unemployment</i>)	45	3	41	4	-	-	3	1	2	1
106	Boende (<i>Housing</i>)	10	1	10	1	-	-	-	-	-	-
107	Övrig social utsatthet (<i>Social exclusion n.e.c.</i>)	30	2	15	2	-	-	23	5	0	0
108	FoU Socialt skydd (<i>R&D Social protection</i>)	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
109	Övrigt socialt skydd (<i>Social protection n.e.c.</i>)	2	0	0	0	2	1	-	-	-	-
Totalt (Total)		1 649	100	956	100	220	100	504	100	262	100

Anm: Uppgifterna är preliminära. (The figures are preliminary).

Noter: *Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej är summerbara till totalen. (Consolidated).

**Classification of Functions of Government.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2002-2009

I 2.5 Tabell visas totala offentliga utgifter, samt delen sociala naturaförmåner, för perioden 2002-2009 fördelade efter ändamål på två-siffernivå. Sociala naturaförmåner benämns i nationalräkenskaperna de varor och tjänster med socialt ändamål som den offentliga sektorn köper från företag och ger direkt till hushållen. Exempel på en social naturaförmån är privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat förskoleverksamhet och friskolor.

Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden. De fyra största ändamålen är socialt skydd, utbildning, hälso- och sjukvård samt allmän offentlig förvaltning. Utgifterna för socialt skydd har under perioden 2002-2009 uppgått till mellan 41 och 44 procent av de totala utgifterna. Andelen sociala naturaförmåner inom socialt skydd har dock ökat kontinuerligt, från 3,9 procent år 2002 till 4,9 procent år 2009.

Andelen av de totala utgifterna som går

till ändamålet allmän offentlig förvaltning har legat på en jämn nivå, ca 12-13 procent, under hela perioden 2002-2009. Även andelen utgifter för utbildning är relativt oförändrad och uppgår till ca 14 procent. Där har andelen sociala naturaförmåner nästan fördubblats under perioden, från 4,7 till 9,2 procent.

Andelen utgifter för hälso- och sjukvård har ökat från 12,7 till 14 procent av de totala utgifterna, vilket motsvarar en ökning med 65 miljarder kronor. Inom hälso- och sjukvård är andelen sociala naturaförmåner relativt hög, ungefär 23 procent, men har inte ökat utan snarare minskat något under perioden. Den offentliga sektorns utgifter för fritidsverksamhet, kultur och rekreation har under perioden 2002-2009 ökat med 12 miljarder kronor, andelen är däremot oförändrad och ligger på cirka två procent. Ändamålet näringslivsfrågor har ökat med 47 miljarder kronor, och andelen har ökat med ungefär en procentenhet till 9 procent år 2009.

2.5 Tabell

Totala offentliga utgifter och därav sociala naturaförmåner 2002-2009, löpande priser, mdkr

General government's total expenditures and of which social transfers in kind to households*, 2002-2009, current prices, BSEK

Ändamål	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
COFOG**								
01 Allmän offentlig förvaltning (<i>General public services</i>)	179	165	164	174	186	191	203	190
02 Försvar (<i>Defence</i>)	49	50	48	46	49	47	44	45
03 Samhällskydd och rättsskipning, (<i>Public order and safety</i>)	36	37	37	38	41	43	45	46
04 Näringslivsfrågor (<i>Economic affairs</i>)	100	106	106	115	118	125	136	147
05 Miljöskydd (<i>Environmental protection</i>)	4	4	4	6	6	6	5	6
06 Bostadsförsörjning och samhällsplanering (<i>Housing and community amenity</i>)	13	13	13	14	12	13	14	14
07 Hälso- och sjukvård (<i>Health</i>)	167	178	181	188	197	209	222	232
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	43	45	42	42	44	46	49	53
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion</i>)	26	27	27	29	32	34	37	38
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-
09 Utbildning (<i>Education</i>)	189	195	199	206	215	223	232	237
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	9	10	12	13	15	17	19	22
10 Socialt skydd (<i>Social protection</i>)	551	596	614	624	44	649	661	694
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	22	23	24	25	27	28	30	34
Totala offentliga utgifter (General government expenditures)	1 315	1 372	1 393	1 441	1 500	1 539	1 599	1 649
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	74	78	77	80	85	91	98	109

Anm: Uppgifterna år 2009 är preliminära. (The figures in 2009 are preliminary).

Noter: *Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers.

**Classification of Functions of Government

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. (Statistics Sweden, National Accounts).

Riksstat för budgetåret 1949/50.

Driftbudgeten.

		Kronor
A. Egentliga statsinkomster:		
I. Skatter.....	4 451 850 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	74 984 000	
III. Folkpensionsavgifter	140 000 000	
IV. Diverse inkomster.....	120 000 000	4 786 834 000
B. Inkomster av statens kapitalfonder:		
I. Statens affärsverksfonder	157 000 000	
II. Riksbanksfonden	100	
III. Statens allmänna fastighetsfond.....	14 182 000	
IV. Försvarets fonder	20 585 000	
V. Statens utlåningsfonder	29 653 300	
VI. Fonden för låneunderstöd.....	23 695 000	
VII. Fonden för statens aktier.....	30 000 000	
VIII. Statens pensionsfonder	31 690 000	
IX. Diverse kapitalfonder	22 300 000	329 105 400
Säger för inkomster å driftbudgeten		5 115 939 400
Summa		5 115 939 400

		Kronor
A. Egentliga statsutgifter:		
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	2 610 800	
II. Justitiedepartementet	38 764 500	
III. Utrikesdepartementet	23 887 000	
IV. Förvarsdepartementet.....	793 453 100	
V. Socialdepartementet	1 388 805 300	
VI. Kommunikationsdepartementet	258 427 100	
VII. Finansdepartementet.....	95 044 800	
VIII. Ecklesiastikdepartementet	518 677 900	
IX. Jordbruksdepartementet	347 803 700	
X. Handelsdepartementet	49 507 900	
XI. Inrikesdepartementet	290 600 700	
XII. Folkhushållningsdepartementet.....	28 946 300	
XIII. Pensionsväsendet	164 456 000	
XIV. Oförutsedda utgifter.....	1 000 000	
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	10 515 700	4 012 500 800
B. Utgifter för statens kapitalfonder:		
I. Luftfartsfonden	6 700 000	
II. Riksgäldsfonden	316 000 000	
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	34 609 800	
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsför- luster	25 000 000	382 309 800
Säger för utgifter å driftbudgeten		4 394 810 600
Beräknat överskott å statsregleringen		721 128 800
Summa		5 115 939 400

Totala skatter i Sverige

3.1 Totala skatterna i Sverige 1 457 miljarder år 2009

I detta kapitel förs uppgifterna från kapitlen om skatt på arbete (kapitel 4), skatt på kapital (kapitel 5) och skatt på konsumtion och insatsvaror (kapitel 6) samman och en översikt ges över de totala skatteintäkterna.

De totalt fastställda skatterna för år 2009 summerade till 1 457 miljarder kronor (3.1 Tabell). Utslaget per invånare motsvarar detta 1 567 000 kr.

3.1 Tabell Översikt över totala skatter i Sverige 2000-2009 Overview of total taxes in Sweden 2000-2009

	Inkomståret Income year									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Belopp, mdkr (Amount, BSEK):										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	710	741	747	783	807	828	857	875	910	869
Skatt på kapital (Taxes on capital)	161	118	101	107	136	168	192	208	163	160
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	290	303	316	329	341	360	378	403	422	428
Totala skatter (Total taxes)	1 161	1 162	1 164	1 219	1 283	1 357	1 427	1 486	1 495	1 457
varav (of which)										
EU-skatter (taxes belonging to EU)	12	11	9	9	7	8	9	7	7	7
Offentliga sektorns skatter (public sector taxes)	1 149	1 152	1 155	1 210	1 276	1 349	1 418	1 478	1 488	1 450
- kommunalskatt (local income tax)	336	359	378	403	420	436	454	479	503	511
- avgifter till ålderspensionssystemet* (fees for the old age pension system)	127	137	140	143	147	151	160	169	178	179
- statens skatteintäkter (state taxes)	686	655	637	664	709	762	804	830	806	760
Sammansättning - andel av totala skatter, procent (Composition - share of total taxes, in percent)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	61	64	64	64	63	61	60	59	61	60
Skatt på kapital (Taxes on capital)	14	10	9	9	11	12	13	14	11	11
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	25	26	27	27	27	27	26	27	28	29
Totala skatter (Total taxes)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel av BNP, procent (As percentage of GDP)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	31,3	31,6	30,6	30,8	30,3	29,9	29,1	28,0	28,4	28,1
Skatt på kapital (Taxes on capital)	7,1	5,0	4,2	4,2	5,1	6,1	6,5	6,7	5,1	5,2
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	12,8	12,9	12,9	12,9	12,8	13,0	12,8	12,9	13,2	13,8
Totala skatter (Total taxes)	51,3	49,5	47,6	47,9	48,2	49,0	48,5	47,5	46,7	47,2
Skatter per invånare, tkr (Taxes per inhabitant, KSEK)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	80	83	84	87	90	92	94	96	99	93
Skatt på kapital (Taxes on capital)	18	13	11	12	15	19	21	23	18	17
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	33	34	35	37	38	40	42	44	46	46
Totala skatter (Total taxes)	131	131	130	136	143	150	157	162	162	157

* Den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet ingår inte i beloppen för ålderspensionssystemet utan betraktas i enlighet med Eurostats principer som ingående i individernas sparande.
Källa: Skatteverket och Ekonomistyrningsverket, Taxeringsutfallet, riksbokföringen, statistikdatabasen GIN-skatt samt budgetpropositionen.

Skatterna uttryckt som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2009 till 47,2 procent. Skatt på arbete svarade detta år för 60 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för 11 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 29 procent. Störst variation över åren uppvisar skatt på kapital. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster.

En del av de skatter som tas ut i Sverige är definitionsmässigt skatter som tillhör EU. Det gäller den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU. Skatteintäkterna som disponeras av offentlig sektor är därför något lägre än de totala skatterna. Av de totala skatterna 2009 avsåg 7 miljarder kronor (0,5 procent) EU-skatter, 511 miljarder kronor (35 procent) kommunalskatt och 179 miljarder kronor (12 procent) avgifter till pensions-systemet. Resten, 760 miljarder kronor (52 procent), kan sägas vara statliga skatter.

3.2 Fastställda skatter och betalda skatter

Beroende på vad man är ute efter kan skatteintäkter presenteras på olika sätt. Olika intressenter har olika intressen. Ska man analysera regelsystem och förstå orsakerna till att skatter utvecklas på ett visst sätt är det bäst att periodisera skatteintäkterna efter den period den händelse inträffade som

gav upphov till skatten. Denna presentationsmetod brukar kallas ”periodiserade skatter”. I andra sammanhang, t.ex. när man planerar statens upplåning, står de faktiska kassamässiga betalningsflödena i fokus. Alla skatter som fastställs blir ju inte betalda och betalningar sker med viss eftersläpning i förhållande till de händelser som orsakade skatten. Nationalräkenskaperna presenterar i sin tur skatter utifrån internationellt överenskomna principer för att möjliggöra jämförelser mellan länder. Det kan verka förvirrande att det förekommer olika belopp för skatter för ett och samma år. Men förstår man de olika syften som finns kan man hysa förståelse för att det förekommer olika värden.

Ett par exempel på skillnaden mellan skatter periodiserade till intjänandetidpunkt och kassamässigt betalda är de respittider för betalning som finns för olika skatter. T.ex. betalar arbetsgivare in arbetsgivaravgifter och preliminärt avdragen skatt för sina anställda med en månads eftersläpning i förhållande till när den anställda fick lönen för sitt arbete. De inkomster individerna har ett visst år deklarerats i maj året efter och betalningen slutregleras först under sommaren eller hösten efter intjänandeåret.

I årsboken är infallsvinkeln så långt möjligt skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Utgångspunkten är också att presentationen ska avse fastställda skatter.

3.2 Tabell

Fastställda skatter och uppbördsförluster 2000-2009, mdkr Settled taxes and collection losses 2000-2009, BSEK

	Inkomståret Income year									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Skatter enligt presentationen i Årsboken (<i>Taxes as presented in this Yearbook</i>)	1 161,1	1 162,5	1 163,8	1 218,9	1 283,3	1 356,7	1 426,9	1 485,7	1 494,8	1 456,7
Avgår uppbördsförlust (<i>Deduction for collection losses</i>)	-4,5	-4,9	-6,4	-5,2	-5,0	-4,6	-4,5	-4,4	-7,4	-8,2
Dito skatter efter uppbördsförlust (<i>Settled taxes net for collection losses</i>)	1 156,6	1 157,6	1 157,5	1 213,7	1 278,3	1 352,1	1 422,4	1 481,4	1 487,4	1 448,5
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (<i>Collection loss in % of total settled taxes</i>)	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,5%	-0,6%

Källa: Skatteverket och Kronofogden

Med detta angreppssätt kan skatteinkomster relateras till relevant skatteunderlag och till händelser/ekonomisk utveckling under den aktuella tidsperioden.

Av de skatter som fastställs blir en del aldrig betalda. Då uppstår uppbördsförluster (3.2 Tabell). Dessa brukar ligga i snitt kring 5 miljarder kronor eller ca 0,4 procent av den fastställda skatten. År 2009 var uppbördsförlusterna höga – 8 miljarder. Uppbördsförlusterna beskrivs mer ingående i kapitlet Skatteskulder och uppbördsförluster (kapitel 9).

Ambitionen att i årsboken utgå från fastställda skatter är orsaken till att statistiken kanske inte alltid uppfattas som aktuell. I denna årsbok, som skrivs 2011, är slutåret i de flesta tabeller aktivitetsåret 2009. Orsaken till eftersläpningen är att vissa av skatterna fastställs först i månadskiftet november/december året efter inkomståret. Det gäller t.ex. skatter som fastställs på basis av den årliga inkomstdeklaration.

3.3 Beskattning i tre stationer

Skatter kan delas in på olika sätt. I årsboken presenteras skatterna utifrån den bas som ligger till grund för skatteuttaget – arbete, kapital och konsumtion/insatsvaror. Men skatter kan grupperas även efter andra linjer. Ett annat sätt att sortera skatter knyter an till de skattebaser som uppkommer när inkomsterna strömmar genom ekonomin från produktion till konsumtion.¹

När en inkomst uppstår och genomflyter det ”ekonomiska kretsloppet” beskattas den i normalfallet tre gånger – vid tre ”stationer”:

1. Först beskattas inkomsten där den uppstår – i produktionsledet. Om inkomsten är lön beskattas den med arbetsgivaravgifter och om den är vinst med bolagsskatt.
2. När sedan de resterande produktionsinkomsterna betalas ut till hushållen sker nästa beskattning i form av den vanliga inkomstbeskattningen.
3. När hushållen sedan använder sina nettoinkomster för att konsumera utgår skatt i form av moms och punktskatter.

3.3 Diagram visar skatteintäkterna 2009 kategoriserade enligt denna kretsloppsprincip. Uppdelningen av skatterna mellan de tre stationerna är inte självklar. Syftet är dock endast att ge en grov illustration av hur vi i Sverige har valt att kanalisera skatteuttaget i olika faser och mellan olika aktörer i samhällsekonomin. Olika länder har valt olika tyngdpunkt på hur skatteuttaget är fördelat. Dessa olikheter mellan länderna kommenteras i kapitlet ”Svenska skatter i internationell jämförelse” (kapitel 15).

Skatterna vid de tre stationerna är olika synliga för medborgarna. Skatterna på produktionen (501 miljarder kronor) och på konsumtion/förbrukning (431 miljarder kronor) kallas också indirekta skatter. Beteckningen ”indirekt” syftar på att den som ansvarar för betalningen av skatten avviker från den som bär den faktiska bördan av skatten. Skatten övervältras från den formellt betalningsskyldige via löner, priser eller vinster.

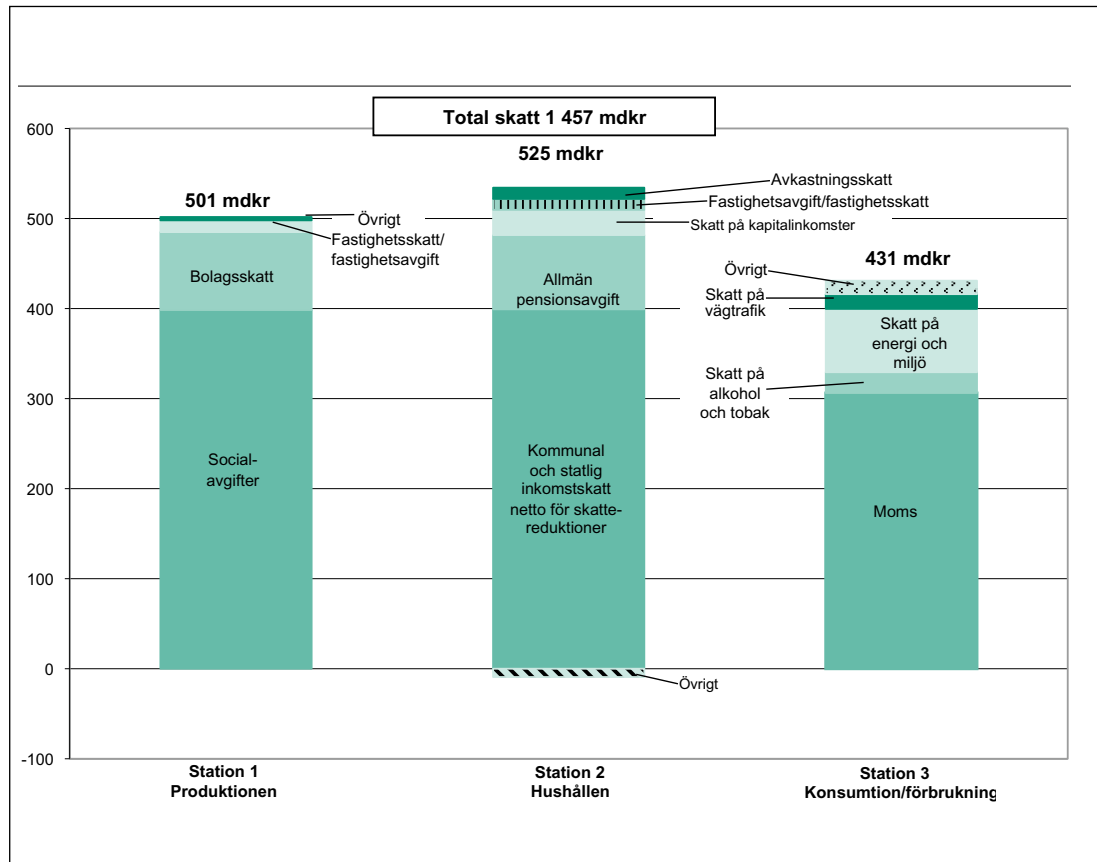
Skatten som betalas av hushållen (station 2) – 525 miljarder kronor – är den som är mest iögonenfallande för gemene man. För dessa skatter är bilden att det inte förekommer någon övervältring på andra aktörer. Den person som står för betalningen av skatten bär också i slutändan bördan av skatten. Dessa skatter kallas också för direkta skatter. Skatten vid denna station överensstämmer i stort med den skatt som fastställs i anslutning till den inkomstdeklaration individerna lämnar en gång om året.

¹ Betänkande från Skattebasutredningen: *Våra Skatter* SOU 2002:47, sid. 53ff

3.3 Diagram

Skatteuttaget fördelat på tre stationer – produktion, hushåll, konsumtion/ förbrukning – år 2009, mdkr

Taxes distributed into three stations – production, households, consumption - year 2009, BSEK

Note: Showing from bottom to top of the staples:

Production: Employers' and self-employed persons' social security fees, company profit tax, real estate tax/fee, other taxes.

Households: Other taxes (negative value; includes reduction for housing improvements and household services), central and local income tax of individuals incl. tax reductions, general pension fee paid by individuals, tax on income from capital, real estate tax/fee, tax on pension fund earnings.

Consumption: VAT, alcohol and tobacco tax, energy and environment taxes, tax on road traffic, other taxes.

3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen

Ofta talas om hur skatteuttaget omfördelar ekonomiska resurser mellan hushållen. Omfördelning av ekonomiska förhållanden uppstår emellertid inte bara genom hur uttaget av skatter ser ut. *Hur skatterna används* är väl så viktigt när man ska bedöma fördelningseffekterna av skatteuttaget. Skattefinansierade *offentliga transfereringar* såsom barnbidrag, socialbidrag, sjukförsäkring, pensionssystem m.m. lik-

som *offentligt subventionerade verksamheter* som daghem, skolor, sjukvård, tandvård för barn m.m. har stor betydelse för att utjämna ekonomiska förhållanden mellan hushållen.

Tabell 3.4 illustrerar olika komponenter i omfördelningen av ekonomiska resurser mellan hushållen år 2008. Inkomstspridningen mäts med Gini-koefficienten. Gini-koefficienten är ett vanligt sammanfattande mått på ojämnheten i inkomstfördelningen. Gini-koefficienten antar värdet noll när inkomsten är lika för alla och värdet 1 vid maximal ojämnhet, dvs. när en person får alla inkomster. Lägre värde

anger således en mer jämn fördelning. Tabellen visar att Gini-koefficienten sjunker från 0,560 till 0,296 på grund av offentliga transfereringar, skatt och offentligt subventionerade tjänster. Som framgår av tabellen svarar skatteeffekten för en mindre del av den samlade effekten. Användningen av skatterna till transfereringar och offentliga tjänster ger en större utjämnande effekt.

Station 2 - Beskattningen av hushållens inkomster

Vi tittar nu närmare på skatterna vid station 2 – den direkta beskattningen av hushållen. De skatter som individerna påförs i anslutning till sin inkomstdeklaration svarar 2009 för 522 miljarder eller 36 procent av de totala skatterna. I beloppet ingår kommunal och statlig inkomstskatt, allmän pensionsavgift, skatt på inkomst av kapital och fastighetsavgift. Hur dessa skatter fördelar sig på olika inkomstlagen framgår av 3.5 Tabell.

Fördelningseffekterna av skatter och transfereringar för hushållen beskrivs mer utförligt i kapitlet ”Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet” (kapitel 8).

År 2009 fanns det 427 000 personer med förvärvsinkomster över en halv miljon. Dessa inkomsttagare utgjorde 5,7 procent av den vuxna befolkningen och hade 18 procent av förvärvsinkomsterna och betalade ca 25 procent av de skatter som tas ut på arbete och ca 33 procent av skatten på kapital.

Vi ger också en översikt över hur dessa skatter fördelar sig på åldersgrupper (3.6 Tabell). Det finns ett tydligt livscykelmönster för inkomster och skatter. Förvärvsinkomster och skatt på arbete har en övervikt (andelen av inkomsterna och skatten är högre än befolkningsandelen) i åldersgrupperna 35-64 år. Skatten på kapital är starkt koncentrerad till personer i övre medelåldern och pensionärer. Personer över 55 år utgjorde 40 procent av den vuxna befolkningen och svarade för 79 procent av den direkta skatt som togs ut på kapital år 2009.

3.4 Tabell

Inkomstspridning 2008 för olika inkomstbegrepp mätt med Gini-koefficienten. Ginikoefficienten är justerad med hänsyn till hushållets sammansättning
Distribution of income for different types of income measured by the Gini-coefficient. The Gini-coefficient is adjusted for dependents to provide for

Inkomst	Type of income	Gini-efficient
Inkomstbegrepp (Income concept)		
F	Faktorinkomst (dvs. inkomst av lön, näringsverksamhet och kapital) (Primary income [i.e. income from salary, entrepreneurial income and capital])	0,560
B	Bruttoinkomst (dvs. faktorinkomst + transfereringar) (Gross income [i.e. primary income + transfers])	0,376
D	Disponibel inkomst (Disposable income)	0,317
S	Disponibel inkomst justerad med offentlig subvention (Disposable income adjusted for public subsidies)	0,296
F - S	Samlad effekt på Gini-koefficienten (Total effect on the Gini-coefficient)	0,264
F - B	Transfereringseffekt (Effect of transfers)	0,184
B - D	Skatteeffekt (Effect of taxes)	0,059
D - S	Subventionseffekt (Effect of subsidies)	0,021

Källa: SCB. Beräkningar baserade på urvalsundersökningen STAR

3.5 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade efter förvärsinkomstens storlek. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2009

Taxes paid directly by individuals by the size of assessed income from earnings showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2009

Taxerad förvärs- inkomst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
0	415	0	0,0	1,2	5,6	0,0	0,0	3,5
-100	1 032	53	7,4	3,7	13,8	3,0	1,5	11,1
100-200	1 882	285	65,8	6,4	25,2	16,1	13,6	19,1
200-300	2 042	510	124,9	4,8	27,4	28,8	25,8	14,4
300-400	1 227	420	107,5	3,9	16,5	23,7	22,2	11,5
400-500	431	191	56,2	2,4	5,8	10,8	11,6	7,2
500-1000	382	244	89,3	6,3	5,1	13,8	18,5	18,6
1000-	44	69	32,9	4,9	0,6	3,9	6,8	14,6
Samtliga (All)	7 457	1 770	484,0	33,7	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (per- sons 0-17 years)	1 776	2	0,1	0,4				
- Övrigt* (Remainder)		7	2,0	1,8				
Totalt (Total)		1 780	486,2	35,8				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsavgift och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB. Inkomst och taxeringsregistret.

Station 3 – Beskattningen när hushållen använder sina inkomster – konsumtion, förbrukning

Skattebasen vid station 3 utgörs nästan uteslutande av hushållens konsumtion och byggnadsinvesteringar. Med konsumtionsskatter avses moms och punktskatter, till vilka räknas t.ex. energi- och alkoholskatter.

Alla konsumtionsskatter har inte samma syfte. Vissa skatter är rent fiskala, dvs. deras syfte är statsfinansiella, medan andra har som primärt syfte att styra konsumtionen eller resursförbrukningen. Till de i första hand fiskala hör mervärdesskatten och den rena energiskatten. Till de som syftar till att styra förbrukningen hör koldioxid- och svavelskatterna.

Mervärdesskatten har olika skattesatser för olika varor och tjänster. Normalskat-

tesatsen är 25 procent. Därutöver finns två lägre skattesatser. Livsmedel har t.ex. en skattesats om 12 procent och böcker beskattas med 6 procent. Vissa tjänster, t.ex. banktjänster och sjukvårdstjänster, momsbeskattas överhuvudtaget inte. Punktskatterna tas i regel ut med ett fast belopp per enhet.

De olika momsskattesatserna tillsammans med att vissa varor beläggs med punktskatter gör att variationen i konsumtionsbeskattningen är stor. Hur bördan av olika konsumtionsskatter fördelas beror i första hand på konsumtionens sammansättning i olika hushåll. Ju större andel av de totala konsumtionsutgifterna som går till högbeskattad konsumtion, desto högre skattebördan.

3.6 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade på åldersintervall. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2009

Taxes paid directly by individuals by age showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2009

Taxerad förvärvsin- komst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	858	74	14,4	0,3	11,5	4,2	3,0	0,9
25 - 34	1 131	243	60,3	-0,7	15,2	13,7	12,5	-1,9
35 - 44	1 289	378	105,7	1,6	17,3	21,4	21,8	4,8
45 - 54	1 205	371	106,4	5,7	16,2	20,9	22,0	16,8
55 - 64	1 206	353	100,4	11,0	16,2	19,9	20,8	32,6
65 - 74	904	210	59,9	8,3	12,1	11,8	12,4	24,6
75 -	863	142	36,9	7,4	11,6	8,0	7,6	22,1
Samtliga (All)	7 457	1 770	484,0	33,7	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (per- sons 0-17 years)	1 776	2	0,1	0,4				
- Övrigt* (Remainder)		7	2,0	1,8				
Totalt (Total)		1 780	486,2	35,8				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsavgift och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

Konsumtionsskatterna är som redan nämnts indirekta skatter, med vilket menas att de som belastas av skatten inte är samma personer som redovisar och betalar in skatten. Detta gör samtidigt att konsumtionsskatternas fördelning på olika grupper i samhället inte blir lika tydlig som t.ex. beskattningen av inkomster. Konsumtionsskatternas fördelningseffekter har dock i olika sammanhang kartlagts. T.ex. gäller generellt att energiskatter är regressiva, dvs. de drabbar

hushåll med lägre inkomster mer än hushåll med högre inkomster, flerbarnshushåll mer än barnlösa hushåll samt glesbygdshushåll mer än stadshushåll.¹ Dagens momsstruktur ger ett momsuttag som är progressivt, dvs. det genomsnittliga momsuttaget stiger med ekonomisk standard.² Detta beror på att hushållens konsumtionsmönster varierar och att momsatserna inte är enhetliga.

1 SOU 2003:38, *Svåra skatter!*, betänkande från Skattenedsettningskommittén.

2 SOU 2005:57, *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*, delbetänkande av Mervärdesskattesutredningen.

Uppgift

till ledning vid undertecknads taxering år 19__

A. Inkomst af fast egendom.

Såsom inkomst af fast egendom anses den inkomst, som är genom fastighetsbeviljning beskattad. Denna inkomst beräknas efter det fastigheten för nästföregående år äsatte taxeringsvärde och anses utgöra a) af jordbruksfastighet sex kronor för hvarje fulla etthundra kronor af taxeringsvärdet samt b) af annan fastighet och frälseränta fem kronor för hvarje fulla etthundra kronor af taxeringsvärdet.

Delegare i vanligt handelsbolag skall lemna uppgift beträffande den på honom delspande andel af bolaget tillhörig fastighet.

Undertecknad eger följande fastighet _____

Likställ med egare är sådan innehafvare af fast egendom, som därför erlagger beviljning.

1:o) jordbruksfastighet:

_____ i _____ socken; tax.-värde _____ kr.
_____ i _____ » » _____ »
Summa _____ kr.: 6 % derät

2:o) annan fastighet och frälseränta:

_____ i _____ socken; tax.-värde _____ kr.
_____ i _____ stad; » » _____ »
frälseränta af _____ » _____ »
Summa _____ kr.: 5 % derät

Summa inkomst af fast egendom

B. Inkomst af arbete.

1:o) Inkomst af tjänst eller pension.

Härunder uppgifvas aflöning, arfode, traktamente, sportler, bostad, derest dussamma icke är såsom löntagarens inkomst af fast egendom beräknad, samt annan med allmän eller enskild tjänst förordad förmån: inkomst och förmån af särskildt uppdrag; pension, årligt understöd, lifränta och undantagsförmån. Afdrag må ske endast för dels hvad som använts till bestridande af de med behållen tjänst förordade särskilda kostnader (se 7 § d) inkomstskatteförföringen), dels de med emble och tjänst förordade utgifter, som emförmålas i 7 § e) samma förföring.

Undertecknad åtnjuter inkomst af följande tjänst _____ och skall skatta för inkomst af följande uppdrag: _____

uppbär pension från _____

Undertecknads inkomst af tjänst eller pension nästföregående år har icke öfverstigit _____

2:o) Inkomst af rörelse eller yrke.

Vid inkomstens uppgifvande må afdrag icke ega rum för utskylder eller lefnadskostnader, för ränta å den skattskyldiges eget kapital eller för hvad som använts till fast egendoms förbättring, tillökning af inventarier eller kapitalafbetalning å skuld. Derest må afdrag ske för _____

Transport _____

Anm. Skattskyldig, som är delegare i kommanditbolag, bör i en summa utan sammanblandning med skattskyldigs inkomst i öfrigt angifva den honom tillkommande andel af bolagets inkomst nästföregående år.

	Summa
Summa af 5 % af taxeringsvärdet å egen fastighet, som användes till yrket, samt för omkostnader för bebofva deraf (se 7 § ok, b) och e) kapitalafkastet. Drifver skattskyldig förs rörelse för följande, som utgöra skattskyldigens, med skuld vid bebofva af den under denna rörelse utskildt kapital och följande icke ske från inkomst af annan rörelse eller följande inkomst. Angående afdrag i öfrigt	
Särskilda slag af rörelse eller yrkesverksamhet: _____	
_____ (se rörelse, som utgås i vanligt handelsbolag, enkelt bolag eller rederi.)	
_____ (se eller yrke nästföregående år har icke öfverstigit _____)	
_____ (följande utgifter, som ej lösa under annan rörelse uppgifvas, såsom: vinst å spekulationsaffärer, som ej drifvas såsom yrke, följande å aktier i utländska aktieföretag m. m.)	
Summa afdrag _____	
Summa inkomst af arbete	
_____ (Särskilda slag af rörelse eller yrkesverksamhet, som utgås i vanligt handelsbolag, enkelt bolag eller rederi.)	
_____ (se eller yrke nästföregående år har icke öfverstigit _____)	
_____ (följande utgifter, som ej lösa under annan rörelse uppgifvas, såsom: vinst å spekulationsaffärer, som ej drifvas såsom yrke, följande å aktier i utländska aktieföretag m. m.)	
Summa afdrag _____	
Summa inkomst af kapital	
Summa inkomster	
_____ (Särskilda slag af rörelse eller yrkesverksamhet, som utgås i vanligt handelsbolag, enkelt bolag eller rederi.)	
_____ (se eller yrke nästföregående år har icke öfverstigit _____)	
_____ (följande utgifter, som ej lösa under annan rörelse uppgifvas, såsom: vinst å spekulationsaffärer, som ej drifvas såsom yrke, följande å aktier i utländska aktieföretag m. m.)	
Summa afdrag _____	
Summa återstående inkomst	
Hela beloppet af den undertecknad äliggande ränta å gäld, derför afdrag här ofvan gjorts, uppgår till kr. _____	
Att inkomsten nästföregående år icke öfverstigit hvad här ofvan uppgifvits, betygas på heder och samvete.	
_____ den _____ 19__	
Namn: _____	
Titel eller yrke: _____	
Adress: _____	

Genom 1902 års taxeringsreform överfördes den direkta beskattningen till staten och självdeklarationsplikt infördes. För första gången infördes progressiv statlig inkomstskatt. Progressiviteten begränsades till maximalt 4 procent. Bilden visar den första deklarationsblanketten för inkomståret 1902.

Skatt på arbete

År 2009	Mdkr	Per invånare, kr	Andel av totala skatter	Andel av BNP
Skatt på arbete	869	93 500	60%	28,1%
Skatt på kapital	160	17 200	11%	5,2%
Skatt på konsumtion och insatsvaror	428	46 000	29%	13,8%
Summa skatter	1 457	156 700		

Skatt på arbete tas ut dels som inkomstskatt, dels som socialavgifter. År 2009 inbringade dessa skatter sammanlagt 869 miljarder kronor vilket utslaget per invånare motsvarar ca 93 500 kr.

- Skatten på arbete motsvarade 2009 28,1 procent av BNP och utgjorde 60 procent av totala skatteuttaget.
- 1 miljon personer eller 14 procent av inkomsttagarna hade inkomster som översteg skiktgränsen för statlig skatt år 2009. Bland de heltidsanställda var andelen 28 procent.
- 39 procent av personerna i aktiv ålder pensionssparar. Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män.
- Kommunalskatten i kommunerna varierar år 2011 mellan som lägst 28,89 procent och som högst 34,17 procent. Skattekraften varierar från som högst 178 procent och som lägst 75 procent av riksgenomsnittet.

4.1 Historik

Skatt i form av arbete utkrävdes tidigt i form av natura- och arbetsprestationer för krig och stormansvälde i form av vårdkasar, fartyg och manskap i ledungsflottor och motsvarande. Dagsverken och natura-prestationer var under tidig medeltid en vanlig skattepåлага dels till världsliga herrar för brukande av åker och byggande av borgar samt gästning, dels till kyrkan för kyrkobyggande och i form av tionde av

all säd (varav 3/10 till prästen och i övrigt andelar till biskopen, kyrkan och socknens fattiga). Skattetrycket uppfattades som högt – då på samma sätt som nu. Åren 1356 och 1434 ledde det växande skattetrycket till skatteuppror, år 1356 mot Magnus Eriksson och år 1434 mot Erik av Pommern, det sistnämnda lett av Engelbrekt.

År 1810 infördes progressiv inkomstskatt första gången, en skatteform som avskaffades efter ett par år. År 1812 tillkom istället skatter i form av person-, objekt- och klasskatter. Klasskatterna var kopplade till yrkesklass och därpå förmodad åtföljande skattekraft. År 1861 slopades klasskatterna och ersattes med en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av arbete och kapital.

Grundstenen för den beskattning av arbete vi har idag lades 1903, då man införde en progressiv statlig inkomstskatt och systemet med självdeklaration. Källskattesystemet, dvs. att skatten på arbete betalas in löpande under året av arbetsgivaren, infördes först 1947.

Kommunalskatten fick sin nuvarande utformning genom den skattereform som genomfördes 1928. Fram till rösträttsreformen 1918 var den kommunala rösträtten satt i förhållande till den kommunalskatt man betalade.

Arbetsgivaravgifter introducerades första gången 1960 i samband med införandet av ATP. Under 1970-talet höjdes avgifterna successivt och uppgick i slutet av 1970-talet till ca 35 procent av lönesumman.

Fram till 1970 sambeskattades makar dvs. deras inkomster lades samman och

skatten togs ut på den samlade hushålls-inkomsten och inte i förhållande till de enskilda individernas inkomst. År 1971 infördes särbeskattning av makars inkomster. Ökande förvärvsintensitet bland kvinnor och jämställdhetsaspekter drev fram förändringen.

En stor genomgripande reform av stora delar av det svenska skattesystemet genomfördes åren 1990-1991. Reformen innebar breddade skattebaser och sänkta formella skattesatser. De indirekta skatterna fick ökad vikt. Syftet med reformen var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning genom minskade skatteklar¹ och en mer likformig beskattning. Inriktningen under senare år har varit att minska den skatt som tas ut på inkomster från aktivt arbete.

4.2 Skatt på arbete idag

Skatt på arbete tas idag ut i form av statlig och kommunal inkomstskatt på individernas arbetsrelaterade inkomster samt som olika former av avgifter som antingen betalas direkt av företagen (arbetsgivaravgifter, särskild löneskatt, egenavgifter) eller av individerna (allmänna egenavgifter). Underlaget för beskattning av arbete är löner eller andra förmåner man erhåller som anställd, egenföretagares inkomst av näringsverksamhet samt de ersättningar individerna får via socialförsäkringarna vid utebliven arbetsinkomst t.ex. sjukförsäkring, föräldraförsäkring och pension. Socialförsäkringsersättningarna kan ses som i tiden omfördelade arbetsinkomster.

Inkomståret 2009 uppgick skatt på arbete till totalt 869 miljarder kronor (4.1 Tabell) vilket motsvarar 28,1 procent av BNP.

4.1 Tabell

Skatt på arbete åren 2000-2009, mnkr
Overview of taxes on labour 2000-2009, MSEK

	Inkomståret Income year										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax for individuals)	33 479	34 616	33 108	32 662	34 023	38 308	41 005	44 799	47 953	40 087	
Kommunal inkomstskatt (Local income tax for individuals)	336 304	359 389	378 492	403 077	419 839	435 577	454 117	479 068	503 423	511 150	
Skattereduktioner (Tax reductions)	-18 866	-36 147	-59 002	-56 223	-59 070	-68 587	-81 182	-121 614	-138 679	-152 087	
Delsumma inkomstskatt på arbete (Total income tax on labour)	350 917	357 858	352 598	379 516	394 792	405 298	413 940	402 254	412 696	399 149	
Arbetsgivaravgifter (Employers' social sec. contributions)	283 641	299 679	309 508	316 338	323 006	333 151	349 813	374 264	393 561	375 366	
Egenavgifter (Social sec. contributions for self-employed)	7 153	7 396	7 692	7 756	8 031	8 790	9 536	11 061	11 958	11 464	
Allmänna egenavgifter (General social sec. contributions)	63 074	65 749	68 137	70 296	72 115	74 178	77 329	81 088	85 162	86 845	
Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	22 286	25 226	27 540	27 023	28 385	29 605	29 601	31 014	32 499	32 582	
Avgår avgifter till premiepensionssystemet* (Deduction for the premium pension system)	-18 349	-15 422	-18 392	-17 525	-17 821	-20 287	-22 321	-23 920	-25 111	-25 350	
Delsumma sociala avgifter (Total social security contributions)	357 805	382 628	394 485	403 888	413 715	425 437	443 959	473 507	498 069	480 907	
Beskattning av tjänstegruppliv (Tax levied on benefits of occupational group insurance)	904	1065	1176	1 235	1 350	1 037	1 233	932	1 152	1 131	
Skattereduktion för husearbete (Tax reduction for household services and house repairs and maintenance)	-	-	-	-	-1 572	-1 933	-	-120	-442	-10 355	
Sjöfartsstöd (Shipping support)	-	-206	-1 390	-1 537	-1 677	-1 699	-1 705	-1 772	-1 892	-1 926	
Total skatt på arbete (Total tax on labour)	709 625	741 345	746 870	783 102	806 609	828 140	857 426	874 801	909 583	868 906	
Dito i procent av BNP (As percentage of GDP)	31,3%	31,6%	30,6%	30,8%	30,3%	29,9%	29,1%	28,0%	28,4%	28,1%	

* I enlighet med Eurostats principer för redovisning av skatter betraktas den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet inte som skatt utan som tillhörande individerna.

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

¹ Med skatteklar avses ett marginalskattebegrepp som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna

4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet

Ingen människa kan ta hand om sig själv och försörja sig genom eget arbete i livets alla skeden. Vi arbetar ungefär halva livet men måste ha försörjning hela. För att trygga uppehållet i barndom, ålderdom, vid arbetslöshet och sjukdom m.m. måste en omfördelning ske mellan aktiva och passiva

perioder i människornas livscykel. Omfördelningen organiseras på olika sätt. En del löses inom familjen. Försäkringslösningar, avtal mellan arbetsmarknadens parter, lån och eget sparande är andra vägar. Skattefinansiering är en annan lösning. Var tyngdpunkten lagts varierar mellan olika länder. Sverige har via de lagstadgade socialförsäkringsavgifterna en förhållandevis hög skattefinansiering av den sociala tryggheten.

Trygghetsarrangemangen – oavsett om de löses via skatter eller på annat sätt – tar i anspråk närmare halva nationalinkomsten. Mindre än halva befolkningen är sysselsatt med förvärvsarbete (4.2 Tabell).

4.2 Tabell

Befolkning och sysselsättning vissa år under perioden 1993-2010, tusental personer och arbetade timmar

Population and employment some of the years 1993-2010, number of persons (thousands) and hours worked

	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Förändring 1993-2010	
										Change 1993-2010	
										abs. tal	%
										abs. figures	%
Befolkning (Total population)	8 719	8 827	8 872	9 030	9 081	9 148	9 220	9 299	9 378	+660	+7,6
Personer 16-64 år (persons 16-64 years)	5 461	5 523	5 602	5 770	5 826	5 876	5 923	5 962	5 990	+529	+9,7
- tillhörande arbetskraften (<i>belonging to the labour force</i>)	4 461	4 480	4 501	4 622	4 671	4 736	4 778	4 782	4 838	+377	+8,5
- utanför arbetskraften (<i>not in the labour force</i>)	1 000	1 043	1 101	1 148	1 155	1 139	1 145	1 180	1 152	+152	+15,2
- reguljärt sysselsatta (<i>economically active population</i>)	3 974	4 004	4 193	4 263	4 341	4 445	4 484	4 381	4 429	+455	+11,4
- öppet arbetslösa (<i>unemployed</i>)	487	476	308	360	330	292	294	401	409	-78	-16,0
- i arbetsmarknadspolitiska program (<i>engaged in labour market measures</i>)	191	196	113	123	139	89	85	127	185	-6	-3,1
Andel av totala befolkningen i % (Share of total population in percent):											
- personer 16-64 år (<i>persons 16-64 years</i>)	63	63	63	64	64	64	64	64	64		
- tillhörande arbetskraften 16-64 år (<i>belonging to the labour force</i>)	51	51	51	51	51	52	52	51	52		
- reguljärt sysselsatta (<i>economically active population</i>)	46	45	47	47	48	49	49	47	47		
Arbetade timmar (Number of hours worked):											
- total antal i miljoner (<i>in millions</i>)	6 551	6 773	7 062	6 980	7 072	7 319	7 381	7 165	7 346	+795	+12,1
- per reguljärt sysselsatt (<i>per person economically active</i>)	1 648	1 692	1 684	1 637	1 629	1 647	1 646	1 635	1 659	+10	+0,6
- per invånare 16-64 år (<i>per person aged 16-64</i>)	1 200	1 226	1 261	1 210	1 214	1 246	1 246	1 202	1 226	+27	+2,2
- per invånare (<i>per person</i>)	751	767	796	773	779	800	801	771	783	+32	+4,2

Anm: Sysselsättningen avser förhållandena under en genomsnittlig mätvecka enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Antalet totalt arbetade timmar var som lägst år 1993. Sett över perioden 1993 till 2010 ökade antalet arbetstimmar med 12,1 procent. Återhämtningen sedan 1993 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 4 procent mellan 1993 och 2010 – från 751 till 783 timmar.

4.3.3 Ca 427 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr

Ser man till befolkningen över 18 år inklusive pensionärer och egenföretagare, totalt 7,5 miljoner individer, fördelar sig de taxerade förvärvsinkomsterna år 2009 på sätt som framgår av 4.3 Tabell.² Ca 415 000 individer har ingen eller så låg förvärvsinkomst att de inte behöver deklarerat. 2,9 miljoner inkomsttagare har förvärvsinkomster som understiger 200 000 kr, 2,0 miljoner har inkomster mellan 200-300 000 kr och 1,7 miljoner har inkomster mellan 300-500 000 kr. Det finns 382 000 personer med inkomster mellan en halv och en miljon och 44 000 som får mer än en miljon

i inkomst från förvärvsarbete. Inkomsttagare med inkomst över en halv miljon utgjorde 5,7 procent av antalet personer, hade 17,7 procent av de taxerade förvärvsinkomsterna och betalade 25,2 procent av de direktdebiterade skatter som tas ut på arbetsinkomster.

Medelinkomst för heltidsarbetande ca 363 000 kr

Av de förvärvsarbetande 2009 kan ca 3,8 miljoner karaktäriseras som anställda. Antalet egenföretagare som går med överskott och har sin huvudsakliga inkomst från näringsverksamhet uppgår till drygt 150 000. Av de anställda i åldern 20-64 år arbetade 71 procent heltid, 22 procent lång deltid och 8 procent kort deltid (4.4 Tabell). Av de 1,9 miljoner anställda männen arbetade 80 procent heltid och 20 procent deltid. Av de 1,9 miljoner anställda kvinnorna arbetade 61 procent heltid och 39 procent deltid. De heltidsanställda utgjorde 71 procent av de anställda och svarade för 84 procent av de sammanlagda arbetsinkomsterna för anställda. Den genomsnittliga arbetsinkomsten för de heltidsanställda var 362 600 kr.

Av de 2,7 miljoner heltidsarbetande anställda (4.5 Tabell) hade 42 procent inkomster under 300 000 kr, 29 procent inkomster i intervallet 300 000-380 000, 17 procent inkomster i intervallet 380 000-500 000 och 12 procent inkomster över en halv miljon. De heltidsarbetande företagarna redovisar medelinkomster som uppgår till ungefär två tredjedelar av de heltidsanställdas.

² Samma uppgifter med en mer detaljerad inkomstklassindelning återfinns i 4.38 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.3 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner, inkomståret 2009

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts, taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2009

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer, tusental Number of persons, thousands	Taxerad förvärvsinkomst mdkr Assessed inc. from work, BSEK	Skatt på arbete (mdkr) i form av Taxes on labour (BSEK) in form of			Skattereduktion (mdkr) för Tax reduction (BSEK) for		Summa, mdkr Total, BSEK
			Statlig inkomstskatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomstskatt Local inc. tax	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Arbetsinkomster Incomes from work	
0	415	0	0	0	0	0	0	0
-100	1 032	53	0	10	2	-2	-2	7
100-200	1 882	285	0	71	8	-8	-6	66
200-300	2 042	510	0	147	28	-28	-22	125
300-400	1 227	420	0	127	26	-26	-20	108
400-500	431	191	5	58	11	-11	-7	56
500-1000	382	244	22	74	10	-10	-7	89
1000-	44	69	13	21	1	-1	-1	33
Samtliga (All)	7 457	1 770	40	509	86	-86	-65	484
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	149	7	0	2	0	0	0	2
Totalt (Total)	7 606	1 778	40	511	87	-87	-65	486
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 768	352	5	95	2	-2	-3	97
2. 18-24 år (18-24 years)	858	74	0	19	5	-5	-4	14
3. Egenföretagare (Self-employed)	155	33	1	9	2	-2	-2	8
4. Löntagare (Employees)	3 798	1 221	34	362	76	-76	-55	341
5. Övriga (Others)	878	90	1	24	2	-2	0	24

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare, i annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.4 Tabell

Antal anställda och genomsnittlig och medianarbetsinkomst 2009 för anställda som inte har företagareinkomst i åldersgruppen 20-64 år, efter sysselsättningsnivå och kön

Total numbers of employees and average and median employment income 2009, employees aged 20-64 with no entrepreneurial income, by activity level and gender

	Antal anställda		Medelinkomst,	Medianinkomst,	Total arbetsinkomst	Dito i % av
	Number of employees		tkr	tkr	för resp. kategori,	arbetsinkomsten
	tusental	i % av samtliga	Average income,	Median income,	för resp. kategori,	för samtliga
	thousands	share (%) of all	KSEK	KSEK	income by category,	anställda
		employees			BSEK	income
Helårs- och heltidsanställda 90-100 procent av årsarbetstiden (Year-round full-time [90-100 per cent] employees)						
Män (Men)	1 516	40	395,7	341,6	600	53
Kvinnor (Women)	1 134	30	318,3	290,6	361	32
Samtliga (Total)	2 650	71	362,6	316,4	961	84
Deltidsanställda 50-89 procent av årsarbetstiden (Part-time [50-89 per cent] employees)						
Män (Men)	257	7	181,7	166,7	47	4
Kvinnor (Women)	558	15	187,1	184,3	104	9
Samtliga (Total)	815	22	185,4	179,0	151	13
Deltidsanställda 1-49 procent av årsarbetstiden (Part-time [1-49 per cent] employees)						
Män (Men)	114	3	98,8	73,7	11	1
Kvinnor (Women)	170	5	93,1	73,0	16	1
Samtliga (Total)	284	8	95,4	73,6	27	2
Samtliga anställda (All employees)						
Män (Men)	1 887	50	348,6	315,0	658	58
Kvinnor (Women)	1 862	50	258,4	251,4	481	42
Samtliga (Total)	3 749	100	303,8	281,3	1 139	100

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2009.

4.5 Tabell

Helårs- och heltidsarbetande anställda och företagare i åldersgruppen 20-64 år med fördelning på inkomstklasser och kön år 2009

Full-year and full-time workers (employees and entrepreneurs) 2009, in the 20-64 age group, by income from work and gender

Kön Gender	Antal (tusental) i inkomstklasser (tkr) Number (thousands) by income interval (KSEK)										Samtliga All	Arbetsinkomst, tkr Income from work, KSEK	
	<100	100-140	140-180	180-220	220-260	260-300	300-380	380-500	500-1000	1000-		medelinkomst average income	median- inkomst median income
Anställda (Employees)													
Män (Men)	7	8	14	39	156	255	471	312	227	26	1 516	395,7	341,6
Kvinnor (Women)	7	10	20	63	243	282	301	134	68	4	1 134	318,3	290,6
Samtliga (Total)	14	18	34	103	398	538	772	447	296	30	2 650	362,6	316,4
Företagare (Entrepreneurs)													
Lantbrukare och övriga företagare (Farmers and other entrepreneurs)	25*	16	18	14	13	14	20	17	5	1	142	245,2**	222,6**

* Inklusive ca 5 000 företagare som har negativa inkomster (underskott).

** Beräknat för företagare med överskott.

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2009.

4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete

4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration

Beskattningen av fysiska personers (individer och dödsbon) arbets- och kapitalinkomster sker per inkomstår. Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration ("Inkomstdeklaration 1") som lämnas in till Skatteverket på våren efter inkomståret ("taxeringsåret"). Deklarationen är på två sidor. Den första sidan räcker för personer som ska redovisa anställningsinkomster, pension och kapital. Personer som ska redovisa näringsverksamhet får även fylla i uppgifter på blankettens baksida. Skatteverket skickar ut deklaraionsblanketten med förtryckta inkomstuppgifter samt en specifikation över kontrolluppgifter och en preliminär skatteuträkning till dem som ska

deklarerat. De förtryckta uppgifterna har lämnats till Skatteverket som kontrolluppgifter från arbetsgivare, pensionsinstitut, banker m.fl. Inför deklaraionsåret 2010 års inkomster har lämnats 62 miljoner kontrolluppgifter (se sammanställning i 4.7 Tabell) varav 17 miljoner avseende löner, pensioner och andra sociala ersättningar och 45 miljoner avseende kapital m.m. Stämmer uppgifterna på den förtryckta deklaraionsblanketten behövs bara ett godkännande av att uppgifterna är riktiga. I annat fall kompletterar deklaraionten blanketten med tilläggsuppgifter. De vanligaste orsakerna till att tilläggsuppgift lämnas är yrkande om avdrag för arbetsresor och redovisning av vinst/förlust vid försäljning av värdepapper och småhus.

År 2002 kunde individer för första gång lämna deklaraion elektroniskt. År 2011 utnyttjade 4,6 miljoner individer denna

möjlighet (62 procent av deklaranterna). Drygt 2,9 miljoner använde sig av Internet och drygt 1,6 miljoner av telefon/SMS.

Drygt 7 miljoner deklamationer

Vid 2010 års taxering lämnades 7,3 miljoner deklamationer avseende fysiska personer varav 6 miljoner löntagare och 1,3 miljoner näringsidkare/fåmansbolagsdelägare (4.6 Tabell). Av löntagardeklamationerna hade 27 procent tilläggsuppgifter. 45 000 personer som inte lämnade in deklamation skönsbeskattades. Därutöver har 823 000 personer, i första hand barn, blivit maskinellt beskattade för kapital utan att ha lämnat deklamation. Av de deklamationer som lämnades av individerna ändrades cirka tre procent vid Skatteverkets deklara-tionsgranskning.

Lite kontrolluppgiftshistoria

Kontrolluppgiften har en gammal historia, men det är under de senaste två till tre decennierna som antalet kontrolluppgifter ökat och fått en större täckning och betydelse.

Kontrolluppgift för lön m.m. infördes redan 1935. Sedan 1981 tillgodoförs dekla-

ranten den avdragna preliminärskatten via kontrolluppgiften. I samband med att den förenklade deklamationen infördes 1987 tillkom kontrolluppgift på inkomsträntor, aktieutdelningar m.m.

Nästa stora expansion i antalet kontrolluppgifter inträffade i samband med att den nya förenklade deklamationen med ett förslag till taxering infördes vid 1995 års taxering. För att göra taxeringsförslaget så fullständigt som möjligt infördes kontrolluppgifter på utgiftsräntor, tomträttsavgälder, överlåtelse av andel i allemansfonder och pensionssparande. Vid 1997 års taxering kom för första gången kontrolluppgifter avseende försäljningar av aktier och andra värdepapper. Vid 1998 års taxering infördes kontrolluppgift på skuldbeloppets storlek. Vid 2003 års taxering tillkom kontrolluppgifter på options- och terminsaffärer och bostadsrätters förmögenhetsvärde. Fr.o.m. taxeringen 2009 innehåller kontrolluppgifterna inte längre uppgifter om tillgångar och skulder. Att uppgifter om tillgångar och skulder inte längre ska lämnas sammanhänger med att förmögenhets-skatten avskaffats.

4.6 Tabell

Antal inkomstdeklamationer från individer och dödsbon 2004-2010
Number of income tax returns for individuals 2004-2010

Taxeringsår	"Löntagare" "Employees"			Egenföretagare/ fåmansbolags- delägare	Skönstaxerade	Totalt antal
	utan tillägg	med tillägg	Delsumma			
Assessment year	without addition	with additions	Subtotal	Self-employed/part- ownership in close company	Discretionary assessments	Total number
2004	3 009	2 781	5 790	1 264	56	7 110
2005	3 227	2 610	5 837	1 259	49	7 146
2006	3 269	2 611	5 880	1 283	49	7 212
2007	3 334	2 627	5 961	1 287	46	7 294
2008	3 455	2 583	6 038	1 297	51	7 386
2009	4 308	1 723	6 032	1 313	51	7 396
2010	4 368	1 630	5 998	1 324	45	7 368

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik.

4.7 Tabell

Kontrolluppgifter av olika slag vid taxeringen 2011

Statements of income from third party at assessment, 2011

Typ av kontrolluppgift		Antal, tusental	Belopp, mdkr
Type of statement		Number, thousands	In BSEK
Löne- och sociala kontrolluppgifter (From employer etc)			
KU 10	Lön, förmåner m.m.	7 926	1 306,9
KU 13	Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK)	27	
KU 14	Särskild KU - pensionsgrundande inkomst (s.k. Gul KU)	18	
KU 16	Sjönkomst m.m.	15	
KU 17	Sjönkomst SINK	5	
KU 18	Pension, försäkring m.m.	8 631	
KU 19	Pension, försäkring SINK	183	
Summa (Total)		16 806	
Kapitalkontrolluppgifter m.m. (From financial institutions etc)			
KU 20	Inkomsträntor, konton	4 084	7,8
KU 21	Inkomsträntor, fordringsrätter värdepapper	216	1,3
KU 25	Utgiftsräntor	13 946	76,5
KU 26	Tomträttsavgäld	85	0,5
KU 31	Utbetalad utdelning delägarrätter	14 095	57,0
KU 32	Erhållen ersättning vid försäljning av aktier m.m.	5 648	533,0
KU 34	Avyttring/utfärdande/slutförande av optionsaffär	517	
KU 35	Slutförande av terminsaffär	570	
KU 40	Avyttring av andel i investeringsfond	3 422	
	Beräknad kapitalvinst vid försäljning av andel i fond		13,5
	Beräknad kapitalförlust vid försäljning av andel i fond		3,6
KU 55	Överlåtelse av bostadsrätt - överlåtelsepris	145	211,1
	Överlåtelse av bostadsrätt - förvärvspris		138,5
KU 50	Pensionssparande	2 481	13,9
KU 52	Utländsk försäkring (värde på försäkring vid årets utgång)	16	34,0
KU 70	Näringsverksamhet (utbetalad royalty, näringsbidrag m.m.)	110	15,8
KU 71	Utbetalt belopp från skogskonto m.m.	32	1,4
KU 73	Utdelning m.m. till delägare i samfällighet	13	0,1
Summa (Total)		45 381	
Totalt antal KU (Total number of statements)		62 187	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år

Skatten på löntagarnas och pensionärernas inkomster betalas i allt väsentligt in under inkomståret genom arbetsgivarens eller pensionsutbetalarens försorg genom att preliminärskatt dras av före löne- eller pensionsutbetalningen. Egenföretagarna betalar själva in preliminär inkomstskatt en gång per månad baserat på tidigare års inkomstnivå eller en preliminär deklARATION. Den preliminära skatten avräknas från den skatt som debiteras vid taxeringen (slutskatten). Flertalet personer får besked om sin slutskatt redan under sommaren efter inkomståret. För personer med mer komplicerade inkomstförhållanden lämnas

besked om slutskatten i december efter inkomståret. Hur betalningsmönstret såg ut för de skatter som fastställdes i den deklARATION som lämnades av individerna 2010 framgår av 4.8 Tabell.

Den slutliga skatten fastställdes i taxeringen till 543 miljarder kronor. Arbetsgivare, banker m.fl. betalade in 512 miljarder kronor genom preliminärskatteavdrag för sina anställda och för räntor, utdelningar. Egenföretagare m.fl. betalade in 26 miljarder genom egna månatliga inbetalningar. Individerna gjorde därutöver själva 50 miljarder i kompletterande inbetalningar och 45 miljarder betalades tillbaka till individerna på grund av att för stora belopp blivit inbetalda till Skatteverket.

4.8 Tabell

Betalningsmönstret för den skatt som fastställts i inkomstdeklARATIONEN för inkomståret 2009 (taxeringsåret 2010) för individer

Collection of income tax debited on basis of personal tax return for income year 2009 (assessment year 2010), individuals, BSEK

	Antal, tusental	Belopp, mdkr	Belopp i % av fastställd skatt
	Number, thousands	Amount, BSEK	Amount in % of final tax
Summa skatt fastställd i den årliga inkomstdeklARATIONEN <i>(Total tax debited on basis of personal tax return)</i>	7 886	543,3	100%
varav inbetalt via <i>(of which paid by)</i>			
- arbetsgivare, banker m.fl. genom preliminärskatteavdrag <i>(employers, banks etc. by means of withdrawal)</i>	8 144	512,4	94%
- egenföretagare m.fl. genom fördebiterad preliminär skatt <i>(preliminary tax paid by entrepreneurs)</i>	329	26,2	5%
Återstående differens som regleras genom skattskyldigas egna betalningar <i>(Remaining amount regulated by individuals' own payment)</i>		4,6	1%
fördelat på skattskyldiga som <i>(of which tax payers)</i>			
- har en differens på 100 kr eller mindre <i>(having a discrepancy of 100 SEK or less)</i>	857	0,0	0%
- får göra kompletterande inbetalningar med mer än 100 kr <i>(making additional payments of more than 100 SEK)</i>	2 098	49,7	9%
- har belopp att återfå på mer än 100 kr <i>(having more than 100 SEK to be refunded)</i>	4 931	-45,1	-8%

Anm: Den fastställda skatten i denna tabell omfattar utöver inkomstskatt på individernas förvärvsinkomster även skatt på inkomst av kapital, fastighetsskatt/avgift och kyrko- och begravningsavgift.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Alla har ett eget skattekonto

Fr.o.m. 1999 har alla som betalar skatt ett eget skattekonto hos Skatteverket. På kontot bokförs både de betalningar de skattskyldiga själva gör och det som arbetsgivare, pensionsutbetalare och banker m.fl. dragit av som preliminär skatt. Egna inbetalningar kan göras till kontot när som helst under året. Intäkts- respektive kostnadsränta på över- och underskott räknas dag för dag precis som på ett vanligt bankkonto. När den slutliga skatten fastställts för en person jämförs detta belopp med de betalningar som kommit in från olika håll. Beroende på hur mycket som betalats uppstår därvid över- eller underskott på kontot. Den som fått ett överskott får tillbaka det som betalats in för mycket och den som har underskott får ett betalningskrav.

4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad

Som framgått ovan ombesörjer arbetsgivare och pensionsutbetalare m.fl. att skatt dras på de anställdas löner, pensioner m.m. och skatten betalas in till Skatteverket löpande under året. Arbetsgivarna betalar dessutom in arbetsgivaravgifter. Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip lönesumman inkl. beskattade förmåner.

Arbetsgivaravgifterna och det preliminärskatteavdrag arbetsgivarna gör för sina anställda deklarerar och betalas in en gång i månaden. Denna inbetalning skall vara gjord den 12:e i månaden efter den månad lönen betalades ut till den anställde.

Antalet arbetsgivare i Sverige uppgår till ca 350 000. Det svenska näringslivet domineras av stora arbetsgivare. Arbetsgivare med en lönesumma över fem miljoner utgör 6,9 procent av arbetsgivarna och svarar för 83 procent av lönesumman (4.9 Tabell).

4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete

4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 777 miljarder kronor år 2009

Sammansättningen av den taxerade förvärvsinkomsten inkomståret 2009 framgår av 4.10 Tabell. I tabellen ingår inte inkomster för personer som haft så låga inkomster att de inte behövt lämna deklaration (ca 300 000 personer). Sammantaget kan dessa inkomster för icke-deklaranterna beräknas till ca 2,5 miljarder kronor.

4.9 Tabell

Arbetsgivarna fördelade efter lönesumma 2010 (enligt kontrolluppgifter för inkomståret 2010)

Employers by total wages paid in 2010

Lönesumma, mnkr	Antal arbetsgivare		Lönesumma	
	Number of employers		Total wage sum	
Total wages, MSEK	antal	fördelning i %	mdkr	fördelning i %
	number	share in %	BSEK	share in %
- 0,2	133 730	38	8	1
0,2 - 0,5	73 040	21	24	2
0,5 - 1,0	49 932	14	36	3
1,0 - 5,0	68 672	20	149	11
5,0 - 10,0	11 857	3,4	82	6
10,0 - 20,0	6 182	1,8	86	7
20,0 - 50,0	3 528	1,0	107	8
50,0 - 100,0	1 192	0,3	83	6
100,0 -	1 435	0,4	732	56
Summa (Total)	349 568	100	1 307	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.10 Tabell

Den taxerade förvärvsinkomstens sammansättning inkomståret 2009 för individer och dödsbon

The structure of assessed earned income, income year 2009, individuals and deceased persons' estates

Delposter under inkomst av tjänst m.m.	Antal som deklarerat på resp. post, tusental	Belopp, mdkr
Structure of assessed income	Number of persons, thousands	Amounts, BSEK
A. Inkomst av tjänst (Income from employment)	6 892	1 744,4
A.1 Delsumma inkomstposter (Subtotal for incomes)		1 762,0
Löner, skattepliktiga förmåner, sjukpenning m.m. (<i>Wages and social benefits</i>)	5 254	1 377,9
Kostnadsersättning (<i>Compensation for costs</i>)	114	1,3
Allmän pension, tjänstepension (<i>General pensions</i>)	2 405	347,6
Privat pension och livränta (<i>Private pensions</i>)	651	23,1
Skattepliktiga ersättningar som ej är pensionsgrundande (<i>Other taxable compensations not entitling to pension</i>)	250	8,9
Ersättningar från fåmansföretag/handelsbolag (<i>Remuneration from close company/partnership</i>)	12	2,6
Övrigt t.ex. hobbyverksamhet (<i>Other income e.g. from hobby</i>)	23	0,7
A.2 Delsumma avdragsposter (Subtotal for deductions)		-17,7
Resor till och från arbetet (<i>Travel between home and work</i>)	937	-13,7
Tjänsteresor (<i>Travel in business</i>)	42	-0,6
Dubbel bosättning (<i>Dual residence</i>)	76	-2,1
Övriga utgifter (<i>Other expenditure</i>)	74	-1,3
B. Inkomst av näringsverksamhet (egenföretagare) (Income from personal business)	400	45,0
Aktiv näringsverksamhet (<i>For persons active in business</i>)	352	43,0
Passiv näringsverksamhet (<i>For persons not active in business</i>)	49	2,1
C. Allmänna avdrag (General exemptions)		-11,7
Pensionssparande m.m. (<i>Private saving for pension etc.</i>)	2 045	-11,1
Kvittning av underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst (<i>Deduction of deficit in business from income from employment</i>)	19	-0,6
D. Taxerad förvärvsinkomst (A+B-C) (Assessed income [A+B-C])	7 001	1 777,4

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

Den taxerade förvärvsinkomsten som är summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, men efter allmänna avdrag, uppgick 2009 till 1 777 miljarder kronor. Den taxerade inkomsten utgör basen för skatteberäkningen. I taxeringsunderlaget ingår inkomst av tjänst med 1 744 miljarder kronor. Härav utgjorde löner, skattepliktiga förmåner och vissa socialförsäkringsförmåner sammanlagt 1 378 miljarder kronor varav 127 miljarder avseende socialförsäkringar (t.ex. sjuk- och för-

äldrapenning, arbetslöshetsersättning). De allmänna pensionerna och tjänstepensionernas svarade för 348 miljarder kronor. Egenföretagarnas inkomst av näringsverksamhet var 45 miljarder kronor.³ Individerna erhöll 23 miljarder i privata pensioner och livräntor. Avdraget för pensionssparande var 11 miljarder kronor. Avdrag för resor till och från arbetet gjordes av 937 000 personer till ett sammanlagt belopp på 14 miljarder. Avdrag för arbetsresor och för pensionssparande är de vanligaste avdragen.

³ Näringsidkarnas inkomster och principerna för hur de beskattas behandlas samlat i kapitel 7 "Företagsbeskattning".

4.5.2 Avdrag för arbetsresor görs av 937 000 personer

Hur de förvärvsarbetande tar sig till och från jobbet kartläggs genom s.k. resvaneundersökningar. Den senaste avser perioden oktober 2005-september 2006.⁴ Vanligaste sättet att ta sig till och från arbetet är med bil. Antalsmässigt fördelar sig arbetsresorna på 62 procent med bil, 14 procent med kollektivtrafik och 24 procent på annat sätt (främst till fots eller med cykel).

Den genomsnittliga arbetsresan var 16 kilometer och tog 27 minuter. Reslängden på en arbetsresa mätt i kilometer var kortast för boende i storstäder och längst i förortskommuner och pendlingskommuner. Samtidigt var restiden längst i storstäder och förortskommuner. Av de förvärvsarbetande distansarbetade 11 procent. De som distansarbetade höll i snitt till 7 dagar i månaden på annan plats än sin ordinarie arbetsplats.

4.11 Tabell

Resor till och från arbetet. Antal resor per dag, reslängd och fördelning på färdstätt i olika boenderegioner 2005-2006

Travels to and from work. Number of trips per day, length of trips and distribution by means of travel in different living regions 2005-2006

Boenderegion Living region	Antal resor (enkelresor) per dag		Resans genomsnittliga längd		Fördelning av resorna (%) på färdstätt inom resp. boenderegion			
	Number of trips (single trips) per day		Average length of trip		Distribution of trips (%) by means of travel within region of living			
	tusental	andel (%) av arbets- resorna i riket	km	minuter	Person- bil	Kollektivt	Övriga färdstätt*	Totalt
thousands	share (%) of total trips	km	minutes	Car	Public transport	Other means of travel*	Total	
Storstäder (The biggest cities)	761	17	13	32	42	32	26	100
Förortskommuner (Suburban municipalities)	673	15	19	35	62	26	12	100
Större städer (Bigger cities)	1 247	28	15	25	62	9	29	100
Pendlingskommuner (Commuting municipalities)	312	7	21	26	75	8	17	100
Glesbygdskommuner (Rural districts)	140	3	18	23	77	3	20	100
Varuproducerande kommuner (Manufacturing districts)	295	7	14	20	67	3	30	100
Övriga kommuner, mer än 25 000 inv. (Other municipalities, >25 000 inhabitants)	567	13	18	24	66	7	27	100
Övriga kommuner, 12 500 - 25 000 inv. (Other municipalities, 12 500 - 25 000 inhabitants)	297	7	16	21	69	3	28	100
Övriga kommuner, mindre än 12 500 inv. (Other municipalities, <12 500 inhabitants)	104	2	17	22	78	5	17	100
Hela riket (Total)	4 397	100	16	27	62	14	24	100

* Främst till fots eller med cykel (Primarily by foot or bicycle).

Källa: Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA). Den nationella resevaneundersökningen RES 2005-2006.

⁴ RES 2005-2006. Den nationella resevaneundersökningen. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys. Statistik över resvanor har övertagits av myndigheten Trafikanalys

Men det är bara i vissa fall som kostnaderna för arbetsresor får dras av vid inkomstbeskattningen. För att få göra avdrag för resor med kollektivtrafik ska arbetsplatsen vara belägen minst 2 km från bostaden. För att få göra avdrag för resa med bil istället för kollektivtrafik krävs dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst 5 km, dels att man tjänar minst 2 timmar sammanlagt för fram- och återresa genom att använda bil istället för kollektivtrafik. Inkomståret 2012 får avdrag för arbetsresor göras för kostnader som överstiger 10 000 kr.⁵ Avdraget för resor med bil är 18,50 kr per mil.

Inkomstår	Gräns för att göra avdrag	Avdrag vid resor med egen bil
1993-1994	4 000 kr	13 kr/mil
1995-1997	6 000 kr	13 kr/mil
1998-2000	7 000 kr	15 kr/mil
2001-2004	7 000 kr	16 kr/mil
2005	7 000 kr	17 kr/mil
2006	7 000 kr	18 kr/mil
2007	8 000 kr	18 kr/mil
2008	8 000 kr	18,50 kr/mil
2009-2011	9 000 kr	18,50 kr/mil
2012-	10 000 kr*	18,50 kr/mil

* Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2011

År 2009 har 937 000 inkomsttagare gjort avdrag för arbetsresor (4.12 Tabell). Avdragsbeloppet var 13,7 miljarder kronor.

Inkomståret 2009, som den senaste statistiken avser, var avdraget i genomsnitt 14 600 kr. För 157 000 personer översteg avdraget 25 000 kr.

Ca 17 procent av inkomsttagarna gör reseavdrag. Vanligast är reseavdrag i pendlingslänen Halland och Uppsala. Det genomsnittliga avdraget för de som gör avdrag är högst i Södermanlands och Uppsala län.

4.12 Tabell Reseavdraget 1993-2009 Deduction for expenses for travelling between home and place of work 1993-2009

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1993	1 291	8 821	6,8
1994	1 153	8 926	7,7
1995	805	7 341	9,1
1996	815	7 637	9,4
1997	872	8 256	9,5
1998	880	9 653	11,0
1999	904	10 117	11,2
2000	934	10 480	11,2
2001	957	11 670	12,2
2002	925	11 390	12,3
2003	934	11 605	12,4
2004	948	11 886	12,5
2005	1 005	13 299	13,2
2006	1 025	14 583	14,2
2007	993	14 097	14,2
2008	1 008	15 012	14,9
2009	937	13 690	14,6

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

4.13 Tabell Antal reseavdrag fördelade efter storlek inkomståret 2009 Number of deductions for expenses for travelling between home and place of work income year 2009

Avdrag, tkr Deduction, KSEK	Antal Number		Belopp, mnkr Amount, MSEK
	tusental thousands	andel, % share, %	
0 - 2	63	7	74
2 - 4	103	11	312
4 - 6	96	10	474
6 - 8	87	9	609
8 - 10	82	9	727
10 - 12	71	8	785
12 - 15	87	9	1 159
15 - 20	116	12	1 995
20 - 25	76	8	1 688
25 - 30	52	6	1 409
30 - 40	59	6	2 016
40 -	47	5	2 441
Summa (Total)	937	100	13 690

Källa: SCB, Taxeringsregistret.

⁵ Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2011.

4.14 Tabell Reseavdraget i olika län inkomståret 2009

Deduction for expenses for travelling between home and place of work in the different counties in 2009

Län	Antal som gjort avdrag	% av de som haft lön m.m.	Genomsnittligt avdragsbelopp, tkr
County	Number of persons with deductions	In % of the income earners	Average amount deducted, KSEK
Stockholm	120 736	10,0	15,5
Uppsala	47 405	23,6	17,9
Södermanland	31 569	20,5	18,6
Östergötland	41 388	16,7	13,9
Jönköping	33 903	16,7	12,6
Kronoberg	20 224	18,5	13,2
Kalmar	25 068	18,4	13,8
Gotland	6 151	18,3	12,9
Blekinge	16 373	18,8	12,8
Skåne	133 648	19,4	14,6
Halland	41 045	23,6	14,4
Västra Götaland	183 937	19,7	14,0
Värmland	31 013	19,6	14,3
Örebro	28 942	17,6	13,8
Västmanland	26 129	17,9	16,0
Dalarna	30 795	18,9	13,9
Gävleborg	27 345	16,9	13,9
Västernorrland	27 565	19,1	12,8
Jämtland	12 213	15,9	14,4
Västerbotten	26 379	16,5	13,6
Norrbottn	25 212	16,5	15,6
Riket (Total)	937 048	17,0	14,6

Källa: SCB, Taxeringsregistret.

4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar

Från att tidigare ha ökat har antalet som privatpensionssparar under 2000-talet stabiliserats kring 2 miljoner. Inkomståret 2009 gjordes avdrag för pensionssparande med ett totalt belopp på 11,1 miljarder kronor. Detta innebär att 39 procent av personerna i aktiv ålder kompletterar sin lagstadgade pension med ett eget pensionsparande. Beloppet som drogs av uppgick i snitt till 5 400 kr. Drygt 305 000 pensionssparare fick avdrag med maxbeloppet 12 000 kr. Antalet personer som pensionssparar har fördubblats sedan 1991. Pensionsspararna sparar dock i genomsnitt mindre än 1991. Avdraget för

pensionssparande begränsades 1995 från ett helt till ett halvt basbelopp. Fr.o.m. inkomståret 2008 har avdraget begränsats till 12 000 kr per år som en del i finansieringen av avskaffandet av förmögenhetsskatten. Näringsidkare och andra som helt saknar rätt till tjänstepension får dock liksom tidigare dra av ett större belopp. Begränsningen bidrar också till att göra systemet mera robust genom att minska risken för förlust av framtida skatteintäkter eftersom avdrag för pensionssparande enligt dom i EG-domstolen inte längre kan begränsas till att avse sparande i Sverige.

4.15 Tabell Avdrag för pensionssparande 1991-2009

Deduction for savings for individual private pension 1991-2009

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1991	966	9 076	9,4
1992	1 018	8 242	8,1
1993	1 070	8 795	8,2
1994	1 235	10 551	8,5
1995	1 363	9 144	6,7
1996	1 478	9 797	6,6
1997	1 576	10 415	6,6
1998	1 678	11 053	6,6
1999	1 803	12 185	6,8
2000	1 903	12 861	6,8
2001	1 959	13 048	6,7
2002	2 027	13 035	6,4
2003	2 041	12 523	6,1
2004	2 004	12 414	6,2
2005	1 981	12 519	6,3
2006	1 998	12 852	6,4
2007	2 057	13 424	6,5
2008	2 058	10 804	5,2
2009	2 043	11 051	5,4

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män (4.16 Tabell). I åldrarna 20-64 år pensionssparar 42 procent av kvinnorna mot 35 procent av männen. Men sparandet är genomsnittligt sett lägre bland de kvinnor som gör pensionsavdrag.⁶ Pen-

sionssparandet börjar tidigt. Av dem som har förvärvsinkomster och är under 25 år pensionssparar 6 procent med i genomsnitt 2 400 kr. Av dem som är i åldrarna 35-54 år och har förvärvsinkomst pensionssparar ca 46 procent.

4.16 Tabell

Avdraget för pensionsparande fördelat på ålder och kön 2009 (exkl. dödsbon) Deduction for savings for individual private pension 2009 by age and gender (excl. deceased persons' estates)

Ålder Age	Kvinnor Women			Män Men			Samtliga All		
	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK
0-24	25 888	6	2,1	29 158	7	2,7	55 046	6	2,4
25-34	188 525	37	3,4	175 513	33	3,9	364 038	35	3,6
35-44	307 178	51	4,4	271 166	43	5,0	578 344	47	4,6
45-54	293 290	51	5,6	232 929	40	6,3	526 219	45	5,9
55-64	265 314	45	7,0	202 696	34	7,8	468 010	40	7,3
65-	24 766	3	6,0	26 173	3	8,6	50 939	3	7,4
Samtliga (Total)	1 104 961	30	5,1	937 635	26	5,7	2 042 596	28	5,4
varav i åldern 20-64 år (of which by age 20-64 years)	1 079 594	42	5,1	910 935	35	5,7	1 990 529	39	5,4

* Andel av personer med förvärvsinkomst.

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst

Den taxerade förvärvsinkomsten utgör bas för skatteberäkningen av skatt på arbete. Skatten tas ut som kommunal och statlig inkomstskatt. Dessutom tas för personer i aktiv ålder ut en allmän pensionsavgift. Fr.o.m. 2006 motsvaras dock den allmänna pensionsavgiften av en lika stor skattereduktion. För att få den beskattningsbara förvärvsinkomsten görs grundavdrag. Den beskattningsbara förvärvsinkomsten utgör

den bas på vilken den statliga och kommunala inkomstskatten tas ut. För dem som har inkomster från aktivt förvärvsarbete tillkommer fr.o.m. 2007 en skattelättnad i form av ett s.k. jobbskatteavdrag. Jobbskatteavdraget ges i form av en skattereduktion.

4.17 Tabell visar skatternas och avgifternas storlek vid vissa inkomstnivåer år 2011. I tabellen anges också hur stor arbetsgivaravgift som normalt betalas vid respektive nivå.

⁵ Mer detaljerade uppgifter om storleken på pensionsavdraget för kvinnor och män återfinns i 4.42 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.17 Tabell

Skatt på arbete för löntagare i aktiv ålder vid några olika inkomstnivåer 2011, inga avdrag, kommunalskatt = 31,55 % (motsvarar medelskattesats för primärkommuner och landsting)

Tax paid for wage earners of active ages at different income levels (SEK) in year 2011, no deductions, local tax rate = 31,55 % (equal to the average charge for municipalities and county councils)

Inkomst och skatt Income and tax	Lönenivå, kr Wage level, SEK									
	50 000	100 000	150 000	200 000	250 000	300 000	350 000	400 000	500 000	1 000 000
Grundavdrag (Basic deduction)	-19 700	-29 700	-31 300	-26 300	-21 300	-16 300	-12 600	-12 600	-12 600	-12 600
Beskattningsbar inkomst (Taxable income)	30 300	70 300	118 700	173 700	228 700	283 700	337 400	387 400	487 400	987 400
Kommunalskatt (31,55%) (Local tax)	9 559	22 179	37 449	54 802	72 154	89 507	106 449	122 224	153 774	311 524
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax)	0	0	0	0	0	0	0	880	20 880	142 835
Allmän pensionsavgift (General pension contr.)	3 500	7 000	10 500	14 000	17 500	21 000	24 500	28 000	29 400	29 400
Skattereduktion allmän pensionsavgift (Tax reduction for general pension contr.)	-3 500	-7 000	-10 500	-14 000	-17 500	-21 000	-24 500	-28 000	-29 400	-29 400
Skattereduktion för aktiv arbetsinkomst (Tax reduction for incomes from active work)	-6 059	-8 773	-10 859	-13 936	-17 012	-20 081	-21 249	-21 249	-21 249	-21 249
S:a direktdebiterad skatt (Direct income tax)	3 500	13 406	26 590	40 866	55 142	69 426	85 200	101 855	153 405	433 110
Arbetsgivaravg. (31,42%)* (General payroll tax)	15 710	31 420	47 130	62 840	78 550	94 260	109 970	125 680	157 100	314 200
Skatt+arbetsgiv.avg. (Total tax on labour)	19 210	44 826	73 720	103 706	133 692	163 686	195 170	227 535	310 505	747 310
Arbetsgivarkostnad (Total wage cost for the employer)	65 710	131 420	197 130	262 840	328 550	394 260	459 970	525 680	657 100	1 314 200
Behållen lön efter skatt (Remaining wage after taxes being paid)	46 500	86 594	123 410	159 134	194 858	230 574	264 800	298 145	346 595	566 890

*Avgiftsuttaget varierar med individernas ålder. Den avgiftssats som använts i tabellen avser den som tillämpas för åldersgruppen 27-65 år. För ungdomar upp till 26 år är avgiftsuttaget lägre (se tabell 4.35).

Källa: Skatteverket.

4.5.5 Grundavdraget är "puckelformat"

Grundavdraget har varit lika stort vid den statliga och kommunala taxeringen sedan 1991 utom 1994 då grundavdraget tillfälligt slopades vid den statliga taxeringen. Grundavdraget har tidigare utgått från en grundnivå som därefter trappats upp för att sedan åter trappas ned till samma grundnivå. Fr.o.m. inkomståret 2003 har skett en differentiering så att avdraget blir större i låga inkomstlägen än i de högre. Grund-

nivån i botten är 0,423 prisbasbelopp (avrundning uppåt till närmaste hundratal kronor). I de höga inkomstlägena är nivån 0,293 prisbasbelopp. Däremellan varierar grundavdraget och är som högst 0,77 prisbasbelopp. Grundnivån uttryckt i kronor vid den statliga och kommunala beskattningen inkomståren 1991-2012 framgår av sammanställningen i 4.18 Tabell. Uttryckt i kronor är grundavdraget år 2012 18 700 kr vid låga inkomstnivåer och 12 900 kr vid höga inkomstnivåer.

4.18 Tabell Grundavdragets grundnivå, maxnivå och slutnivå inkomståren 1991-2012 Basic deduction; standard level, maxi- mum and end level in SEK 1991-2012

Inkomstår Income year	Grundavdrag, kr Basic deduction, SEK
1991	10 300 - 18 500 - 10 300
1992	10 700 - 19 400 - 10 700
1993	11 000 - 19 800 - 11 000
1994*	8 800 - 17 800 - 8 800
1995	8 900 - 18 100 - 8 900
1996	8 600 - 18 000 - 8 600
1997	8 700 - 18 000 - 8 700
1998	8 700 - 18 100 - 8 700
1999	8 700 - 18 100 - 8 700
2000	8 700 - 18 200 - 8 700
2001	10 000 - 19 500 - 10 000
2002	11 200 - 20 900 - 11 200
2003	16 400 - 25 900 - 11 400
2004	16 700 - 26 400 - 11 600
2005	16 700 - 28 800 - 11 600
2006**	16 800 - 30 600 - 11 700
2007	17 100 - 31 100 - 11 900
2008	17 400 - 31 600 - 12 100
2009	18 200 - 33 000 - 12 600
2010	18 000 - 32 700 - 12 500
2011	18 200 - 33 000 - 12 600
2012	18 700 - 33 900 - 12 900

* 1994 medgavs inte grundavdrag vid den statliga taxeringen.

**Grundavdraget inom stödområde A var år 2006 högre än i övriga landet.

Reglerna för grundavdrag i olika inkomstlagen innebär att grundavdraget blir ”puckelformat” (se diagram i anslutning till 4.19 Tabell). Inkomståret 2012 är grundavdraget för personer under 65 år 18 700 kr vid taxerad inkomst under 44 000 kr och 12 900 kr vid taxerad inkomst över 346 700. I inkomstlagen däremellan varierar grundavdraget med ett högsta värde på 33 900 kr vid taxerad inkomst mellan 119 600 och 137 600 kr. Puckeln har ursprungligen tillkommit i syfte att låg- och medelinkomsttagare ska få lägre skatt än om grundavdraget ges med samma belopp oberoende av inkomstnivån.

Personer över 65 år får fr.o.m. 2009 genom ett särskilt tillägg ett högre grundavdrag än andra inkomsttagare. Detta s.k. förhöjda grundavdrag förstärktes år 2011 i syfte att förbättra välfärden för pensionärerna och mildra finanskrisens och den efterföljande lågkonjunktens efterverkningar för denna grupp. Grundavdragsbeloppet år 2012 för personer över 65 år uppgår till hela den taxerade inkomsten upp till 43 200 kr och trappas sedan upp i inkomstintervallet 44 000-168 900 kr. För

inkomster mellan 169 000 och 212 200 kr är avdraget konstant 55 800 kr. Avdraget trappas sedan av för inkomster mellan 212 300 och 537 200 kr. För inkomster över 537 300 är det förhöjda avdraget konstant 26 400 kr.

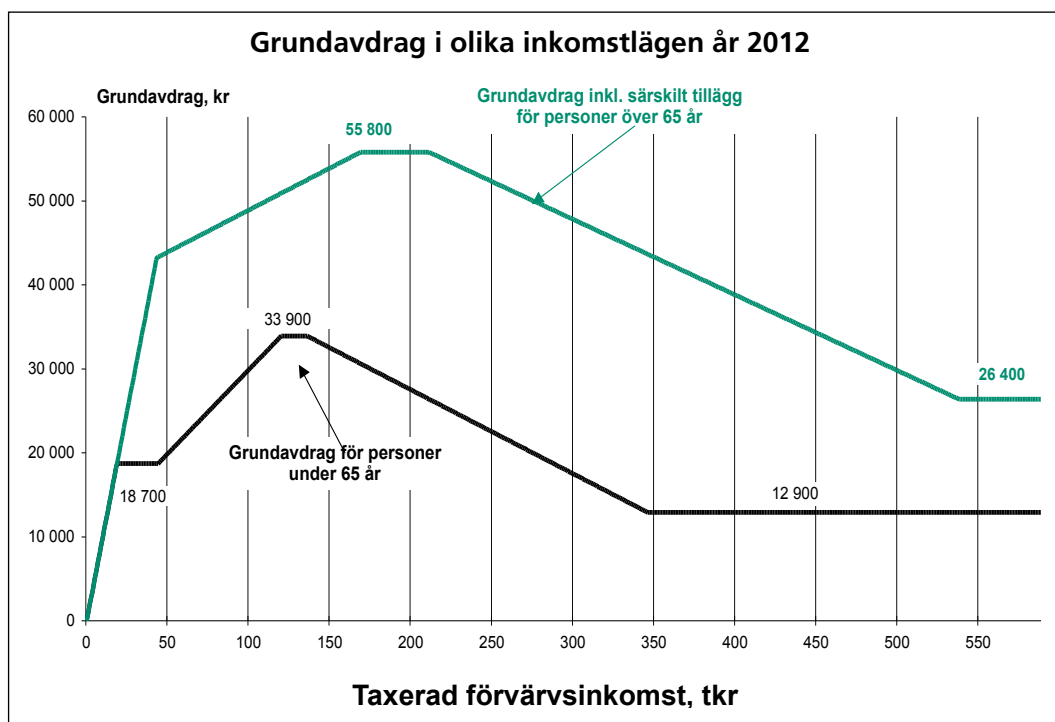
4.19a Tabell Beräkning av ordinarie grundavdrag (personer under 65 år) i olika inkomstlagen år 2012 Calculation of normal basic deduction (for persons under 65 years) at different levels of assessed income year 2012

Taxerad förvärvsinkomst, kr Assessed earned income, SEK	Grundavdrag Basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,99 pbb	0,423 pbb
0,99 pbb - 2,72 pbb	0,423 pbb + 0,20*(TI - 0,99 pbb)
2,72 pbb - 3,11 pbb	0,77 pbb
3,11 pbb - 7,88 pbb	0,77 pbb - 0,10*(TI - 3,11 pbb)
7,88 pbb -	0,293 pbb
Inkomståret 2012, kr (Income year 2012, SEK)	
- 44 000	18 700
44 100 - 119 500	18 800 upp till 33 800
119 600 - 137 600	33 900
137 700 - 346 600	33 800 ner till 13 000
346 700 -	12 900

4.19b Tabell Beräkning av förhöjt grundavdrag för personer över 65 år i olika inkomstlagen år 2012 Calculation of enhanced basic deduction for individuals over 65 years at different levels of assessed income year 2012

Taxerad förvärvsinkomst, kr Assessed earned income, SEK	Förhöjt grundavdrag Enhanced basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,98 pbb	0,98 pbb
0,98 pbb - 3,85 pbb	0,882 pbb + 0,1*TI
3,85 pbb - 4,8 pbb	1,267 pbb
4,8 pbb - 12,21 pbb	1,7 pbb - 0,09*TI
12,21 pbb -	0,6 pbb
Inkomståret 2012, kr (Income year 2012, SEK)	
- 43 900	43 200
44 000 - 168 900	43 300 upp till 55 700
169 000 - 212 200	55 800
212 300 - 537 200	55 700 ner till 26 500
537 300 -	26 400

Anm: Prisbasbeloppet för 2012 är fastställt till 44 000 kr. TI=Taxerad förvärvsinkomst. Avrundningsreglerna medför att de formella gränserna i den övre delen av tabellerna inte direkt kan översättas till de kronantal som anges i den nedre delen av tabellerna.

4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten

Fysiska personer betalar kommunal och statlig inkomstskatt på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Samtliga skatte-

betalare med beskattningsbar förvärvsinkomst påförs kommunal inkomstskatt. Statlig inkomstskatt tas ut först när förvärvsinkomsten blir högre och överstiger den s.k. brytpunkten.

4.20 Tabell

Skiktgräns för statlig inkomstskatt, 1991-2012

Income level at which central government income tax is to be paid, 1991-2012

Inkomstår Income year	Inkomstnivå, kr / Income level, SEK				Skattesats / Tax rate	
	Beskattningsbar inkomst / Taxable income		Dito uttryckt som taxerad förvärvsinkomst (se anm) / Do. in terms of assessed income		nedre skiktet / lower level	övre skiktet / upper level
	nedre skiktet / lower level	övre skiktet / upper level	nedre skiktet / lower level	övre skiktet / upper level		
1991	170 000		180 300		20%	
1992	186 600		197 300		20%	
1993	190 600		203 500		20%	
1994	198 700		202 700		20%	
1995	203 900		221 600		25%	
1996	209 100		229 000		25%	
1997	209 100		231 600		25%	
1998	213 100		238 400		25%	
1999	219 300	360 000	245 000	389 500	20%	25%
2000	232 600	374 000	254 700	398 600	20%	25%
2001	252 000	390 400	271 500	411 100	20%	25%
2002	273 800	414 200	290 100	430 900	20%	25%
2003	284 300	430 000	301 000	447 200	20%	25%
2004	291 800	441 300	308 800	458 900	20%	25%
2005	298 600	450 500	313 000	465 200	20%	25%
2006	306 000	460 600	317 700	472 300	20%	25%
2007	316 700	476 700	328 600	488 600	20%	25%
2008	328 800	495 000	340 900	507 100	20%	25%
2009	367 600	526 200	380 200	538 800	20%	25%
2010	372 100	532 700	384 600	545 200	20%	25%
2011	383 000	548 300	395 600	560 900	20%	25%
2012	401 100	574 300	414 000	587 200	20%	25%

Anm: Brytpunkten uttryckt i taxerad förvärvsinkomst har beräknats utifrån beskattningsbar inkomst med tillägg för grundavdrag och avdrag för allmän egenavgift för icke-pensionär.

Genomsnittlig kommunalskatt 31,55 procent 2011

Fram t.o.m. 1999 bestod kommunalskatten av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting samt församlingsskatt. I och med kyrkans skiljande från staten har församlingsskatten ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som skatt. Kommunalskatten består därför fr.o.m. år 2000 av skatteuttag för kommunen och för landstinget. Kommunalskattesatsen varierar mellan kommuner, men landets genomsnittliga kommunalskattesats är 31,55 procent inkomståret 2011.

Statlig inkomstskatt i två skikt fr.o.m. 1999

Åren 1991-1994 utgick, utöver kommunalskatten, statlig inkomstskatt om ytterligare 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger skiktgränsen för statlig skatt. Åren 1995-1998 fanns en s.k. värnsskatt i form av en temporär höjning av den statliga inkomstskatten från 20 till 25 procent. Skiktgränsen för statlig inkomstskatt redovisas i 4.20 Tabell.

År 1999 togs den s.k. värnsskatten bort och ersattes av en statlig inkomstskatt som tas ut i två skikt. I det första skiktet är den statliga skatten 20 procent och gäller för år 2012 för inkomster över 414 000 kr. I det andra skiktet tas ytterligare fem procent ut i skatt. Det gäller år 2012 för inkomster över 587 200 kr. Som ett reallöneskydd indexuppräknas skiktgränserna för statliga skatten mellan åren med inflationen plus två procentenheter. I praktiken har dock skiktgränsernas nivåer många år kommit att fastställas genom separata beslut. Mellan 1999 och 2012 har den nedre skiktgränsen uttryckt i beskattningsbar inkomst justerats upp från 219 300 kr till 401 100 kr dvs. med 181 800 kr. Sett över hela tidsperioden är detta mer än vad som följer av uppräkningsregeln. Uppjusteringen fördelar sig på 136 400 kr för indexregeln, 19 400 kr för att tekniskt kompensera för begränsningen av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften och 26 000 kr i extra höjning för att få ned andelen inkomsttagare som har inkomster över brytpunkten.⁷ Uppräkningen av den övre skiktgränsen är sett över samma tidsperiod lägre än vad som följer av indexregleringen.

Jobbskatteavdrag i fyra steg 2007-2010

Inkomståret 2007 infördes en skattelättnad i form av en skattereduktion för personer som har inkomster från aktivt förvärvsar-

bete. Jobbskatteavdraget förstärktes i ytterligare tre steg inkomståren 2008, 2009 och 2010. Syftet med detta s.k. jobbskatteavdrag är att göra det mer lönsamt att arbeta och att därigenom öka arbetskraftsdeltagandet. Jobbskatteavdraget är högre för dem som fyllt 65 år än för övriga åldrar. Skattereduktionen är utformad så att större delen av skattelättnaden tillfaller låg- och medelinkomsttagare. För att jobbskatteavdraget ska hålla takt med prisutvecklingen är det knutet till prisbasbeloppet.

4.21 Tabell visar hur stor skattesänkning jobbskatteavdraget ger vid olika arbetsinkomst inkomståret 2012. Dessutom visas skattesänkningen som procent av arbetsinkomsten. Den skattesänkning som redovisas i tabellen gäller för personer som har hela sin inkomst från arbete samt är under 65 år. Av tabellen framgår att det ekonomiska utbytet av att gå från t.ex. heltidsarbetslöshet till heltidsarbete med en årsinkomst på 250 000 kr ökar, på grund av jobbskatteavdraget, med ca 17 000 kr. Den genomsnittliga skatten, räknat i antal procentenheter, sjunker mest för låginkomsttagare. Därefter minskar skillnaden gradvis för högre inkomster. Jobbskatteavdraget är konstruerat så att det ska uppväga den ökning av marginaeffekterna som avtrappningen av grundavdraget annars ger i intervallet 137 700-346 600 kr (jämför 4.19 Tabell).

4.21 Tabell

Skattesänkning i kronor till följd av jobbskatteavdraget för personer som inte fyllt 65 år med inkomster från aktivt förvärvsarbete. Inkomståret 2012

Tax reduction (SEK) for persons less than 65 years having incomes from active work, income year 2012

Arbetsinkomst per år, kr	Jobbskatteavdrag, kr	Jobbskatteavdrag i procent av inkomsten
Income from active work per year, SEK	Tax reduction, SEK	Tax reduction as percentage of income
100 000	8 950	9,0
150 000	10 905	7,3
200 000	13 981	7,0
250 000	17 057	6,8
300 000	20 133	6,7
350 000	21 862	6,2
400 000	21 862	5,5
500 000	21 862	4,4

Anm. Egna beräkningar. I beräkningen har använts en kommunalskattesats på 31,55 procent.

⁷ I tabellbilagan (4.40 Tabell) redovisas uppräkningsregeln fördelad på respektive år.

4.5.7 Marginalskatt och marginaleffekter

I kapitel 1 beskrivs olika marginalskattebegrepp. Det marginalskattebegrepp som används nedan – den synliga marginalskatten – inkluderar den inkomstskatt och de egenavgifter som träffar en viss inkomstökning som en individ får. Ett annat mer omfattande marginalskattebegrepp är den s.k. skattekillen som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

Ett annat begrepp som förekommer i diskussionerna är marginaleffekten. Marginaleffekten brukar utöver marginalskatten beakta de effekter en inkomstökning ger på olika inkomstberoende bidrag och avgifter. De man vanligen tänker på är bostadsbidrag, barnomsorgsavgifter, underhållsbidrag, återbetalning av studielån och socialbidrag. Ett mer heltäckande mått, som används i samband med studier av drivkrafterna för arbete, är den s.k. utbytesgraden. Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag.

Högsta marginalskatten 56,55 procent

Den sammanlagda marginalskatt som uppstår i olika inkomstlagen år 2011 för en person med inkomst från aktivt förvärvsarbete illustreras i 4.22 Diagram. I beräkningarna har tagits hänsyn till grundavdra-

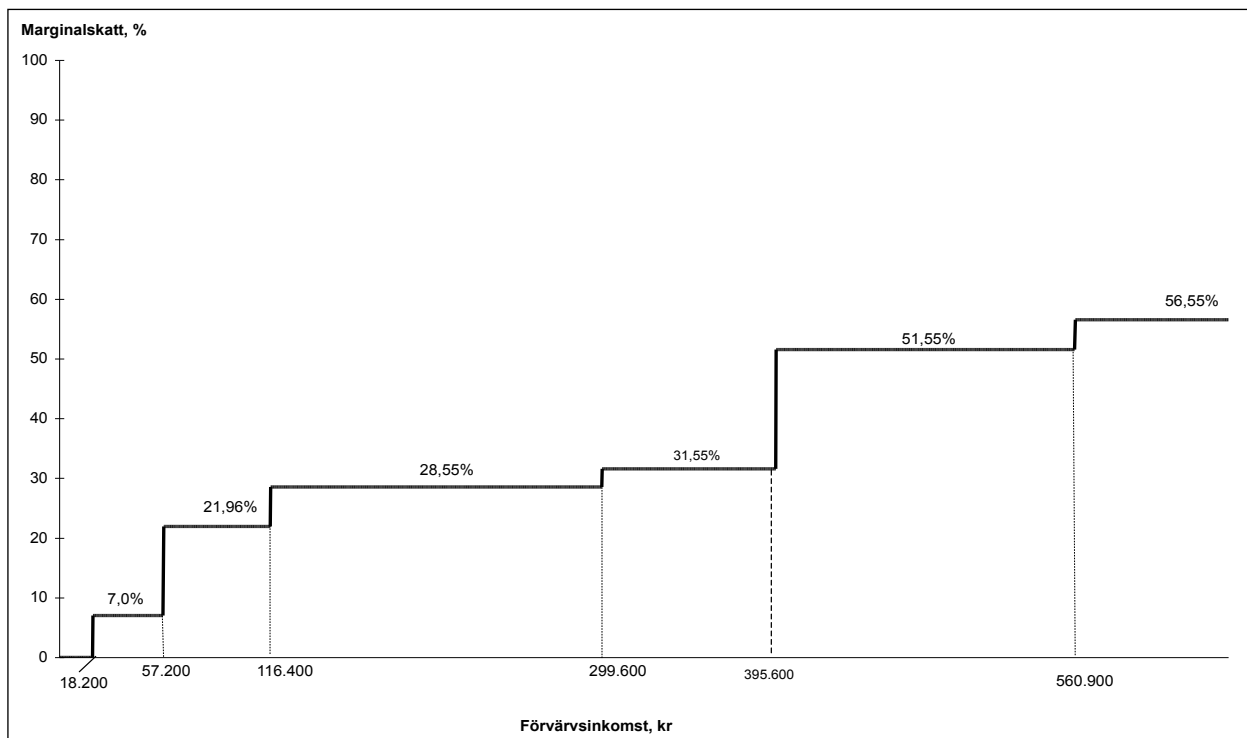
get, en kommunalskattesats på 31,55 procent (= medelutdebiteringen), den statliga inkomstskatten, den allmänna pensionsavgiften samt skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdraget. Genom att den allmänna pensionsavgiften fr.o.m. 2006 i princip motsvaras av en lika stor skattereduktion påverkar den numera marginalskatten endast i de allra lägsta inkomstskikten.

Den som har inkomster under 18 200 kr betalar ingen skatt. På inkomster mellan 18 200- 57 200 kr ska ett belopp motsvarande allmän pensionsavgift om 7 procent betalas men övrig skatt "kvittas bort" mot skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdrag. Marginalskatten på inkomster däröver beror på skattesatserna för kommunal och statlig skatt och hur dessa samvarierar med storleken på grundavdrag och jobbskatteavdrag i olika inkomstlagen. På inkomster mellan 57 200- 116 400 är marginalskatten 21,96 procent och på inkomster mellan 116 400- 299 600 är den 28,55 procent dvs. lägre än kommunalskattesatsen. På inkomster mellan 299 600-395 600 kr är marginalskatten lika med kommunala skattesatsen 31,55 procent. I inkomstskiktet mellan 395 600 och 560 900 kr betalas utöver kommunalskatt även statlig inkomstskatt med 20 procent och marginalskatten hamnar på 51,55 procent. När gränsen för statsskattens övre skikt överskrids, vilket inträffar vid inkomster på 590 600 kr, blir marginalskatten 56,55 procent.

4.22 Diagram

Marginalskatt i olika inkomstlägen inkomståret 2011. Individer i aktiv ålder (under 65 år) med inkomst från aktivt förvärvsarbete (har jobbskatteavdrag)

Marginal tax rate at different income levels in 2011. Persons of active ages (less than 65 years) having incomes from active work

Anm: I diagrammet bortses från den effekt som uppträder vid uttag av allmän pensionsavgift vid den inkomstgräns som man överskrider gränsen för deklarationsplikt.

14 procent över brytpunkten 2009

I utredningsskedet för den stora skattereformen i början av 1990-talet föreslogs att skiktgränsen vid genomförandet 1991 skulle sättas vid en inkomst på 200 000 kr och man räknade då med att tio procent av de skattskyldiga skulle hamna över brytpunkten. Vid riksdagsbehandlingen och beslutet om skattereformen sänktes gränsen. Skiktgränsen fastställdes därvid med inriktning att 15 procent av de skattskyldiga skulle betala statlig skatt. Inkomstskatte-

reglerna har därefter ändrats i olika avseenden.

Ser man till utfallet 2009 för samtliga inkomsttagare över 20 år (inkl. pensionärer) hade 14 procent eller 1,0 miljoner personer inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Bland helårs- och heltidsanställda hade 28 procent inkomster över nedersta skiktgränsen (4.23 Tabell samt 4.41 Tabell i tabellbilagan). Bland heltidsanställda män var det 36 procent och bland heltidsanställda kvinnor 17 procent.

4.23 Tabell

Procentandelen inkomsttagare över skiktgränsen för statlig inkomstskatt

Share of persons with income level above the threshold for central government income tax

	Andel, procent Share in %					
	Samtliga över 20 år (inkl. pensionärer)			Heltidsanställda 20-64 år		
	All persons above 20 years			Full-time employees 20-64 years		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Men	Women	All	Men	Women	All	
Nivå 1 (Level 1)						
1991	34	9	21	53	24	42
1992	28	6	17	43	16	33
1993	27	7	17	47	19	35
1994	30	9	19	52	24	40
1995	25	6	15	42	15	31
1996	26	7	16	44	19	34
1997	28	9	18	47	23	37
1998	29	9	19	48	22	38
1999	30	10	20	48	23	37
2000	30	10	20	47	24	38
2001	28	9	18	44	22	35
2002	25	8	17	41	20	32
2003	25	8	16	39	20	31
2004	24	9	16	40	20	31
2005	25	9	17	42	22	34
2006	26	10	18	43	24	35
2007	29	11	20	45	25	36
2008	28	10	19	45	23	36
2009	21	7	14	36	17	28
Nivå 2 (Level 2)						
1999	7	1	4	12	3	8
2000	9	2	5	14	4	10
2001	9	2	5	13	4	10
2002	8	2	5	13	4	9
2003	8	2	5	12	4	9
2004	8	2	5	12	3	8
2005	8	2	5	13	5	9
2006	8	2	5	13	6	10
2007	9	2	6	14	5	10
2008	9	2	5	14	5	10
2009	7	2	5	13	5	9

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna och HEK.

Åren 2000-2002 har extra höjningar av den nedre skiktgränsen gjorts i syfte att få ned andelen som betalar statlig skatt. Åren 2004-2006 har däremot uppräkningsgränsen begränsats i förhållande till indexeringen. År 2009 har skiktgränsen höjts med 18 100 kr utöver indexeringen.

Marginaleffekter av inkomstprövade system

För att ge en uppfattning om effekterna av några av de inkomstprövade systemen vid sidan av inkomstskatten redovisas i 4.24 Tabell antal berörda hushåll och vilka belopp som omsätts när det gäller barnomsorgsavgifter, återbetalning av studielån och bostadsbidrag år 2009.

4.24 Tabell

Vissa inkomstberoende system vid sidan av skattesystemet 2009 Some means tested systems outside the tax system 2009

	Antal, tusental	Belopp, mdkr
	Number thousands	Amounts, BSEK
Barnomsorgsavgift (Day care fee)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	92	0,5
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	427	5,0
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	519	5,5
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	946	
Återbetalning av studielån m.m. (Repayment of study loan)		
Berörda individer (<i>Affected persons</i>)	1 076	12,3
Bostadsbidrag till barnfamiljer och unga (Accommodation allowances for families with children and young people)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	173	2,5
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	55	1,0
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	228	3,6
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	283	
Bostadsbidrag till pensionärer (BTP) (Accommodation allowances for pensioners)		
Ensamstående hushåll (<i>Singles</i>)	398	10,0
Gift/sambohushåll (<i>Cohabiting</i>)	38	1,0
Summa hushåll (<i>Total households</i>)	436	11,0
Antal "berörda vuxna" (<i>Number of affected adults</i>)	474	

Källa: SCB. Specialuttag ur HEK.

Antalet hushåll som betalar barnomsorgsavgifter var 2009 ca 520 000 och det belopp som betalades var 5,5 miljarder kronor. En för riket gemensam maxtaxa i barnomsorgen har införts fr.o.m. år 2002 vilket har lindrat marginaleffekterna. Barnomsorgstaxorna hade tidigare skiftande utformning mellan kommunerna.

Återbetalning av studielån m.m. gjordes av nästan 1,1 miljon personer. Det återbetalda beloppet var drygt 12 miljarder kronor. Reglerna för återbetalning har varierat över tiden. För studielån tagna fr.o.m. hösten 2001 gäller att lånet ska betalas tillbaka under längst 25 års tid, eller till och med det år man fyller 60. Återbetalningstiden blir kortare om skulden är liten. Det lägsta belopp man betalar per år är 15 procent

av prisbasbeloppet (6 420 kr för år 2011). Beloppet som betalas tillbaka kan minskas om inkomsten är låg. För studielån som är tagna mellan 1989 och vårterminen 2001 gäller att återbetalning ska göras med fyra procent av inkomsten om denna överstiger en viss undre gräns.

Bostadsbidrag till ungdomar och barnfamiljer berörde ca 230 000 hushåll som fick 3,6 miljarder i bostadsbidrag. För barnfamiljer gäller att bostadsbidraget minskas med 20 procent av inkomsten över viss nivå. För ungdomar minskas bostadsbidraget med en tredjedel av inkomsten som överstiger viss nivå.

Bostadsbidraget till pensionärer berörde ca 440 000 hushåll och uppgick till 11 miljarder kronor.

Utbytesgraden – ett mera fullständigt mått på marginaleffekter

För att följa hur de ekonomiska drivkrafterna för arbete utvecklas över tiden tar Konjunkturinstitutet fram ett mått på den s.k. utbytesgraden eller totala marginaleffekten vid ökad arbetsinsats. Institutets mått ger en mer fullständig bild av marginaleffekterna än andra mer partiella mått. Det beaktar utöver inkomstskatt och inkomstberoende bidrag även arbetsgivaravgifter, indirekta skatter och det värde som ligger i ökade framtida förmåner som t.ex. ålderspension och sjukpenning som uppstår för individen när arbetsinsatsen ökar.

Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag. Spegelbilden till utbytesgraden är den totala marginaleffekten (=100 procent minus utbytesgraden) som visar den andel av arbetskostnadsökningen som kommer de offentliga finanserna till del. Utbytesgraden mäter förhållandet mellan den ersättning som individen får behålla och vad det skulle kosta honom eller henne att köpa den

vara han eller hon själv har producerat, förutsatt att priset består av lönekostnader, arbetsgivaravgifter och indirekta skatter. Om t.ex. utbytesgraden för en person är 50 procent så måste personen arbeta två timmar för att köpa en timmas arbete av en person som har samma lön.

I 4.25 Tabell redovisas den genomsnittliga utbytesgraden och den genomsnittliga totala marginaleffekten för personer i åldrarna 20-64 år (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande) åren 2000-2011. Medelvärde av alla arbetande svenskers utbytesgrad beräknas 2011 uppgå till 43,0 procent. Detta innebär att i genomsnitt får en person av en lönekostnadsökning på 1 000 kr behålla 430 kr (inkl. värdet av framtida förmåner) medan 570 kr går i ökad skatt och minskade inkomstberoende bidrag. Skulle en genomsnittlig individ vilja köpa en timmas arbete av en person med samma timlön krävs år 2011 en arbetsinsats på 2,33 timmar. Bakom medelvärdena döljer sig stora individuella skillnader. Vissa individer har låg utbytesgrad, dvs. hög marginaleffekt, medan andra har hög utbytesgrad, dvs. låg marginaleffekt.

4.25 Tabell

Genomsnittlig utbytesgrad och total marginaleffekt med fördelning på komponenter för individer i åldrarna 20-64 åren 2000- 2011 (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande)
Average net compensation rate and total marginal effect distributed by components, population aged 20-64 years 2000-2011 (pensioners, self-employed and students excl.)

	Fördelning av arbetskostnadsökningen på olika komponenter, andel (%)											
	Distribution of marginal increase in labour cost by components, share (%)											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 prel.	2011 prel.
Arbetskostnadsökning (Increase in labour cost)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
varav arbetsgivaravgift (of which employers soc.sec.contr.)	24,8	24,7	24,7	24,7	24,6	24,5	24,4	24,5	24,5	23,9	23,9	23,9
Återstående kontantlöneökning (Remaining increase in cash wage)	75,2	75,3	75,3	75,3	75,4	75,5	75,6	75,5	75,5	76,1	76,1	76,1
Framtida förmånsökning (Increase in future benefits)	+10,5	+9,2	+9,0	+8,5	+8,7	+8,7	+8,7	+8,7	+8,7
Inkomstskatt (Income tax)	-33,0	-32,8	-33,6	-32,5	-30,8	-30,1	-28,6	-28,4	-28,4
Minskade bidrag* (Decrease in current benefits)	-1,7	-1,8	-1,0	-2,1	-1,8	-1,8	-1,7	-1,8	-1,8
Indirekt skatt (Indirect taxes)	-9,9	-9,9	-10,1	-10,0	-10,6	-10,9	-11,3	-11,4	-11,4
Utbytesgrad (Net compensation rate)	39,6	40,8	41,1	41,2	40,1	40,0	39,3	40,9	41,3	43,0	42,9	43,0
Total marginaleffekt (Total marginal effect)	60,4	59,2	58,9	58,8	59,9	60,0	60,7	59,1	58,7	57,0	57,1	57,0
Tidsåtgång om köp av en timmas arbete från personer med samma timlön (Time needed if one were to buy one hour of work from persons with the same hourly wage)	2,53 tim	2,45 tim	2,43 tim	2,43 tim	2,49 tim	2,50 tim	2,55 tim	2,45 tim	2,42 tim	2,33 tim	2,33 tim	2,33 tim

* Bostadsbidrag, socialbidrag, underhållsstöd och barnomsorgsavgift

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.6 Mer om kommunalskatten

I detta avsnitt behandlas kommunalskatterna översiktligt. Den läsare som vill veta mer om kommunalskatterna och kommunernas ekonomi hänvisas till Statistiska centralbyråns bok ”Årsbok för Sveriges kommuner 2011”, som är huvudkällan till de uppgifter om kommunalskatterna som redovisas nedan.

4.6.1 Kommunalskatten proportionell

Kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt samt att bestämma skattesatsens storlek. Fram till år 2000 bestod den totala skattesatsen av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting och skattesats för kyrkliga kommuner. I och med kyrkans skiljande från staten utgörs den totala skattesatsen fr.o.m. år 2000 av summan av skattesatsen för kommunen och skattesatsen för landstinget.

Den tidigare församlingsskatten har ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som en skatt. Förändringen sammanhänger med att Svenska kyrkan frigjordes från staten den 1 januari år 2000. Kyrkoavgiften inkluderar en avgift till begravningsverksamheten. De som inte tillhör Svenska kyrkan eller bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar en separat begravningsavgift.⁸

Kommunalskatt betalas sedan mitten av 1980-talet endast av fysiska personer. Den kommunala inkomstskatten är proportionell, dvs. den utgår med samma procentuella andel av den beskattningsbara förvärvsinkomsten oavsett inkomstens storlek. Alla skattskyldiga betalar skatt till den kommun och det landsting där de är folkbokförda.

4.6.2 Utveckling av kommunalskatten

Utvecklingen av de kommunala skattesatserna i medeltal åren 1960-2011 redovisas i 4.26 Tabell. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen i landet uppgår år 2011 till 31,55 procent. För att få en riktig bild av utvecklingen före och efter år 2000 måste församlingsskatten exkluderas.

År 1990 beslutade riksdagen om kommunalt skattestopp. Den successiva ökningen av kommunalskattesatsen sedan decennier tillbaka stoppades upp åren 1990-1994. Inom ramen för skattestoppet gjordes dock 1992 en skatteväxling mellan kommuner och landsting. Anledningen var att kommunerna genom den s.k. ÅDEL-reformen övertog service och vård av äldre och handikappade från landstingen. Under åren efter 1992 har gjorts ytterligare skatteväxlingar mellan kommunerna och landstingen, i första hand med anledning av att landstingen lämnat över ansvaret för bl.a. sarskolan och omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda till kommunerna. Skattestoppet hävdades 1995 med vissa reservationer. Åren 1997-1999 fanns bestämmelser som innebar att höjningar av kommunalskatten i särskilda fall skulle reducera det generella statsbidraget med hälften av den ökning i skatteintäkterna som skattehöjningen medförde. Den tillfälliga lagen om reduktion av statsbidraget vid skattehöjningar upphörde att gälla i och med utgången av 1999. Från 1999 till 2011 ökade medelskattesatsen med 1,26 procentenheter.

⁸ Den kyrkoavgift inkl. begravningsavgift, som erläggs av dem som tillhör Svenska kyrkan, är år 2011 i genomsnitt 1,21 procent av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Den obligatoriska begravningsavgiften, som betalas av alla i landet, har beräknats till 0,22 procent i genomsnitt.

4.26 Tabell

Kommunala medelskattesatser vissa år under perioden 1960-2011

Mean local tax rates, certain years 1960-2011

År	Antal kommuner	Folkmängd, tusental	Medelskattesats*, %					Skatteunderlag	
			Mean local tax rate, %					Tax base	
Year	Number of municipalities	Population, thousands	Total kommunal	Total exkl. församlings-skatt	Primär-kommun	Lands-ting**	För-samlingar	Kr per invånare	Kr per invånare reala värden***
			Total	Total excl. parishes	Municipalities	County councils	Parishes	SEK per inhabitant	SEK per inhabitant, real value
1960	1 031	7 471	14,63	13,86	10,85	4,38	0,77
1965	995	7 695	17,25	16,45	12,18	5,95	0,80
1970	848	8 014	21,00	20,18	14,18	8,06	0,82	9 601	..
1975	278	8 177	25,23	24,35	15,23	10,21	0,88	14 689	..
1980	279	8 303	29,09	28,09	16,68	12,61	1,00	27 821	..
1985	284	8 343	30,38	29,28	17,20	13,30	1,10	41 797	95 000
1990	284	8 527	31,16	30,01	17,31	13,96	1,15	65 642	112 000
1995	288	8 816	31,50	30,33	20,20	11,05	1,17	92 260	114 000
2000	289	8 861	30,38	30,38	20,57	9,87	.	109 796	128 000
2001	289	8 883	30,53	30,53	20,57	10,02	.	115 903	135 000
2002	289	8 909	30,52	30,52	20,53	10,05	.	124 256	143 000
2003	290	8 941	31,17	31,17	20,70	10,53	.	131 770	148 000
2004	290	8 976	31,51	31,51	20,80	10,76	.	138 239	152 000
2005	290	9 011	31,60	31,60	20,84	10,81	.	143 531	155 000
2006	290	9 048	31,60	31,60	20,83	10,82	.	147 381	159 000
2007	290	9 113	31,55	31,55	20,78	10,84	.	152 373	163 000
2008	290	9 183	31,44	31,44	20,71	10,79	.	157 764	167 000
2009	290	9 256	31,52	31,52	20,72	10,86	.	165 397	171 000
2010	290	9 341	31,56	31,56	20,74	10,87	.	173 027	173 000
2011	290	9 416	31,55	31,55	20,73	10,88	.	173 718	174 000

* Med total skattesats avses den procentuella andel av den beskattningsbara inkomsten som en skattskyldig påförs i kommunal inkomstskatt. Genomsnittliga skattesatser, medelskattesatser, är beräknade som vägda medelvärden med det kommunala skatteunderlaget som vikter. Från och med år 2000 ingår inte längre någon församlingsskatt i den kommunala skattesatsen, eftersom församlingarna inom Svenska kyrkan inte längre är kommuner.

** Exklusive kommuner utanför landsting, s.k. landstingsfria kommuner.

*** Skatteunderlaget per invånare (medelskattekraften) är omräknat till reala värden genom deflatering med konsumentprisindex (KPI). Av huvudsakligen tekniska skäl görs omräkningen enbart från 1982 och framåt.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter

Det totala kommunala skatteuttaget varierar mycket mellan olika kommuner och olika delar av landet. Skillnaden mellan den kommun som 2011 har lägst total kommunal skatt (Vellinge kommun i Skåne 28,89 procent) och den som har högst skatt (Ragunda kommun i Jämtland 34,17 procent) uppgår till 5,28 procentenheter.

4.27 Tabell Högsta och lägsta kommunalskatten 2011, procent Highest and lowest local income tax rates in 2011, percent

Kommun	Procent
Local authority area	Percent
Ragunda	34,17
Dals-Ed	34,09
Sollefteå	34,08
Härnösand	34,03
Ånge	34,02
Ockelbo	33,97
Bräcke	33,92
Kramfors	33,83
Hofors	33,82
Vilhelmina	33,70
.	
.	
Täby	29,73
Lomma	29,63
Stockholm	29,58
Ängelholm	29,43
Danderyd	29,30
Solna	29,22
Staffanstorp	29,18
Örkelljunga	29,15
Kävlinge	28,90
Vellinge	28,89

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

Av landets 290 kommuner hade 10 stycken en kommunal skattesats under 30 procent. Utdebitering över 33 procent fanns i 68 kommuner (4.43 och 4.44 Tabell i tabellbilagan). Ser man till hur stor andel av befolkningen (4.28 Diagram) som bor i kommuner med olika skattesats finner man att kommuner med skattesats under 30 procent omfattar 12,4 procent av befolkningen och 11,2 procent bor i kommuner med utdebitering över 33 procent.

4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng

Förvärvsinkomsterna och därmed det kommunala beskattningsunderlaget varierar över landet. Skattekraft är ett mått som används som beteckning på det skatteunderlag som härrör från kommunens egna invånare. I genomsnitt för riket var skattekraften 2011 173 718 kr per invånare.⁹ Av kommunerna hade Danderyd i Stockholms län den högsta skattekraften med 178 procent av riksgenomsnittet och Årjäng i Värmlands län den lägsta med 75 procent av riksgenomsnittet (4.44 Tabell i tabellbilagan).

4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna

Kommunalskatten fastställs av kommunfullmäktige men tas administrativt in av staten tillsammans med annan inkomstskatt. Kommunalskatten vidarebefordras sedan från staten till kommunerna. År 1993 infördes nuvarande system för hur staten betalar ut kommunalskatte medel till kommunerna. Utbetalningen grundas på det senast kända skatteunderlaget som räknas upp med av regeringen bestämda faktorer som motsvarar den beräknade ökningen av skatteunderlaget de två efterföljande åren. Den prognostiserade utvecklingen följs upp och när det slutliga taxeringsutfallet är känt görs en slutreglering. Fr.o.m. 1998 reviderades systemet för utbetalning av skatte medel till kommuner och landsting genom att slutavräkningen ändrades från en individuell slutavräkning på kommun- eller landstingsnivå till en kollektiv slutavräkning. Detta innebär att skillnaden mellan preliminära och slutliga kommunal- och landstingskatte medel på riksnivå regleras med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen och landstinget.

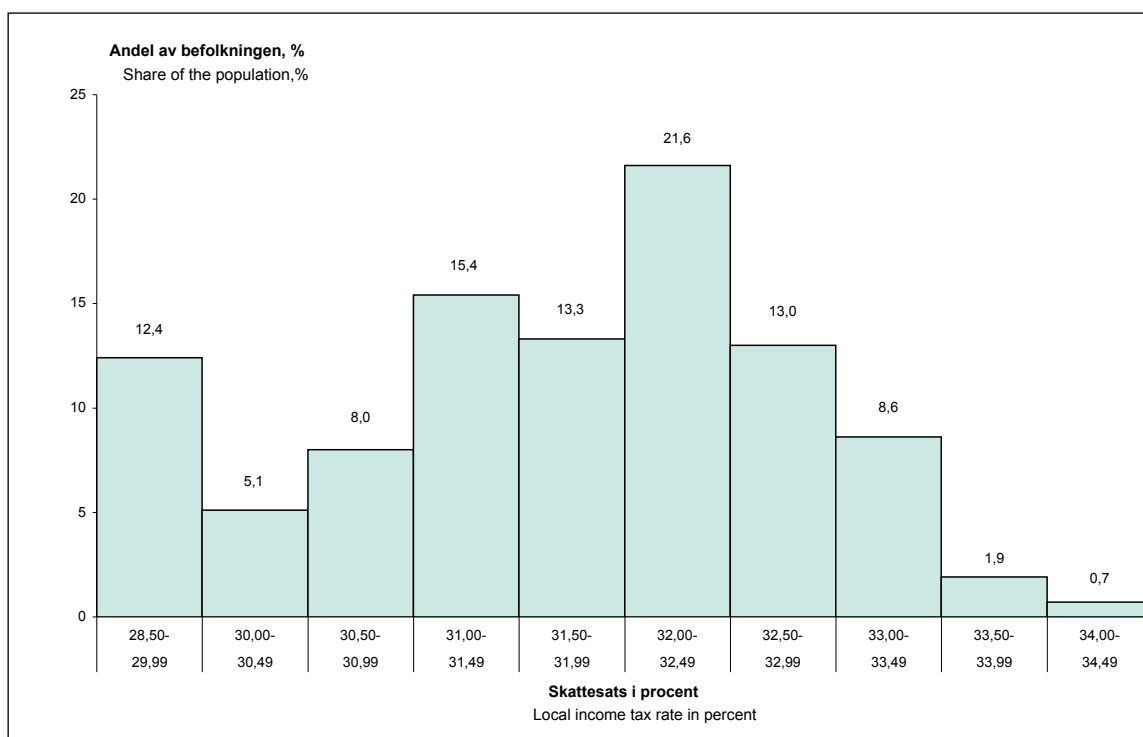
4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting

Ett nytt system för kommunalekonomisk utjämning infördes 2005. Det nya systemet innebär bland annat att de generella statsbidragen upphörde och att staten i stället bidrar genom att motsvarande belopp läggs in i en statligt finansierad inkomstutjämning. I samband med det nya utjämningsystemet ökade statens generella anslag dels genom att vissa riktade statsbidrag fördes till utjämningen och dels genom att sektorn

⁹ Avser de inkomster som intjänades två år tidigare dvs. inkomståret 2009.

4.28 Diagram

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats 2011 Population by total local income tax rate 2011

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011 (se även 4.43 Tabell i tabellbilaga).

tillfördes nya pengar. Fr.o.m. år 2008 infördes den kommunala fastighetsavgiften. Detta ledde till att de generella statsbidrag som kommunerna fått från staten sänktes med motsvarande belopp.

Det finns ett delsystem för kommuner och ett för landsting. Utjämningsystemet syftar till att garantera alla kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förhållanden. Utjämningsystemet innehåller ett system för inkomstutjämnning, ett system för kostnadsutjämnning samt inslag i form av strukturbidrag och regleringspost. Staten finansierar inkomstutjämnningen till större delen. Kommuner garanteras genom inkomstutjämningsbidraget 115 procent och landstingen 110 procent av en uppräknad medelskattekraft. Kommuner och landsting som har en skattekraft över respektive nivå betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader och finansieras genom en omfördelning mellan kommunerna. Strukturbidraget finansieras av staten och ges bl.a. till kommuner med hög arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag.

4.29 Tabell

Kommunalekonomisk utjämnning för kommuner och landsting år 2011, mdkr Economic equalisation for municipalities and county councils year 2011, BSEK

	Kommuner Municipalities	Landsting County councils	Totalt Total
Inkomstutjämnning (Equalisation of revenues)			
Statsbidrag (State grant)	54,1	17,6	71,6
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3,9	-2,1	-6,0
Inomkommunal kostnadsutjämnning (Intramunicipal equalisation of costs)			
Bidrag (Contribution)	6,1	1,6	7,7
Avgifter (Fees)	-6,1	-1,6	-7,7
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)			
Strukturbidrag (Structural grant)	1,5	0,7	2,2
Regleringspost (Regulation amount)	9,6	7,6	17,2
Summa (Sum)	61,3	23,7	85,0

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

Det utjämningsbelopp som omfördelas år 2011 uppgår till totalt 85 miljarder kronor. Av beloppet avser 61 miljarder kronor kommunerna och 24 miljarder landstingen.

Nedanstående exempel för Sollentuna och Dorotea visar hur den kommunalekonomiska utjämnningen fungerar i det enskilda fallet år 2011. Värdena i sammanställningen avser kronor per invånare.

4.30 Tabell

Exempel på utjämnning av inkomster och kostnader, Sollentuna och Dorotea, kr/invånare

Examples of equalisation of revenues and costs, Sollentuna and Dorotea, SEK per capita

	Sollentuna	Dorotea
Inkomstutjämnning (Equalisation of revenues)		
Statsbidrag (State grant)	-	+10 082
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3 599	-
Inomkommunal kostnadsutjämnning (Intramunicipal equalisation of costs)		
Bidrag (Contribution)	+4 642	+10 816
Avgift (Fee)	-	-
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)		
Strukturbidrag (Structural grant)	-	+2 539
Regleringspost (Regulation amount)	+1 024	+1 024
Summa utfall av utjämnings-systemet, kr/inv (Total outcome of the system, per capita SEK)	+2 067	+24 461

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

Sollentuna är en kommun som har en skattekraft som ligger 28 procent över riksgenomsnittet (dvs. över den garanterade nivån på 115 procent) och får betala en avgift till inkomstutjämnningen. Doroteas skattekraft ligger 14 procent under riksgenomsnittet och får via ett positivt inkomstutjämningsbidrag en utfyllnad upp till den garanterade nivån på 115 procent av medelskattekräften. Båda kommunerna har strukturella förhållanden som ligger sämre till än snittet vilket innebär att de får ett positivt bidrag inom ramen för kostnadsutjämningsystemet. Kostnadsstrukturen i Dorotea är dock betydligt mer oförmånlig än i Sollentuna. Dorotea får därutöver ett strukturbidrag. Sammantaget får Sollentuna ett bidrag på 2 067 kr per invånare och Dorotea ett bidrag på 24 461 kr per invånare.

4.7 Socialavgifter

Socialavgifterna är i ekonomisk mening till viss del avgifter, som till denna del grundar förmåner i form av rätt till sjukpenning, pensioner m.m. Till resterande del är dessa avgifter i ekonomisk mening att betrakta som skatter eftersom de inte finansierar förmåner som är relaterade till individens inkomst.

4.7.1 Olika former av socialavgifter

En av grundtankarna i skattereformen i början 1990-talet var att all arbetsersättning oavsett vilken form den har och all inkomst av näringsverksamhet skulle beläggas med någon typ av socialavgifter eller motsvarande skatt. För att uppnå detta tas socialavgifter ut i olika former.

Den första typen är de avgifter som betalas in av arbetsgivarna och som kallas för arbetsgivaravgifter. Egenföretagarnas motsvarande avgifter kallas för egenavgifter. Den andra formen är den allmänna pensionsavgift som betalas direkt av både anställda och egenföretagare.

En tredje typ är den särskilda löneskatten som är att betrakta som en renodlad skatt. Den särskilda löneskatten tillkom i samband med skattereformen i syfte att ge inkomsterna en mer likformig beskattning. Nivån på den särskilda löneskatten sattes att motsvara skattedelen av socialavgifterna såsom avgifterna var utformade vid tiden för skattereformen. Särskild löneskatt betalas på vissa förvärvsinkomster som inte är förmånsgrundande, på vissa försäkringssättningar och på pensionskostnader.

Avgifter till premiepensionssystemet inte att betrakta som skatt

År 1998 beslutade riksdagen om ett reformerat ålderspensionssystem. Ett inslag i det nya pensionssystemet är den s.k. premiepensionen. Avsättningen av medel i premiepensionssystemet registreras på enskilda konton där pensionsspararna själv väljer vem som ska förvalta sparandet. För att kunna jämföra skatterna i EU-länderna fastlägger Eurostat (EU:s statistikorgan) principer för hur skatter ska redovisas. Eurostat har beslutat att pensionssystem, av den karaktär som premiepensionssystemet har, inte ska ingå som en del i offentliga sektorns skatteintäkter. Omläggningen innebär att de avgifter som betalas till premiepensionssystemet inte längre anses tillhöra den offentliga sektorn utan hushållssektorn. I redovisningen av totala socialav-

4.31 Tabell

Socialavgifter för olika huvudgrupper 2000-2009, mnkr

Compulsory social security contributions by main group 2000-2009, MSEK

Inkomstår	Avgiftsslag Main group						Andel av BNP As percentage of GDP
	Arbetsgivaravgifter	Egenavgifter	Allmänna egenavgifter	Särskild löneskatt	Avgår avgifter till premiepensionssystemet	Summa sociala avgifter	
Income year	Employers' social sec. contributions	Social sec. contributions for self-employed	General social sec. contributions	Special tax on certain earned income and pension costs	Deduction for the premium pension system	Total social sec. contributions	
2000	283 641	7 153	63 074	22 286	-18 349	357 805	15,8%
2001	299 679	7 396	65 749	25 226	-15 422	382 628	16,3%
2002	309 508	7 692	68 137	27 540	-18 392	394 485	16,1%
2003	316 338	7 756	70 296	27 023	-17 525	403 888	15,9%
2004	323 006	8 031	72 115	28 385	-17 821	413 715	15,5%
2005	333 151	8 790	74 178	29 605	-20 287	425 437	15,4%
2006	349 813	9 536	77 329	29 601	-22 321	443 959	15,1%
2007	374 264	11 061	81 088	31 014	-23 920	473 507	15,1%
2008	393 561	11 958	85 162	32 499	-25 111	498 069	15,5%
2009	375 366	11 464	86 845	32 582	-25 350	480 907	15,6%

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

gifterna har därför fr.o.m. 1999 avräknats ett belopp motsvarande de årliga avgifterna till premiepensionssystemet.

Socialavgifterna 481 miljarder kronor 2009

År 2009 uppgick socialavgifterna inkl. den särskilda löneskatten totalt till 481 miljarder kronor vilket innebär att de svarade för 55 procent av de skatter som tas ut på arbete (4.31 Tabell).

4.7.2 Underlag och avgiftssatser

År 2012 gäller i korthet följande för beräkning av underlaget för socialavgifterna.

- Avgiftspliktigt underlag för arbetsgivaravgifterna är löntagarens bruttoersättning inkl. skattepliktiga förmåner och exkl. kostnadsavdrag. Om den utbetalda ersättningen till en person är mindre än 1 000 kr under ett år är denna avgiftsfri.
- Underlaget för egenföretagarnas egenavgifter är i huvudsak nettointäkten av näringsverksamhet.

- Underlaget för den särskilda löneskatten är sådan näringsverksamhet där den skattskyldige inte själv är aktiv (s.k. passiv näringsverksamhet). Särskild löneskatt tas också ut på vissa försäkringsersättningar som inte kan anses ersätta förlorad arbetsinkomst (t.ex. avtalsreglerad avgångsersättning) och på bidrag till vinstandelsstiftelse. Vidare tas ut särskild löneskatt på de kostnader som en arbetsgivare har för pensionsutfästelser till anställda samt på egenföretagares pensionsförsäkringspremier.
- För den allmänna pensionsavgiften som fastställs i samband med individernas egen inkomstdeklaration är det avgiftspliktiga underlaget inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp (år 2011 = 420 447).¹⁰ Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

Av 4.32 Tabell framgår avgiftsuttagets sammansättning sett över en längre tidsperiod.

¹⁰ Inkomstbasbeloppet används för beräkning av det s.k. taket för pensionsgrundande inkomst och beräkning av den allmänna pensionsavgiften. Uppräkningen av inkomstbasbeloppet utgår från ett inkomstindex som har koppling till utvecklingen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst. För inkomståret 2011 är inkomstbasbeloppet 52 100 kr.

4.32 Tabell

Avgiftssatser för socialavgifter för olika huvudgrupper i procent av avgiftspliktig ersättning/inkomst Compulsory social security contributions by main group as percentages of earnings liable for charges

År Year	Avgiftsslag Main group			
	Arbetsgivaravgifter Employers' social sec. contributions	Egenavgifter Social sec. contributions for self-employed	Allmänna egenavgifter General social sec. contributions	Särskild löneskatt Special tax on certain earned income and pension costs
1990	38,97	34,19	-	-
1991*	38,02	34,75	-	22,20
1992	34,83	33,85	-	21,85
1993	31,00	29,55	0,95	17,69
1994	31,36	29,75	1,95	17,89
1995	32,86	31,25	3,95	21,39
1996	33,06	31,25	4,95	21,39
1997	32,92	31,25	5,95	22,42
1998	33,03	31,25	6,95	24,26
1999	33,06	31,25	6,95	24,26
2000	32,92	31,11	7,00	24,26
2001-2003	32,82	31,01	7,00	24,26
2004	32,70	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2005	32,46	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2006	32,28	30,71	7,00	24,26(16,16)**
2007	32,42	30,71	7,00	24,26
2008	32,42	30,71	7,00	24,26
2009	31,42	29,71	7,00	24,26
2010	31,42	29,71/28,97***	7,00	24,26
2011-2012	31,42	28,97	7,00	24,26

* Genomsnitt för året. Olika avgifter gällde före och efter halvårsskiftet.

** Procentsatsen inom parentes åren 2004-2006 avser särskilda bestämmelser för personer som omfattas av det nya pensionssystemet dvs. personer som är födda 1938 eller senare och är över 65 år (dvs. för år 2004 personer födda 1938, år 2005 personer födda 1938-1939, år 2006 personer födda 1938-1940). Fr.o.m. 2007 tas särskild löneskatt inte längre ut på arbetsinkomster för de som är över 65 och omfattas av nya pensionssystemet (dvs. år 2012 åldrarna 66-74 år). Däremot betalas liksom tidigare en ålderspensionsavgift för denna åldersgrupp. Fr.o.m. år 2008 är den särskilda löneskatten slopad även för dem som omfattas av det äldre pensionssystemet.

*** Ändrat avgiftsuttag vid halvårsskiftet.

Arbetsgivar- och egenavgifter efter ändamål

Arbetsgivar- och egenavgifterna är sammansatta av olika delavgifter avsedda för olika ändamål (4.33 Tabell). Det finns sex avgifter som tillsammans utgör "socialavgifterna". Därutöver finns en allmän löneavgift utan koppling till ett specifikt ändamål.

Avgiftsuttaget domineras av avgifter för finansiering av sjukförsäkring och ålderspension. Avgiftsuttaget är totalt sett oförändrat mellan 2011 och 2012. Men avgiftssammansättningen ändras som en anpassning till förväntade utgifter för olika ändamål.

4.33 Tabell

Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter och egenavgifter efter ändamål åren 2010-2012 Compulsory social security contribution rates by purpose 2010-2012

Ändamål Purpose	Arbetsgivaravgifter, % Employers' social security contributions, %			Egenavgifter, % Social sec. contributions for self-employed, %		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	Sjukförsäkringsavgift (<i>Health insurance</i>)	5,95	5,02	5,02	6,04*	5,11
Föräldraförsäkringsavgift (<i>Parental insurance</i>)	2,20	2,20	2,60	2,20	2,20	2,60
Ålderspensionsavgift (<i>Old age pension</i>)	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift (<i>Survivor's pension</i>)	1,70	1,17	1,17	1,70	1,17	1,17
Arbetsmarknadsavgift (<i>Labour market</i>)	4,65	2,91	2,91	2,11	0,37	0,37
Arbets-skadeavgift (<i>Occupational injuries</i>)	0,68	0,68	0,30	0,68	0,68	0,30
S:a socialavgifter (Total social sec. contrib.)	25,39	22,19	22,21	22,94	19,74	19,76
Allmän löneavgift (<i>General wage fee</i>)	6,03	9,23	9,21	6,03	9,23	9,21
S:a socialavgifter och allmän löneavgift (Total social sec. contrib. and general wage fee)	31,42	31,42	31,42	28,97	28,97	28,97

* Från den 1 januari 2010 t.o.m. den 30 juni 2010 uppgick sjukförsäkringsavgiften i egenavgifterna till 6,78 procent. T.o.m. juni 2010 med en karenssdag i sjukförsäkringen. Fr.o.m. juli 2010 med 7 dagars karenstid.

Anm: Avgiftssatserna för 2012 enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2011.

Särskild löneskatt

Särskild löneskatt tas ut på inkomster som inte grundar rätt till socialförsäkringsförmåner t.ex. vissa försäkringsersättningar. Nivån på den särskilda löneskatten är schablonmässigt beräknad baserat på de avgifter som gällde vid tiden för skattereformen i början av 1990-talet. Skattesatsen är 24,26 procent av underlaget. Denna procentsats tillämpas på inkomster av passiv näringsverksamhet och på vissa försäkringsersättningar och på pensionsutfästelser.

Allmän pensionsavgift

De allmänna egenavgifter för löntagare och företagare som fastställs i samband med den egna inkomstdeklarationen har varierat i sammansättning över åren (4.34 Tabell). Fr.o.m. år 1998 finns bara en pensionsavgift. Avgiftsunderlaget för denna är fr.o.m. år 2000 inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp och avgiftssatsen är 7,00 procent av avgiftsunderlaget. Den högsta avgiften år 2011 blir med dessa regler 29 400 kr vilket inträffar vid en förvärvsin-

4.34 Tabell

Allmänna egenavgifter i procent av avgiftspliktig inkomst

General social security contributions by purpose, rates in percent of earnings liable for charges

År Year	Avgift efter ändamål, procent Charges by purpose, percent			
	Allmän sjukförsäkringsavgift	Allmän arbetslöshetsförsäkringsavgift	Allmän pensionsavgift	Samtliga allmänna egenavgifter
	General health insurance	General unemployment insurance	Pension contribution	Total general social sec. contributions
1993	0,95			0,95
1994	0,95	1,00		1,95
1995	2,95	-	1,00	3,95
1996	3,95	-	1,00	4,95
1997	4,95	-	1,00	5,95
1998 - 1999	-	-	6,95	6,95
2000 -	-	-	7,00	7,00

komst på 420 447 kr. Inkomster därutöver berättigar inte till pensionsförmåner.

Fram t.o.m. 1999 var pensionsavgiften avdragsgill. År 2000 inleddes en reform av förvärvsinkomstbeskattningen som innebar att de förvärvsarbetande genom en skattereduktion successivt kommit att kompenseras för effekterna av den allmänna pensionsavgift som infördes under 1990-talets budgetsanering. Fr.o.m. 2006 är kompensationen fullt genomförd och avdragsrätten är i sin helhet ersatt av en skattereduktion. Detta innebär att den allmänna pensionsavgift som fastställs numera i normalfallet motsvaras av en lika stor fastställd skattereduktion. Det kan kanske vid en första anblick te sig underligt att fastställa en avgift samtidigt som reduktion ges med ett lika stort belopp. Konstruktionen har att göra med uppdelningen av skatteuttaget mellan socialavgifter och inkomstskatt och dithörande beräkningar av storleken på avsättningarna till pensionssystemet.

Avgiftssatserna olika för olika åldersgrupper

Beskrivningen av avgiftssatserna ovan avser de regler som normalt sett gäller. Det finns emellertid avvikelser för vissa åldersgrupper. Reglerna innebär därför att avgiftsuttaget på arbetsinkomster varierar beroende på den anställdes eller egenföretagarens ålder. Följande gäller för 2012 (4.35 Tabell). För anställda mellan 26-65 år betalas "normal" avgiftssats vilket innebär 31,42 procent. I syfte att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft tas för anställda som vid årets ingång inte fyllt 26 år ut en lägre avgift än den normala. Arbetsgivaravgiften för denna åldersgrupp uppgår 2012 till 15,49 procent och består av ålderspensionsavgift och en fjärdedel av de övriga avgifterna.

För personer över 65 år som är kvar i arbetslivet gäller olika regelsystem beroende

på om man omfattas av det nya eller det gamla pensionssystemet. De som omfattas av det nya pensionssystemet tjänar in pensionsrätt även i de fall de fortsätter att arbeta efter att personen fyllt 65 år. En successiv infasning i det nya systemet sker över åren. År 2012 omfattas personer i åldersgruppen 66-74 år av det nya pensionssystemet. För personer i detta åldersintervall avgiftsbeläggs arbetsinkomsten med ålderspensionsavgift på 10,21 procent. För förvärvsaktiva personer som är 75 år eller mer, och som därför omfattas av det gamla pensionssystemet, är avgiftsuttaget helt slopat i syfte att göra det mer attraktivt att ha äldre anställda.

4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade

Utöver den differentiering av arbetsgivaravgifterna efter ålder som tillkommit för att stimulera arbetsmarknaden finns vissa andra undantag från de grundläggande reglerna för avgiftsuttaget som tillkommit av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska skäl.

Regional nedsättning i stödområde A

I stödområde A ges en nedsättning om 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 852 000 kr vilket innebär en maximal nedsättning om 85 200 kr. Nedsättningen omfattar inte offentliga arbetsgivare, transportverksamhet och jordbruk. I stödområde A ingår särskilt utsatta kommuner och delar av kommuner i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Nedsättningen är begränsad till belopp och faller under EU-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. försumbart stöd. Värdet på nedsättningen kan beräknas till ca 0,6 miljarder kronor.

4.35 Tabell

Avgiftssatser i olika åldersgrupper 2012. Anställda Compulsory social security contributions by age groups 2012. Employees

Personer som under år 2012 fyller	Födelsår Year of birth	Arbetsgivaravgift, avgiftssats Social security contribution, rates		Summa Total
		Ålderspensionsavgift Old age pension	Övriga avgifter Other social security contributions	
Persons who reach following age during the year 2012				
-26 år	1986-	10,21%	5,28%	15,49%
27-65 år	1947-1985	10,21%	21,21%	31,42%
66-74 år	1938-1946	10,21%	-	10,21%
75- år	-1937	-	-	-

Nedsättning med 5 procentenheter för egenföretagare fr.o.m. 2010

För att förbättra de små företagens förutsättningar för utveckling och tillväxt kan enskilda näringsidkare fr.o.m. 2010 få göra ett avdrag med 5 procent av underlaget för inkomst av näringsverksamhet. Nedsättningen får uppgå till högst 10 000 kr per år. Det innebär att marginalskatten för egenföretagare minskar för inkomster upp till 200 000 kr. Nedsättningen gäller för näringsidkare i åldern 26-64 år (för övriga åldersgrupper är egenavgifterna redan nedsatta med betydligt mer än 5 procentenheter). En förutsättning är dock att överskottet av näringsverksamheten överstiger 40 000 kr.

4.8 Beskattning av tjänstegruppliv

Särskild premieskatt betalas på premie för grupplivförsäkring och för utbetalt belopp som motsvarar ersättning på grund av sådan försäkring. Beskattningen av tjänstegruppliv i dess nuvarande form kom till i samband med skattereformen i början av 1990-talet som en del av de basbreddningar som syftade till en mer likformig och neutral beskattning av löneförmåner. Tidigare hade förmånen av tjänstegruppliv inte beskattats. Istället för att direkt förmånsbeskatta individerna valdes som teknisk lösning att ta ut skatten av svenska försäkringsföretag, utländska försäkringsföretag ifråga om verksamhet som bedrivs här i landet och i vissa fall av arbetsgivare och näringsidkare. Skatten på tjänstegruppliv har satts att motsvara genomsnittlig kommunalskattetsats och uttaget av särskild löneskatt.

År 2010 gav beskattningen av tjänstegruppliv skatteinkomster på 856 miljoner kronor.

4.36 Tabell

”Slutfacit” för ROT-avdraget åren 1993-1999 samt 2004-2005

Special tax reduction for housing improvements, 1993-1999 and 2004-2005

	Antal beslut			Skattereduktion, mnkr		
	Number of decisions			Tax reduction, MSEK		
	1993-1999	2004-2005	Totalt	1993-1999	2004-2005	Totalt
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	978 645	465 585	1 444 230	4 399	2 174	6 573
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	52 150	17 942	70 092	6 192	1 331	7 523
Summa (Total)	1 030 795	483 527	1 514 322	10 591	3 505	14 096

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag.

4.9 Andra nedsättningar m.m.

4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent

I syfte att stimulera byggarbetsmarknaden har under vissa perioder under 1990-talet och början av 2000-talet funnits en skattereduktion, s.k. ROT-avdrag, när man anlitar någon för att reparera, bygga om eller bygga till sitt hus. ROT-avdraget har varit kopplat till arbetskostnaden. Åren 1993-1999 gavs ROT-avdrag med vissa kortare avbrott. Skattereduktionen för ägare till villor, fritidshus och bostadsrättslägenhet var 30 procent av arbetskostnaden (inklusive moms) upp till viss nivå. För hyreshus och bostadsrättsföreningar gällde särskilda regler för ROT-avdrag. ROT-avdrag har också givits för arbeten utförda mellan 15 april 2004 och 30 juni 2005. Sammantaget har ROT-avdrag under dessa år givits med 14,1 miljarder kronor (4.36 Tabell) varav 6,6 miljarder till fysiska personer och 7,5 miljarder till juridiska personer.

4.9.2 En ny permanent skattereduktion för ”husarbete” – 50 procent

Omfattade typer av arbeten

Den 1 juli 2007 infördes regler som innebär att privatpersoner kan ansöka om skattereduktion när man anlitar någon att utföra hushållstjänster. Fram till början av december 2008 omfattade reduktionen enbart hushållsarbete t.ex. städning, snöskottning, gräsklippning, barnpassning. Skattereduktion för hushållsarbete kan fås även i de fall man betalar för arbete som utförs i föräldrarnas hushåll. Från 8 december 2008 utvidgades reduktionen till att även omfatta ROT-arbeten dvs. reparation, underhåll, om- och tillbyggnad av ägd bostad. I samband därmed infördes också termen ”husarbete” som sammanfattande beteck-

ning för hushållstjänster och ROT-arbete. Syftet med husavdraget är att skapa fler arbeten och samtidigt göra fler jobb vita.

Översikt regelsystemet för Husarbete – typ av arbeten och utförare

Period	Omfattning	
	Typ av arbeten	Utförare
2007 juli-dec	Hushållstjänster	Näringsidkare (F-skatt)
2008	Hushållstjänster	Näringsidkare (F-skatt)
2009	Husarbete (dvs. hushållstjänster och ROT-arbeten)	jan-juni: Näringsidkare (F-skatt) juli-dec: Näringsidkare och privatpersoner
2010-	Husarbete	Näringsidkare och privatpersoner

Omfattade utförare

Skattereduktion för husarbete gavs perioden fram till juli 2009 enbart i de fall utföraren hade F-skattsedel. Fr.o.m. 1 juli 2009 ges reduktion även i de fall arbetet utförs av person som inte är näringsidkare. I detta fall tillgodoräknas skattereduktion med ett belopp som motsvarar de arbetsgivaravgifter som köparen redovisat i en förenklad skattedeklaration. I de fall utföraren har F-skatt gäller att skattereduktionen är 50 procent av arbetskostnaden inklusive moms. Skattereduktionen är dock begränsad till högst 50 000 kr per sökande och år. Om utföraren har F-skattsedel innebär detta att reduktion ges för arbetskostnader upp till 100 000 kr per år.

Hur köparen får reduktionen

För arbeten utförda t.o.m. juni 2009 har köparen fått reduktionen genom att själv ansöka hos Skatteverket. Från 1 juli 2009 har införts den s.k. fakturamodellen vilket innebär att om arbetet utförs av näringsidkare drar näringsidkaren av hälften av arbetskostnaden redan på fakturan – näringsidkaren får sedan begära utbetalning från Skatteverket med den del av arbetskostnaden som köparen inte har betalat. Köps arbetet av en utförare som inte är näringsidkare lämnar köparen en förenklad skattedeklaration. Den arbetsgivaravgift som enligt den förenklade skattedeklaratio-

nen betalats av köparen får köparen tillgodoräkna sig direkt i samband med att man lämnar den förenklade skattedeklarationen.

Volymer

Under 2009 fick 186 000 personer skattereduktion för hushållsnära tjänster med sammanlagt 753 miljoner kronor vilket innebär i genomsnitt 4 100 kr per köpare (4.37 Tabell). Antalet personer som fick reduktion för ROT-arbeten uppgick till 644 000 med ett sammanlagt belopp på 9 600 miljoner kronor (genomsnitt ca 14 900 kr).

4.37 Tabell Skattereduktion för hushållstjänster Tax reduction for household services

År	Antal personer	Belopp, mnkr	Genomsnittlig reduktion, tkr
Year	Number of persons	Amount, MSEK	Average deduction, thousand SEK
Skattereduktion för hushållstjänster "RUT" (Tax reduction for purchase of household services)			
2007 juli-december	46 389	120	2,6
2008	92 470	442	4,8
2009	185 602	753	4,1
Skattereduktion för renoveringsarbeten "ROT" (Tax reduction for house repairs and maintenance)			
2009	643 567	9 600	14,9

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag samt SCB:s databaser.

4.9.3 Sjöfartsstöd

Sjöfartsstöd lämnas bl.a. till rederier med svenskegistrerade fartyg som används i utrikestrafik av betydelse för den svenska utrikeshandeln eller den svenska tjänsteexporten. Stödet motsvarar den preliminärskatt och arbetsgivaravgift som betalats för de sjömän som är anställda. Sjöfartsstöd har funnits även tidigare men stödet tillgodoförs sedan oktober 2001 redarna genom kreditering på redarnas skattekonto. År 2010 uppgick krediteringen för sjöfartsstöd till 1 819 miljoner kronor.

Tabellbilaga:

- 4.38 Tabell Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2009
- 4.39 Tabell Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2009
- 4.40 Tabell Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2012 fördelat på orsak
- 4.41a Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2009. Samtliga 20 år eller äldre
- 4.41b Tabell Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2009. Heltidsanställda 20-64 år
- 4.42 Tabell Avdraget för pensionssparande 2009 fördelat på intervall och kön (exkl. dödsbon)
- 4.43 Tabell Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2011, länsvis
- 4.44 Tabell Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2011 i Sveriges 290 kommuner

4.38 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2009

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2009

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer Number of persons	Taxerad förvärvsinkomst mnkr Assessed inc. from work, MSEK	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt	Allmän pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Arbetsinkomster	
			Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Incomes from work	
0	414 912	0	0	0	2	-1	0	1
-20	247 990	2 216	0	6	25	-10	-1	20
20 - 40	182 232	5 415	0	609	328	-318	-263	355
40 - 60	160 893	7 993	0	1 449	465	-465	-656	794
60 - 80	141 336	9 875	0	1 981	541	-541	-645	1 336
80 - 100	299 880	27 165	0	5 544	655	-655	-609	4 935
100 - 120	371 396	40 523	0	8 910	826	-826	-632	8 278
120 - 140	336 629	43 750	0	10 205	1 097	-1 097	-719	9 486
140 - 160	363 846	54 658	0	13 574	1 475	-1 475	-932	12 642
160 - 180	405 271	68 940	0	17 941	2 101	-2 101	-1 324	16 618
180 - 200	405 250	76 968	0	20 756	2 695	-2 695	-2 002	18 755
200 - 220	405 937	85 219	0	23 645	3 579	-3 579	-2 826	20 820
220 - 240	410 769	94 501	0	26 829	4 620	-4 620	-3 721	23 109
240 - 260	423 281	105 782	0	30 603	5 889	-5 889	-4 769	25 834
260 - 280	416 557	112 422	0	33 030	6 779	-6 779	-5 491	27 539
280 - 300	385 510	111 704	0	33 219	6 940	-6 940	-5 611	27 608
300 - 320	341 425	105 727	0	31 751	6 639	-6 639	-5 314	26 437
320 - 340	290 115	95 625	0	28 966	6 021	-6 021	-4 729	24 238
340 - 360	236 663	82 737	0	25 160	5 204	-5 204	-3 940	21 220
360 - 400	358 949	135 835	289	41 374	8 514	-8 514	-6 039	35 624
400 - 500	431 206	190 723	5 340	58 134	10 996	-10 996	-7 280	56 194
500 -1000	382 433	243 595	21 533	74 335	9 937	-9 937	-6 561	89 308
1000 -	44 230	69 066	12 630	21 044	1 162	-1 162	-785	32 889
Samtliga (All)	7 456 710	1 770 438	39 791	509 068	86 491	-86 465	-64 847	484 038
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	148 910	7 392	308	2 030	338	-337	-313	2 025
Totalt (Total)	7 605 620	1 777 830	40 099	511 098	86 829	-86 802	-65 160	486 063
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. Pensionärer (Pensioners)	1 767 874	352 104	4 691	95 101	1 810	-1 810	-3 048	96 744
2. 18-24 år (18-24 years)	858 379	73 513	59	18 721	4 984	-4 970	-4 398	14 396
3. Egenföretagare (Self-employed)	155 117	33 271	525	9 367	2 094	-2 093	-1 688	8 204
4. Löntagare (Employees)	3 797 512	1 221 110	33 671	362 224	75 884	-75 877	-55 391	340 511
5. Övriga (Others)	877 828	90 440	845	23 655	1 719	-1 714	-322	24 182

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av ålderspensionärer. De är således 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare. I annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.39 Tabell

Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomstagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2009

Total population by age group showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2009

Ålder	Antal personer	Taxerad förvärvsinkomst, mnkr	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt	Allmän pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Arbetsinkomster	
Age	Number of persons	Assessed inc. from work, MSEK	Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Incomes from work	
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	858 379	73 513	59	18 721	4 984	-4 970	-4 398	14 396
25 - 34	1 130 609	243 415	2 459	69 718	16 402	-16 396	-11 874	60 310
35 - 44	1 288 869	378 237	10 678	111 603	23 341	-23 338	-16 536	105 748
45 - 54	1 204 910	370 536	12 154	109 873	21 770	-21 769	-15 634	106 396
55 - 64	1 206 069	352 632	9 750	104 051	18 183	-18 182	-13 358	100 445
65 - 74	904 465	209 658	4 070	58 606	1 810	-1 810	-2 797	59 878
75 -	863 409	142 446	621	36 495	0	0	-251	36 866
Samtliga (All)	7 456 710	1 770 438	39 791	509 068	86 491	-86 465	-64 847	484 038
Tillkommer personer under 18 år (To be added for persons under 18 years old)								
-17	1 775 689	1 897	0	156	39	-36	-36	123
Totalt alla åldrar (Sum all ages)	9 232 399	1 772 335	39 791	509 224	86 530	-86 501	-64 883	484 161

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret.

4.40 Tabell

Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2012 fördelat på orsak, kr

Adjustment of level at which central government income tax is to be paid distributed by cause, 1999-2012, SEK

Inkomstår Income year	Nivå taxerad förvärsinkomst Level assessed income	Nivå beskatt- ningsbar inkomst Level taxable income	Uppräkning av beskattningsbar inkomst på grund av Adjustment of taxable income due to			
			Indexering	Teknisk höjning*	Justering av skikt- gränsen därutöver	Total nominell uppräkning
			Indexation	Technical adjustment	Adjustment of level in addition	Total nominal adjustment
Nedre skiktgränsen (Lower level)						
1999	245 000	219 300				
2000	254 600	232 600	+5 300	+4 400	+3 600	+13 300
2001	271 500	252 000	+6 900	+4 500	+8 000	+19 400
2002	290 100	273 800	+11 800	+5 000	+5 000	+21 800
2003	301 000	284 300	+10 500	0	0	+10 500
2004	308 800	291 800	+10 300	0	-2 800	+7 500
2005	313 000	298 600	+7 000	+2 700	-2 900	+6 800
2006	317 700	306 000	+7 600	+2 800	-3 000	+7 400
2007	328 600	316 700	+10 700	0	0	+10 700
2008	340 900	328 800	+12 100	0	0	+12 100
2009	380 200	367 600	+20 700	0	+18 100	+38 800
2010	384 600	372 100	+4 500	0	0	+4 500
2011	395 600	383 000	+10 900	0	+0	+10 900
2012	414 000	401 100	+18 100	0	0	+18 100
Total förändring 1999-2012 (Total change 1999-2012)	+169 000	+181 800	+136 400	+19 400	+26 000	+181 800
Övre skiktgränsen (Upper level)						
1999	389 500	360 000				
2000	398 600	374 000	+8 700	+5 300	0	+14 000
2001	411 100	390 400	+11 100	+5 300	0	+16 400
2002	430 900	414 200	+18 300	+5 500	0	+23 800
2003	447 200	430 000	+15 800	0	0	+15 800
2004	458 900	441 300	+15 600	0	-4 300	+11 300
2005	465 200	450 500	+10 600	+3 000	-4 400	+9 200
2006	472 300	460 600	+11 400	+3 200	-4 500	+10 100
2007	488 600	476 700	+16 100	0	0	+16 100
2008	507 100	495 000	+18 300	0	0	+18 300
2009	538 800	526 200	+31 200	0	0	+31 200
2010	545 200	532 700	+6 500	0	0	+6 500
2011	560 900	548 300	+15 600	0	0	+15 600
2012	587 200	574 300	+26 000	0	0	+26 000
Total förändring 1999-2012 (Total change 1999-2012)	+197 700	+214 300	+205 200	+22 300	-13 200	+214 300

* Som kompensation för effekterna av den avdragsbegränsning för den allmänna pensionsavgiften som genomförts dessa år.

4.41a Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2009. Samtliga personer 20 år eller äldre

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2009. All persons aged 20 years or more

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
	Men	Women	All	Men	Women	All
Samtliga 20-år (All age 20-)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	1052	308	1 360	34	9	21
1992	876	213	1 088	28	6	17
1993	839	230	1 068	27	7	17
1994	930	284	1 214	30	9	19
1995	791	193	984	25	6	15
1996	821	231	1 052	26	7	16
1997	888	292	1 180	28	9	18
1998	934	286	1 220	29	9	19
1999	941	331	1 272	30	10	20
2000	952	337	1 289	30	10	20
2001	892	319	1 212	28	9	18
2002	816	277	1 093	25	8	17
2003	799	290	1 089	25	8	16
2004	793	299	1 092	24	9	16
2005	830	306	1 136	25	9	17
2006	856	345	1 202	26	10	18
2007	952	374	1 326	29	11	20
2008	947	353	1 300	28	10	19
2009	731	260	991	21	7	14
Nivå 2 (Level 2)						
1999	237	44	281	7	1	4
2000	267	56	323	9	2	5
2001	272	60	332	9	2	5
2002	257	54	311	8	2	5
2003	251	54	305	8	2	5
2004	246	51	297	8	2	5
2005	259	64	322	8	2	5
2006	266	77	343	8	2	5
2007	293	80	374	9	2	6
2008	291	74	366	9	2	5
2009	254	72	326	7	2	5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.41b Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2009. Heltidsanställda 20-64 år

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2009. Full-time employees 20-64 years

	Antal, tusental Number, thousands			Andel, procent Share in %		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Heltidsanställda 20-64 år (Full-time employees 20-64 years)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	789	230	1 019	53	24	42
1992	625	147	772	43	16	33
1993	598	162	760	47	19	35
1994	679	210	889	52	24	40
1995	577	138	715	42	15	31
1996	610	170	780	44	19	34
1997	657	218	874	47	23	37
1998	683	210	893	48	22	38
1999	684	236	920	48	23	37
2000	715	248	963	47	24	38
2001	673	238	911	44	22	35
2002	612	209	820	41	20	32
2003	591	219	810	39	20	31
2004	588	224	812	40	20	31
2005	628	239	867	42	22	34
2006	635	263	898	43	24	35
2007	700	284	984	45	25	36
2008	718	265	983	45	23	36
2009	544	196	739	36	17	28
Nivå 2 (Level 2)						
1999	174	31	205	12	3	8
2000	203	42	246	14	4	10
2001	204	45	250	13	4	10
2002	190	42	231	13	4	9
2003	185	42	227	12	4	9
2004	178	38	216	12	3	8
2005	194	48	242	13	5	9
2006	197	61	258	13	6	10
2007	217	61	278	14	5	10
2008	221	56	276	14	5	10
2009	191	55	246	13	5	9

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.42 Tabell

Avdraget för pensionssparande 2009 fördelat på intervall och kön (exkl.dödsbon)

Deduction for savings for individual private pension 2009 by size of deduction and gender

tkr KSEK	Antal inkomsttagare i nedanstående klasser av pensionssparande		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga Total
- 2	163 702	129 459	293 161
2 - 4	414 483	321 012	735 495
4 - 6	138 388	114 157	252 545
6 - 8	159 185	131 026	290 211
8 - 10	48 816	41 090	89 906
10 - <12	36 046	35 816	71 862
Exakt 12	143 176	161 900	305 076
>12-16	316	455	771
16 - 20	156	282	438
20 - 24	126	236	362
24 - 30	158	353	511
30 - 40	191	406	597
40 -	218	1 443	1 661
Samtliga (All)	1 104 961	937 635	2 042 596

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.43 Tabell

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2011, länsvis

Population by total local tax rate (to county and municipality) 2011, by counties

Län County	Folkmängd, tusental Population, thousands	Procentuell fördelning av folkmängd efter total kommunal skattesats										
		Share of population in per cent by total local tax rate in %										
		-29,99	30,00- 30,49	30,50- 30,99	31,00- 31,49	31,50- 31,99	32,00- 32,49	32,50- 32,99	33,00- 33,49	33,50- 33,99	34,00-	Summa
Stockholms	2 054	49,2	7,5	5,4	8,4	8,8	20,7	-	-	-	-	100
Uppsala	336	-	-	-	17,8	63,3	5,8	10,3	2,7	-	-	100
Södermanlands	271	-	-	-	-	41,2	55,5	3,3	-	-	-	100
Östergötlands	430	-	34,1	0,9	53,3	7,3	4,5	-	-	-	-	100
Jönköpings	337	-	-	-	-	13,6	66,1	20,3	-	-	-	100
Kronobergs	184	-	-	-	53,6	20,1	6,6	19,7	-	-	-	100
Kalmar	234	-	-	-	-	19,4	74,7	5,9	-	-	-	100
Gotlands	57	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	100
Blekinge	153	-	-	-	-	41,8	-	58,2	-	-	-	100
Skåne	1 243	12,5	9,6	28,0	46,8	2,1	1,0	-	-	-	-	100
Hallands	299	-	19,4	38,5	42,1	-	-	-	-	-	-	100
Västra Götalands	1 580	-	-	2,2	10,4	21,0	49,7	9,8	6,1	0,4	0,3	100
Värmlands	273	-	-	-	-	9,5	-	54,9	35,6	-	-	100
Örebro	280	-	-	-	7,3	48,3	32,6	7,2	4,6	-	-	100
Västmanlands	253	-	-	54,3	-	-	19,4	24,1	2,3	-	-	100
Dalarnas	277	-	-	-	-	-	-	9,4	66,4	24,1	-	100
Gävleborgs	277	-	-	-	-	-	9,5	70,3	4,1	16,0	-	100
Västernorrlands	243	-	-	-	-	-	-	22,7	46,9	7,8	22,6	100
Jämtlands	127	-	-	-	-	-	-	46,9	33,6	15,1	4,4	100
Västerbottens	259	-	-	-	-	-	-	30,3	61,3	8,4	-	100
Norrbottens	249	-	-	-	-	1,9	19,1	69,8	9,2	-	-	100
Hela riket (Total)	9 416	12,4	5,1	8,0	15,4	13,3	21,6	13,0	8,6	1,9	0,7	100
Antal kommuner med resp. skattesats (Number of municipalities)		10	10	18	31	37	61	55	48	15	5	290

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

4.44 Tabell

Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2011 i Sveriges 290 kommuner

Population, average income, tax base and total local tax (to county and municipality) 2011 in the 290 municipalities of Sweden

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec 2010	kr/inv	Index: riket=100	skattesats %	County/municipality	den 31 dec 2010	kr/inv	Index: riket=100	skattesats %
	Population 31 Dec 2010	Average tax base per capita, SEK	Share of average tax base,%	Total local tax rate		Population 31 Dec 2010	Average tax base per capita, SEK	Share of average tax base,%	Total local tax rate
Hela riket	9 415 570	173 718	100	31,55	Katrineholm	32 428	154 923	89	32,35
- kommun med lägsta (Vellinge)				28,89	Nyköping	51 644	172 990	100	31,65
- kommun med högsta (Ragunda)				34,17	Oxelösund	11 193	181 982	105	32,45
Stockholms län:					Strängnäs	32 419	177 605	102	31,90
Botkyrka	82 608	151 834	87	32,23	Trosa	11 462	188 370	108	31,63
Danderyd	31 330	308 729	178	29,30	Vingåker	8 893	151 252	87	32,90
Ekerö	25 410	210 448	121	31,33	Södermanlands län	270 738	164 273	95	32,10
Haninge	77 054	171 872	99	31,88	Östergötlands län:				
Huddinge	97 453	180 060	104	32,05	Boxholm	5 221	155 185	89	31,84
Järfälla	66 211	193 921	112	30,73	Finspång	20 747	167 988	97	31,55
Lidingö	44 017	265 012	153	30,72	Kinda	9 762	152 780	88	31,00
Nacka	90 108	223 188	128	30,36	Linköping	146 416	170 434	98	30,25
Norrköping	56 080	167 752	97	32,22	Mjölby	25 856	157 635	91	31,00
Nykvarn	9 331	190 221	109	32,05	Motala	41 955	157 081	90	31,25
Nynäshamn	26 032	171 499	99	31,93	Norrköping	130 050	159 912	92	31,30
Salem	15 391	190 685	110	32,00	Söderköping	14 024	163 827	94	31,20
Sigtuna	39 990	177 360	102	32,08	Vadstena	7 391	167 651	97	31,10
Sollentuna	64 630	222 657	128	30,30	Valdemarsvik	7 760	150 984	87	32,00
Solna	68 144	213 849	123	29,22	Ydre	3 672	153 325	88	30,75
Stockholm	847 073	211 858	122	29,58	Åtvidaberg	11 504	156 233	90	32,00
Sundbyberg	38 633	188 380	108	31,13	Ödeshög	5 284	143 697	83	31,65
Södertälje	86 246	159 222	92	32,23	Östergötlands län	429 642	162 974	94	30,94
Tyresö	42 947	197 000	113	31,58	Jönköpings län:				
Täby	63 789	249 718	144	29,73	Aneby	6 393	154 427	89	32,90
Upplands-Bro	39 289	189 191	109	31,28	Eksjö	16 244	166 147	96	32,57
Upplands-Väsby	23 676	176 110	101	31,68	Gislaved	29 111	158 900	91	32,75
Vallentuna	30 114	195 237	112	31,08	Gnosjö	9 546	164 231	95	32,80
Vaxholm	10 965	210 480	121	31,88	Habo	10 741	162 749	94	32,33
Värmdö	38 301	196 456	113	32,38	Jönköping	127 382	167 896	97	32,15
Österåker	39 521	199 854	115	31,00	Mullsjö	7 033	156 507	90	32,65
Stockholms län	2 054 343	203 291	117	30,45	Nässjö	29 339	156 407	90	32,45
Uppsala län:					Sävsjö	10 830	147 960	85	32,25
Enköping	39 759	167 881	97	31,35	Tranås	18 119	154 605	89	32,22
Heby	13 382	147 875	85	32,87	Vaggeryd	12 991	156 785	90	31,50
Håbo	19 629	187 856	108	32,20	Vetlanda	26 304	157 161	90	32,17
Knivsta	14 724	192 989	111	31,77	Värnamo	32 833	167 579	96	31,75
Tierp	20 125	150 699	87	31,45	Jönköpings län	336 866	162 597	94	32,24
Uppsala	197 787	176 338	102	31,70	Kronobergs län:				
Älvkarleby	9 103	163 148	94	33,05	Alvesta	18 802	158 048	91	32,76
Östhammar	21 373	168 430	97	32,55	Lessebo	8 139	150 276	87	32,85
Uppsala län	335 882	173 173	100	31,81	Ljungby	27 297	162 948	94	31,61
Södermanlands län:					Markaryd	9 619	148 499	85	31,65
Eskilstuna	96 311	156 663	90	32,35	Tingsryd	12 231	152 205	88	32,11
Flen	16 028	152 781	88	31,75	Uppvidinge	9 244	151 284	87	32,65
Gnesta	10 360	162 786	94	32,35					

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2010 Population 31 Dec 2010	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2010 Population 31 Dec 2010	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Växjö	83 005	168 616	97	31,41	Staffanstorps	22 259	184 077	106	29,18
Älmhult	15 603	173 569	100	31,25	Svalöv	13 242	151 389	87	30,88
Kronobergs län	183 940	163 250	94	31,73	Svedala	19 822	172 031	99	30,63
Kalmar län:					Tomelilla	12 914	143 946	83	31,00
Borgholm	10 676	148 155	85	32,20	Trelleborg	42 219	157 401	91	30,75
Emmaboda	9 187	161 459	93	31,83	Vellinge	33 303	208 995	120	28,89
Hultsfred	13 696	148 141	85	32,53	Ystad	28 338	168 462	97	30,50
Högsby	5 777	141 328	81	32,33	Åstorp	14 737	141 477	81	30,68
Kalmar	62 815	165 663	95	32,43	Ängelholm	39 394	174 527	100	29,43
Mönsterås	12 909	163 487	94	32,03	Örkelljunga	9 631	143 108	82	29,15
Mörbylånga	14 021	159 857	92	32,03	Östra Göinge	13 590	152 928	88	31,50
Nybro	19 651	152 203	88	32,45	Skåne län	1 243 329	161 916	93	30,69
Oskarshamn	26 163	174 362	100	32,13	Hallands län:				
Torsås	6 962	146 162	84	32,05	Falkenberg	41 008	155 827	90	31,02
Vimmerby	15 473	154 269	89	32,48	Halmstad	91 800	165 558	95	30,50
Västervik	36 206	157 864	91	31,78	Hylte	10 177	152 294	88	31,17
Kalmar län	233 536	159 864	92	32,21	Kungsbacka	75 025	196 092	113	31,25
Gotlands län:					Laholm	23 390	152 926	88	30,50
Gotland	57 269	150 620	87	33,10	Varberg	58 084	167 524	96	30,25
Blekinge län:					Hallands län	299 484	170 756	98	30,75
Karlskrona	64 032	165 148	95	31,90	Västra Götalands län:				
Olofström	12 988	157 965	91	32,55	Ale	27 442	169 354	97	32,75
Ronneby	28 254	158 033	91	32,75	Alingsås	37 796	169 388	98	32,24
Sölvesborg	16 810	157 855	91	32,66	Bengtsfors	9 791	144 295	83	33,24
Blekinge län	153 227	162 550	94	32,33	Bollebygd	8 375	176 285	101	31,94
Skåne län:					Borås	103 294	163 390	94	31,94
Bjuv	14 841	142 855	82	31,28	Dals-Ed	4 692	141 682	82	34,09
Bromölla	12 272	156 584	90	32,15	Essunga	5 564	149 837	86	32,45
Burlöv	16 701	151 519	87	30,48	Falköping	31 513	154 513	89	32,05
Båstad	14 278	177 331	102	30,62	Färgelanda	6 654	146 203	84	33,64
Eslöv	31 587	156 273	90	30,13	Grästorps	5 776	151 479	87	32,45
Helsingborg	129 177	170 026	98	30,60	Gullspång	5 291	144 989	83	33,37
Hässleholm	50 107	152 111	88	31,00	Göteborg	513 751	177 493	102	32,00
Höganäs	24 637	184 495	106	30,12	Götene	13 223	159 097	92	32,35
Hörby	14 840	147 828	85	30,37	Herrljunga	9 314	154 293	89	32,74
Höör	15 460	157 621	91	31,32	Hjo	8 841	156 258	90	32,45
Klippan	16 515	145 367	84	30,40	Härryda	34 463	191 333	110	31,50
Kristianstad	79 543	158 956	92	31,25	Karlsborg	6 752	164 244	95	31,95
Kävlinge	29 013	183 351	106	28,90	Kungälv	41 241	183 877	106	32,32
Landskrona	41 724	146 598	84	30,63	Lerum	38 580	186 033	107	31,53
Lomma	21 559	217 210	125	29,63	Lidköping	38 048	168 096	97	31,74
Lund	110 488	178 820	103	31,23	Lilla Edet	12 578	158 487	91	33,25
Malmö	298 963	148 334	85	31,23	Lysekil	14 521	168 291	97	32,94
Osby	12 724	153 382	88	31,65	Mariestad	23 741	159 506	92	32,14
Perstorp	7 061	148 272	85	30,95	Mark	33 845	155 505	90	32,09
Simrishamn	19 297	158 033	91	30,90	Mellerud	9 179	143 248	82	33,14
Sjöbo	18 112	150 719	87	30,81	Munkedal	10 181	149 637	86	33,21
Skurup	14 981	153 385	88	30,44	Möndal	60 973	191 273	110	31,14
					Orust	15 221	172 005	99	32,84
					Partille	35 084	187 099	108	30,84
					Skara	18 314	163 016	94	31,45

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2010 Population 31 Dec 2010	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate	Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2010 Population 31 Dec 2010	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%				kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Skövde	51 402	169 115	97	31,44	Örebro län	280 230	163 106	94	32,07
Sotenäs	9 052	176 924	102	32,19	Västmanlands län:				
Stenungsund	24 292	184 157	106	32,52	Arboga	13 285	159 757	92	32,24
Strömstad	11 808	155 077	89	32,79	Fagersta	12 443	171 185	99	32,49
Svenljunga	10 288	150 433	87	32,15	Hallstahammar	15 175	156 463	90	32,19
Tanum	12 370	153 065	88	32,44	Kungsör	8 089	163 542	94	32,41
Tibro	10 560	152 077	88	31,59	Köping	24 905	159 747	92	32,54
Tidaholm	12 572	152 855	88	32,20	Norberg	5 723	161 972	93	33,04
Tjörn	14 955	187 115	108	32,09	Sala	21 535	156 902	90	32,69
Tranemo	11 587	160 971	93	31,45	Skinnskatteberg	4 445	158 196	91	32,89
Trollhättan	55 248	163 509	94	31,84	Surahammar	9 949	164 094	94	32,69
Töreboda	9 113	141 709	82	31,85	Västerås	137 207	178 196	103	30,74
Uddevalla	51 868	162 314	93	32,54	Västmanlands län	252 756	170 159	98	31,51
Ulricehamn	22 838	158 049	91	31,43	Dalarnas län:				
Vara	15 762	152 895	88	31,65	Avesta	21 583	167 115	96	33,10
Vårgårda	10 943	153 103	88	32,09	Borlänge	49 251	161 997	93	33,55
Vänersborg	36 857	165 683	95	33,09	Falun	56 044	172 562	99	33,20
Åmål	12 295	148 460	85	33,34	Gagnef	10 097	156 388	90	33,38
Öckerö	12 449	183 009	105	31,64	Hedemora	15 164	159 402	92	33,30
Västra Götalands län	1 580 297	170 666	98	32,03	Leksand	15 289	163 713	94	32,95
Värmlands län:					Ludvika	25 810	167 198	96	33,20
Arvika	26 034	153 285	88	31,65	Malung	10 356	150 440	87	33,20
Eda	8 524	137 602	79	33,00	Mora	20 153	160 484	92	33,47
Filipstad	10 562	148 835	86	32,75	Orsa	6 922	142 482	82	33,55
Forshaga	11 266	151 458	87	33,10	Rättvik	10 811	153 330	88	32,95
Grums	9 091	157 185	90	33,15	Smedjebacken	10 715	169 332	97	33,59
Hagfors	12 480	151 829	87	33,25	Säter	10 840	162 742	94	33,45
Hammarö	14 926	181 968	105	32,85	Vansbro	6 805	141 218	81	33,43
Karlstad	85 753	170 263	98	32,50	Älvdalen	7 207	143 071	82	33,45
Kil	11 706	154 212	89	33,15	Dalarnas län	277 047	162 684	94	33,31
Kristinehamn	23 808	156 923	90	33,20	Gävleborgs län:				
Munkfors	3 771	144 437	83	33,25	Bollnäs	26 248	155 296	89	32,07
Storfors	4 273	154 752	89	33,25	Gävle	95 055	172 188	99	32,72
Sunne	13 255	147 322	85	32,55	Hofors	9 741	163 722	94	33,82
Säffle	15 547	151 085	87	32,75	Hudiksvall	36 849	161 510	93	32,82
Torsby	12 414	146 089	84	33,25	Ljusdal	19 065	149 983	86	33,57
Årjäng	9 855	130 934	75	32,70	Nordanstig	9 611	148 068	85	33,57
Värmlands län	273 265	158 131	91	32,71	Ockelbo	5 936	155 286	89	33,97
Örebro län:					Ovanåker	11 440	152 761	88	33,07
Askersund	11 278	163 632	94	32,40	Sandviken	36 916	168 756	97	32,82
Degerfors	9 641	161 539	93	32,85	Söderhamn	25 647	157 032	90	32,87
Hallsberg	15 275	158 241	91	32,10	Gävleborgs län	276 508	163 435	94	32,86
Hällefors	7 220	149 299	86	33,10	Västernorrlands län:				
Karlskoga	29 668	173 811	100	32,10	Härnösand	24 611	164 761	95	34,03
Kumla	20 456	158 506	91	31,10	Kramfors	18 911	157 376	91	33,83
Laxå	5 686	161 879	93	33,23	Sollefteå	20 255	154 201	89	34,08
Lekeberg	7 134	158 267	91	32,48	Sundsvall	95 732	178 417	103	33,28
Lindesberg	23 034	160 343	92	32,35	Timrå	17 990	165 059	95	33,33
Ljusnarsberg	4 931	148 063	85	32,10					
Nora	10 447	166 022	96	32,80					
Örebro	135 460	163 930	94	31,90					

Län/kommun County/municipality	Folkmängd den 31 dec 2010 Population 31 Dec 2010	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: rikt=100 Share of average tax base,%	
Ånge	10 053	155 170	89	34,02
Örnsköldsvik	55 073	172 239	99	32,78
Västernorrlands län	242 625	169 974	98	33,37

Jämtlands län:

Berg	7 352	143 406	83	33,47
Bräcke	6 885	147 278	85	33,92
Härjedalen	10 454	149 285	86	33,42
Krokom	14 535	152 502	88	33,12
Ragunda	5 590	149 569	86	34,17
Strömsund	12 185	146 973	85	33,67
Åre	10 274	148 852	86	33,17
Östersund	59 416	168 240	97	32,97
Jämtlands län	126 691	157 801	91	33,23

Västerbottens län:

Bjurholm	2 460	137 525	79	33,40
Dorotea	2 878	148 900	86	33,40
Lycksele	12 376	160 005	92	33,35
Malå	3 274	162 461	94	33,65
Nordmaling	7 098	156 251	90	33,55
Norsjö	4 304	150 681	87	33,65
Robertsfors	6 831	152 409	88	32,90
Skellefteå	71 641	165 900	95	32,90
Sorsele	2 736	144 007	83	33,40
Storuman	6 120	151 438	87	33,40
Umeå	115 473	169 558	98	33,10
Vilhelmina	7 135	142 315	82	33,70
Vindeln	5 507	150 826	87	33,40
Vännäs	8 414	157 711	91	33,40
Åsele	3 039	141 557	81	33,40
Västerbottens län	259 286	163 722	94	33,13

Norrbottens län:

Arjeplog	3 161	159 411	92	32,68
Arvidsjaur	6 529	161 736	93	32,48
Boden	27 471	167 573	96	32,53
Gällivare	18 425	187 829	108	32,73
Haparanda	10 059	143 226	82	32,68
Jokkmokk	5 170	163 226	94	32,63
Kalix	16 740	163 496	94	32,73
Kiruna	22 944	188 482	108	33,23
Luleå	74 178	174 635	101	32,68
Pajala	6 282	147 810	85	32,88
Piteå	40 892	171 387	99	32,43
Älvsbyn	8 335	157 137	90	32,63
Övertorneå	4 812	143 673	83	31,93
Norrbottens län	248 609	170 611	98	32,67

* Avser den kommunalt beskattningsbara förvärsinkomsten för inkomståret 2009 dividerat med den totala folkmängden.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2011.

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstloggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförfordningar)
- Budgetprognos (4 gånger om året).
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna)
- ESV:s hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Statistiska centralbyrån:

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Hushållens ekonomi":

- Undersökning av Hushållens ekonomi (HEK) med inriktning på inkomster och inkomstfördelning. HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år.
- Inkomststatistik totalräknad. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa inkomst- och förmögenhetsfördelningen för individer och familjer.
- Skatter och taxerade inkomster. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa skatter och taxerade inkomster på individnivå.
- Årsbok för Sveriges kommuner.

Övrigt:

- Lönar sig arbete? Rapport från ESO (Ds 1997:73).
- Vem tjänar på att arbeta? Bilaga 4 till LU 2003/04 (SOU 2004:2).
- Kan vi räkna med de äldre? Bilaga 5 till LU 2003/04 (SOU 2004:44).
- Konjunkturläget samt Analysunderlag till Konjunkturläget. Konjunkturinstitutet.
- Beräkningskonventioner (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).
- Inkomstgrundad ålderspension, m.m. (Prop. 1997/98:151).
- Valfärdspolitik i kristid - håller arbetslinjen? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1998.
- Från dagis till servicehus. Valfärdspolitik i livets olika skeden. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1999.
- Privatiseringens gränser – perspektiv på valfärdspolitiken. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2000.
- Ny kris i befolkningsfrågan? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2001.
- Alternativ i valfärdspolitiken. Hur möter vi en åldrande befolkning och internationalisering? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2002.
- Finanser för framtida välfärd. Konjunkturrådets rapport 2004. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS).
- Den nationella resvaneundersökningen RES 2005-2006. SIK Statistisk 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys

Utkandhålltes skattskyldig kostnadsfritt jämfört 53 § taxeringsförordningen. Vinstingar för deklarationsblankettens ifyllande tillhandahållas särskilt.

Formulär nr 1

Deklaration enligt denna blankett avgives till ledning för taxeringen till allmog- och förmögenhetsskatt samt till ledning för övrig taxering för inkomst, som skall äga rum å samma ort.

Deklarationsblankett nr 1

Allmän självdeklaration att avlämnas år 19... för taxering i... kommun av:

Fullständiga för- och tillnamn:
 Födelseår: Yrke (eller titel och anställning):
 Hemortskommun och hemvist därstüdes:
 Län: Stad: Rote:
 Socken, köping: Församling (i stad):
 Municipalsamhälle: Kvarter: tomtur:
 By, gård, hemman och nr: Stadsåga nr:
 Lägenhet, torp: Adressnr: vid:
 Uppgifterna avse kalenderåret 19 (räkenskapsåret fr. o. m. den 19 t. o. m. den 19).

	Inkomsten här ej överstigit Kronor	Taxeringsnämndens anteckningar Kronor
A. Inkomst av jordbruksfastighet (se 1).		
Inkomst (specificeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från följande fastigheter:		
..... i (fastighetens namn och nummer) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... i (fastighetens namn och nummer) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
Inkomst under A		
B. Inkomst av annan fastighet.		
I. Inkomst (specificeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från följande fastigheter:		
..... i (fastighetens beteckning) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... i (fastighetens beteckning) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
II. Inkomst av frälseränta från fastigheten i kommun: Intäkt kr. Anmär: ränta å gäld, som hänför sig till frälseräntan *		
Inkomst under B		
C. Inkomst av rörelse (även såsom delägare i enkelt bolag).		
Inkomst (specificeras å bilaga) i penningar och naturaförmåner från nedannämnda företag (även hantverk, s. k. fria yrken samt rätt till royalty o.d., som ej utgår av fastighet; se 27):		
..... inom (rörelsens namn) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
..... inom (rörelsens namn) kommun; nettointäkten därav enligt bilaga nr utföres (se 22) med		
Inkomst under C		
D. Inkomst såsom delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi.		
Under året har jag varit delägare för i (andelens storlek) (företagets namn) Företagets hela inkomst utgjorde kr.; härav belöper på min andel		
Inkomst under D (se 49)		
Den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten inom denna kommun för här ovan under D angivna företag utgjorde i sin helhet kr. På min andel belöper kr.		

* 270—280024. Svensk författningssamling 1924, Nr 383 och 384.

Kommunalskattelagen infördes 1928 och är alltjämt gällande. Trots en mängd ändringar och tillägg har grundstrukturen bibehållits. Införandet av kommunalskattelagen innebar inte några principiella ändringar av de materiella skattereglerna. Viktigast var att kontantprincipen blev lagfäst. Tidigare hade inkomst även om den inte var bokföringsmässigt beräknad ofta beskattats när den uppkommit.

Källa: Carsten Welinder, Kommunalskattelagen 50 år, Svensk Skattetidning 1978 sid 535-544.

Skatt på kapital

År 2009	Mdkr	Per invånare, kr	Andel av totala skatter	Andel av BNP
Skatt på arbete	869	93 500	60%	28,1%
Skatt på kapital	160	17 200	11%	5,2%
Skatt på konsumtion och insatsvaror	428	46 000	29%	13,8%
Summa skatter	1 457	156 700		

- Individerna hade vid slutet av 2010 finansiella tillgångar på 6 650 miljarder kronor och skulder på 2 879 miljarder kronor, vilket motsvarar en finansiell nettoförmögenhet på 401 000 kr per invånare. Permanenta småhus och fritidshus har ett sammanlagt taxeringsvärde på 2 574 miljarder kronor.
- De olika kapitalskatterna uppgick år 2009 till 160 miljarder kronor eller ca 17 200 kr per invånare.
- Kapitalskatterna motsvarade 5,2 procent av BNP och utgjorde 11 procent av totala skatteuttaget.
- Skatten på företagets vinster, bolagskatten, uppgick 2009 till 87 miljarder kronor och svarade därmed för drygt hälften av kapitalskatterna.

5.1 Historik

Beskattning av kapital förekom tidigt, främst i samband med krig eller speciella krissituationer. Hit hör t.ex. de förmögenhetsskatter som utgick på 1570- och 1610-talen för att lösa in Älvsborgs fästning efter krig med Danmark liksom Karl XII:s förmögenhetsskatter på 1710-talet. Även år 1800 fanns en typ av förmögenhetsskatt när man ville lösa en samhälls-ekonomisk kris. År 1861 infördes en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av kapital och arbete. År 1903 ersattes denna av en progressiv inkomstskatt. År 1911 infördes förmögenhetsskatt samordnad med den statliga inkomstskatten. I samband med skattereformen 1990-1991 separerades skatt på inkomst av kapital

från beskattningen av arbetsinkomster. Skatt på inkomst av kapital bildar således ett eget inkomstslag som numera beskattas fristående och enbart med en proportionell skattesats.

Arvsskatt i form av arvslottsbeskattning infördes 1895 som ersättning för en tidigare kvarlåtenskapsskatt. Gåvoskatten tillkom 1915. Arvs- och gåvoskatten avskaffades i december 2004. Förmögenhetsskatten avskaffades fr.o.m. 2007.

5.2 Skatt på kapital idag

Skatt på kapital kan ses som skatt på avkastningen på kapitalinnehav. Ägande av kapital delas upp i reala och finansiella tillgångar som kan ägas direkt av hushållen eller indirekt via investeringsfonder¹ och investmentföretag. Kapitalbeskattningen består av fastighetsavgift och fastighetsskatt, skatt på avkastningen på individernas kapitalinnehav, avkastningsskatt på pensionsmedel och kapitalförsäkringar samt skatt på företagets vinster. Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen. Exempel på det senare är avkastningsskatten på pensionsmedel som betalas av försäkringsbolagen men är en skatt på hushållens pensionssparande. Ett annat exempel är fastighetsavgiften på hyreshus som betalas av fastighetsägaren men belastar hushållen via hyran. Den del av kapitalbeskattningen som avser företagets vinster, bolagskatten, behandlas mer i detalj i kapitel 7.

¹ Begreppet investeringsfonder används som samlingsnamn för värdepappers- och specialfonder.

5.1 Tabell

Översikt över kapitalbeskattningen 2000-2009 (inkl. bolagsskatten), mnkr

Overview of taxes on capital 2000-2009 (incl. company profit tax), MSEK

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Statlig fastighetsskatt på småhus/tomt och bostadsdel i hyreshus* (<i>State real estate tax on one- and two-dwelling buildings and apartments</i>)	17 771	15 074	16 592	16 998	17 583	18 366	16 893	16 504	935	931
Kommunal fastighetsavgift på småhus och bostadsdel i hyreshus* (<i>Local real estate fee on one- and two-dwelling buildings and apartments</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	12 382	13 966
Statlig fastighetsskatt på lokaler, industrier m.m. (<i>State real estate tax on premises, industries etc.</i>)	5 488	5 878	6 568	6 640	6 420	6 398	7 836	9 097	10 569	10 323
Skatt på kapitalinkomst, netto** (<i>Net tax on income from capital</i>)	34 078	12 966	6 225	6 708	11 776	22 719	37 144	49 335	26 081	25 175
Expansionsfondsskatt, netto (<i>Alternative tax for self-employed on funds retained for expansion</i>)	287	112	89	86	162	211	279	372	220	-254
Kupongskatt för utomlands boende (<i>Tax on dividends to non-residents</i>)	2 083	2 503	1 929	1 838	2 480	2 819	3 880	6 340	5 520	3 089
Avkastningsskatt på pensions- och kapitalförsäkringskapital (<i>Tax on pension- and capital insurance fund earnings</i>)	13 200	14 835	13 412	12 648	11 303	11 939	11 077	12 706	15 157	12 428
Stämpelskatt (<i>Stamp duty</i>)	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471	9 414	9 423	8 064
Förmögenhetsskatt för individer (<i>Recurrent tax on wealth for individuals</i>)	8 043	6 312	3 818	4 714	5 141	4 781	5 871	-	-	-
Förmögenhetsskatt för företag (<i>Recurrent tax on wealth for companies</i>)	180	181	116	130	142	175	192	-	-	-
Arvsskatt (<i>Inheritance tax</i>)	2 088	2 199	2 643	2 175	2 074	870	110	15	14	2
Gåvoskatt (<i>Gift tax</i>)	460	377	332	315	478	223	9	8	2	0
Bolagsskatt (<i>Company profit tax</i>)	72 489	52 088	43 928	48 924	71 510	91 986	99 217	104 612	83 042	86 519
Totalt exkl. bolagsskatt (<i>Total excl. company profit tax</i>)	88 555	65 804	57 503	58 206	64 676	76 328	92 764	103 790	80 304	73 723
Totalt inkl. bolagsskatt (<i>Total incl. company profit tax</i>)	161 044	117 892	101 431	107 130	136 186	168 314	191 981	208 402	163 346	160 242
Dito som andel av BNP (<i>Share of GDP</i>)	7,1%	5,0%	4,2%	4,2%	5,1%	6,1%	6,5%	6,7%	5,1%	5,2%

*Skattereduktion för fastighetsskatt/fastighetsavgift är frändragen i det redovisade beloppet.

**Skatt på kapitalinkomst omfattar individers skatt på räntor och utdelningar efter avdrag för skuldräntor samt med tillägg för kapitalvinster (netto för förluster) vid försäljning av värdepapper, fastigheter m.m.

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet, Ekonomistyrningsverket (ESV) Statsbudgetens utfall

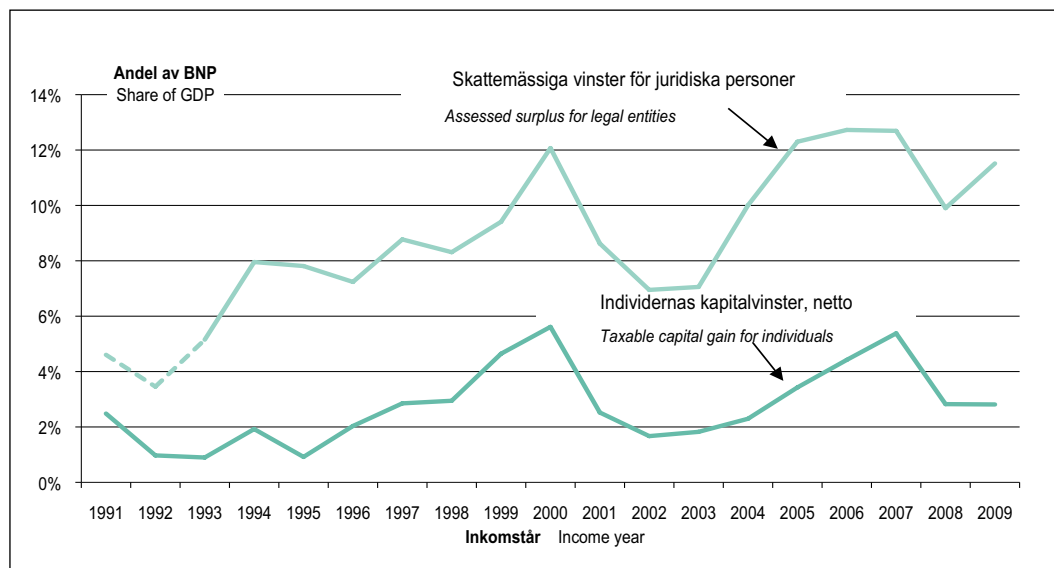
Redovisningen i detta kapitel baseras i första hand på utfallet av den taxering som gjordes år 2010, dvs. inkomster och skatter hänförliga till inkomståret 2009. Kapital-skatterna inklusive bolagsskatten uppgick 2009 till 160 miljarder kronor varav 87 miljarder kronor avseende bolagsskatt. I 5.1 Tabell ges en översikt av intäkterna från kapitalskatterna för perioden 2000-2009.

Av 5.1 Tabell framgår att intäkterna av skatten på kapital har varierat kraftigt mellan åren. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster. 5.2 Diagram visar vinsterna för individer och företag som andel av BNP under en längre period (obs. diagrammet avser underlaget som beskattas; inte skatten).

5.2 Diagram

Skattemässiga kapitalvinster för individer och skattemässiga vinster för juridiska personer sett över en längre period

Taxable capital gain for individuals and assessed surplus for legal entities during a longer time span

Källa: Skatteverket. Taxeringsutfallet

En mer detaljerad redogörelse för beskattningen av kapital följer nedan.

5.3 Tillgångar och skulder

Det finns en strävan att olika former av kapitalplaceringar ska ha en likvärdig beskattning för att motverka sådan skatteplanering som uppstår om olika sätt att placera kapital beskattas olika hårt. Denna ambition gör att kapitalbeskattning förekommer i flera olika former beroende på typ av tillgång/skuld och kapitalförvaltare.

Kapital brukar delas in i realkapital (bl.a. fastigheter) och finansiellt kapital (t.ex. sparande i bank och värdepapper, pensionssparande). Beskattningen av bostäder är att se som en integrerad del av kapitalinkomstbeskattningen. Nivån på fastighets-skatten har ursprungligen valts bl.a. i perspektiv av att uppnå en likformighet mellan hushållens alternativa sparformer. Fastighetsavgiften på bostäder, som infördes 2008, innebär att även andra överväganden kommit med i bilden.

5.3 Tabell

Olika typer av kapitalplaceringar vid slutet av 2010

Capital form and capital base

Kapitalplacering	Kapitalunderlag, mdkr
Capital form	Capital base, BSEK
Rikets fastighetsbestånd* till taxeringsvärde (enligt 2010 års taxering). (Real estate at assessed value, 2010)	6 048
Hushållens finansiella tillgångar exkl. pensionssparande (Financial assets for households excl. insurance technical reserves)	3 895
Indirekt sparande i form av pensionssparande och kapitalförsäkringar (tjänstepension, privat pensionskapital) (Indirect savings in form of insurance technical reserves for households)	2 755
Hushållens finansiella skulder (Total liabilities for households)	2 879

* Småhus, hyreshus, lantbruk, industrier, täkter och elproduktionsenheter

Källor: SCB Rikets fastigheter, SCB Finansräkenskaper

5.4 Fastighetskatt och fastighetsavgift

Fastighetskatt med den principiella utformning den har idag introducerades i samband med skattereformen 1991. Fastighetskatten tas ut i procent av ett fastställt taxeringsvärde. Småhusen hade tidigare, från mitten av 1950-talet, beskattats som en särskild egen förvärvskälla enligt en schablonmetod som innebar att en schablonberäknad avkastning beroende på taxeringsvärdet togs upp på inkomstsidan och att avdrag gavs för räntekostnader kopplade till fastighetsinnehavet. Från 2008 har den statliga fastighetskatten på bostäder ersatts av en kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften tas ut med ett fast maxbelopp som är indexbundet. Vid låga taxeringsvärden tas ut en lägre avgift som – liksom fastighetskatten – är satt i relation till taxeringsvärdet.

Fastigheter beskattas även för den vinst/förlust som ägaren gör när fastigheten försäljs. Om det är individer som säljer sker beskattningen av vinsten som inkomst av kapital. Dessa vinster beskrivs i avsnittet 5.5 längre fram i detta kapitel. Om det är ett bolag eller annan juridisk person kommer vinsten/förlusten vid försäljning in i resultatet av verksamheten som beläggs med bolagsskatt.

5.4.1 Fastställande av taxeringsvärde

Taxeringsvärdena fastställs genom s.k. fastighetstaxering. Taxeringsvärdet ska motsvara 75 procent av fastighetens marknadsvärde två år före fastighetstaxeringen. Med

marknadsvärde menas i detta sammanhang det sannolika försäljningspriset vid en försäljning på den allmänna marknaden. Detta sannolika försäljningspris grundas på analys av statistik över gjorda försäljningar och marknadsvärderingar som Skatteverket genomför tillsammans med Lantmäteriet. Underlaget för fastighetstaxeringarna är dels uppgifter om fastigheternas beskaffenhet dels s.k. värdeområden som bestämts så att värdeförhållandena inom ett område är likartade. Fastigheter som inte är skatte- eller avgiftspliktiga får inget taxeringsvärde.

Fastighetstaxering förekommer i två former – *allmän* fastighetstaxering respektive *förenklad* fastighetstaxering. Allmän fastighetstaxering innebär en grundlig genomgång av modellerna för värdering samt indelningen i värdeområden. Det främsta syftet med den förenklade fastighetstaxeringen är att anpassa taxeringsvärdena till förändringarna i fastighetspriserna. Några ändringar i sättet att värdera fastigheterna görs i princip inte i samband med en förenklad fastighetstaxering. För nytillkomna fastigheter som tillkommit mellan fastighetstaxeringarna eller fastigheter där något särskilt har hänt (t.ex. nybyggnad, rivning, brand m.m.) görs en s.k. särskild fastighetstaxering för att fastställa taxeringsvärde. Skatteverket genomför fastighetstaxeringar varje år efter ett rullande schema för olika typer av taxeringsenheter, främst småhus, hyreshus, lantbruk, industri och elproduktion (5.4 Tabell).

Regeringen har tillsatt en utredning, Bo-

5.4 Tabell

Tidsschema för fastighetstaxeringarna

Time schedule for general real estate assessment by type of assessed unit

År	Typ av taxeringsenhet	Type of assessed unit		
Year	Småhusenhet One- or two-dwelling buildings	Hyreshusenhet Apartment buildings	Lantbruksenhet Unit for agriculture and forestry	Industri- och elproduktionsenheter Industries and electric power units
2006	Förenklad			
2007		Allmän		Allmän
2008			Förenklad	
2009	Förenklad			
2010		Förenklad		
2011			Allmän	
2012	Förenklad			
2013		Allmän		Allmän
2014			Förenklad	
2015	Allmän			

5.5 Tabell

Fastighetsskatt och fastighetsavgift år 2009 med fördelning på typ av taxeringsenhet

Real estate tax and local real estate fee 2009 by type of unit

Typ av taxeringsenhet	Beskattnings- underlag, mdkr	Statlig fastighetsskatt, mnr	Kommunal fastighetsavgift, mnr	Total skatt och avgift, mnr	Andel av total skatt och avgift
Type of unit	Taxable value, BSEK	State real estate tax, MSEK	Local real estate fee, MSEK	Total tax and fee, MSEK	Share of total tax and fee
Bostäder (Accommodations):					
Småhus/tomt inkl. bostadshus på lantbruk (One- and two-dwelling buildings)	1 624	852	11 391	12 243	49%
Hyreshus bostadsdel (Apartment buildings)	699	78	2 682	2 761	11%
Skattereduktion vid låg inkomst (Tax reduction at low income)			-108	-108	0%
Delsumma bostäder (Subsum accommodations)	2 323	931	13 966	14 897	59%
Övriga fastigheter (Other real estate):					
Hyeshus lokaldel (Premises)	589	5 865		5 865	23%
Industrier (Industries)	308	1 537		1 537	6%
Elproducerande vattenkraftverk (Hydro-electric power plant)	131	2 889		2 889	11%
Elproducerande vindkraftverk (Electricity-producing wind turbines)	4	7		7	0%
Delsumma övriga taxeringsenheter (Subsum other real estate units)	1 031	10 298		10 298	41%
Ofördelat* (Not allocated)		25		25	0%
Summa (Total)	3 354	11 254	13 966	25 220	100%

*Avser manuella debiteringar där fastighetstyp är okänd

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet

stadstaxeringsutredningen, som ska lämna förslag om att avskaffa eller avsevärt förenkla systemet med fastighetstaxering av bostäder. I uppdraget ingår att belysa konsekvenserna för fastighetstaxeringen i övrigt liksom för all användning av uppgifterna, såväl lagreglerad som oreglerad. Utredningen ska vara klar senast den 15 augusti 2012.

5.4.2 Fastighetsskatt och fastighetsavgift 25 miljarder år 2009

5.5 Tabell visar underlaget för fastighetsskatt/fastighetsavgift samt fastställd skatt/avgift inkomståret 2009 fördelat på olika

typer av taxeringsenheter. Privatpersoner står som ägare i första hand till småhus. Fastighetsskatten på hyreshus bärs av hushållen via hyran. Fastighetsskatten på lokaler och industrier inverkar på företagets vinster (och därmed på intäkterna av bolagsskatten) och påverkar priserna på företagets produkter.

Fastighetsskatt och fastighetsavgift gav inkomståret 2009 ca 25 miljarder kronor i intäkter varav för bostäder 14,9 miljarder kronor och övriga fastigheter (lokaler, industrier, vatten- och vindkraftverk) 10,3 miljarder kronor. Beloppet för bostäder fördelar sig med 12,2 miljarder på småhus och 2,8 miljarder kronor på hyreshus.

5.4.3 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper

Fastighetsavgift på småhus och hyreshus

Fastighetsskatten på småhus och hyreshus ersattes från och med år 2008 med en kommunal fastighetsavgift (5.6 Tabell). Den nya avgiften för småhus har införandeåret 2008 en fast maxavgift på 6 000 kr för varje färdigbyggt småhus. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet ger en lägre avgift betalas istället detta belopp. För år 2008 innebär detta att alla som har småhus med taxeringsvärde på 800 000 kr eller mer betalar samma avgift. Den fasta maxavgiften per lägenhet i flerbostadshus är införandeåret 2008 1 200 kr, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet.

Avgifterna är indexerade genom att de är knutna till inkomstbasbeloppets förändring. Indexeringen medför för inkomståret 2012 ett maxbelopp på 6 825 kr för småhus (inträffar vid taxvärde över 910 000 kr) och

1 365 kr per lägenhet.

Statlig fastighetsskatt finns kvar för obebyggd tomtmark och hus som är under uppförande. Åren 2008-2009 fanns fastighetsskatten kvar också för småhus på ofri grund samt för tomtmark med småhus vars byggnadsvärde inte uppgick till 50 000 kr men även dessa omfattas från 2010 av kommunal fastighetsavgift.

Nybyggda bostäder har avgiftsminskning i tio år, på samma sätt som tidigare gällt för den statliga fastighetsskatten. De första fem åren är de befriade från fastighetsavgift och följande fem år betalas halv avgift.

För pensionärer finns en begränsningsregel som innebär att högst 4 procent av inkomsten ska betalas i fastighetsavgift för permanentbostad i småhus.

Totalt fanns 2010 i landet 2,1 miljoner småhus med byggnadsvärde över 50 000 kr. Av dessa hade 57 procent ett taxeringsvärde över 800 000 kr (5.7 Tabell).

Det genomsnittliga småhuset för per-

5.6 Tabell

Fastighetsskatt och fastighetsavgift för bostäder. Skattesatser och maxavgift 1994-2012

Real estate tax and real estate fee for accommodations. Tax rates (%) and maximum fee. 1994-2012

År Year	Småhus inkl. mangårdsbyggnad på lantbruk		Hyreshus, bostadsdel	
	One and two-dwelling buildings		Apartment buildings, dwellings	
	Statlig fastighetsskatt State real estate tax	Kommunal fastighetsavgift Local real estate fee	Statlig fastighetsskatt State real estate tax	Kommunal fastighetsavgift Local real estate fee
1994-1995	1,5%		1,5%	
1996-1997	1,7%		1,7%	
1998	1,5%		1,5%	
1999	1,5%		1,3%	
2000	1,5%		1,2%	
2001-2006	1,0%		0,5%	
2007	1,0%		0,4%	
2008	1%*	6 000 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 200 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2009	1%*	6 362 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 272 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2010	1%*	6 387 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 277 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2011	1%*	6 512 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 302 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre
2012	1%*	6 825 kr eller 0,75% av taxvärdet om lägre	0,4%*	1 365 kr per lägenhet eller 0,4% av taxvärdet om lägre

* Statlig fastighetsskatt finns kvar för obebyggd tomtmark och hus som är under uppförande. Åren 2008-2009 fanns fastighetsskatten kvar också för småhus på ofri grund men även dessa omfattas från 2010 av kommunal fastighetsavgift.

manentboende har ett taxeringsvärde på 1 326 000 kr. Fritidshuset har ett genomsnittligt taxeringsvärde på 892 000 kr.

Fastighetsskatt på lokaler och industrier

Sedan 1996 tas fastighetsskatt också ut på kommersiella lokaler, industrifastigheter

och elproduktionsenheter. Skattesatsen för kommersiella lokaler är 1,0 procent och för industrienheter 0,5 procent. För elproduktionsenheter i form av vattenkraft har skattesatsen varierat över åren och uppgår 2011 till 2,8 procent av taxeringsvärdet.

5.7 Tabell

Bebyggda småhusenheter (1-2 familjshus och fritidshus, byggnadsvärde minst 50 tkr), 2010

Number of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use (value of building at least 50 KSEK), 2010

	Taxeringsvärdeklass, tkr Interval assessed value, KSEK					Totalt Total	Medelvärde, tkr Average value, KSEK
	-400 800	801- 2000	2001- 3500	3500- 5000	5000- 10000		
Småhus helårsbostad One- and two-dwelling buildings for permanent use							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	221	416	702	262	65	1 667	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	60	248	927	665	309	2 210	1 326
Fritidshus Buildings for seasonal use							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	130	123	120	27	9	409	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	32	71	149	69	44	365	892
Samtliga All							
Antal taxeringsenheter, tusental (<i>Number of units, thousands</i>)	351	539	822	289	74	2 076	
Taxeringsvärde, mdkr (<i>Assessed value, BSEK</i>)	92	319	1 076	734	352	2 574	1 240

Källa: SCB Fastighetstaxeringar

5.8 Tabell

Skattesatser för fastighetsskatt på lokaler, industrier och elproduktionsenheter 1996- 2011

Tax rate (%) on real estate for commercial premises, industries and electricity producing units 1996-2011

År Year	Kommersiella lokaler Commercial premises	Industrienheter * Industries	Vattenkraftverk Hydro-electric power stations	Vindkraftverk Wind turbines
1996	1,00	0,50	0,50	***
1997	1,00	0,50	3,42**	***
1998	1,00	0,50	2,21**	***
1999-2005	1,00	0,50	0,50	***
2006	1,00	0,50	1,70	***
2007	1,00	0,50	1,70	0,20
2008-2010	1,00	0,50	2,20	0,20
2011-	1,00	0,50	2,80	0,20

*inkl. värmekraftverk och t.o.m. 2006 även vindkraftverk

** Inkomståret 1997 infördes en särskild fastighetsskatt på markvärdet för vattenkraftverk på 3,42 procent. Denna skatt ersatte en tidigare produktionskatt på el från vattenkraftverken. Den särskilda fastighetsskatten på markvärdet för vattenkraftverk sänktes till 2,21 procent 1998 och till 0,50 procent från 1999 dvs. till samma skattesats som för industrienheter.

***samma skattesats som industrienheter i övrigt

5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder

5.5.1 Skatt på finansiella kapitalinkomster

I samband med skattereformen 1991 fick beskattningen av inkomster från kapital den utformning den har idag – ibland kallad den duala eller den skandinaviska modellen. Det innebär att man beskattar inkomster av kapital separerat från den generella inkomstbeskattningen. Inkomsträntor, utdelningar samt kapitalvinster vid försäljning av aktier, andelar, fastigheter, bostadsrätter och övrig lös egendom förs i individbeskattningen samman till ett eget inkomstslag ”inkomst av kapital”. I inkomstslaget kapital beskattas även inkomster av uthyrning av privatbostad. För näringsidkare görs s.k. räntefördelning för att få en riktig fördelning av beskattningen

av näringsidkares egna kapital mellan inkomstslagen kapital och näringsverksamhet. Avdrag i inkomstslaget kapital får göras på skuldräntor för lån på fastighet och andra lån, tomträttsavgäld, kapitalför-luster samt vissa förvaltningskostnader.

Skatten på kapitalinkomsten är proportionell med 30 procent. Om inkomsterna är större än utgifterna utgår skatt på nettobeloppet. Är däremot utgifterna större än inkomsterna fås på motsvarande sätt en skattereduktion. Dock finns en begränsning som innebär att skattereduktionen i de fall underskottet överstiger 100 000 kr endast görs med 21 procent för den överskjutande delen.

Individernas inkomster av kapital växlar stort beloppsmässigt mellan åren. Under de senaste tio åren har underlaget varierat mellan 18 och 163 mdkr och den fastställda skatten från 6 till 49 mdkr. Det är i första hand kapitalvinsterna (dvs. de vinster som uppkommer vid försäljning av tillgångar) som orsakar variationerna.

5.9 Tabell

Hushållssektorns finansiella förmögenhetsstruktur 1970-2010, procentuella andelar av BNP

Households, financial wealth structure 1970-2010, percentage of GDP

	Tillgångar Assets					Summa Total	Skulder Liabilities	Finansiell förmögenhet Net financial wealth
	Sedlar, mynt och inlåning Currency and deposits	Obligationer Bonds	Aktier och andelar Shares and other equity	Försäkringssparande m.m. Insurance technical reserves	Övrigt (främst bostadsrättsandelar) Other assets (incl. tenant ownership rights)			
Äldre definition/statistik (Old definition/statistics)								
1970	48,2	5,0	7,5	24,7	..	85,4	46,5	38,9
1975	45,2	5,9	8,3	19,1	..	78,5	51,5	26,9
1980	39,8	8,2	5,3	16,4	..	69,7	54,3	15,3
1985	36,8	9,0	15,0	21,4	..	82,2	54,2	28,1
1990	35,8	6,7	17,4	25,1	..	85,0	63,2	21,8
Ny definition* (New definition)								
1995	28,8	9,3	22,1	36,9	8,3	105,5	46,4	59,1
2000	22,9	4,7	48,7	62,7	15,9	154,9	51,0	104,0
2001	25,1	4,0	40,9	66,4	19,1	155,5	58,6	96,8
2002	25,8	3,9	27,3	59,4	20,7	136,9	59,7	77,2
2003	26,3	4,0	32,7	62,7	22,7	148,5	62,5	86,0
2004	25,7	4,0	36,5	67,8	24,1	158,1	65,4	92,7
2005	30,2	4,4	43,6	74,5	28,7	177,8	69,6	108,2
2006	28,4	4,6	46,3	73,0	31,1	183,4	72,6	110,8
2007	31,8	5,4	39,4	67,5	32,3	176,4	75,0	101,4
2008	34,0	5,2	24,7	62,8	31,3	158,0	77,7	80,4
2009	36,5	5,6	34,6	79,8	38,5	194,9	86,7	108,2
2010 prel.	36,6	4,3	37,2	83,5	39,9	201,5	87,2	114,2

Finansräkenskapsstatistiken har anpassats till ENS 95, en EU-förordning som likriktar sektorsavgränsningar och definitioner i det europeiska nationalräkenskapsystemet. Revideringen av statistik för tidigare år täcker perioden tillbaka till 1995. En av de större förändringarna i förhållande till tidigare definition är att det kollektiva försäkringssparandet (som följer av kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter) nu tas med bland hushållssektorns tillgångar.

Källa: SCB, Finansräkenskaper

5.10 Tabell

Taxeringsunderlag och skatt på inkomst av kapital för fysiska personer inkomståren 2000-2009, mdkr

Assessed tax base and assessed tax on income from capital for individuals 2000-2009, BSEK

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	I snitt per år Average per year
Inkomst ränta/utdelningar/positiv räntefördelning* (Income from interest and dividends)	43	43	44	41	41	43	60	79	99	76	57
Skuldränta/negativ räntefördelning (Interest on debts)	-57	-62	-66	-67	-64	-63	-66	-83	-106	-81	-72
Netto räntor/utdelningar (Net interest)	-14	-19	-23	-26	-23	-19	-7	-5	-8	-5	-15
Kapitalvinst (Capital gain)	133	71	53	56	68	100	134	172	102	94	98
Kapitalförlust (Capital loss)	-6	-12	-12	-10	-7	-5	-4	-4	-11	-7	-8
Nettokapitalvinst (Net capital gain)	127	59	41	46	61	95	130	168	90	87	91
Förvaltningskostnader m.m. (Administration cost)	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4
Summa inkomst av kapital (Total income from capital)	113	40	18	20	38	75	123	163	82	82	75
Nettoskatt på inkomst av kapital (Net tax on income from capital)	34	13	6	7	12	23	37	49	26	25	23

* I detta underlag ingår även överskott vid uthyrning av privatbostad och fr.o.m. 2008 även ränta på uppskovsbelopp för fastigheter

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.5.2 Sammansättningen har ändrats över tiden

Hushållens finansiella tillgångar har ändrat sammansättning över åren. 5.9 Tabell visar hushållens finansiella tillgångar och skulder uttryckt som andel av bruttonationalprodukten. Jämfört med 1970- och 1980-talen har hushållen numera betydligt mer av sitt finansiella kapital placerat i aktier, fondandelar och försäkringssparande.

Beskattningen av hushållens kapitalinkomster påverkas av förändringen. Med förskjutningen av sparandet från bank till värdepapper blir beskattning av värdestegringar "kapitalvinster" en mer central komponent i kapitalbeskattningen än tidigare. Avkastningsskatten på avsatta pensionsmedel och kapitalförsäkringar, som infördes i samband med skattereformen 1991, är en annan beståndsdel i kapitalbeskattningen som blivit viktigare. Denna skatt syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan det direkta sparandet och försäkringssparandet i pensioner. För att upprätthålla likformigheten i beskattningen av hushållens olika tillgångstyper med

den sammansättning som numera finns har utbyggnaden av systemet med kontrolluppgifter från banker m.fl. varit väsentlig (se beskrivning i kapitel 4).

5.5.3 Stora variationer i taxeringsunderlagen över tiden

5.10 Tabell visar taxeringsunderlag och skatten på kapitalinkomst för fysiska personer (individer och dödsbon) inkomståren 2000-2009. Det bör observeras att beloppen i tabellen avser taxeringsmässiga skatteunderlag. Både intäktsräntor/utdelningar och skuldräntor har ökat över åren men på det hela taget parallellt varför förändringen av nettot dem emellan är förhållandevis begränsat. Kapitalvinsterna (netto för förluster) har under denna tioårsperiod varierat mellan som lägst 41 miljarder kronor år 2002 och som högst 168 miljarder kronor år 2007. År 2009 blev det sammanlagda nettot av dessa olika underlag 81,6 mdkr och fastställd skatt på detta underlag 25,2 mdkr.

Underlagen för inkomståret 2009 framgår mer i detalj i 5.11 Tabell.

5.11 Tabell

Inkomst av kapital 2009 mer i detalj, taxeringsmässiga begrepp, antal och belopp Assessed income from capital 2009 in more detail, assessment concepts, numbers and amounts

Skatteunderlag Tax base	Antal, tusental Number of persons, thousands	Totalt belopp, mdkr Total amount, BSEK	Genomsnitt, tkr Average amount, KSEK
Ränta, utdelning m.m. (<i>Income from interest and dividend</i>)	5 749	68,6	11,9
Uthyrning privatbostad (<i>Letting of private residence</i>)	64	1,4	22,6
Positiv räntefördelning (<i>Positive interest adjustment for self-employed</i>)	113	6,0	53,1
Delsumma inkomstränta m.m. (<i>Sub sum income from interest etc</i>)		76,0	
Utgiftsränta (<i>Interest on debts</i>)	4 999	-80,3	-16,1
Negativ räntefördelning (<i>Negative interest adjustment for self-employed</i>)	48	-0,7	-14,1
Delsumma skuldräntor m.m. (<i>Sub sum interest on debt etc</i>)		-81,0	
Kapitalvinst (<i>Capital gain</i>)	1 234	94,0	76,2
Kapitalförlust (<i>Capital loss</i>)	599	-7,1	-11,9
Delsumma kapitalvinst netto (<i>Sub sum net capital gain</i>)	1 832	86,9	47,4
Förvaltningskostnad (<i>Administration cost</i>)	55	-0,4	-6,5
Totalt sammanlagt netto (<i>Net capital income</i>)	7 617	81,6	10,7
varav överskott (<i>of which surplus</i>)	3 602	149,6	41,5
varav underskott (<i>of which deficit</i>)	4 015	-68,1	-17,0

Källa: Skatteverket. Sammandrag över taxeringar.

I posten "ränta, utdelning m.m." ingår fr.o.m. 2008 den schablonintäkt som beräknas på *uppskovsbelopp vid bostadsbyte*. Denna schablonintäkt svarar för 3,9 mdkr av beskattningsunderlaget (motsvarande 1,2 mdkr i skatt).

Även *överskott vid uthyrning av privatbostad (villa, lägenhet eller fritidshus)* beskattas som inkomst av kapital. Från den hyra man får vid uthyrning fick t.o.m. 2008 göras ett schablonavdrag med 4 000 kr. Detta schablonavdrag höjdes 2009 till 12 000 kr och från 2011 ytterligare till 18 000 kr.² I budgetpropositionen föreslås en ytterligare höjning till 21 000 kr från 2012. Syftet med höjningen är stimulera till ökad andrahandsuthyrning, vilket kan befärma rörligheten på arbetsmarknaden och öka utbudet av bostäder åt studenter. Det deklarerade överskottet vid uthyrning av privatbostad uppgick 2009 till 1,4 mdkr.

Möjligheten att genom reglerna för *räntefördelning* beskatta en del av näringsinkomsterna som avkastning på kapitalet, istället för som förvärvsinkomst, utnyttjades 2009 av 113 000 näringsidkare. Totalt beskattades 6 mdkr som "positiv räntefördelning" i inkomstslaget kapital istället för inkomstslaget näringsverksamhet. *Utgifts-*

räntorna uppgick 2009 till 80 mdkr.

Under perioden 1999-2009 har hushållet mer än fördubblat sina lån – från 1 039 miljarder kronor 1999 (49% av BNP) till 2 524 mdkr år 2009 (82% av BNP). Hur utgiftsräntorna utvecklas över åren beror också på utvecklingen av räntesatserna för upplåning (tabellbilaga 5.23 Diagram). Den obligatoriska negativa räntefördelningen, med en omvänd skatteeffekt mot den positiva räntefördelningen, uppgick till 0,7 mdkr.

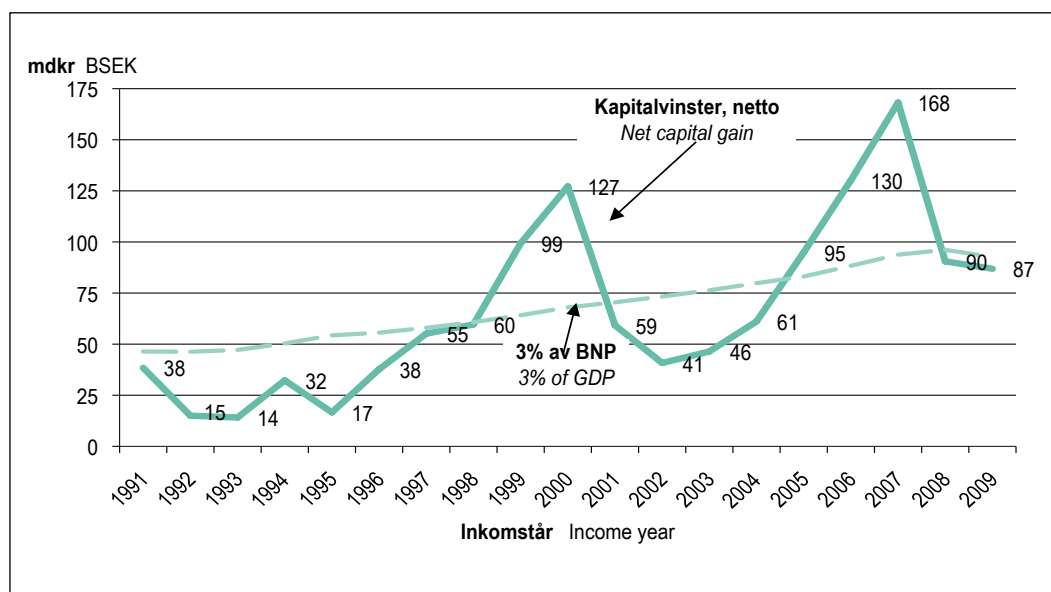
Kapitalvinsterna har varierat kraftigt mellan åren beroende på läget på fastighetsmarknaden och börsutvecklingen. Åren 2001-2003 var kapitalvinsterna låga som en följd av den börsnedgång som inleddes år 2000 (tabellbilaga 5.24 Diagram). År 2007 noterades högsta nivån sedan den fristående kapitalinkomstbeskattningen infördes. Sett mer långsiktigt har hushållets ändrade sparbetende, som innebär att man i ökad utsträckning sparar i värdepapper, betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna.

5.12 Diagram visar hur kapitalvinsterna (netto för förluster, efter kvotering) förändrats sedan 1991. Man brukar som en sorts tumregel säga att kapitalvinsterna sett över en längre tidsperiod ligger i storleksordningen 3 procent av bruttonationalprodukten.

² Utöver schablonavdraget får avdrag göras med för villa 20 procent av betald hyra, för bostadsrätt/hyresrätt den avgift man själv betalar till bostadsrättsföreningen/hyresvärderna och som motsvarar den del av bostadsrätten/hyresrätten som hyrts ut.

5.12 Diagram

Kapitalvinster för fysiska personer jämfört med 3 procent av BNP åren 1991-2009 Net capital gain for individuals compared to 3 per cent of GDP 1991-2009

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.5.4 Mer om kapitalvinsterna

Statistik över kapitalvinsternas sammansättning har tidigare bara funnits vissa år i samband med specialundersökningar gjorda av SCB. Från 2007 har deklara-tionsblanketten gjorts om och det går att löpande skapa statistik över kapitalvinsternas sammansättning utifrån redovisningen på deklara-tionsblanketten. 5.13 Tabell visar kapitalvinsterna (netto för förluster) 2007-2009 med uppdelning på försäljning av värdepapper, bostäder och näringsfas-tigheter.

År 2009 redovisade 1,8 miljoner perso-

ner kapitalvinst eller kapitalförlust. Antalet personer som redovisade kapitalvinst/förlust på fonder/aktier var 1,7 miljoner och vinst/förlust vid försäljning av bostad (inklusive återförda uppskov) 214 000.

Vinsterna före kvotering var 2009 104 miljarder kronor. Nettovinsterna för fonder, aktier och andelar i fåmansföretag svarade för 20 miljarder kronor och nettovinsterna vid försäljning av bostäder (inkl. återförda uppskov) 73 miljarder kronor. Efter de kvoteringar och kvittningar som görs för att få fram det taxeringsmässiga skatteunderlaget (dvs. det underlag som skattesat-

5.13 Tabell

Sammanfattning av fysiska personers kapitalvinster 2007-2009 Composition of net capital gains for individuals 2007-2009

År Year	Nettovinst före kvoteringar och kvittningar Net capital gain before quotas and offsets					Avgår pga kvotering och kvittning Reductions due to quota and offsets	Taxeringsmässigt skatteunderlag Assessed tax base
	Fonder/ aktier/ andelar fåmansföretag m.m. Mutual funds, shares	Onoterade fonder, valuta, övriga tillgångar m.m. Non-quoted funds, currency, other assets etc.	Försäljning av småhus, bostadsrätt, återfört uppskov Sale of houses and tenant ownership rights incl. reversed deferral amounts	Försäljning av näringsfastighet Sale of business property	Sammanlagt för alla typer före kvotering och kvittning Total all kinds before quota and offsets		
	Belopp, mdkr		Amount, BSEK				
2007	82,4	2,5	97,8	17,6	200,3	-32,1	168,2
2008	22,1	0,9	67,3	13,9	104,2	-13,7	90,5
2009	20,0	-0,6	72,6	11,9	103,8	-16,9	86,9
	Antal personer, tusental*		Number of persons, thousands				
2007	2 202	47	252	24	2 384		
2008	1 881	46	205	20	2 049		
2009	1 651	51	214	19	1 832		

* Personer kan för samma typ av tillgång ha redovisat i både vinst- respektive förlustrutan på deklara-tionsblanketten. I antalsredovisningen i denna tabell har hänsyn tagits till "snittmängden" för att undvika dubbelräkning av antalet personer.

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet och specialbearbetningar

sen 30% tillämpas på) blev kapitalvinster-
na 2009 ca 87 miljarder kronor mot 168
miljarder kronor toppåret 2007.

Investeringsparkonto – ny sparform från 2012

En ny schablonbeskattad sparform be-
nämnd ”investeringsparkonto” föreslås
införd från 2012. Syftet med investerings-
sparkontot är att ge individerna möjlig-
het att på ett enkelt sätt spara i finansiella
instrument som aktier och fonder. Ett
investeringsparkonto är en schablonbe-
skattad sparform, vilket betyder att skat-
ten inte baseras på den faktiska avkast-
ningen utan på en årlig skatt beräknad på
värdet av tillgångarna på kontot, precis
som avkastningsskatten för pensions- och
kapitalförsäkringar.

Kontoinnehavaren ska kunna sätta in
pengar på kontot, handla med finansiella
instrument och omplacera dessa utan att
behöva redovisa varje kapitalvinst och
kapitalförlust i sin inkomstdeklaration.
Inte heller ränta och utdelning behöver
redovisas. Syftet är att göra det enklare
för den enskilde att äga finansiella instru-
ment.

Skatten på investeringsparkontot ska
beräknas utifrån ett så kallat kapitalun-
derlag. Underlaget baseras på ett framräk-
nat värde på tillgångarna på kontot vid
fyra tillfällen under året samt överföring-
ar och inbetalningar som görs till kontot
under året. Schablonintäkten räknas fram
genom att underlaget multipliceras med
statslåneräntan. Intäkten ska tas upp som
en kapitalinkomst och beskattas med den
vanliga skattesatsen för kapitalinkomster,
dvs. 30 procent. Det är institutet som till-
handahåller investeringsparkontot som
ska beräkna och rapportera schablonin-
täkten till Skatteverket.

Vinst vid försäljning av fastigheter

Av den nominella vinst som räknas fram vid
försäljning av privatbostäder (småhus och
bostadsrätter) tas endast en viss del upp till
beskattning. Denna del brukar kallas den
skattepliktiga vinsten och på denna tilläm-
pas skattesatsen 30 procent. Detta innebär
att den faktiska skattesatsen i förhållande
till framräknad vinst i praktiken är lägre än
30 procent. Regeln om att endast del av vin-
sten är skattepliktig har sin grund i de av-
vägningar som gjordes i samband med slo-
pandet av de s.k. takreglerna som infördes
i samband med skattereformen i början av
1990-talet. T.o.m. år 2000 togs hälften av
den framräknade vinsten upp till beskatt-
ning vilket innebar att skatten, som andel av
den nominella vinsten, var 15 procent. År
2001 skärptes kapitalvinstbeskattningen vid
försäljning av privatbostäder genom att den
andel av vinsten som var skattepliktig höjdes
till två tredjedelar. Skatten som andel av no-
minella vinsten har åren 2001-2007 varit 20
procent. I samband med att fastighetsskatten
fr.o.m. 2008 ersattes av fastighetsavgift, höj-
des skatten på den framräknade kapitalvin-
sten från 20 till 22 procent. För kapitalvinst
vid försäljning av närings- och hyresfastig-
heter är beskattningsunderlaget 90 procent
av vinsten.

Den som sålt en permanentbostad och
därefter köpt en annan bostad har vissa
möjligheter att skjuta upp beskattningen
av en eventuell kapitalvinst i samband med
försäljningen av ursprungsbostaden. Fram
t.o.m. 2007 fick hela vinsten skjutas upp
om priset på den nya bostaden var minst
lika högt som för den sålda bostaden. Från
2008 har satts ett tak för nya uppskov.
Nya uppskov har åren 2008-2009 varit
maximerade till 1,6 miljoner kronor per
bostad. År 2010 har taket för nya uppskov
sänkts ytterligare till 1,45 miljoner kronor.

5.14 Tabell

Kvarstående uppskov för privatbostäder i Skatteverkets uppskofsregister per december 2005-2010

Remaining deferrals for private residences according to the records of the Tax Agency
in December 2005-2010

Tidpunkt Time	Antal återstående uppskov Number of remaining deferrals	Återstående uppskofsbelopp, mdkr Remaining deferral amounts, BSEK
2005 december	362 479	126,3
2006 december	424 891	149,0
2007 december	523 145	187,4
2008 december	550 694	216,5
2009 december	575 410	233,3
2010 december	585 712	241,7

Anm: Utläsning av uppskofsstocken har gjorts i december respektive år efter det att inkomsttaxeringen är fastställd.
Värdena för december 2010 avser sålunda tillståndet efter 2010 års taxering som avsåg inkomståret 2009.

Källa: Skatteverket

5.15 Tabell

Kvarstående uppskov för privatbostäder december 2010 efter uppskovets storlek och individens ålder

Remaining deferrals for private residences December 2010 by size of deferral amount and age of the individual

	Antal uppskov Number of remaining deferrals	Uppskovs-belopp, mdkr Remaining deferral amounts, SEK	Genomsnitt, tkr Mean value, SEK
Uppskovets storlek, tkr (Size of deferral, KSEK)			
- 100	97 853	6,2	64
100 - 500	322 455	84,7	263
500 - 1 000	121 892	84,6	694
1 000 - 1 450	26 094	30,9	1 184
1 450 - 1 600	6 223	9,6	1 547
>1600 -	11 195	25,7	2 300
Totalt (Total)	585 712	241,7	413
Ålder för den som har uppskovet (Age of person with the deferral)			
- 34	78 815	24,5	310
35 - 44	182 017	72,8	400
45 - 54	132 093	55,0	416
55 - 64	108 953	47,8	438
65 - 74	57 521	28,2	489
75 -	26 262	13,5	514
Dödsbon	51	0,0	268
Totalt (Total)	585 712	241,7	413

Källa: Skatteverket

I december 2010 hade 586 000 individer ett kvarstående uppskov i Skatteverkets register. Den uppskjutna vinsten för dessa var totalt 242 miljarder kronor.

År 2009 infördes en årlig skatt på uppskovet. Praktiskt sker detta genom att den som har uppskov påförs en schablonintäkt i inkomstlaget kapital som är 1,67 procent av uppskovsbeloppet. Skatten tas ut med 30 procent av schablonintäkten (motsvarar en skatt på cirka 0,5 procent av uppskovsbeloppet). Ett uppskovsbelopp av den storlek som fanns i december 2010 – 242 miljarder kronor – innebär att de som har uppskov får skatta för en schablonintäkt på 4,0 miljarder kronor ($242 \cdot 1,67\%$) vilket innebär att de betalar en skatt på 1,2 miljarder kronor ($4,0 \cdot 30\%$) på sina uppskovsbelopp.

Det genomsnittliga uppskovsbeloppet låg 2010 på 413 000 kr. Ca 17 400 individer hade uppskov på 1,45 miljoner kronor eller mer (5.15 Tabell).

Omsättning och prisutveckling för privatbostäder

Kapitalvinsterna vid försäljning av privatbostäder är beroende av volymen sålda bostäder och prisutvecklingen. Under femårsperioden 2005-2009 har i genomsnitt per år genomförts ca 67 900 marknadsmässiga köp av permanentbostäder och fritidshus (tabellbilaga 5.25 Tabell). Det motsvarar drygt tre procent av småhusbeståndet. Därutöver försäljs också en del småhus genom icke marknadsmässiga köp. Ägarförhållan-

den ändras också genom arv och gåva.

Småhus – typ av ägarbyten 2010

Typ av ägarbyte	Permanentbostad	Fritidshus	Summa
Antal köp till normalt marknadspris	53 869	9 328	63 197
Antal med köpeskilling men ej normalt marknadspris (bl.a. släktköp)	10 572	2 335	12 907
Utan köpeskilling (t.ex. arv, gåva)	21 467	5 225	26 692
Samtliga lagfarter	85 908	16 888	102 796

Källa: SCB Fastighetsprisstatistik

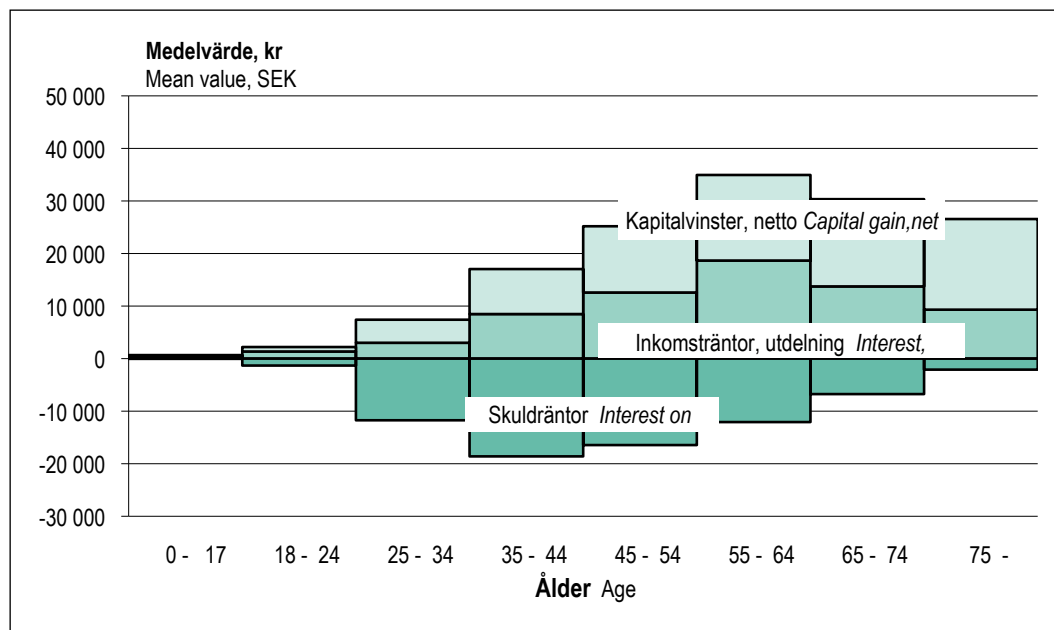
Antalet försålda bostadsrätter (exkl. nyproduktion) har under perioden 2005-2009 uppgått till i genomsnitt 93 000 per år (tabellbilaga 5.26 Tabell). Den totala köpeskillingen för de försålda privatbostäderna uppgick till i genomsnitt 207 miljarder kr per år under denna period (exkl. nyproducerade bostadsrätter). Under 2010 uppgick den totala köpeskillingen för privatbostäderna till ca 249 miljarder kronor.

Utvecklingen av priserna på småhus har varierat i olika perioder (tabellbilaga 5.27 Tabell). En viktig orsak har varit läget på kreditmarknaden och konjunkturläget. Sett från början av 1990-talet fram t.o.m. 2010 har priserna på småhus ökat betydligt snabbare än KPI. Mellan 1990 och 2010 ökade priserna på permanentbostäder med 165 procent och fritidshus med 214 procent. Under samma period ökade KPI med 46 procent.

5.16 Diagram

Genomsnittligt underlag ("skattebas") för beskattning av finansiellt kapital i olika åldersgrupper år 2009, kr per invånare

Average net income from financial capital ("tax base") for individuals by age group in 2009, SEK per capita

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet återfinns i 5.19 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

Källa: SCB:s inkomst- och taxeringsregistret

5.6 Fördelningsprofilen för direkt skatt på kapital

Skattebasen för finansiellt kapital som störst i övre medelåldern

Inkomsterna från räntor, utdelningar samt kapitalvinster ökar med individens ålder och är som störst i övre medelåldern (5.16 Diagram). Mest skuldtunga är hushållen i åldersgruppen 35-44 år med genomsnittliga skuldräntor på nästan 19 000 kr. Mest kapitalvinster och ränteinkomster har åldersgruppen 55-64 år.

Den direkta skatten som betalas av individerna har en klar livscykelprofil

Den skatt på kapital som direktdebiteras hushållen består i första hand av fastighetsavgift för småhus, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster. Sammantaget uppgick dessa skatter 2009 till ca 34 miljarder kronor. 5.17 Diagram visar hur stora dessa skatter i genomsnitt är i olika åldersgrupper. Genomsnittet för hela befolkningen är 3 700 kr.

Skatten på kapital som debiteras individerna har en klar livscykelprofil. I ungdomsåren är skatten på kapital liten. I trettioårsåldern börjar man köpa fastighe-

ter och skuldsätter sig. Därefter kommer individerna in i en konsolideringsfas och skatten som tas ut på deras kapital ökar. För pensionärerna kan noteras en nedgång i fastighetsavgift beroende på att man byter boendeform. Man bör dock hålla i minnet att de som bor i hyreslägenhet eller bostadsrätt belastas med fastighetsavgift indirekt via den hyra de betalar vilket inte kommer med i diagrammet.

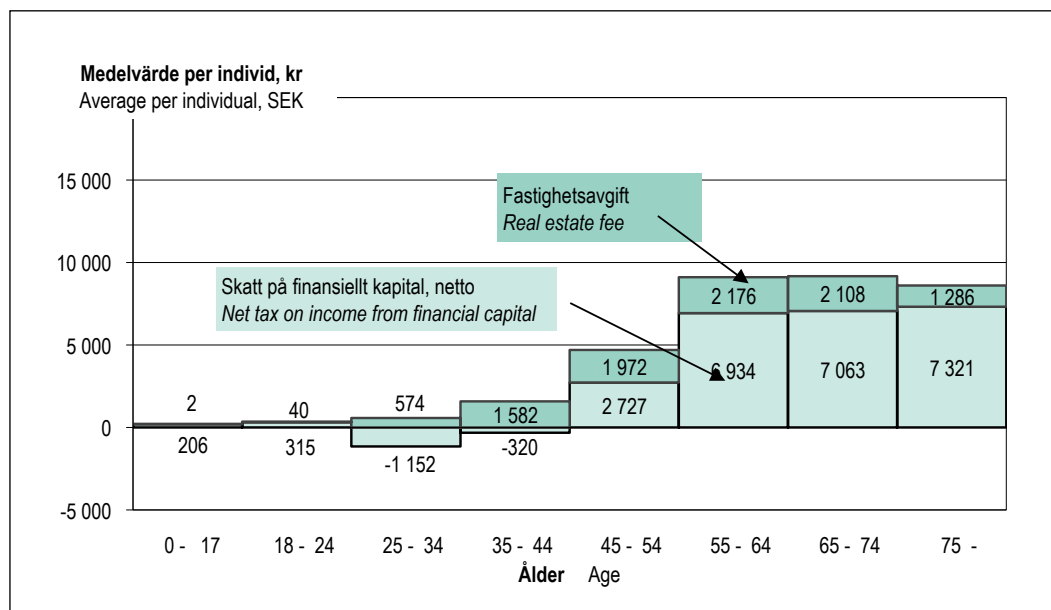
Kapitalavkastningen och skatten på kapital för individer är starkt koncentrerad till höginkomsttagare (se tabellerna 5.20 samt 5.22 i tabellbilagan). Av totala antalet inkomsttagare 2009 hade 5,7 procent förvärvsinkomster över en halv miljon kronor. Dessa inkomsttagare hade 18 procent av förvärvsinkomsterna i landet och betalade 33 procent av de skatter som tas ut på individernas kapital.

5.7 Kupongskatt för bosatta i utlandet

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och andelar i svenska aktiefonder. Den är en definitiv källskatt och erläggs med 30 procent av utdelningen till i utlandet bosatta personer och av vissa med dem likställda utdelningsberättigade.

5.17 Diagram

Direkt skatt på kapital för individer i olika åldersgrupper år 2009, medelvärden, kr Average direct taxes on capital for individuals by age group in 2009 in SEK per capita

Anm: Underlaget till diagrammet återfinns i tabell 5.21 (i tabellbilagan till detta kapitel)

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

Från huvudregeln om 30 procent kupongskatt förekommer undantag. Till följd av ingångna avtal med olika länder kan kupongskatten sättas ned med varierande skattesatser för att undvika dubbelbeskattning med hänsyn till beskattningen i hemlandet. Kupongskatten resulterade 2009 i skatteinkomster på 3,1 miljarder kronor.

5.8 Avkastningsskatt på indirekt ägande i pensionsfonder m.m.

Avkastningsskatt tas ut på kapital avsatt för tjänstepension, kapital i form av privat pensionssparande och på kapitalförsäkringar. Skatten betalas in av dem som förvaltar de avsatta medlen dvs. av försäkringsföretag, banker, pensionsstiftelser, företag och pensionssparinstitut. Om en individ har köpt en utländsk kapital- eller pensionsförsäkring betalar individen själv skatten. Avkastningsskatten infördes i samband med skattereformen 1991. Syftet med skatten är att göra beskattningen av kapitalavkastning mer likformig mellan privatpersoners direkta sparande i bank

etc. och försäringssparande i pensions- och kapitalförsäkringar.

Det totala kapitalunderlaget uppskattas vid ingången av 2011 uppgå till 2 725 miljarder kronor.³ Av detta underlag beräknas pensionskapitalet svara för 2 458 miljarder kronor och kapitalförsäkringskapitalet för 267 miljarder. En uppskattning av fördelningen av pensionskapitalet på privat pensionskapital och tjänstepensionskapital visar att det privata pensionskapitalet står för runt en femtedel och tjänstepensionskapitalet för ca fyra femtedelar av det samlade pensionskapitalet.

Genom avkastningsskatten begränsas i princip den del av tillväxten (avkastningen) av pensionskapitalet som kommer den pensionsförsäkrade till godo.

Avkastningsskatten baseras på en schablonmässigt beräknad avkastning som beräknas utifrån kapitalunderlaget. Skatteunderlaget beräknas genom att kapitalunderlaget multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan. *Pensionsförsäkringskapital* beskattas sedan med en skattesats på 15 procent. Avkastningsskatten på *kapitalförsäkringar* har setts över för att skapa neutra-

³ Källa: Beräkningskonventioner 2011. Rapport från skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet.

litet i beskattningen med den nya sparformen investeringssparkonton som föreslås inför 2012. De föreslagna ändringarna när det gäller kapitalförsäkringar föreslås även de införas 1/1 2012. Underlaget för beskattning av kapitalförsäkringar utgörs av värdet av tillgångarna i försäkringen vid ingången av beskattningsåret. Förslaget innebär att förutom värdet av tillgångarna ska underlaget ökas med värdet av de premier som betalats till försäkringen under året (för premier som betalats under andra halvan av beskattningsåret ska dock bara halva värdet läggas till kapitalunderlaget). Kapitalunderlaget ska multipliceras med statslåneräntan den 30 november året före beskattningsåret. Resultatet ska, i likhet med vad som gäller för investeringssparkonton, beskattas med 30 procent, en föreslagen höjning från 27 procent.

Inkomståret 2009 debiterades totalt 12,4 miljarder kronor i avkastningsskatt.

5.9 Stämpelskatt

Stämpelskatt är en avgift som tas ut vid förvärv av fast egendom (lagfart) eller tomträtter. Skatten beräknas på köpeskillingen men om köpeskillingen understiger taxeringsvärdet så beräknas stämpelskatten på taxeringsvärdet. Vid förvärv som görs av privatpersoner, stiftelser och ideella föreningar samt bostadsrättsföreningar tas stämpelskatt ut med 1,5 procent av egendomens värde. Förvärvas egendomen av andra juridiska personer (bolag m.fl.) har skatten tidigare tagits ut med 3 procent men denna skattesats är från 2011 höjd till 4,25 procent.

Även vid inteckning av fast egendom tas ut stämpelskatt. Vid inteckning är skatten procent av inteckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

Tidigare utgick stämpelskatt också på aktier vid bildandet av aktiebolag och vid ökning av aktiekapital. Stämpelskatten på aktier upphörde den 1 januari 1995.

Stämpelskatten inbringade 8,1 miljarder kronor år 2009.

5.10 Skattereduktion för privatpersoners gåvor till ideell verksamhet

Som ett led i att stärka den ideella sektorn föreslås att en skattereduktion för privatpersoners penninggåvor till ideell verksamhet införs från 2012.⁴ För att skattereduktion ska ges måste verksamheterna ansöka om och bli godkända som gåvomottagare av Skatteverket utifrån vissa bestämda kriterier. Varje gåva ska uppgå till minst 200 kr för att räknas in i underlaget för reduktionen. Om det sammanlagda underlaget understiger 2 000 kr/år fås ingen skattereduktion. Skattereduktion ges med 25 procent av gåvobeloppet och får uppgå till högst 1 500 kr/år. Det innebär att maximal skattereduktion ges vid lämnade gåvor på 6 000 kr/år.

5.11 Bolagsskatt

Från och med 2009 har den statliga inkomstskatten för juridiska personer, eller som den populärt kallas ”bolagsskatten” eller ”skatt på företagsvinster”, sänkts från 28 till 26,3 procent. Skatteunderlaget, den taxerade inkomsten, räknas fram som det bokföringsmässiga resultatet korrigerat för skattemässiga justeringar. År 2009 uppgick den totala taxerade inkomsten ”den skattemässiga vinsten” för juridiska personer till 356 miljarder kronor och skatten för dessa till 87 miljarder kronor. Aktiebolagen står för en dominerande del av de juridiska personernas ekonomiska aktivitet.

En stor andel av den redovisade beskattningsbara inkomsten är hänförlig till en mindre mängd mycket stora företag. Tre procent av de bolag som redovisade överskott svarade för 78 procent av bolagsskatten.

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt på sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag i princip inte får göra avdrag för vinstutdelning uppkommer dubbelbeskattning.

Företagsbeskattningen behandlas utförligare i kapitel 7.

⁴ Enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2011.

5.12 Avskaffade skatter

5.12.1 Förmögenhetsskatten

T.o.m. 2006 togs skatt ut på förmögenhet. Sista året med skatten betalade 284 000 individer tillsammans 5,9 miljarder kronor i förmögenhetsskatt. Den skatt som debiterades varierade dock kraftigt över åren bl.a. som en följd av ändringar av skattepliktsgränsen. Sista tioårsperioden med skatten var spannet i antal personer som betalade förmögenhetsskatt från 229 000 till 713 000 personer och beloppet som debiterades varierade från 3,8 till 8,4 miljarder kronor (5.18 Tabell)

5.18 Tabell
Förmögenhetsskatt för individer åren 1997-2006 – de sista tio åren
 Recurrent tax on wealth for individuals 1997-2006 – the last ten years

	Antal, tusental Number, thousands	Belopp, mnrk Amount, MSEK
Sista året 2006 (The last year 2006)	284	5 949
Genomsnitt för tioårsperioden (Average for the ten-year period)	450	5 855
Maxvärde under tioårsperioden (Maximum for the ten-year period)	713 (År 1999)	8 428 (År 1999)
Minvärde under tioårsperioden (Minimum for the ten-year period)	229 (År 2005)	3 818 (År 2002)

Källa: Skatteverket, Debiteringsstatistik

Sista året skatten gällde var gränsen för att betala skatt 1,5 miljoner kronor för ensamstående individer och 3 miljoner kronor för sambeskattade (gifta och sambor med barn). Skatten var proportionell och utgick med 1,5 procent av den del av förmögenheten som översteg gränsen.

Förmögenhetsskatt betalades även av vissa juridiska personer, i första hand ekonomiska föreningar och vissa stiftelser.⁵ Förmögenhetsskatten för dessa var år 2006 192 miljoner kronor.

En utförligare beskrivning av värderingsreglerna och förmögenhetsskattens sammansättning återfinns i Skatter i Sverige, årgång 2008.

5.12.2 Arv- och gåvoskatten

Tidigare har man i Sverige tagit ut skatt på arv och gåva. I början av 2000-talet inbringade skatten drygt 2 miljarder kronor per år. År 2004 avskaffades arvsskatten mellan makar och Riksdagen beslutade hösten 2004 att arvs- och gåvoskatten skulle tas bort helt från och med 1 januari 2005. Flodvågskatastrofen i Asien under julhelgen 2004 gjorde dock att man beslutade tidigarelägga avskaffandet till den 17 december 2004. Även om skatterna slopats kommer det fortfarande in smärre belopp från dem (se 5.1 Tabell). Detta rör sig om gåvor och arv från tiden innan skatternas avskaffande.

Den svenska arvsskatten var utformad som en arvslottsbeskattning dvs. den beräknades utifrån storleken på det arv som tillföll varje arvtagare. Skatten var beroende både av släktskap (skatteklass) och av arvslottens storlek. Innan arvsskatten avskaffades mellan makar gällde för arv som tillföll make eller sambo (skatteklass 1) att det fanns ett grundavdrag på 280 000 kr. För arvslott till barn/barnbarn (skatteklass 1) var grundavdraget 70 000 kr. För belopp som låg utöver dessa fribelopp var skatten 10 procent upp till 300 000 kr, 20 procent på belopp mellan 300 000-600 000 kr och 30 procent på det som översteg 600 000 kr. På en arvslott på 500 000 kr betalade således ett barn eller barnbarn 56 000 kr.

För en mer utförlig beskrivning av reglerna för arvs- och gåvoskatten under dess sista år hänvisas till Skatter i Sverige, årgång 2005.

⁵ För dessa uppgick fribeloppet till 25 000 kr och skattesatsen till 1,5 promille.

Tabellbilaga:

- 5.19 Tabell Avkastning på finansiellt kapital år 2009 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.
- 5.20 Tabell Avkastning på finansiellt kapital år 2009 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.
- 5.21 Tabell Skatt på kapital år 2009 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.
- 5.22 Tabell Skatt på kapital år 2009 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.
- 5.23 Tabell Villaränta 1990 och framåt, för rörlig ränta respektive femårig bunden
- 5.24 Tabell Generalindex på Stockholms fondbörs
- 5.25 Tabell Normala köp av småhus åren 1982-2010, antal samt köpeskilling, belopp i löpande priser
- 5.26 Tabell Normala överlåtelser av bostadsrätter 2000-2010, antal samt överlåtelsepriser, belopp i löpande priser
- 5.27 Tabell Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1990-2010

5.19 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2009 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.

Yield on financial capital 2009 for individuals by age group and for deceased persons' estates etc.

Ålder	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Räntein- komster, utdelningar m.m.	Kapital- vinster netto för förluster	Skuld- räntor m.m.	Avdrag för förvalt- nings- kostnad	Summa underlag	Räntein- komster, utdelningar m.m.	Kapital- vinster netto för förluster	Skuld- räntor m.m.	Avdrag för för- valtnings- kostnad	Summa underlag
Age	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base	Income from inter- est and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base
0 - 17	1 775 689	1 077	109	-4	-2	1 180	607	61	-2	-1	665
18 - 24	858 379	1 163	730	-1 133	-4	756	1 355	850	-1 320	-5	881
25 - 34	1 130 609	3 409	4 963	-13 265	-13	-4 906	3 015	4 390	-11 733	-11	-4 339
35 - 44	1 288 869	10 930	11 034	-23 978	-33	-2 047	8 480	8 561	-18 604	-26	-1 588
45 - 54	1 204 910	15 157	15 190	-19 821	-53	10 473	12 579	12 607	-16 450	-44	8 692
55 - 64	1 206 069	22 505	19 640	-14 562	-97	27 486	18 660	16 284	-12 074	-80	22 790
65 - 74	904 465	12 426	15 016	-6 106	-79	21 256	13 739	16 602	-6 751	-87	23 502
75 -	863 409	8 041	14 891	-1 808	-64	21 060	9 313	17 247	-2 094	-74	24 392
Samtliga	9 232 399	74 707	81 573	-80 676	-345	75 258	8 092	8 836	-8 738	-37	8 152
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	624 667	1 278	4 780	-454	-8	5 596	2 046	7 652	-727	-13	8 958
Totalt (Total)	9 857 066	75 984	86 353	-81 130	-353	80 855					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.20 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2009 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.

Yield on financial capital 2009 for individuals by assessed income from earnings and for capital of deceased persons' estates etc.

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Kapitalvinster netto för förluster	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. cost	Sum tax base
0	2 007 033	2 803	2 355	-1 202	-22	3 935	1 397	1 173	-599	-11	1 960
1 - 20	406 793	987	1 488	-453	-6	2 015	2 426	3 658	-1 114	-15	4 956
20 - 40	199 870	638	1 427	-410	-3	1 651	3 192	7 140	-2 051	-15	8 265
40 - 60	165 191	1 149	1 393	-481	-8	2 053	6 956	8 433	-2 912	-48	12 428
60 - 80	142 708	680	1 383	-562	-3	1 498	4 765	9 691	-3 938	-21	10 497
80 - 100	300 507	1 274	2 134	-859	-9	2 540	4 240	7 101	-2 859	-30	8 452
100 - 120	371 713	1 516	2 673	-1 280	-9	2 900	4 078	7 191	-3 444	-24	7 802
120 - 140	336 815	1 577	2 947	-1 543	-8	2 974	4 682	8 750	-4 581	-24	8 827
140 - 160	363 943	1 718	2 996	-1 957	-8	2 748	4 721	8 232	-5 377	-22	7 553
160 - 180	405 351	1 988	3 456	-2 531	-10	2 903	4 904	8 526	-6 244	-25	7 162
180 - 200	405 279	2 196	3 565	-2 963	-9	2 789	5 418	8 796	-7 311	-22	6 882
200 - 220	405 961	2 229	3 566	-3 511	-10	2 274	5 491	8 784	-8 649	-25	5 602
220 - 240	410 792	2 305	3 526	-4 069	-12	1 750	5 611	8 583	-9 905	-29	4 260
240 - 260	423 293	2 283	3 381	-4 814	-11	839	5 393	7 987	-11 373	-26	1 982
260 - 280	416 580	2 179	3 145	-5 181	-10	132	5 231	7 550	-12 437	-24	319
280 - 300	385 516	2 205	3 284	-5 251	-10	228	5 720	8 518	-13 621	-26	591
300 - 320	341 430	2 352	2 924	-5 084	-10	182	6 889	8 564	-14 890	-29	533
320 - 340	290 123	2 184	2 823	-4 621	-10	376	7 528	9 730	-15 928	-34	1 296
340 - 360	236 669	2 102	2 511	-4 012	-10	591	8 882	10 610	-16 952	-42	2 497
360 - 400	358 952	5 008	5 015	-6 688	-22	3 313	13 952	13 971	-18 632	-61	9 230
400 - 500	431 213	7 342	6 694	-9 545	-33	4 459	17 026	15 524	-22 135	-77	10 338
500 - 1000	382 437	17 622	10 865	-11 343	-66	17 078	46 078	28 410	-29 660	-173	44 656
1000 -	44 230	10 370	8 023	-2 316	-48	16 030	234 456	181 393	-52 363	-1 085	362 401
Samtliga (All)	9 232 399	74 707	81 573	-80 676	-345	75 258	8 092	8 836	-8 738	-37	8 152
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	624 667	1 278	4 780	-454	-8	5 596	2 046	7 652	-727	-13	8 958
Totalt (Total)	9 857 066	75 984	86 353	-81 130	-353	80 855					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.21 Tabell

Skatt på kapital år 2009 för individer efter ålder samt för dödsbon m.m.

Taxes on capital 2009 for individuals by age group and for deceased persons' estates etc.

Ålder Age	Antal individer Number of persons	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastighetsavgift Real estate fee	Nettoskatt på finansiellt kapital Net tax income från financial capital	varav Skatt på kapitalöverskott of which Tax on capital surplus	Skatte- reduktion för underskott Tax reduc- tion for capital deficit	Summa direkt skatt på kapital för individer Sum direct capital tax	Fastighetsavgift Real estate fee	Nettoskatt på finansiellt kapital Net tax income från financial capital	varav Skatt på kapitalöverskott of which Tax on capital surplus	Skatte- reduktion för underskott Tax reduction for capital deficit	Summa direkt skatt på kapital för individer Sum direct capital tax
0 - 17	1 775 689	3	366	367	1	369	2	206	207	1	208
18 - 24	858 379	34	270	565	295	304	40	315	658	344	354
25 - 34	1 130 609	649	-1 302	2 114	3 416	-653	574	-1 152	1 870	3 021	-578
35 - 44	1 288 869	2 039	-412	5 502	5 913	1 627	1 582	-320	4 269	4 588	286
45 - 54	1 204 910	2 376	3 286	7 972	4 686	5 662	1 972	2 727	6 616	3 889	4 699
55 - 64	1 206 069	2 624	8 363	11 607	3 244	10 987	2 176	6 934	9 624	2 690	9 110
65 - 74	904 465	1 907	6 388	7 765	1 376	8 295	2 108	7 063	8 585	1 521	9 171
75 -	863 409	1 110	6 321	6 744	423	7 430	1 286	7 321	7 811	490	8 605
Samtliga (All)	9 232 399	10 741	23 281	42 635	19 355	34 022	1 163	2 522	4 618	2 096	3 685
Andel % (Share, %)		32%	68%	125%	57%						
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	624 667	112	1 674	1 732	57	1 787	179	2 680	2 773	91	2 861
Totalt (Total)	9 857 066	10 853	24 955	44 367	19 412	35 808					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.22 Tabell

Skatt på kapital år 2009 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon m.m.

Taxes on capital 2009 for individuals by assessed earned income and for deceased persons' estates etc.

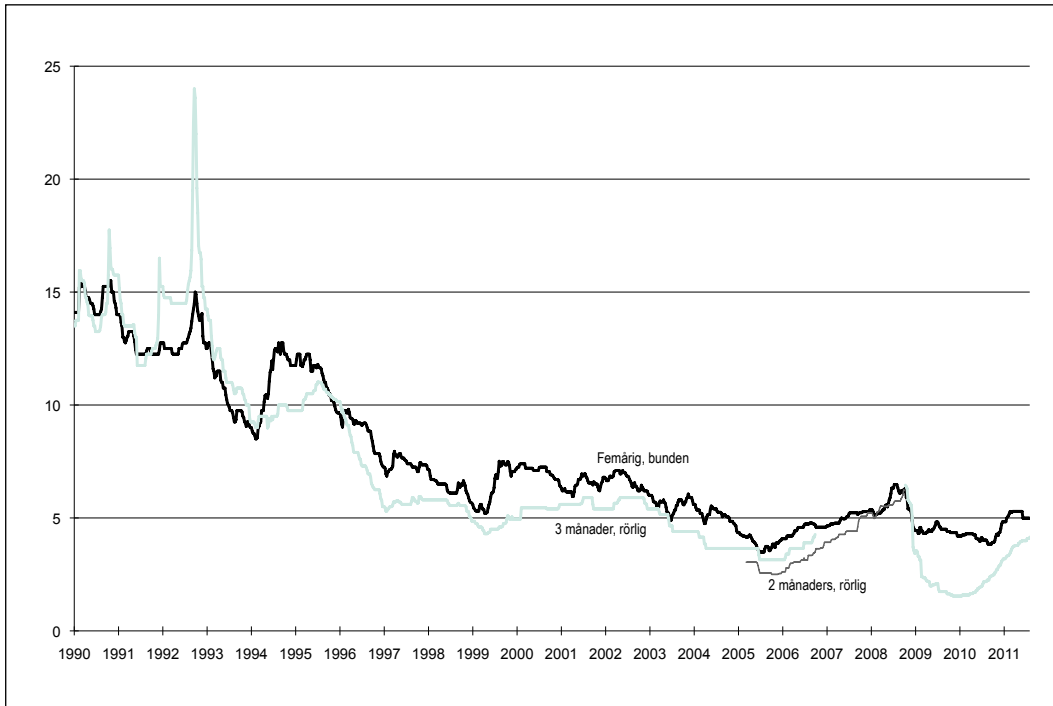
Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastighetsavgift	Nettoskatt på finansiellt kapital	varav Skatt på kapitalöver-skott	of which Skatte-reduktion för underskott	Summa direkt skatt på kapital för individer	Fastighetsavgift	Nettoskatt på finansiellt kapital	varav Skatt på kapitalöver-skott	of which Skatte-reduktion för underskott	Summa direkt skatt på kapital för individer
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Real estate fee	Net tax income from financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate fee	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax
0	2 007 033	154	1 400	1 489	89	1 554	77	698	742	-44	774
1 - 20	406 793	74	696	723	27	770	182	1 711	1 777	-66	1 893
20 - 40	199 870	66	573	601	28	639	330	2 867	3 007	-140	3 197
40 - 60	165 191	73	684	737	53	757	442	4 141	4 462	-321	4 583
60 - 80	142 708	83	492	591	99	576	582	3 448	4 141	-694	4 036
80 - 100	300 507	202	788	981	194	990	672	2 622	3 264	-646	3 294
100 - 120	371 713	275	891	1 212	321	1 166	740	2 397	3 261	-864	3 137
120 - 140	336 815	316	912	1 304	392	1 228	938	2 708	3 872	-1 164	3 646
140 - 160	363 943	389	844	1 351	507	1 233	1 069	2 319	3 712	-1 393	3 388
160 - 180	405 351	498	880	1 540	660	1 378	1 229	2 171	3 799	-1 628	3 400
180 - 200	405 279	568	839	1 615	776	1 407	1 402	2 070	3 985	-1 915	3 472
200 - 220	405 961	604	690	1 605	916	1 294	1 488	1 700	3 954	-2 256	3 187
220 - 240	410 792	631	531	1 601	1 070	1 162	1 536	1 293	3 897	-2 605	2 829
240 - 260	423 293	663	285	1 530	1 245	948	1 566	673	3 615	-2 941	2 240
260 - 280	416 580	669	47	1 410	1 363	717	1 606	113	3 385	-3 272	1 721
280 - 300	385 516	651	74	1 447	1 373	725	1 689	192	3 753	-3 561	1 881
300 - 320	341 430	622	60	1 369	1 309	682	1 822	176	4 010	-3 834	1 997
320 - 340	290 123	565	123	1 304	1 181	688	1 947	424	4 495	-4 071	2 371
340 - 360	236 669	487	183	1 191	1 007	670	2 058	773	5 032	-4 255	2 831
360 - 400	358 952	809	1 008	2 624	1 616	1 817	2 254	2 808	7 310	-4 502	5 062
400 - 500	431 213	1 034	1 389	3 653	2 264	2 423	2 398	3 221	8 471	-5 250	5 619
500 -1000	382 437	1 129	5 147	7 583	2 436	6 276	2 952	13 458	19 828	-6 370	16 411
1000-	44 230	179	4 743	5 173	430	4 922	4 047	107 235	116 957	-9 722	111 282
Samtliga (All)	9 232 399	10 741	23 281	42 635	19 355	34 022	1 163	2 522	4 618	-2 096	3 685
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate and persons not in the national registration)											
	624 667	112	1 674	1 732	57	1 787	179	2 680	2 773	-91	2 861
Totalt (Total)	9 857 066	10 853	24 955	44 367	19 412	35 808					

Källa: SCB. Inkomst- och taxeringsregistret

5.23 Diagram

Villaränta 1990-2011, för rörlig ränta respektive femårig bunden, procent

Lending rate for family houses, 1990 -2011, showing floating interest rate and interest rate for five-year fixed-term loan, percent

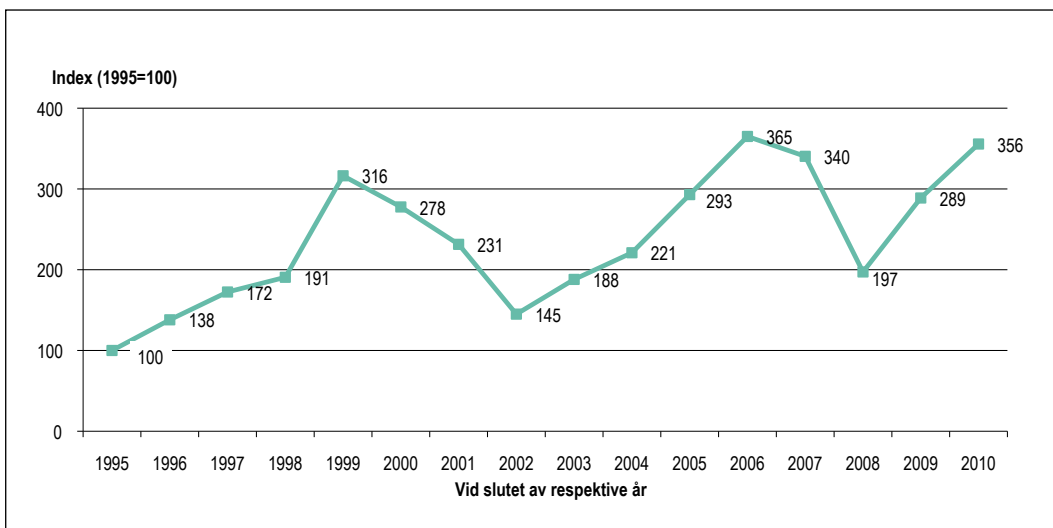

Källa: Boverket, Swedbank

5.24 Diagram

Generalindex på Stockholms fondbörs, aktieindex 29/12 1995=100

The Stockholm Stock Exchange share index, index 29/12 1995=100

Källa: Affärsvärldens hemsida: www.affarsvarlden.se

5.25 Tabell

Normala köp av småhus åren 1982-2010, antal samt köpeskilling, belopp i löpande priser

Normal purchases of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use 1982-2010, numbers and purchase price, amounts in current prices

År Year	Antal försäljningar Number of sales			Köpeskilling, medelvärde, tkr Purchase price, mean value, KSEK		Total köpeskilling, mdkr Total purchase price, BSEK		
	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa	Permanent- bostad	Fritidshus	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa löpande priser
2000	50 946	9 857	60 803	951	596	48,4	5,9	54,3
2001	50 674	9 367	60 041	1 049	637	53,2	6,0	59,1
2002	51 615	9 442	61 057	1 113	679	57,4	6,4	63,9
2003	54 253	9 231	63 484	1 223	792	66,4	7,3	73,7
2004	56 248	9 699	65 947	1 340	838	75,4	8,1	83,5
2005	59 224	10 226	69 450	1 455	916	86,2	9,4	95,5
2006	58 751	9 654	68 405	1 625	1 084	95,5	10,5	105,9
2007	64 221	10 629	74 850	1 782	1 140	114,4	12,1	126,6
2008	56 983	9 090	66 073	1 878	1 213	107,0	11,0	118,0
2009	51 865	8 755	60 620	1 911	1 337	99,1	11,7	110,8
2010	53 869	9 328	63 197	2 022	1 408	108,9	13,1	122,1
Genomsnitt per år (Annual average):								
1982-1989	52 872	12 909	65 781	405	207	21,4	2,7	24,1
1990-1999	47 330	9 982	57 312	642	365	30,4	3,6	34,0
2000-2004	52 747	9 519	62 266	1 140	708	60,2	6,7	66,9
2005-2009	58 209	9 671	67 880	1 725	1 131	100,4	10,9	111,4

Anm. Statistiken över antalet försäljningar av småhus omfattar "vanliga köp" vilket innebär att släktköp och andra speciella köp som inte är representativa för marknadsvärdet är exkluderade.

Källa: SCB Fastighetsprisstatistik

5.26 Tabell

Normala överlåtelse av bostadsrätter 2000-2010, antal samt överlåtelsepriser, belopp i löpande priser. Exkl. nyproduktion.

Normal purchases of condominium apartments 2000-2010, numbers and purchase price, amounts in current prices. Excl. sale of production of new apartments

År	Antal försäljningar	Överlåtelsepris Purchase price		Total köpeskilling, mdkr
		Medelvärde, tkr	Medianpris, tkr	
Year	Number of sales	Mean price, KSEK	Median price, KSEK	Total purchase price, BSEK
2000	72 392	390	173	28,2
2001	72 096	441	225	31,8
2002	76 297	526	295	40,1
2003	81 161	571	360	46,3
2004	84 787	671	455	56,9
2005	89 848	776	530	69,7
2006	92 697	933	650	86,5
2007	99 455	1 117	795	111,1
2008	89 899	1 080	800	97,1
2009	94 717	1 193	880	113,0
2010 prel.	97 546	1 306	990	127,4
Genomsnitt per år (Annual average):				
2000-2004	77 347	526		40,7
2005-2009	93 323	1 023		95,5

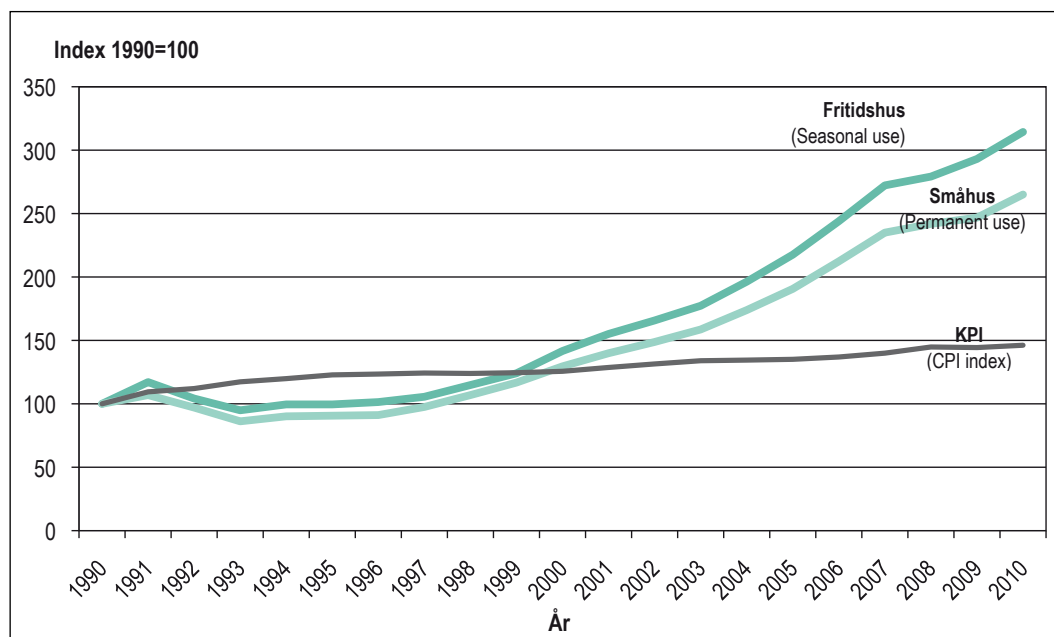
Anm. Underlag för beräkningarna av försäljningspriserna är de kontrolluppgifter som bostadsrättsföreningarna lämnar till Skatteverket i samband med en överlåtelse/försäljning av en bostadsrätt. Statistiken omfattar således endast begagnatmarknaden och inte nyproduktion. I denna redovisning ingår alla försäljningar oavsett lägsta pris upp till ett högsta pris på 20 miljoner kronor. Dock ingår inga överlåtelse som skett genom arv, gåva, bodelning eller liknande. Dessutom ingår bara försäljningar som gjorts av fysiska personer och där hela lägenheten sålts. Det bör påpekas att det är vanskligt att med stöd av siffrorna dra någon slutsats om prisutvecklingen på bostadsrätter. För att kunna göra detta krävs ett bättre mått än enbart medel- eller medianpris vilket inte tar hänsyn till storlek, belägenhet eller andra faktorer som påverkar marknadspriset. Ett kvadratmeterpris går dock inte att beräkna eftersom uppgift om storlek/yta saknas i underlaget.

Källa: SCB:s databaser, boende, byggande, bebyggelse

5.27 Diagram

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1990-2010, index 1990=100

Real estate price index for one- and two-dwelling buildings 1990-2010, index 1990=100

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Ekonomistyrningsverkets hemsida (www.esv.se).
- Inkomstlagarna (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförfordningar).
- Statsbudgetens utfall.
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna).

Skatteverket:

- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).
- De svenska skatternas historia.

Statistiska centralbyrån:

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Hushållens ekonomi":

- Undersökning av Hushållens ekonomi (HEK) med inriktning på inkomster och inkomstfördelning. HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år.
- Inkomststatistik totalräknad. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa inkomst- och förmögenhetsfördelningen för individer och familjer.
- Skatter och taxerade inkomster. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa skatter och taxerade inkomster på individnivå.

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Finansmarknad":

- Finansräkenskaper.

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Boende, byggande och bebyggelse":

- Fastighetspriser och lagfarter
- Fastighetstaxeringar

Boverket:

- Boverkets indikatorer. Utvecklingen på bygg-, bostads- och kreditmarknaden.

Övrigt:

- Fastighetstaxering – precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar (SOU 2000:10).
- Våra skatter? Skattebasutredningen. (SOU 2002:47).
- Reformerade egendomsskatter. Egendomsskattekommittén. (SOU 2004:36).
- Finansdepartementet: Beräkningskonventioner. (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler). Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet.

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	»	280,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	38,000: —
Trosspassevolansafgift	»	19,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	150,000: —
Soldatvakansafgift	»	19,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	150,000: —
Arrendemedel	»	2,100,000: —
Mantalspenningar	»	750,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,500,000: —
Telegrafmedel	»	6,500,000: —
Jernvägstrafikmedel	»	7,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —

säger 27,046,000: —

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel	»	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	300,000: —
Stämpelmedel	»	6,500,000: —
Bränvinstillverkningsskatt	»	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift	»	11,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	8,500,000: —
Tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	»	10,500,000: —

säger 127,290,000: —

summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:t föreslår vidare enligt ofvan nämnda protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad:

 Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på konsumtion och insatsvaror

År 2009	Mdkr	Per invånare, kr	Andel av totala skatter	Andel av BNP
Skatt på arbete	869	93 500	29%	13,8%
Skatt på kapital	160	17 200	11%	5,2%
Skatt på konsumtion och insatsvaror	428	46 000	60%	28,1%
Summa skatter	1 457	156 700		

- De olika skatterna på konsumtion och insatsvaror inbringade år 2009 sammanlagt 428 miljarder kronor eller utslaget per invånare 46 000 kr.
- Skatt på konsumtion och insatsvaror utgjorde år 2009 cirka 29 procent av det totala skatteuttaget och motsvarade 14 procent av BNP.

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, import, försäljning och konsumtion av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten. Punktskatter skiljer sig från mervärdesskatten på så sätt att de oftast är baserade på kvantitet istället för pris.

Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna. Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av prisförändringar, dvs. på priskän-

ligheten (se vidare kapitel 1).

Skatt på konsumtion och insatsvaror är ofta så kallade indirekta skatter. Med detta menas skatter som normalt sett belastar konsumenterna men tas ut och betalas in av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Det finns i regel en administrativ fördel med detta. Antalet skattskyldiga som ska hanteras av skatteadministrationen blir betydligt färre än de som är avsedda att träffas av skatten. Alla punktskatter behöver dock inte vara indirekta skatter. Definitionsmässigt har det ingen betydelse vem som redovisar och betalar in skatten. Ett exempel på en punktskatt som betalas direkt av dem som belastas av den är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på konsumtion och insatsvaror hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Detta innebär att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

För att den gemensamma marknaden ska fungera så effektivt som möjligt och för att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter har man inom EU beslutat om ett antal direktiv, som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna på alkohol, tobak samt energi harmoniseras. Harmoniseringen innebär att skattebaserna definierats på ett enhetligt sätt och att mini-

minivåer fastställts. Det finns dock inga restriktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.3 och 6.3.1.

6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter

Skatterna på konsumtion och insatsvaror uppgick år 2009 till sammanlagt 428 miljarder kronor eller 14 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP)

för det året. Av denna skatteuppbörd hänförs sig 72 procent till mervärdesskatten (momsen) och resterande 28 procent till punktskatterna.

I och med skattereformen 1990-91 breddades underlaget för momsen vilket medförde att skatten på konsumtion och insatsvaror som andel av de totala skatterna ökade till omkring en fjärdedel. De senaste åren har denna andel ökat ytterligare och ligger nu på närmare 30 procent. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.1 Tabell

Skatter på konsumtion och insatsvaror 2000-2009, mnkr

Taxes on consumption and input goods 2000-2009, MSEK and percent

Skatteslag	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Andel av total, %
Nature of tax											Share of total
Mervärdesskatt (VAT)	200 686	209 733	218 604	227 827	238 103	253 252	267 333	287 737	303 432	306 225	72
Punktskatter (Excise duties)	89 767	93 481	96 930	100 837	102 399	107 043	110 208	114 791	118 471	121 340	28
Totalt (Total)	290 454	303 214	315 534	328 664	340 502	360 295	377 542	402 528	421 902	427 564	100
Andel av BNP, % (Share of GDP)	12,8	12,9	12,9	12,9	12,8	13,0	12,8	12,9	13,2	13,8	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2 Mervärdesskatt (moms)

Mervärdesskatten (momsen) föregicks av en allmän varuskatt (omsättningsskatt) som endast togs ut i detaljledet och uppgick till fyra procent av försäljningspriset. Omsättningsskatten ersattes år 1969 av momsen. Vid införandet var momsskattesatsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare

avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 25 procent.

6.2 Tabell

Totala skatter relaterade till skatt på konsumtion och insatsvaror, 1989/90-2009, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on consumption and input goods, 1989/90-2009, BSEK and percent

Budgetår	Totala skatter*	Skatt på konsumtion och insatsvaror	däruv moms**	Andel skatt på konsumtion och insatsvaror av totala skatter, %
Fiscal year	Total tax revenue	Taxes on consumption and input goods	VAT	Taxes on consumption and input goods share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	259	176	27,9
1997	978	253	169	25,9
1998	1 025	267	181	26,1
1999	1 090	278	192	25,5
2000	1 155	290	201	25,1
2001	1 151	303	210	26,3
2002	1 152	316	219	27,4
2003	1 208	329	228	27,2
2004	1 272	341	238	26,8
2005	1 346	360	253	26,8
2006	1 414	378	267	26,7
2007	1 473	403	288	27,3
2008	1 482	422	303	28,5
2009	1 442	428	306	29,6

* Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2008 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och Skatteverkets statistik.

**Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning		
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C	Momsredovisning		
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning		
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	Summa	493

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga

I princip alla varor och tjänster är skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Det finns dock sådant som fortfarande är undantaget från skatteplikt, bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Producenterna av de uppräknade varorna och tjänsterna har inte rätt att dra av den ingående moms. Detta innebär att priset som konsumenten betalar påverkas av den moms producenten betalat till tidigare led. Det finns således en s.k. dold moms även i priset för varor och tjänster som är undantagna från skatteplikt. Ett fåtal varor och tjänster är dock s.k. kvalificerat undantagna från moms. Detta innebär att den som omsätter

sådan vara eller tjänst har rätt till återbetalning av moms på inköp i verksamheten, vilket medför att konsumentpriset inte påverkas av någon moms. Så är fallet för t.ex. receptbelagda läkemedel och flygbränsle.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimnivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent.

I Sverige beskattas bland annat livsmedel och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreläsningar beskattas med sex procent, liksom böcker och tidskrifter samt persontransporter. Som framgår av tabell 6.3 har skattesatsstrukturen förändrats ett flertal gånger sedan skattereformen 1991. Den senaste förändringen gäller transporter i skidliftar, som från och med 2007 beskattas med 6 procent. Tidigare var skattesatsen för sådana transporter 12 procent.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt från 1991 och framåt, procent

VAT rates for 1991 and further, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997-2000	2001	2002-2006	2007-
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Receptbelagda läkemedel, flygbränsle mm (<i>Pharmaceuticals sold on prescription, aviation fuel etc.</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	6	6	6
Transport i skidliftar (<i>Transport in skilifts</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)	0	0	0	0	0	6	6	6	6	6
Bio (<i>cinemas</i>)	-	-	-	-	-	6	6	6	6	6
Konserter, opera, balett mm (<i>concerts, opera and ballet etc.</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Idrott (<i>sports</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Inträde djurparker (<i>Entrance fee zoological gardens</i>)	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Böcker och tidskrifter (<i>Books and magazines</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6

Källa: Skatteverket.

Förslag i budgetpropositionen hösten 2011

I budgetpropositionen föreslås en sänkning av skattesatsen för restaurang- och cateringtjänster från 25 procent till 12 procent. Sänkningen ska dock inte gälla för tillhandahållande av spritdrycker, vin och starköl.

6.2.3 Omvänd skattskyldighet

I vissa fall tillämpas i momssystemet så kallad omvänd skattskyldighet. Detta innebär att det är köparen och inte säljaren som är skattskyldig. Det är alltså köparen som ska redovisa och betala moms när denne köpt en vara eller tjänst. Omvänd skattskyldighet gäller exempelvis vid s.k. gemenskapsinterna förvärv, dvs. vid köp av varor från ett annat EU-land, vid köp av vissa tjänster från andra länder och vid omsättning av byggtjänster mellan företag i byggsektorn.

Gemenskapsinterna förvärv (GIF)

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 medförde införandet av den s.k. inre markna-

den inom EU att mervärdesskatt inte längre får tas ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker dock fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att momsen tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU medförde därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land. Förfarandet innebär att beskattningen av gemenskapsinterna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta görs genom tillämpning av omvänd skattskyldighet på så sätt att köparen får redovisa en förvärvsskatt i sin skattedeklaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & Sohn i Tyskland säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning
Trävaror	500
Fakturasumma	500

Möbelfabriken B säljer till möbelfären C

Faktura till C	Momsredovisning		
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Utgående moms (förvärvsskatt, 25% av 500)	125
Fakturasumma	1 750	Ingående moms	125
		Till staten (350+125-125)	350

Möbelfären C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning		
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143

Kunden D	2 469	Summa	493
-----------------	--------------	--------------	------------

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

Inköp av tjänster från andra länder

Omvänd skattskyldighet gäller även den som köper tjänster från en utländsk företagare och är momsregistrerad i Sverige. Detta gäller de flesta tjänster. Några undantag finns dock, t.ex. vissa kulturella och idrottsliga aktiviteter samt vetenskapliga tjänster.

Omsättning av byggtjänster inom byggsektorn

Sedan 2007 tillämpas omvänd skattskyldighet också inom byggsektorn. Den omvända skattskyldigheten gäller när en byggtjänstentreprenör köper vissa byggtjänster från en underentreprenör, dvs. det gäller situationer där byggföretag säljer tjänster till ett annat byggföretag som i sin tur säljer sådana tjänster. Syftet med reglerna är att motverka fusk där köparen drar av moms som inte redovisas och betalas av säljaren.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kr redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen. För dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning

Redovisning av momsen kan ske på två sätt. Företag med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 miljon kronor per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration får redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Företag med ett beskattningsunderlag över 1 miljon kronor ska redovisa skatten i en särskild skattedeklaration. Små företag redovisar momsen kvartalsvis, vilket innebär en redovisningsperiod om tre månader. För stora företag, med vilket avses företag med ett beskattningsunderlag som överstiger 40 miljoner kronor, är redovisningsperioden en månad. Även små företag kan efter begäran få tillämpa en månadsredovisning.

Små företag ska redovisa och betala momsen senast den 12:e den andra månaden efter redovisningsperioden. För stora företag gäller den 26:e månaden efter redovisningsperioden som betalnings- och deklara-tionsdatum.

Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade juni 2011

Number of enterprises registered for VAT in June 2011

Skattskyldiga Liable to tax	Skattedeklaration Tax return		Helårsredovisning Whole year accounting period	Inkomstdeklaration Income tax return	Totalt Total	
	<40 mnkr redper 3 mån	>40 mnkr redper 1 mån				
Juridiska personer (Legal entities)	169 610	142 303	13 435	23 515	62 273	411 136
Fysiska personer (Private individuals)	92 978	67 955	342	4	450 621	611 900
Totalt (Total)	262 588	210 258	13 777	23 519	512 894	1 023 036

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Under år 2010 uppgick antalet skattedeklarationer med moms till totalt ca 3,5 miljoner. Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen uppgår till cirka 487 000 (se 6.4 Tabell).

Beskattningsunderlaget är inte detsamma som företagets omsättning. Ett exempel på en transaktion som beskattas utan att vara omsättning är varuförvärv från annat EG-land. På motsvarande sätt är försäljning av varor till ett annat EG-land undantaget från moms samtidigt som det naturligtvis är en del av omsättningen. Cirka tre fjärdedelar av alla företag har en omsättning som är mindre än en miljon kronor (6.5 Tabell).

6.5 Tabell

Antalet företag efter omsättningens storlek 2009

Number of enterprises by turnover 2009

Omsättning Turnover	Antal företag Number of enterprises	Andel i procent Share in percent
- 1 mnkr	672 741	75
1 - 10 mnkr	174 510	19
10 - 50 mnkr	35 670	4
50 - 100 mnkr	5 911	1
100 mnkr - 1 mdkr	6 230	1
1 mdkr -	804	0,1
Totalt (Total)	895 866	100

Anm: Antalet företag avser alla som redovisat något momsrelaterat belopp i skattedeklarationen eller inkomstdeklarationen avseende 2008. I omsättningen ingår momspliktig och momsfri omsättning inom Sverige samt omsättning till utlandet.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skatteverket är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har Tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till Skatteverket respektive Tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i 6.6 Tabell påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2009 till cirka 27 miljarder kronor. För kommuner och landsting finns ett liknande kompensationssystem för betald moms. Finansieringen av detta system sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrensnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

6.6 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 2000-2009, mdkr VAT revenues and expenditures 2000-2009, BSEK

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inbetalningar (Ingoing payments)										
Tullverket (<i>Customs authorities</i>)	47,1	46,3	44,9	46,9	43,7	44,4	48,6	52,7	55,2	49,2
Skatteverket (<i>Tax Agency</i>)	307,7	340,7	329,6	334,2	345,8	374,8	488,9	432,8	459,3	444,0
Summa (Sum total)	354,8	387,0	374,5	381,1	389,5	419,1	537,5	485,5	514,4	493,2
Utbetalningar (Outgoing payments)										
Skatteverket (<i>Tax Agency</i>)	158,9	182,2	159,3	158,1	156,4	170,9	275,5	203,6	216,4	190,9
Övriga utbetalningar* (<i>Other payments</i>)	1,0	0,9	2,3	1,1	1,0	1,2	1,7	1,8	1,9	2,2
Summa (Total)	159,8	183,1	161,7	159,2	157,4	172,1	277,2	205,4	218,4	193,1
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (<i>VAT reported in annual income tax returns</i>)	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7	6,6	7,2	7,1	6,1
Övriga betalningar** (<i>Other payments</i>)	..	0,1	0,0	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4	0,3	0,1
Nettouppbörd (Net payments)	200,7	209,7	218,6	227,8	238,1	253,3	267,3	287,7	303,4	306,2

Anm: Beloppen avser för år 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

* Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

** I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I skattedeklarationen redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt skattedeklarationerna för 2010 lämnas i 6.7 Tabell.

Den allra största delen av utgående momsen hänförs till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent. Av den totala utgående momsen redovisas 308 miljarder kronor av köparna, dvs. momsen redovisas enligt någon av de regler om omvänd skattskyldighet som tillämpas inom momssystemet (avsnitt 6.2.3).

6.7 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2010, mdkr

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2010, BSEK

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Nettouppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (<i>Tax rate 25%</i>)	4 281	1 070		
Skattesats 12% (<i>Tax rate 12%</i>)	575	69		
Skattesats 6% (<i>Tax rate 6%</i>)	138	8		
Utgående moms på inköp (omvänd skattskyldighet) (<i>Output tax on purchases [Purchaser liable to VAT]</i>)		308		
Skattefri omsättning (<i>Turnover, tax free</i>)	853			
Omsättning till annat EG-land (<i>Turnover, other EC countries</i>)	817			
Exportomsättning (<i>Turnover, export</i>)	876			
Totalt (Total)	7 539	1 455	1 195	260

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationen. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot 6.5 Tabell ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: SCB

6.2.8 Momsuppbörden per bransch

I 6.8 Tabell har den momsuppbörd som administreras av Skatteverket fördelats efter bransch. Varuhandeln svarar för cirka 40 procent av nettouppbörden, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporte-

ras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärstransaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.8 Tabell

Moms fördelad efter bransch 2010, mnkr VAT according to corporate sector 2010, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax		Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsättning	På inköp (omvänd skattskyldighet)		
	On turnover	On purchases (Pur- chaser liable to VAT)		
A Jordbruk, skogsbruk och fiske (<i>Agriculture, forestry and fishing</i>)	27 581	1 142	27 946	777
B Utvinning av mineral (<i>Mines and quarries</i>)	5 332	367	5 865	-166
C Tillverkning (<i>Manufacturing</i>)	171 990	92 647	289 388	-24 751
D Försörjning av el, gas, värme och kyla (<i>Electricity, gas, steam and hot water plants</i>)	59 975	19 847	58 842	20 980
E Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering (<i>Water works; Sewage plants, waste-disposal plants</i>)	9 404	445	8 347	1 502
F Byggsamhet (<i>Construction industry</i>)	76 096	29 038	75 953	29 181
G Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar (<i>Trade; repair establishments for motor vehicles and motorcycles</i>)	427 794	105 999	428 242	105 551
H Transport och magasinering (<i>Transport and storage companies</i>)	59 793	8 463	58 145	10 111
I Hotell- och restaurangverksamhet (<i>Hotels and restaurants</i>)	19 147	180	12 764	6 563
J Informations- och kommunikationsverksamhet (<i>Information and communication companies</i>)	79 920	15 943	64 506	31 357
K Finans- och försäkringsverksamhet (<i>Financial institutions and insurance companies</i>)	33 944	5 918	36 965	2 897
L Fastighetsverksamhet (<i>Real estate companies</i>)	40 836	2 220	29 714	13 342
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (<i>Professional, scientific and technical companies</i>)	75 440	15 395	62 624	28 211
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (<i>Administrative and support service companies</i>)	33 622	1 743	18 873	16 492
O Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (<i>Public authorities and national defence</i>)	2 453	6 797	398	8 852
P Utbildning (<i>Educational establishments</i>)	6 027	620	3 204	3 443
Q Vård och omsorg; sociala tjänster (<i>Human health and social work establishments</i>)	6 579	354	4 004	2 929
R Kultur, nöje och fritid (<i>Establishments for arts, entertainment and recreation</i>)	4 258	251	4 420	89
S Annan serviceverksamhet (<i>Other service companies</i>)	6 988	156	4 119	3 025
Utan bransch/konkurser (<i>Without corporate sector/bankruptcy</i>)	371	39	394	16
Totalt (Total)	1 147 550	307 564	1 194 713	260 401

Källa: SCB

6.3 Punktskatter

6.3.1 Allmänt om punktskatter

Punktskatter är skatter på specifika varor och tjänster. Till skillnad från de flesta andra typer av skatter har punktskatterna ofta dubbla syften. Förutom det fiskala syftet, att ge inkomster till statskassan, används de ofta som ett ekonomiskt styrmedel. Inom områden där resursanvändningen eller konsumtionen har negativa effekter, t.ex. för miljön eller folkhälsan, kan punktskatterna användas som ett instrument för att korrigera marknaden. Korrigeringen sker på ett ekonomiskt effektivt sätt om skatten avspeglar de s.k. externa kostnader som konsumtionen medför. De negativa aspekterna blir på så sätt inkluderade i priset för den aktuella varan eller tjänsten, och därmed också beaktade när producenterna och konsumenterna fattar sina beslut.

Punktskatternas dubbla funktion gör att de inte enbart är intressanta ur ett statsfinansieringsperspektiv. De bör även betraktas utifrån sin funktion som ekonomiskt styrmedel. Därför presenteras i detta avsnitt

även statistik som speglar utvecklingen av de områden som skatterna är avsedda påverka, t.ex. energiförbrukningen och alkoholkonsumtionen.

Energi- och miljöskatternas andel ökar

I tabellen nedan visas utvecklingen av punktskatterna sedan 1994 fördelad på de viktigaste grupperna. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2010 tillsammans för cirka 60 procent av den totala punktskatteuppbörden. Även fordonsbeskattningens andel har ökat. Övriga punktskatters andel har i motsvarande grad successivt minskat. Importskatternas fiskala betydelse för svenska staten har helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Dessa skatter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

En mer detaljerad redovisning av de enskilda skatterna lämnas i respektive avsnitt nedan.

6.9 Tabell

Samtliga punktskatter efter grupp 1994-2010, mnkr

Revenues from different groups of excise duties 1994-2010, MSEK

År	Skatt på energi	Andra miljörelaterade skatter	Alkohol- och tobaksskatter	Skatt på vägtrafik	Skatt på import	Lotteri- och spel-skatt samt överskott från statlig spelverksamhet	Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm	Totalt
Year	Energy taxes	Environment taxes	Alcohol and tobacco taxes	Tax on road traffic	Import tax	Lottery- and gambling taxes, profits from government owned gambling companies	Tax on advertising, concession fees for TV networks etc	Total
1994	40 383	517	18 933	5 788	5 505	5 039	1 036	77 200
1995	41 432	578	19 007	5 801	4 981	4 895	1 231	77 924
1996	48 031	593	18 669	6 871	3 625	4 134	1 516	83 439
1997	48 617	662	17 644	6 449	3 808	5 288	1 580	84 048
1998	51 348	634	17 583	6 903	3 765	4 796	1 770	86 799
1999	52 040	671	18 116	7 250	3 530	3 345	1 695	86 649
2000	52 464	1 132	18 737	7 691	3 806	4 182	1 756	89 767
2001	54 921	1 615	19 127	7 641	3 643	4 823	1 712	93 481
2002	58 304	1 511	19 531	8 188	3 476	4 511	1 409	96 930
2003	62 211	1 646	19 279	8 327	3 461	4 549	1 365	100 837
2004	63 525	1 457	18 509	8 781	3 787	4 950	1 391	102 399
2005	65 373	1 362	18 211	11 022	4 649	4 897	1 530	107 043
2006	66 281	1 387	19 515	11 784	5 160	4 737	1 343	110 208
2007	66 628	1 374	21 062	13 086	5 884	5 000	1 185	114 219
2008	68 532	1 165	21 512	16 027	5 874	4 905	455	118 471
2009	69 577	735	23 106	16 376	5 151	5 875	519	121 340
2010	72 531	640	23 022	16 400	5 674	6 208	564	125 038

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 2010

Number of enterprises registered for excise duties 2010

Skatteslag	Antal skattskyldiga
Type of tax	Number of taxpayers
El (<i>Electricity</i>)	1 129
Olja, gasol och metan* (<i>Oil, liquified petroleum gas and methane*</i>)	213
Bensin* (<i>Petrol*</i>)	29
Svavel (<i>Sulphur</i>)	174
Råttalolja (<i>Crude tall oil</i>)	18
Alkohol* (<i>Alcohol*</i>)	698
Tobak* (<i>Tobacco*</i>)	60
Naturgrus (<i>Natural gravel</i>)	567
Deponering av avfall (<i>Deposition of waste</i>)	123
Bekämpningsmedel (<i>Pesticides</i>)	40
Trafikförsäkringsavgift (<i>Third party liability insurances</i>)	46
Reklam (<i>Advertising</i>)	4 797
Spel (<i>Gambling</i>)	217
Vinstsparande (<i>Prizes from savings</i>)	2
Lotteri (<i>Lottery</i>)	1

*Antalet avser registrerade användare (Number of forwarders)

Källa: Skatteverket

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 8 000 näringsidkare, varav över hälften är registrerade för reklamskatt. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

I 6.11 Tabell visas antalet skattskyldiga för vissa punktskatter efter storleken på den totala skatteuppbörden. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt. Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för 98 procent av skatteuppbörden.

Varorna beskattas i det land där de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Reglerna innebär att varorna kan cirkulera fritt mellan medlemsländerna utan gränskontroller och beskattningskon-

sekvenser. Beskattningen inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. För detta ändamål har det skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (6.12 Tabell). Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare, eller i deras ställe skatterepresenteranter, tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglerna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineraloljeprodukter gäller att skatt då även tas ut i Sverige.

6.11 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter fjärde kvartalet 2010 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2010 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on			
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	140	21	953	72
1-5	46	3	33	6
5-10	10	1	14	1
10-25	17	2	14	2
25-50	13	0	15	0
50-100	6	0	8	0
100-	7	7	8	1
Totalt (Total)	239	34	1 045	82

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.12 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2010

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2010

Vara Good	Upplagshavare Warehousekeepers	Upplag Warehouses	Reg varumottagare Reg traders
Mineraloljor (<i>Mineral oil</i>)	213	1 450	17
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	703	1 406	347
Tobak (<i>Tobacco</i>)	60	190	7
Bensin (<i>Petrol</i>)	28	190	3
Totalt (Total)	1 004	3 236	374

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energiskatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. De olika energiskatterna kan lite grovt delas in i fiskala och resursstyrande skatter. Till resursstyrande skatter räknas koldioxid- och svavelskatterna. Den allmänna energiskatten betraktas normalt som en fiskal skatt, trots att även den till viss del har fått en resursstyrande utformning.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja för fordonstrift infördes 1937. Konsumtionsskatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya

skattekomponenter i form av koldioxidskatt och svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre. Exempelvis har koldioxidskatten fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten i syfte att öka den allmänna miljöstyrningen.

Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

6.13 Tabell

Uppbörd av energiskatter 1994-2010, mnkr Revenues from energy taxes 1994-2010, MSEK

År	Bensinskatt*	Allmän energiskatt	Särskild skatt på elkraft från kärnkraftverk	Skatt på viss elkraft**	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Skatt på råttallolja	Summa energiskatt
Year	Petrol tax*	General energy tax	Nuclear power tax	Tax on electricity from certain sources**	CO ₂ tax	Sulphur tax	Tax on crude oil	Total energy tax
1994	22 030	10 239	137	817	6 943	217	-	40 383
1995	1 711	27 456	133	908	11 078	146	-	41 432
1996	-2	30 371	974	1 423	15 053	212	-	48 031
1997	-	34 212	1 478	194	12 599	134	-	48 617
1998	-	36 900	1 537	-	12 796	115	-	51 348
1999	-	37 552	1 553	-	12 811	104	20	52 040
2000	-	38 389	1 726	-	12 245	75	30	52 464
2001	-	36 512	1 841	-	16 457	81	29	54 921
2002	-	36 979	1 796	-	19 373	131	24	58 304
2003	-	36 474	1 824	-	23 753	136	24	62 211
2004	-	35 357	1 860	-	26 193	93	22	63 525
2005	-	37 664	1 804	-	25 810	74	21	65 373
2006	-	38 244	3 198	-	24 743	80	16	66 281
2007	-	38 246	3 238	-	25 088	56	1	66 628
2008	-	38 791	3 975	-	25 745	20	1	68 532
2009	-	40 064	3 394	-	26 085	39	-5	69 577
2010	-	41 152	3 997	-	27 334	48	0	72 531

Anm: Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Bensinskatten är från och med 1996 inkluderad i den allmänna energiskatten (From 1996 the petrol tax is included in the general energy tax).

** Den särskilda produktionskatten på elkraft ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (The tax on electricity from certain sources was in 1997 replaced by a real estate tax).

Källa: Ekonomistyrningsverket

Energiskatt på bränslen

Bränslen beskattas med flera olika skatter. Förutom allmän energiskatt och koldioxidskatt påförs svavelhaltiga bränslen en särskild svavelskatt. Storleken på det totala skattebeloppet styrs av många faktorer, såsom bränslets miljömässiga egenskaper, till vad det används och av vem.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt.

Tidigare beskattades även hushållsavfall som förbrändes för uppvärmning som ett bränsle. Denna skatt slopades 2010.

Koldioxid- och svavelskatterna beräknas utifrån en enhetlig grund. Koldioxidskat-

ten utgår med 105 öre per kilo utsläppt koldioxid. Svavelskatten uppgår för kol och torv till 30 kr per kilo utsläppt svavel och för olja till 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel i oljan.

Den allmänna energiskatten baseras inte på energivärdet eller efter någon annan enhetlig princip. Den allmänna energiskatten på bensin och dieselolja styrs dock av en miljöklassning, som bland annat bygger på bränslets innehåll av vissa kemiska ämnen och av dess kokpunkt. Eldningsolja miljöklassas inte på samma sätt. Anledningen är att förbränningen i dagens värme pannor är så effektiv att den miljömässiga skillnaden är liten mellan olika slags oljor. För att dieseloljan ska kunna skiljas från eldningsolja färgmärks den senare, lägbeskattade oljan.

6.14 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl. moms 2011 General energy and environmental duties for fuel excl. VAT 2011

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ₂ tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	3,06	2,44	5,50
alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,37	2,44	3,81
miljöklass 2 (environmental class 2)	3,09	2,44	5,53
annan bensin (other petrols)	3,81	2,44	6,25
Olja(Oil)			
för drift av motordrivet fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämnerna), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	1,524	3,017	4,541
miljöklass 2 (environmental class 2)	1,786	3,017	4,803
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,924	3,017	4,941
för andra ändamål, t.ex. uppvärmning (med märkämnerna), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)			
	797	3 017	3 814
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	2 222	2 222
för annat ändamål (for other purposes)			
	1 024	3 174	4 198
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 581	1 581
för annat ändamål (for other purposes)			
	880	2 259	3 139
Kol och koks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
	605	2 625	3 230
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil, SEK/m ³)			
	3 814	-	3 814

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

För företag inom tillverkningsindustrin, växthusnäringen samt jordbruks-, skogsbruks och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag är energiskatt och koldioxidskatt reducerad till 30 procent av annars gällande skatt. Detta innebär att koldioxidskatt utgår med cirka 32 öre per kilo utsläppt koldioxid (6.15 Tabell). Industrianläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter av koldioxid medges skattebefrielse med 70 procent av koldioxidskatten och 100 procent av energiskatten.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Så-

dan nedsättning medges, efter ansökan till beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.¹

För råtallolja som används som bränsle gäller särskilda regler. Trots att råtallolja är ett biobränsle omfattas det inte av undantaget från energibeskattnings. Motivet för detta är näringspolitiskt. Syftet är att hålla ner efterfrågan på råtallolja som bränsle. En ökad efterfrågan skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råtallolja som råvara.

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

¹ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 1,2 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned ytterligare. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.15 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl. moms 2011

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2011

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Type of fuel	Energy tax	CO ₂ tax	Total tax
Olja (med märkämmen) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	239	905	1 144
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas)	307	952	1 259
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (Natural gas and methane)	264	678	942
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)	182	788	969
Råtalolja, kr/m ³ (Crude tall oil)	1 144	0	1 144

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den.

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effektskatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorernas termiska effekt och utgår med 12 648 kr per megawatt och månad. Tidigare betalades även en produktions-skatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna är numera ersatt av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln var 2009 568 tWh inklusive en nettoimport av el om 5 tWh (6.17 Tabell). Olja och kärnkraft stod för de största andelarna, följt av biobränsle och vattenkraft.

Sedan 1970 har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. Tillförseln av råolja och oljeprodukter har minskat med 47 procent. Nettoproduktionen av el har ökat med cirka 126 procent genom utbyggnad av kärnkraften och även vattenkraften. Tillförseln av biobränslen har ökat med 195 procent, medan kol och koks har minskat.² Andelen förnybara energikällor i den totala energitillförseln uppgick år 2009 till cirka en tredjedel. Till de förnybara energikällorna räknas bl.a. biobränslen, vatten- och vindkraft.

6.16 Tabell

Skattesatser för elkraft 2011, öre/kWh

Excise duties for electric power 2011, öre/kWh

Ändamål	Södra Sverige*	Norra Sverige**
Purpose	Southern Sweden	Northern Sweden
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	28,3	18,7
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0,5	0,5

*Med "Södra Sverige" avses alla kommuner som inte ingår i det område som beskrivs som "norra Sverige" nedan.

** Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

Källa: Skatteverket

² Energimyndigheten, Energiläget 2010

6.17 Tabell

Sveriges energitillförsel efter energislag 2009, tWh

Energy supply in Sweden according to source 2009, tWh

Energislag	tWh
Source of energy	twh
Råolja och oljeprodukter (<i>Crude oil and oil products</i>)	183
Kärnkraft (<i>Nuclear power</i>)	149
Biobränslen, torv m m (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	127
Vattenkraft (<i>Hydroelectric power</i>)	66
Kol och koks (<i>Coal and coke</i>)	18
Naturgas, stadsgas (<i>Natural gas</i>)	13
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (<i>Heat pumps in district heating plants</i>)	5
Vindkraft (<i>Wind power</i>)	2
Nettoimport av el (<i>Net import of electricity</i>)	5
Totalt (Total)	568

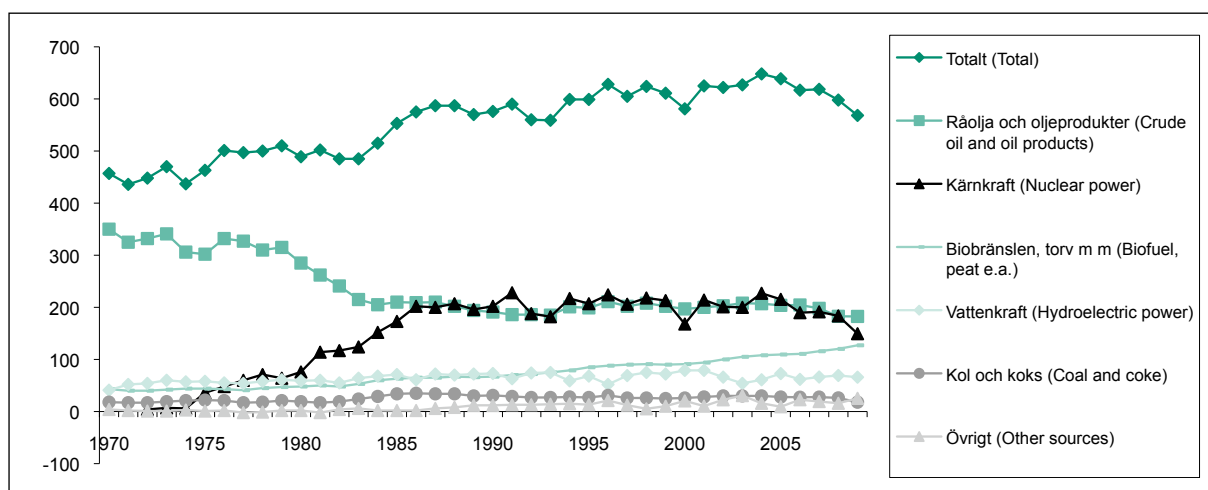
Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl. energiomvandlingsförluster.
TWh = Terrawatt-timmar, d.v.s. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2010

6.18 Diagram

Sveriges energitillförsel efter energislag 1970-2009, tWh

Energy supply in Sweden according to source 1970-2009, tWh

Källa: Statens Energimyndighet, Skatteverkets bearbetning

I 6.19 Tabell visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av distributions- och omvandlingsförluster, 143 tWh, samt användning för icke energiändamål, 16 tWh.

Oljeprodukter står för 36 procent och el för 30 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 410 tWh. Övriga energislag har mindre betydelse.

Bostäder och service förbrukar cirka 36 procent av den totala energin, medan industrin förbrukar cirka 33 procent. Resterande 31 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. I både bostadssektorn och industrin är el det viktigaste energislaget. I industrin är dock biobränslen det viktigaste energislaget, något större än el. Inom transportsektorn kommer nästan all energianvändning från oljeprodukter.

6.19 Tabell

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2009, tWh

Final energy consumption according to energy source and community sector 2009, tWh

Energislag	Bostäder, service m.m.	Industri	Transporter	Totalt
Energy source	Housing, service e.a	Industry	Transports	Total
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	13,3	13,5	119,1	145,9
El (<i>Electricity</i>)	72,9	48,8	2,9	124,6
Biobränsle, torv mm (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	15,0	50,9	-	65,9
Fjärrvärme (<i>District heating</i>)	46,0	5,9	-	51,8
Kol, koks (<i>Coal, coke</i>)	-	9,8	-	9,8
Naturgas och stadsgas (<i>Natural gas and gasworks gas</i>)	1,9	4,9	0,3	7,0
Förnybara drivmedel (<i>Renewable motor fuels</i>)	-	-	4,6	4,6
Totalt (Total)	149,0	133,8	126,8	409,6

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2010

Energiskatternas fördelning

Av de totala energiskatternas 72,5 miljarder kronor hänförs sig större delen till skatter på bensin och olja (6.20 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av den totala skatten.

Av de olika skatteslagen svarar den all-

männa energiskatten för 45,1 miljarder kronor, cirka 60 procent av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 27,3 miljarder kronor. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 48 miljoner kronor, motsvarar endast 0,07 procent av den totala energiskatten.

6.20 Tabell

Uppbörd av energiskatter efter energi- och skatteslag 2010, mnkr

Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2010, MSEK

Energislag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Totalt
Energy source	Energy tax	CO ₂ tax	Sulphur tax	Total
Bensin (<i>Petrol</i>)	13 479	10 671		24 150
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	6 524	15 304		21 828
Råtallolja (<i>Crude tall oil</i>)	0			
Övriga bränslen (<i>Other fuels</i>)	88	1 360		1 448
Samtliga bränslen (<i>All fuels</i>)			48	48
Elkraft (<i>Electricity</i>)	21 061			21 061
Produktionsskatt el från kärnkraftverk (<i>Nuclear power tax</i>)	3 997			3 997
Totalt (Total)	45 149	27 334	48	72 531

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.21 Tabell
Exempel på elpris juni 2011
(nätavgifter tillkommer), öre/kWh och
procent
Example of electricity price June 2011
(supply network fees are not included),
öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent
	Öre/kWh	Percent
Elpris exkl skatt (Electricity price, excl tax)	51,70	52
Energiskatt (Energy tax)	28,30	28
Moms (VAT)	20,00	20
Konsumentpris (Consumer price)	100,00	100

Källa: Skatteverket

6.22 Tabell
Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri)
juni 2011, kr
Example of petrol price (95 octane,
lead-free) June 2011, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (Price excl tax)	5,45	40
Energiskatt (Energy tax)	3,06	22
Koldioxidskatt (CO ₂ tax)	2,44	18
Moms (VAT)	2,74	20
Pris per liter (Price per litre)	13,69	100

Källa: Skatteverket

Skatter och andra styrmedel i det
internationella miljöarbetet

I februari 2005 trädde det så kallade Kyotoprotokollet i kraft. Kyotoprotokollet är en överenskommelse mellan ett stort antal länder om en gemensam minskning av utsläppen av växthusgaser, till vilka bland annat koldioxid räknas. Hittills har 193 länder skrivit på avtalet. USA, som står för cirka en femtedel av världens koldioxidutsläpp³, har dock valt att ställa sig utanför uppgörelsen.

Kyotoprotokollet är indelat i olika åtagandeperioder. Under den första åtagandeperioden som löper mellan åren 2008 och 2012 ska industriländerna minska sina utsläpp med 5,2 procent jämfört med 1990 års utsläppsnivå.

EU har varit pådrivande för att skärpa utsläppsminskningarna ytterligare för kommande åtagandeperioder. Medlemsländerna i EU har enats om att minska sina

utsläpp av växthusgaser med 30 procent till år 2020 under förutsättning att andra industriländer förbinder sig till jämförbara minskningar. I avvaktan på en global uppgörelse åtar sig EU att minska utsläppen med minst 20 procent till år 2020. Sverige har som nationellt mål att minska klimatutsläppen med 40 procent till år 2020.

För att minska klimatutsläppen används bland annat ekonomiska styrmedel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattestrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert. Utöver skatterna har det på senare år införts ett antal alternativa styrmedel.

Ett exempel på ett sådant styrmedel är systemet med elcertifikat som skapats till stöd för elproduktion med förnybar energi. Systemet fungerar på så sätt att producenterna av förnybar el tilldelas ett antal certifikat. Elanvändarna måste sedan köpa dessa certifikat motsvarande en viss andel av konsumtionen. Inkomsterna från certifikaten tillfaller producenterna, som på så sätt får en extra ersättning för produktionen av den förnybara elen. I systemet ingår också en handel med elcertifikat, vilket medför att det skapas ett marknadsbaserat pris och på sikt en stimulans till effektivare produktion av förnybar el.

Ett annat system för begränsning av koldioxidutsläpp är den marknad för handel med utsläppsrätter som 2005 startade i EU. Systemet fungerar så att varje medlemsland får en utsläppskvot att fördela bland de anläggningar som berörs av systemet.⁴ Innehavarna av utsläppsrätterna kan sedan antingen välja att utnyttja sin rätt till utsläpp eller att sälja den på den marknad som inrättats. Tanken med detta är att utsläppsbegränsningarna ska ske där det kan göras till lägsta kostnad. Den utsläppsrättsinnehavare som kan minska sina utsläpp till ett lägre pris än vad utsläppsrätten är värd, säljer sin rätt. Den som å andra sidan inte kan reducera sina utsläpp till en kostnad under marknadspriset för en utsläppsrätt kan istället köpa en sådan, om så skulle behövas. Handeln med utsläppsrätter är således tänkt att styra koldioxidutsläppsreduceringarna på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

³ EIA, Energy Information Administration, www.eia.doe.gov

⁴ Systemet omfattar utsläpp av koldioxid från större förbränningsanläggningar inom industrin, kraft- och värmeverk, oljeraffinaderier samt anläggningar som producerar och bearbetar järn, stål, glas, glasfiber, cement, keramik, papper och pappersmassa.

Sveriges utsläpp av växthusgaser

I 6.23 Diagram visas de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden 1990-2009 uttryckt i koldioxidekvivalenter.⁵ Utsläppen har varierat mellan 78 miljoner ton (1996) och 60 miljoner ton (2009). Variationen mellan åren beror till viss del på förändringar i nederbörds mängd och vintertemperatur. Sett över en längre tidsperiod visar dock utsläppen nedåtgående trend sedan 1996. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år varit lägre än under basåret 1990. Utsläpps förändringarna varierar dock mellan olika samhällssektorer. När det gäller energiförsörjning så har utsläppen minskat betydligt sedan 1990. Orsakerna är bland annat en övergång från uppvärmning med olja till fjärrvärme, värmepumpar och biobränslen. Även utsläppen från jordbruket och avfallshantering är på nedåtgående. Industrins utsläpp förändrades endast marginellt fram till 2008 men minskade därefter kraftigt som en

följd av lågkonjunkturen. Nedgångarna uppvägs dock till en del av en fortlöpande ökning av vägtrafikens utsläpp. Utsläppen från internationell flyg- och sjötrafik är inte medräknade i statistiken. Dessa utsläpp ökar stadigt.⁶

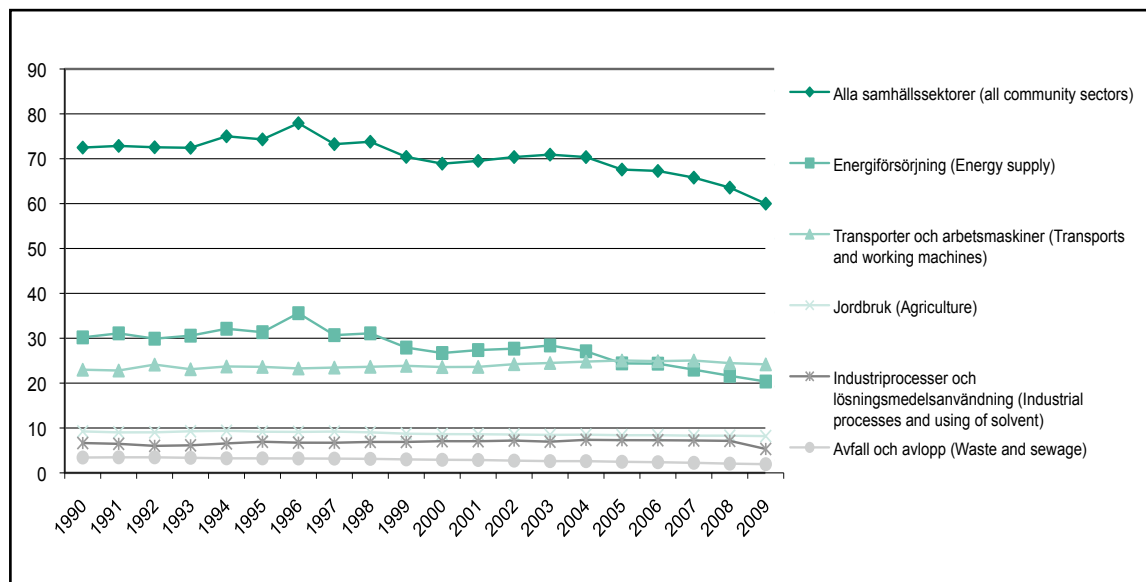
Förslag i budgetpropositionen hösten 2011

Koldioxid- och energiskattesatserna på bränslen och energiskattesatsen för el räknas om motsvarande konsumentprisindex. Det innebär att koldioxidskatten för bensin miljöklass 1 ökar med 7 öre per liter, för diesel miljöklass 1 ökar den med 8,3 öre per liter och för eldningsolja med 83 kr per kubikmeter. Energiskatten för bensin miljöklass 1 ökar med 8 öre per liter, för diesel miljöklass 1 ökar den med 4,2 öre per liter och för eldningsolja med 22 kr per kubikmeter. Energiskatten för el ökar med 0,7 öre per kWh i södra Sverige och med 0,5 öre i norra Sverige.

6.23 Diagram

Utsläpp av växthusgaser i Sverige 1990-2009 per samhällssektor uttryckt i koldioxidekvivalenter*, miljarder ton

Emissions of greenhouse gases in Sweden 1990-2009 per community sector, CO₂ equivalents, billion tonnes

*Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser. I statistiken räknas som växthusgas förutom koldioxid även metan, dikväveoxid (lustgas) och sex olika fluorerade gaser.

Källa: Naturvårdsverket

⁵ Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser.

⁶ Naturvårdsverket, Miljövärdportalen (www.miljomal.nu)

6.3.3 Andra miljörelaterade skatter

Vid sidan av energiskatterna finns ett antal skatter som är mer eller mindre miljörelaterade. Skatt på bekämpningsmedel betalas av den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar ämnen som är avsedda att skydda mot skador förorsakade av växter, djur, bakterier eller virus. Naturgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Skatten uppgår till 13 kr per ton naturgrus som tas ut. Avgifter till Kemikalieinspektionen betalas för den prövning och tillsyn som görs av dem som tillverkar eller importerar vissa kemiska produkter. Denna avgift redovisades tidigare i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från 2006 behandlas den som en skatt. Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. Skatten är för närvarande 435 kr per ton avfall som deponeras. Skatt mot försurning tas inte ut genom något särskilt

förfarande. Den är en överföring av en del av energiskatten till en särskild inkomstitel i statsbudgeten. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte ansågs överensstämma med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

Skatten på gödselmedel slopades den 1 januari 2010. Skatten betalades av den som tillverkade eller importerade ämnen som enligt lagen var att betrakta som gödsel.

6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Alkohol- och tobaksskatterna har både folkhälsopolitiska och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälsopolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

6.24 Tabell

Uppbörd av vissa miljörelaterade skatter 1994-2010, mnkr
Revenues from environment taxes 1994-2010, MSEK

År	Skatt på gödsel och bekämpningsmedel	Skatt på naturgrus	Avgifter till Kemikalieinspektionen*	Skatt på avfall	Särskild skatt mot försurning	Miljöskatt på inrikes flyg	Totalt
Year	Fees on fertilizers and biocides	Natural gravel tax	fees to The Swedish Chemicals Agency*	Tax on waste	Acidification tax	Fees on domestic flights	Totalt
1994	183	-	..	-	63	271	517
1995	332	-	..	-	69	177	578
1996	343	58	..	-	64	128	593
1997	427	121	56	-	58	-	662
1998	389	129	59	-	58	-	634
1999	399	145	62	-	65	-	671
2000	434	125	56	816	56	-355	1 132
2001	428	126	63	945	54	-	1 615
2002	366	114	64	907	60	-	1 511
2003	437	189	62	902	56	-	1 646
2004	370	202	67	765	53	-	1 457
2005	406	200	66	635	55	-	1 362
2006	376	251	67	646	48	-	1 387
2007	386	261	66	609	51	-	1 374
2008	455	254	71	333	52	-	1 165
2009	249	189	69	189	40	-	735
2010	85	173	35	289	57	-	640

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Avgifter till Kemikalieinspektionen redovisades t.o.m.2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Fees to The Chemicals agency were earlier accounted as public fees. From the fee is accounted as a tax on consumption and intermediate goods)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.25 Tabell

Uppbörd av alkohol- och tobaksskatter 1994-2010, mnkr Revenues from alcohol and tobacco taxes 1994-2010, MSEK

År	Skatt på öl	Skatt på vin	Skatt på spritdrycker	Skatt på mellanklass-produkter	Summa alkoholskatt	Systembolagets överskott*	Tobaksskatt	Privatinförsel av alkohol och tobak**	Summa alkohol- och tobaksskatt
Year	Tax on beer	Tax on wine	Tax on ethyl alcohol	Tax on intermediate products	Total tax on alcohol	Profits on alcohol monopoly retailing*	Tobacco tax	Private import of alcohol and tobacco**	Alcohol and tobacco taxes total
1994	3 228	2 971	5 376	-	11 575	77	7 281	-	18 933
1995	3 162	2 901	5 483	-	11 546	215	7 246	-	19 007
1996	3 406	3 233	4 907	-	11 546	39	7 084	-	18 669
1997	2 079	3 094	4 686	-	9 859	90	7 695	-	17 644
1998	2 142	2 998	4 674	148	9 962	115	7 506	-	17 583
1999	2 430	3 313	4 723	133	10 599	122	7 396	-	18 116
2000	2 399	3 483	4 888	125	10 895	50	7 792	-	18 737
2001	2 381	3 635	4 861	127	11 004	80	8 043	-	19 127
2002	2 593	3 300	5 028	163	11 085	80	8 366	-	19 531
2003	2 599	3 330	4 794	234	10 957	80	8 242	-	19 279
2004	2 504	3 331	4 210	203	10 247	80	8 181	-	18 509
2005	2 549	3 407	3 921	187	10 064	90	8 056	-	18 211
2006	2 710	3 645	4 151	181	10 687	210	8 617	1	19 515
2007	2 773	3 818	4 249	183	11 023	296	9 742	1	21 062
2008	3 131	3 902	4 163	192	11 387	201	9 926	-1	21 512
2009	3 271	4 255	4 436	194	12 156	345	10 604	1	23 106
2010	3 219	4 411	4 324	177	12 132	302	10 588	0	23 022

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Systembolagets överskott redovisades under perioden 2003-2005 i statsbudgeten bland övriga utdelningar på statens aktier. Före och efter denna period redovisades och redovisas överskottet som skatt på konsumtion och insatsvaror. (The profit from the alcohol monopoly was during the period 2003-2005 accounted as dividend on state owned shares. Before and after that period the profit is accounted together with other excise duties)

**Skatt på privatinförsel av alkohol och tobak redovisades tidigare som en importskatt (tabell 6.40) (Taxes on alcohol and imports were earlier accounted as taxes on imports [table 6.40])

Källa: Ekonomistyrningsverket

Skatten på alkohol

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.26 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkohol-drycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För sprit-drycker är skattesatsen 253 kr per liter, för vin 30 kr per liter medan den för öl är 16 kr per liter.

Försäljningen av alkohol

Den beskattade försäljningen av alkohol har varierat en hel del under den senaste

15-årsperioden. År 1988 såldes alkohol motsvarande 6,4 liter ren alkohol per person och år. Under den efterföljande tioårsperioden minskade försäljningen till som lägst 5,8 liter. Från denna nivå steg försäljningen till 6,9 liter år 2003. Efterföljande år minskade försäljningen återigen till 6,5 liter per år. Minskningen berodde till stor del på att det svenska undantaget från EU:s införselbestämmelser upphörde, samtidigt som grannländerna Finland och Danmark kraftigt sänkte beskattningen av spritdrycker. De senaste åren har dock försäljningen ökat kraftigt. Totalt såldes år 2009 alkohol motsvarande 7,4 liter ren alkohol per person.

Alkoholförsäljningens fördelning på olika drycker har förändrats kraftigt under den senaste femtonårsperioden. Både

6.26 Tabell

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2011, kr

Excise duties on alcohol 1995-2011, SEK

	Volympro- cent alkohol Percentage of alcohol by volume	1995	1996	1997	1998-2001	2002-2007	2008-
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	7,58	7,58
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	11,20	11,20
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	15,41	15,41
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	22,08	21,58
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,66
	>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,66

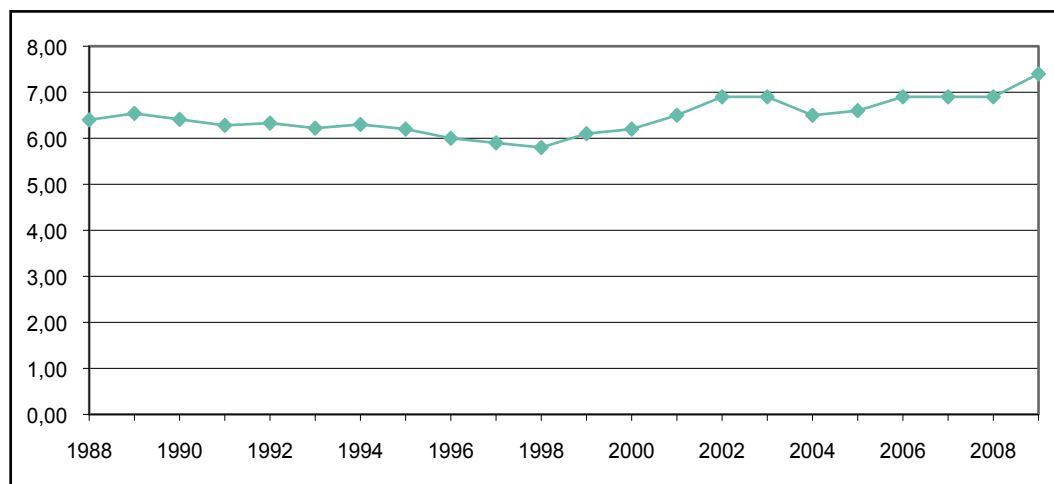
* T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Skatteverket

6.27 Diagram

Försäljning av alkohol 1988-2009, liter 100% alkohol per invånare över 15 år

Sales in alcohol 1988-2009, litres 100% alcohol per head of pop. aged 15 and more

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

starkölsförsäljningen och vinförsäljningen har mer än fördubblats sedan 1988, medan försäljningen av spritdrycker under samma tid har minskat med cirka en tredjedel.

Systembolagets försäljningsstatistik för 2010 visar på en fortsatt ökad försäljning

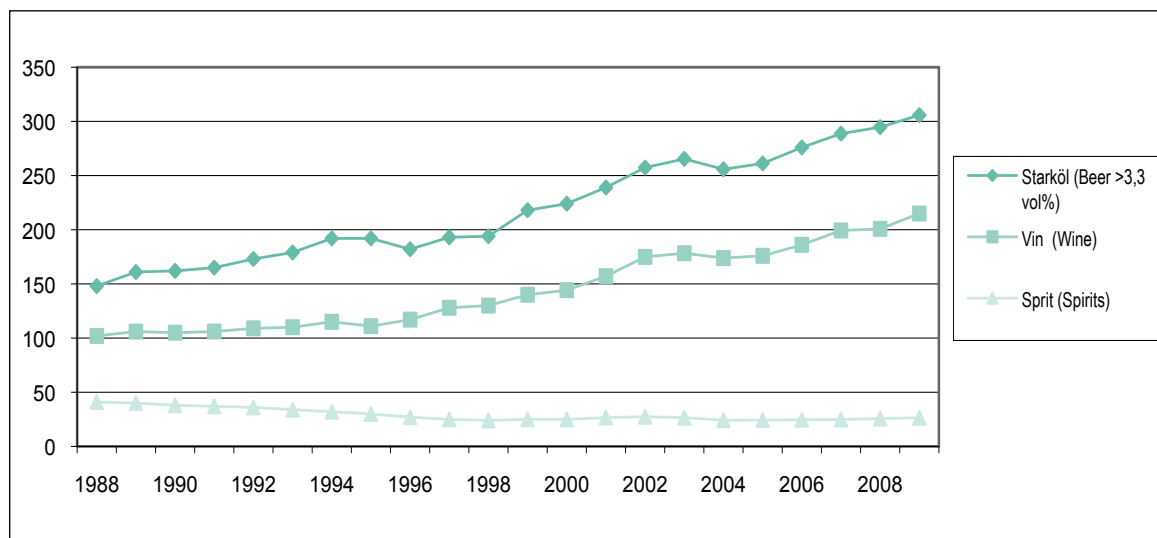
av vin, men en liten minskning av försäljningen av både öl och sprit. Sammantaget har Systembolagets försäljning 2010 omräknad till ren alkohol ökat med 1,4 procent jämfört med 2009.⁷

⁷ Systembolagets försäljningsstatistik

6.28 Diagram

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2009, miljoner liter

Sales in alcoholic beverages 1988-2009, millions of litres

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.29 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %), augusti 2011, kr

Example of liquor price (700 ml, 40 %) August 2011, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	42,81	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140,39	62
Moms (VAT)	45,80	20
Konsumentpris (Consumer price)	229,00	100

Källa: Skatteverket

6.31 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2 volym % alkohol), augusti 2011, kr

Example of beer price (500 ml, 5,2 % alc. by volume), August 2011, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	7,12	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	4,32	30
Moms (VAT)	2,86	20
Konsumentpris (Consumer price)	14,30	100

Källa: Skatteverket

6.30 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), augusti 2011, kr

Example of wine price (750 ml, 12 % alc. by volume), August 2011, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,82	57
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,19	23
Moms (VAT)	14,00	20
Konsumentpris (Consumer price)	70,00	100

Källa: Skatteverket

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktenhet medan cigarrer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigarett består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Skattesatsstrukturen för cigarett ändrades från 2011 så att styckeskatten numera utgör den dominerande delen av skatten. Samtidigt infördes en indexering av skatten så att den fortsättningsvis kommer att anpassas till konsumentprisindex.

6.32 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2011

Excise duties on tobacco 1995-2011

	1995	1996	1997	1998-01-- 1998-07	1998-08-- 2002	2003	2004- 2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Cigaretter (Cigarettes)													
Per styck (kr) (Each [SEK])	0,75	0,53	0,66	0,85	0,2	0,2	0,2	0,2	0,28	0,31	0,31	0,31	1,27
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)	-	15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	1
Alternativt:													
Minimiskatt per styck (öre) (Minimum duty each [öre])	-	-	-	-	-	84	86	98	1,14	1,24	1,27	1,29	-
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (Cigars and cigarillos, each [öre])													
	35	35	44	56	56	56	56	56	1,12	1,12	1,12	1,12	1,12
Tobak (kr/kg) (Tobacco [SEK/kg])													
	384	384	489	630	630	630	630	770	975	1 560	1 560	1 560	1 560
Snus kr/kg (Moist snuff [SEK/kg])													
	75	75	96	123	123	123	123	123	246	336	336	336	336
Tuggtobak kr/kg (Chewing tobacco [SEK/kg])													
	123	123	156	201	201	201	201	201	402	402	402	402	402

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Skatteverket

6.33 Tabell

Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), august 2011, kr

Example of tobacco price (a packet of cigarettes), August 2011, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Priset exkl skatt (Price excluding tax)	18,05	33
Fast tobaksskatt (Fixed tobacco tax)	25,40	46
Värderelaterad tobaksskatt (Value related tobacco tax)	0,55	1
Moms (VAT)	11,00	20
Detaljhandelspris (Retail trade price)	55,00	100

Källa: Skatteverket

Förslag i budgetpropositionen hösten 2011

I budgetpropositionen föreslås en höjning av tobaksskatten. Styckeskatten på cigaretter höjs till 1,40 kr. Skatten på cigarrer och cigariller höjs till 1,24 kronor per styck. Skatten på röktoak höjs till 1 718 kronor per kilo. Skatten på snus höjs till 382 kr

per kilo och skatten på tuggtobak till 444 kr per kilo. Höjningen inkluderar den årliga indexuppräknningen av skatten.

6.3.5 Fordonsskatter

Fordonsskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafiksäkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsskattningen ett antal skatter och avgifter på registrering, innehav och användning av fordon.

Från 1950- till slutet av 1990-talet fanns också en försäljningsskatt på motorfordon. Syftet med denna var från början att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Skattens avskaffande berodde på en vilja att stimulera en förnyelse av den svenska fordonsparken.

6.34 Tabell

Uppbörd av fordonsskatter 1994-2010, mnkr

Revenues from taxes on road traffic 1994-2010, MSEK

År	Fordonsskatt	Försäljningsskatt på motorfordon	Väggavgifter	Trängselskatt	Skatt på trafikförsäkrings-premier	Totala skatter på vägtrafik
Year	Vehicle tax	Sales tax	Road user charges	Congestion tax	Tax on premiums on third party liability insurances	Total tax on road traffic
1994	4 065	1 723	-	-	-	5 788
1995	4 049	1 752	-	-	-	5 801
1996	5 471	1 400	-	-	-	6 871
1997	6 242	207	-	-	-	6 449
1998	6 103	270	530	-	-	6 903
1999	6 421	230	600	-	-	7 250
2000	6 868	258	565	-	-	7 691
2001	7 017	-23	646	-	-	7 641
2002	7 429	15	743	-	-	8 188
2003	7 686	0	641	-	-	8 327
2004	8 062	0	720	-	-	8 781
2005	10 297	2	722	-	-	11 022
2006	10 572	2	718	492	-	11 784
2007	10 349	3	748	345	1 641	13 086
2008	11 288	0	782	687	3 270	16 027
2009	11 682	0	891	785	3 018	16 376
2010	11 875	0	778	799	2 948	16 400

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a. fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

År 2006 infördes en ny princip för beskattning av fordon. Beskattningen sker utifrån fordonets drivmedel och koldioxidutsläpp. Koldioxidkomponenten i beskattningen är olika beroende på om bilen drivs av bensin, diesel eller kan drivas med alternativa drivmedel.⁸ Syftet är att öka miljöstyrningen av fordonsskatten. Denna koldioxidbaserade fordonsskatt omfattar endast nyare personbilar.

I vissa glesbygdskommuner ges ett avdrag på fordonsskatten med 384 kr per skatteår. För nya miljöbilar betalas ingen fordonsskatt de första fem åren.

⁸ Med alternativa drivmedel avses etanol, E85, naturgas eller biogas.

6.35 Tabell

Exempel på fordonsskattesatser 2011, kronor/år

Examples of motor vehicle tax rates 2011, SEK/year

Fordonsslåg	Drivmedel	Koldioxidutsläpp, gram CO ₂ / km	Skattevikt, kg	Fordons- skatt
Type of vehicle	Fuel	Carbon dioxide emission, gram CO ₂ / km	Tax weight, kg	Vehicle tax
Nya systemet med koldioxidbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	214	-	2 240
Personbil skattepliktig före 2008 (Passenger car liable to tax before 2008)	diesel (diesel)	174	-	3 922
Personbil skattepliktig efter 2007 (Passenger car liable to tax after 2007)	diesel (diesel)	174	-	4 172
Personbil (Passenger car)	etanol (ethyl alcohol)	214	-	1 300
Gamla systemet med viktbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	-	1 650	2 246
Personbil (Passenger car)	diesel (diesel)	-	1 650	6 346
Dragbil (Lorry with attachment for semitrailer)	diesel (diesel)	-	16 000	8 210
Lastbil (Lorry)	diesel (diesel)	-	16 000	6 711
Släpvagn (Trailer)	-	-	20 000	4 670
Buss (Bus)	diesel (diesel)	-	16 000	9 171
Trafiktraktor (Road tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	-	6 000	4 115

Källa: Skatteverket

Vägavgift för tyngre fordon

För tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet finns en särskild vägavgift. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2011 är vägavgiften för fordonkombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 6 913 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 11 522 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande fem länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna och Sverige. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfarts trafik inte anses få de väggkostnader som denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel. Tyskland deltog tidigare i vägavgiftssamarbetet men har numera infört ett eget kilometerbaserat system.

Trängselskatter i Stockholm

Under första halvåret 2006 genomfördes ett försök med trängselskatt för biltrafik i Stockholm. Den 1 augusti 2007 återinfördes trängselskatten permanent, som en del i finansieringen av en kringfartsled runt Stockholm.

Under 2011 fattades mer än 5 miljoner skatteslut. Det totala skattebeloppet uppgick till 799 miljoner kronor.

Skatten är differentierad beroende på vilken veckodag och tid på dygnet som bilresan företas. Vissa fordonstyper är undantagna från trängselskatt, t ex utryckningsfordon, tyngre bussar och handikappanpassade fordon. Det tidigare undantaget för miljöbilar upphörde år 2009. Undantaget gäller dock för befintliga miljöbilar till och med den 31 juli 2012.

6.36 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag 2011, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2011, thousands

Fordonsslag Type of vehicle	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (Passenger cars)			
bensin, (petrol)	3 768	885	4 653
diesel (diesel)	737	82	819
ej bensin eller diesel (nor petrol or diesel)			5
Totalt personbilar (Passenger cars total)	4 505	967	5 477
varav alternativa drivmedel* (of which alternative fuel*)	262	10	272
Bussar (Buses)			
ej diesel, (not diesel)	2,5	0,5	3,0
diesel (diesel)	12,2	5,0	17,2
Totalt bussar (Buses total)	14,7	5,5	20,2
Lastbilar (Lorries)			
ej diesel (not diesel)	100	83	183
diesel (diesel)	467	107	574
Totalt lastbilar (Lorries total)	567	190	757
Motorcyklar (Motor bicycles)	303	180	483
Traktorer (Tractors)	320	112	432
Släpvagnar (Trailers)	989	216	1 205
Totalt (Total)	6 699	1 671	8 369

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mättdpunkt.

*Avser fordon som drivs av antingen bensin eller diesel och samtidigt kan drivas med alternativa drivmedel (etanol, E85, naturgas eller biogas). Dessa kan inte särskiljas från övriga bensin och dieseldrivna fordon och ingår därför även i statistiken för dessa. (Vehicles which are either driven by petrol or diesel and in the same time can be driven by alternative fuel [ethyl alcohol, E85, natural gas or fossil gas]. These fuels can not be separated from other petrol or diesel driven vehicles and are therefore included those figures).

Källa: Vägverket

Skatt på trafikförsäkringspremier

Sedan 2007 finns en skatt på trafikförsäkringspremier. Skattesatsen är 32 procent av premien och 22 procent av trafikförsäkringsavgiften. Syftet med skatten är att överföra en större del av samhällets kostnader för trafikskadades sjukersättning till trafikförsäkringen. Genom att hela skadekostnaden hanteras av försäkringsbolagen premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende. Detta bedöms i sin tur ge samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäker-

het, förbättrad och mer effektiv rehabilitering samt minskade skadekostnader.

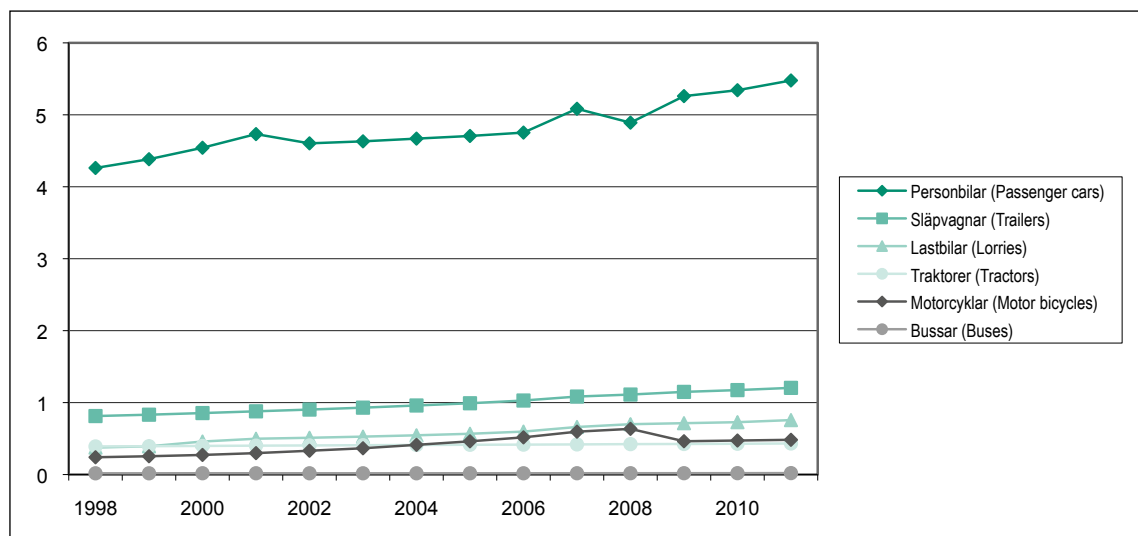
Två tredjedelar av alla fordon är personbilar

Totalt finns cirka 8,4 miljoner skattepliktiga fordon i Sverige. Av dessa utgör personbilar cirka två tredjedelar. Sedan 1998 har antalet personbilar ökat med cirka 30 procent. Totalt sett har antalet skattepliktiga fordon ökat med 37 procent under samma tid.

6.37 Diagram

Antalet fordon efter fordonsslag 1998-2011, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 1998-2011, thousands

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mättdpunkt.

Källa: Vägverket, Skatteverkets bearbetning

6.38 Tabell

Skatt per år i samband med fordonsanvändning 2011, kr

Annual taxes on vehicles 2011, SEK

	Kr
	SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	2 240
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and co tax on petrol)	6 600
Moms på bensin (VAT on petrol)	3 286
Totalt (Total)	12 126
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	8,08

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil som släpper ut 214 g co₂/km, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 13,69 kr/lit och årlig körsträcka 1 500 mil. (Petrol-powered passenger car with carbon dioxide emission 214 gram co₂/km, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 13,69 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.)

Källa: Skatteverket

6.3.6 Importskatter

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppbörden. I regel utgår tull som värdetull, dvs. den står i ett visst förhållande till varans värde. Endast vissa varor är belagda med tullar som utgår efter kvantitet.

6.39 Tabell

Totala importskatter 1994-2010, mnkr Revenues from import taxes 1994-2010, MSEK

År	Tullmedel	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	Övriga skatter m m på import	Avgifter till EUs omstrukturingsfond för sockerindustrin	Total skatt på import
Year	Customs duties	Certain agricultural duties	Other import taxes	Fees to the EU fund for restructuring of the sugar industry	Import tax total
1994	5 074	0	431	-	5 505
1995	4 447	385	149	-	4 981
1996	3 179	255	191	-	3 625
1997	3 467	343	-2	-	3 808
1998	3 356	403	6	-	3 765
1999	3 143	372	16	-	3 530
2000	3 449	349	9	-	3 806
2001	3 338	298	8	-	3 643
2002	3 217	254	5	-	3 476
2003	3 209	239	13	-	3 461
2004	3 504	281	3	-	3 787
2005	4 307	340	2	-	4 649
2006	4 704	233	-	224	5 160
2007	5 099	294	-	491	5 884
2008	5 212	277	-	385	5 874
2009	4 764	251	-	136	5 151
2010	5 412	261	-	0	5 674

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär attskatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

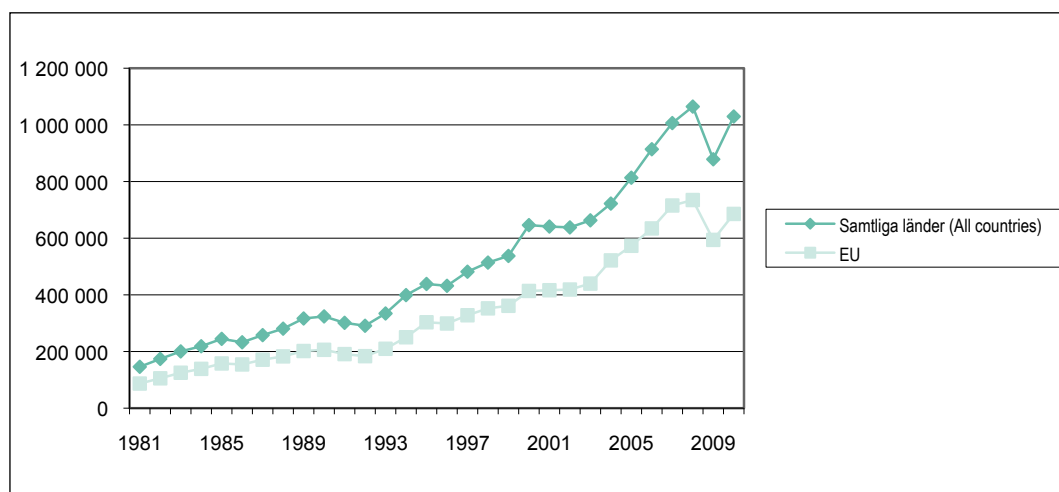
Trots kraftigt ökad import har det efter Sveriges inträde i EU år 1995 endast skett små förändringar av den totala importskatten. Orsaken till detta är, förutom EU:s utvidgning, att tullsatserna successivt har sänkts.

Under 2009 minskade importen, och därmed den totala importskatten, kraftigt. Orsaken till detta var den internationella finanskrisen. Under 2010 har det dock skett en återhämtning av importen.

6.40 Diagram

Importvärdet efter handelspartner åren 1981-2010, mnkr

Import value by region of origin 1981-2010, MSEK

Anm: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik.

T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: SCB, utrikeshandelsstatistiken, Skatteverkets bearbetning

6.3.7 Skatt på lotterier och spel

Lotteriskatt

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Svenska spels andel av den totala spelomsättningen i Sverige uppgick under 2010 till cirka 50 procent.⁹ Detta innebär att hälften av de pengar svenska folket spelar för inte omfattas av lotteriskatt. Istället redovisar AB Svenska spel, som helstatligt bolag, in sitt överskott till statsbudgeten.

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten

utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

Skatt på spel

Skatt på spel erläggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad.

⁹ Lotteriinspektionen, *Spelmarknadens utveckling i Sverige och internationellt 2010*

6.41 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2010, mnkr

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2010, MSEK

	Lotteriskatt	Skatt på spel	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Lotteriavgifter*	Totalt
	Lottery tax	Tax on gambling	Delivered profits from AB Svenska Spel	Lottery fees*	Total
1990	1 494	88	2 365	1	3 948
1991	2 175	98	3 433	2	5 708
1992	2 994	110	3 212	2	6 317
1993	3 076	117	1 593	2	4 788
1994	3 190	124	1 713	12	5 039
1995	3 223	57	1 594	20	4 895
1996	2 267	48	1 798	21	4 134
1997	1 078	44	4 142	24	5 288
1998	1 183	63	3 526	24	4 796
1999	1 201	103	2 018	24	3 345
2000	1 199	96	2 862	24	4 182
2001	1 198	40	3 561	24	4 823
2002	1 149	36	3 297	30	4 511
2003	1 184	33	3 300	32	4 549
2004	1 210	31	3 677	32	4 950
2005	1 202	30	3 634	31	4 897
2006	1 243	25	3 437	33	4 737
2007	1 295	22	3 657	27	5 000
2008	1 268	21	3 587	30	4 905
2009	1 351	19	4 477	28	5 875
2010	1 389	18	4 775	25	6 208

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomstår de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Lotteriavgifter redovisades till och med 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de tillsammans med skatter på konsumtion och insatsvaror (Lottery fees were earlier accounted together with other public fees. From 2006 the fees are accounted together with taxes on consumption and input goods).

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är tre procent av beskattningsvärdet och i övriga fall åtta procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. År 1999 avskaffades reklamskatten på reklamtrycksaker. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter mm

Från och med 2006 har ett antal avgifter som tidigare i statsbudgeten redovisades som offentligrättsliga avgifter tillkommit bland skatterna på konsumtion och insatsvaror. Dessa är koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden och avgifter för telekommunikation. Ingen av dessa avgifter administreras av Skatteverket. Koncessionsavgifter för TV-företag och lokalradioavgifter betalas till Radio- och TV-verket, avgifter till granskningsnämnden redovisas in till staten av denna nämnd och avgifter för telekommunikation betalas till Post- och telestyrelsen.

6.42 Tabell

Uppbörd av skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm 1990-2010, mnkr

Revenues from tax on advertising, session fees for TV networks etc. 1990-2010, MSEK

	Skatt på annonser och reklam	Koncessionsavgifter för Tv-företag, lokalradioavgifter mm*	Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror	Totalt
	Tax on advertising	Consession fees for TV and radio networks etc.*	Other taxes on consumption and input goods	Total
1990	1 073	1 073
1991	999	999
1992	980	980
1993	973	973
1994	1 036	1 036
1995	1 072	159	..	1 231
1996	1 103	413	..	1 516
1997	1 163	417	..	1 580
1998	1 192	567	12	1 770
1999	1 037	652	6	1 695
2000	1 091	662	3	1 756
2001	955	756	0	1 712
2002	823	582	4	1 409
2003	753	586	26	1 365
2004	821	548	21	1 391
2005	875	554	100	1 530
2006	659	663	20	1 343
2007	657	528	-	1 185
2008	213	243	-	455
2009	292	227	-	519
2010	335	229	-	564

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Häri ingår koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden samt avgifter för telekommunikation. Dessa avgifter redovisades t.o.m. 2005 som offentligrättsliga avgifter. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Included are session fees for TV and radio networks, fees to the Swedish Broadcast Commission and permission fees to the electronic communication network)

Källa: Ekonomistyrningsverket

No 1.
 Berednings- och Taxerings-Besked, hvaruti uppräknas Egare af Hemman, Vägneder, Wert och Användningar, krute Innehafvare af Vestningsrätt å Svea-Hemman, uti N. N. Socken för år 18 . .

Den Skattskyldiges Namn och Karakter.	Hemman, Vägneder, Wert och Användningar, m. m.	Hemman.		Berednings-Taxationens ägarar.		Taxerings-Commissionens förrättningar.		Vestnings-tiderna.										Taxerings-Commissionens underslag.								
		Storhet.	Skatt-Gulden.	Skatt-Gulden.	Skatt-Gulden.	Skatt-Gulden.	Förklarings-tiderna.																			
							Förklarings-tiderna.																			
Öfversten N. N.	Ett hemman	1	20,000		20,000																					
		2	5,000		5,000																					
N. N. Sjögren Kamreraren N. N.	Ett hemman Ett hemman	1	4,000	45,000	4,000	45,000		58,000	116	116																
		2						4,000																		

[19] 5189 Öf. Stat. Saml. No 41, 1883.

I bevillningsförordning 1810 infördes för första gången skyldighet att avge skriftlig självdeklaration. Den skulle innehålla i huvudsak samma uppgifter som lämnades vid mantalsskrivningen, samt en summarisk uppgift om den skattskyldiges hela behållna inkomst för det föregående året. Någon rätt för taxeringsmännen att kontrollera på annat sätt än genom jämförelse med mantalslängden och eventuellt erhållna upplysningar fanns inte.

Särskilt om företagsbeskattning

7.1 Inledning

Syftet med detta kapitel är att ge en samlad bild av området företagsbeskattning, eller inkomst av näringsverksamhet som är den skattemässiga termen. Dessutom ges en övergripande beskrivning av den svenska företagsstrukturen.

Den statliga inkomsts-katten för juridiska personer, populärt kallad bolagsskatten, hänförs till skatt på kapital och beskrivs översiktligt även i kapitel 5. Övriga skatter på inkomst av näringsverksamhet är hänförliga till skatt på arbete. Uppgifter om dessa skatter finns även i kapitel 4.

Under årens lopp har företagsbeskattningen genomgått ett antal förändringar vad gäller företagens möjligheter att själva reglera sitt skattemässiga resultat genom att göra olika typer av reserveringar. I och med skattereformen 1990/91 renodlades företagsbeskattningen så till vida att ett flertal reserveringsmöjligheter ändrades eller togs bort samtidigt som skattesatsen för bolag sänktes (se vidare avsnitt 7.4.1). För enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag varierar skattesatsen beroende på den enskilde individens kommunalskatt och övriga inkomster. Detta behandlas närmare i kapitel 4. Olika reserveringsmöjligheter som fysiska näringsidkare kan använda för att påverka det skattemässiga resultatet beskrivs närmare i avsnitten 7.5.3 (expansionsmedel), 7.5.4 (räntefördelning) och 7.5.5 (periodiseringsfond).

7.2 Grundläggande principer

7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten

En grundläggande princip inom företagsbeskattningen är att det skattemässiga resultatet utgår ifrån företagens bokföringsmässiga resultat. Dessa resultat utgör utgångspunkten för beskattningen och resultaten påverkas endast av vissa skattemässiga justeringar. Ytterligare en koppling mellan beskattning och redovisning är det krav som finns att vissa skattemässiga reserveringar endast godtas om avsättningen har gjorts i räkenskaperna.

Den ursprungliga reserveringsmöjligheten som fanns efter skattereformen, skatteutjämningsreserven, även kallad SURV, togs bort från och med 1995 års taxering och ersattes med periodiseringsfonder (se vidare avsnitten 7.4.6 och 7.5.5).

En annan princip som upprätthålls inom företagsbeskattningen är att den i möjligaste mån ska vara neutral i förhållande till den företagsform som verksamheten bedrivs i.

7.2.2 Kvittning och rullning

Förlustutjämning sker i ett rullande system som innebär att underskott i en förvärvskälla inom inkomstslaget näringsverksamhet får dras av vid beräkningen av inkomsten av samma förvärvskälla närmast följande beskattningsår. All inkomst av näringsverksamhet som bedrivs av en skattebetalare hänförs med några få undantag till en enda förvärvskälla. Kvittningssystemet innebär att underskottsavdrag rullas vidare från ett beskattningsår till nästa till dess att full kvittning uppnåtts. Det underskott som fastställs vid en taxering kan på så sätt bestå av ackumulerade underskott från flera beskattningsår, samtidigt som ett redovisat överskott kan ha reducerats av tidigare års underskott. Nedan ges ett exempel på hur ett underskott rullas vidare till dess ett överskott uppstår.

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Verksamhetens resultat aktuellt år	-100	-50	50	200	300
Inrullat underskott	-	-100	-150	-100	-
Redovisat (ackumulerat) underskott	-100	-150	-100	-	-
Redovisat överskott	-	-	-	100	300

År ett uppstår ett underskott på 100 i förvärvskällan. Detta underskott rullas vidare till år två. Även år två medför ett underskott på 50. Det ackumulerade underskottet om 150 rullas vidare till år tre. År tre uppstår ett överskott på 50 som får kvittas mot tidigare års underskott. Det återstående underskottet om 100 rullas vidare till år fyra. År fyra ger verksamheten ett överskott på 200. Detta överskott får kvittas mot det inrullande underskottet, vilket

innebär att det skattemässiga resultatet uppgår till 100 samtidigt som tidigare års förluster utjämnats. År fem redovisas ett överskott på 300 som inte påverkas av tidigare års resultat.

Det finns vissa undantag från regeln om att underskott endast får kvittas mot överskott inom samma förvärvskälla. Ett av dessa undantag är nystartad verksamhet, där underskott de fem första åren får kvittas mot tjänsteinkomster. Ett annat undantag är underskott av konstnärlig och litterär verksamhet som också får kvittas mot tjänsteinkomster. Ingen tidsbegränsning gäller dock för kvittning av underskott i sådan verksamhet. Underskott som finns kvar när en förvärvskälla upphör behandlas som en realisationsförlust, vilken får kvittas mot andra kapitalinkomster.

7.3 Företagsstrukturen i Sverige

7.3.1 Företagens storlek

För att närmare beskriva svensk företagsstruktur och dess sammansättning görs en indelning av företag efter antalet anställda. I 7.1 Tabell ingår samtliga aktiva fysiska och juridiska personer, uppdelade efter antal anställda.

7.1 Tabell

Antal företag fördelade efter storlek (antal anställda), 2004-2010

Number of enterprises according to size (number of employees), 2004-2010

Antal anställda Number of employees	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
							Antal Number	Andel Share
0	651 609	676 359	680 850	699 936	700 336	720 733	717 697	73,13%
1-4	149 049	153 142	163 703	170 665	171 871	176 288	183 420	18,69%
5-9	34 439	35 156	36 418	37 100	37 168	39 351	40 272	4,10%
10-19	18 149	18 417	19 031	19 843	19 803	21 085	21 041	2,14%
20-49	10 562	10 689	11 035	11 445	11 439	12 180	11 895	1,21%
50-99	3 162	3 200	3 310	3 464	3 456	3 667	3 553	0,36%
100-199	1 482	1 491	1 505	1 587	1 585	1 642	1 626	0,17%
200-499	891	857	894	912	916	963	968	0,10%
500-	846	840	822	849	850	881	877	0,09%
Summa (Total)	870 189	900 151	917 568	945 801	947 424	976 790	981 349	100,00%

Anm: Tabellen avser aktiva företag. Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, företagsregistret

Det svenska näringslivet domineras av små företag. 92 procent av alla företag har mindre än fem anställda och endast 0,1 procent av företagen har mer än 500 anställda. Av den totala arbetskraften i företag som bedriver affärsässig verksamhet är dock 51 procent anställda i företag med minst 500 anställda, 13 procent är anställda i företag med mellan 100 och 499 anställda medan 36 procent arbetar i företag med mellan 1 och 99 anställda. Andelen anställda i de största företagen har trots det minskat under den senaste femtonårsperioden. 1993 arbetade 58 procent i företag med minst 500 anställda, 1995 var motsvarande andel 56 procent och 1999, som nu, 51 procent.¹

7.3.2 Olika företagsformer

Näringsverksamhet kan bedrivas av såväl fysiska som juridiska personer. Inkomst av näringsverksamhet beskattas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person. All verksamhet som bedrivs av juridiska personer hänförs till inkomst av näringsverksamhet och den juridiska personen är skattesubjekt och beskattas själv för inkomsten. Beträffande handelsbolag, kommanditbolag och Europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG), som civilrättsligt är juridiska personer, är det

¹ Beräkning efter uppgifter ur Statistiska centralbyråns statistikdatabas för näringsverksamhet.

dock delägarna i bolaget som beskattas för näringsverksamhetens resultat. EEIG är en företagsform inom Europeiska unionen (EU). En EEIG kan närmast liknas vid ett handelsbolag över nationsgränserna. Näringsverksamhet bedrivna av fysisk person, även kallad enskild näringsverksamhet eller enskild firma, innebär att verksamheten bedrivs av fysisk person i eget namn. Den fysiska personen är skattesubjekt för den enskilda näringsverksamheten och redovisar dess inkomster tillsammans med sina övriga inkomster.

De vanligast förekommande företagsformerna i Sverige är enskild firma, aktiebolag,

handelsbolag och ekonomisk förening.

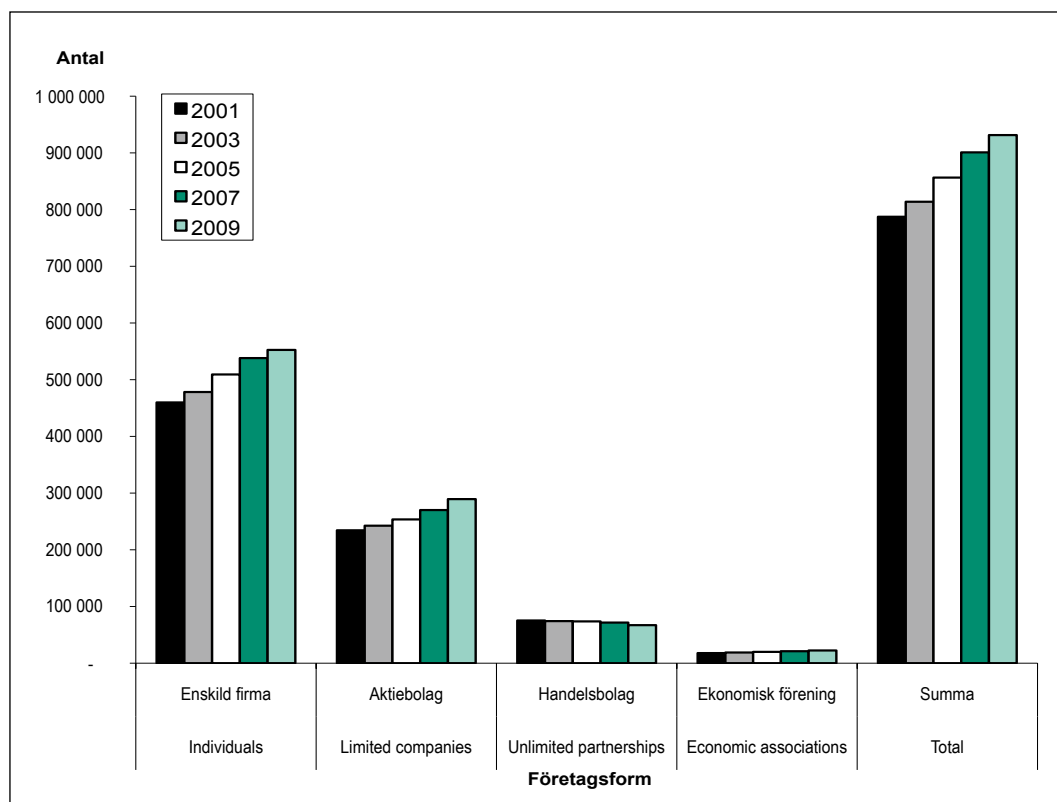
Såsom framgår av 7.2 Diagram är de enskilda firmorna och aktiebolagen de klart dominerande företagsformerna, sett till antalet företag. Antalet aktiva företag² har ökat något under de senaste åren. Det exakta antalet företag finns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Vad gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen helt dominerande och svarar för 88 procent av den totala omsättningen inom området näringsverksamhet. Enskild näringsverksamhet, handelsbolag och ekonomiska föreningar svarar tillsammans för endast fem procent av omsättningen.

7.2 Diagram

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 2001-2009

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 2001-2009

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

² Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

7.3 Tabell

Total omsättning per företagsform 2006-2010 enligt lämnade momsdeklarationer, mdkr och procent

Total turnover per legal form of enterprise 2006-2010 on the basis of VAT tax returns, BSEK and percent

Företagsform Legal form	2006		2007		2008		2009		2010	
	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share
Enskild närings- verksamhet (<i>Individuals</i>)	119,6	1,7	117,1	1,5	120,9	1,8	117,6	1,6	127,5	1,7
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	5 892,3	82,4	6 300,4	83,2	6 713,6	98,2	6 042,4	80,1	6 671,3	88,4
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	120,5	1,7	123,8	1,6	121,0	1,8	114,8	1,5	116,6	1,5
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	109,3	1,5	110,6	1,5	103,2	1,5	97,3	1,3	94,6	1,3
Övriga (<i>Other</i>)	457,5	6,4	494,7	6,5	509,4	7,4	465,6	6,2	532,9	7,1
Summa (Total)	6 699,2	93,7	7 146,6	94,4	7 568,1	110,7	6 837,7	90,7	7 542,9	100,0

Anm: Omsättningen har beräknats utifrån uppgifter i lämnade momsdeklarationer. Det innebär en viss underskattning för enskild näringsverksamhet, eftersom momsen vid en omsättning under en miljon kronor redovisas i inkomstdeklarationen.

Källa: Statistiska centralbyrån

7.4 Juridiska personers skatt

7.4.1 Förändringar vid skattereformen

I samband med skattereformen 1990-1991 genomfördes en omfattande förändring av bolagsbeskattningen. Före skattereformen var skattesatsen 52 procent. Samtidigt var möjligheterna till s.k. skattemässiga reserveringar generösa, bl.a. i form av lagernedskrivning och avsättning till resultatutjämningsfond. Utöver bolagsskatten betalade större bolag även en särskild vinstdelningsskatt, vilken uppgick till 20 procent av ett underlag beräknat på särskilt sätt. Bolagsskattesatsen sänktes 1991 till 30 procent, samtidigt som rätten till lagernedskrivning och andra resultatreglerande åtgärder slopades. Vid samma tidpunkt togs även vinstdelningsskatten bort. Skattesatsen sänktes 1995 till 28 procent och 2009 sänktes den ytterligare till 26,3 procent.

7.4.2 Dubbelbeskattning

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt för sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag inte får göra avdrag för vinstutdelningen uppkommer dubbelbeskattning. Vid 1995 års taxering

var dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar i princip avskaffad. Dubbelbeskattningen infördes åter fr.o.m. den 1 januari 1995. Olika invändningar har under årens lopp riktats mot systemet med dubbelbeskattning, och i vissa delar har dessa lett till att regler införts för att lindra effekten av dubbelbeskattningen. Praktiskt sett innebär dubbelbeskattningen att en bolagsvinst beskattas med 48 procent skatt. Först beskattas hela vinsten med 26,3 procent bolagsskatt hos bolaget, resterande 73,7 procent kan delas ut och beskattas då med 30 procent kapitalskatt hos mottagaren (om denne är en fysisk person). Den totala skatten på t.ex. 100 kronor blir därmed 48,41 kronor ($26,3 + 0,3 * 73,7$).

7.4.3 Skatten för juridiska personer 140 miljarder kronor år 2008

Den totala skatt som debiteras aktiebolag och andra juridiska personer i samband med inkomsttaxeringen uppgick vid inkomståret 2009 (2010 års taxering) till 140 miljarder kronor. Detta motsvarar en minskning med 1 miljard kronor jämfört med året innan. Av den samlade debiterade skatten svarar statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för 86 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 62 procent. Bolagsskat-

ten ökade med 3,5 miljarder kronor eller 4 procent, jämfört med 2008.

Avkastningsskatten, som betalas på innesående pensionsmedel hos försäkringsbolagen, minskade med 2,8 miljarder kronor, från 14,6 miljarder inkomståret 2008 till 11,8 miljarder efterföljande år. Detta motsvarar en ökning med cirka 19 procent. Avkastningsskatten bestäms av storleken på livförsäkringsföretagens förmögenheter vid beskattningsårets ingång och den genomsnittliga statslåneräntan året närmast före. Den genomsnittliga statslåneräntan sjönk mellan 2007 och 2008. Minskningen av avkastningsskatten förklaras i huvudsak

av den sjunkande statslåneräntan.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnader ökade med 0,1 miljarder kronor till totalt 26,3 miljarder.

Fastighetsskatten för juridiska personer minskade med 0,2 miljarder kronor och mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen minskade med cirka 0,1 miljarder kronor.

Nettobeloppet av mervärdesskatt som redovisas i inkomstdeklarationen uppgick taxeringsåret 2010 till cirka 6,1 miljarder kronor. Detta är en minskning med 1,1 miljarder, vilket motsvarar 15 procent.

7.4 Tabell

Översikt av skatteutfallet för juridiska personer 1994, 2004-2009, mdkr

Overview of taxes for legal entities 1994, 2004-2009, BSEK

	1994	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Förändring 08-09 Change 08-09	
								mdkr BSEK	%
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	36,8	71,5	92,0	99,2	104,6	83,0	86,5	+3,5	+4,2
Avkastningsskatt (Yield tax)	6,3	11,0	11,6	10,7	12,3	14,6	11,8	-2,8	-19,1
Särskild löneskatt på pensionskostnader (Special tax on pension costs)	5,4	21,7	22,1	21,6	24,1	26,2	26,3	+0,1	+0,5
Fastighetsskatt (Real estate tax)	4,2	10,2	10,3	11,8	12,8	13,5	13,4	-0,2	-1,3
Moms, netto (VAT, net)	0,2	1,6	1,6	1,7	1,9	1,9	1,8	-0,1	-3,8
Skattereduktioner för investeringar och reparationer (Special tax reduction on invest- ments and housing improvements)	-1,5	-0,6	-0,9	-0,1	0,0	-	-	-	-
Övrigt (Others)	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	-	-	-	-
Summa (Total)	51,5	115,5	136,9	145,0	155,0	139,2	139,8	+0,6	+0,4

Källa: Skatteverkets debiteringsstatistik

Aktiebolagen svarar för 72 procent av den totala skatten

Av de juridiska personernas totala skatt svarar aktiebolagen för den största delen, 72 procent. Tillsammans med banker och försäkringsbolag står aktiebolagen för 89 procent av skatteinkomsterna. Avkastningsskatten betalas till största delen av försäkringsföretagen, medan den särskilda löneskatten till stor del betalas av aktiebolagen samt av myndigheter och andra offentliga organisationer, dvs. stora arbetsgivare. De totala inkomsterna av fastighets-skatt härrör i huvudsak från aktiebolag och bostadsrättsföreningar.

Ett fåtal stora bolag står för en mycket stor andel av den totala bolagsskatten. I 7.6

Diagram har samtliga aktiebolag, inklusive banker och försäkringsföretag, indelats i intervall efter hur mycket de betalade i bolagsskatt för inkomståret 2009. Av diagrammet framgår att en mycket liten andel av alla bolag, 0,03 procent, betalade 100 miljoner kronor eller mer i bolagsskatt, samtidigt som den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde cirka 24 procent av den totala bolagsskatten i Sverige. Andelen bolag som betalade 100 tusen kronor eller mindre i bolagsskatt utgjorde 69 procent av totala antalet bolag. Den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde 5,7 procent av den totala.

De exakta sifferuppgifterna finns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

7.5 Tabell

Juridiska personers skatt fördelad efter juridisk form i procent, 2009, mnkr Legal entities' tax by legal form in percent 2009, MSEK

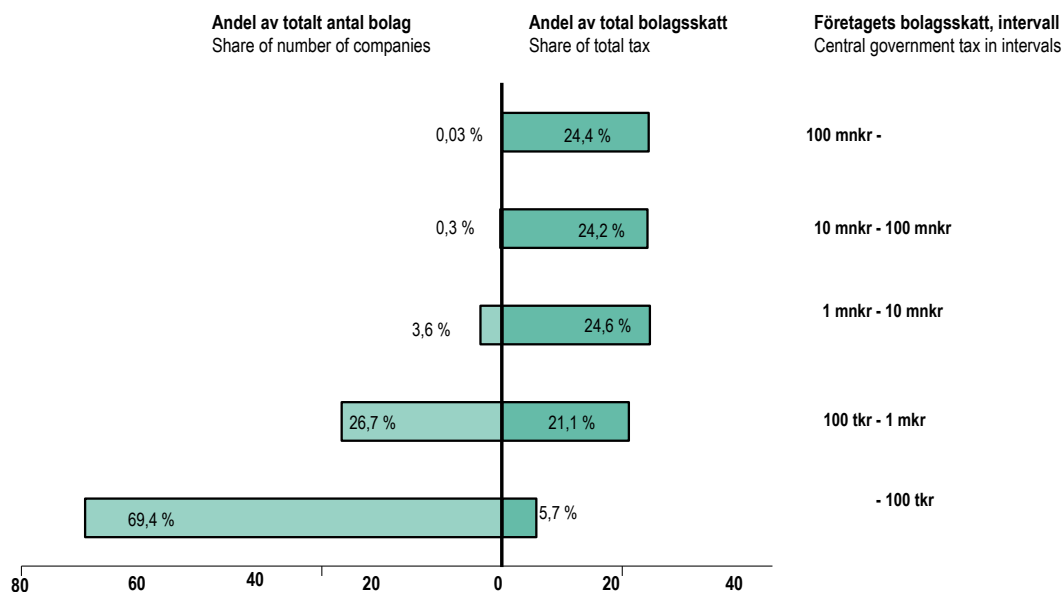
Juridisk form	Antal	Statlig inkomstskatt	Avkastnings-skatt	Särskild löneskatt på pensionskostnader	Fastighets-skatt	Moms, netto	Slutlig skatt	Andel av slutlig skatt %
Legal form	Number of entities	Central government income tax	Yield tax	Special tax on pension costs	Real estate tax	VAT, net	Total tax	Share of total tax %
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	367 457	71 601	431	17 795	8 071	1 757	101 130	72,3
Bankaktiebolag och sparbanker (<i>Bank companies and savings banks</i>)	113	7 722	13	659	31	0	8 426	6,0
Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (<i>Insurance companies</i>)	373	4 331	9 640	392	288	0	14 657	10,5
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	12 305	333	7	217	81	12	669	0,5
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	108 422	0	1	135	1 007	0	1 263	0,9
Utländska juridiska personer (<i>Foreign legal entities</i>)	3 468	1 206	145	139	109	4	1 607	1,1
Bostadsrätts- och samfällighetsföreningar (<i>Tenant-owners' associations etc</i>)	28 726	98	0	5	333	46	1 787	1,3
Ideella föreningar (<i>Non-profit associations</i>)	78 479	599	75	482	69	18	1 258	0,9
Stiftelser (<i>Foundations</i>)	22 580	548	964	155	49	7	1 805	1,3
Statliga och kyrkliga enheter, kommuner och andra offentliga organisationer (<i>Government owned entities</i>)	2 902	21	5	6 223	230	5	6 527	4,7
Övriga (<i>Others</i>)	191	60	540	105	21	0	732	0,5
Summa (Total)	625 016	86 519	11 821	26 305	10 289	1 850	139 860	100,0

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Diagram

Fördelning av statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för aktiebolag 2009, andel av total skatt och andel av totalt antal bolag

Division of taxes for limited companies 2009, share of total tax and share of total number

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet

Av 7.7 Tabell framgår fördelningen av redovisade över- respektive underskott för samtliga aktiebolag inklusive banker, försäkringsföretag och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration för inkomståret 2009. Av alla bolag redovisar cirka 49 procent överskott, medan cirka 38 procent redovisar underskott. Resterande 12 procent redovisar ett nollresultat. De senare är till största delen bolag som bildats men ännu inte påbörjat någon verksamhet eller bolag som upphört med en tidigare bedriven verksamhet.

Det tidigare beskrivna förhållandet att

ett fåtal mycket stora företag betalar en stor del av den totala bolagsskatten framgår även här. 84 procent av det totala taxerade överskottet är hänförligt till ett fåtal mycket stora företag, vilka tillsammans utgör 2,9 procent av antalet bolag som redovisar överskott. Fördelningen av de samlade underskotten har en liknande struktur. Som förklarats i avsnitt 7.2.2 är dock en skillnad mellan redovisade underskott och överskott att de förra i många fall är ackumulerade underskott. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

7.7 Tabell

Redovisade över- och underskott (ackumulerat) i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2009

Assessed surpluses and deficits (accumulated) for limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2009

	Antal Number	Andel, % Share, %	Summa taxerad inkomst, mnkr Assessed income, MSEK	Andel Share
Taxerat överskott (Assessed surplus)				
1 kr- 10 tkr	22 271	12,3	73	0,0
10 tkr - 100 tkr	52 478	29,0	2 458	0,6
100 tkr - 1 mnkr	82 119	45,3	28 872	6,5
1 mnkr - 5 mnkr	19 065	10,5	39 584	8,9
5 mnkr - 10 mnkr	2 611	1,4	18 146	4,1
10 mnkr - 50 mnkr	2 027	1,1	40 292	9,0
50 mnkr - 100 mnkr	229	0,1	15 993	3,6
100 mnkr - 1 mdkr	258	0,1	60 283	13,5
1 mdkr -	43	0,0	240 943	53,9
Totalt (Total)	181 101	100,0	446 645	100,0
Taxerat underskott (ackumulerat) (Assessed deficit [accumulated])				
1kr - 10 tkr	21 445	15,2	76	0,0
10 tkr - 100 tkr	43 117	30,5	1 906	0,3
100 tkr - 1 mnkr	54 886	38,8	19 354	2,9
1 mnkr - 5 mnkr	14 932	10,6	31 950	4,8
5 mnkr - 10 mnkr	2 746	1,9	19 359	2,9
10 mnkr - 50 mnkr	3 065	2,2	65 869	9,9
50 mnkr - 100 mnkr	566	0,4	39 626	6,0
100 mnkr - 1 mdkr	586	0,4	156 835	23,6
1 mdkr -	46	0,0	330 031	49,6
Totalt (Total)	141 389	100,0	665 007	100,0
Nollresultat (Zero result)				
Totalt (Total)	45 858	100,0	0	100,0

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration taxeringsåret 2010.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott

Aktiebolagens samlade överskott uppgick inkomståret 2009 till ca 450 miljarder kronor. Av 7.8 Tabell framgår den branschvisa fördelningen av det sammanlagda överskottet. Bland huvudgrupperna återfinns det största överskottet bland företag inom finans- och försäkringsverksamhet. Dessa 5 000 företag, eller 3,0 procent av alla företag med överskott, redovisar ett sammanlagt överskott på 98 miljarder kronor, eller 22 procent av det totala överskottet. Inom tillverkningssektorn finns det 14 000 företag med ett sammanlagt överskott på 70 miljarder kronor. Bland samtliga aktiebolag med överskott är det genomsnittliga överskottet 2,47 miljoner kronor per företag. Det högsta genomsnittliga överskottet återfinns bland företag inom försäkrings- och pensionsfondsverksamhet. I genomsnitt har dessa företag ett överskott på 101

miljoner kronor. Andra branscher med relativt höga genomsnittliga överskott är företag som tillverkar kemikalier och kemiska produkter, sjötransportföretag, företag inom el-, gas-, värme- och vattenförsörjning och företag som säljer finansiella tjänster med genomsnittliga överskott på 86, 64, 32 och 20 miljoner kronor.

Aktiebolagens ackumulerade underskott uppgick inkomståret 2009 till 670 miljarder kronor. Företagen inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik uppvisar det största samlade underskottet, 125 miljarder kronor. De näst största samlade underskotten har företag inom finans- och försäkringssektorn och tillverkningsföretag. De sammanlagda underskotten uppgår för dessa till 89 respektive 76 miljarder kronor. Störst genomsnittligt underskott har företag som tillverkar transportmedel, där det genomsnittliga underskottet är 92 miljoner kronor.

7.8 Tabell

Redovisat resultat i aktiebolag 2009 fördelat efter SNI*, mnkr Assessed income for limited companies 2009 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	4 110	3 356	2 364	2 247
B (05-09)	Grubvyrning och utvinning av mineraler (Mining)	262	1 649	163	2 264
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	14 061	70 005	9 032	75 794
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvaruförädling (Food manufacturing)	927	2 894	777	4 176
(From which:)	13-15 Textil- och beldnadsvarutillverkning; tillverkning av ledervaror (Textile and clothes manufacturing)	426	297	368	640
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 192	1 349	777	2 206
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	168	4 470	143	1 995
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	865	590	705	691
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	16	90	20	220
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	342	29 541	261	2 486
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	1 013	2 433	618	2 958
	24-25 Metallförädling och metallvarutillverkning (Metal industry)	3 782	4 186	1 991	6 455
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	537	9 779	464	4 925
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	384	2 830	218	1 638
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	1 286	6 175	800	4 749
	29-30 Transportmedel (Transportation)	556	1 264	423	38 862
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 227	2 993	849	2 048
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 340	1 115	618	1 746
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	665	21 252	408	1 253
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	409	713	221	568
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	19 898	24 495	8 223	6 753
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	30 775	55 320	22 842	73 374
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	4 583	4 089	2 810	4 020
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	14 168	40 120	10 355	25 011
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	12 024	11 111	9 677	44 344
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	8 843	27 323	4 482	18 020
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	7 090	5 247	3 171	7 240

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)		
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)		
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount	
(From which:)	50	Sjötransport (Sea transport)	313	20 182	339	6 857
	51	Lufttransport (Air transport)	91	112	130	1 171
	52	Stödtjänster till transport (Transport service)	1 296	1 767	787	2 569
	53	Postbefordran (Post service)	53	16	55	184
I (55-56)		Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	4 336	2 644	5 535	5 504
J (58-63)		Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	9 516	11 854	7 278	33 692
K (64-66)		Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	5 454	98 324	5 611	88 602
Varav:	64	Finansiella tjänster utom försäkring (Finance agency)	2 840	57 307	3 191	70 653
(From which:)	65	Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (Insurance)	209	21 007	186	3 630
	66	Stödtjänster till finansiell verksamhet (Other financial business)	2 349	20 002	2 126	14 056
L (68)		Fastighetsverksamhet (Real estate service)	14 828	889	11 541	60 035
M (69-75)		Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (Law, economy, science and technology)	35 646	56 869	22 699	125 326
N (77-82)		Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (Rental, real estate and travel service)	6 631	20 667	4 505	6 935
Varav:	77	Uthyrning av fordon och maskiner (Renting of vehicles and machines)	1 687	17 193	1 259	1 810
(From which:)	78	Arbetsförmedling och personaluthyrning (Employment service)	1 103	735	661	1 183
	79	Resebyråverksamhet (Travel agency)	614	400	613	920
	80	Säkerhetsverksamhet (Security service)	260	152	207	775
	81-82	Rengöring, kontorsservice och andra före- tagstjänster (Cleaning, office service and other business service)	2 967	2 187	1 765	2 247
O (84)		Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialför- säkring (Community service)	44	32	23	19
P (85)		Utbildning (Education)	2 625	1 754	1 748	1 615
Q (86-88)		Vård och omsorg; sociala tjänster (Health care, social service)	6 414	4 649	2 070	53 634
R (90-93)		Kultur, nöje och fritid (Culture, pleasure and recreation)	2 703	1 135	3 090	7 576
S (94-96)		Annan serviceverksamhet (Other community and personal services)	2 093	947	1 830	2 035
T (97-98)		Privata hushållstjänster (Services in households)				
U (99)		Verksamhet i internationella organisationer, ambassa- der o dyl (International organizations, embassies etc)				
0		SNI-saknas (Companies without SNI)	11 788	9 767	27 724	99 761
Totalt (Total)			181 101	446 645	141 389	665 007

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som taxeringsåret 2008 lämnat en inkomstdeklaration med ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar

Av 7.9 Tabell framgår aktiebolagens intäkter och kostnader för år 2009. Aktiebolagens totala rörelseintäkter, dvs. omsättning, uppgick till 6 942 miljarder kronor. Rörelsekostnaderna, som framför allt be-

står av kostnader för varor och material, uppgick till 3 285 miljarder kronor eller 47 procent av omsättningen. De därefter största kostnadsposterna är övriga externa kostnader och personalkostnader (framför allt löner och sociala avgifter), som uppgick till 1 290 respektive 1 106 miljarder

kronor eller 19 respektive 16 procent av omsättningen. De bokföringsmässiga avskrivningarna utgör en förhållandevis liten del av företagens kostnader. De uppgick 2009 endast till 220 miljarder kronor eller 3 procent av omsättningen. Företagens finansiella intäkter och kostnader har ganska stor betydelse för företagets resultat även om de netto bara uppgår till 3 procent av omsättningen. Totalt uppgår de finansiella intäkterna till 930 miljarder kronor (13 procent av omsättningen) och

de finansiella kostnaderna uppgår totalt till 691 miljarder kronor (10 procent av omsättningen).

Resultatet efter finansnetto är företagets resultat efter att man har tagit hänsyn till alla intäcks- och kostnadsposter men innan man gör några skattemässiga justeringar och eventuella andra bokslutsdispositioner. År 2009 uppgick aktiebolagens resultat efter finansnetto till 505 miljarder kronor, vilket motsvarar 7 procent av deras omsättning.

7.9 Tabell

Aktiebolagens intäkter, kostnader och rörelseresultat efter finansnetto 2009, mnkr Income and costs for limited companies 2009, MSEK

	Belopp Amount	Procent av omsättningen Percentage of turnover
Rörelseintäkter (<i>Net sales</i>)	6 941 656,3	100,0
Rörelsekostnader (<i>Cost of sales</i>)	-3 285 269,7	-47,3
Övriga externa kostnader (<i>Other external expenses</i>)	-1 290 376,2	-18,6
Personalkostnader (<i>Expenses of personel</i>)	-1 106 262,5	-15,9
Avskrivningar mm (<i>Depreciation</i>)	-219 776,4	-3,2
Övriga rörelsekostnader (<i>Other cost of sales</i>)	-129 934,8	-1,9
Ej specificerade nettointäkter (<i>Not specified net income</i>)	-644 421,8	
Rörelseresultat efter avskrivningar (<i>Operating income</i>)	265 615,0	3,8
Finansiella intäkter och kostnader (<i>Financial income and expenses</i>)	239 845,0	3,5
Resultat efter finansnetto (<i>Income after financial income and expenses</i>)	505 459,9	7,3

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Möjligheter att påverka resultatet

Aktiebolagen har vissa möjligheter att justera det resultat som ska ligga till grund för beskattningen. Dels kan resultatet justeras genom att man får skjuta upp beskattningen av vissa inkomster och dels måste vissa justeringar göras på grund av att de bokföringsmässiga reglerna kan skilja sig från de skattemässiga.

Efter skattereformen 1990/91 finns egentligen bara två rena reserveringsmöjligheter av betydelse kvar, periodiseringsfonder och överavskrivningar. Avsättning till periodiseringsfonder kan från och med 2002 års taxering göras med upp till 25 procent av bolagets vinst (tidigare var gränsen 20 procent) och reserveringen kan sparas i upp till sex år innan den behöver återföras. Från och med ingången av 2005 räntebeläggs aktiebolagens avsättningar till periodiseringsfonder. Det går till så att en schablonintäkt tas upp till beskattning, beräknad till 72 procent av statslåneräntan multiplicerad med summan av de avsätt-

ningar till periodiseringsfonder som gjorts vid beskattningsårets ingång.

Beträffande avskrivningar medges skattemässigt en snabbare avskrivningstakt än vad som i de flesta fall är företagsekonomiskt motiverat, varigenom en reservering uppkommer.

Koncernbidrag utgör ytterligare en möjlighet för företag ingående i koncerner att påverka sitt resultat, men koncernbidrag utgör inte en reservering. Koncernen utgör inte skattesubjekt i Sverige utan varje enskilt bolag utgör ett självständigt skattesubjekt. För att valet av organisationsform – ett företag eller flera företag i en koncern – inte ska styras av skattereglerna finns särskilda regler som medger att inkomster förs över från ett företag till ett annat genom koncernbidrag. Syftet med reglerna om koncernbidrag är att skattebelastningen för en koncern varken bör vara större eller mindre än om verksamheten hade bedrivits i ett enda bolag.

Sett till totalbelopp var det sammanlagda

nettoresultatet efter finansnetto och före de skattemässiga justeringarna som vi visat ovan 505 miljarder kronor inkomståret 2009 (dvs taxeringsåret 2010). I det beloppet ingår samtliga bolag, oavsett om de har ett taxerat överskott, underskott eller nollresultat. De bolag som har ett taxerat överskott har tillsammans ett resultat efter finansnetto på 612 miljarder kronor och de

som har ett taxerat underskott har ett resultat efter finansnetto på -223 miljarder kronor. Från dessa poster sker, huvudsakligen skattemässigt betingade, justeringar för att räkna fram den taxerade inkomsten. Totalbeloppen för de olika justeringsposterna taxeringsåret 2010 framgår av 7.10 Tabell. Netto medför justeringarna en minskning av resultatet med 220 miljarder kronor för

7.10 Tabell

Justeringsposter mellan rörelseresultat efter finansnetto och taxerad inkomst 2009, mnkr

Adjustment items and taxable income 2009, MSEK

	Taxerat överskott		Taxerat underskott	
	Assessed surplus		Assessed deficit	
	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %
	Amount	Share %	Amount	Share %
Resultat efter finansnetto <i>(Net of financial income and expenses)</i>	612 249	100,0	-223 350	100,0
Resultatminskning (Profit reduction/loss increase)				
Överavskrivningar <i>(Excess depreciation)</i>	35 651	5,8	10 452	-4,7
Avsättning periodiseringsfond <i>(Transfer to tax allocation reserve)</i>	45 625	7,5	30	0,0
Lämnat koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	154 113	25,2	92 047	-41,2
Bokförda ej skattepliktiga intäkter <i>(Accounted non taxable revenues)</i>	236 399	38,6	288 921	-129,4
Uppskov med vinst på aktier mm <i>(Deferment of stock profit etc)</i>	2	0,0	4	0,0
Underskottsavdrag från tidigare år <i>(Deficit from previous years)</i>	22 372	3,7	473 781	-212,1
Övriga justeringsposter, netto <i>(Other adjustments, net)</i>	93 461	15,3	0	0,0
Summa resultatminskning (Total reduction)	587 623	96,0	865 234	-387,4
Resultatökning (Profit increase/loss reduction)				
Upplösning överavskrivningar <i>(Dissolved excess depreciation)</i>	15 446	2,5	9 621	-4,3
Återföring periodiseringsfond <i>(Reversal of tax allocation reserve)</i>	34 504	5,6	9 425	-4,2
Mottaget koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	125 062	20,4	92 286	-41,3
Bokförda ej avdragsgilla kostnader <i>(Accounted non-deductible expenses)</i>	192 461	31,4	224 243	-100,4
Återfört uppskov med vinst på aktier mm <i>(Reversed deferment of stock profit)</i>	8	0,0	1 114	-0,5
Övriga justeringsposter, netto <i>(Other adjustments, net)</i>	0	0,0	96 441	-43,2
Summa resultatökning (Total increase)	367 481	60,0	336 689	-150,7
Totala skattemässiga justeringar <i>(Total fiscal adjustments)</i>	-220 142	-36,0	-528 545	-86,3
Taxerad inkomst (Income tax assessment)	392 107	64,0	-751 895	336,6
Summa bolagsskatt (Total corporate income tax)	74 755	12,2	-	-

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

bolagen med överskott och en minskning av resultatet med 529 miljarder kronor för bolagen med underskott.

De största justeringsposterna för bolagen med ett taxerat överskott är bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (236 miljarder kronor), bokförda kostnader som ej är avdragsgilla (192 miljarder kronor) samt lämnade och mottagna koncernbidrag (154 respektive 125 miljarder kronor). Bokförda intäkter och kostnader som ej är skattepliktiga eller avdragsgilla avser exempelvis skattefria utdelningar från koncern- och intresseföretag. För bolagen med ett taxerat underskott utgörs den mest dominerande justeringsposten av underskottsavdrag från tidigare år (474 miljarder kronor), följd av bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (289 miljarder kronor). De skattemässiga justeringar som grundar sig på olika slags överföringar mellan företag med intressegemenskap har alltså mycket större inverkan på företagets resultat än vad reserveringsmöjligheter såsom överavskrivningar och avsättningar till periodiseringsfond har.³

7.5 Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Inkomster från näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person beskattas på i princip samma sätt som övriga förvärvsinkomster. Detta innebär att kommunal och statlig inkomstskatt beräknas på inkomsten samt att allmän pensionsavgift påförs. Liksom lön från anställning påförs inkomster av näringsverksamhet socialavgifter (egenavgifter) alternativt särskild löneskatt. Den del av överskottet som kvarstår i verksamheten eller är att betrakta som avkastning på kapitalet beskattas däremot på särskilt sätt (se vidare avsnitten 7.5.3 och 7.5.4).

7.5.1 Antalet näringsidkare

Antalet fysiska personer som bedriver näringsverksamhet kan beräknas på olika sätt. I 7.2 Diagram ingår endast enskilda näringsidkare som redovisar moms i särskild skattedeklaration, dvs. näringsidkare

med en omsättning överstigande en miljon kronor. Då blir antalet enskilda näringsidkare ca 550 000. Beaktar man istället hur många fysiska personer som redovisat någon typ av enskild näringsverksamhet, oavsett omfattning blir antalet cirka 640 000. Vidare så finns det cirka 110 000 fysiska personer som redovisar inkomst av näringsverksamhet i sin egenskap av delägare i handelsbolag, vissa av dessa ingår även i gruppen som redovisar inkomst av enskild näringsverksamhet.

7.5.2 Redovisat resultat

Inkomst av näringsverksamhet delas för fysiska personer in i aktiv respektive passiv verksamhet. Till aktiv näringsverksamhet hänförs inkomst där den fysiska personen själv är verksam i viss omfattning. På inkomst av aktiv näringsverksamhet betalas egenavgifter med 28,97 procent (år 2011). Näringsidkare som är födda 1938-1944 betalar dock bara 10,21 procent i egenavgifter (år 2011). Detsamma gäller yngre pensionärer som under året tagit ut hel ålderspension från det allmänna pensionsystemet samt de som under någon del av året haft full sjukersättning eller hel aktivitetsersättning. De som är födda 1937 eller tidigare betalar inga egenavgifter alls. På inkomst av passiv näringsverksamhet betalas särskild löneskatt med 24,26 procent (år 2011) oavsett näringsidkarens ålder. Från och med inkomståret 2010 kan enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag få ett särskilt avdrag från egenavgifterna med fem procentenheter, dock högst 10 000 kr per år (eller högst 20 000 kr per år för samtliga delägare i ett handelsbolag). En förutsättning för nedsättningen är att överskottet av aktiv näringsverksamhet överstiger 40 000 kr.

Som framgår av 7.11 Tabell redovisar 55 procent av de enskilda näringsidkarna överskott av sin verksamhet, medan 45 procent redovisar underskott. Bland fysiska personer som är delägare i handelsbolag är det en något högre andel som redovisar överskott, 59 procent, och följaktligen en något mindre andel som redovisar underskott, 41 procent.

³ På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen osäkra.

7.11 Tabell

Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (fysiska personer) indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat, antal och andel, 2009

Individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficit), total number and percent, 2009

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Antal	Andel	Antal	Andel
	Number	Share	Number	Share
Överskott (Surplus)	353 620	55	64 322	59
varav aktiv (active)	307 576	48	58 520	54
varav passiv (passive)	46 044	7	5 802	5
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	288 111	45	44 112	41
varav aktiv (active)	183 171	29	31 879	29
varav passiv (passive)	104 940	16	12 233	11
Summa (Total)	641 731	100	108 434	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Av 7.12 Tabell framgår att fördelningen av de totala inkomsterna (beräknade som absolutbelopp) på över- och underskott är ungefär densamma som fördelningen av

antalet näringsidkare. En större andel av överskotten är däremot redovisade som aktiv näringsverksamhet.

7.12 Tabell

Totalsummor redovisade belopp för enskild näringsidkare och delägare i handelsbolag indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat 2009, mnkr

Total assessed income for individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficits), 2009, MSEK

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Inkomst	Andel	Inkomst	Andel
	Income	Share	Income	Share
Överskott (Surplus)	38 563	53	6 853	62
varav aktiv (active)	36 746	51	6 481	59
varav passiv (passive)	1 818	3	372	3
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	34 081	47	4 177	38
varav aktiv (active)	24 504	34	3 140	28
varav passiv (passive)	9 577	13	1 037	9
Summa, absolutbelopp (Total, absolute value)	72 644	100	11 030	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.13 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva näringsidkare efter olika intervall. Av tabellen framgår att 42 procent av de

aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. Deras sammanlagda överskott motsvarar 6 procent av det totala överskottet för ak-

tiva näringsidkare. Motsvarande andelar för passiva näringsidkare är 84 respektive 22 procent. 22 procent av de aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott som överstiger 200 000 kr. Det sammanlagda överskottet för dem motsvarar 60 procent av det totala överskottet för aktiva näringsidkare. Motsvarande ande-

lar för passiva näringsidkare är 3 respektive 47 procent. Även underskotten har en liknande fördelning. Både vad gäller aktiva och passiva näringsidkare har en majoritet ett underskott mindre än 50 000 kr, medan den totala andelen av underskotten för dessa endast utgör en mindre del.

7.13 Tabell

Redovisad inkomst av enskild näringsverksamhet 2009 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for individuals with business 2009 in intervals, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiv näringsverksamhet Persons actively involved in the business				Passiv näringsverksamhet Persons not actively involved in the business				Summa aktiv och passiv näringsverksamhet Total persons actively involved and persons not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	58 180	19	188	1	24 826	54	65	4	83 006	23	252	1
10-50	71 444	23	1 935	5	13 632	30	329	18	85 076	24	2 264	6
50-100	49 142	16	3 605	10	3 794	8	268	15	52 936	15	3 873	10
100-150	352	11	4 357	12	1 445	3	176	10	36 797	10	4 533	12
150-200	26 657	9	4 641	13	778	2	134	7	27 435	8	4 775	12
200-250	20 829	7	4 659	13	424	1	94	5	21 253	6	4 753	12
250-300	14 628	5	4 001	11	262	1	71	4	14 890	4	4 072	11
300-	31 344	10	13 359	36	883	2	680	37	32 227	9	14 040	36
Totalt (Total)	307 576	100	36 746	100	46 044	100	1 818	100	353 620	100	38 563	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	42 124	23	167	1	32 099	31	126	1	74 223	26	293	1
10-50	56 551	31	1 485	6	35 279	34	898	9	91 830	32	2 383	7
50-100	28 128	15	2 020	8	15 116	14	1 081	11	43 244	15	3 101	9
100-150	15 306	8	1 882	8	7 432	7	913	10	22 738	8	2 795	8
150-200	9 796	5	1 698	7	4 406	4	762	8	14 202	5	2 460	7
200-250	6 540	4	1 460	6	2 771	3	619	6	9 311	3	2 079	6
250-300	4 852	3	1 328	5	1 918	2	524	5	6 770	2	1 852	5
300-	19 874	11	14 463	59	5 919	6	4 655	49	25 793	9	19 117	56
Totalt (Total)	183 171	100	24 504	100	104 940	100	9 577	100	288 111	100	34 081	100

Källa: Skatteverket, skattdatabasen GIN-skatt

I 7.14 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva delägare i handelsbolag efter olika intervall. Fördelningen skiljer sig inte nämnvärt från motsvarande fördelning för enskilda näringsidkare. En mycket stor andel

av både aktiva och passiva delägare med överskott, 46 respektive 83 procent, redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. De som redovisar ett överskott om minst 200 000 kr utgör bland de aktiva delägarna 20 procent, och bland de passiva 4 procent.

7.14 Tabell

Handelsbolagsdelägars redovisade inkomst av näringsverksamhet 2009 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr
Assessed income for partners in unlimited partnerships 2009, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiva delägare Partners in unlimited partnerships active in the business				Passiva delägare Partners in unlimited partnerships not active in the business				Summa aktiva och passiva delägare Partners active involved and partners not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	13 833	24	43	1	3 264	56	8	2	17 097	27	51	1
10-50	13 233	23	353	5	1 537	26	37	10	14 770	23	391	6
50-100	8 626	15	633	10	462	8	33	9	9 088	14	666	10
100-150	6 482	11	800	12	186	3	23	6	6 668	10	823	12
150-200	4 870	8	846	13	107	2	19	5	4 977	8	865	13
200-250	3 577	6	800	12	59	1	13	4	3 636	6	814	12
250-300	2 546	4	697	11	28	0	8	2	2 574	4	705	10
300-	5 353	9	2 308	36	159	3	231	62	5 512	9	2 539	37
Totalt (Total)	58 520	100	6 481	100	5 802	100	372	100	64 322	100	6 853	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	10 140	32	37	1	4 501	37	15	1	14 641	33	52	1
10-50	10 199	32	256	8	4 271	35	107	10	14 470	33	364	9
50-100	4 129	13	296	9	1 360	11	96	9	5 489	12	392	9
100-150	2 157	7	264	8	666	5	81	8	2 823	6	346	8
150-200	1 269	4	220	7	361	3	63	6	1 630	4	283	7
200-250	804	3	179	6	249	2	55	5	1 053	2	235	6
250-300	650	2	179	6	180	1	50	5	830	2	228	5
300-	2 531	8	1 709	54	645	5	569	55	3 176	7	2 279	55
Totalt (Total)	31 879	100	3 140	100	12 233	100	1 037	100	44 112	100	4 177	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.15 Tabell har det totala överskottet för enskilda näringsidkare som aktivt bedriver näringsverksamhet fördelats efter bransch. De två största grupperna är näringsidkare som bedriver jordbruks-, skogsbruks- eller fiskeriverksamhet eller som bedriver verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Dessa huvudgrupper innefattar

omkring 52 000 respektive 44 000 näringsidkare och har ett samlat överskott på 5,1 respektive 5,8 miljarder kronor.

I likhet med fördelningen av överskottet återfinns det största samlade underskottet i gruppen näringsidkare med verksamhet inom jordbruk, skogsbruk eller fiskerieringen. Dessa är 73 000 till antalet.

7.15 Tabell

Redovisat resultat av aktiv näringsverksamhet för fysiska personer 2009 efter SNI*, mnkr

Assessed income for individuals actively involved in business 2009 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	52 258	5 144	72 905	12 304
B (05-09)	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	153	27	36	7
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	12 025	1 494	5 930	634
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	591	67	233	35
(From which:)	13-15 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	1 375	96	1 050	96
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 666	219	820	110
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	23	2	25	2
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	573	58	293	25
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	7	1	3	0
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	74	7	71	11
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	687	64	530	45
	24-25 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	2 613	392	871	106
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	186	23	123	12
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	89	11	48	4
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	330	46	139	16
	29-30 Transportmedel (Transportation)	307	42	165	20
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 675	187	1 037	94
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 829	278	522	58
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	91	13	70	25
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	161	25	59	6
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	34 903	6 287	5 770	627
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	23 913	2 643	15 631	2 075
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	5 622	725	2 719	406
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	5 917	713	3 886	501
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	12 374	1 205	9 026	1 168
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	11 772	2 290	1 713	267
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	10 653	2 130	1 260	205
(From which:)	50 Sjötransport (Sea transport)	180	18	153	32
	51 Lufttransport (Air transport)	64	8	51	5
	52 Stödjänster till transport (Transport service)	672	102	225	24
	53 Postbefordran (Post service)	203	31	24	1
I (55-56)	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	7 748	944	2 785	490
J (58-63)	Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	11 343	1 426	5 239	309
K (64-66)	Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	348	52	113	13

SNI	Verksamhet Economic activity		Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
			Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
			Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
Varav:	64	Finansiella tjänster utom försäkring (<i>Finance agency</i>)	15	1	12	3
(From which:)	65	Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (<i>Insurance</i>)	4	0	2	0
	66	Stödtjänster till finansiell verksamhet (<i>Other financial business</i>)	325	50	99	10
L (68)		Fastighetsverksamhet (<i>Real estate service</i>)	4 605	639	3 366	1 236
M (69-75)		Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (<i>Law, economy, science and technology</i>)	44 452	5 762	14 978	1 238
N (77-82)		Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster (<i>Rental, real estate and travel service</i>)	11 303	1 394	3 332	354
Varav:	77	Uthyrning av fordon och maskiner (<i>Renting of vehicles and machines</i>)	897	93	724	95
(From which:)	78	Arbetsförmedling och personaluthyrning (<i>Employment service</i>)	876	116	183	18
	79	Resebyråverksamhet (<i>Travel agency</i>)	792	64	449	49
	80	Säkerhetsverksamhet (<i>Security service</i>)	185	25	71	6
	81-82	Rengöring, kontorservice och andra företagstjänster (<i>Cleaning, office service and other business service</i>)	8 553	1 096	1 905	185
O (84)		Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (<i>Community service</i>)	72	7	20	1
P (85)		Utbildning (<i>Education</i>)	6 278	568	2 879	245
Q (86-88)		Vård och omsorg; sociala tjänster (<i>Health care, social service</i>)	11 845	1 899	2 788	192
R (90-93)		Kultur, nöje och fritid (<i>Culture, pleasure and recreation</i>)	18 184	1 638	10 426	1 341
S (94-96)		Annan serviceverksamhet (<i>Other community and personal services</i>)	28 603	2 738	8 360	536
T (97-98)		Privata hushållstjänster (<i>Services in households</i>)	0	0	1	0
U (99)		Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (<i>International organizations, embassies etc</i>)				
0		SNI-saknas (<i>Companies without SNI</i>)	27 519	1 757	26 770	2 605
Totalt (Total)			307 576	36 746	183 171	24 504

Anm: I tabellen ingår samtliga enskilda näringsidkare som redovisat ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel

I inledningen till detta avsnitt förklarades att näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person och handelsbolagsdelägars del av bolagets vinst beskattas på samma sätt som andra förvärvsinkomster. Detta innebär att företagsinkomsterna för fysiska personer, till skillnad mot för aktiebolag och andra juridiska personer, beskattas progressivt, med en högsta marginalskatt på cirka 65 procent. Det betyder i sin tur att den del av företagsinkomsten som inte konsumeras, utan istället får kvarstå i verksamheten, beskattas högre hos fysiska än hos juridiska personer. Från och med 1994 infördes de s.k. expansionsmedlen för att komma till rätta med denna neutralitetsbrist.

Expansionsmedlen ska motsvara den del av

företagsinkomsten som får stanna i företaget och verka där. På denna del motsvarar skattenivån företagssektorn i övrigt, dvs. en skattesats på 26,3 procent. Detta går till på så sätt att avsättningen till expansionsmedel är avdragsgill mot inkomsten av näringsverksamhet. Istället beskattas expansionsmedlen med en särskild skatt, statlig expansionsmedelsskatt, som uppgår till 26,3 procent (före sänkningen av bolagsskatten år 2009 var expansionsmedelsskatten 28 procent).

En återföring av expansionsmedel innebär att hela eller en del av tidigare avsatt belopp återförs till beskattning som inkomst av näringsverksamhet, och motsvarande expansionsmedelsskatt återfås. Expansionsmedlen kan även återföras under en förlustsituation. Då utgår ingen statlig eller kommunal inkomstskatt på det åter-

förda beloppet. Samtidigt ger återföringen ett likviditetstillskott i förlustsituationen, eftersom expansionsmedelsskatten ändå återbetalas.

Under de arton år som möjligheterna till avsättning till expansionsmedel har funnits

har 38,6 miljarder kronor satts av till expansionsmedel, av dessa har 21,4 miljarder återförts, vilket betyder att den ackumulerade nettoavsättningen uppgår till 17,2 miljarder kronor (7.16 Tabell).

7.16 Tabell

Expansionsmedel, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2004-2009 Funds retained for expansion, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2004-2009

	1994	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avsättning (Funds retained for expansion)							
Antal (Number)	52 930	23 477	25 437	13 072	25 859	24 495	19 490
Belopp (Amounts)	3 507	1 950	2 168	2 432	2 896	2 713	2 105
Återföring (Reverse allocation)							
Antal (Number)	0	23 795	25 065	22 479	22 197	26 946	29 108
Belopp (Amounts)	0	1 372	1 407	1 414	1 554	1 914	2 074
Årsnetto (Year net)	3 507	578	761	1 019	1 342	799	31
Ackumulerat (Accumulated)	3 507	13 313	14 074	15 093	16 435	17 234	17 265

Källa: 1994 V-stat, 2004-2009 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ

Genom 1990/91 års skattereform uppkom en skillnad i skattebelastningen mellan inkomst av kapital, där skattesatsen är 30 procent, och inkomst av näringsverksamhet där skatten, som tidigare nämnts, är progressiv och kan vara väsentligt högre. Dessutom påförs egenavgifter eller särskild löneskatt på näringsinkomster. För enskilda näringsidkare beskattas avkastningen på i näringsverksamheten satsat kapital som arbetsinkomst.

För att i någon mån jämställa enskilda näringsidkare med ägare till enmansaktiebolag infördes, i sin nuvarande form, från

och med 1995 års taxering regler om positiv respektive negativ räntefördelning. Positiv räntefördelning ger näringsidkaren en möjlighet att få en del av inkomsten av näringsverksamhet motsvarande avkastning på i näringsverksamheten satsat kapital beskattad i inkomstslaget kapital. Positiv räntefördelning är frivillig.

Negativ räntefördelning är avsedd att förhindra att näringsidkaren drar av sina privata utgiftsräntor i näringsverksamheten och på så sätt får en större skatteeffekt av dem. Negativ räntefördelning är obligatorisk.

Utvecklingen av räntefördelningen sedan den infördes framgår av 7.17 Tabell.

7.17 Tabell

Räntefördelning, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2004-2009 Adjustment for interest distribution between capital income and business income, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2004-2009

	1994	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Positiv räntefördelning (Positive interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	104 006	128 141	136 374	137 658	141 195	132 240	110 278
Belopp (Amounts)	2 241	5 847	6 353	7 075	7 628	7 511	5 981
Negativ räntefördelning (Negative interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	7 665	47 901	49 495	45 979	45 316	45 124	45 179
Belopp i (Amounts)	127	839	752	660	728	847	677

Källa: 1994 V-stat, 2004-2009 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond

Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet har i princip samma möjligheter till skattemässiga reserveringar som juridiska personer, dvs. avsättning till periodiseringsfond och överavskrivningar (avsnitt 7.4.6). Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eller är delägare i handelsbolag får dock sätta av 30 procent av vinsten till

periodiseringsfond, mot juridiska personer som får sätta av 25 procent. Innan 2002 års taxering (inkomståret 2001) låg detta avdragstak på 25 procent för fysiska personer och på 20 procent för juridiska personer. Tiden inom vilken återföring av periodiseringsfond ska ske har från och med 2000 års taxering förlängts från fem till sex år för alla företagsformer.

7.18 Tabell

Periodiseringsfond, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 2001, 2004-2009
Tax allocation reserve, number of individuals and total amount MSEK, 2001, 2004-2009

	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avsättning (Transfer to tax allocation reserve)							
Antal (Number)	114 531	107 433	87 237	111 149	111 536	105 135	103 053
Belopp (Amounts)	5 257	4 853	5 060	5 412	5 628	5 738	4 812
Återföring (Reversal of tax allocation reserve)							
Antal (Number)	97 797	96 656	91 914	99 256	93 415	95 729	107 826
Belopp (Amounts)	3 679	4 232	4 554	4 641	4 910	4 987	5 354
Årsnetto (Year net)	1 578	621	506	771	718	751	-542
Akkumulerat (Accumulated)	10 131	12 687	13 193	13 964	14 682	15 433	14 891

Anm: Statistikdatabasen GIN-skatt innehåller bara uppgifter om periodiseringsfonder från och med beskattningsåret 2000.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Nyföretagandet i Sverige

Enligt undersökningar genomförda av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) och Tillväxtanalys har antalet genuint nya företag, dvs. verksamhet som är helt nystartad eller verksamhet som återupptas efter att ha varit vilande i minst två år, ökat under hela 2000-talet. Från 2007 har vissa förändringar gjorts i statistiken, vil-

ket ger högre siffror. Bland förändringarna kan nämnas nya branschgrupper, fler företagsformer och åldersgrupper ingår och kortlivade företag som avvecklats under året ingår nu i statistiken. Bortser man från förändringarna i mätningarna så har ökningen mellan 2006 och 2007 varit 22 procent. Mellan 2009 och 2010 ökade antalet nystartade företag med tolv procent.

7.19 Tabell

Nystartade företag 1993, 2005-2010

Newly started enterprises 1993, 2005-2010

Bransch Corporate sector	1993	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Industrinäringar (Industrial production)	3 911	7 999	7 578	11 269	11 261	10 568	12 199
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)				1 995	1 733	1 313	1 522
Tillverkning o dyl (Manufacturing etc)	1 790	2 921	2 511	3 012	3 253	2 514	2 848
Byggnadsverksamhet (Construction)	2 121	5 078	5 067	6 262	6 275	6 741	7 829
Tjänstenäringar (Service trades)	18 477	35 934	36 808	47 258	46 540	49 029	54 482
Varuhandel, reparationer samt hotell och restaurang (Trade, repairs, hotels and restaurants)	7 192	10 049	9 098	10 625	10 880	11 487	12 283
Transport och kommunikation (Transports and communication)	1 291	1 483	1 518	1 999	1 818	2 688	3 246
Finansiell verksamhet och företagstjänster (Finance and business service)	7 250	14 815	15 391	18 896	18 994	19 647	21 797
Fastighetstjänster (Real estate service)				2 169	1 775	1 679	2 061
Utbildning, hälso- och sjukvård samt andra samhälls- och personliga tjänster (Education, health care, social and personal services)	2 744	9 587	10 801	13 569	13 073	13 528	15 095
Samtliga näringsgrenar (All sectors)	22 388	43 933	44 386	58 527	57 801	59 597	66 681

Anm: Från 2007 har statistiken utökats till fler branscher, fler företagsformer och åldersgrupper samt att även kortlivade företag som avvecklats under året ingår. 5 procentenheter av höjningen mellan 2006 och 2007 beror på förändringar i mätningen.

Källa: 1994-98 Statistiska centralbyrån, 1999-2007 Institutet för tillväxtpolitiska studier och 2008-2010 Tillväxtanalys

Tjänstesektorn fortsätter att dominera nyföretagandet. Av de nya företagen startades 54 000 företag, eller 82 procent, inom tjänstesektorn och 12 000 företag inom industrisektorn. Det senaste året har dock förhållandet mellan olika näringar varit relativt konstant. Ser man över en femårsperiod så har ökningen av nyföretagandet varit högst inom transport och kommunikation. I den branschen har nyföretagandet de senaste fem åren ökat med 114 procent. De nya företagen under 2010 beräknas av

Tillväxtanalys sysselsätta 117 419 personer, varav 38 procent på heltid.

Av de nya företagen startades 29 procent av företagen som aktiebolag, 7 procent som handels- eller kommanditbolag och 64 procent som enskild näringsverksamhet. Andelen nystartade aktiebolag har därmed ökat med 8 procentenheter sedan 2009. Att fler väljer att starta aktiebolag beror på att kravet på minsta aktiekapital från och med den 1 april 2010 sänktes från 100 000 kr till 50 000 kr.⁵

⁵ Tillväxtanalys, Nyföretagandet i Sverige 2009, Statistik 2010:07

Tabellbilaga:

7.20 Tabell

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 2002-2009

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 2002-2009

Företagsform Legal form	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Enskild firma (<i>Individuals</i>)	469 568	478 265	486 866	509 215	519 963	538 101	548 922	552 504
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	237 859	242 485	247 272	253 557	259 998	270 086	281 417	289 385
Handelsbolag (<i>Unlimited partnership</i>)	74 522	74 216	73 681	73 703	72 550	71 627	68 456	67 078
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	18 326	18 859	19 401	19 962	20 267	21 106	21 673	22 437
Totalt (Total)	800 275	813 825	827 220	856 437	872 778	900 920	920 468	931 404

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

7.21 Tabell

Statlig inkomstskatt för aktiebolag i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2009

Central government tax paid by limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2009

Statlig inkomstskatt	Antal	Andel %	Total skatt mnkr	Andel %
Central government tax	Number	Share %	Tax, total sum MSEK	Share %
- 100 tkr	120 990	69,38	3 579	5,67
100 tkr - 1mnkr	46 582	26,71	13 313	21,09
1 mnkr - 10 mnkr	6 192	3,55	15 507	24,56
10 mnkr - 100 mnkr	576	0,33	15 285	24,21
100 mnkr -	54	0,03	15 443	24,46
Totalt (Total)	174 394	100,00	63 126	100,00

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Månadslön kr.	Preliminär skatt									
	för ogift person (utan barn)	för gift man								
		utan barn	med 1 barn	med 2 barn	med 3 barn	med 4 barn	med 5 barn	med 6 barn	med 7 barn	med 8 eller flera barn
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
370— 379-99	69	57	48	40	35	29	24	22	20	18
380— 389-99	71	59	50	42	36	30	25	23	21	19
390— 399-99	74	62	53	44	38	32	27	24	22	20
400— 419-99	77	66	56	47	41	35	29	26	24	22
420— 439-99	82	70	60	51	44	38	32	28	26	24
440— 459-99	87	74	65	56	47	41	36	31	28	26
460— 479-99	92	79	70	60	50	45	39	34	30	28
480— 499-99	98	84	74	65	53	48	42	37	32	30
500— 519-99	103	89	79	69	57	51	46	40	35	33
520— 539-99	108	94	84	74	61	55	49	44	38	35
540— 559-99	113	99	88	78	65	58	53	47	41	37
560— 579-99	119	104	93	83	70	61	56	50	45	40
580— 599-99	124	109	98	88	75	65	59	54	48	43
600— 619-99	129	114	103	93	79	68	62	57	51	46
620— 639-99	134	119	108	98	84	72	66	60	55	49
640— 659-99	139	124	113	103	88	75	69	64	58	52
660— 679-99	145	129	118	108	93	79	72	67	61	55
680— 699-99	151	134	123	113	98	84	76	70	65	59
700— 729-99	158	139	129	119	104	90	80	74	69	63
730— 759-99	166	147	136	126	111	96	85	79	74	68
760— 789-99	175	155	144	133	118	103	90	84	79	73
790— 819-99	184	163	152	140	126	111	97	89	84	78
820— 849-99	193	172	160	148	133	118	104	94	89	83
850— 879-99	202	180	168	156	140	125	111	99	94	88
880— 909-99	211	188	176	164	148	133	118	104	99	93
910— 939-99	221	196	184	172	155	140	125	111	104	98
940— 969-99	231	204	192	180	163	147	132	118	109	103
970— 999-99	241	213	200	188	171	155	140	125	114	108
1 000— 1 039-99	252	224	210	198	181	164	149	134	120	114
1 040— 1 079-99	265	236	222	209	191	174	158	143	129	120
1 080— 1 119-99	279	248	234	220	202	184	168	153	138	127
1 120— 1 159-99	293	261	246	232	213	195	178	163	148	134
1 160— 1 199-99	307	274	259	244	224	206	189	173	158	143
1 200— 1 239-99	322	287	272	256	236	217	200	183	168	152
1 240— 1 279-99	336	300	285	269	248	228	211	193	178	162
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Utdrag ur den första preliminärskatttabellen.

Staten övertog ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter 1947.

För första gången skulle skattebetalning ske i anslutning till inkomsternas intjänande. Bilden visar den första skatttabellen för beräkning av preliminär skatt för år 1947. Av tabellen framgår att skatteuttaget var olika för gift och ogift man och vidare att hänsyn togs till antalet barn, dock högst åtta barn.

Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

8.1 Inledning

Detta kapitel fokuseras bland annat på inkomster och inkomstfördelningen som ett mått på den ekonomiska standarden. Kapitlet tar också upp den så kallade direkta beskattningen av individer samt hur direkta skatter och transfereringar omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper i samhället. Kapitlet innehåller också ett avsnitt om förmögenhet. Nedan följer i punktform några av de viktigaste resultaten:

- År 2009 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 27,2 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter. Det är 4,5 procentenheter mindre än 2006, innan skattereduktion på arbetsinkomster infördes.
- Av en inkomstökning på 1 000 kr får man under 2011 i genomsnitt behålla 664 kr då hänsyn tagits till exempelvis skatt, ökade barnomsorgsutgifter, minskat bostadsstöd och försörjningsstöd.
- Under 2009 betalade hushållen i genomsnitt 115 000 kr i skatt och fick tillbaka 121 100 kr i form av pensioner och transfereringar.
- Mellan åren 2000 och 2009 ökade den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet (den ekonomiska standarden) med drygt 27 procent. Mellan åren 1990 och 2000 ökade inkomsten med knappt 9 procent, medan ökningen var drygt 14 procent mellan åren 1980 och 1990.
- Under 2007 ägde den procent i befolkningen med störst förmögenhet nästan en fjärdedel av den totala förmögenheten.

8.2 Om inkomststatistik

En god inkomst innebär att man har större möjligheter att påverka sin livssituation. Detta gäller framförallt i materiellt hänseende, men även i form av större möjligheter att betala för exempelvis resor, rekreation och kultur på sin fritid samt att spara för framtida behov.

Sveriges inkomststatistiska system är uppbyggt av ett flertal administrativa register

som t.ex. Inkomst- och taxeringsregistret och olika myndigheters register över bidrag och ersättningar. På Statistiska centralbyrån, SCB, finns det flera statistikprodukter som belyser inkomstförhållanden för individer och hushåll. Den totalräknade inkomststatistiken (IoT) omfattar hela befolkningen och baseras uteslutande på registeruppgifter. Inkomstfördelningsundersökningen, som är en del i undersökningen om hushållens ekonomi (HEK), baseras på ett urval som under åren varierat mellan 10 000 och 19 000 hushåll. I HEK kompletteras registeruppgifterna med uppgifter som hämtas in via telefonintervjuer. Dessutom finns två registerbaserade databaser med longitudinell inriktning, LINDA (Longitudinell INkomst DAtabas) och LOUISE (LONGitudinell databas för Utbildning, Inkomst och Sysselsättning). Med hjälp av data från en longitudinell databas kan man följa samma individer över flera år.

Hushållsbegrepp

I redovisningar av resultat från Inkomstfördelningsundersökningen före 1991, har uppgifterna baserats på ett hushållsbegrepp som kallas familjeenheter. Familjeenheter avgränsas av en ensamboende eller två sammanboende med eller utan barn 0–17 år. Barn 18 år och äldre, dvs. från och med det år man blir myndig, betraktas som egna familjeenheter. Det innebär att ett stort antal barn som bor hemma hos föräldrarna räknas som egna familjeenheter och med endast den inkomst som de själva har, trots att de helt eller delvis försörjs av föräldrarna. Detta gör att ungdomars ekonomiska standard underskattas medan standarden istället överskattas för föräldrarna.

För åren 1991–2009 har beräkningar gjorts för s.k. kosthushåll. I kosthushållet ingår alla personer som bor tillsammans och där man har gemensam hushållning. Här innefattas även äldre barn som bor tillsammans med sina föräldrar, likaväl som hushåll med fler än två generationer.

För att möjliggöra längre tidsserier redovisas några tabeller med hjälp av det äldre hushållsbegreppet familjeenheter. I tabeller som endast visar senare års inkomster används dock kosthushåll i redovisningarna.

Nytt inkomstbegrepp

Inför 2006 års publicering förändrades begreppet disponibel inkomst i SCB:s officiella inkomststatistik. Den största förändringen är beräkningen av kapitalvinster/-förluster. Tidigare kunde inte denna post bli negativ. I det nya begreppet tillåts kapitalförluster att minska den disponibla inkomsten. Det nya begreppet används i tabeller som redovisar disponibel inkomst för åren 1991 och framåt. Det äldre begreppet används i tabeller som går tillbaka längre än 1991.

Allt syns inte i statistiken

Även om denna inkomststatistik är den bästa tillgängliga, ger den inte hela sanningen om den ekonomiska standarden för individer och hushåll. Personer kan t.ex. ha haft svarta inkomster eller på andra sätt undandragit inkomster från beskattning. Det är betydande inkomstsummor som inte kommer myndigheterna till känna. En förklaring till en låg redovisad inkomst kan också vara att personen arbetar och skattar utomlands, men är folkbokförd i Sverige. Det gäller till exempel personer som är folkbokförda i gränskommunerna Malmö, Årjäng och Haparanda.

Den ekonomiska standarden påverkas också av hur stora utgifterna är. Exempelvis kostar boendet oftast mer i Stockholm än i en glesbygdskommun. Inkomster skiftar också kraftigt under en livscykel. Under perioder med studier och studielån är inkomsterna ofta låga.

Ofta förvärvsarbetar båda föräldrarna i en familj. Det för med sig inkomstfluktuationer när föräldrarna tar hand om barnen och t.ex. arbetar deltid. En växande grupp, speciellt ungdomar, arbetar också med lösa anställningsförhållanden. Inkomster enligt den befintliga statistiken är alltså inte något perfekt mått men den ger ändå en ganska tydlig återspeglning av den ekonomiska standarden.

8.3 Den direkta beskattningen av individen

Den direkta beskattningen av individen är endast en del av det totala skattetrycket.

Med direkt beskattning menas här inkomstskatt, allmän pensionsavgift, egenavgifter för näringsidkare, begravningsavgift, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Även om andra skatter svarar för en större del av den konsoliderade offentliga sektorns skatteinkomster är det den direkta beskattningen av individen och utformningen av den beskattningen som har störst påverkan på individens beteende. Storleken och utformningen av den direkta beskattningen påverkar t.ex. fördelningen mellan personers konsumtion och sparande samt mellan den tid som läggs på arbete kontra fritid.

8.3.1 Den direkta skatten utgjorde 27 procent av inkomsten 2009

År 2009 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 27,2 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter (se 8.1 Tabell). Det är drygt en procent mindre än under 2008 och 4,5 procentenhet mindre än 2006, då skattereduktioner på arbetsinkomster (det s.k. jobbskatteavdraget) infördes. Kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster uppgick 2009 till 28,4 procent, vilket är något mindre än 2008. Det gjordes skattereduktion för arbetsinkomster till ett värde av 65 miljarder kronor 2009, vilket motsvarar 3,4 procent av förvärvs- och kapitalinkomsten. Skatten på kapitalinkomster var nästan 45 miljarder kronor 2009. Skattereduktionen för kapitalunderskott minskade från 2008 och var drygt 19 miljarder kronor 2009. Skattereduktionen för husarbete (RUT och ROT) var drygt 10 miljarder kronor 2009. Förmögenhetsskatten avskaffades 2007, men stod när den fanns, tillsammans med fastighetsskatten för en ganska liten del av de totala direkta skatterna.

I 8.2 Tabell redovisas, för vissa år 1980-2009, hur stor andel av den totala skattepliktiga inkomsten som individer i olika inkomstklasser i genomsnitt betalat i skatt. Den direkta beskattningen av individen har minskat under 2000-talet, framförallt från 2007 då skattereduktion för arbetsinkomster infördes. År 2006 uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 32,6 procent. År 2009 uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 28 procent. I 8.2 Tabell har populationen begränsats till befolkningen 18 år och äldre och skattens totala andel skiljer sig därför något från 8.1 Tabell.

8.1 Tabell

Storlek på olika skatter och avgifter i förhållande till den totala skattepliktiga inkomsten åren 1991, 2002 och 2006-2009, mnkr och procent

Total direct taxes and charges for individuals in relation to the total assessed income in 1991, 2002 and 2006-2009, MSEK and percent

Skatt/avdrag	1991		2002		2006		2007		2008		2009	
	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten
Tax/deduction	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income
Summa förvärvs- och kapitalinkomst (Sum of income from employment, business and capital)	957 614		1 463 764		1 771 868		1 897 684		1 929 137		1 941 696	
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	239 284	25,0	378 492	25,9	454 117	25,6	479 068	25,2	503 550	26,1	511 149	26,3
Statlig inkomstskatt (National income tax)	19 864	2,1	33 108	2,3	41 005	2,3	44 799	2,4	47 977	2,5	40 087	2,1
Skattereduktion för arbetsinkomster (Tax reduction for incomes on active work)	-	-	- 4 613	-0,3	-	-	- 40 475	-2,1	- 53 467	-2,8	- 65 197	-3,4
Skatt på kapitalinkomster (Tax on capital income)	20 732	2,2	24 151	1,6	52 732	3,0	67 957	3,6	50 886	2,6	44 544	2,3
Skattereduktion för kapitalunderskott (Tax reduction for property deficit)	- 20 061	-2,1	- 17 926	-1,2	- 15 588	-0,9	- 18 622	-1,0	- 24 845	-1,3	- 19 369	-1,0
Förmögenhetsskatt (Wealth tax)	2 447	0,3	3 818	0,3	5 949	0,3	-	-	-	-	-	-
Fastighetsskatt* (Property tax)	8 575	0,9	13 420	0,9	13 239	0,7	13 474	0,7	787	0,0	963	0,0
Fastighetsavgift* (Property fee)	-	-	-	-	-	-	-	-	9 620	0,5	10 999	0,6
Allmän pensionsavgift (General pension charges)	-	-	66 168	4,5	77 329	4,4	81 088	4,3	85 162	4,4	86 445	4,5
Skattereduktion, allmänna egenavgifter (Tax reduction for general social security charges)	-	-	- 50 891	-3,5	- 77 295	-4,4	- 81 061	-4,3	- 85 134	-4,4	- 86 815	-4,5
Egenavgifter för näringsidkare (Social security charges for businessmen)	7 321	0,8	10 186	0,7	12 446	0,7	13 131	0,7	13 058	0,7	12 519	0,6
Begravningsavgift (Funeral charges)	-	-	2 900	0,2	3 194	0,2	3 532	0,2	3 523	0,2	3 561	0,2
Skattereduktion för husarbete ** (Tax reduction for house work)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	- 10 355	-0,5
Övriga skattereduktioner (Other tax reductions)	- 1 175	- 0	- 3 867	-0,3	- 5 083	-0,3	- 492	0,0	- 589	0,0	- 185	0,0
Summa direkta skatter och avgifter (Sum of direct taxes)	276 987	28,9	454 946	31,1	562 045	31,7	562 399	29,6	550 528	28,5	528 346	27,2

* Fastighetsskatten ersattes av en fastighetsavgift 2009. ** Skattereduktion för husarbete (ROT + RUT)

Källa: SCB, Taxeringsutfallet och totalräknade inkomststatistiken (summa förvärvs- och kapitalinkomst).

8.2 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2009 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2009

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt												
	Percent tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1991	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008**	2009
1 - 50	10,1	15,8	20,3	22,8	20,3	17,7	19,2	18,6	18,0	17,3	12,9	13,5	11,8
50 - 100	15,0	19,4	17,6	18,6	17,5	15,9	26,0	25,9	24,7	23,8	21,1	20,4	18,5
100 - 150	26,9	29,9	26,1	28,7	27,6	25,9	26,9	26,8	25,9	25,2	24,3	23,9	22,8
150 - 200	30,6	32,0	27,1	31,4	30,3	28,8	29,1	29,2	28,4	27,9	26,5	25,9	25,2
200 - 250	33,8	33,8	27,8	33,0	31,9	30,3	30,5	30,6	29,9	29,3	26,9	25,9	25,2
250 - 300	37,3	36,1	29,9	34,0	32,5	31,0	31,3	31,5	30,8	30,2	27,3	26,0	25,0
300 - 400	41,2	39,3	32,9	36,1	34,4	32,5	33,0	33,2	32,6	32,1	29,0	27,7	25,9
400 - 500	45,2	44,5	35,7	39,0	37,7	36,1	36,7	36,6	36,1	35,6	32,8	31,8	29,2
500 -	52,4	51,9	38,7	40,5	41,9	41,1	42,1	41,7	41,0	40,0	37,5	37,7	35,9
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,5	32,9	29,1	34,6	33,6	32,1	32,9	33,2	32,9	32,6	30,4	29,4	28,0
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,8	33,9	29,7	35,6	34,5	32,9	33,4	33,7	33,4	33,0	30,5	29,4	27,8
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,9	28,5	26,5	29,7	29,1	28,1	30,7	31,0	30,7	30,7	29,9	29,7	28,7

* Förmögenhetsskatten togs bort till år 2007. ** År 2008 ersattes fastighetsskatten av fastighetsavgifter **Källa:** SCB, Databasen LINDA

8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv

Höginkomsttagare med en inkomst över 500 000 kr (i 2009 års penningvärde) betalade under 1980-talet i genomsnitt över 50 procent av sina inkomster i skatt. Höginkomsttagare fick dock en markant skattesänkning genom skattereformen 1990/1991. År 1991 betalade dessa 39 procent av sina inkomster i direkt skatt och 2009 var andelen 36 procent. Skattereformen innebar dock att tidigare skattefria inkomster, t.ex. traktamenten och olika typer av förmåner, blev skattepliktiga samt att skattebasen breddades vad gäller kapitalinkomster. Framförallt höginkomsttagare fick därmed större skattepliktiga inkomster, men samtidigt lägre skatt.

Anmärkningsvärt är att personer med inkomster under 100 000 kr (i 2009 års penningvärde) betalade större andel av sin inkomst i skatt 2009 än vad de gjorde 1980 medan motsatsen gällde för dem som hade

en inkomst över 100 000 kr.

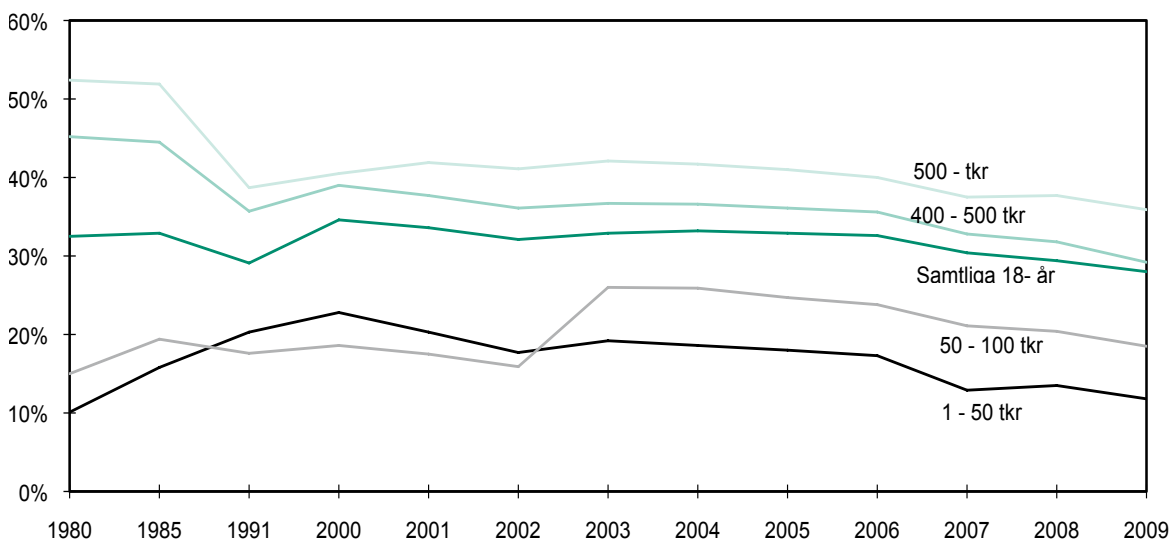
I 8.3 Diagram visas tydligt att beskattningen under perioden 1980–2009 blivit mindre progressiv, d.v.s. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

För de flesta individer finns det ett starkt samband mellan höga inkomster och egendomsbeskattning, d.v.s. förmögenhets- och fastighetsskatt, men det finns undantag. Också personer med ganska låga inkomster har förmögenhet och fastigheter. Dessa personer betalar då en stor andel av sina inkomster i skatt och påverkar därför genomsnittet en del. I 8.4 Tabell visas skattens andel av inkomsten då förmögenhets- och fastighetsskatten exkluderats. Det är bland höginkomsttagarna som skatteandelen minskar mest jämfört med andelen då fastighets- och förmögenhetsskatten är inkluderad. Men också bland låginkomsttagarna sker en betydande minskning av skatteandelen.

8.3 Diagram

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2009 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2009

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.4 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, exklusive förmögenhets- och fastighetsskatt/-avgift, procent, 2009 års prisnivå
Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, wealth tax and real estate tax excluded, percent, price level of 2009

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt exkl. förmögenhets- och fastighetsskatt/-avgift												
	Percent tax excl. wealth tax and real estate tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1991	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1 - 50	9,9	15,0	17,9	20,5	18,3	16,1	16,9	16,7	16,4	15,9	12,0	12,8	10,9
50 - 100	14,9	19,1	16,7	17,1	16,5	15,0	25,0	24,9	23,8	22,9	20,4	19,9	17,8
100 - 150	26,8	29,6	25,2	27,4	26,5	24,9	25,9	25,8	25,0	24,4	23,6	23,3	22,2
150 - 200	30,5	31,8	26,3	30,1	29,2	27,8	28,2	28,2	27,5	27,0	25,7	25,2	24,5
200 - 250	33,7	33,4	26,8	31,9	31,0	29,4	29,5	29,6	29,0	28,4	26,1	25,3	24,5
250 - 300	37,1	35,5	28,9	32,7	31,5	30,0	30,4	30,6	29,9	29,4	26,6	25,5	24,3
300 - 400	40,9	38,5	31,7	34,7	33,3	31,4	31,9	32,1	31,6	31,2	28,3	27,2	25,3
400 - 500	44,8	43,2	34,4	37,4	36,3	34,9	35,4	35,4	34,9	34,6	32,1	31,3	28,6
500 -	51,1	48,6	36,2	38,5	40,0	39,5	40,3	40,0	39,4	38,4	36,9	37,3	35,4
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,3	32,3	28,0	33,1	32,4	31,0	31,7	32,0	31,8	31,5	29,7	28,9	27,4
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,6	33,4	28,6	34,4	33,5	31,9	32,4	32,6	32,4	32,1	29,9	28,9	27,3
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,4	27,4	24,9	27,3	27,0	26,5	29,0	29,3	29,1	29,1	29,1	29,0	27,9

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999

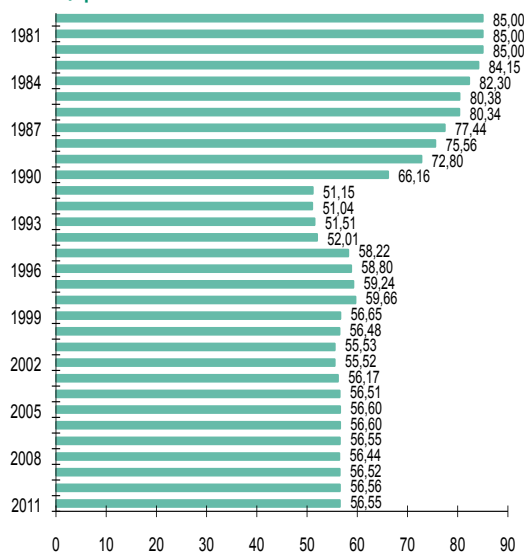
I 8.5 Diagram visas den högsta marginalskatten åren 1980–2011 beräknad på en genomsnittlig kommunalskatt. Marginalskatten är den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst. En marginalskatt på 80 procent innebär alltså att inkomsttagaren betalar 80 kr i skatt på sina för året sist intjänade 100 kr.

Den högsta möjliga marginalskatten var hög i Sverige i början 1980-talet. En höginkomsttagare utan avdrag betalade 85 procent av sina toppinkomster i skatt åren 1980–1982. Åren 1983–1985 genomfördes en större skatteomläggning som innebar något lägre högsta marginalskatter. Efter detta har den högsta marginalskatten kontinuerligt minskat fram till året efter 1991 års skattereform.

Som lägst var den högsta marginalskat-

ten 51 procent, vilket var fallet 1992. År 1995 höjdes den statliga inkomstskattesatsen från 20 till 25 procent. Det var den höjningen som kom att kallas värnskatt. Dessa med flera andra skattehöjningar innebar att den högsta marginalskatten kontinuerligt ökade under åren 1993–1998. Under 1999 bröts trenden med de ökade högsta marginalskatterna då det infördes två skiktgränser för statlig inkomstskatt. Inkomster över den lägre skiktgränsen beskattades åter med 20 procent, medan den 25-procentiga skattesatsen behölls för de inkomster som översteg den högre skiktgränsen. I praktiken innebar denna förändring att de som tidigare betalat en statlig inkomstskatt om 25 procent nu fick en skattelättnad, åtminstone för det belopp som inte översteg den högre skiktgränsen. Systemet med två skiktgränser är fortfarande gällande. Efter 1999 har den högsta marginalskatten legat runt 56 procent.

8.5 Diagram Högsta marginals-katten 1981-2011, procent Highest marginal income tax rate 1981- 2011, percent

Källa: SCB

8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter

Förutom marginals-katt så talar man också om margina-effekter. Med margina-effekt menas här den effekt en inkomstökning, i form av lön, har på skatten och olika inkomstberoende bidrag och avgifter. I 8.6 Tabell redovisas den genomsnittliga margina-effekten i procent avseende bostadsstöd (bostadsbidrag och bostadstillägg för pensionärer), underhållsstöd, försörjningsstöd (socialbidrag), äldreförsörjningsstöd, barnomsorgsavgift och skatt. På raden för samtliga kan vi utläsa att av en inkomstökning på 1 000 kr går 336 kr, d.v.s. 33,6 procent, av den disponibla inkomsten till skatt och övriga utgifter samt minskade bidrag. Av inkomstökningen på 1 000 kr får man därmed i genomsnitt behålla 664 kr.

De grupper som har den högsta samman-tagna margina-effekten är ensamstående med barn och de allra äldsta pensionärer-na. Det är de grupperna som främst träffas av kombinationseffekter av skatter, bidrag och avgifter. Här återfinns exempelvis deltidsarbetande kvinnor med bostadsbi-drag och utgifter för barnomsorg. En ensamstående med minst ett barn får i genom-snitt behålla 609 kr av inkomstökningen på 1 000 kr. Man ska komma ihåg att margi-naleffekten kan variera mycket även inom grupperna. För exempelvis en person med försörjningsstöd är margina-effekten på försörjningsstödet i teorin 100 procent.

8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och andra transfereringar har som syfte att fördela om inkomster mellan befolkningsgrupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. För många grupper som t.ex. studerande, arbetslösa och pensionärer är bidrag och ersättningar den huvudsakliga försörjningskällan. För andra grupper ger bidrag och ersättningar ett tillskott under perioder då inkomsten från förvärsarbete tillfälligtvis är låg, t.ex. vid sjukdom och barns födsel.

8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare

I 8.7 Tabell visas inkomststrukturen för hushåll 18-64 år uppdelat efter inkomst-klasser (faktorinkomst) 2009. Faktorin-komst består av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet och inkomst av kapital. I tabellen framgår hur stor den genom-snittliga omfördelningen är via bidrag och skatter för familjer i olika inkomstklasser. Omfördelningen beräknas som differensen mellan bidrag och skatt.

Det är hushåll med höga inkomster som i genomsnitt betalar mest i skatt och låg-inkomsttagare som erhåller störst bidrag. Det är dock en ganska liten skillnad i bi-dragsbelopp mellan medelinkomsttagare och höginkomsttagare. Den generella väl-färdspolitiken omfattar alla grupper och även hushåll med höga inkomster får t.ex. barnbidrag, sjukpenning, föräldrapenning och studiebidrag på i stort sett lika villkor som hushåll med lägre inkomster.

Den disponibla inkomsten var år 2009 i genomsnitt 88 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed omkring 49 200 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med inkomst lägre än 200 000 kr mottog mer bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt. För övriga hushåll gav omfördelningen mellan direkta skatter och bidrag ett negativt netto. Hushåll med en faktorinkomst på 1-50 000 kr hade 2009 en disponibel inkomst som i genomsnitt var nästan åtta gånger högre än faktorin-komsten. De med en inkomst på 600 000 kr eller mer hade i genomsnitt en disponibel inkomst som motsvarade 74 procent av faktorinkomsten.

8.6 Tabell

Margineffekter för vissa inkomstberoende system vid en löneökning på 1 000 kr år 2011

Marginal effects of certain means-tested systems on an income increase of 1 000 SEK in year 2011

	Minskning av				Ökning av avgifter		Skatt Tax	Samlad marginaleffekt Total marginal effect	Får behålla To keep	Antal, tusental Number, thous- ands	
	Reduction of				Increase of fees						
	Bostads- stöd Accommodation allowances %	Underhålls- stöd Alimony %	Försörjnings- stöd Social assistance %	Äldre- försörjningsstöd Maintenance support for the elderly %	Barn- omsorg Day care %	Hem- tjänst * Home help %					
20-64 år											
Ensamstående (Persons not co-living)											
Utan barn (No children)	1,3	0,4	0,7	-	-	-	27,5	29,9	299	701	1 913,1
däruv 20-29 år	0,7	0,1	1,0	-	-	-	21,4	23,2	232	768	797,4
30-64 år	1,8	0,7	0,5	-	-	-	31,8	34,8	348	652	1 115,6
Med barn (Children)	4,2	0,4	4,7	-	0,9	-	28,9	39,1	391	609	252,3
däruv med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	3,6	0,4	6,5	-	1,4	-	27,0	38,9	389	611	159,8
övriga med barn (other with children)	5,3	0,4	1,5	-	-	-	32,1	39,3	393	607	92,5
Samtliga ensamstående (All not co-living)	1,7	0,4	1,2	-	0,1	-	27,6	31,0	310	690	2 165,4
Sammanboende (Persons co-living)											
Utan barn (No children)	0,1	0,1	0,3	-	-	-	32,6	33,1	331	669	1 487,5
däruv 20-29 år	0,1	0,3	1,0	-	-	-	25,0	26,4	264	736	170,6
30-64 år	0,1	-	0,2	-	-	-	33,6	33,9	339	661	1 316,9
Med 1 barn (1 child)	0,3	0,1	0,7	-	0,2	-	31,5	32,8	328	672	675,5
däruv med barnet 0-12 år (the child 0-12 years)	0,2	0,1	0,7	-	0,4	-	29,9	31,3	313	687	436,2
övriga med 1 barn (other with 1 child)	0,5	0,1	0,6	-	-	-	34,3	35,5	355	645	239,4
Med >1 barn (>1 child)	0,9	0,1	1,0	-	0,5	-	32,8	35,3	353	647	1 027,4
däruv med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	0,9	0,1	1,0	-	0,6	-	32,6	35,2	352	648	921,0
övriga med >1 barn (other with >1 child)	0,1	0,1	0,7	-	-	-	35,2	36,1	361	639	106,4
Samtliga sammanboende (All co-living)	0,4	0,1	0,6	-	0,2	-	32,4	33,7	337	663	3 190,4
65- år	5,5	-	-	0,7	-	-	30,7	36,9	369	631	1 729,9
däruv ensamstående (not co-living)	12,0	-	-	1,0	-	-	30,1	43,1	431	569	730,1
sammanboende (co-living)	0,8	-	-	0,5	-	-	31,1	32,4	324	676	999,5
65-74 år	2,6	-	-	0,9	-	-	30,5	34,0	340	660	968,2
75-84 år	7,2	-	-	0,5	-	-	31,1	38,8	388	612	534,4
85- år	14,2	-	-	0,1	-	-	30,5	44,8	448	552	227,4
Samtliga (All)	2,0	0,2	0,6	0,2	0,1	-	30,5	33,6	336	664	7 085,7

* Hemtjänst simuleras inte aktuellt år

Källa: SCB, Mikrosimuleringsmodellen FASIT

8.7 Tabell

Inkomststruktur efter faktorinkomst år 2009 för samtliga hushåll 18–64 år, fördelning efter inkomstklasser, tkr och antal

Structure of income by income from earnings and capital 2009, all households, 18-64 years, breakdown by income groups, KSEK and number

Inkomstklasser, tkr Income groups, KSEK	Medelbelopp, tkr Mean values, KSEK							Antal Number
	Faktorinkomst Factor income	+ Bidrag mm + Allowances		- Skatt mm - Tax	Summa omfördelning Total redistri- bution	Disponibel inkomst Disposable income	Disp.ink./fak- torink., andel Disp. Inc./factor income, fraction	
		Skattepliktiga Assessed	Skattefria Taxfree					
- 0	-5,5	92,4	50,8	23,8	119,4	113,9	-	233 605
1 - 50	15,8	102,1	39,0	31,1	109,9	125,7	7,97	323 652
50 - 100	73,0	60,7	35,3	28,2	67,9	140,9	1,93	138 569
100 - 150	124,0	76,8	21,1	44,4	53,5	177,4	1,43	165 967
150 - 200	176,7	61,1	18,2	54,0	25,4	202,1	1,14	170 539
200 - 250	227,0	47,8	14,2	66,0	-4,0	223,0	0,98	233 468
250 - 300	275,3	38,8	10,3	77,0	-27,9	247,4	0,90	330 712
300 - 350	323,1	39,5	11,7	89,3	-38,2	284,9	0,88	295 707
350 - 400	373,8	48,4	12,6	107,0	-46,1	327,7	0,88	227 495
400 - 450	422,5	55,3	14,5	121,7	-51,9	370,5	0,88	164 768
450 - 500	475,0	48,6	16,5	133,6	-68,4	406,6	0,86	156 480
500 - 550	524,2	40,6	16,7	144,9	-87,6	436,6	0,83	138 031
550 - 600	574,8	44,1	17,8	163,9	-102,1	472,7	0,82	143 489
600 -	968,5	29,7	17,1	298,8	-252,0	716,6	0,74	701 241
Samtliga (All)	399,3	53,3	20,7	123,2	-49,2	350,1	0,88	3 423 723

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.2 Omfördelning mellan generationer

I 8.8 Tabell visas inkomststrukturen och omfördelningseffekten för olika hushållstyper. I denna tabell, till skillnad från 8.7 Tabell, återfinns vi också pensionärshushållen. Skillnaderna i belopp som omfördelas är ganska stora beroende på hushållstyp och ålder. Eftersom pensioner räknas som en skattepliktig transferering är omfördelningseffekten störst för ålderspensionärer. Ensamstående med barn är en annan grupp som i genomsnitt får mer i bidrag än de betalar i direkt skatt.

8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 530 miljarder

I 8.9 Tabell visas de olika inkomstbegreppens delar i form av totalsummor för

samtliga hushåll 2009. Hushållens egna inkomster, faktorinkomsten, uppgick till 1 493 miljarder kronor under 2009. Löneinkomsten utgjorde nästan 84 procent av faktorinkomsten. Kapitalvinsterna stod för knappt 7 procent av faktorinkomsten 2009. Därutöver fick hushållen skattepliktiga transfereringar till ett värde av 496 miljarder kronor. En stor del av dessa, mer än 84 procent utgjordes av pensioner samt sjuk- och aktivitetsersättning. Sjuk- och aktivitetsersättning kallades tidigare för förtidspension. De skattefria transfereringarna var 82 miljarder kronor. Hushållens disponibla inkomst 2009 var 1 530 miljarder kronor när skatter och övriga negativa transfereringar (främst återbetalning av studielån) dragits ifrån faktorinkomsten och de positiva transfereringarna.

8.8 Tabell

Inkomststruktur efter hushållstyp och ålder 2009, tkr och antal

Structure of income by type of household and age 2009, KSEK and number

Hushållstyp, ålder Type of household, age		Medelbelopp, tkr Mean values, KSEK						Antal Number	
		Faktorinkomst Factor income	+ Bidrag mm + Allowances		- Skatt mm - Tax	Summa omfördelning Total redistribution	Disponibel inkomst Disposable income		Disp.ink./faktorink., andel Disp. Inc./factor income, fraction
		Skattepliktiga Assessed	Skattefria Taxfree						
Ensamstående (Co-living persons)									
Utan barn (No children)		165,2	77,8	11,0	63,9	24,9	190,1	1,15	2 234 987
därav	18-29 år	158,5	8,9	21,8	38,8	-8,1	150,4	0,95	533 071
	30-64 år	252,1	48,0	6,9	81,5	-26,7	225,4	0,89	1 002 364
	65 - år	46,0	173,2	8,6	57,8	124,0	170,0	3,69	699 552
Med barn 0-19 år (Children)		258,1	39,0	57,1	77,3	18,8	276,9	1,07	284 921
därav	med 1 barn (with 1 child)	264,8	40,6	41,4	80,5	1,4	266,3	1,01	163 218
	med >1 barn (with >1 child)	249,1	36,8	78,2	72,9	42,1	291,1	1,17	121 703
Sammanboende (Co-living persons)									
Utan barn (No children)		374,3	216,0	4,0	164,2	55,8	430,1	1,15	1 022 428
därav	18-29 år	388,9	17,9	30,3	97,6	-49,4	339,5	0,87	74 379
	30-64 år	583,1	104,2	2,4	194,2	-87,7	495,4	0,85	508 123
	65 - år	130,7	378,7	1,4	140,8	239,2	370,0	2,83	439 926
Med barn 0-19 år (Children)		625,6	60,9	33,7	189,8	-95,2	530,4	0,85	877 552
därav	med 1 barn	587,8	66,4	20,3	179,6	-93,0	494,8	0,84	325 263
	med 2 barn	661,0	54,2	33,2	199,0	-111,5	549,5	0,83	400 843
	med >2 barn	612,8	66,7	63,9	187,1	-56,5	556,3	0,91	151 445
Övriga hushåll* (Other households)									
därav	Ensamstående	304,9	104,1	21,6	103,5	22,2	327,1	1,07	79 135
	Sammanboende	691,9	112,0	19,1	216,6	-85,4	606,5	0,88	95 129
Samtliga (All)		318,8	104,1	17,0	115,0	6,1	324,9	1,02	4 594 152

* Övriga hushåll är hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.4 Hushållens disponibla inkomst ökade

I 8.10 Tabell redovisas en något förenklad inkomststruktur jämfört med strukturen i 8.9 Tabell. Här visas förutom totalsummor även de olika inkomsterna som en andel av bruttoinkomsten. Hushållens disponibla inkomst ökade varje år mellan 1995 och 2009 med undantag från 2001 och 2008 då den minskade något. Skälet till minskningarna både 2001 och 2008 var kraftigt minskade kapitalinkomster. Både år 2000 och år 2007 var kapitalinkomsterna mycket höga. Anledningen till att beloppet för disponibel inkomst i 8.10 Tabell inte

är identisk med beloppet i 8.9 Tabell är att det äldre inkomstbegreppet används i 8.10 Tabell för att möjliggöra en lång tidsserie. Om man tittar närmare på de andestatal som finns redovisade längst ner i 8.10 Tabell finner man att omkring 63 procent av hushållens bruttoinkomst under 2009 består av löne- och företagarinkomst. Tidigare, under 1970- och 1980-talet, stod löne- och företagarinkomster för en större andel av bruttoinkomsten. Den för hushållen näst mest betydande inkomsten är pension. Andelen av hushållens bruttoinkomst som kommer från kapital fortsatte att minska till 2009.

8.9 Tabell Inkomststruktur 2009 för samtliga hushåll, 18 år och äldre

Structure of income 2009 for all
households, 18 years and older

Inkomstslag	Inkomstsummor, mdkr
Type of income	Sums of income, BSEK
Löneinkomst (<i>Wage income</i>)	1246,6
Näringsinkomst med mera (<i>Entrepreneurial income</i>)	55,3
Ränta och utdelning (<i>Interest and delivery</i>)	91,0
Kapitalvinst (<i>Capital gain</i>)	99,7
Faktorinkomst (<i>Factor income</i>)	1 492,6
Pension (<i>Pension</i>)	361,0
Sjuk- och aktivitetsersättning (<i>Disability pension</i>)	55,4
Sjukpenning (<i>Sickness allowance</i>)	19,0
Föräldrapenning (<i>Parent allowance</i>)	27,1
Arbetsmarknadsstöd (<i>Labour market assistance</i>)	30,5
Övriga skattepliktiga (<i>Other taxable transfers</i>)	2,6
Skattepliktiga transfereringar (<i>Taxable transfers</i>)	495,7
Barnbidrag (<i>National child allowances</i>)	23,3
Studiebidrag (<i>Educational grants</i>)	24,5
därav: Studiemedlets lånedel (<i>Study loan</i>)	11,3
Bostadsbidrag (<i>Housing allowance</i>)	14,8
Ekonomiskt bistånd (<i>Social assistance</i>)	10,3
Övriga skattefria transfereringar (<i>Other transfers not taxable</i>)	9,0
Skattefria transfereringar (<i>Transfers not taxable</i>)	81,8
Skatt (<i>Tax</i>)	513,3
Övriga negativa transfereringar (<i>Other transfers paid</i>)	27,1
Samtliga negativa transfereringar (<i>Total transfers paid</i>)	540,4
Disponibel inkomst (<i>Disposable income</i>)	1 529,6

Anm: Inkluderar även personer boende på institution, avlidna samt inflyttade till och utflyttade från Sverige under året.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5 Inkomstutvecklingen

8.5.1 Jämförelser av disponibel inkomst

Ett hushåll som består av fler personer har högre försörjningsbörda än ett hushåll som består av färre personer. För att bättre kunna jämföra disponibel inkomst och ekonomiskt standard mellan olika typer av hushåll justeras hushållets disponibla inkomst med en så kallad ekvivalensskala, som tar hänsyn till antalet hushållsmedlemmar enligt nedan:

Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42

Konsumtionsenhetstalen för alla hushållsmedlemmar summeras, och hushållets totala disponibla inkomst divideras med denna summa. Resultaten redovisas som inkomsten per konsumtionsenhet för varje individ. I ett hushåll med ett sammanboende par med tre barn tilldelas således varje person den inkomst per konsumtionsenhet (den ekonomiska standarden) som hushållet har.

Stark inkomstutveckling under 2000-talet

I 8.11 Tabell visas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för åren 1980–2009. I tabellen redovisas medelvärden, medianvärden och Gini-koefficienter. Gini-koefficienten är ett mått på inkomstspridningen. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1 där ett större värde på koefficienten betyder större inkomstskillnader.

Under lågkonjunkturen i inledningen av 1980-talet sjönk den ekonomiska standarden under ett antal år. Först 1983 återhämtade sig ekonomin och därefter följde en period av nio år med kontinuerligt ökande disponibla inkomster. I början av 1990-talet drabbades den svenska ekonomin av

8.10 Tabell

Inkomststruktur vissa år 1975-2009 för samtliga hushåll, 18 år och äldre

Structure of income certain years 1975-2009 for all households, 18 years and older

År	Löne- och företagar- inkomst	Kapital	Pension	Övriga social- försäkringar	Generella bidrag	Bostads- stöd	Social- bidrag	Brutto- inkomst	Skatt	Övriga negativa transfere- ringar	Disponibel inkomst
Year	Work	Capital	Pension	Other social insurances	General transfers	Housing allowance	Social assistance	Gross income	Tax	Other transfers paid	Disposable income
Belopp i löpande priser, mdkr (Amounts in current prices, BSEK)											
1975	158,7	6,8	24,7	9,5	5,6	3,5	0,4	209,2	61,7	0,8	146,8
1980	253,2	14,8	56,9	22,0	12,0	6,2	0,7	365,9	104,7	1,2	259,9
1985	371,6	28,4	102,4	34,9	19,1	7,2	2,7	566,4	164,1	2,9	399,3
1990	606,5	57,9	156,8	69,4	28,4	8,9	3,9	931,9	289,3	4,5	638,1
1995	676,6	58,8	220,9	94,6	38,2	17,6	10,1	1 116,7	323,1	6,2	787,4
2000	909,6	178,3	253,0	100,1	44,1	13,9	9,1	1 508,2	465,7	8,1	1 034,4
2001	961,2	108,4	265,9	103,2	47,4	14,1	7,8	1 507,9	448,4	9,3	1 050,2
2002	982,7	103,9	286,5	100,9	47,6	13,9	8,1	1 543,6	438,5	10,1	1 095,0
2004	1 032,3	119,0	330,6	103,1	51,5	14,0	6,7	1 657,3	487,8	11,5	1 157,9
2005	1 082,0	149,1	331,4	100,3	52,5	14,3	8,8	1 738,5	506,4	11,9	1 220,2
2006	1 127,0	210,7	347,1	95,0	55,1	14,5	7,7	1 857,1	533,4	12,5	1 311,2
2007	1 215,1	283,6	360,4	76,7	54,4	14,2	8,4	2 012,6	536,5	12,5	1 463,7
2008	1 271,9	218,4	371,7	71,5	52,4	14,3	9,1	2 009,3	516,0	13,1	1 480,1
2009	1 276,9	196,5	399,8	78,4	55,0	13,6	9,4	2 029,6	501,5	13,7	1 514,4
Belopp i 2009 års prisnivå, mdkr (Amounts in the price level of 2009, BSEK)											
1975	782,0	33,4	121,9	47,0	27,4	17,4	2,2	1 031,2	304,1	3,8	723,4
1980	758,9	44,4	170,6	65,9	35,8	18,6	2,2	1 096,4	313,8	3,6	778,9
1985	724,1	55,4	199,6	68,0	37,2	14,0	5,3	1 103,6	319,8	5,7	778,1
1990	875,5	83,6	226,3	100,2	41,0	12,9	5,7	1 345,2	417,6	6,5	921,1
1995	795,7	69,2	259,8	111,2	44,9	20,8	11,9	1 313,4	380,0	7,3	926,0
2000	1 045,5	205,0	290,8	115,1	50,7	16,0	10,4	1 733,6	535,3	9,4	1 188,9
2001	1 078,4	121,6	298,3	115,8	53,2	15,8	8,7	1 691,8	503,1	10,5	1 178,2
2002	1 079,4	114,2	314,7	110,8	52,3	15,3	8,8	1 695,6	481,7	11,0	1 202,9
2004	1 108,0	127,8	354,8	110,6	55,3	15,1	7,2	1 778,8	523,6	12,4	1 242,8
2005	1 156,4	159,4	354,2	107,2	56,1	15,2	9,4	1 857,9	541,2	12,7	1 304,0
2006	1 188,3	222,2	366,0	100,2	58,1	15,3	8,2	1 958,1	562,4	13,2	1 382,5
2007	1 253,4	292,5	371,7	79,1	56,1	14,6	8,6	2 076,1	553,4	12,8	1 509,9
2008	1 267,9	217,7	370,5	71,3	52,2	14,3	9,1	2 003,0	514,4	13,1	1 475,5
2009	1 276,9	196,5	399,8	78,4	55,0	13,6	9,4	2 029,6	501,5	13,7	1 514,4
Andel i procent av bruttoinkomsten (In percent of the gross income)											
1975	75,8	3,2	11,8	4,6	2,7	1,7	0,2	100,0	29,5	0,4	70,1
1980	69,2	4,1	15,6	6,0	3,3	1,7	0,2	100,0	28,6	0,3	71,0
1985	65,6	5,0	18,1	6,2	3,4	1,3	0,5	100,0	29,0	0,5	70,5
1990	65,1	6,2	16,8	7,5	3,0	1,0	0,4	100,0	31,0	0,5	68,5
1995	60,6	5,3	19,8	8,5	3,4	1,6	0,9	100,0	28,9	0,6	70,5
2000	60,3	38,3	16,8	6,6	2,9	0,9	0,6	100,0	30,9	0,5	68,6
2001	63,7	24,2	17,6	6,8	3,1	0,9	0,5	100,0	29,7	0,6	69,6
2002	63,7	23,7	18,6	6,5	3,1	0,9	0,5	100,0	28,4	0,7	70,9
2004	62,3	24,4	19,9	6,2	3,1	0,8	0,4	100,0	29,4	0,7	69,9
2005	62,2	29,5	19,1	5,8	3,0	0,8	0,5	100,0	29,1	0,7	70,2
2006	60,7	39,5	18,7	5,1	3,0	0,8	0,4	100,0	28,7	0,7	70,6
2007	60,4	52,9	17,9	3,8	2,7	0,7	0,4	100,0	26,7	0,6	72,7
2008	63,3	42,3	18,5	3,6	2,6	0,7	0,5	100,0	25,7	0,7	73,7
2009	62,9	39,2	19,7	3,9	2,7	0,7	0,5	100,0	24,7	0,7	74,6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

en kris. Sysselsättningen minskade kraftigt, ersättningsnivåerna för sjuk- och föräldrapenningen sänktes samtidigt som barnbidraget reducerades. Den sammantagna effekten blev att hushållens inkomster minskade. Mellan 1990 och 1995 sjönk den ekonomiska standarden med 5 procent (medianvärdet). Sedan dess har en återhämtning skett. Efter 1995 har medianinkomsten stigit varje år. Den ekonomiska standarden ökade mer under 1980-talet än under 1990-talet. Mellan åren 1980 och 1990 ökade den ekonomiska standarden med ca 14 procent, medan ökningen var ca 10 procent mellan åren 1990 och 2000. Under 2000-talet har inkomstutvecklingen varit mycket god. Fram till 2009 har ökningen varit 27 procent. Totalt sett över hela perioden 1980–2009 har den ekonomiska standarden ökat med 60 procent.

8.5.2 Inkomstspridningen har ökat

Inkomstspridningen, mätt med Gini-koefficienten, var ganska konstant under 1980-talet. Under 1990-talet fram till år 2000 ökade inkomstspridningen betydligt. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen för att sedan åter öka. Inkomstspridningen 2007 var den högsta som SCB har uppmätt sedan man började med mätningar 1975. Det höga värdet 2007 förklaras av höga kapitalvinster som fördelades ojämnt. Mellan 2008 och 2009 ökade inkomstspridningen något. Internationella jämförelser har visat att Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, har en jämförelsevis låg inkomstspridning.

8.11 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (ke) samt Ginikoefficienten för samtliga individer i familjeenheter 1980-2009, tkr/ke, 2009 års priser

Disposable income per weighted consuming unit (cu) and Gini coefficient for all individuals in 1980-2009, KSEK per cu, price level of 2009

	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Gini- koefficient
1980	125,3	119,5	0,201
1981	122,8	116,7	0,199
1982	120,1	113,8	0,203
1983	120,4	114,1	0,201
1984	121,3	115,0	0,210
1985	125,9	118,4	0,211
1986	128,5	119,9	0,220
1987	131,6	124,4	0,209
1988	135,0	127,2	0,209
1989	141,5	133,2	0,213
1990	144,9	136,8	0,220
1991	155,9	140,6	0,249
1992	154,7	141,9	0,241
1993	147,6	134,9	0,243
1994	154,1	134,7	0,271
1995	141,9	130,0	0,244
1996	144,8	131,4	0,253
1997	151,9	133,3	0,277
1998	153,3	137,2	0,263
1999	163,3	143,0	0,281
2000	180,2	150,3	0,313
2001	177,1	155,5	0,282
2002	180,4	159,1	0,280
2003	180,6	160,1	0,276
2004	186,2	163,9	0,281
2005	193,0	168,0	0,296
2006	205,3	175,0	0,311
2007	223,4	186,3	0,332
2008	215,3	188,1	0,314
2009	219,7	191,6	0,320

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Bäst utveckling för de med de högsta inkomsterna

Ett annat sätt att mäta spridningen i inkomstfördelningen är att dela in befolkningen i tio lika stora grupper, så kallade decilgrupper, baserade på hur stora inkomsterna är. De tio procent med de lägsta inkomsterna utgör decilgrupp 1, de tio procent med de näst lägsta inkomsterna decilgrupp 2 o.s.v. I 8.12 Tabell visas inkomsten för samtliga individer (decilgrupper) samt den procentuella förändringen över tiden. Inkomstutvecklingen har varit positiv i samtliga inkomstkikt mellan åren 1991 och 2009. Utvecklingen följer ett tydligt mönster då de som har hög inkomst har haft större inkomstökning än de som har låg inkomst. Inkomstspridningen, det vill säga skillnaden mellan dem med låg respektive hög inkomst har ökat. De ökade inkomsterna beror på såväl ökade förvärvsinkomster som ökade kapitalinkomster. Kapitalinkomster i allmänhet och kapitalvinster i synnerhet är starkt koncentrerade till hushåll med de största inkomsterna.

Individerna i decilgrupp 1 utgör en ytterst heterogen grupp som bl.a. omfattar egna företagare, värnpliktiga, studerande och invandrare som nyligen kommit till Sverige. En del i denna grupp har en liten inkomst utan att de med rimliga kriterier kan anses vara ekonomiskt utsatta. Exempel på detta är en del egenföretagare med låga inkomster och andra som har tillfälligtvis små inkomster (t.ex. värnpliktiga, studerande). Pensionärer med låg ATP och barnfamiljer med liten inkomst återfinns vanligtvis i decilerna 2–4. Observera att detta är tvärsnittsdata, d.v.s. det är inte samma individer som följts över tiden. Många personer som under ett år hamnat i t.ex. decil 1 återfinns senare år i andra deciler. Anledningen till att medelvärdena i 8.12 och 8.11 Tabellerna inte stämmer överens är att olika hushålls- och inkomstbegrepp har använts. För att möjliggöra den längre tidsserien i 8.11 Tabell är man tvungen att använda de äldre begreppen. Se avsnitt 8.1.1 för att läsa mer om begreppsförändringarna.

8.12 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, medelvärde i respektive decilgrupp medelvärde och median (för alla) respektive år (tkr), 2009 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units, mean values for deciles, mean and median values (for all) each year KSEK, price level of 2009

Decil, disp. ink. per ke	Medelvärden, tkr/ke										Förändring, %	
	Mean values, KSEK/cu										Change, %	
Decile, disp. inc. per cu	1991	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	91-09	08-09
1	70,0	62,4	66,7	69,6	73,3	75,7	79,0	80,1	72,5	73,6	5,1	1,6
2	100,7	99,4	102,7	106,4	111,7	112,7	116,0	119,6	118,1	119,5	18,7	1,2
3	114,0	112,6	117,1	122,3	128,0	129,8	134,1	140,1	139,7	141,4	24,0	1,2
4	126,3	124,5	130,4	137,2	142,7	145,5	151,1	159,8	160,9	163,0	29,1	1,3
5	137,8	137,2	144,1	152,4	157,4	161,6	167,9	179,5	180,3	183,3	33,0	1,7
6	150,7	150,7	159,3	168,0	173,4	178,1	185,8	199,3	200,4	204,8	35,9	2,2
7	166,0	166,9	177,6	186,9	191,7	197,4	206,6	222,8	223,4	229,7	38,3	2,8
8	185,2	189,0	200,8	210,6	215,7	222,1	233,6	254,4	253,4	261,1	41,0	3,0
9	212,0	221,0	237,0	244,9	251,6	258,4	275,3	301,6	295,9	309,1	45,8	4,5
10	315,9	370,0	465,6	393,5	416,5	458,5	517,8	593,4	523,0	531,0	68,1	1,5
Medelvärde	157,9	163,4	180,1	179,2	186,2	194,0	206,7	225,1	216,8	221,7	40,4	2,3
Felmarginal (±)	2,3	1,8	5,0	1,5	1,8	2,1	2,5	3,2	2,5	2,3		
Median	143,8	143,7	151,2	159,8	165,0	169,5	176,1	188,7	189,9	193,7	34,7	2,0
Felmarginal (±)	1,4	1,1	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,7	1,7	1,9		
Gini-koefficient	0,226	0,261	0,294	0,258	0,258	0,271	0,288	0,307	0,289	0,291	28,8	0,6
Felmarginal (±)	0,004	0,003	0,009	0,003	0,003	0,004	0,004	0,006	0,007	0,005		

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.3 Kapitalinkomsternas betydelse har ökat

Under 1990-talet och 2000-talet har kapitalet som inkomstkälla, och då framförallt kapitalvinster, fått allt större betydelse för många hushåll. Upp- och nedgångar på börsen samt förändringar i beskattningen av kapitalvinster har påverkat hushållens agerande. Uppgången på börsen under 1996–2000 medförde att många hushåll gjorde stora vinster under dessa år. I 8.13 Tabell redovisas de totala kapitalvinsterna 1991, 1995 och 1999–2009. Redovisningen avser de kapitalvinster som ligger till grund för taxeringen. Män har större kapitalvinster än kvinnor. År 2009 stod män för 58 procent av de totala vinsterna. I tabellen kan vi se att andelen hushåll med kapitalvinst har ökat sedan början av 1990-talet.

Under 1991 var det knappt 8 procent av hushållen som redovisade kapitalvinster. Under rekordåret 2007 var andelen nästan 35 procent för att 2008 sjunka till 22 procent. År 2009 var andelen hushåll med kapitalvinster lika stor som året innan.

Kapitalvinsterna är ojämnt fördelade. Studier över kapitalvinster fördelning har visat att den tiondel av befolkningen som hade de största vinsterna realiserade mer än 99 procent av totalsumman. Den ojämn fördelningen gör att kapitalvinster i hög grad påverkar inkomstspridningen. Den kraftigt ökade inkomstspridningen under 1990-talet och 2000-talet kan delvis förklaras av hushållens jämförelsevis stora kapitalvinster dessa år. Under 2009 var kapitalvinsterna 89 miljarder kronor.

8.13 Tabell

Kapitalvinst och andel hushåll med kapitalvinster 1991, 1995, 1999-2008, mdkr och procent, 2009 års priser

Total capital gain and share of households with capital gain 1991, 1995, 1999-2008, BSEK and percent, price level of 2009

	Kapitalvinst, mdkr Capital gain, BSEK												
	1991	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Samtliga (All)	52,9	24,3	116,5	149,7	76,5	55,4	57,5	69,4	102,5	137,0	171,6	97,0	89,2
Kvinnor (Women)	19,7	8,4	38,1	43,7	27,6	20,3	20,8	24,9	34,8	49,6	66,6	38,4	37,4
Män (Men)	33,2	16,0	78,4	106,0	49,0	35,1	36,7	44,5	68,3	87,4	105,1	58,6	51,9
Andel hushåll med kapitalvinst, % (Fraction with capital gain, %)	7,8	13,8	28,1	30,3	20,6	20,6	21,6	20,1	26,6	31,4	34,7	22,2	22,2

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik IoT samt Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.4 Inkomstutveckling för olika grupper

Under 2009 hade samtliga redovisade åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991 (se 8.14 Tabell). De i åldrarna 18–29, både kvinnor och män, har haft en förhållandevis svag inkomstutveckling mellan 1991 och 2009. Detta beror bland annat på att ungdomar utbildar sig under allt längre tid, vilket leder till att steget in på arbetsmarknaden senareläggs.

Efter 1990-talets lågkonjunktur vände inkomstutvecklingen 1995 och allt fler grup-

per fick ökade inkomster. Sedan 1995 har medianinkomsten stigit med 47 procent. Ålderspensionärerna har, från 1995 fram till 2009, haft en betydligt svagare utveckling av sina inkomster. Två förklaringar till att pensionärerna har haft en svagare inkomstutveckling än övriga grupper sedan 1995 är att den ökade sysselsättningen samt reallöneökningar endast har kommit de förvärvsarbetande till del. År 2007 infördes dessutom jobbskatteavdraget som innebar skattesänkningar för de förvärvsarbetande.

8.14 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, fördelade på kön och ålder, medianen i tkr, vissa år 1991-2009, 2009 års priser
Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by gender and age, medians in KSEK/cu, price level of 2009

Kön och ålder Gender and age	Median, tkr Median, KSEK									Förändring %, Change %	
	1991	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	91-09	08-09
Kvinnor (Women)											
0-6	127,1	113,4	135,0	145,8	148,6	155,7	167,5	170,1	173,0	36,1	1,7
7-17	137,0	120,7	136,5	153,4	157,4	165,0	177,3	181,4	180,1	31,4	-0,7
18-22	142,9	116,3	136,5	150,1	146,2	158,2	166,0	162,4	170,1	19,0	4,7
23-29	139,1	125,0	146,5	156,5	157,7	161,4	173,7	174,3	168,5	21,2	-3,3
30-39	137,0	123,3	144,2	159,3	163,4	171,6	184,0	185,0	187,2	36,6	1,1
40-49	167,1	145,4	162,6	175,5	177,5	186,6	200,6	204,3	208,1	24,5	1,8
50-59	187,1	171,8	203,0	215,3	223,6	230,2	244,4	240,6	252,4	34,9	4,9
60-64	165,5	157,2	182,8	208,0	210,6	227,2	243,4	238,2	250,8	51,5	5,3
65-74	126,9	125,5	135,8	154,2	160,9	162,2	168,9	174,2	179,5	41,5	3,0
75-	98,5	105,9	111,9	122,3	126,4	129,7	129,9	129,8	134,5	36,5	3,6
23-64	157,2	140,5	165,0	179,4	182,7	191,7	204,9	204,4	209,2	33,0	2,3
Samtliga kvinnor (All women)	140,0	127,6	146,6	161,0	164,4	171,9	183,4	183,9	187,2	33,7	1,8
Män (Men)											
0-6	124,8	112,5	134,3	148,7	152,1	159,0	163,0	169,7	169,6	35,9	-0,1
7-17	136,6	120,1	139,5	151,3	157,4	163,5	180,0	178,8	184,3	34,9	3,0
18-22	152,2	127,1	149,1	155,1	160,4	167,1	181,4	184,4	181,1	18,9	-1,8
23-29	159,1	134,8	165,6	167,6	172,0	174,9	184,5	189,6	189,6	19,2	0,0
30-39	142,8	131,2	155,1	173,2	178,7	184,8	196,8	201,3	200,8	40,6	-0,2
40-49	163,4	142,6	161,2	173,7	184,2	188,2	204,1	208,0	216,0	32,2	3,9
50-59	187,7	171,9	203,3	215,0	218,3	226,6	242,3	242,6	247,4	31,8	2,0
60-64	179,9	165,3	197,6	218,8	230,7	240,0	264,2	252,4	262,4	45,9	4,0
65-74	144,6	142,3	156,6	171,7	176,8	187,8	199,9	201,0	207,3	43,4	3,2
75-	107,3	120,1	128,4	140,3	146,6	147,5	154,2	154,3	159,8	48,9	3,6
23-64	163,2	145,2	171,8	185,8	191,6	197,6	213,5	215,0	219,1	34,3	1,9
Samtliga män (All men)	148,3	134,1	156,3	169,3	175,0	180,9	194,4	196,4	200,3	35,1	2,0
Kvinnor + män (Women + men)											
0-6	126,1	112,9	134,5	147,5	150,7	156,9	165,9	170,0	170,5	35,2	0,3
7-17	136,6	120,3	137,7	152,3	157,4	164,0	178,4	180,0	182,2	33,4	1,2
18-22	147,3	121,3	142,1	152,3	153,8	162,2	172,6	172,5	176,0	19,5	2,1
23-29	148,4	129,4	154,8	161,1	164,4	169,1	179,3	182,5	179,6	21,0	-1,6
30-39	140,2	126,8	148,7	165,8	170,6	177,1	189,9	192,4	193,2	37,8	0,4
40-49	165,3	143,9	161,8	174,7	180,6	187,4	202,6	205,9	212,2	28,4	3,1
50-59	187,5	171,8	203,1	215,1	220,4	228,7	243,1	241,6	249,5	33,1	3,3
60-64	173,6	161,7	190,1	213,0	221,4	232,7	254,8	245,6	257,5	48,3	4,8
65-74	134,4	133,1	145,9	162,6	167,8	172,0	184,8	185,0	191,8	42,7	3,6
75-	101,3	110,1	116,4	127,5	132,5	135,6	137,5	138,5	143,5	41,7	3,6
23-64	160,3	142,8	168,5	182,3	187,0	194,7	209,2	209,5	214,2	33,6	2,2
Samtliga (All)	143,7	130,7	151,2	165,0	169,5	176,0	188,6	189,8	193,7	34,8	2,0

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Sammanboende har haft den bästa inkomstutvecklingen

I 8.15 Tabell redovisas inkomstutvecklingen för olika hushållstyper. Samtliga hushållstyper har haft en positiv inkomstutveckling under den undersökta perioden. Skillnaderna i utveckling är dock stora beroende på vilken hushållstyp man studerar. Generellt har sammanboende haft en betydligt bättre inkomstutveckling än ensamstående. Deras disponibla inkomst har mellan åren 1991–2009 ökat med 39 procent.

Sammanboende utan barn har den högsta disponibla inkomsten. De ensamstående har under samma tidsperiod haft en betydligt sämre utveckling av sina inkomster. Allra sämst utveckling har de unga ensamboende haft. De ensamstående föräldrarna är en annan grupp som har haft en svag utveckling av sina inkomster mellan 1991 och 2009. Det var först under 2001 som deras inkomst nådde upp till samma nivå som i början av 1990-talet, d.v.s. före lågkonjunkturen som då följde.

8.15 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för individer i kosthushåll, fördelade på hushållstyp, medianen i tkr/ke, 2009 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by type of household, medians in KSEK/cu, price level of 2009

		Median, tkr/ke Median, KSEK/cu										Förändring, % Change, %		Antal Number
		1991	1995	2000	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009	91-09	08-09	2009
Ensamboende (Persons not co-living)														
Utan barn (No children)		127,4	118,0	131,1	132,1	141,2	146,1	150,2	154,7	158,5	160,7	26,2	1,4	2 206 845
däruv	20-29 år	135,2	112,5	129,8	131,0	133,4	130,7	138,8	145,7	151,5	150,1	11,0	-0,9	504 929
	30-64 år	153,5	138,0	155,7	162,0	174,8	180,0	186,9	198,2	201,6	207,3	35,1	2,8	1 002 364
	65 - år	101,9	106,5	112,0	110,9	122,3	126,7	129,2	130,0	129,4	133,8	31,3	3,4	699 552
Med barn 0-19 år (Children)		116,9	106,8	116,6	120,0	123,1	129,3	132,3	144,9	140,0	141,1	20,7	0,8	310 457
däruv	med 1 barn	121,4	111,4	122,0	126,6	128,2	136,0	139,2	152,5	148,7	153,1	26,1	2,9	181 472
	med >1 barn	112,8	99,8	110,1	113,5	116,7	118,7	124,5	130,9	125,7	130,0	15,3	3,5	128 984
Sammanboende (Persons co-living)														
Utan barn (No children)		179,5	166,1	196,0	199,1	210,2	217,3	227,8	248,4	241,6	248,8	38,6	3,0	2 041 545
däruv	20-29 år	191,5	164,2	192,0	204,0	205,6	207,0	214,6	240,1	230,2	232,6	21,4	1,0	156 828
	30-64 år	206,4	190,4	226,1	228,8	240,7	254,2	264,6	287,2	284,4	294,4	42,6	3,5	1 012 397
	65 - år	132,5	137,1	147,1	150,8	165,1	167,7	173,2	186,7	185,3	192,6	45,4	3,9	872 320
Med barn 0-19 år (Children)		145,0	129,8	154,5	159,3	169,1	172,6	179,5	192,8	195,9	201,0	38,6	2,6	1 833 868
däruv	med 1 barn	164,4	145,7	172,2	179,0	187,9	189,6	196,0	213,7	217,5	217,0	32,0	-0,2	704 275
	med 2 barn	142,5	128,4	152,0	155,2	166,6	171,7	178,9	191,4	194,2	202,2	41,9	4,1	819 849
	med >2 barn	124,1	109,2	128,7	133,1	142,0	144,6	148,5	159,8	164,0	165,7	33,5	1,0	309 744
Övriga hushåll* (Other households)														
däruv	Ensamstående (Not co-living)	152,4	140,1	152,5	163,3	163,0	173,2	173,4	190,5	190,8	187,5	23,0	-1,7	165 807
	Sammanboende (Co-living)	194,3	171,7	208,1	209,3	213,6	226,5	245,8	248,7	253,7	256,7	32,1	1,2	303 459
Samtliga 20- år (All 20- years of age)		149,0	136,3	157,5	161,3	171,0	176,2	182,7	195,4	195,7	199,8	34,1	2,1	6 861 981

* Övriga hushåll är individer i hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.5 Arbetsinkomsterna har ökat med 38 procent sedan 1995

I 8.16 Tabell visas arbetsinkomsten för helårs- och heltidsanställda i åldersgruppen 20–64 år.

Utvecklingen av arbetsinkomsten har i stort följt det mönster som tidigare beskrivits för den disponibla inkomsten. Höga löneavtal tillsammans med en ökad efterfrågan på arbetskraft har lett till att arbetsinkomsterna har ökat markant sedan 1995. Mellan 1995 och 2009 ökade medianinkomsten med 38 procent. Om man studerar inkomstutvecklingen i olika inkomstskikt framgår det att utvecklingen har varit allra bäst för dem med höga inkomster.

Avståndet mellan kvinnor och mäns arbetsinkomster var som lägst år 1980 då kvinnors medianinkomst låg på 87 procent av mäns medianinkomst. Störst skillnad

mellan kvinnors och mäns arbetsinkomst var i början på 90-talet. Under 2000-talet har kvinnors medianinkomst legat på 84–85 procent av mäns medianinkomst.

Det har blivit vanligare att kvinnor arbetar heltid. År 2009 var det 457 000 fler kvinnor som arbetade heltid än vad det var 1980. Antalet män som arbetar deltid har blivit något färre. Sett över hela befolkningen har antalet heltidssysselsatta ökat.

Vid studier av 8.16 Tabell är det viktigt att ha i åtanke att populationen är heltids- och helårsanställda, d.v.s. personer som i princip inte beröres av mer omfattande arbetslöshet eller ofrivilligt deltidsarbete.

Med arbetsinkomst menas här summan av lön, företagarinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning och tjänstgöring (repetitionsutbildning) inom totalförsvaret.

8.16 Tabell

Arbetsinkomst för helårs- och heltidsanställda utan inkomst från näringsverksamhet, 20-64 år, tkr, 2009 års priser

Income from work for full year and full-time employed with no entrepreneurial income, 20-64 years, KSEK, price level of 2009

	1980	1985	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kvinnor (Women)												
Medelvärde (mean value)	207,1	194,1	226,5	217,5	264,6	273,8	284,5	297,2	303,6	309,4	307,2	318,3
Felmarginal +/-	2,9	2,6	2,6	2,9	3,3	3,1	3,2	3,7	3,9	5,7	4,5	3,9
P10	161,1	146,7	173,5	156,0	182,8	188,0	198,1	211,8	210,1	210,1	214,0	222,2
Median	200,6	187,7	212,1	202,3	246,2	252,9	262,7	273,0	276,5	277,0	280,7	290,6
P90	258,5	249,0	295,2	288,1	362,0	383,3	386,5	407,3	422,8	433,3	420,7	440,0
Män (Men)												
Medelvärde (mean value)	256,2	248,5	288,8	279,1	342,4	342,7	357,7	370,5	375,1	382,9	379,7	395,7
Felmarginal +/-	3,5	3,7	3,3	3,7	6,7	4,8	5,5	5,8	6,4	5,8	5,0	6,8
P10	178,8	170,3	198,8	178,7	207,8	210,6	222,6	234,3	230,5	233,0	238,6	245,2
Median	229,9	225,3	262,2	249,8	291,5	301,1	310,2	319,1	323,7	331,3	331,8	341,6
P90	363,6	349,8	407,4	407,2	507,7	516,8	527,6	545,8	552,5	570,1	563,7	587,3
Samtliga (All)												
Medelvärde (mean value)	241,1	229,1	265,9	254,6	310,6	313,8	326,4	340,1	344,6	351,6	349,3	362,6
Felmarginal +/-	2,6	2,5	2,4	2,6	4,3	3,2	3,6	3,9	4,2	4,3	3,6	4,4
P10	170,6	161,7	184,1	165,7	194,7	199,6	209,3	221,0	218,7	219,9	224,6	232,5
Median	219,0	207,7	241,8	229,6	269,9	279,6	288,5	299,2	302,8	307,9	308,5	316,4
P90	333,6	320,0	366,5	364,9	456,9	462,1	469,6	492,9	505,5	515,3	511,6	530,3
Kvinnors inkomst i % av männens (Women's income in % of men's)												
Medelvärde (mean value)	80,8	78,1	78,4	77,9	77,3	79,9	79,5	80,2	80,9	80,8	80,9	80,4
Median	87,3	83,3	80,9	81,0	84,5	84,0	84,7	85,6	85,4	83,6	84,6	85,1
Antal i tusental (Number in thousands)												
Kvinnor (Women)	677	770	859	904	1 042	1 107	1 109	1 065	1 101	1 147	1 158	1 134
Män (Men)	1 525	1 395	1 478	1 368	1 507	1 528	1 481	1 502	1 478	1 547	1 600	1 516
Samtliga (All)	2 202	2 165	2 337	2 272	2 549	2 635	2 590	2 568	2 579	2 694	2 758	2 650

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.6 Kvinnors och mäns förmögenhet

SCB har sedan 1999 gjort förmögenhetsstatistik som täcker alla individer och hushåll där värderingen av tillgångarna speglar marknadsvärdet. Siffrorna i detta avsnitt är till stor del hämtade från denna statistik. Den finns i dagsläget ingen senare tillgänglig förmögenhetsstatistik än för år 2007 eftersom kontrolluppgifter över finansiella tillgångar och skulder avskaffades till år 2008. Detta som en följd av att förmögenhetsskatten slopades till inkomstår 2007.

8.6.1 Få äger mycket

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. Under 2007 hade de 1 procent (topp 1 procent) mest förmögna individerna ungefär en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. De 10 procent rikaste förfogade över två tredjedelar av den sammanlagda förmögenheten. Netto-

förmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 65 000 kr år 2007. Topp 1 procent hade ett motsvarande värde på 8,3 miljoner kronor.

Nettoförmögenheten följer ett tydligt mönster över livsrytten. I unga år är inkomsten lägre och hushållen finansierar studier och bostadsköp till stor del med lån. Under denna period överstiger ofta skulderna de tillgångar man har. Senare ökar inkomsten och tillgångarna växer samtidigt som skulder amorteras. I 8.18 Tabell visas kvinnors och mäns nettoförmögenhet i olika åldersgrupper. Förmögenheten var 2007 störst för personer i åldersgruppen 55-74 år. Detta gällde både kvinnor och män. Generellt sett har män större tillgångar än kvinnor. Skillnaderna mellan könen är relativt små i unga år men blir sedan större. En man mellan 65-74 år hade år 2007 cirka 840 000 kr (medianvärde) i nettoförmögenhet. En kvinna i samma åldersgrupp hade drygt 500 000 kr.

8.17 Tabell

Spridning av nettoförmögenhet för samtliga kvinnor och män 2007, procent och tkr
Distribution of net wealth for all women and men in 2007, percent and KSEK

	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr	% av summa	Median, tkr
	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK	% of sum	Median, KSEK
Topp 1 % (Top 1 %)	16,5	8 066	28,8	8 492	23,5	8 339
Topp 10 % (Top 10 %)	60,1	2 613	71,6	2 805	66,6	2 716
Samtliga (All)	100	65	100	64	100	65

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.18 Tabell

Nettoförmögenhet för kvinnor och män år 2007, 18 år och äldre, uppdelat efter ålder, medel- och medianvärden i tkr

Net wealth for women and men in 2007, 18 years and older, by age, means and medians in KSEK

Ålder Age	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr	Medelvärde, tkr	Median, tkr
	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK	Mean value, KSEK	Median, KSEK
18-24	86	4	103	7	95	5
25-34	200	0	232	0	216	0
35-44	445	141	568	169	508	155
45-54	735	309	953	351	845	329
55-64	1 051	525	1 523	662	1 287	589
65-74	1 047	516	1 559	838	1 295	658
75-	882	360	1 388	738	1 082	493
Samtliga (All)	641	176	868	219	753	195

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

8.6.2 En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007

Över en och en halv miljon hushåll hade 2007 en marknadsvärderad förmögenhet över 1 miljon kronor. Det motsvarar ungefär en tredjedel av alla hushåll. Män är miljonärer i större utsträckning än kvinnor. Av samtliga män hade 19 procent en nettoförmögenhet på över 1 miljon kronor

jämfört med omkring 16 procent av kvinnorna. Det är betydligt färre personer som har en miljoninkomst jämfört med antalet personer som har en miljon i förmögenhet. Omkring 44 000 personer hade 2008 en löpande inkomst från arbete eller pension på 1 miljon kronor eller mer. Läger vi till kapitalinkomsterna ökar antalet med miljoninkomst till 82 000.

8.19 Tabell

Miljonärer, förmögenhet 2007 samt inkomst 2009. Antal och andel av populationen Millionaires, wealth in 2007 and income in 2009, number and fraction of population

	Antal Number	% av populationen % of population
Marknadsvärderad förmögenhet 2007 (Wealth to market value)		
Hushåll (Families)	1 536 295	32
Kvinnor (Women)	752 466	16
Män (Men)	883 303	19
Samtliga (All)	1 688 304	18
Förvärvsinkomst 2009 (Income from employment and business)		
Kvinnor 18-år (Women 18-years of age)	6 615	0,2
Män 18-år (Men 18 years of age)	38 303	1,0
Samtliga 18-år (All 18-years of age)	44 918	0,6
Förvärvs- och kapitalinkomst 2009 (Income from employment, business and capital)		
Kvinnor 18-år (Women 18-years of age)	18 983	0,5
Män 18-år (Men 18 years of age)	65 045	1,8
Samtliga 18-år (All 18-years of age)	84 028	1,1

Källa: SCB, Totalräknad statistik IoT 2009 samt Förmögenhetsregistret 2007

8.6.3 Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten

Tabell 8.20 visar att 72 procent av individernas förmögenhet bestod av fastigheter, som till största delen är småhus. Av de totala tillgångarna utgjordes 40 procent av småhus. Börsnoterade aktier stod 2007 för 7 procent av individernas totala tillgångar.

Kvinnor innehade ungefär 43 procent av den totala nettoförmögenheten. Skillnaden i fördelningen mellan kvinnor och män beror på vilken typ av tillgång man studerar. Bostadsrätter och räntefonder är tillgångar där kvinnor hade mer än män. Kvinnor och män hade ungefär lika stora förmögenheter i fonder, medan kvinnor ägde mindre än en tredjedel av värdet av de börsnoterade aktierna. Skillnaderna mellan könen är även stora om man tittar på hyres- respektive jordbruksfastigheter.

Redan tidigare har det konstaterats att förmögenhetsfördelningen är ojämn. Den förmögnaste procenten av befolkningen ägde 2007 en fjärdedel av den totala förmögenhetssumman. Fördelningen skiljer sig mycket mellan olika typer av tillgångar. Relativt många ägde ett småhus. Det är också en typ av tillgång som är förhållandevis jämnt fördelad. Topp 1 procent ägde 15 procent av det totala marknadsvärdet. Börsnoterade aktier är en annan tillgång som innehas av relativt många. Här var dock fördelningen en helt annan. Topp 1 procent ägde nästan 80 procent av det totala värdet. Aktier är alltså betydligt ojämnare fördelade än fastigheter. Förmögenhetens storlek och fördelning påverkas mycket starkt av tillgångarnas värdeförändringar. Eftersom fastighetsinnehavet är jämnare fördelat än aktieinnehavet så

medför värdeökningar på fastigheter att detta kommer fler till godo och förmögenhetsfördelningen blir därmed jämnare. När istället aktiekurserna går upp stiger de rikaste hushållens förmögenhet mest och

förmögenhetsfördelningen blir ojämnare.

År 2007 hade drygt hälften av alla individer skulder. Skuldernas andel av tillgångarna (skuldsättningsgraden) uppgick till 28 procent.

8.20 Tabell

Förmögenhetens sammansättning för samtliga kvinnor och män 2007, mdkr och procent

Composition of wealth for all women and men in 2007, BSEK and percent

	Summa, mdkr			% av tillgångar			% med tillgångar			Topp 1% andel av totalsumma		
	Total, BSEK			% of assets			% with assets			Top 1% share of the total sum		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All
Fastigheter mm (Real estate)												
Småhus* (Single-dwelling house)	1 366	1 702	3 068	41	39	40	26	31	29	13	16	15
Bostadsrätt (Tenant ownership)	558	508	1 066	17	12	14	13	12	12	28	29	29
Fritidshus (Holiday home)	238	262	500	7	6	7	7	8	7	45	46	46
Jordbruksfastighet (Agricultural property)	169	445	614	5	10	8	3	5	4	63	79	75
Hysesfastighet (Rental property)	69	148	216	2	3	3	0	0	0	100	100	100
Övriga fastigheter inkl tomtmark (Other real estate, ground incl.)	18	38	56	1	1	1	1	2	2	95	97	96
Summa reala tillgångar (Total real assets)	2 418	3 103	5 520	72	71	72	42	46	44	12	22	18
Finansiella tillgångar (Financial assets)												
Bankmedel (Deposits)	366	468	834	11	11	11	59	60	60	19	30	25
Räntefonder mm (Interests funds etc.)	77	64	141	2	1	2	19	14	16	41	51	46
Andra fonder än räntefonder (Mutual funds)	193	216	409	6	5	5	43	43	43	27	37	32
Börsnoterade aktier (Shares listed in the stockmarket)	160	360	521	5	8	7	17	23	20	70	80	77
Obligationer och övriga värdepapper (Bonds)	61	71	131	2	2	2	11	10	10	46	58	53
Skattepliktig försäkring (Tax liable insurance)	61	66	128	2	2	2	11	10	10	49	58	54
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	918	1 245	2 163	28	29	28	77	77	77	23	39	32
Summa tillgångar (Total assets)	3 335	4 348	7 683	100	100	100	82	81	81	12	24	19
Skulder (Debts)	947	1 216	2 163	.	.	.	53	58	56	10	21	16
Nettoförmögenhet (Net wealth)	2 388	3 132	5 520	.	.	.	89	89	89	17	29	24

* Med småhus avses en- eller tvåfamiljshus inrättat för permanent boende, t ex villa eller radhus inklusive bodelen i jordbruk. Fritidshus inkluderas inte.

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

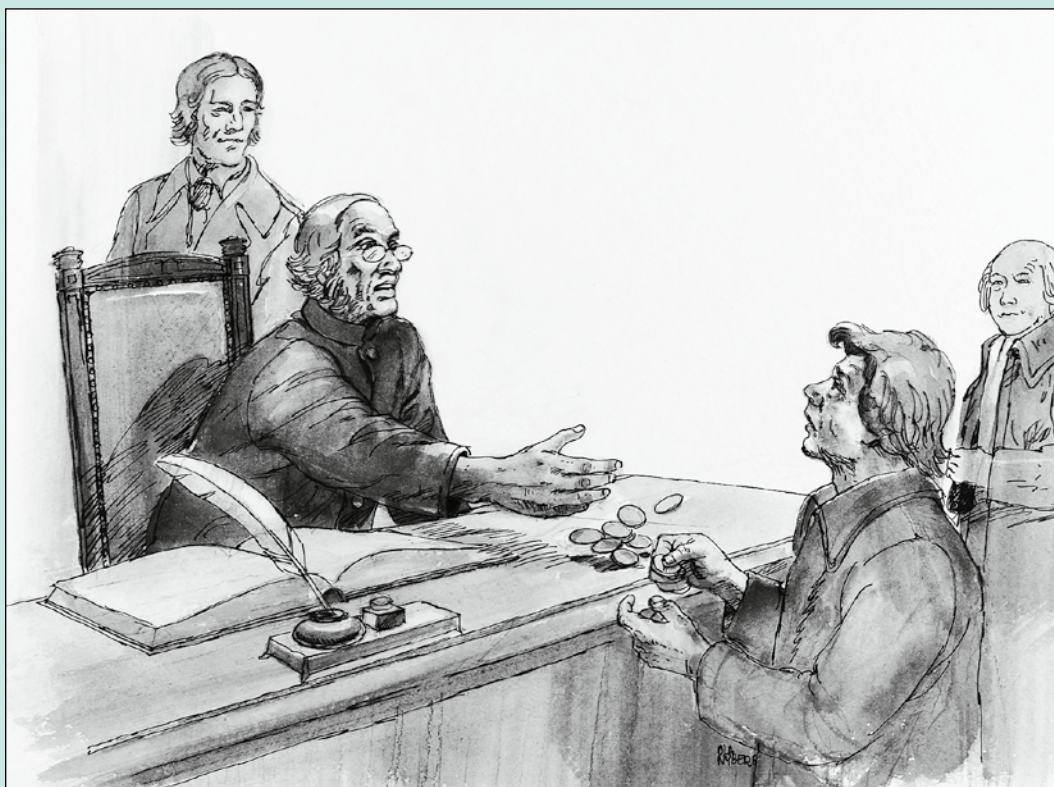

Bild: Ola Nyberg. Text: RSV "De svenska Skatternas historia".

Kronofogden kom och hämtade skatten

”Längre fram på höstsidan kom kronouppbörden, kronoskatten alltså. Kronofogden och hans skrivare anlände i hög vagn och parhästar, med beväpnad skjutsbonde, järnbeslagen kassakista, fastskruvad i vagnsbotten så att eventuella rövare ej kunde hastigt försvinna med den i skogen. Sedan herrarna fått sig något till livs och installerat sig själva och kassakistan så började kronouppbörden på den tid som förut var kungjord i sockenkyrkorna. Skatten hette ”grundskatt” och ålåg alla gårdar med i mantal satt jord och var föga älskad av bönderna, för den utkrävdes årligen med samma belopp vare sig det var god skörd eller missväxt. Kronofogde Eklund var en sträng herre. Skattsedeln skulle ligga rätt och pengarna var jämna och färdigräknade. En bonde kom fram till bordet och började plocka fram och räkna pengar, men fogden strök alltsammans ned i golvet och ropade: Fram nästa man!”

*(Minne från Rotebro gästgivargård
1884–89, nedtecknat av J Nyberg)*

Skatteskulder och uppbördsförluster

9.1 Inledning

En viss del av de skatter som påförs landets skattebetalare betalas aldrig, av olika skäl. Detta betyder att det finns en differens mellan totalt fastställda skatter och totalt inbetalda skatter. Denna differens brukar med ett ord kallas uppbördsförlust. Till skillnad mot betalningar som uteblir pga. skattefel, med vilket avses såväl medvetet fusk som oavsiktliga fel i uppgiftslämnandet, går det att exakt beräkna uppbördsförlustens storlek. I detta kapitel presenteras uppgifter som visar uppbördsförlustens storlek, sammansättning och förändring de senaste åren tillsammans med kommentarer och annan statistik som har betydelse i sammanhanget.

- Uppbördsförlusterna, som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda, uppgick år 2010 till cirka 5,9 miljarder kronor eller 0,4 procent av den totala skatteuppbörden. Detta betyder att uppbördsförlusterna minskat med cirka 2,3 miljarder kronor jämfört med året innan. Nivån på uppbördsförlusten börjar närma sig samma som innan den ekonomiska krisen.
- Bakgrunden till uppgången av uppbördsförlusterna år 2008 och år 2009 är den ekonomiska krisen samt den påföljande lågkonjunkturen. Viktiga förklaringar till ökningen av uppbördsförlusten är att antalet konkurser har ökat med 9 procent år 2008 och ytterligare 20 procent år 2009 och att genomsnittligt fler anställda är berörda av konkurserna. År 2010 har antalet konkurser och antalet berörda anställda av konkurserna minskat till en nivå som till och med är något bättre än år 2007 och åren bakåt.
- Den 31 december 2010 fanns i Kronofogdemyndighetens register cirka 120 000 individer och 46 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid utgången av år 2010 till 34,8 miljarder kronor.

9.1.1 Många orsaker till att skatten inte betalas

Det finns många olika skäl till att skattebetalare inte betalar de skatter som påförts dem. I de flesta fall har företaget eller den enskilde ofrivilligt hamnat i en situation som medför betalningssvårigheter, t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering eller en satsning på en mindre lyckad affärsidé. För större delen av uppbördsförlusterna torde därför den enskilda betalningsmoralen ha mindre betydelse. Exakt i vilken omfattning skattebetalarna medvetet låter bli att betala påförda skatter är inte känt. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till Kronofogdemyndigheten eller genom att inte lämna några uppgifter alls. Man kan också göra egendom oåtkomlig för Kronofogdemyndighetens indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands.

9.1.2 Restföring – indrivning – preskribering

Fastställda skatter som inte betalas restförs, dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av Kronofogdemyndigheten. Indrivningen kan i vanliga fall fortgå under en tidsperiod av fem år, varefter skatteskulder normalt preskriberas.

En del av de skatteskulder som från början restförts återkallas från indrivning. Det vanligaste skälet till återkallelse är att ett tidigare fattat beslut av någon anledning ändrats av Skatteverket. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på det sammanlagda belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusten utgörs av nettobeloppet sedan detta reducerats med de inbetalningar som gjorts till Kronofogdemyndigheten.

9.2 Influtna belopp efter åtgärd

Av de belopp gäldenärerna betalade in till Kronofogdemyndigheten avseende allmänna mål, dvs. skulder till det allmänna, kom cirka 28,3 procent in som en följd av exekutiva åtgärder, som avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar m.m. Cirka 7,4 procent av inbetalningarna var ett resultat av maskinella åtgärder, t.ex. avräkning av överskjutande skatt mot restförda skulder. Resterande del av inbetalningarna, cirka 64,3 procent, inkom huvudsakligen utan andra åtgärder än ett första krav med eventuella påminnelser.

9.3 Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning

De belopp som restförs hos Kronofogdemyndigheten har de senaste åren motsvarat cirka 1 procent av fastställda skatter. Efter korrigering för belopp som återkallats och betalats till Kronofogdemyndigheten har uppbördsförlusten under de senaste åren uppgått till mellan 0,3 och 0,4 procent av den totala skatteuppbörden (9.1 Tabell). Uppbördsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter ökade från år 2007 till år 2008 med 3 miljarder kronor till 7,3 miljarder kronor och fortsatt öka till 8,2 miljarder kronor år 2009. År 2010 har uppbördsförlusten minskat till 5,9 miljarder eller 0,4 % av den totala skatteuppbörden.

9.1 Tabell

Restföring och uppbördsförluster för de stora skatteslagen* (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.), löpande priser, mdkr

Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK

	Inkl. punktskatter Incl. excise duties										
	1994	1996	1998	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	756	929	944	1 161	1 283	1 357	1 427	1 486	1 495	1 457	1 507
Ackord/skuldсанering före restföringsledet** (<i>Accord/debt restructuring</i>)									0,12	0,22	0,22
Nyrestfört brutto (<i>New arrears for the year</i>)	14,8	12,2	11,6	14,1	12,8	13,1	11	11,3	14,4	15,2	12,7
Återkallat (<i>Arrears withdrawn</i>)	-3,5	-2,9	-2,5	-4,4	-3,1	-3,7	-2,2	-2,6	-2,7	-2,9	-2,8
Restfört netto (<i>Arrears net</i>)	11,3	9,2	9,1	9,7	9,6	9,3	8,9	8,7	11,7	12,3	9,8
Betalt (<i>Paid</i>)	-3,9	-3,5	-3,9	-5,1	-4,6	-4,7	-4,3	-4,4	-4,5	-4,4	-4,2
Uppbördsförlust (Collection loss)	7,4	5,7	5,2	4,5	5	4,6	4,5	4,3	7,2	7,9	5,6
Uppbördsförlust inkl. ackord/skuldсанering*** (Collection loss incl. accord-/debt restructuring)									7,4	8,2	5,9
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (<i>Collection loss in % of total settled taxes</i>)	1,0%	0,6%	0,5%	0,40%	0,40%	0,30%	0,30%	0,30%	0,50%	0,60%	0,40%

* I "de stora skatteslagen" ingår i statistiken för åren 1990-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. år 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skatteslagen. Uppbördsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick 2009 till 92 miljoner kronor. Till de mindre skatteslagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt samt tull och andra införselavgifter.

** Definitionen av uppbördsförluster har från år 2009 utökats till att – utöver uppbördsförluster i restföringsledet – även omfatta de beslut om ackord/skuldсанering som även berör Skatteverket före restföringen. Ändringen har att göra med Skatteverkets förändrade borgenärsroll. För att få enhetlighet i jämförelsen över åren har beslut om ackord/skuldсанering lagts till i tabellen även för åren 2007, 2008 och 2009.

*** Uträkningen bygger på uppgifter hämtade enbart från Skattekontot genom Skatteverkets statistikdatabas GIN-skatt. Den skillnad som finns mot Kronofogdens indrivningsstatistik ses som mycket liten i sammanhanget.

Källa: Skatteverket, bearbetning av Kronofogdemyndigheternas indrivningsstatistik. För ny statistik år 2007-2009 har uppgifterna hämtats från Skatteverkets statistikdatabas GIN-skatt

9.2 Tabell

Fördelning av uppbördsförlusterna mellan fysiska och juridiska personer 1996-2010, mnkr

Distribution of tax arrears and collection losses on individuals and legal entities 1996-2010, MSEK

År	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt
Year	Individuals	Legal entities	Total
1996	1 473	4 249	5 722
1997a	1 777	3 449	5 226
1997b	1 813	3 536	5 349
1998	2 179	2 993	5 172
1999	2 179	2 993	5 172
2000	1 997	2 532	4 529
2001	1 929	2 913	4 842
2002	2 152	4 181	6 333
2003	1 541	3 610	5 151
2004	1 392	3 614	5 006
2005	1 347	3 280	4 627
2006	1 679	2 852	4 531
2007	1 642	2 715	4 357
2008	2 122	5 122	7 245
2009	3 059	4 876	7 935
2010	2 036	3 603	5 639

Anm: Beloppen avser "de stora skatteslagen". För året 1996 avser de inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. 1998 har även punktskatterna förts till de stora skatteslagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas vid 1997a uppbördsförlusten exkl. punktskatter, vid 1997b redovisas den inkl. punktskatter.

Källa: Skatteverket, Kronofogdemyndighetens indrivningsstatistik. Från år 2007 bygger uträkningen på uppgifter hämtade enbart från Skattekontot genom Skatteverkets statistikdatabas GIN-skatt. Den skillnad som finns mot Kronofogdens indrivningsstatistik ses som mycket liten i sammanhanget.

Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt

I 9.2 Tabell visas uppbördsförlusternas fördelning mellan fysiska och juridiska personer.

I 9.3 Diagram visas utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag. I början av 1990-talet ökade konkurserna kraftigt som en följd av finanskrisen och lågkonjunkturen. Därefter minskade konkurserna successivt från cirka 21 200 år 1992 till cirka 6 600 år 1999. Antalet anställda i konkursföretag

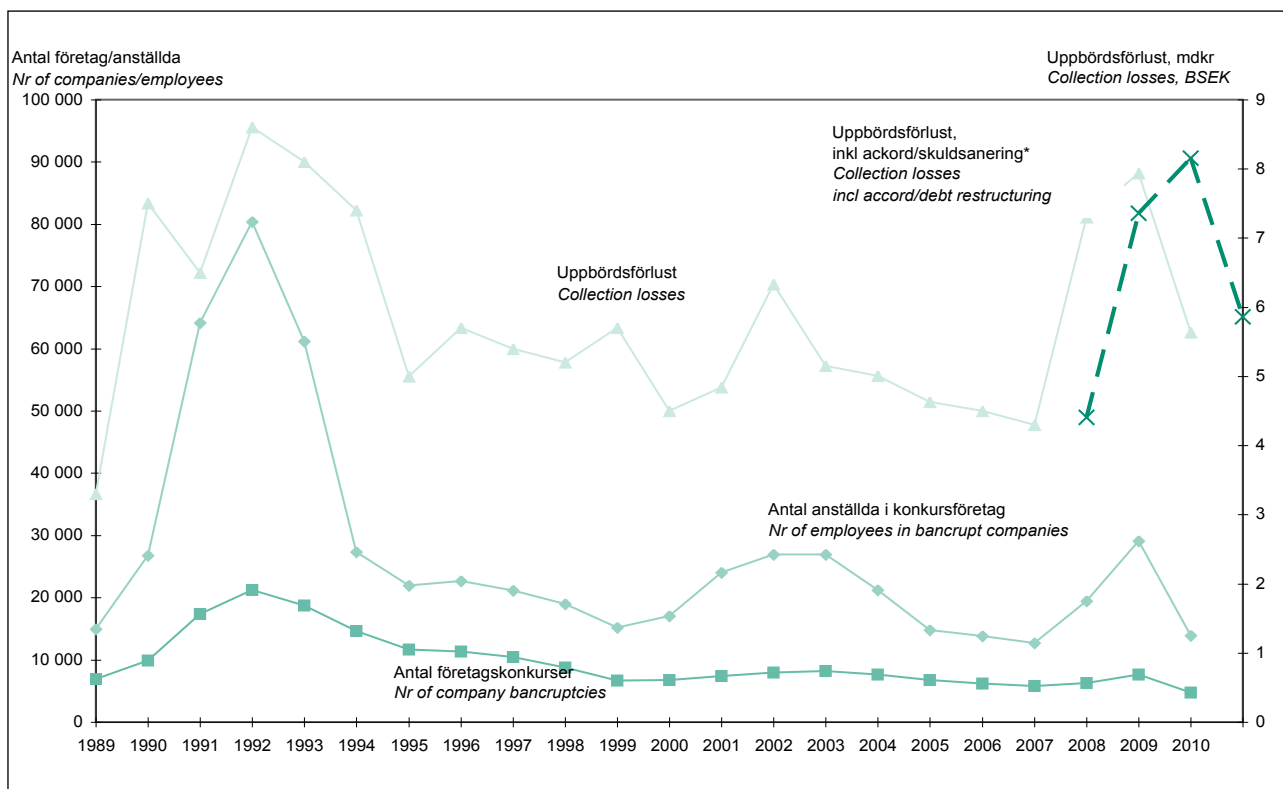
minskade på samma sätt, från cirka 80 000 år 1992 till cirka 15 000 år 1999. År 2000 började antalet konkurser öka igen och antalet företag i konkurs ökade kontinuerligt under 2000-talets fyra första år.

Den uppåtgående trenden bröts år 2004 och sedan dess har siffrorna fortsatt nedåt. År 2008 har dock konkurserna ökat och ökningen fortsatte under år 2009. Framför allt har antalet berörda anställda ökat betydligt som en följd av den ekonomiska krisen. År 2010 har antalet konkurser och antalet berörda anställda minskat igen.

9.3 Diagram

Uppbördsförluster och företagskonkurser, belopp, antal konkurser och antal anställda i konkursföretag, 1989-2010

Collection losses and company bankruptcies, amount, number of bankruptcies and number of employees in bankrupt companies, 1989-2010

* Den streckade linjen visar uppborädsförlusten inklusive ackord/skuldсанering. Förändringen visas också i 9.1. Tabell.

Källa: Uppbörädsförluster: bearbetning av Kronofogdemyndighetens inärvningsstatistik. Antalet konkurser och antalet anställda: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Vid utgången av år 2010 avsåg 22 procent av de totala skatteskulderna för fysiska personer forädringar på grund av konkurser. För juridiska personer var motsvarande andel 82 procent (framgår av 9.4 Tabell). Konkurser står alltså för en stor del av uppborädsförlusterna för juridiska personer, medan sådana endast förklarar en mindre

del av uppborädsförlusterna för fysiska personer. Eftersom juridiska personer står för en större del av variationen av uppborädsförlusterna ligger det nära till hands att anta att denna variation till stor del förklaras av konkursutvecklingen både när det gäller antalet konkurser och antal anställda som är berörda av konkurserna.

9.4 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i Kronofogdemyndighetens register under fem år. Därefter preskriberas beloppen och indrivningsåtgärderna upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat, dvs. då det konstateras att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. utbetalning av över-skjutande skatt eller annan återbetalning. Det kan även leda till aktiv indrivning om det framkommer att nya omständigheter föreligger. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan det hända om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som

finns i balans hos Kronofogdemyndigheten sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

9.4.1 Skatteskulderna ca 35 miljarder

9.4 Tabell visar statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 2010. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 34,8 miljarder kronor. Av detta belopp avser 14,5 miljarder kronor individer och 20,3 miljarder kronor aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 0,6 miljarder kronor för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts under den tid skatterna eller avgifterna varit obetalda. Inklusivt dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 2009 till 35,5 miljarder kronor.

9.4 Tabell

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp), sammansättning vid utgången av år 2010, mdkr

Closing balances of tax receivables (excl. statute-barred amounts), at the end of year 2010 by status, BSEK

	Skatter exkl. dröjsmålsavgifter m.m.			Dröjsmåls- avg. m.m.	Summa inkl. dröjs- målsavg. m.m.	Andel i %
	Taxes excl. penalty interest on arrears					
	Fysiska personer	Juridiska per- soner	Summa skatter			
Individuals	Legal entities	Total taxes	Penalty interest	Sum incl. penalty interest	Share in %	
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	2,0	10,9	12,9	0,1	13,0	37%
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)		10,2	10,2	0,0	10,2	29%
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	1,1	5,8	6,9	0,1	7,0	20%
Övriga passiva (Others, passive collection)	1,1	0,2	1,2	0,1	1,3	4%
Övriga aktiva (Others, active collection)	10,3	3,5	13,8	0,4	14,2	40%
Summa (Total)	14,5	20,3	34,8	0,6	35,5	100%

Källa: Kronofogdemyndigheten, bearbetning av indrivningsstatistiken.

Tabellen är uppdelad efter fordringar som avser konkurser och övriga fordringar. Konkursfordringarna är i sin tur uppdelade efter om konkursen är avslutad eller inte, medan övriga fordringar är uppdelade efter om de är föremål för aktiv eller passiv indrivning. Fordringar som avser ännu inte avslutade konkurser kan fortfarande bli aktuella för konkursutdelning, medan utdelning på fordringar som avser

avslutade konkurser är att betrakta som betydligt mer osannolik. Vad gäller övriga fordringar är utsikterna för betalning betydligt större om de är föremål för aktiv indrivning än passiv.

Av de totala skattefordringarna avser 37 procent avslutade och 20 procent ej avslutade konkurser. Övriga passiva fordringar utgör 4 procent och övriga aktiva fordringar utgör 40 procent av skattefordringarna.

9.4.2 Gamla fordringar är osäkra fordringar

Varje år görs, bl.a. för Skatteverkets bokslut, en värdering av hur stor del av den totala skulden som kan förväntas bli betald under de år som återstår för indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 2010 om 35,5 miljarder kronor (skatter inkl. dröjsmålsavgifter) beräknas cirka 4,4 miljarder kronor bli betald innan preskription.

När man ser närmare på betalningsmönstret visar det sig att betalningarna av skatteskulderna är koncentrerad till de senaste åren. 9.5 Tabell visar fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar som gjorts till Kronofogdemyndigheten un-

der år 2010 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna får man en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Restföringsåret betalades 29 procent och året därpå 7 procent av återstående skuld. Efter dessa båda år minskade betalningarna till några få procent om året. Denna fördelning visar således att fordringarna, totalt sett, är att betrakta som mer osäkra ju äldre de är. Förutsatt att betalningarna inte permanent antar ett annat mönster, än det som kunnat iakttagas de senaste åren, kommer sammantaget ungefär 35 procent av den skatteskuld som restförs hos Kronofogdemyndigheten att bli betald innan den preskriberas.

9.5 Tabell

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår, exkl. dröjsmålsavgifter m.m., mdkr

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears arose, excl. penalty interests etc., BSEK

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Skulder ackumulerade under 2009	Fordringar skatter per 2009-01-01	Betalt till KFM avseende skatter under 2009	Betalningskvot i %
Year the arrears arose	Year the debt lapses	Claims accumulated 2009	Claims as per 2009-01-01	Paid debt during 2009	Payment, fraction in %
2010	2015	11,2		3,3	29%
2009	2014		8,9	0,6	7%
2008	2013		7,8	0,1	2%
2007	2012		5,5	0,1	1%
2006	2011		5,5	0,1	1%
2005	2010		6,1	0,1	1%
2004	preskriberat innan 2010		1,9	0,0	1%

Källa: Kronofogdemyndigheten, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.5 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförförda för skulder hos Kronofogdemyndigheten uppgick den 31 december 2010 till 492 000 (9.6 Tabell). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i cirka 166 000 fall, varav 120 000 avsåg fysiska och 46 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatte-

skulder har minskat under 2000-talet. Av den vuxna befolkningen hade drygt 1,5 procent restförförda skatteskulder 2010. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad konkursföretagen. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var det senaste året cirka 314 000.

9.6 Tabell

Antal gäldenärer i slutet av året, tusental

Number of debtors at the end of the year, thousands

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totalt (A- och E-mål) (All claims incl. private)	567	560	541	521	513	497	486	480	479	492	492
varav med skuld i A-mål (of which public claims)	494	487	468	446	431	411	400	392	386	392	394
varav med skatteskuld (of which tax claims)	275	259	243	221	200	188	182	171	169	169	166
varav fysiska personer (of which individuals)	210	199	186	167	148	138	135	126	123	123	120
varav juridiska personer (of which legal entities)	64	60	57	54	52	50	47	45	46	47	46

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder och bankkulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel.

Källa: Kronofogdemyndigheten.

Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan drygt 14 000 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa var ca 256 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var ca 102 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet ca 440 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 9.7 och 9.8 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Bland individer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av

skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för knappt en procent av den samlade skatteskulden för individerna. Det är 1,7 procent av individerna som har skatteskulder över 1 miljon kronor och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 51,4 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen något mer framträdande. Det fanns dryga 3 500 juridiska personer (knappt åtta procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter som svarar för 75 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

9.7 Tabell

Fysiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2010 fördelade efter beloppsintervall

Individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2010

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	17 723	14,7%	9	0,1%
1 - 5	32 828	27,2%	82	0,6%
5 - 25	27 867	23,1%	327	2,3%
25 - 100	20 442	17,0%	1 125	7,7%
100 - 200	9 241	7,7%	1 323	9,1%
200 - 1000	10 298	8,5%	4 197	28,9%
1000 -	2 077	1,7%	7 462	51,4%
Summa (Total)	120 476	100,0%	14 525	100,0%
varav näringsidkare (of which self-employed)	14 168	11,8%	3 630	25,0%
varav övriga personer (of which other persons)	106 308	88,2%	10 895	75,0%

Källa: Kronofogdemyndigheten. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.8 Tabell

Juridiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2010 fördelade efter beloppsintervall

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2010

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	3 655	8,0%	2	0,0%
1 - 5	7 553	16,4%	19	0,1%
5 - 25	9 032	19,7%	114	0,6%
25 - 100	9 172	20,0%	510	2,5%
100 - 200	4 644	10,1%	667	3,3%
200 - 1000	8 323	18,1%	3 800	18,8%
1000 -	3 584	7,8%	15 120	74,7%
Summa (Total)	45 963	100,0%	20 232	100,0%

Källa: Kronofogdemyndigheten. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

*Skatterna
bär upp
vår
åldrings-
vård*

Att få åldras utan oro

Förr i tiden betydde ålderdom ofta nöd. I våra dagars Sverige behöver ingen se fram mot ålderdomen med oro. Med hjälp av våra skatter har vi skapat en åldringsvård, som skänker ett mått av trygghet. Vårt samhälle är – trots sina brister – dock ganska gott att leva i.

Den gamle slipper oro, den sjuke kan få vård, de unga kan få utbildning, barnbidragen betyder god hjälp i många familjer.

Men – detta får vi inte gratis. Av vår inkomst får vi avstå en del i form av skatt. Den trygghet vi kan känna vid sjukdom, arbetslöshet och på ålderdomen, den har vi skaffat oss med dessa skattepengar.

Deklarera ärligt

Vår åsikt om skatterna, den skall vi uttrycka med vår röstsedel – och inte genom en *felaktig deklaration*, som låter de lojala betala vad andra undandrar sig. Det är alla politiska riktningar ense om. Utsätt Er inte för den oro, som alltid följer med en falskdeklaration. Brevet som ramlade in i brevlådan, är det en begäran från taxerings-

myndigheterna om ytterligare kontroll? Telefonsignalen som hörs, är det polisen som vill ha ett samtal?

Dagligen kan vi läsa i tidningarna hur kontrollen skärpts, hur falskdeklaration upptäckts. Endast den som utsätts för det, förstår helt vad det innebär. Tänk på att det är många som skulle vilja ha sin deklaration oskriven, oinlämnad – som Ni ännu har.

Vad varje deklaratör bör veta

Förutom den undandragna skatt som falskdeklaranten får betala, stadgar skattestrafflagen böter upp till 5 gånger det undandragna beloppet eller fängelse eller straffarbete upp till 2 år.

3 §

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift vare fri från straff.

Finansdepartementet genomförde 1955 en annonskampanj för att få svenska folket att deklarerera ärligt. Man hade en serie annonser som infördes i 143 tidningar runt om i landet. Man vädjade till skattbetalarna att deklarerera ärligt och talade om vad man fick för pengarna.

”Skatterna bär upp försvaret”,

”Att bli sjuk utan att bli ruinerad”, ”Våra skolor danar framtidens Sverige”,

”Att få åldras utan oro”.

IO

Fel och fusk

10.1 Inledning

Detta kapitel handlar om skatteundandragande och skattefusk. Med skatteundandragande och skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt t.ex. genom att man undanhåller eller redovisar en inkomst/inkomstkälla för lågt eller medvetet gör ett felaktigt eller för stort avdrag. Skattebetalare gör emellertid också fel av slarv eller ren okunnighet. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skattebetalare kan undandra skatt dels genom att undgå att bli beskattade, dels genom att undgå att betala påford skatt. Att undandra sig betalning av påford skatt behandlas inte här.

Skatteundandragande genom att undgå att bli beskattad är till sin natur fördolt. Av det följer att det är svårt att bestämma dess omfattning och utbredning. Trots detta finns det olika metoder som kan användas för att skapa sig en bild av den totala omfattningen av fel och fusk. Men det finns inte en metod som ensam kan förklara allt. I stället blir det fråga om att med olika metoder försöka ringa in den mest troliga omfattningen. Men slutresultatet blir under alla förhållanden osäkert.

Sedan vi i nästa avsnitt (10.2) behandlat olika begrepp och undersökningsmetoder beskrivs i tur och ordning skattningar av:

- Svartarbetets omfattning (avsnitt 10.3)
- Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar (avsnitt 10.4)
- Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek (avsnitt 10.5)

10.2 Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.

10.2.1 Olika begrepp

För att ringa in vad som är känt om skattefusket omfattning är det lämpligt att dela in fusk i ”realt” fusk, dvs. fusk kopplat till att arbete utförs, och finansiellt fusk kopplat till kapitalavkastning. Därutöver förekommer illegala aktiviteter och transaktioner som kan innebära ett skatteundandragande, t.ex. hembränning, smuggling, momsbedrägerier och fusk i inkomstdeklarationen exempelvis genom att yrka för stora avdrag.

De flesta undersökningar som gjorts har varit inriktade på det reala fuskets dvs. svartarbetets omfattning.

10.2.2 Direkta och indirekta metoder

Metoderna att försöka mäta skattefusket omfattning kan delas in i indirekta och direkta metoder. De indirekta metoderna bygger på antagandet att den svarta verksamheten (fusk) lämnar spår t.ex. i samhällsekonomin. De indirekta metoderna bygger i de flesta fall på att man bearbetar den offentliga statistiken på ett sådant sätt att man genom jämförelser kan dra slutsatser om förekomsten och omfattningen av svart verksamhet. Vid bearbetningen uppkommer differenser som kan vara en indikator på oredovisade/dolda inkomster eller tillgångar. Men osäkerheten är stor. En differens kan också vara tecken på fel och brister i statistiken. I en del fall kan metoden som sådan eller den praktiska hanteringen av den ifrågasättas. I den mån man bedömer att det rör sig om dolda inkomster är frågan vad de i så fall består av

och om det handlar om inkomster som ska beskattas i Sverige eller inte. Ett problem med de indirekta metoderna är således att de inte ger några – eller mycket begränsade – ledtrådar till fortsatt analys av vad de dolda inkomsterna består av.

De direkta metoderna innebär att man försöker kartlägga omfattning och utbredning. Exempel på direkta metoder är intervjuundersökningar baserade på slumpmässiga urval av befolkningen eller slumpmässiga revisioner. Fördelen med de

direkta metoderna är att man kan få grepp om den svarta sektorns struktur t.ex. ifråga om branscher eller regioner och fördelning på ålder, kön, inkomst m.m. En nackdel med de direkta metoderna är att de bara ger punkttestimat för den studerade gruppen (urvalet). Dessutom har undersökningsmetoderna svårt att fånga upp allt undandragande – man hittar inte allt fusk vid kontrollerna och personer svarar inte alltid sanningsenligt vid intervjuer.

10.1 Tabell

Översikt över indirekta och direkta metoder att mäta dolda aktiviteter och transaktioner

An outline of indirect and direct methods of measuring hidden activities and transactions

Metod Method	Indikation på Indication of	Underlag m.m. Basis etc.
Indirekta metoder (Indirect methods)		
Disponibel inkomstmetoden (makrodata)	Svarta arbetsersättningar	För hushållssektorn i nationalräkenskaperna jämförs inkomstanvändningen för konsumtion och sparande med de inkomster som redovisas till beskattning
<i>(Disposable income method [macro data])</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(For the household sector in the National Accounts consumption and savings are compared with income reported in tax returns)</i>
BNP-metoden	Svarta arbetsersättningar	Jämförelse av BNP mätt från användningssidan med BNP mätt från inkomstsidan
<i>(GDP-method)</i>	<i>(Black payments for work)</i>	<i>(GDP measured from an expenditure approach is compared to GDP measured from an income approach)</i>
Disponibel inkomst och utgiftsstruktur (mikrodata)	Underrapporterade inkomster för viss hushållskategori	Hushållsbudgetundersökningar. Jämförelse mellan inkomster och utgiftsstruktur för olika kategorier av hushåll
<i>(Structure of disposable income and spending [micro data])</i>	<i>(Underreporting of income in a specific category of household)</i>	<i>(Household budget surveys. Income compared to structure of spending)</i>
Skattebasmetoden	Dolda inkomster från utlandet	Inkomstskattebasen jämförs med konsumtionsskattebasen
<i>(Tax base method)</i>	<i>(Hidden income abroad)</i>	<i>(Income tax base compared to consumption tax base)</i>
Restposten i finansräkenskaperna	Hushållens dolda tillgångar i utlandet?	Över åren ackumulerat sparande som inte fångas upp i rapporteringen från finansiella institutioner m.m.
<i>(Unexplained difference in the Financial Accounts)</i>	<i>(Assets concealed abroad belonging to households?)</i>	<i>(Accumulated savings not covered by the reports from financial institutions)</i>
Momsdiskrepansen	Fusk med momsredovisningen	Teoretiskt beräknad moms enligt nationalräkenskapernas input-outputmodeller jämfört med faktiskt redovisad moms
<i>(VAT-discrepancy)</i>	<i>(VAT-fraud)</i>	<i>(Theoretically calculated VAT based on the National Accounts compared to VAT in tax returns.)</i>
Monetära metoder	Dolda aktiviteter som betalas med kontanter	Utvecklingen av kontantanvändningen. Beräkning av ett "överskott" av kontanter som inte förefaller kunna förklaras med normala aktiviteter
<i>(Monetary methods)</i>	<i>(Hidden activities cash paid)</i>	<i>(The development of cash transactions. A "surplus" of cash money is calculated that could not be explained by normal financial activities)</i>
Direkta metoder (Direct methods)		
Intervjuer	Främst inriktat på svartarbete	Enkäter, intervjuer
<i>(Surveys)</i>	<i>(Black work activities)</i>	<i>(Postal surveys, interviews)</i>
Skatteförvaltningens kontroller	Framkontrollerbart skattefusk inom olika delområden, olika företeelser	Slumpmässiga revisioner/kontroller där resultatet systematiseras så att slutsatser kan dras om helheten
<i>(Tax control)</i>	<i>(Tax evasion in different sectors, different tax evasion methods)</i>	<i>(Random audits designed to fit systematic analysis of results)</i>

Källa: Skattebasutredningen SOU 2002:47

10.3 Svartarbetets omfattning

10.3.1 Inledning

Det har gjorts flera försök att mäta storleken på den svarta sektorn i Sverige och andra länder. Intresset för denna form av beräkningar har ökat bland EU-länderna beroende på att en del av EU-avgiften baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Svartarbete ska ingå i beräkningarna, annars blir fördelningen av EU-avgifter orättvis mellan medlemsländerna. En annan del av EU-avgiften baseras på tullmedel och ländernas momsunderlag. Mellan EU-länderna finns därför också ett intresse av att tull och moms redovisas korrekt och att kontrollen fungerar.

Det är inte bekant om man i något land gör löpande undersökningar av omfattningen av den svarta sektorn. Enligt sammanställda undersökningar¹ ligger beräkningarna av svartarbetets omfattning i de nordiska och nordeuropeiska länderna i intervallet 2,5-6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Svartarbetet är till sin natur fördolt och myndigheter kan inte få säker kunskap om det som människor försöker dölja. Men man kan få ökad kunskap. Ökad kunskap är viktig, för svartarbete handlar inte bara om skatter och skattebördans fördelning. I en svart ekonomi är produktionen inte lika effektiv vilket hämmar tillväxten i samhällsekonomin. Med svarta inkomster kan en individ få för mycket i bidrag. Ytterst handlar svartarbetet om förtroendet för medmänniskor, välfärdssamhället, samhällets institutioner och att regelverken uppfattas som rimliga och rättvisa.

10.3.2 Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete

Skatteverket får främst genom sin kontrollverksamhet stor kunskap om svartarbetet. Denna kunskap är dock beroende av vad som kontrolleras. Skatteverket behöver ytterligare kunskap för att träffa rätt i kontrollen, för att förhindra att fel uppkommer genom förebyggande arbete och service samt för att medverka till att förenkla och modernisera skattelagstiftningen.

Vid Skatteverkets analysenhet har åren

2005-2006 genomförts en kartläggning av svartarbetet. Det har varit en bred ansats för att ge en allsidig belysning av svartarbetet. Syftet har varit att få en uppfattning om utbredning och omfattning på svartarbete i dagens Sverige, attityder till svartarbete, svartarbetets orsaker och vad som kan göras för att motverka svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. Skatteverket har i en rapport² år 2006 redovisat de samlade undersökningsresultaten.

I det följande återges de viktigaste resultaten av studien.

10.3.3 Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster

Det första exempel gemene man nämner när svartarbete förs på tal är en hantverkare som gör ett jobb åt en privatperson "utan kvitto" eller när en företagare avlönar någon vid sidan av en reguljär anställning, t.ex. en person som jobbar tillfälligt på en restaurang. Svarta arbetsinkomster finns alltså både hos egenföretagare och hos anställda.

I de ovan nämnda fallen är den som köper svartarbetet och den som utför svartarbetet införstådda med att man till Skatteverket inte ska uppge arbetsinkomsten i fråga. Men det är naturligtvis också svartarbete om företagaren på ett korrekt sätt lämnar kvitto, men sedan låter bli att ta upp inkomsten i sin bokföring. Om företagaren eller den anställde får ersättning på annat sätt än i form av kontanter, till exempel med varor eller genom att få utnyttja köparens sommarstuga, spelar ingen roll. Även sådan ersättning ska enligt gällande regler beskattas. Privata utgifter som bokförs så att de belastar ett företags deklarerade inkomst av näringsverksamhet är alltså en dold arbetsinkomst (svartarbete). Med svarta arbetsinkomster³ menas därför:

- Ersättning för utfört arbete,
- som ska beskattas i Sverige
- men som man inte redovisar till Skatteverket

och de svarta inkomsterna kan som ovan nämnts indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

¹ Sören Pedersen, *Skyggeökonomi i Vesteuropa*, Rockwool Fondens Forskningsenhet, Köpenhamn 1997

² *Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4*

³ För en utförligare definition se avsnitt 3.4 i Skatteverkets rapport 2006:4

10.3.4 Svenskarnas attityder till svartarbete

Allt svartarbete kan inte ”kontrolleras bort”. För att komma till rätta med svartarbetet är det därför viktigt att förstå vilka attityderna är till olika slag av svartarbete. Att jobba svart eller köpa tjänster svart uppfattas som en lindrig förseelse medan det uppfattas som en allvarlig förseelse att lämna felaktiga uppgifter i sin inkomstdeklaration.

De som köpt svart har i mycket liten utsträckning dåligt samvete för detta. I stället känner sig en stor majoritet av dem nöjda med att ha gjort en god affär.

De som köper svart och jobbar svart motiverar sitt handlande med olika argument. Ett ofta anfört argument är hur personer i ledande ställning bryter mot reglerna i samhället. De som köpt svart har inte gjort det för att gynna Sverige som land. Men de som agerat på den svarta marknaden vill naturligtvis gärna för sig själva och andra motivera sitt handlande med att det de

gjort i själva verket är bra på något sätt.

Det är mycket stor skillnad i acceptans mellan att för svartarbete anlita en nära släkting jämfört med en person som har A-kassa, sjukpenning eller socialbidrag. Svart arbetskraft i organiserad form är ett beteende som upprör. Den exploatering och det utnyttjande som följer med svart arbetskraft uppfattas som en mycket negativ del av ekonomin.

Olika undersökningar indikerar att i jämförelse med andra länder är köp av svartarbete relativt vanligt i Sverige och vissa tecken finns på att skattemoralen har sjunkit. Detta sammanhänger sannolikt med generella förskjutningar i inställningen till vilka skyldigheter och vilka rättigheter medborgarna har gentemot samhället.

Samtidigt kan förändringar i regelverket påverka detta inom specifika delområden. En utvärdering av husavdraget har skett under år 2011, Om RUT och ROT och vitt och svart, Skatteverkets rapport 2011:1. Denna utvisar att acceptansen för svartar-

10.2 Tabell

Om du skulle ha köpt ett arbete svart, vad tror du då du skulle ha gjort efteråt? 2005
If you had bought a black service, what do you think you would have done afterwards? 2005

Andel som svarat "ja" på frågan	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Proportion who answered "yes" to the question:	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Ha dåligt samvete? (<i>Had a bad conscience?</i>)	24	6-	4-
Berätta om det för de närmaste? (<i>Told family?</i>)	41	44	55+
Berätta om det för vänner? (<i>Told friends?</i>)	26	28	33
Tala öppet om det med vem som helst? (<i>Talked openly about it to anyone?</i>)	6	8	11+
Känna mig nöjd över en bra affär? (<i>Felt happy about doing a good business?</i>)	43	61+	69+
Skulle tycka att det inte var någon skillnad mot andra köp? (<i>Would think there was no difference from making any other purchase?</i>)	32	42+	46+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 7

10.3 Tabell

Svartarbete är nödvändigt för att hålla Sverige i gång, 2005, andel i procent
Black work is necessary to keep Sweden going, 2005, share in percent

Svartarbete är nödvändigt.... ?	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Black work is necessary.....?	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Instämmer inte (<i>Does not agree</i>)	50	33	26
Varken eller (<i>Neither nor</i>)	27	33+	28
Instämmer (<i>Agree</i>)	22	32	45
Ej svar (<i>No answer</i>)	1	1	0
Medelvärde (Average)	3,17	3,86+	4,20+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, Demoskops panelundersökning, bilaga 5, sjugradig skala med 4 som medelvärde

bete har minskat. Almega har genomfört intervjuundersökningar riktade till allmänheten. Gruppen som tycker att det inte spelar någon roll om hushållsnära tjänster utförs vitt eller svart har krympt. I december 2007 var andelen 33 procent, medan den i undersökningen i januari 2010 var 20 procent. I Skatteverkets undersökning i november 2010 är andelen som tycker att svartstädning är acceptabelt 11 procent. Det finns således en klar förändring i attityden avseende svartstädning. Rapporten anger att det gissningsvis finns en koppling genom att möjligheten till avdraget påverkat synen på det legitima i att köpa svart. Samtidigt betonas det att det inte är givet att det förbättrade legitimitetsläget förblir stabilt.

10.3.5 Omfattningen på svartarbetet

Nationalräkenskaperna (NR): Svarta inkomster på 115-120 miljarder kronor

Bruttonationalprodukten (BNP) är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landet för användning till konsumtion, investeringar och export. BNP ska inkludera även dold produktion. Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster är den som kan fås indirekt via NR. NR inkluderar nämligen även dolda inkomster från produktivt arbete som avsätts på marknaden. I nationalräkenskaperna finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP

10.4 Tabell

Dolda arbetsinkomster, fördelning på företag efter storleken på "vit" lönesumma Hidden income from work, distribution among companies on "white" income from work

Kategori Category	Vit arbetsinkomst White income from work		Skattad dold arbetsinkomst Estimated concealed income from work		Dold arbetsinkomst mätt som påslag på vit inkomst Concealed income from work expressed as an addition to white reported income
	mdkr BSEK	Andel Proportion	mdkr BSEK	Andel Proportion	
Småföretag; lönesumma under 1 mnkr (Small companies with total wages of less than SEK 1 million)	87	9%	59,8	85%	69%
Aktiebolag med lönesumma 1-5 mnkr (Limited companies with total wages from SEK 1-5 million)	100	10%	7,9	11%	8%
Större aktiebolag samt övriga sektorer (Larger limited companies and other sectors)	810	81%	3	4%	0%
Total (Total)	997	100%	70,6	100%	7%
Totalt exkl. offentliga sektorn m.m. (Total excluding public sector)	687		70,6		10%

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 22

⁴ Skatteverket rapport 2006:4, bilaga 9, tabell 3, s. 296

vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 miljarder kronor räknat på 2002 års nivå. De dolda arbetsinkomsterna utgör 10 procent av de totala förvärvsinkomsterna. Om man beaktar att svarta ersättningar är små i offentlig sektor och stora industriföretag får man en antydning om att de dolda inkomsterna kan vara stora i vissa delar av ekonomin. Denna diskrepans har varit utgångspunkten för Skatteverkets undersökningar av omfattningen av dolda arbetsinkomster.

10.3.6 Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

I en handbok från 2002 rekommenderar OECD att länderna i jakten på uppskattningar av strukturen i den dolda ekonomin bl.a. ska använda sig av resultatet av de revisioner skatteförvaltningarna utför.

Den av OECD rekommenderade revisionsmetoden kräver underlag i form av ett stort antal revisioner och att revisionsresultatet kodifierats tillräckligt bra samt att man har en bra grundstatistik över företagsstrukturen. Vår räkneövning resulterar i en skattning av de dolda arbetsinkomsterna på totalt ca 71 miljarder kronor.

De dolda arbetsinkomsterna som kan upptäckas vid revision fördelar sig med ungefär lika stora delar på för lågt redovisad löneinkomst (för anställda) och för lågt redovisad inkomst av näringsverksamhet (för egenföretagare).⁴

Kalkylen indikerar en stark koncentration av de dolda arbetsinkomsterna (DAI) till småföretagen:

- Egenföretagare och bolag med lönesumma under 1 miljon kronor svarar för 9 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för hela 85 procent av kalkylerade DAI.
- De halvstora aktiebolagen (med lönesumma 1-5 miljoner) svarar för 10 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för 11 procent av kalkylerade DAI.
- Aktiebolag med lönesumma över 5 miljoner samt övriga sektorer har 81 procent av de vita arbetsinkomsterna och svarar för 4 procent av beräknade DAI.

Skattningen av de dolda arbetsinkomsterna har även bearbetats uppdelat på 25 branscher. Branscherna är mycket olika stora. Med den branschindelning som använts är de dolda inkomsterna i *absoluta* tal (räknat i kronor) störst i stora branscher som uthyrnings- och företagservicefirmor (13,9 miljarder kronor), detaljhandel (8,1 miljarder) och byggin-dustri (6,2 miljarder).

Kalkyler har också gjorts av de dolda inkomsterna *relativt* sett dvs. som påslag på vitt redovisad arbetsinkomst. I toppen med dolda arbetsinkomster på över 15 procent ligger fiske, jordbruk och skogsbruk, restauranger, hårfrisörer, taxi, bilservice, lokalvård och övriga personliga tjänster. I en mellangrupp med svarta arbetsinkomster på mellan 5-15 procent finns utbildnings, hälso- och sjukvårdsföretag (exkl. offentlig sektor), byggin-dustri, uthyrnings- och företagservicefirmor, vägtransporter, livs-medelsbutiker, handel och hotell samt camping. Mycket små svarta inkomster – under 2 procent – finns i tillverknings-industri, gruvor, kreditinstitut, avfallshan-tering, elverk m.m.

Andelen svart arbete och inslaget av småföretag i branscherna förefaller följas åt. Korrelationen är hela 0,86 vilket innebär ett mycket starkt positivt samband mellan inslaget av småföretag i branschen och förekomst av svarta arbetsinkomster (svarta löner och svart företagarkomst).

10.3.7 Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor

Undersökningsmetod

Ett sätt att få en uppfattning om svartarbete är att fråga allmänheten. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbetet där köpare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de köper respektive utför svarta tjänster. Beträffande svarta varor har en separat undersökning företagits.

I undersökningen avseende tjänster har frågor ställts både om utförda och köpta tjänster. Svartarbetet som betalas i pengar har alltså mätts både från utförandesidan och från köparsidan. Skälet till detta angreppssätt är att få kunskap om strukturen på både utförare och köpare. Det kan tänkas att köpare är mer uppriktiga än utförare när det gäller att uppge omfattningen. På så sätt är mätningar av svartarbetet både genom att fråga utförare och köpare ett sätt att kvalitetssäkra resultaten.

Utfört tjänster svart

Det som kommer med i intervjuundersökningar av detta slag är en mindre del av det totala svartarbetet nämligen det som man som vanlig privatperson är medveten om och som bygger på att köpare och säljare gjort upp om att priset ska vara svart.

Män utför svart arbete i högre grad än kvinnor. Detsamma gäller för de med låg ålder och med låg inkomst. Dessa variabler är alla signifikanta. Det är statistiskt säkert att låg inkomst har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av variablerna kön och ålder och att kön har ett förklaringsvärde utöver vad som ges av ålder och inkomst. Även upplevd upptäcktsrisk och den allmänna inställningen till svartarbete har en signifikant effekt på att en person utför svartarbete. Däremot tillför t.ex. variablerna civilstånd, barnförekomst och boende inget i förklaringsvärde utöver vad som ges av kön, ålder och inkomst.

Omfattningen på det utförda svartarbetet som framkommer i intervjuundersökningarna beräknas till 15 miljarder kronor varav 10 miljarder utgör svartarbete åt hushåll och fem miljarder utgör svartarbete åt företag. Totalt sett motsvarar den del av svartarbetet som fångas upp i intervjuerna med allmänheten 1,7 procent av den totala arbetstiden i Sverige.

Antalet personer som svarar att de utfört något svartarbete uppskattas uppräknat till hela landet motsvara cirka 800 000 och deras utförda svartarbete motsvarar 66 000 helårsarbeten, varav 25 000 åt företag. Vad gäller arbeten åt hushållen fördelar sig det svarta arbetet på 21 000 helårsarbeten på

bostadstjänster och 20 000 helårsarbeten på andra tjänster åt hushållen. De som svarat på att de utfört svarta arbeten åt företag är främst yngre personer som jobbat i restaurang och butik etc. och därför är skattningen av utförda arbeten åt företag närmast att se som en lägsta nivå.

10.5 Tabell

Översikt. Omfattningen på utförda svartarbeten, intervjuundersökning 2005 Overall view. Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

	Antal utförare	Antal årsarbeten	Ersättning inkl. värdet av gentjänster, mdkr
	Number of performers	Number of full-time jobs	Compensation including value of exchanges, BSEK
Arbeten på bostad åt hushåll* (<i>Work on homes*</i>)	325 000	21 200	5,2
Andra tjänster åt hushåll än på bostad (<i>Other household work than on homes</i>)	456 000	19 700	4,8
Arbeten åt företag (<i>Work for companies</i>)	173 000	25 500	5,1
Total (Total)	809 000	66 400	15,1

* Villor, radhus, bostadsrätter, fritidshus, tomter (Villas, terraced houses, tenant-ownerships, holiday homes, gardens)

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 30

10.6 Tabell

Sysselsättning och svartarbete, sortering i fallande ordning efter andel som utfört svartarbete i olika sysselsättningskategorier, intervjuundersökning 2005 Occupation and black work, sorted in descending order according to the proportion who perform black work in various occupational categories, Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

Sysselsättning	Andel (%) inom respektive kategori som har utfört svartarbete	Dito antal personer uppräknat till riksnivå
Occupation	Proportion (%) of respective category who have done black work	Ditto, number of people extrapolated to the national level
Studerande, värnpliktig (<i>Students, military conscripts</i>)	25	113 000
Facklärd arbetare (yrkesutbildad), t.ex. frisör, bilmekaniker etc. (<i>Skilled workers (vocational education), e.g. hairdressers, car mechanics, etc.</i>)	16	266 000
Inte facklärd arbetare (inte yrkesutbildad) (<i>Unskilled workers [not vocationally educated]</i>)	15	105 000
Egenföretagare, enskild firma eller bolagsägare (<i>Business owners, private firms or limited companies</i>)	15	34 000
Tjänsteman privat sektor (<i>Private sector white-collar workers</i>)	13	122 000
Arbetslös (<i>Unemployed</i>)	9	23 000
Sjukskriven, (=långtidssjukskriven > 1 månad) (<i>On sick leave [= long-term sick, longer than 1 month]</i>)	9	11 000
Tjänsteman offentlig sektor (<i>Public sector white-collar workers</i>)	8	74 000
Pensionär (<i>Pensioners</i>)	5	51 000
Familjemedlem som hjälper egenföretagare (<i>Family members helping business owners</i>)
Hemarbetande (<i>Domestic work</i>)
Deltar i arbetsmarknadsprogram/utbildning för arbetslösa (<i>Participating in labour market program/ training for the unemployed</i>)
Samtliga (Total)	13	809 000

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 33

Det skiljer sig väsentligt t.ex. beroende på sysselsättning om man arbetat svart det senaste året. Bland studerande och värnpliktiga är denna andel högst med 25 procent jämfört med befolkningen i stort (18-74 år) där andelen är 13 procent. Den största kategorin som utfört svartarbete är facklärd arbetare motsvarande uppräknat 266 000 personer. Allmänt kan sägas att de som utför svarta tjänster har en övervikt bland yngre personer och personer

med låg inkomst medan köp av svartarbete har en överrepresentation av personer med högre inkomst och personer som äger sin bostad.

Köpta tjänster svart

Vart femte hushåll har köpt tjänster svart det senaste året och betalat med pengar. I genomsnitt har ett hushåll betalt 7 000 kr men för hälften av hushållen ligger köpesumman under 3 000 kr.

10.7 Tabell

Köp av svarta tjänster med betalning i pengar 2005, mdkr

Purchase of black services with payment in money 2005, SEK billions

Köpt svart	Antal hushåll	Betalt svart i pengar	Antal årsarbeten
Bought black	Number of households	Black payment in money	Number of full-time jobs
Arbeten på bostad åt hushåll (Work on homes for households)	287 000	3,8	12 100
Andra tjänster åt hushåll (Services for households other than on homes)	648 000	2,4	20 000
Totalt (Total)	826 000	6,2	32 100

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 35

Vilka köper tjänster svart?

Det finns en överrepresentation av svartköpare bland män, gifta och personer som äger villa/radhus. Frekvensen svartköp är högre bland välutbildade, högre tjänstemän, chefer och andra personer med höga inkomster. Yngre, ensamstående, personer med låg inkomst är underrepresenterade. Vi vet av andra undersökningar att det bland egenföretagare finns ett utbrett svartarbete. Undersökningen visar att egenföretagarna också i högre grad än andra är aktiva som köpare av svartarbete. Inga säkerställda skillnader finns mellan storstad och andra delar av landet.

Generellt kan man säga att köp av svartarbete i hög grad styrs av behovet av tjänster samt att mönstret är att höginkomsttagare köper andra människors tid och låginkomsttagare använder sin tid för att öka sina inkomster.

Köparsidan jämförd med utförarsidan

Volyten av köpta svarta tjänster betalda i pengar har undersökts både för köpare och för säljare. Finns det då någon skillnad och vad beror den i så fall på?

I den del av undersökningen som avser köpta tjänster har man bara frågat om ersättning betald med pengar. När man frågar köparna hamnar ersättningen för svarta tjänster 1,3 miljarder kronor högre än enligt utförarnas uppgifter. Att man från köparsidan hamnar högre, både för ersättning i pengar och i an-

tal årsarbeten, är rimligt med hänsyn till att köparsidan får med även arbeten utförda av personer under 18 och över 74 år samt att köparsidan täcker in eventuella utförare som inte är folkbokförda i Sverige.

RUT och ROT

Skatteverket har som ovan nämnts år 2011 sammanställt en rapport⁵ avseende erfarenheterna av skattereduktioner för husarbete (husavdraget). I denna rapport görs vissa jämförelser mellan svartarbetskartläggningen och utvecklingen efter husavdragets genomförande. I kartläggningen 2005 beräknades antalet hushåll som köpte svart städning till 147 000 st. De som i den nya utvärderingen sagt sig tidigare ha betalt svart men nu gör RUT-avdrag uppgår till ca 14 000 st. Det motsvarar alltså en minskning av antalet svartköpande hushåll med ca 10 procent eller uttryckt i antal arbetade städ-timmar en minskning på 11-12 procent.

ROT-arbeten som skulle ha köpts svart om inte avdraget funnits har beräknats till ca 44 000 st köp av svarta arbeten. Detta att jämföras med antal köp enligt svartarbetskartläggningen 2005 på 430 000 st köp av svarta arbeten. Det vill säga en relativ minskning med ca 10 procent eller uttryckt i arbetstimmar en minskning med 14 procent. Det finns dock ett flertal svårbedömda faktorer som kan ha påverkat utvecklingen varför beräkningarna ovan får betraktas som osäkra.

⁵ Om RUT och ROT och Vitt och Svart, Skatteverkets rapport 2011:1

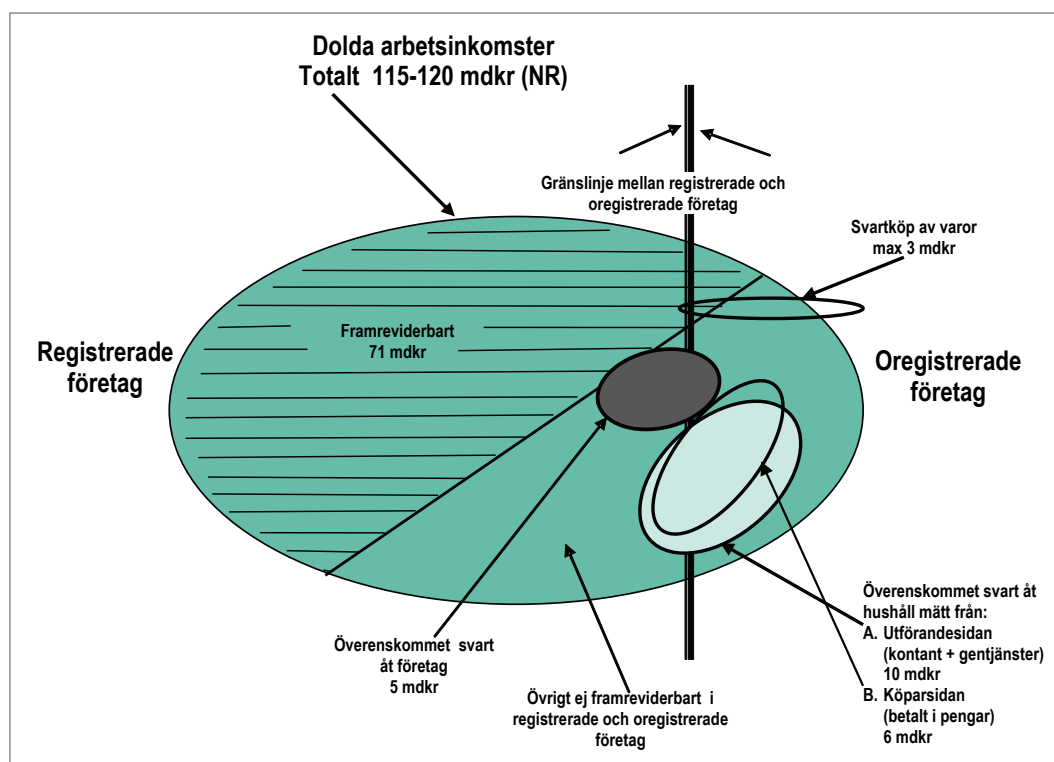
Varor som köpts svart

Intervjuundersökningen som redovisats ovan omfattade *tjänster* som köpts svart. Men man kan också köpa *varor* svart. För att få en uppfattning om omfattningen har Skatteverket i en intervjuundersökning hösten 2005 ställt frågor kring privatpersoners "svartköp av varor".

Problemet när det gäller att fråga om svartköp av varor är att det kan vara svårt för köparen att avgöra om det är svart el-

ler vitt eftersom det oftast är upp till säljaren att sköta redovisningen. Skatteverkets fråga formulerades därför som att köparen "på goda grunder tror att försäljningen av varan inte tas upp till beskattning" och de intervjuade fick ge svar på ett antal olika kategorier av varor såsom t.ex. drycker, ätbara jordbruksprodukter, byggmaterial, skogsprodukter, konstföremål m.m. 25 procent av svenska folket uppger att de köpt varor svart senaste tolv månaders-

10.8 Figur Svartarbetskartan Map over black work

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, figur 42

perioden. De som köpt varor svart har i genomsnitt köpt för 1 900 kr. Totalt för riket beräknas svartköpen av varor med betalning i pengar uppgå till 3,1 miljarder kronor.

Grafisk beskrivning av svartarbetet

Lägger man samman den beräkning av svartarbetets omfattning som gjorts utifrån nationalräkenskaperna med de skattningar man kan göra utifrån genomförda skatterevisorer och information från genomförda intervjuundersökningar så kan man åskådliggöra resultatet i en grafisk kartbild över svartarbetets omfattning (se 10.8 Figur). Basen för beräkningen är diskrepansen i nationalräkenskaperna. Den uppskattningen

av svartarbetet kan sedan delas in i en del både utifrån hur stor del som är framreviderbar och hur stor del som avser registrerade respektive oregistrerade företag.

En förhållandevis liten del av svartarbetet avser överenskommet svarta tjänster som antingen kan utföras åt företag eller åt hushåll. De överenskommet svarta tjänsterna åt hushållen kan beräknas både utifrån säljar- och köparsidan, med delvis olika resultat.

När svartköpen av varor placeras in på kartan över dolda inkomster överlappar dessa i viss mån det som går att finna med revisionsmetoden.

Vinst från illegal verksamhet – t.ex. narkotikahandel – ska inte beskattas. Vi markerar

att det finns ett visst inslag av illegala företeelser genom att svartköpen av varor till del hamnar utanför ordinarie kartbilden.

Skatteverkets undersökning jämförd med Riksrevisionsverkets

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisionsverket (RRV)⁶ en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsäljning m.m. En jämförelse mellan Skatteverkets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart, 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997. Om man ser till svartarbetets volym – antalet arbetade timmar – bedöms detta ha ökat till följd av att fler personer svartarbetar. Svartarbetet har ökat bland yngre liksom bland tjänstemännen. Därutöver finns ett antal andra iakttagelser som också pekar på att svartarbetet ökat.

10.3.8 Allt svartarbete har inte kunnat påvisas

Av den diskrepans i nationalräkenskaperna, som ovan berörts och som indikerar ett svartarbete på 115-120 miljarder kronor, har genomförda undersökningar kunnat ge innehåll åt 90 miljarder, dvs. har kunnat ”förklara” 75 procent. Detta innebär inte att diskrepansen i nationalräkenskaperna ligger på en felaktig nivå. Dels finns en allmän osäkerhet i de gjorda skattningarna. Det finns även en rad skäl som talar för att det bör finnas kvar en oförklarad del, nämligen främst att:

- allt kommer inte med vid intervjuer
- allt kan inte upptäckas med skatterevisioner
- man är inte medveten om vad som är svart.

Om de genomförda undersökningarna förklarat hela diskrepansen så hade slutsatsen varit att nationalräkenskaperna troligen underskattat de dolda inkomsterna eller att det varit något fel på undersökningarna.

10.3.9 Monetära skattningar av den dolda ekonomin

Den monetära metoden

En ansats som varit populär att räkna på, men som också åtföljts av stark kritik, är den monetära metoden. Det finns flera varianter på metoden men de utgår alla från idén att för att dölja svarta inkomster är kontanter det huvudsakliga betalningsmedlet. OECD⁷ är mycket skeptisk till monetära metoder: ”Monetary macro-models are unsuitable for estimating the underground economy because they are based on modelling assumptions that cannot be justified.”

Riksbanken – den stora mängden kontanter kan inte förklaras

Riksbanken⁸ har studerat kontanternas roll som betalningsmedel och ställt frågan: Hur mycket av utestående kontanter, dvs. värdet av utestående sedlar och mynt i svensk valuta, kan förklaras med ”normala” köptransaktioner och kassahållning hos hushåll och företag och hur mycket har andra orsaker?⁹ För att skatta hur mycket av mängden kontanter som kan förklaras av betalningar vid registrerade transaktioner har Riksbanken använt en modell som utarbetats av Humphrey i samarbete med Norges Bank. Modellen har även använts i Norge och Finland med likartade resultat som för Sverige.

Sedan man i modellen tagit hänsyn till betalningar med kort och checkar beräknas den mängd sedlar och mynt som behövs för att betala hushållens kontantköp. Till detta läggs en säkerhetsbuffert hos hushållen samt kassainnehav hos banker, icke finansiella företag och offentlig sektor. I modellen görs också tillägg för kontantanvändningen vid handel på andrahandsmarknaden samt för förlorade kontanter. Totalt förklarar dessa poster 40 procent av de faktiskt utestående kontanterna. En stor del av kontanterna – ca 60 procent – används således till annat än öppet redovisad

⁶ Numera ”Riksrevisionen”

⁷ OECD (2002) *Measuring the Non-Observed Economy*, s. 190

⁸ Riksbanken ger ut sedlar och mynt och behöver därför uppskatta behovet av pengar. Distributionen av kontanter till banker etc. sköts numera av Pengar i Sverige AB, ett helägt dotterbolag till Riksbanken.

⁹ Ett sammandrag av Riksbankens undersökningsresultat finns som bilaga 16 i Skatteverkets rapport 2006:4B: *Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden*.

konsumtion och kassa hos företagen. Riksbanken menar att en tänkbar förklaring är att kontanter används i transaktioner som inte ska kunna spåras.

Svartarbete och annat skattefusk är inte alltid förknippat med kontantanvändning. Man kan inte dra slutsatsen att en ökning av oförklarad kontantanvändning enbart beror på ökat svartarbete. Kontanter används också för att dölja andra ekonomiska brott och rent kriminell verksamhet.

Utifrån storleken på den oförklarade kontantanvändningen har Riksbanken gjort en beräkning av den svarta ekonomin som utöver svartarbete inkluderar illegala aktiviteter som narkotikahandel, människosmuggling, illegal sprittillverkning m.m. Om omsättningshastigheten på pengar i den svarta ekonomin antas vara densamma som i den vita landar beräkningarna av den svarta ekonomin på 6,5 procent av BNP, alltså 1,5 procent över NR:s beräkning av den svarta sektorn¹⁰.

10.4 Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar

Mätningarna som beskrivits i föregående avsnitt avser skattningar m.m. med anknytning till inkomsterna av svartarbete. Finns det då några metoder som fångar upp skattefusk i anslutning till hushållens redovisning av sitt finansiella kapital? Fusk kan t.ex. bestå av oredovisad avkastning (räntor och utdelningar), oredovisade reavinster eller överdrivna skuldräntor.

10.4.1 Kontrolluppgifter minskar fel och fusk

Tengblad har utifrån nationalräkenskaper gjort en kalkyl över hushållens oredovisade räntor och utdelningar.¹¹ Beräkningarna visar att andelen räntor och utdelningar som inte kommer fram till beskattning har minskat mellan 1980 och 1991. I början av 1980-talet låg den andelen på ca 1 procent av BNP. 1991 hade den fallit till några tiondels procent av BNP vilket bl.a. torde hänga samman med en bättre skattekontroll. Kontrolluppgifter har införts

under perioden.

Individernas tillgångar har över tiden förskjutits från banksparande till innehav av aktier och andra värdepapper. Det har därför blivit allt viktigare att få grepp om de reavinster som görs vid försäljning av värdepapper. Fr.o.m. inkomståret 1996 lämnas kontrolluppgifter på försäljningar av samtliga aktier och svenska värdepappersfonder.

Fr.o.m. inkomståret 2001 lämnar svenska banker även kontrolluppgifter avseende utlandsbaserade värdepappersfonder. Sammanfattningsvis bedöms fusk med kapitalinkomster till följd av det utsträckt kontrolluppgiftslämnandet ha reducerats till förhållandevis obetydliga belopp för de kapitalinkomster som emanerar från placeringar inom landet. Däremot har den friare rörligheten för kapital öppnat nya möjligheter till fusk genom placeringar av finansiellt kapital i länder som inte har motsvarande system.

10.4.2 Skattefelet i aktieförsäljningar

Två miljoner individer i Sverige äger marknadsnoterade aktier. Mellan 600 000 och 800 000 personer säljer aktier under ett kalenderår och ställs då inför uppgiften att redovisa vinst eller förlust på försäljningen i sin deklaration.

Hur skattebetalarna deklarerat sina aktieförsäljningar vid inkomsttaxeringen 2002 har kartlagts genom ett slumpmässigt urval av 3 000 personer.¹² Resultatet blev följande:

- Drygt en tredjedel av personerna som sålt aktier gjorde fel när de deklarerade aktieförsäljningar och det bedöms att felaktigheterna var oavsiktliga i hälften av fallen. Män och kvinnor gör lika ofta fel. Det är vanligare med fel bland personer med låg inkomst och bland personer som saknar förmögenhet.
- Drygt en åttondel av antalet affärer var felredovisade. Ju fler affärer man gjort under året desto bättre var man på att redovisa.
- Skattefelet uttryckt i uträknad skatt uppskattas till 1 100 miljoner kronor brutto, fördelat på 900 miljoner till

¹⁰ Sveriges Riksbank Working Paper No. 204 *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden* av Gabriela Guibourg och Björn Segendorf

¹¹ Åke Tengblad. *Århundradets skattereform, del II. Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991*

¹² Så här deklarerades aktieaffärer. Skatteverkets rapport 2004:1

skattebetalarnas fördel och 200 miljoner till skattebetalarnas nackdel (överbeskattning), innebärande ett skattefel netto på 700 miljoner kronor.

Anmärkas bör att inkomståret 2001, som undersökningen avsåg, var ett år då mycket små aktievinster redovisades. Nettovinsten låg det året på 1,4 miljarder kronor enligt SCB:s specialbearbetning av hushållens ekonomi. Året innan uppgick nettovinsten enligt SCB till 34 miljarder kronor. Hur skattefelet varierar med faktisk vinst eller förlust är inte känt.

10.4.3 Kapitalplaceringar utomlands

Det antas att den friare rörligheten för kapital redan lett till ett ökat mörkertal hänförbart till kapitalplaceringar utomlands. En indikation på att hushållen har ökat placeringarna utomlands är de problem man har med att förklara vad hushållens tillgångar består av. SCB beräknar i national- och finansräkenskaperna hushållens sparande på två sätt. Sparandet beräknas som skillnaden mellan vad hushållen har i disponibel inkomst och vad de gör av med på konsumtion. Samtidigt räknar man fram hur stora tillgångar hushållen ackumulerat i sparande över tiden i form av finansiella tillgångar i banksparande, obligationer, aktier, försäkringssparande m.m. Beloppen ska överensstämja. Under 1990-talet har man dock fått allt större problem att förklara vad tillgångarna består av – den s.k. restposten av oförklarade tillgångar i finansräkenskaperna har under 1990-talet ökat.¹³ Ökningen av restposten stämmer tidsmässigt väl överens med den avreglering av kapitalmarknaden som gjordes i början av 1990-talet. För år 2000 var den beräknade ackumulerade restposten i storleksordningen 250 miljarder kronor. År 2007 har Skatteverket gjort den senaste beräkningen med ledning av restposten och annan tillgänglig information. Utifrån denna gör Skatteverket bedömningen att svenskars obeskattnade sparande utomlands ligger i spannet 300 – 400 miljarder kr. Det förtjänar dock att påpekas att restposten samlar upp alla osäkerheter och brister i statistiken. Den troligaste orsaken är ändå att sparandet, under en tidsperiod,

i ökande grad kanaliserats utomlands vilket medfört att det blivit svårt att fånga upp sparandet i den svenska finansräkenskapsstatistiken. Avkastningen på hushållens finansiella sparande i utlandet torde i realiteten i allt väsentligt undanhållas från beskattning, vilket medför att sparandet undandras både inkomst- och fram till och med år 2007 förmögenhetsskatt.

Möjligheterna till att ha dolt sparande utomlands torde komma att minska avsevärt genom pågående utbyggnad av internationellt informationsutbyte avseende kontrolluppgifter t.ex. inom ramen för det s.k. sparandedirektivet inom EUEU och genom informationsutbytesavtal med före detta skatteparadis. Tillämpningen av avtalen har visat sig vara mycket effektiv. Detta har inneburit att utredningar kunnat slutföras med gott resultat men även bidragit till att ett betydande antal personer inkommit med s.k. frivilliga rättelser där man deklarerat tidigare dolda finansiella tillgångar.

10.5 Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek

Tidigare bedömningar av skattefelets omfattning

Skatteverket gjorde år 1998 för första gången en uppskattning av skattefelets storlek¹⁴ i anslutning till ett regeringsuppdrag att utvärdera kontrollverksamheten. Skatteverket uppskattade att det totala skattefelet år 1997 låg i storleksordningen 80-90 miljarder kronor vilket motsvarade nästan fem procent av BNP eller nio procent av den samlade skatteuppbörden.

Det betyder definitivt inte att dessa inkomster kan framtvingas genom en utökad granskning. Blev undanhållna inkomster beskattade skulle tjänsterna i stor utsträckning inte produceras. Det är också Skatteverkets uppfattning att om verket fick resurser att hitta alla fel i form av felaktiga kostnader och redovisning skulle alla medvetna skatteundandraganden (fusk) bli försumbara men detta skulle inte vara en kostnadseffektiv användning av samhäl-

¹³ *Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur, dir 2000:51, s.7.*

¹⁴ *Skattefel och skattefusk. En utvärdering av kontrollverksamheten 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3, s. 47 ff.*

lets resurser. Slutsatsen av detta är i sin tur att ett visst mått av skattefel inkl. skattefusk måste accepteras i en demokrati med ett skattesystem som bygger på uppgifter som medborgarna själva lämnar. Hur stort skattefel och hur mycket skattefusk som kan tolereras är till slut en rent politisk fråga med många fler aspekter än de rent ekonomiska.

Skatteverket gjorde år 2002 för Skattebasutredningens räkning¹⁵ en bedömning av skattefel med internationella kopplingar. Man bedömde att skattefelet med internationell anknytning låg i storleksordningen 20-35 miljarder kronor och med den sammansättning som framgår av 10.9 Tabell. I rapporten bedömde Skatteverket att den låga skattningen av det internationellt anknutna felet uppgående till 20 miljarder kronor var förenlig med det tidigare angivna totala skattefelet upp till cirka 90 miljarder kronor. Med den högre skattningen, 35 miljarder kronor, skulle även det totala skattefelet behöva räknas upp. Sammantaget bedömdes dock skattefelet i Sverige ligga i storleksordningen 100 miljarder kronor.

En skattefelskarta presenterades 2007

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ny beräkning av skattefelet¹⁶ som visar att uppskattningsvis 133 miljarder kronor i skatteintäkter varje år försvinner på grund av fusk, fel eller misstag. Detta motsvarar fem procent av bruttonationalprodukten (BNP) eller tio procent av den sammanlagt fastställda skatten. Den största andelen av skattefelet utgörs av svartarbete som står för 66 miljarder kronor och har beräknats

utifrån den kartläggning¹⁷ av svartarbetet som Skatteverket genomförde 2006 och som redovisats ovan. Annat nationellt skattefel beräknas till 21 miljarder kronor medan det internationellt relaterade skattefelet beräknas uppgå till hela 46 miljarder kronor. För sistnämnda slag av skattefel har använts kontroller baserade på slumpmässiga urval, resultatet av den riktade skattekontrollen, riskanalyser, kartläggningar av branscher och företeeser m.m. När det har varit möjligt har flera olika källor/beräkningar jämförts för samma område. I de fall underlag för beräkningar helt saknats har istället en uppskattning gjorts baserat på en rimlighetsbedömning. Ofta har bedömningarna karaktären av räkneexempel, där man med olika antaganden beräknar ett skattefel. Underlagen för gjorda beräkningar kommer från flera olika år. Skattefelskartan utgör därför inte en ögonblicksbild av skattefelet.

Skatteverket poängterar att osäkerheten i beräkningarna av skattefelet är i samtliga delar stor och i vissa fall mycket stor. Osäkerheten är minst för de områden där underlaget har utgjorts av kontrollresultat baserade på slumpmässiga urval. Sådana har dock bara funnits att tillgå på ett fåtal begränsade områden. Allra störst bedöms osäkerheten vara beträffande skattefelet med internationell anknytning och skattefelet för stora företag, där ett icke oväsentligt inslag av skatteplanering förekommer. Med hänsyn till den stora osäkerheten i beräkningarna bör skattefelskartan tolkas med försiktighet.

Som framgår av figuren bidrar skattekontroll i alla dess former till mindre än

10.9 Tabell

Uppskattning av skattefel med internationella kopplingar, mdkr

Assessment of the amount of tax errors in cross border transactions, BSEK

	Skattefel, mdkr Tax errors, BSEK
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2-4
Mervärdesskatt (VAT)	5-10
Skatt på kapital (inkl. arvs- och gåvoskatt) (<i>Tax on capital abroad [inheritance and gift tax incl.]</i>)	8-
Paradistransaktioner med någon typ av företagskoppling (<i>Tax heaven transactions</i>)	2-5?
Övrigt (interprissättning, elektronisk handel, socialavgifter m.m.) (<i>Other (transfer pricing, electronic trading, social security contributions)</i>)	?
Totalt (Total)	20 - 35

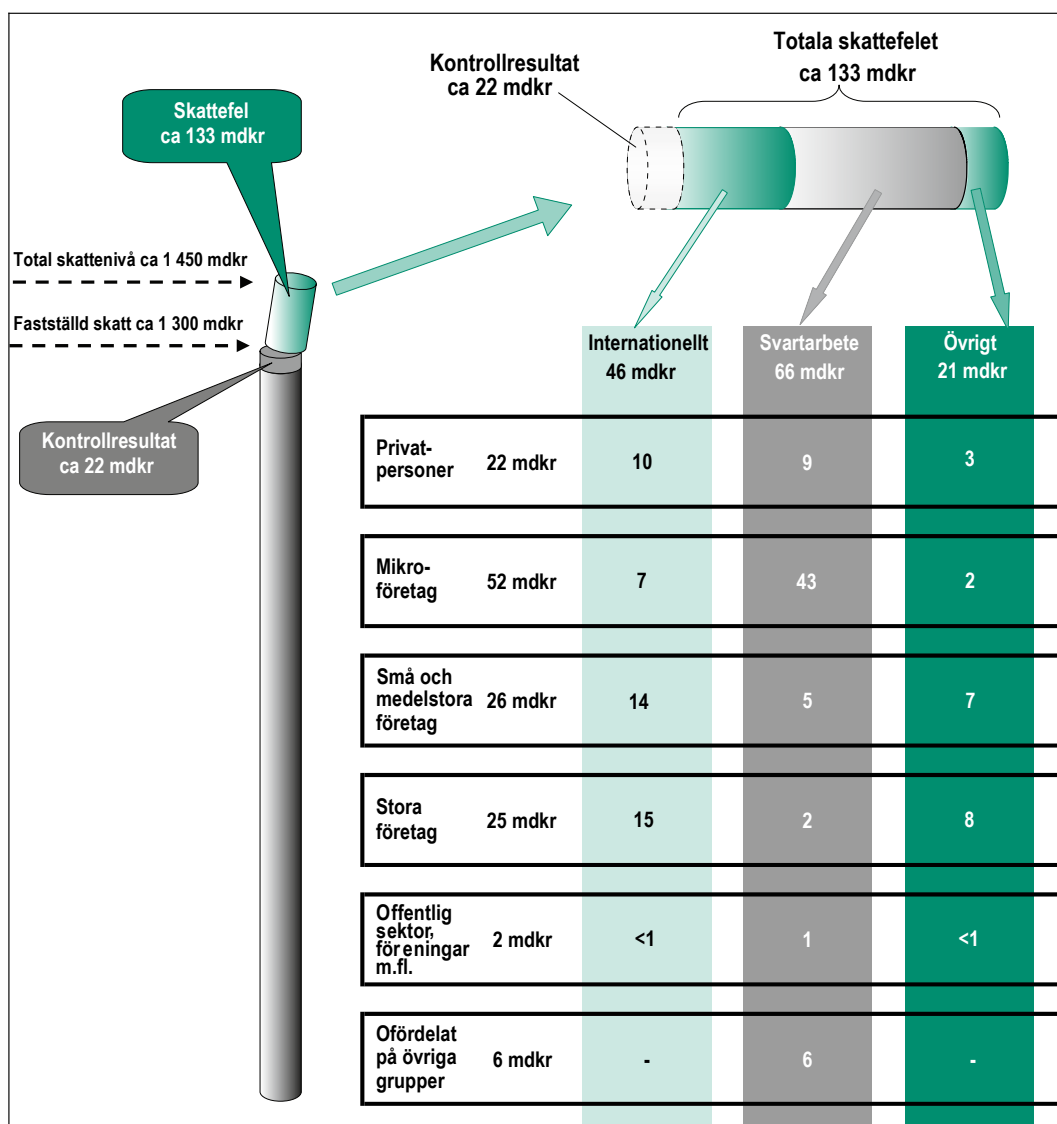
Källa: Skatteverkets rapport 2002:2, s. 32

¹⁵ Oroliga skattebaser. Skatteverket Rapport 2002:2 s.31.

¹⁶ Skattefelskarta för Sverige. Skatteverket rapport 2008:1

¹⁷ Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4

10.10 Figur Skattefelskarta Map over the tax gap

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

två procent av de totala skatteintäkterna men motsvarar i runda tal 15 procent av skattefelet. Skattefelet har också relaterats till olika grupper av skattebetalare. En sak som måste beaktas är hur de skattskyldiga indelats och hur många skattskyldiga det finns i varje grupp av skattebetalare.

Skattefelskartans indelning av skattebetalarna framgår av nedanstående uppställning.

Att antalet privatpersoner överstiger Sveriges befolkning beror på att även en del utomlands bosatta är begränsat skattskyldiga i Sverige och redovisar t.ex. löneinkomster, kapitalinkomster eller fastighetsskatt.

Grupper av skattebetalare

Privatpersoner, ca 9,8 miljoner

– Fysiska personer exklusive deras näringsverksamhet

Mikroföretag, ca 640 000

– Företag med lönesumma < 1 mnkr

Små och medelstora företag, ca 65 000

– Företag med lönesumma 1 – 50 mnkr

Stora företag, ca 15 000

– Samtliga företag i koncerner där något företag har en lönesumma > 50 mnkr

Offentlig sektor, föreningar m.fl., ca 150 000

– Kommuner, kommunförbund, landsting, statliga myndigheter m.fl.

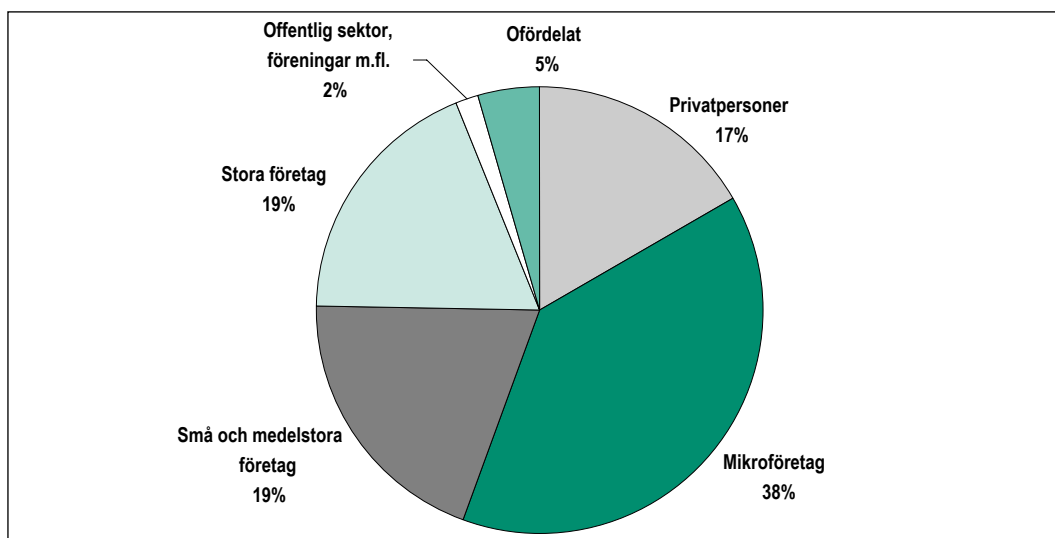
– Ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar m.fl.

– Ideella föreningar, stiftelser m.fl.

10.11 Diagram

Skattefelets fördelning på olika grupper av skattebetalare

The distribution of the tax gap on different types of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

Den största delen av skattefelet är hänförlig till företagssektorn och där de många små mikroföretagen svarar för hälften av skattefelet i denna sektor (10.11 Diagram). De olika grupperna av skattebetalare betalar olika mycket i skatt. I 10.12 Diagram har skattefelet relaterats till den deklarerade och fastställda skatten. Mikroföretagens skattefel är mer än hälften av den

fastställda skatten för den gruppen.

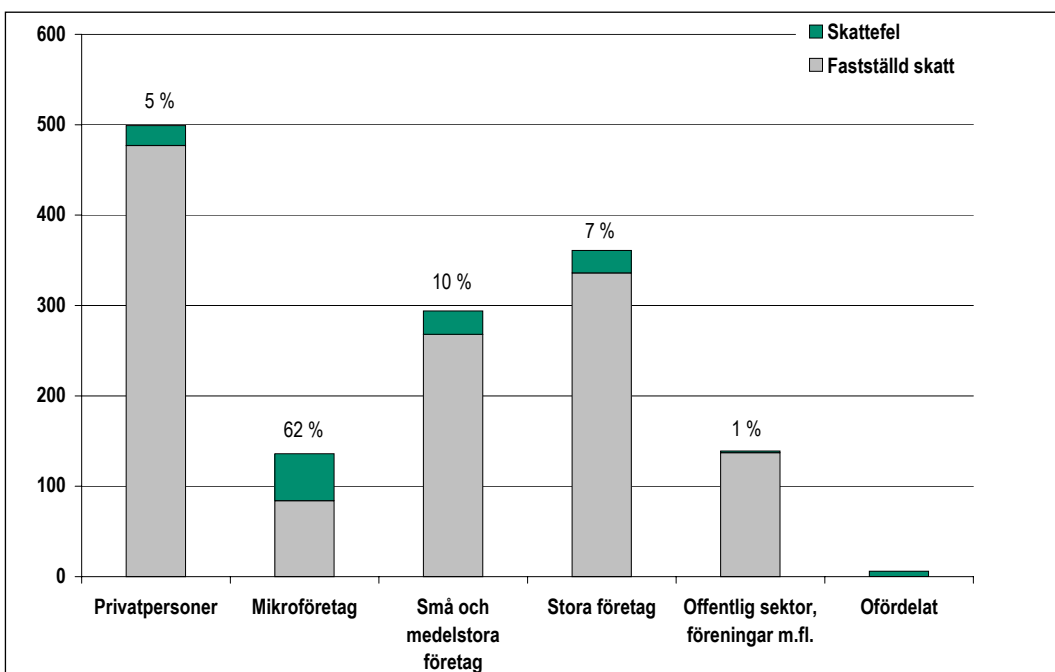
Incitament och möjligheter att göra fel skiljer sig mellan olika skatter vilket illustreras av nedanstående 10.13 Tabell.

Medan moms har det största skattefelet i kronor räknat beräknas skattefelet ställt i relation till den fastställda skatten vara högst för skatt på kapitalinkomster.

10.12 Diagram

Skattefel i förhållande till den deklarerade (fastställda) skatten för olika grupper av skattebetalare

The tax gap in relation to declared (settled) tax for different groups of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.13 Tabell

Skattefelets fördelning på olika skatteslag

The distribution of the tax gap on different taxes

Skatteslag	Skattefel, mdkr	Andel av totalt skattefel	Fastställd skatt mdkr	Skattefel andel av fastställd skatt
Type of tax	Tax gap, BSEK	Share of total tax gap	Settled tax, BSEK	Tax gap i relation to settled tax
Moms (VAT)	35	26%	250	14%
Inkomstskatt, näring (Income tax, business)	32	24%	97	33%
Sociala avgifter (Social security contributions)	30	23%	381	8%
Inkomstskatt, tjänst (Income tax, employment)	20	15%	443	5%
Skatt på kapitalinkomster (Tax on capital income)	11	8%	17	65%
Punktskatter (Sales taxes)	4	3%	87	5%
Övriga skatter (Other taxes)	1	1%	27	4%
Totalt (Total)	133	100%	1 302	10%

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

Skattefelets förändring

Som betonats ovan är det svårt att beräkna skattefelet och det finns många osäkra faktorer. Det leder till att det inte går att årligen göra beloppsmässiga skattefelsberäkningar. I stället har en modell¹⁸ utarbetats som bygger på fem olika indikatorer som följs för att bedöma åt vilket håll skattefelet förändras. De fem olika indikatorerna är *felutrymme*, *förutsättningar att göra rätt*, *upplevd risk för upptäckt*, *motivation samt institutionell kvalitet*.

För att fullfölja uppdraget genomför Skatteverket ett antal åtgärder som kan delas in i kategorierna: system åtgärder, vägledning, kontroll och attitydpåverkan. Den enskilde skattebetalaren påverkas ur ett "skattebetalarperspektiv" direkt av vissa av Skatteverkets åtgärder som till exempel information och kontroller. Dessa åtgärder påverkar skattebetalarnas förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter. Åtgärdernas påverkan på skattefelet bedöms via indika-

torerna *felutrymme*, *förutsättningarna att göra rätt samt upplevd risk för upptäckt*.

Skattebetalaren påverkas också ur ett "medborgarperspektiv" av åtgärder som inte direkt riktas mot honom eller henne, exempelvis hur skatterna används. Åtgärderna kan komma från olika aktörer där Skatteverket bara är en av dessa aktörer. Gemensamt för dessa åtgärder är att de bidrar till att upprätthålla *motivation och institutionell kvalitet i samhället*.

Utifrån de angivna indikatorerna har den sammanvägda bedömningen gjorts att skattefelet minskat något under 2010. Minskningen hänförs till ett minskat felutrymme och är en följd av stora övergripande lagförändringar såsom införandet av personalliggare, kassaregister, skattereaktion för husarbete, samt nya avtal med skatteparadiserna. De övriga indikatorerna pekar däremot inte på några väsentliga förändringar.

¹⁸ För utförligare beskrivning av modellen, Pentagonen, hänvisas till skatteverkets årsredovisning 2010.

Källor och lästips:

Laurin, U. *På heder och samvete*. Skattefusketts orsaker och utbredning. Nordstedts 1986.
Wahlund, R., *Skatter och ekonomiska beteenden*. Stockholm, 1991.
Malmer, H & Persson, A. Århundredets skattereform. *Skattereformens effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk*. Stockholm. Nordstedts 1994.
Tengblad, Å. *Beräkning av svart ekonomi och skatteunddragandet i Sverige 1980-1991*. Århundredets skattereform, del II. Stockholm. Nordstedts 1994.
Fisk och Fusk – *Mål, medel och makt i fiskeripolitiken*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. DS 1997:81.
Pedersen S. *Skyggeøkonomien i Vesteuropa*. Målninger og resultater for utvalgte lande. Rockwool Fondens Forskningsenhed. København 1997.
Kagan, R. 1989, *On the Visibility of Income Tax Law Violations*. Taxpayer Compliance, Vol.2, Edited by Roth, J.A., Scholz, J.T. University of Pennsylvania.
Alalehto, T. *Motiv eller tillfälle?* En studie om ekonomisk brottslighet i restaurangbranschen. Atlas. WSOY, Borgå, Finland 1999.
OECD. *Measuring the Non-Observed Economy*. A Handbook. Paris 2002.
Guibourg, G. and Segendorf, B. *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden*. Sveriges Riksbank Working Paper No. 204, 2007

Riksrevisionsverkets rapporter (RRV Rapporter):

Svart arbete: Del 1 *Insatser* (RRV 1997:59),
Del 2 *Omfattning* (RRV 1998:28),
Del 3 *Struktur* (RRV 1998:29) samt
Del 4 *Förslag* (RRV. Dnr 23-97-1420).

Skatteverkets rapporter (RSV/SKV Rapporter):

Hansson, I. *Sveriges svarta sektor*. Beräkning av skatteunddragandet i Sverige. Skatteverket Rapport 1984:5.
Skattefel och skattefusk. En utvärdering av skattekontrollen 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3.
Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på skattebetalarnas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1
Oroliga skattebaser. Riskområden för skattefel med internationell anknytning. Skatteverket Rapport 2002:2
Så här deklarerades aktieaffärer! En kartläggning av skattefel m.m. i samband med fysiska personers redovisning av aktieförsäljningar vid taxeringen 2002. SKV Rapport 2004:1
Allmänhetens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning vintern 2006. Skatteverket Rapport 2007:3
Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning hösten 2005. Skatteverkets rapport 2006:1.
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Skatteverkets rapport 2006:4
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 2: Möjliga åtgärder mot svartarbete och bidragsfusk. Skatteverkets rapport 2007:1
Cash use in recorded and non-recorded economic activities in Sweden. Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden. Part 1: Results from Various Studies, Swedish Tax Agency report 2006:4B, Appendix 15
Skattefelskarta för Sverige. Skatteverkets rapport 2008:1 samt broschyr SKV 234 utg 1
Om RUT och ROT och Vitt och Svart. Skatteverkets rapport 2011:1.

(Uppläses från Predikstolen).

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse,

angående fortsatt befrielse till och med år 1835 från erläggande af de i Uppbörds-Författningarne stadgade så kallade stämmoböter; Gifwen Stockholms Slott den 23 September 1834.

Vi, CARL JOHAN, med Guds Råde, Sveriges, Norriges, Göttes och Wendes Konung, göreweterligt: att, sedan, i anledning af Rikets Ständers wid sistförflutne Riksdag gjorda underdåniga hemställan att det uti Vårt och Rikets Kammar-Collegii Circulaire-bref den 18 Februarii 1806 intagne stadgande om så kallade stämmoböters erläggande med 12 skillingar af hwar och en skattskyldig, som utan laga förfall försummade att sjelf eller genom Ombud wid Andra Uppbördsstämman sig infinna, måtte warda upphäfwet och ur Uppbördsförfattningarne utgå, **Vi,** genom Kungörelse af den 21 November 1829, i Näder förordnat, att berörde stämmoböter skulle under Fem års tid, räknadt från 1830 års början, upphöra, på det under nämnde tid måtte kunna utrönas hwad inflytande sådant kunde hafwa på de skattskyldiges benägenhet att sina Krono-Utskylder sjelfmont sig afbörda; så hafwe **Vi** nu, wid förekommen fråga om ett förnyadt

stadgande härutinnan, funnit godt i Näder förklara, att den genom Högstberörde Nådiga Kungörelse under Fem år medgifna befrielse från stämmoböters erläggande må ytterligare Ett år på försök fortfara: wilstande **Vi,** efter inhämtande af nödige upplysningar i ämnet, serfildt i Näder förordna om och i hwad mån böter för uteblifwande från Andra Uppbördsstämman derefter må för framtiden äga rum. Det alle, som wederbör, hafwe sig hörsamligen att esterrätta. Till yttermera wiso hafwe **Vi** detta med Egen hand underskrifwit och med Vårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott den 23 September 1834.

CARL JOHAN.

(L. S.)

C. D. SKOGMAN.

Böter om man uteblev från uppbördsstämma

Kronofogde på landet och magistrat i städerna utsatte tid och plats för hållande av uppbördsstämma under tiden före 1917. Stämman skulle hållas senast den 15 april. Varje stämma fick omfatta högst två socknar.

Före år 1929 fick den som utan giltigt förfall uteblev från uppbördsstämman böta 12 skillingar. "Kungl. Maj:ts Nådiga Kungörelse" från 1835 (att uppläsa från predikstolen) om fortsatt befrielse från erläggande av stämmoböter.

Skattekontroll och skattebrott

11.1 Inledning

Skattesystemet är ett masshanteringssystem som bygger på uppgifter som lämnas av företag och medborgare. I kapitlet lämnas en översiktlig redovisning av omfattningen av detta uppgiftslämnade. Lämnade uppgifter kontrolleras med hjälp av informationsteknik men också i rent manuella kontroller. I kapitlet lämnas en redovisning av omfattningen av skattekontrollen.

Det viktigaste syftet med kontroll och sanktioner är att stärka och upprätthålla normerna i samhället. Skattekontrollen ska utföras på ett sådant sätt att den bidrar till att normerna följs. Skattebetalarna ska se att de oärliga träffas av kontrollen. Därigenom upprätthålls viljan att göra rätt hos de ärliga skattebetalarna och en preventiv effekt erhålls. Kontrollen ska vara träffsäker och inriktas mot områden där det finns allvarliga fel och mot områden där fusket är särskilt förtroendeskadligt.

11.1 Tabell

Antal inkomstskattedeclarationer och redovisningar i skattedeclarationer, tusental
Number of income tax returns, reports in tax returns and income statements, thousands

Declarationer och redovisningar Tax returns and reports	2006	2007	2008	2009	2010
Summa inkomstdeklarationer (Sum income tax returns)	7 722	7 819	7 922	7 942	7 923
Varav privatpersoner (Individuals)	7 163	7 248	7 335	7 345	7 322
Varav aktieföretag och ekonomiska föreningar (Limited companies, economic associations)	341	354	370	383	394
Varav stiftelser och ideella föreningar (Foundations, non-profit organisations)	99	100	102	102	101
Varav handelsbolag (Partnerships)	119	117	115	112	106
Mervärdesskatt (VAT)	4 476	4 620	3 415	3 377	3 483
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	3 032	3 135	3 201	3 198	3 265
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	2 881	2 978	3 046	3 052	3 114
Punktskatter (Sales taxes)	56	52	47	42	40
Totalt (Total)	18 167	18 604	17 631	17 611	17 825
Kontrolluppgifter (Income statements)					
Löne- och sociala KU (inkl SINK) (From employers)	20 312	17 478	17 511	17 000	16 443
Övriga KU (From financial institutions etc)	61 649	68 851	64 118	49 000	45 468
Summa kontrolluppgifter (Sum income statements)	81 961	86 330	81 630	66 000	61 911

Anm: Mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt redovisas i en gemensam skattedeclaration.

Källa: GIN-Skatt

Fel och fusk förebyggs och motverkas på många olika sätt och ofta genom en kombination av olika åtgärder. Från Skatteverkets sida handlar det inte bara om kontroll utan även om andra åtgärder som t.ex. informationsinsatser och lagstiftningsförslag.

11.2 Skatteverkets kontroll

11.2.1 Omfattande material att kontrollera

Skatteverket tar emot och hanterar kontrolluppgifter och deklARATIONER, registrerar deklARATIONER, debiterar skatt och tar emot skattebetalningar.

Inkomstbeskattningen av löntagarnas arbets- och kapitalinkomster bygger i hög grad på de kontrolluppgifter som lämnas av arbetsgivare, pensionsinstitut, banker med flera.

Beskattningen av företagarnas och juridiska personers inkomster bygger däremot på de uppgifter de själva lämnar i sina inkomst- och skattedeclarationer. Den totala mängden inkomstdeklarationer och redovisningar i skattedeclarationer samt kontrolluppgifter framgår av 11.1 Tabell. Den stora minskningen av antalet mervärdesskatteredovisningar år 2008 jämfört med år 2007 och tidigare beror på en ändring i Skattebetalningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2008 (lag 2007:13779). Enligt denna ska redovisningsperioden för mervärdesskattskyldig med beskattningsunderlag (exklusive gemenskapsinterna förvärv och import) uppgående till högst 40 miljoner kronor vara tre kalendermånader i stället för som tidigare en kalendermånad.

Vid 2011 års inkomsttaxering lämnade drygt 4,6 miljoner sina deklarationer elektroniskt varav 65 procent via Internet och 35 procent via telefon och sms. 7,4 miljoner personer hade möjlighet att skicka in sin deklaration elektroniskt vilket innebär

att 62,5 % utnyttjade denna möjlighet (57 procent föregående år). Antalet skattedeclarationer som lämnades via Internet ökade från 31 procent år 2008 till 65 procent år 2011.

11.2.2 Många deklarationer ändras vid skattekontrollen

Skattekontrollen sker dels i form av grundkontroll och dels i form av utökad kontroll.

Grundkontrollen syftar till att säkerställa en viss kvalitet på underlagen för beskattning. Den omfattar alla deklarationer och avser att rätta uppenbara fel, exempelvis felaktiga överföringar och felsummeringar. Den utökade kontrollen sker i form av skrivbordsgranskning och revision. Av 11.2 Tabell framgår omfattningen av ändringar till följd av kontrollen samt omfattningen av skönsbeskattning. Med omprövning menas beslut som fattats efter utgången av taxeringsperioden. Fr.o.m. 2006 sker ingen uppdelning på grundkontroll och utökad kontroll.

11.2 Tabell

Antal ändringar i kontrollverksamheten, tusental

Tax compliance control: Number of changes, thousands

	Exkl. grundkontroll Excluding routine control				Inkl. grundkontroll Including routine control			
	2006	2007	2008	2009	2008	2009	2010	
							Antal Number	I förhållande till antal deklarationer Share of tax returns
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	311	317	286	198	286	198	254	3,2%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	45	53	55	55	69	66	79	1%
Mervärdesskatt (VAT)	43	46	39	28	68	51	42	1,2%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	51	57	71	35	102	59	61	1,4%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	21	22	23	17	30	25	25	1%
Punktskatter (Sales taxes)	5	5	8	8	8	8	7	17,5%
Summa (Total)	476	500	482	341	563	407	468	2,6%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)								
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	54	52	56	56	56	56	50	0,6%
Mervärdesskatt (VAT)	38	35	26	31	26	31	28	0,8%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	20	18	20	24	20	24	19	0,5%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	19	18	20	23	20	23	19	0,6%
Punktskatter (Sales taxes)	1	1	1	1	1	1	1	2,5%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	132	124	123	135	123	135	117	0,7%
Totalt (Grand total)	608	624	605	135	686	542	585	3,3%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontroll fränsett för punktskatter.

Källa: GIN-Skatt

Den vanligaste orsaken till skönsbeskattning är utebliven deklaration. Skatteverket får då i stället uppskatta inkomsten eller den skatt som ska betalas. Andelen ändringar som är hänförliga till skönsbeskattningar svarade 2010 för 20 procent av det totala antalet ändringar i kontrollverksamheten.

Vid den årliga inkomsttaxeringen ska Skatteverket inom fastställda tidsramar be-

handla alla deklarerationer. I 11.3 Tabell redovisas antalet ändrade deklarerationer vid den årliga inkomsttaxeringen. Av tabellen framgår också vilken typ av deklarerationer som föranlett flest ändringar. Det beloppsmässiga utfallet av kontrollverksamheten omräknat till ökad skattedebitering netto framgår av 11.4 Tabell.

11.3 Tabell

Ändrade inkomstdeklarerationer vid den årliga taxeringen per deklARATIONSTYP, tusental

Number of filed income tax returns changed in yearly assessment, per type of tax form, thousands

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
						Antal Number	I förhållande till antal deklARATIONER Share of tax returns
INK1 Privatpersoner (<i>Individuals</i>)	258	257	263	247	184	219	3,0%
INK2 Aktieföretag och ekonomiska föreningar (<i>Limited companies, economic associations</i>)	16	17	17	11	11	11	2,8%
INK3 Stiftelser och ideella föreningar (<i>Foundations, non-profit organisations</i>)	3	4	3	3	2	2	2,0%
INK 4 Handelsbolag (<i>Partnerships</i>)	0	0	0	0	0	0	0,0%
Summa (Total)	277	278	283	261	197	232	
Andel av deklARATIONERNA (<i>Share of tax returns</i>)	3,6%	3,6%	3,6%	3,3%	2,5%	2,9%	2,9%

Källa: GIN-Skatt

11.4 Tabell

Skattemässigt utfall av kontrollverksamheten, belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax control, MSEK

	Exklusive grundkontroll				Inklusive grundkontroll		
	Excluding routine control				Including routine control		
	2006	2007	2008	2009	2009	2010	
						Belopp Value	Andel av totalt Share of total
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	5 267	6 155	3 531	5 014	5 014	1 570	9%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	7 032	4 867	5 297	2 033	1 887	3 111	31%
Mervärdesskatt (VAT)	2 003	2 431	3 618	1 779	1 574	2 080	12%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	836	812	872	954	-4 740*	1 386	8%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	269	233	294	146	-1 092	3 602	21%
Punktskatter (Sales taxes)	246	227	157	238	531	373	2%
Summa exkl. skönsbeskattning (Total, discretionary assessment excluded)	15 653	14 725	13 769	10 164	7 482	12 122	70%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)							
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	3 076	2 921	3 135	2 994	2 994	2 648	15%
Mervärdesskatt (VAT)	836	718	868	887	887	1 944	11%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	264	304	343	386	386	275	2%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	321	306	321	363	363	275	2%
Punktskatter (Sales taxes)	17	19	75	89	96	86	0%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	4 514	4 268	4 742	4 719	4 726	5 228	30%
Totalt (Total)	20 167	18 993	18 511	14 883	12 208	17 350	100%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar här skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontrollen frånsett från punktskatter.

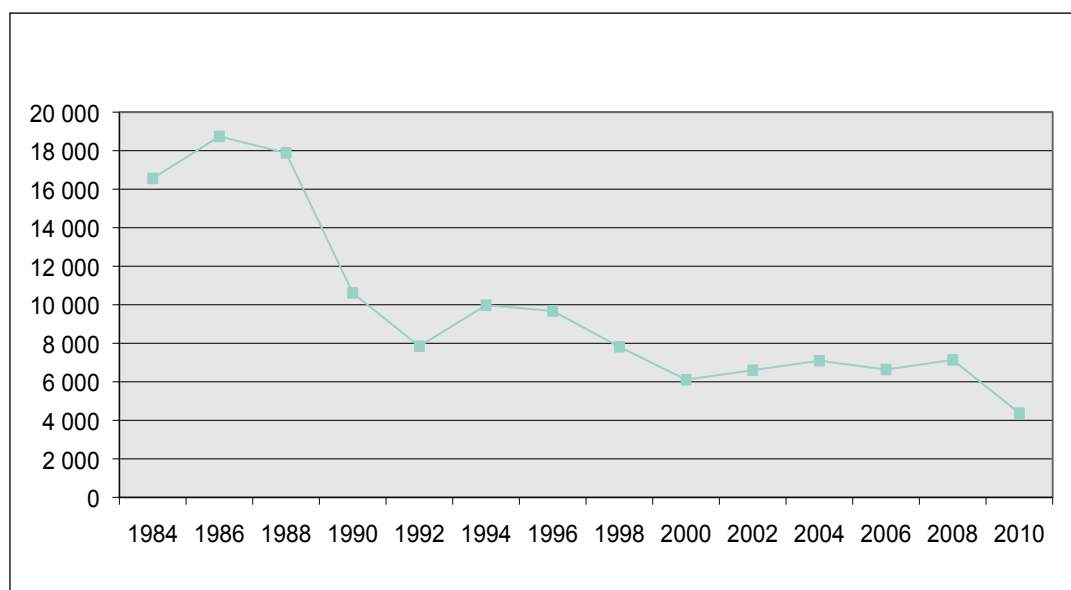
* Beloppet innehåller en större oavsiktlig felskrivning från den skatteskyldiges sida.

Källa: GIN-Skatt

11.5 Diagram

Antal skatterevisioner 1984-2010

Number of tax field audits 1984-2010

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.3 Antalet skatterevisioner har minskat

Vid slutet av 1980-talet var antalet skatterevisioner ett antal år över 18 000 stycken. Antalet har därefter minskat. Av 11.5 Diagram framgår antalet revisioner sedan 1984. Under åren 1984 – 2003 ingår inte revision av punktskatter.

Under större delen av 1980-talet ökade antalet revisioner. Framför allt ökade antalet kortare revisioner i direkt anslutning till taxeringsarbetet och antalet revisioner inom moms- och avgiftsområdet. Vid slutet av decenniet lades emellertid inriktningen om mot s.k. integrerade revisioner (som omfattar flera skatteslag) och större revisionsobjekt. Detta är den främsta förklaringen till den kraftiga antalsminskningen 1987-1991. En annan orsak är stora personalavgångar vid slutet av 1980-talet.

För att öka omfattningen på revisionsverksamheten satsades åren 1992-1994 på en snabb utbyggnad av revisionsverksamheten genom intern omfördelning av resurserna. Dessutom tilldelades skatteför-

valtningen från 1994 särskilda medel för att stärka kontrollen som ett led i arbetet med att minska budgetunderskottet. Under större delen av 1990-talet har emellertid produktivitetutvecklingen i verksamheten varit svag, vilket har flera orsaker, bl.a. mer komplicerade utredningar och höjda krav på kvalitet i de enskilda utredningarna.

Rekryteringen av personal, framförallt skatterevisorer, till skattebrottsenheterna under åren 1999-2000 och utan extra resursanslag, har också påverkat antalet revisioner. Under 2000-talet har revisionerna återigen blivit mer begränsade och endast i undantagsfall omfattat mer än en skatt genom att Skatteverket infört riskvärdering vid revisionsurvalet. Utöver antalet revisioner har Skatteverket under 2010 genomfört ca 78 000 företagsbesök vilket inkluderar även personalliggar- och kassaregisterbesök. Av dessa är 11 000 kontroller av personalliggare och 55 000 kassaregister. Av 11.6 Tabell framgår omfattningen av olika slag av skatterevisioner under den senaste femårsperioden.

11.6 Tabell

Antal avslutade revisioner

Number of tax field audits completed

	2005	2007	2008	2009	2010
Stora företag (<i>Large companies</i>)	466	445	354	322	265
Små och medelstora företag (<i>Small and medium sized companies</i>)	6 121	6 132	6 783	4 930	4 374
Punktskatterevisioner (<i>Sales Tax audits</i>)	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.
Summa (Total)	6 587	6 577	7 137	5 252	4 639

Anm: Fr.o.m 2004 ingår antalet punktskatterevisioner i antalet revisioner för små/medelstora/stora företag. Revisioner som har till syfte att inhämta uppgifter av betydelse för kontroll av någon annan än den reviderade, s.k. tredjemansrevisioner, ingår inte i antalet avslutade revisioner.

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.4 Inriktning/utfall av skatterevisionerna

Skatterevision kan ske hos företag. Vid en skatterevision kan en eller flera skatter granskas. Skatterevision kan också ske för att granska att kontrolluppgiftsskyldigheten

fullgjorts på riktigt sätt eller för att inhämta uppgifter av betydelse för beskattning av annan än den som revideras (tredje man).

Inriktningen av skatterevisionerna liksom utfallet per skatteslag framgår av nedanstående tabeller.

11.7 Tabell

Inriktning av skatterevisioner, antal granskade skatter/ändamål

Purpose of tax-audits, number of changed taxes

	2006	2007	2008	2009	2010	
					Antal Number	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	4 285	4 305	4 138	3 317	2 712	27%
Mervärdesskatt (VAT)	4 847	4 606	5 270	3 675	2 881	29%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	3 965	3 861	3 723	3 107	2 450	24%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	1 508	1 579	1 520	1 313	985	10%
F-skatt (<i>Prel. tax self-employment</i>)	153	113	61	40	30	0%
Kontrolluppgiftsskyldighet (<i>Required income statements from third party</i>)	812	809	613	673	593	6%
Inhämtande av uppgifter för tredje man (<i>Collecting information for third party</i>)	235	360	322	268	243	2%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	263	290	282	192	148	1%
Övrigt (<i>Other</i>)	40	35	11	39	13	0%
Summa (Total)	16 108	15 958	15 940	12 624	10 055	100%

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.8 Tabell

Revisionsutfall per skatteslag belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax field audits for different types of taxes, MSEK

	2006	2007	2008	2009	2010	
					Belopp Amount	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	5 267	8 641	3 679	2 404	1 915	51%
Mervärdesskatt (VAT)	703	1 652	1 394	956	908	24%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	645	774	689	626	526	14%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	134	219	178	136	119	3%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	103	227	130	238	262	7%
Summa (Total)	6 852	11 513	6 070	4 360	3 730	100%

Källa: Skatteverkets revisionsregister och GIN-Skatt

Den skatt som granskats i störst omfattning vid revisionerna under åren 2006 - 2010 är mervärdesskatten. Det skatteslag som inneburit störst beloppsmässiga ändring genom skatterevisorer är inkomstskatten. År 2010 föranledde revisionsverksamheten höjningar av skatt/avgifter med 3 730 miljoner kronor. Av det svarar inkomstskatt för 51 procent.

11.2.5 Skattekontrollens effekter

Skattefusk har skadeverkningar genom att det leder till en omfördelning av skattebördan mellan olika inkomsttagare och får effekter på den samhällsekonomiska resursanvändningen. Seriösa och välskötta

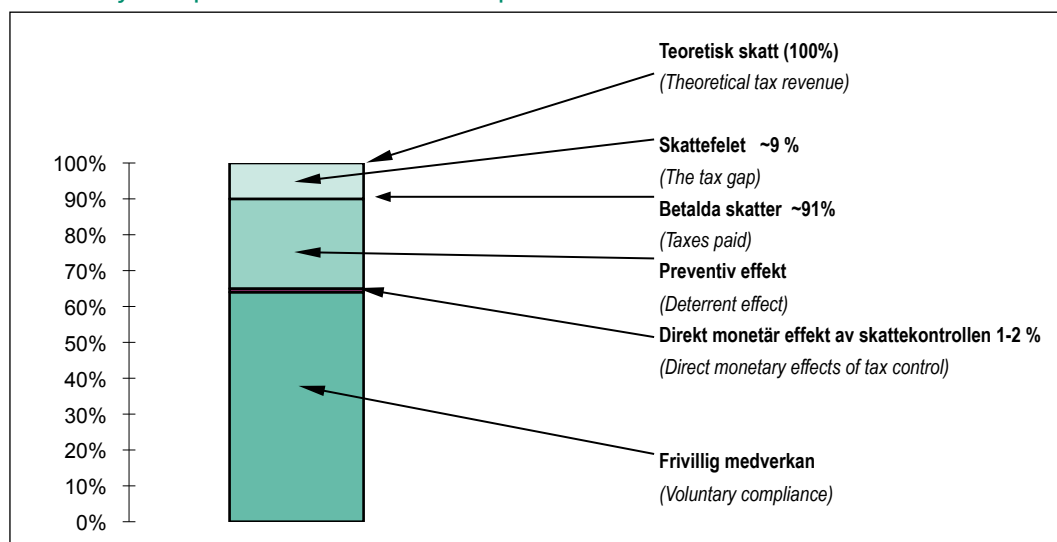
företag riskerar att konkurreras ut. Den inte avsedda omfördelningen kan också ha negativa effekter på skattemoralen och för tilltron till det politiska systemet. Förekomsten av skattefusk har således allvarliga effekter på det politiska systemet och samhällets funktionssätt.

Den direkta ekonomiska effekten av skattekontrollen är liten om man ser den i relation till den totala skatteuppbörden. Historiskt sett har skattekontrollen årligen höjt skatteinkomsterna med i storleksordningen en till två procent (11.9 Diagram). Däremot torde skattekontrollen ha en större indirekt betydelse genom att den bidrar till en preventiv effekt.

11.9 Diagram

Skattekontrollens monetära och preventiva effekt

Monetary and preventive effect of compliance control

Källa: Resumé – Modell för resultatuppföljning i skatteförvaltningen

I skattekontrollen ska både allmänpreventiva och individualpreventiva effekter uppnås.

En allmänpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos andra än de som varit föremål för kontrollen. Effekten uppstår genom att man får kännedom om kontroller och ser bevis på att oärligt beteende inte lönar sig.

En individualpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos den som varit föremål för kontroll.

Skatteverket försöker genom återkommande enkäter till allmänhet och företag att bilda sig en uppfattning om skattekontrollens preventiva effekter.

I Skatteverkets undersökningar får allmänheten bl.a. ta ställning till följande påståenden:

- Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade
- Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga

Den upplevda risken för upptäckt är relativt hög. 43 procent av medborgarna instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefuskade. 10 procent tror inte att de skulle upptäckas. Resultatet är oförändrat över åren.

11.3 Om hot och tvång i skatteutredningen

11.3.1 Förelägganden och viten

Beskattningen bygger på att kontrolluppgifter och deklARATIONER lämnas frivilligt. Om så inte sker kan Skatteverket förelägga den skattskyldige. Ett föreläggande kan i vissa fall ske med vite. Vite är ett hot om ett i kronor bestämt ”straff” om den skattskyldige inte gör vad som förelagts honom/henne. Också vid skattekontroll kan den granskade med vite föreläggas att lämna uppgifter m.m. Viktiga undantag då föreläggande inte kan ske är om misstanke om skattebrott föreligger eller att skattetillägg kan komma att påföras (jfr Regeringsrättens dom 4 juni 2007 ang. utdömande av vite). Om den skattskyldige inte i rätt tid fullgjort vad som ålagts honom/henne kan Skatteverket vända sig till länsrätten med begäran om att vitet ska utdömas.

Det finns inte statistikuppgifter om i vilken utsträckning Skatteverket gör förelägganden med vite och inte heller finns uppgift om antalet skatteärenden där vite utdömts av domstolarna.

11.3.2 Tvångsåtgärder och betalningssäkring

Vid revision eller annan kontroll av skatt, tull eller avgift kan det hända att den skattskyldige inte vill samverka. Det finns därför särskilda regler om tvångsåtgärder som gör det möjligt att genomföra kontrollen ändå.¹ I speciella fall behöver man inte konstatera att den skattskyldige vägrar – det kan räcka med en påtaglig risk för att bevis kommer att förstöras eller undanhållas. Syftet med lagen är att kunna genomföra kontrollen och säkra bevisning för skatteprocessen utan att det direkt föreligger misstanke om skattebrott.

11.10 Tabell

Antal ansökningar hos länsrätt om tillämpning av betalningssäkringslagen och tvångsåtgärdslagen

Number of applications for action under the Securing of Payment Act and the Coercive Measures Act

	2000	2001	2002	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Betalningssäkringslagen (The law: Secure tax payments)	150	176	175	234	292	330	353	366	368	397
Tvångsåtgärdslagen (The law: Use of coercive measures)	64	15	45	70	65	68	132	153	174	155

Källa: Domstolsverket

¹ Lag (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, som har ersatt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

² Lag (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Beslut om tvångsåtgärder fattas av länsrätten eller i vissa fall av särskilt utbildad granskningsledare. Kronofogden hjälper i regel Skatteverket att genomföra beslutet. Exempel på tvångsåtgärder är:

- Att revisionen utan medgivande genomförs i den reviderades verksamhetslokaler.
- Att genomföra revisionen i den reviderades verksamhetslokaler utan att avisera om revision i förväg – ”överraskningsrevision”
- Att eftersöka och omhänderta handlingar
- Att granska utan att först förelägga om att lämna uppgifterna
- Att försegla lokal, förvaringsplats eller annat utrymme där handlingar förvaras

Även om skatten fastställs är det inte säkert att den kommer att betalas. Om det finns en påtaglig risk för att skattefordran (beräknad eller fastställd) som uppgår till betydande belopp inte kommer att betalas kan länsrätten på ansökan av Skatteverket besluta om betalningssäkring.²

Efter ansökan av Skatteverket verkställer Kronofogdemyndigheten betalningssäkringen med tillämpning av reglerna om utmätning i utsökningsbalken. Kronofogden tar så mycket egendom i anspråk som svarar mot skattefordran. Galdenären kan erbjuda och Skatteverket ta emot säkerhet, t.ex. bankgaranti, i stället för egendom.

Av 11.10 Tabell framgår antalet fall där ansökan om tvångsåtgärder eller betalningssäkring gjorts till länsrätt.

Den största anledningen till att tvångsåtgärdslagen så sällan kommer till användning är att när kraven för lagens tillämpning är uppfyllda finns ofta grundad misstanke om skattebrott. Ärendet utreds då istället under ledning av åklagare med användande av polisiära metoder.

11.3.3 Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor

Personalliggare

Den 1 januari 2007 infördes lagstiftningen om personalliggare inom restaurang- och frisörbranscherna.³ Det huvudsakliga syftet var att motverka s.k. svartarbete. Lagstiftningen ger Skatteverket rätt att göra oanmälda besök för att kontrollera personalliggarna. Vid överträdelse kan Skatteverket ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr. Under 2010 genomfördes 11000 kontroller av personalliggare.

I en jämförelse mellan 2006 och 2007 har redovisade löner och arbetsgivaravgifter ökat, framför allt inom restaurangbranschen där ökningen är större än inom det privata näringslivet i övrigt. Andelen restauranger och frisörer som låtit registrera sig som arbetsgivare har också ökat. Speciellt tydligt var detta vid årsskiftet 2006/2007 i samband med lagens ikraftträdande. Antalet arbetsgivarregistreringar, särskilt inom restaurangbranschen, ökade då kraftigt jämfört med föregående år. Den preventiva effekten av lagen verkar således vara stark.⁴

Personalliggarutredningen har i rapporten "Närvaroliggare och kontrollbesök"⁵ bl.a. föreslagit att lagen ska utvidgas och även omfatta bygg- och tvätteribranscherna.

Ny lag om certifierade kassaregister

Från och med den 1 januari 2010 ska alla företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning ha certifierade kassaregister.⁶ Vissa verksamheter, bland annat taxi, torg- och marknadshandel samt distans- och hemförsäljning, undantas från lagen, liksom försäljning där det inte rör sig om särskilt mycket pengar. Syftet med lagen är att skydda seriösa företagare från illojal konkurrens från företagare som inte betalar skatter och avgifter.

Kassaregistret ska bland annat på ett tillfredsställande sätt visa alla registreringar som gjorts. Ett kvitto ska alltid tas fram ur kassaregistret och erbjudas kunden. Skatteverket har beslutat om kraven på registren.⁷ Ett oberoende certifieringsorgan kontrollerar att kassaregistren uppfyller kraven. Den som är skyldig att använda certifierade kassaregister ska anmäla till Skatteverket vilka kassaregister som används.

Skatteverket blir tillsynsmyndighet och kommer att kontrollera kassaregistren regelbundet genom oanmälda besök. Skatteverket har möjlighet att ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr om reglerna inte följs.

Avgiften kan under vissa förutsättningar tas ut med ett högre belopp. Avgift tas inte ut för obetydliga överträdelser och möjlighet finns till befrielse från kontrollavgiften.

11.4 Administrativa sanktioner

11.4.1 Skattetillägg

Skatteverket beslutar själv

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen, se vidare avsnitt 11.5. Det systemet hanteras av allmänna domstolar.

Parallellt med det straffrättsliga sanktionssystemet finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Det systemet finns till för att de skattskyldiga ska vara noggranna när de lämnar uppgifter till Skatteverket och lämna deklaration eller andra uppgifter i tid. Administrativa sanktionsavgifter beslutas normalt av Skatteverket som första instans. Skatteverkets beslut kan prövas i förvaltningsdomstolar – förvaltningsrätt, kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen.

³ Lag (2006:575) om särskild skattekontroll i vissa branscher, Prop 2005/06:1 Effektivare skattekontroll

⁴ Budgetpropositionen för 2008, Prop 2007/08:1

⁵ Rapport DS 2009:43

⁶ Lag (2007:592) om kassaregister m.m. Prop 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

⁷ SKVFS 2009:1 och 2009:12

Skattetillägg i stället för straff

Det skatteadministrativa sanktionssystemet infördes år 1971. Samtidigt reformerades reglerna om skattebrott och skattebrottslagen infördes. Avsikten var att införa effektiva och rättvisare system – ett schabloniserat system som var enkelt att tillämpa – och därmed låta insatser från åklagare och domstol begränsas till den allvarligare skattebrottsligheten. Den målsättningen uppnåddes.

Regler om skattetillägg i många författningar

Regler om skattetillägg med i huvudsak samma innehåll finns i taxeringslagen och skattebetalningslagen.⁸ I tullagen finns regler om tulltillägg som till stor del motsvarar reglerna om skattetillägg i taxerings- och skattebetalningslagen.

Tillämpningen av skattetilläggsreglerna har undersökts och reglerna ändrats

Genom årens lopp har ett flertal förändringar av skattetilläggen genomförts, de flesta i mildrande riktning i syfte att säkerställa att det praktiska resultatet blir rättvist och legitimt.

Genom lagändringar 1 juli 2003 har möjligheterna att göra mer nyanserade bedömningar av frågan om skattetillägg i varje enskilt fall utökats och förbättrats. De tidigare gällande befrielsegrunderna har förtydligats och kompletterats med nya grunder. Dessutom har regler om delvis befrielse från skattetillägg införts. Genom dessa lagändringar har kraven på rättssäkerhet som ställs i artikel 6 i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) och som har betydelse för skattetilläggen kommit till uttryck direkt i lagtexten.

Skattetillägg i olika situationer, skattetilläggets storlek

Skattetillägg enligt taxeringslagen kan påföras i tre olika situationer, nämligen vid oriktig uppgift lämnad till ledning för taxeringen, vid skönmässig avvikelse från deklarerade uppgifter och vid skönstaxering i avsaknad av deklARATION.

Med oriktig uppgift avses såväl att den skattskyldige lämnat en felaktig uppgift som att han underlåtit att lämna en uppgift som är av betydelse för en riktig taxering.

Skattetillägg påförs i regel med 40 procent på undandragen skatt vid inkomst-taxeringen och med 20 procent när det gäller moms, punktskatter, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Lägre procentsatser tillämpas vid periodiseringsfel och om Skatteverket har kunnat rätta en oriktig uppgift med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial.

Många fel beläggs inte med skattetillägg

Skattetillägg påförs inte om skattskyldig själv på eget initiativ rättar en felaktig uppgift i sin deklaration. Skattetillägg tas inte heller ut vid rättelse av en uppenbar felräkning eller misskrivning eller vid rättelse av en oriktig uppgift i fråga om inkomst av tjänst eller kapital, om rättelse kunnat göras med ledning av sådan kontrolluppgift som ska lämnas utan föreläggande. Skattetillägg utgår inte heller vid bedömning av ett öppet framställt yrkande.

Skattetillägg leder till många beslut

Inom inkomstskatteområdet kan skattetillägg påföras vid den årliga taxeringen samt vid omprövning och eftertaxering som görs därefter. Det förekommer dock att skattetillägg påförs genom omprövning redan under taxeringsperioden. Ett redan meddelat skattetilläggsbeslut kan också omprövas. Antalet beslut är därför inte liktydigt med antalet påförda skattetillägg.

I 11.11 Tabell visas en fullständig brutto-redovisning av antalet beslut om skattetillägg enligt taxeringslagen och skattebetalningslagen inklusive sådana som grundats på skönmässig bedömning. I många fall undanröjs ett beslut om skattetillägg eller sätts ett skattetillägg ned genom ett nytt beslut. Så kan t.ex. ske om den skattskyldige helt eller delvis befrias från skattetillägget eller om Skatteverket vid omprövning av den skattefråga som föranlett skattetillägget ändrar det beslutet.

⁸ För taxeringslagen finns bestämmelser i 5 kap (1990:324). För skattebetalningslagen finns bestämmelserna i 15 kap (1997:483) och för tullagen i 8 kapitlet (2000:1281).

11.11 Tabell

Antal skattetilläggsbeslut, tusental

Decisions on tax surcharge, thousands

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	
						Antal Number	Andel av totalt antal Share of grand total
Inkomstskatt (Income tax)							
Årlig taxering (Yearly assessment)	43	22	21	17	14	14	
Omprövning påförda (Reconsideration, debited)	20	12	12	14	12	11	
Omprövning nedsatta (Reconsideration, reduced)	19	10	10	9	8	8	
Summa beslut (Sum of decisions)	83	43	43	40	34	35	23%
Mervärdesskatt (VAT)							
Påförda (Debited)	61	49	48	37	39	34	
Nedsatta (Reduced)	34	20	19	17	16	14	
Summa beslut (Sum of decisions)	95	69	67	54	55	48	31%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)							
Påförda (Debited)	42	32	33	37	34	30	
Nedsatta (Reduced)	18	11	11	11	12	10	
Summa beslut (Sum of decisions)	60	43	43	48	46	40	26%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)							
Påförda (Debited)	33	23	22	24	24	21	
Nedsatta (Reduced)	17	9	9	9	8	9	
Summa beslut (Sum of decisions)	50	32	31	33	32	30	19%
Punktskatter (Excise duties)							
Summa beslut (Sum of decisions)	2	1	1	1	1	1	1%
Totalt antal (Grand total)	290	189	185	176	168	154	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Antalet skattetilläggsbeslut, som fattades av Skatteverket år 2010, uppgick till 154 000. Det är en trendmässig minskning under 2000-talet främst beroende på färre beslut avseende inkomstskatt. Att besluten är många beror på att skattetillägg oftast påförs vid skönsbeskattning och att många skattetilläggsbeslut omprövas. Flest skattetilläggsbeslut avser mervärdesskatt.

Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av skattetilläggsbeslut beräknades, för året 2010, till knappt 118 500 när det gäller skattedeklaration (avdragen skatt, arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt) och ca 32 600 avseende inkomstskatt.

Beloppsmässigt dominerar skattetilläggen vid skönsbeskattning eftersom skönsbeskattningen avser hela förvärvskällan medan andra höjningar i regel avser enskilda inkomst- eller avdragsposter i deklARATIONEN.

1,1 miljard i skattetillägg år 2010

Den beloppsmässiga omfattningen av påförda skattetillägg framgår av 11.12 Tabell. Skattetillägg sätts ofta ner eller undanröjs. Till exempel undanröjs i regel skattetillägg som påförts i avsaknad av deklARATION om deklARATION senare inkommer. Skattetilläggens nettovärde framgår av tabellen.

11.12 Tabell

Skattetillägg, nettobelopp i mnkr

Value (net) of decisions on tax surcharges, MSEK

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
							Mnkr MSEK	Andel av summa Share of total
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	871	629	1 921	805	346	500	581	52%
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	272	256	276	315	436	327	298	27%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	88	148	161	171	153	172	140	12%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	52	69	67	72	73	67	63	6%
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	21	16	21	25	38	52	40	4%
Summa (Total)	1 303	1 119	2 448	1 388	1 046	1 118	1 122	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Syftet med skattetillägg är inte att ge inkomster till statskassan utan att säkerställa att de skattskyldiga är noggranna i sitt uppgiftslämnande. Om man jämför skattetilläggen med böter till följd av brott mot skattebrottslagen så påförs skattetillägg med ett belopp som är flera hundra gånger större. Vad gäller skattetillägg år 2006 avseende inkomstskatt avviker detta från övriga år. Det höga beloppet beror på ett fåtal men beloppsmässigt stora beslut.

Stora skillnader mellan skatteslagen

Räknat per skatte- eller avgiftstillägg är det stora skillnader mellan skatteslagen. Det genomsnittliga skattetillägget är högst för inkomstskatt och punktskatter. Det förhållandevis höga genomsnittliga beloppet år 2006 beror som ovan nämnts på ett fåtal men beloppsmässigt stora beslut avseende inkomstskatt (11.13 Tabell).

11.13 Tabell

Storleken (netto) på det genomsnittliga skattetilläggsbeslutet, kr

Net value of the average tax surcharge decision, SEK

	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	10 522	4 505	13 636	44 248	18 684	8 650	14 706	16 600
Mervärdesskatt (<i>VAT</i>)	2 859	3 682	3 509	4 023	4 709	8 074	5 945	6 208
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	1 470	2 868	3 006	3 739	3 937	3 187	3 739	3 500
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	1 028	1 544	1 943	2 111	2 349	2 212	2 094	2 100
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	12 038	14 523	13 220	14 378	18 047	23 363	28 695	30 119
Genomsnitt samtliga (Total average)	4 500	3 381	5 453	12 972	7 492	5 654	6 655	58 527

Källa: Skatteverket verksamhetsstatistik

Skattetillägg vid årlig taxering berör främst fysiska personer

Av allmänt intresse är i vilken utsträckning felaktigheter som grundar skattetillägg upptäcks redan vid den årliga taxeringen. Det är fysiska personer som antals- och be-

loppsmässigt svarar för den övervägande andelen skattetillägg vid den årliga taxeringen. Från år 2004 har det dock skett en förskjutning i beloppandelarna till följd av väsentligt lägre skattetilläggsbelopp på fysiska personer.

11.14 Tabell

Skattetillägg vid årlig taxering

Tax surcharge at annual assessment

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Antal (Number)						
Juridiska personer (Legal entities)	189	214	164	140	164	20
Summa (Total)	1 105	490	422	361	350	211
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	83%	56%	61%	61%	60%	91%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)						
Fysiska personer (Individuals)	23 277	15 366	14 603	15 210	15 801	14 724
Juridiska personer (Legal entities)	47 414	57 995	52 497	56 911	61 701	25 189

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Flest skattetillägg för utebliven deklaration

Som ovan nämnts har Skatteverket under år 2002 närmare undersökt tillämpningen av skattetillägg.¹⁰ Sammanfattningsvis var cirka 70 procent av alla skattetillägg vid den årliga taxeringen år 2000 sådana som påförts för att den skattskyldige inte deklarerat (skönstaxering) och nästan 90 procent av skattetilläggsbeloppet avsåg skönstaxering. Nio av tio skattetillägg som påförts till följd av oriktig uppgift vid deklarationsgranskningen understeg 10 000 kr.

En närmare undersökning av hur underlagen för skattetillägg fördelar sig visade att inkomstslaget kapital svarade för mer än hälften av antalet skattetillägg och ca en fjärdedel av skattetilläggsbeloppet. Skattetilläggen för juridiska personers näringsverksamhet svarade för 13 procent av antalet skattetillägg och för 49 procent av skattetilläggsbeloppet.

Skattetillägg efter olika procentsatser

Skattetillägg kan som ovan nämnts tas ut efter olika procentsatser. När det gäller in-

komstskatten är skattetilläggen normalt 40 procent av den skatt som, om den oriktiga uppgiften hade godtagits, inte skulle ha påförts eller felaktigt skulle ha tillgodoräknats den skattskyldige. Skattetillägget är 10 procent både när det gäller oriktig uppgift som kunnat åtgärdas med tillgängligt kontrollmaterial och oriktig uppgift som avser periodisering. För underskott gäller särskilda regler.

När det gäller andra skatter än inkomstskatten var procentsatserna för skattetillägg i motsvarande situationer hälften av dem som gäller för inkomstskatten. Vid felaktig periodisering gäller dessutom från och med inkomståret 2004 att skattetillägget ska beräknas efter 2 procent om det är fråga om sådan skatt för vilken redovisningsperioden är högst tre månader och felet är högst fyra månader. För skatter som redovisas i skattedeklarationen finns alltså procentsatserna 20, 5 eller 2 procent.

11.15 Tabell

Skattetillägg, tillämpning av olika procentsatser vid beskattningsbeslut 2010

Tax surcharge, applied percentage rate, decisions during 2010

	Mervärdesskatt VAT			Arbetsgivaravgifter Payroll tax			Avdragen skatt Preliminary tax, PAYE		
	20%	5%	2%	20%	5%	2%	20%	5%	2%
Antal i % (Number)	98,3%	0,6%	1,0%	85,7%	14,1%	0,1%	85,3%	14,6%	0,1%
Belopp i % (Value)	99,2%	0,4%	0,4%	94,5%	5,0%	0,0%	84,3%	15,6%	0,1%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

¹⁰ Skatteverket, RSV Rapport 2002:14, avsnitt 3.6

Säkra uppgifter saknas om i vilken utsträckning skattetillägg vid inkomstbeskattningen påförs efter de olika procent-satserna.

11.4.2 Förseningsavgifter

I syfte att de skattskyldiga ska deklarerar i rätt tid finns en sanktion i form av förseningsavgift. Förseningsavgift gäller således deklarationen som sådan. Vid försenad betalning av skatten finns andra sanktioner som inte behandlas här. Nämnas ska bara att genom skattebetalningslagen¹⁰ infördes fr.o.m. år 1998 det s.k. skattekontot – ett slags skatteavräkningskonto där skattebetalningarna inte är kopplade till respektive skatt eller avgift. Vid underskott på kontot debiteras ränta beräknad dag för dag.

På inkomstskatteområdet var förseningsavgiften 500 kr för fysiska personer och 1 000 kr för juridiska personer.¹¹ Avgiften fyrubblades om deklarationen kom in

efter den 1 augusti. Fr.o.m. taxeringsåret 2004 gäller nya regler. Förseningsavgifterna höjdes till 1 000 kr respektive 5 000 kr. Höjningen är alltså betydligt större för juridiska personer. Kommer deklarationen inte in inom tre månader påförs ytterligare en förseningsavgift och kommer den inte in efter ytterligare två månader påförs en tredje förseningsavgift.

Förseningsavgift även för skattedeklarationen

Samtidigt med skattekontot infördes en ny skattedeklaration med gemensam redovisning av mervärdesskatt, källskatt och arbetsgivaravgifter i en och samma redovisningshandling. Förseningsavgiften för skattedeklarationen är 500 kr och i vissa fall 1 000 kr vid upprepad försening.

Punktskatterna redovisas i särskilda deklarerationer. De omfattas av skattebetalningslagen (skattekontot) fr.o.m. år 2003.

11.16 Tabell

Antal beslut om förseningsavgifter, tusental
Number of decisions on late filing charge, thousands

	2002	2006	2007	2008	2009	2010
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	84	69	71	66	60	61
Fastighetsdeklaration (<i>Real estate Tax Return</i>)	1	2	0	0	0	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	156	132	182	182	188	149
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)	..	4	10	10	8	1
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2	2	3	3	3	3
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	242	210	266	261	259	214

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Med kvartalsredovisning avses här sådan periodisk sammanställning av värdet av varuleveranser till momsregistrerade köpare i andra EU-länder. Reglerna om förseningsavgift för kvartalsredovisning har börjat

tillämpas först från och med år 2006. Det lägre antalet förseningsavgifter avseende skattedeklaration år 2006 torde väsentligen kunna hänföras till brister i rutinerna.

¹⁰ Lag (1997:483)

¹¹ 5 kap 10§ taxeringslagen

11.17 Tabell

Nettobelopp, förseningsavgifter, mnkr

Net value, late filing charges, MSEK

	2005	2007	2008	2009	2010
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	161	166	135	147	147
Fastighetsdeklaration (<i>Real Estate Tax Return</i>)	2	0	0	0	0
Skattedecklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	109	120	116	127	97
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	..	8	8	6	1
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	1	1	2	2	1
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	274	295	261	282	246

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

11.18 Tabell

Förseningsavgifter vid årlig taxering

Late filing charges at annual assessment

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antal (Number)										
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	77 078	61 873	47 280	47 296	53 701	55 489	55 030	55 048	48 780	50 430
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	15 632	13 795	15 418	13 013	12 710	13 889	16 281	10 515	10 944	10 631
Summa (Total)	92 710	75 668	62 698	60 309	66 411	69 378	71 311	65 563	59 724	61 061
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	83%	82%	75%	78%	81%	80%	77%	84%	82%	83%
Belopp, mnkr (Value MSEK)										
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	101	92	71	97	95	51	94	96	93	92
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	32	33	35	84	66	45	72	40	54	55
Summa (Total)	133	125	106	181	161	95	166	136	147	147
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	76%	74%	67%	54%	59%	53%	57%	71%	63%	63%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)										
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	1 310	1 487	1 502	2 051	1 778	919	1 708	1 744	1 907	1 824
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	2 047	2 395	2 270	6 455	5 166	3 240	4 422	3 804	4 934	5 174

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Förseningsavgifterna vid den årliga taxeringen

Omfattningen av antalet beslut om förseningsavgift framgår av 11.18 Tabell.

Det är fysiska personer som antals- och beloppsmässigt svarar för den övervägande andelen förseningsavgifter vid den årliga taxeringen. Förtryckningen av inkomstuppgifter för fysiska personer som är näringsidkare kan väsentligen förklara

minskningen mellan år 2002 och 2003. Juridiska personer debiterades i genomsnitt väsentligt högre belopp i förseningsavgift år 2004 och 2005 jämfört med år 2003 beroende på den högre ”förseningsavgiftstaxan”.

Den stora beloppsmässiga minskningen av förseningsavgifterna avseende inkomstskatt år 2006 torde kunna förklaras med att färre påförts det andra och tredje steget i avgiften.

11.5 Skattebrott m.m.

11.5.1 Skattebrottslagen

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst reglerat i skattebrottslagen.¹² Lagstiftningen tar företrädesvis sikte på förfaranden som avser större belopp och görs uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Skattebrottsutredningar har i regel föregåtts av en brottsanmälan från Skatteverket. Åklagaren prövar om förutsättning finns för att väcka åtal i domstol. Allmänna domstolar med tingsrätt som första instans prövar om den tilltalade gjort sig skyldig till brott.

Fram till den 1 juli 1996 var kriminaliserade förfaranden inom skatteområdet i Sverige reglerade främst i skattebrottslagen och i uppbördslagen.¹³ Bestämmelserna i uppbördslagen tog sikte på åsidosättanden av bestämmelserna för arbetsgivare att göra skatteavdrag och till statsverket betala in innehållen preliminärskatt. Genom skattebrottslagens nya utformning fr.o.m. 1 juli 1996 samlades straffbestämmelserna i skilda skatteförfattningar i den nya skattebrottslagen. Sålunda inarbetades straffbestämmelserna från uppbördslagen i skattebrottslagen. Vidare är lagen generellt tillämplig på skatter och skattebrottet har utformats som ett farebrott med ett enhetligt subjektivt rekvisit. Det räcker således att förfarandet medfört fara att skattedebiteringen blir för låg, för att lagen ska vara tillämplig.

11.5.2 Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet

Brottsförebyggande rådet (Brå) ansvarar sedan år 1994 för Sveriges officiella statistik inom rättsväsendet. Till grund för statistiken över anmälda och uppklarade brott ligger uppgifter från polis och åklagare. Anmälda brott avser anmälningar som inkommit under ett visst kalenderår. Principerna för registrering av brott i Sverige skiljer sig från många andra länders. Även om de juridiska brottsdefinitionerna är lika kan praxis för hur olika typer av händelser ska kategoriseras variera. Exempelvis gäller i Sverige att försök, förbe-

redelse och stämpling till brott redovisas som fullbordade brott. Den svenska statistiken omfattar varje upptagen brottsanmälan även om det senare skulle visa sig att tillräcklig bevisning inte finns. Vidare omfattar den svenska statistiken flera brott av samma typ mot samma offer. Man kan således säga att för de flesta brottstyper maximerar den svenska statistiken antalet anmälda brott.

I lagföringsstatistiken utgår man från lagföringarna varmed avses domar i tingsrätt – alltså för närvarande endast första instans – samt beslut om strafföreläggande och åtalsunderlåtelse som fattas av åklagare. Uppgifterna hämtas från rättsväsendets informationssystem. Domarna klassificeras efter huvudbrott och huvudpåföljd. Med huvudbrott avses det brott som har det strängaste straffet i straffskalan och med huvudpåföljd avses den mest ingripande om domen innehåller flera påföljder.

11.5.3 Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott

Vem som helst kan anmäla misstanke om brott. Det är dock endast undantagsvis som andra än Skatteverket kan underbygga sin anmälan med uppgifter om innehållet i deklARATIONER etc. Vid skatterevisioner uppkommer också ibland misstanke om bokföringsbrott. Någon absolut gräns för när ett skatteundandragande kan vara straffbart enligt skattebrottslagen finns inte. När bestämmelserna om skattetillägg tillkom, vilket var samtidigt med skattebrottslagens införande, klagjordes i förarbetena att skattetillägg skulle vara den enda sanktionen såvida inte det undanhållna beloppet uppgick till betydande belopp.

Högsta domstolen, HD, har prövat beloppsgränsen i två mål.¹⁴ HD uttalade att det inte kunde komma i fråga att fastställa någon exakt gräns till ledning för domstolarnas rättstillämpning av vad som ska anses utgöra betydande belopp. HD fastslog emellertid att gränsen i allmänhet kunde sättas vid ungefär ett basbelopp. Enligt Skatteverkets riktlinjer för åtalsanmälan ska brottsanmälan avseende skattebrott

¹² Vid in- eller utförsel ska i vissa fall tull, annan skatt eller avgift betalas. Den som bryter mot sådana bestämmelser straffas inte efter skattebrottslagen utan med stöd av lagen (1960:418) om varusmuggling. Vidare finns straffbestämmelser i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Den lagen innehåller också bestämmelser om transporttillägg om 20 procent och uttas på samma sätt som skatt enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ifrågavarande bestämmelser behandlas inte här.

¹³ Skattebrottslagen (1971:69), Uppbördslagen (1953:272)

¹⁴ NJA 1984 s 384 och NJA 1984 s 520.

numera göras när den undandragna skatten överstiger ett prisbasbelopp.¹⁵ Skatteverket har utöver skattebrott anmälningsskyldighet för bokföringsbrott, överträdelse av låneförbudet och vissa andra brott. Skatte-

verket kan anmäla även andra brott så som förfalskning, bedrägeri och överträdelse av näringsförbud. Den totala mängden brottsanmälningar från Skatteverket framgår av 11.19 Tabell.

11.19 Tabell

Antal brottsanmälningar från skatteregionerna och index för anmälningar 2010, i förhållande till antalet deklarationskyldiga personer år 2010

Number of reports to prosecutors from tax regions and for tax regions index, related to the numbers of individuals liable file an income tax return in 2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010
Skatteregion (Tax Region)								Index
Stockholm	1 089	963	699	690	894	844	785	587
Östra	370	269	402	470	382	593	337	85
Södra	694	623	696	659	599	403	717	100
Västra	756	607	565	674	650	628	886	118
Mälardalen	506	349	386	482	607	908	347	72
Norra	308	267	305	269	236	373	257	42
Mitt	354	476	402	408	434	213	303	53
Storföretagsregionen (SFR)	14	50	44	48	32	64	49	
Riket (Total)	4 091	3 604	3 499	3 700	3 834	4 026	3 681	100

Källa: Skatteverket, Diarätt 3930, 5921

Hur skatteregionernas brottsanmälningar fördelar sig på olika brott, t.ex. hur många som avser just skatte- eller bokföringsbrott, framgår inte längre av Skatteverkets statistik. För uppgifter avseende tidigare år, se Skattestatistisk årsbok 2002. Hur

många personer som i den brottsutredande verksamheten misstänks för bokförings- och skattebrott under senare år framgår numera av den officiella kriminalstatistiken. Det är dock först fr.o.m. år 2000 som denna statistik är komplett och tillförlitlig.

11.20 Tabell

Antalet personer misstänkta för bokföringsbrott och skattebrott

Number of person suspected of bookkeeping crime or tax crime

	1990	1999 ***	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010
Bokföringsbrott* (Bookkeeping crime)	..	(260)	1 100	1 305	1 687	1 769	2 010	2 599	2 851	2 978	2 905	3 041
Skattebrott m.m.** (Tax crime)	708	(331)	816	855	1 117	1 128	1 521	1 797	1 972	2 455	2 373	2 394
därav skattebrottslagen (Tax Crime Law)	708	326	782	830	1 072	1 081	1 443	1 717	1 806	2 309	2 219	2 271
Summa (Sum total)		(591)	1 916	2 160	2 804	2 897	3 531	4 396	4 823	5 433	5 278	5 435

* Bokföringsbrott fick en egen brottskod först år 1999 och kan därför inte särredovisas för tidigare år.

** Fr.o.m. år 1999 avses misstänkta för brott mot Skattebrottslagen (1971:69), 25 § lagen (1986:436) om överträdande av näringsförbud, 20 § Insiderlagen (1990:142), 2-7, 9 §§ Insiderstrafflagen (2000:1086), 7 kap 1 § lag (1991:980) om handel med finansiella instrument, 3-4 §§ Lag (2002:44) om straff för finansiering av allvarlig brottslighet i vissa fall m.m.

*** På grund av registeromläggning hos Rikspolisstyrelsen finns ett visst bortfall av antalet inkomna ärenden till Brå (uncertain figures)

.. = Uppgiften inte tillgänglig (not available).

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken

¹⁵ Ett prisbasbelopp år 2010 motsvarar 42 400 kr

Under 2000-talet noteras ett stigande antal personer misstänkta för brott. Skattebrottsenheter har bildats för att i första hand hjälpa åklagarna att utreda brottsanmälningar från Skatteverket, se vidare nedan. Den ökning av antalet för skatte- och bokföringsbrott misstänkta personer som skett bedöms till väsentlig del bero på tillkomsten av skattebrottsenheterna.

11.5.4 Skatteverket biträder i brottsutredningar

Sedan den 1 januari 1998 kan Skatteverket på eget ansvar handlägga brottsutredningar om ekonomisk brottslighet. Åklagare vid Ekobrottsmyndigheten (EBM) eller inom det allmänna åklagarväsendet kan begära biträde av en skattebrottsenhet (SBE) för att genomföra en förundersökning av vissa brott främst inom skatteområdet.¹⁶ Om åklagaren finner att det finns särskilda skäl, får Skatteverket också medverka i utredningar av annan brottslighet.

SBE är organisatoriskt avskilda enheter som är självständiga från Skatteverkets verksamhet i övrigt, för att undvika att den brottsutredande funktionen sammanblandas med Skatteverkets andra funktioner. Verksamheten vid SBE har byggts upp successivt. Vid utgången av år 2000 fanns ca 100 personer anställda på skattebrottsenheterna och år 2008 har detta antal mer än fördubblats. Under år 2001 har Skatteverket på regeringens uppdrag utvärderat skattebrottsenheterna.¹⁷ Samtidigt har riksdagens revisorer utvärderat myndighets-samverkan mot ekonomisk brottslighet.¹⁸

Den bild som tecknas i de två utredningarna överensstämmer. Revisorerna konstaterar att ”vad gäller skattebrottsenheterna var motivet att skattebrottsutredarna med sin kompetens och närhet till skattemyndigheterna skulle vara bäst lämpade att utreda skattebrott. I granskningen har inte framkommit annat än att detta också är fallet.”

11.21 Tabell

Verksamheten vid skattebrottsenheterna Operations at Tax Fraud Units

	Antal anställda vid utgången av året*	Antal ärenden	Varav avslutade egna förundersökningar	Antal för brott misstänkta personer
	Employed at the end of year	Number of criminal cases	Of which number of the own criminal investigations	Number of persons suspected of crime
1999	74	275	258	306
2000	99	488	463	553
2001	131	726	659	811
2002	157	989	911	1 052
2003	179	1 378	1 267	1 446
2004	194	1 691	1 553	1 762
2005	221	2 025	1 884	2 229
2006	237	2 118	2 018	2 499
2007	251	2 215	2 105	2 886
2008	217	2 263	2 147	2 890
2009	240	2 125	2 020	2 609
2010	236	2 165	2 080	2 701

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Den operativa verksamheten vid skattebrottsenheterna har ökat i takt med uppbyggnaden av enheterna, jfr. 11.21 Tabell. Antalet ärenden, avslutade förundersökningar och misstänkta personer ökar snabbare än antalet anställda. Att produktiviteten inom SBE förbättrats markant sammanhänger med att den genomsnittliga

handläggningstiden för brottsutredningar minskat. Från och med år 2007¹⁹ kan SBE-utredare medverka i husrannsakan och efter åklagarbeslut ta handlingar i beslag i den mån våld mot person inte behöver användas. De kan också att få viss direktåtkomst till uppgifter i skattedatabasen.

²¹ Enligt lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar.

²² En ny kraft i ekobrottsbekämpningen. En utvärdering av skattebrottsenheterna. Riksskatteverket. RSV Rapport 2001:7.

²³ Myndighets-samverkan mot ekonomisk brottslighet. Riksdagens revisorer. Rapport 2001/02:3.

²⁴ SFS 2005:280, prop. 2005/06:169

Skattebrott upptäcks ofta i samband med en skatterevision som granskar förgången tid. Själva skatteutredningen kan också ta tid. Av tabellen nedan framgår till vilket år själva brottet var hänförligt i de domar som avkunnades år 2010 och där det fanns ett brott mot skattebrottslagen. Som framgår av 11.22 Tabell ligger många brott långt

tillbaka i tiden vilket i regel innebär lägre straffpåföljd för brottslingen.

11.5.5 Domar

I 11.23 Tabell visas utvecklingen av antalet dömda enligt skattebrottslagen där brott mot skattebrottslagen varit huvudbrott och vilken huvudpåföljd som domstolen då utmätt.

11.22 Tabell

Antalet brott mot skattebrottslagen i domar år 2010 efter det år då brottet begicks Passed judgements in 2010 and the year the crime was committed

	Antal Number	Andel Share
2010	2	0
2009	32	3
2008	170	14
2007	284	23
2006	275	22
2005 eller tidigare (or earlier)	467	37
Summa (Sum total)	1 259	100%

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken, tabell 491

11.23 Tabell

Skattebrottslagen, lagföringsbeslut efter huvudbrott och huvudpåföljd The Tax Fraud Act, all conviction decisions, by principal offence and principal sanction

	1985	1995	2001	2002	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Huvudbrott * (Principal offence)											
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	263	98	140	125	147	245	230	247	249	179	108
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	18	2	3	-	1	3	4	3	1	-	4
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	146	108	122	146	173	242	220	237	193	158	121
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	37	21	31	67	75	36	45	34	37	36	33
Skatteavdragsbrott, 6§, ** (Tax-deduction crime)	-	-	-	1	-	1	1	0	-	-	1
Skatte-/uppbördsredovisningsbrott 7-9§ (Tax-collection accounting crime)	223	39	24	25	26	15	18	11	9	11	5
Försvårande av skattekontroll, 10§ (Aggravation of tax control)	189	3	40	32	48	67	71	82	96	57	105
Summa (Sum total)	876	271	360	396	470	609	589	614	585	441	377
Huvudpåföljd (Principal sanction)											
Fängelse (Prison)	254	128	120	128	161	263	212	229	191	133	90
Skyddstillsyn (Probation)	7	0	4	8	10	11	8	9	10	6	7
Villkorlig dom (Suspended sentence)	290	109	144	129	149	198	212	247	226	187	174
Böter (Fines)	313	29	27	44	57	32	43	30	43	35	35
Strafförelägganden (Summary fines)	6	1	65	87	92	103	111	94	111	76	65
Annan påföljd (Other sanction)	6	4	-	-	1	2	3	5	4	4	34
Summa (Sum total)	876	271	360	396	470	609	589	614	585	441	405
Åtalsunderlåtelse*** (Waivers of Prosecution)	60	22	16	7	7	15	7	29	34	20	28

* Flertalet brott i skattebrottslagen hade före år 1997 andra benämningar.

** Före år 1997 fanns inga huvudbrott enligt denna paragraf eftersom den innebar att bestämmelse i brottsbalken i stället skulle tillämpas.

*** Åtalsunderlåtelse är knutna till ett visst huvudbrott. De har dock inte medräknats, utan redovisas för sig.

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken

Domar koncentrerade på allvarigare skattebrott

Det förefaller som om domstolarna under 2000-talet behandlar allt allvarigare skattebrott. Det finns dock inte någon statistik om storleken på de undanhållna inkomster osv. som legat till grund för domarna i fråga. Rättegångsbalkens regler om strafföreläggande innebär att frågan om ansvar för brott som hör under allmänt åtal inte prövas av domstol utan av åklagare. Strafföreläggande innebär att den misstänkte för godkännande föreläggs ett straff. Fr.o.m. år 1997 kan man även få villkorlig dom genom strafföreläggande, vilket bedöms vara orsaken till en ökad användning av strafföreläggandeinstitutet.

Villkorlig dom förenas vanligen med böter. Domstolen kan dock numera döma

även till påföljden samhällstjänst. 11.23 Tabell upptar bara de fall då skattebrottet var det allvarligaste brottet personen dömdes för. Av lagföringsstatistiken kan man emellertid också få fram i vilken utsträckning en lagbestämmelse överhuvud taget varit med i domstolarnas eller åklagarnas avgörande dvs. i lagföringen, se 11.24 Tabell.

Antal lagföringar

Skattebrottsenheterna inrättades i juli 1998 och kom i operativ verksamhet år 1999. Med början sistnämnda år har antalet lagföringar av skattebrott ökat. Som framgår av 11.24 Tabell är andelen kvinnor bland skattebrottslingar låg. Och andelen kvinnor som döms för grovt skattebrott är särskilt lågt. Den sociala bakgrunden för skattebrottslingar beskrivs i avsnitt 11.5.7.

11.24 Tabell

Skattebrottslagen, antal brott i lagföringar och huvudbrott, efter brottstyp och den lagförde personens kön, år 2010

Tax crime law. Number of applied law sections and principal crime, total and for women, 2010

Lagrum Section of law	Lagföringar Law section			Därav Huvudbrott Of which main crime		
	Totalt Total	Kvinnor Women		Totalt Total	Kvinnor Women	
		Antal Number	Andel Share		Antal Number	Andel Share
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	413	33	8%	115	6	5%
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	13	-	-	4	-	-
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	332	13	4%	121	7	6%
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	52	5	10%	33	3	9%
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	1	-	-	1	-	-
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	9	2	22%	5	2	40%
Försvårande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	958	130	14%	125	16	13%
Summa (Sum)	1 778	183	10%	404	34	8%

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 405

11.25 Tabell

Domslut med huvudpåföljd fängelse efter huvudbrott och fängelse tidens längd i månader och totalt antal fängelseår

Convictions in district courts involving a prison sentence as principal sanction, by principal offence and term of imprisonment in months and total number of years in prison

År	Antal fängelsestraff	Genomsnittlig straffid, mån	Summa straffid, år
Year	Number of prison sentences	Average length of prison sentence (months)	Sum total length of prison sentence (years)
1995	128	12,1	129
1996	145	14,6	176
1997	140	10,3	120
1998	135	11,3	127
1999	120	14,8	148
2000	103	15,9	136
2001	120	16,7	167
2002	129	18,0	194
2003	163	14,0	190
2004	142	15,6	185
2005	263	18,0	395
2006	213	16,9	300
2007	229	17,0	328
2008	191	16,1	256
2009	133	14,8	164
2010	91	16,7	126

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken, tabell 430.

11.5.6 Fängelsestraffen för skattebrott

Den genomsnittliga strafftiden för brott enligt skattebrottslagen kan variera mycket mellan olika år främst beroende på att antalet personer som döms till mycket långa frihetsstraff kan skilja sig mycket mellan åren.

Variationerna mellan åren är stora men med en svag långsiktig trend att det totala antalet fängelseår ökar. Det totala bötesbeloppet för brott mot skattebrottslagen uppskattas²⁰ till några få miljoner kronor om året. De totala böterna som utdöms för brott mot skattebrottslagen ligger således i storleksordningen en promille av de belopp netto som påförs i skattetillägg.

11.5.7 Skattebrottslingen

Brottsförebyggande rådet har år 2002 undersökt skattebrottslingens sociala bakgrund för att bl.a. se om den skiljer sig från normalbefolkningens eller den sociala bakgrund som tjuvar har. I undersökningen²¹ har man sökt svar på följande frågor:

- Vad kännetecknar den sociala bakgrunden hos personer som blir lagförda för skattebrott respektive stöld?
- Hur ser personernas tidigare och efterföljande brottsbelastning ut?
- Vilka misstänkta skattebrottslingar hamnar inte inför skranket?
- Vilken typ av handlingar har de dömda för skattebrott begått?

²⁰ Dagsbotens storlek beror på inkomst och försörjningsbörda. Beräkningen är baserad på antagandet av en dagsbot på 170 kr – vilket är dagsboten för en person med 200 000 i årsinkomst och som inte har några barn.

²¹ Jonas Ring: Skattefiffelare och tjuvar. En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän. BRÅ 2003:3

Vilka personer som misstänks eller döms för skattebrott beror i stor utsträckning på inriktningen och genomförande av kontrollverksamheten dvs. vilka som kontrolleras och hur kontrollen genomförs. Men det beror också på hur Skatteverkets personal fullgör sin skyldighet att anmäla misstänkta fall av skattebrott till åklagare och hur åklagaren bedömer Skatteverkets anmälan och vilka utredningsresurser som finns för brottsutredningen.

I undersökningen har studerats personer:

- som lagförts för brott mot skattebrottslagen under åren 1996-1999
- som misstänkts år 1996, men inte lagförts för brott mot skattebrottslagen åren 1996-1999
- som lagförts för stöld eller grov stöld år 1996
- som tillhör normalbefolkningen dvs. en jämförelsegrupp

De som döms för skattebrott har till klart övervägande del begått dem inom ramen för en näringsverksamhet. De värden som undandragits i skatt är stora och kontrasterar starkt mot de värden som de flesta för stöld döms för. Skattebrottslingen får oftare stränga straff än stöldbrottslingen. Stöldbrottslingar har genomsnittligt sett en väsentligt mindre gynnsam social bakgrund än skattebrottslingar. Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson", och dennes föräldrar har ungefär samma utbildning som "medelsvensson". Däremot har en större andel föräldrar med antingen låga eller höga inkomster jämfört med normalbefolkningen. Bland föräldrarna finns en viss överrepresentation av egna företagare.

Det finns även en svag antydning till att gruppen lagförda för skattebrott genomsnittligt sett skiljer sig en aning från normalpopulationen när det gäller vissa bakgrundsfaktorer rörande föräldrars ålder, civilstånd och invandrarbakgrund. Tendenser som dock är klart mer påtagliga hos lagförda för stöld. Ser man till de lagfördas egen sociala situation är även den i mångt och mycket densamma som normalbefolkningens. Skattebrottslingen är dock oftare verksam i småföretag och har

något lägre utbildningsnivå.

När det gäller jämförelser mellan lagförda skattebrottslingar å ena sidan och enbart misstänkta å den andra sidan finns en svag men konsekvent tendens till att de som enbart misstänkts för skattebrott har en social bakgrund och en egen social status som är något mer gynnsam än de lagfördas. Dessa skillnader är dock påtagligt små. Huvudintrycket är att grupperna liknar varandra i stor utsträckning. Drygt hälften av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är s.k. kroniska brottslingar.²² Återfallen är inom en fyraårsperiod något vanligare bland de fängelse dömda jämfört med dem som inte dömts till fängelse.

De brott som mest förekommer i skattebrottslingarnas tidigare belastning är trafikbrott och brott mot andra specialstraffrättsliga författningar. Knappt 20 procent var tidigare lagförda för olika ekobrott, främst bokföringsbrott, samtidigt som 20 procent hade dömts för traditionella brott (tillgreppsbrott, våld, hot eller skadegörelse).

Den sociala situationen tenderar att förämras för dem som dömts för skattebrott. Andelen förvärvsarbete minskar, inkomsterna blir påtagligt lägre, fler skiljer sig och dödligheten är högre. Dessa förändringar är också mer påtagliga för dem som dömts till fängelse än de som fått annan påföljd.

11.6 Borgenärsbrott och näringsförbud

Den förste juli 2005 trädde en ny lagstiftning i kraft som syftar till att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Grovt bokföringsbrott har getts en egen rubricering. Straffskalan för grovt respektive ringa bokföringsbrott skärps också. För grovt brott höjs maximistraffet från fyra till sex års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader. Det är vanligt att skattebrott förekommer tillsammans med bokföringsbrott. Som ovan nämnts utreds även bokföringsbrott vid Skatteverkets skattebrottsenheter. Som framgår av 11.26 Tabell lagförs allt fler personer för bokföringsbrott.

²² Lagförd nio eller fler gånger

Domstol kan meddela en person näringsförbud för tre till tio år om han grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet.²³ Bl.a. kan näringsförbud meddelas den som i avsevärd omfattning underlåtit att betala skatt, tull eller avgift. Omfattningen av näringsförbud framgår av 11.27 Tabell. Antalet näringsförbud har ökat år efter år sedan 90-talet, med undantag 2009. I en stor del av fallen handlar det om personer dömda för olika former av skattebrott eller bokföringsbrott och där förbudet lagts till vid sidan av kanske

fängelsestraff eller böter. Åklagarnas skyldighet att föra talan om näringsförbud i större utsträckning 1996 har slagit igenom i praktiken sedan ett par år tillbaka och det är längre tider som döms ut.

Det finns också tecken som tyder på att den ekonomiska krisen på 90-talet ledde till en ökad ekonomisk brottslighet. Om den senaste finanskrisen, följd av lågkonjunkturen har satt några spår i statistiken över näringsförbud kommer vi att se de kommande åren.

11.26 Tabell

Brott mot borgenärer m.m. 11 kap. brottsbalken. Personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 1995-2010

Crimes against creditors etc. criminal code chapter 11. Persons found guilty of criminal offences, by principal offence, 1995-2010

Lagrum Section of law	1995	2000	2002	2004	2005	2006**	2007**	2008	2009	2010
Oredlighet mot borgenär 1 § (Dishonesty to creditors)	20	13	19	4	8	19	14	12	9	10
Grov oredlighet mot borgenär 2 § (Gross dishonesty to creditors)	31	25	23	18	19	9
Försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning 2 § (Executory proceedings or aggravating the bankruptcy)	4	0	4	3
Vårdslöshet mot borgenär 3 § (Careless disregard of creditors)	3	-	1	1	1	-	1	1	-	2
Otillbörligt gynnande av borgenär 4§ (Favouritism to creditors)	14	5	2	3	2	3	3	2	4	2
Bokföringsbrott 5 § (Bookkeeping crime)	792	949	945	969	1 267	1 354	1 395	1 568	1 279	1 491
Grovt bokföringsbrott 5 § * (Gross bookkeeping crime)	20	53	120	128	145
Summa (Sum total)	860	992	990	995	1 297	1 405	1 470	1 703	1 424	1 653

* Grovt bokföringsbrott finns bara särredovisat från och med år 2006.

.. = Ingen uppgift finns tillgänglig.

** 1 januari 2007 gjordes 11 kap i brottsbalken om och grov oredlighet flyttades till 1 § andra stycket. Andra paragrafen blev då försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning..

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken

11.27 Tabell

Antal näringsförbud

Number of prohibitions of business

År (Year)	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Nya näringsförbud (New bans)		38	60	140	215	213	252	279	271	225
Totalt vid årets slut (Total at the end of the year)		141	173	399	729	805	989	1062	998	1026

Källa: Bolagsverket ock Kfm (2008-2010)

23 Enligt lagen (1986:436) om näringsförbud

Källor och lästips:

Skatteverket:

- *Om gratislotter och preventiv effekt - En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag under inkomst av tjänst för övriga kostnader och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag (RSV Rapport 2001:1)*
- *En ny kraft i ekobrottsbekämpningen - En utvärdering av skattebrottsenheterna (RSV Rapport 2001:7)*
- *Om tillämpningen av skattetillägg och skattekontrollens preventiva effekt (RSV Rapport 2002:14)*

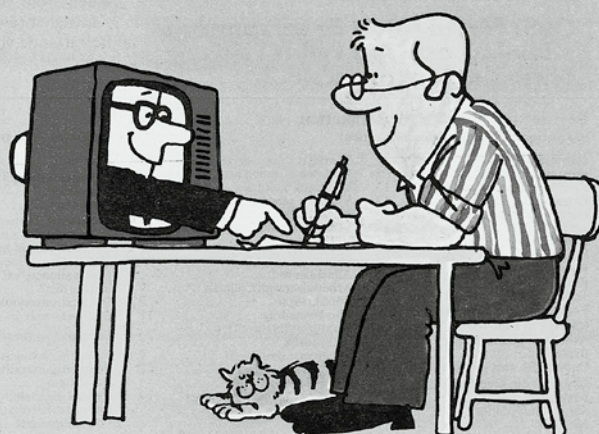
Övrigt:

- *Riksdagens revisorer: Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet (2001/02:3)*
- *Jonas Ring: Skattefiffelare och tjuvar - En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän, Brå 2003:3*
- *Regeringens proposition 2004/05:69: Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer*
- *Regeringens proposition 2005/06:169: Effektivare skattekontroll m.m.*
- *Regeringens proposition 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen*

15 februari 1972

Dags att deklarera

Hur man fyller i den nya blanketten och
räknar ut sin skatt

Information från

RIKSSKATTEVERKET

Under 1970-talet satsades stort på statlig och kommunal samhällsinformation. Nämnden för samhällsinformation (NSI) bildades och drev på utvecklingen.

Informatörer anställdes på myndigheterna och ute i kommunerna.

Nämnden ordnade utbildning för såväl verkschefer som informatörer.

För skatteförvaltningens del kom informationsverksamheten igång 1972 då hushållsbroschyren "Dags att deklarerera" kom ut första gången.

Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll

12.1 Inledning

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet genomfört stora enkätundersökningar om attityder till skattesystemet, skattefusk, Skatteverkets kontroll, mm.

Undersökningens syften:

- att ge underlag för en bedömning av hur inställningen till skattesystemet och Skatteverket utvecklas
- att ge underlag för en bedömning av hur medborgarna och företagen ser på olika former av skattefusk och Skatteverkets kontrollinsatser

Undersökningen riktade sig under åren 1996-2007 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen. Därefter har Skatteverket gjort några områdesspecifika undersökningar som inte redovisas här. Resultaten som presenteras i detta kapitel är från 2001-2007, med ett slumpmässigt urval på 3 000 medborgare eller företag vid vart och ett av mättillfällena och med svarsandelar på ca 50 procent. En jämförelse längre bak i tiden än 2001 är svår eftersom metodiken skiljer sig åt i de äldre undersökningarna.

De svarande har tagit ställning till en rad positivt formulerade påståenden på en fem-

gradig skala där 1 = "instämmer inte alls" och 5 = "instämmer helt", samt svarsalternativet "ingen uppfattning/ej svar". För att göra resultaten mer lättöverskådliga så har svarsalternativ 4-5 slagits ihop till "instämmer" och 1-2 till "instämmer ej". Svartsalternativ 3 benämner vi som "neutral" eller "varken eller". Endast skillnader som är statistiskt säkerställda omnämns i texten. T-test har använts som statistiskt test med signifikansnivå 5 %.

12.2 Medborgarnas attityder

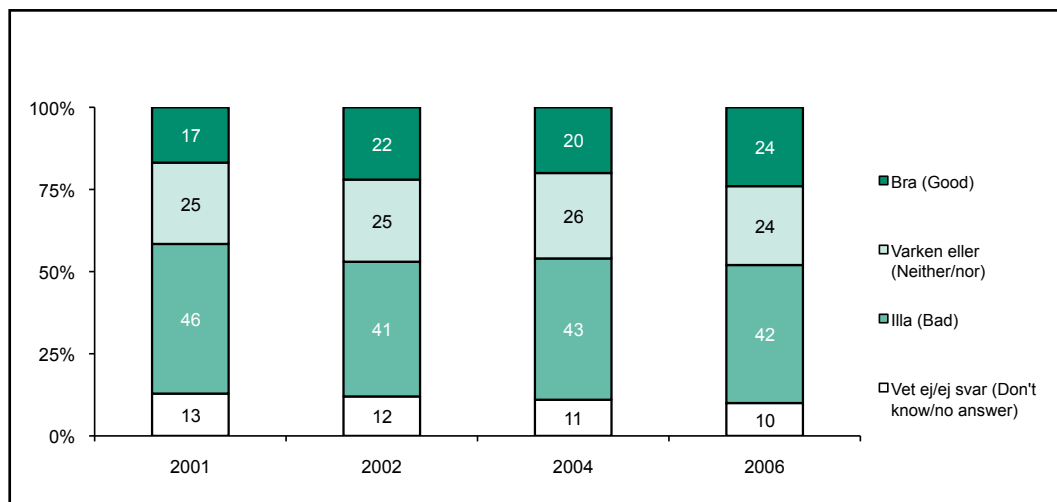
12.2.1 Skattesystemet

Medborgarnas attityd till skattesystemet har fluktuerat över åren. Före skattereformen 1990/91 var medborgarna i högre utsträckning missnöjda med skattesystemet. Efter reformen har attityden till skattesystemet blivit mer positiv. Det är dock fortfarande en stor andel av medborgarna som har en negativ inställning till skattesystemet (42 procent år 2006). Mest negativa till skattesystemet är medborgare med en årsinkomst över 350 000 kr samt egenföretagare.

12.1 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Jämförelse åren 2001-2006, medborgare, procent

What is your opinion in general of the tax system, i.e. the size of taxes and the tax rules? The general public 2001-2006, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

Ett enkelt skattesystem är grundläggande när det gäller att underlätta för medborgare och företag att göra rätt för sig. År 2006 var det dock endast 16 procent som instämde i att skattesystemet är enkelt. De grupper som är mest missnöjda med skattesystemet är höginkomsttagare (>3 50 000 kr), egenföretagare, medborgare med minst sex kontakter med Skatteverket samt per-

soner som är mycket intresserade av skattefrågor.

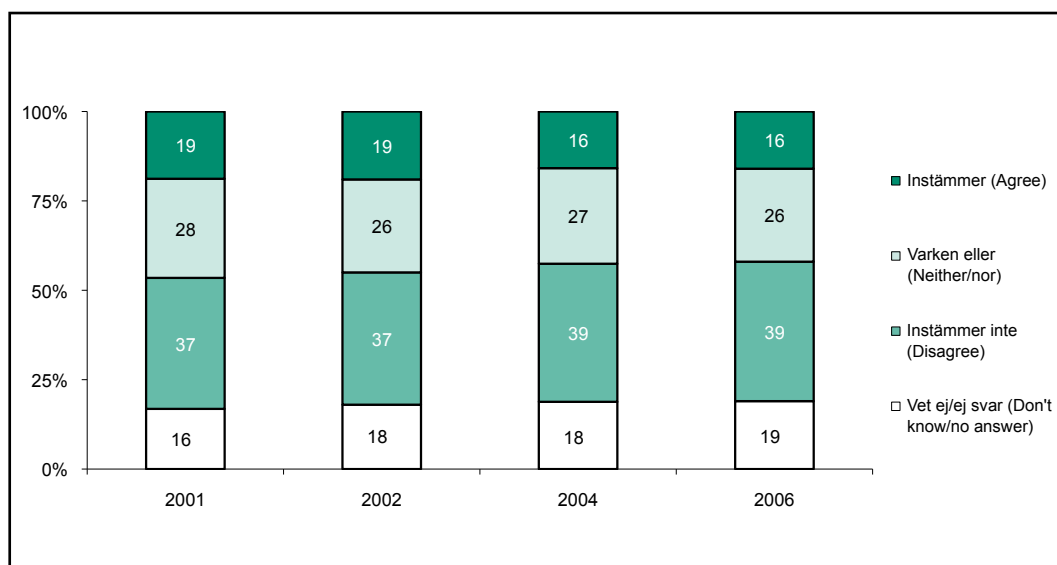
12.2.2 Förutsättningar att göra rätt

Allt fler medborgare tycker att det är lätt att deklarerera. Vid 2006 års mätning instämde 60 procent i påståendet medan 14 procent var av motsatt uppfattning.

12.2 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem, medborgare, procent

The tax system is simple, the general public, percent

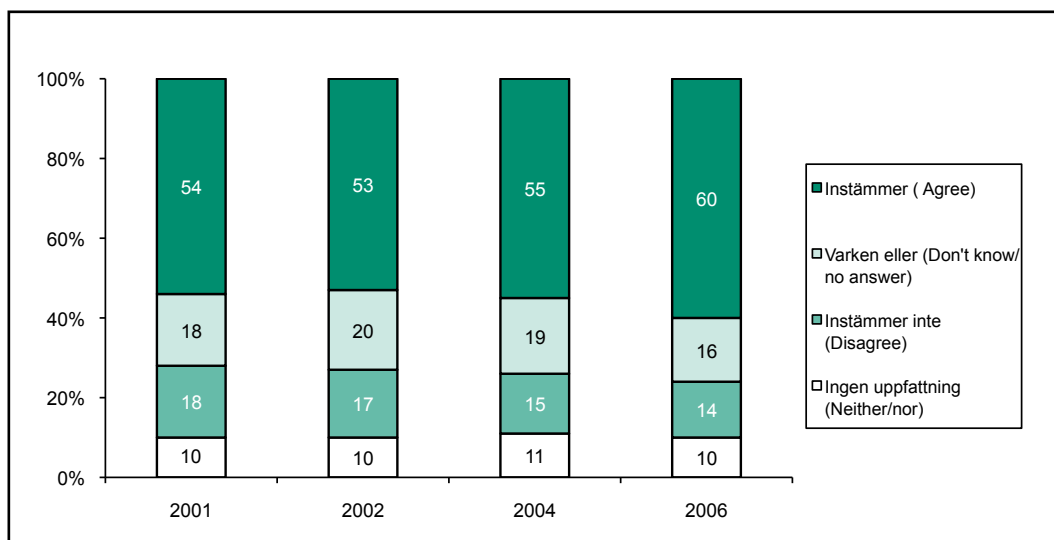

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.3 Diagram

Det är lätt att deklarerera, medborgare, procent

It is easy to file tax returns, the general public, percent

Medborgarnas inställning till påståendet "totalt sett är det lätt att göra rätt för sig" är emellertid i stort sett oförändrad under mätperioden. Knappt hälften av medborgarna instämmer i påståendet och ungefär lika många är antingen neutrala eller saknar uppfattning. Endast 8-10 procent tycker inte att det är lätt att göra rätt för sig.

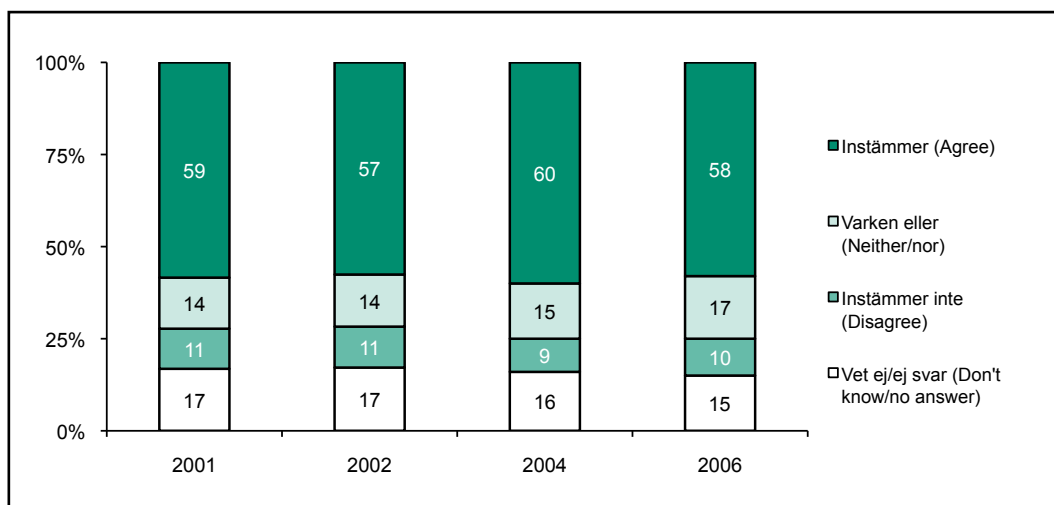
12.2.3 Skattefusk

Ungefär sex av tio medborgare anser att omfattningen av skattefusk är ett allvarligt samhällsproblem, medan en av tio inte tycker det. Med stigande ålder betraktas omfattningen av skattefusk i högre grad som ett allvarligt samhällsproblem.

12.4 Diagram

Totalt sett är omfattningen av skattefusk ett allvarligt samhällsproblem 2001-2006, medborgare, procent

On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society 2001-2006, the general public, percent

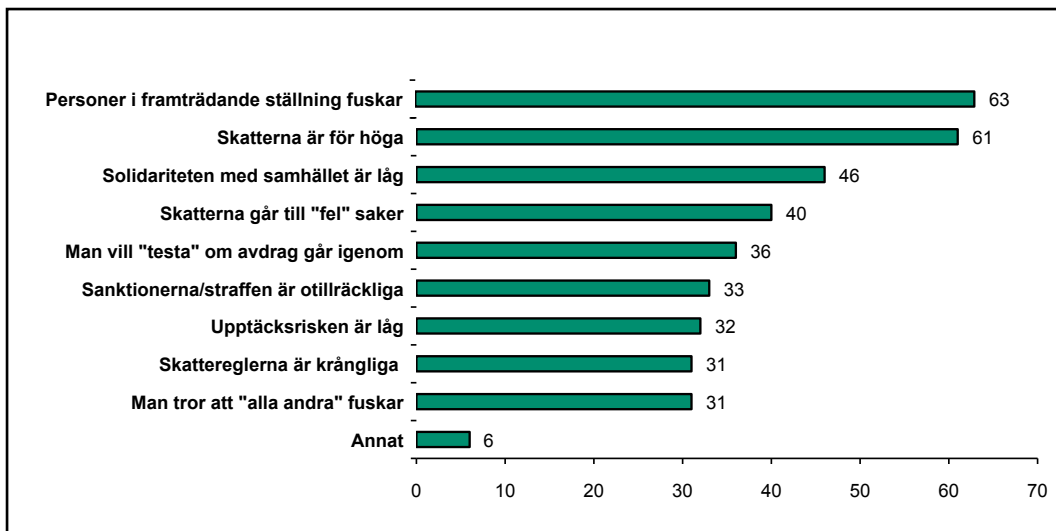

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.5 Diagram

Varför finns det skattefusk? Rangordnade efter andelen instämmande, år 2006, medborgare, procent

Why does tax evasion exist? Year 2006, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

Undersökningen visar att många medborgare ser svartarbete och skattefusk som skilda saker eftersom det är fler som tycker det är ok med svartarbete än med skattefusk. I 2007 års undersökning svarade 14 procent att det är ok att folk arbetar svart medan endast fem procent tyckte det var ok att folk skattefuskar. Samtidigt svarade 14 procent av medborgarna att de skulle

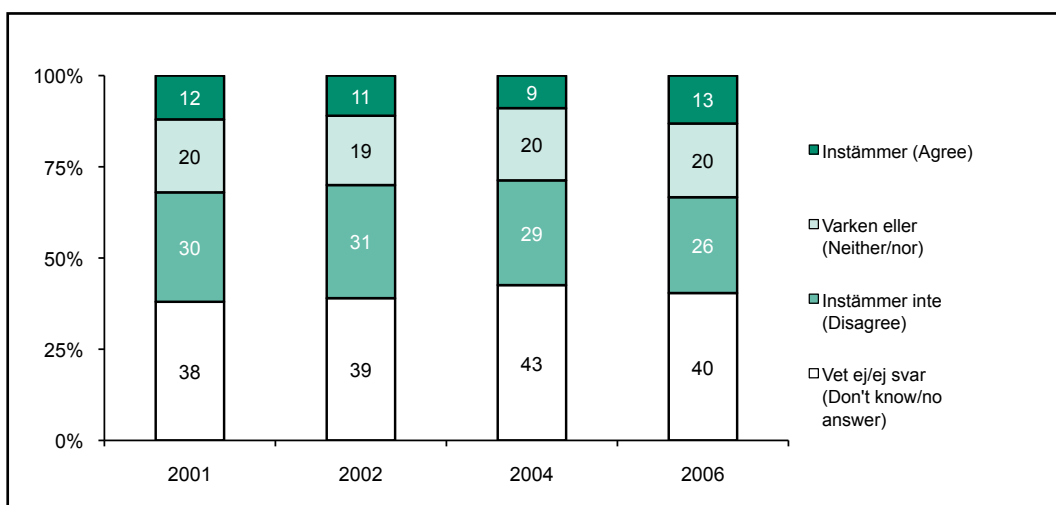
undanhålla inkomst från beskattning om de själva hade möjlighet till det.

I varje undersökning har medborgarna fått ta ställning till tio presumtiva orsaker till varför det fuskas med skatten. De två orsaker som flest medborgare instämmer i är att personer i framträdande ställning fuskar och att skatterna är för höga.

12.6 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket, medborgare, procent

The Tax Authority is good at fighting tax evasion, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.2.4 Skatteverkets kontroll

Medborgarna anser inte att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket. År 2007 instämde endast 13 procent i påståendet medan dubbelt så många inte instämde i påståendet. Detta var emellertid ett förbättrat resultat, vid de tidigare mätningarna var andelen negativa ca tre gånger större än andelen positiva. En majoritet av medborgarna saknar dock uppfattning eller är neutrala i påståendet. Egenföretagare är en grupp som i högre utsträckning tycker att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket.

I 2007 års mätning instämde 43 procent av medborgarna i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefusade medan 10 procent inte såg det som troligt.

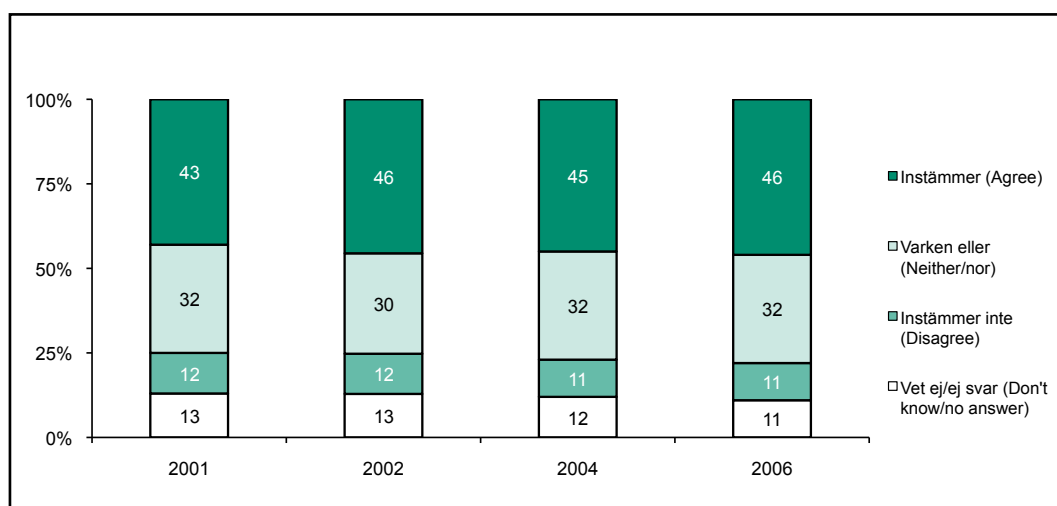
12.2.5 Förtroendet för Skatteverket

Medborgarnas förtroende för Skatteverket har varit stabilt över åren. Ungefär 45 procent av medborgarna uppger att de har förtroende för Skatteverket, vilket är betydligt högre än förtroendet för myndigheter i allmänhet (35 procent), medan 11 procent uppger att de saknar förtroende för Skatteverket och ungefär en tredjedel är neutrala. De medborgare som vuxit upp utanför Norden har ett klart högre förtroende för Skatteverket än de som vuxit upp inom Norden. Även äldre medborgare (65-74 år) har i högre utsträckning förtroende för Skatteverket än övriga åldersgrupper, medan yngre medborgare (18-24 år) har lägst förtroende för Skatteverket.

12.7 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2001-2006, medborgare, medborgare, procent

Overall I have confidence in the Tax Agency 2001-2006, the general public, percent

Källa: SKV Rapport 2007:3

12.3 Företagens attityder

12.3.1 Skattesystemet

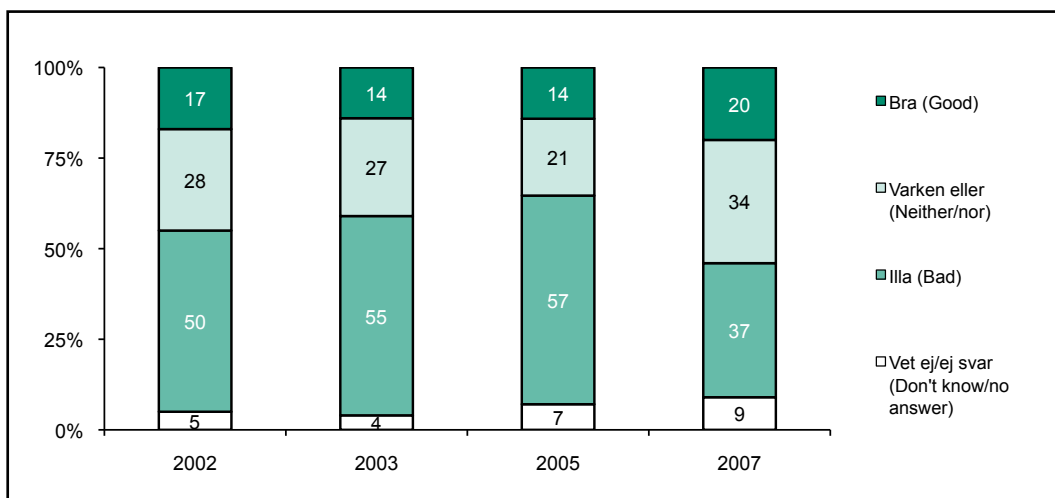
Andelen företag som tycker illa om skattesystemet sjönk markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent.

Andelen som är positiva till skattesystemet steg från 14 procent till 20 procent under samma period. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att 2007 års undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur.

12.8 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Företag, procent

What is your general opinion on the tax system, i.e. the level of taxes and the design of tax rules? Business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

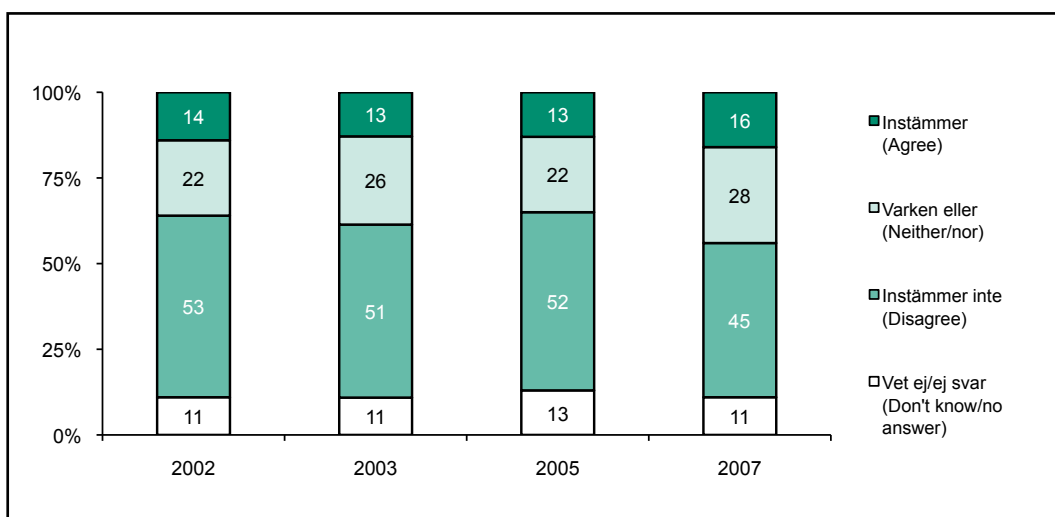
Den positiva förändringen mellan 2005 och 2007 gäller också, om än i något svagare omfattning, påståendet ”vi har ett enkelt skattesystem för företag”. Det är dock

fortfarande en stor andel av företagen (45 procent) som inte tycker att skattesystemet är enkelt.

12.9 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem för företag, procent

The tax system for businesses is simple, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3.2 Förutsättningar att göra rätt

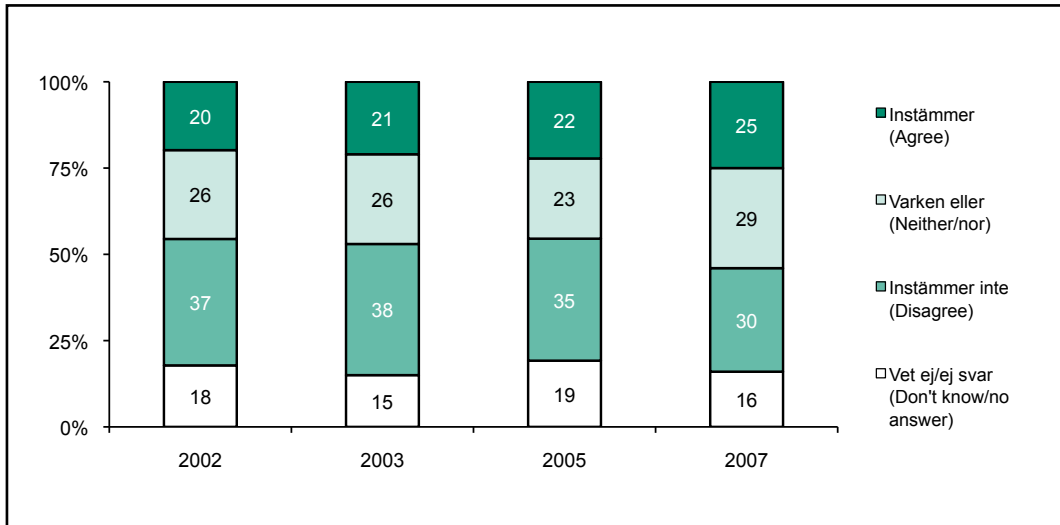
För påståendet att det är lätt för företag att göra rätt för sig ser vi en tydlig förbättring mellan 2005 och 2007. Andelen instämmande ökade från 28 till 36 procent och andelen som inte instämmer minskade från 26 till 17 procent.

Det är fler företag som är negativa än positiva till att det är lätt för företag att deklarerat och lämna uppgifter om olika skatter, men trenden är positiv även för detta påstående. Andelen instämmande ökade och andelen som inte instämmer minskade stadigt mellan 2003 och 2007.

12.10 Diagram

Det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter, företag, procent

It is easy for businesses to file tax returns and to file information on different taxes, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3.3 Skattefusk

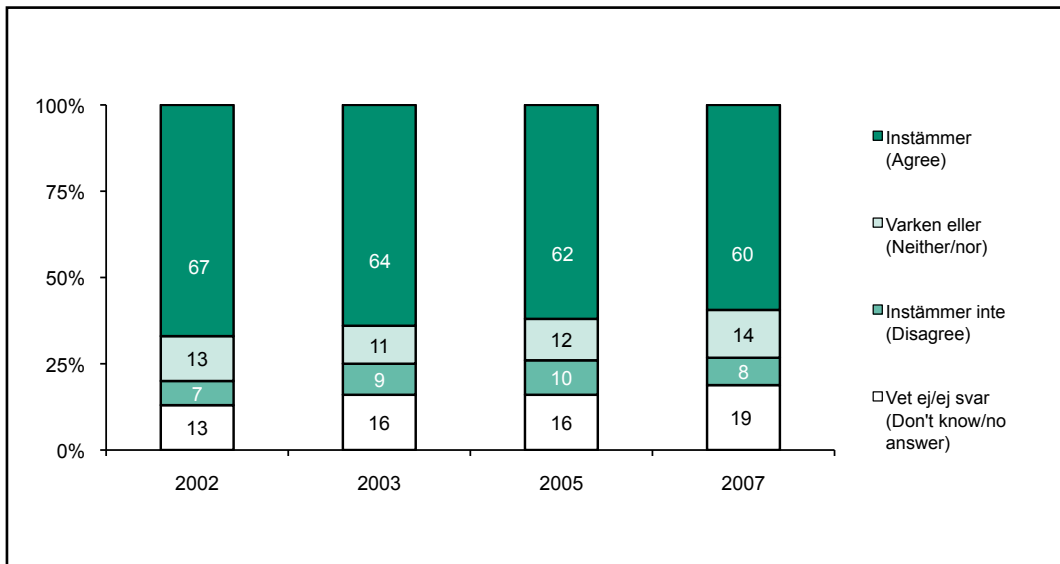
En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusket är ett allvarligt

samhällsproblem. Det finns inga större skillnader mellan olika grupper i detta påstående.

12.11 Diagram

Totalt sett är omfattningen på skattefusket ett allvarligt samhällsproblem, företag, procent

On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

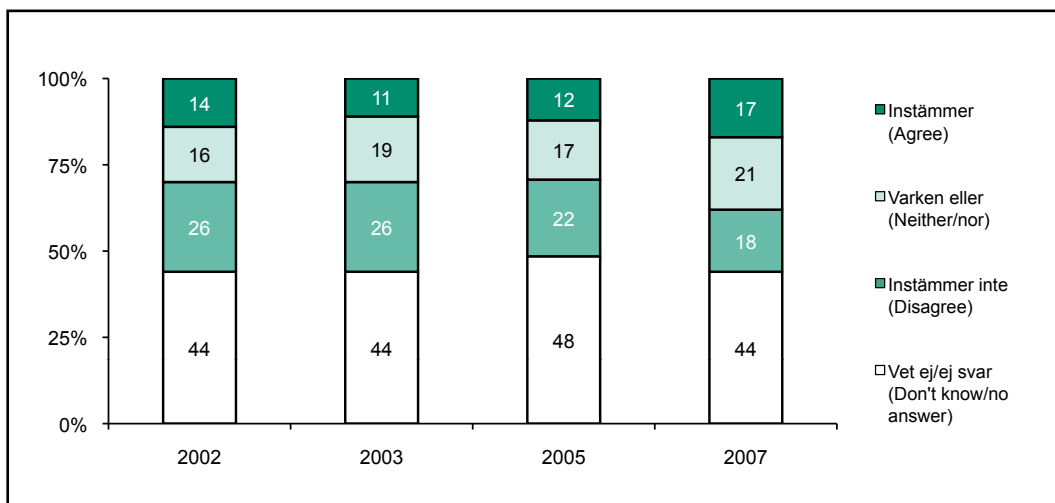
12.3.4 Skatteverkets kontroll

Närmare hälften av företagen saknar uppfattning om Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen. Andelen ej instämmande var under 2002-

2005 ungefär dubbelt så stor som andelen instämmande, men resultatet förbättrades kraftigt till 2007 då fördelningen mellan positiva och negativa utjämnades.

12.12 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen, procent The Tax Authority is good at fighting tax evasion among businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

Den positiva trenden mellan 2005 och 2007 gäller också inställningen till om Skatteverket är bra på att kontrollera företagsdeklarationer. År 2007 instämde drygt 30 procent i påståendet jämfört med 6 procent som inte instämde och 40 procent som saknade uppfattning. En högre andel negativa (13 procent) finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

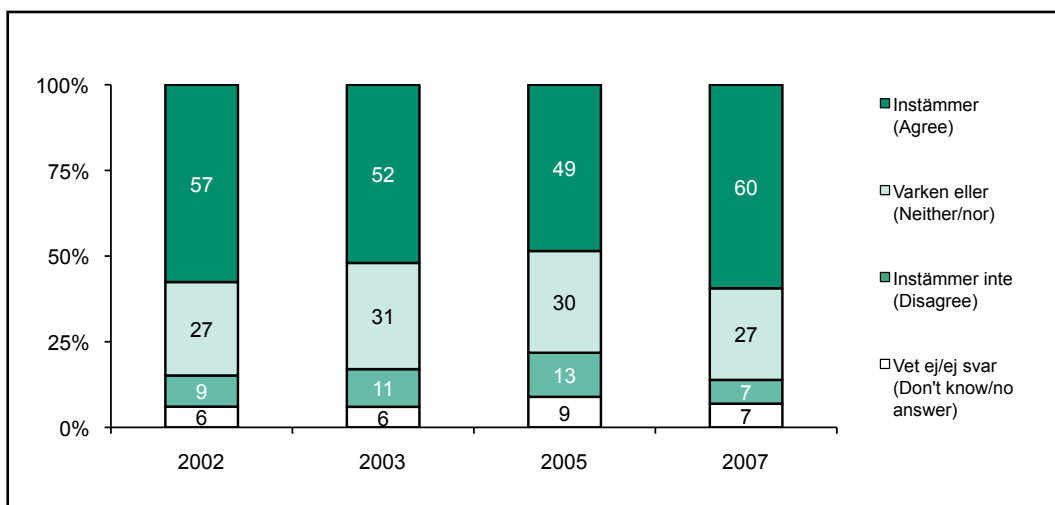
Ungefär 40 procent av företagen håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk från ett företag i deras bransch. Andelen som inte håller med i påståendet är högre bland bokförings- och revisionsbyråer än bland övriga företag.

12.3.5 Förtroendet för Skatteverket

Efter en något nedåtgående trend åren 2002-2005 ökade företagens förtroende för Skatteverket avsevärt mellan 2005 och 2007. Andelen företag som har förtroende för Skatteverket uppgick till 60 procent i 2007 års mätning, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket var 7 procent. Förtroendet för Skatteverket ligger högt jämfört med deras förtroende för myndigheter i allmänhet (42 procent).

12.13 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2002-2007, företag, procent Overall I have confidence in the Tax Authority 2002-2007, business sector, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

Källor och lästips:

- *Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2007:3*
- *Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2008:3*

N:o 47.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst; gifven Stockholms slott den 15 februari 1907.

Under åberopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl Swartz.

I och med att självdeklarationen infördes 1902 inträdde den skattskyldige som agerande part i skatteprocessen. Genom författningsändring 1907 avskaffades bevillningsberedningarna och taxeringskommittéerna och i stället skulle taxeringsarbetet i första instans skötas av taxeringsnämnder. Taxeringsnämnderna fungerade som ett beredningsorgan till prövningsnämnderna, vilkas uppgift var att överpröva alla taxeringar. Som det allmännas ombud i prövningsnämnden fungerade chefen för landskontoret, landkamreraren. I övrigt fanns inga andra tjänstemän anställda för granskningsarbetet. Landskontorets övriga tjänstemän ansågs emellertid på fritid böra medverka i taxeringsarbetet mot ersättning.

Administration av skattesystemet

13.1 Inledning

Skattesystemet berör alla invånare, företag och organisationer och nästan alla deltar i dess administration som deklaranter, uppgiftslämnare eller betalningsförmedlare. I detta kapitel beskrivs skatteadministrationens uppbyggnad, men perspektivet begränsas till statliga myndigheter. Statistik i tabeller redovisas för vartannat år av utrymmesskäl.

Vanligtvis identifieras skatteadministrationen som ”Skatteförvaltningen”, vilken sedan den 1 januari 2004 består av en enda myndighet, Skatteverket. Skatteverket är sedan den 1 januari 2009 organiserat med åtta skatteregioner, och ett huvudkontor i Solna. Skatteverket sysslar även med annat än skatter, t.ex. folkbokföring. Det finns å andra sidan flera myndigheter utanför Skatteverket som också svarar för viktiga beskattningsfunktioner, exempelvis Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Som samlingsbeteckning på alla olika beskattningsfunktioner, utan hänsyn till vilken myndighet som svarar för dem, används i det följande skatteadministrationen.

Det finns emellertid dessutom ett antal funktioner som är nödvändiga för att upprätthålla skattesystemet, men som ligger utanför vad man normalt menar med skatteadministration, t.ex. de politiska instansernas arbete med utformning av skattepolitik och skattelagstiftning, liksom rättsväsendets befattning med skattemål och skattebrott.

I detta kapitel behandlas i nämnd ordning:

- den politiska nivån (där skattepolitik och skattelagstiftning utformas)
- den egentliga skatteadministrationen
- rättsväsendet (som hanterar tvister, brott och straff)

13.2 Den politiska nivån

”Det svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta” utövas av riksdagen. Inom riksdagen behandlas skattefrågor av skatteutskottet.

I några avseenden måste emellertid riksdagen underordna sig EU. Det gäller mervärdesskatten och de s.k. harmoniserade punktskatterna, där EU ställer vissa krav på hur reglerna ska vara utformade. Det är dock fortfarande riksdagen som beslutar om den konkreta utformningen även av dessa regler.

Det är regeringen som lägger fram de propositioner som riksdagen ska ta ställning till. Lagförslagen utarbetas inom regeringskansliet och när det gäller skattelagstiftning är det Finansdepartementets skatteavdelning som svarar för utformning av propositioner och förslag till lagtext. Dessa förslag grundar sig i sin tur ofta på mer eller mindre omfattande utredningar som publiceras som departementspromemorior (Ds), eller i skriftserien statens offentliga utredningar (SOU).

13.3 Skatteadministrationen

Som redan nämnts omfattar skatteadministrationen inte bara Skatteverkets verksamhet utan även t.ex. en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete och Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Även Trafikverkets uppbörd av fordonsskatt och Lantmäteriets hantering av stämpelskatt kan räknas till skatteadministrationen. Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser är uppgifter som i andra länder normalt utförs av de centrala skattemyndigheterna, vilket kan motivera att även detta arbete inräknas i skatteadministrationen.

13.3.1 Skatteverket och exekutionsväsendet

Skatteverket

I och med enmyndighetsreformen i januari 2004 samlades det tidigare Riksskatteverket och dåvarande tio skattemyndigheter i en enda myndighet, vilket innebär fördelar genom förenklad ärendesamordning, större flexibilitet, och bättre förutsättningar för

enhetlig rättstillämpning etc. Den 1 januari 2005 slogs de två nordligaste regionerna Luleå och Östersund ihop till en skatteregion, och fr.o.m. den 1 januari 2006 har regionernas antal minskats till åtta (inkl.

Storföretagsregionen, SFR).

Vid den nya myndigheten har inrättats en funktion med allmänt ombud som getts rätt att bl.a. överklaga verkets taxerings- och beskattningsbeslut.

13.1 Tabell

Fast anställd personal i skatteförvaltningen och exekutionsväsendet per den

1 januari resp. år

Number of permanent employees January 1st at the Swedish Tax Agency and the Swedish Enforcement Authority

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Skatteverket, HK (Tax Agency Main Office)	935	1 023	1 094	1 072	1 144	1 234	375	347	476
Varav IT-avdelningen (IT)	557	618	657	654	597	640	-	-	-
Varav övriga avd (other)	378	405	437	418	547	594	-	-	-
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)							1 029	1 247	1 519
Skatteregionerna (Tax Regions)	11 039	10 724	9 687	8 976	9 496	9 306	9 262	9 713	7 927
Kronofogdemyndigheterna (Enforcement Authorities)	2 888	2 878	2 753	2 596	2 516	2 473	2 422	2 517	2 131
Totalt (Total)	14 862	14 625	13 534	12 644	13 156	13 013	13 088	13 824	12 053

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Skatteverket är central förvaltningsmyndighet för

- Beskattning
- Fastighetstaxering
- Folkbokföring
- Registrering av bouppteckningar
- Ärenden enligt ärvdabalken och äktenskapsbalken samt äktenskapsregistret
- Bodelning
- Ärvdabalken

Skatteverkets huvudkontor består av fem staber och två avdelningar: Verksledningsstaben, Personalstaben, IT-/Utvecklingsstaben, Kommunikationsstaben och Säkerhetsstaben, samt rättsavdelningen och produktionsavdelningen.¹ I samband med omorganisation år 2005 har också en stödavdelning bildats, Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, där bl.a. den tidigare IT-avdelningen ingår. I övrigt består Skatteverket som beskrivits ovan av åtta skatteregioner med sina respektive kontor.

Skatteregionerna, dvs. den regionala skatteadministrationen, var från början en del av länsstyrelsen. År 1987 bildades 24 fristående länsstatemyndigheter, som 1991 slogs samman med de lokala skattemyndigheterna i länet till länsstatemyndigheter. Den 1 januari 1999 ombildades skattemyndigheterna till tio regionmyndigheter, en organisation som varade i fem år.

Sedan den 1 januari 2004 ingår skatteregionerna i den nya centralorganisationen, Skatteverket. Den regionala struktur som tidigare följde länsgränserna har brutits. Inom varje region finns ett eller flera skattekontor, till vilka allmänhet och företag vänder sig i skatte- och folkbokföringsfrågor.

Servicekontor

Skatteverket har etablerat s.k. servicekontor tillsammans med Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Ett antal servicekontor är etablerade i Arbetsförmedlingens lokaler. Fördelen med detta är att medborgarnas mötesplatser med dessa myndigheter centreras till en plats och de s.k. servicehandläggarna kan ge service från flera myndigheter utifrån medborgarens egna livssituation. Servicekontoren finns delvis på mindre orter där myndigheterna annars inte haft möjlighet att finnas kvar var för sig men även på större orter. Fram till hösten 2011 har drygt 110 servicekontor etablerats.

Skatteverket tar över nya arbetsuppgifter från och med oktober 2011

I enlighet med rekommendationer i budgetpropositionen från hösten 2010 tar Skatteverket över ett antal nya arbetsuppgifter från och med den 1 oktober 2011.

Arbetsuppgifter rörande äktenskap tas över från tingsrätterna samt Statistiska

¹ Kronofogdavevdelningen bröts ut från Skatteverkets huvudkontor den 1 januari 2008.

centralbyrån, SCB. Från domstolarna handlar det om registreringsärenden rörande äktenskapsförord, gåvor mellan makar, anmälningar om bodelning och bodelningshandlingar. Det handlar om ca 27 000 ärenden som tingsrätterna har tagit hand om tidigare samt 30 000 underrättelser från tingsrätterna om äktenskapsskillnad som ska föras in i registren.

Från SCB tar Skatteverket över ansvaret för äktenskapsregistret. Arkivet innehåller information om äktenskapliga händelser från och med 1920. Dessa handlingar är offentliga och Skatteverket lämnar ut kopior på begäran.

Alla dessa uppgifter koncentreras till Härnösand, där en sektion med 16 nya medarbetare har bildats.

Utöver det tar Skatteverket över ärenden med anknytning till ärvdabalken. De fördelas på tre orter som idag arbetar med bouppteckningar: Härnösand, Visby och Kalmar.

Tillsammans hade Skatteverket och exekutionsväsendet drygt 12 000 anställda vid

ingången av år 2010. Antalet anställda vid Skatteverket är ca 10 000. Av dessa finns 476 på huvudkontoret. Antalet anställda på Skatteverket har sjunkit med 12 % sedan 2007. Rekryteringsutrymmet har varit begränsat de senaste åren. Andelen kvinnor vid Skatteverket är 66 procent och medelåldern hos anställda är 48 år. Skatteverket finns på ett 100-tal orter i landet.

Antalet anställda på skattemyndigheterna och Riksskatteverket (RSV) har minskat över åren på grund av rationaliseringar och anslagsminskningar. Från 1992 fram till 2000 minskade antalet anställda med 2900 och sedan 2007 med ca 1200. Samtidigt skedde en intern omfördelning av resurser från ren ärende- och deklarationshantering (s.k. grundhantering) till skattekontroll. Mycket av de administrativa funktionerna har fr.o.m. år 2006 lagts ut på Verksamhetsstöd för Skatteverket och kronofogdemyndigheten, som bl.a. svarar för personalfunktionen, utbildning, drift, underhåll och utveckling av IT-systemen.

13.2 Tabell Skatteverkets personalresurser i årsarbetskrafter Hours worked in the Tax Agency expressed as staff years

	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Service (Service)	646	686	736	695	735	761	876	651
Grundhantering (Basic processing)	1 597	1 504	1 255	990	964	1 474	1 196	1 065
Skrivbordskontroll (Desk audits)	2 232	1 851	1 707	2 063	2 092	1 867	1 876	2 022
Revision (Field audits)	1 485	1 329	975	967	964	992	1 082	777
Skattenämnd/process (Tax disputes)	172	182	182	193	222	181	168	154
Skattebrottsenheterna (Tax Fraud Investigation Units)			55					
Regionernas operativa beskattningssuppg (Operational taxation at regional level)	6 132	5 552	4 910	4 908	4 977	5 275	5 198	4 669
Folkbokföring (Population registration)	656	595	573	639	649	662	688	538
Fastighetstaxering (Property valuation)	344	206	196	198	208	353	198	121
Brottsbekämpning (Crime combating)				105	143	167	228	185
Registrering av bouppteckningar (Estate inventory registration)				107	109	88	74	51
ID-kort (ID card)								50
Regionernas operativa uppgifter (All operational tasks at regional level)	7 132	6 353	5 679	5 957	6 086	6 545	6 386	5 614
Administration (Administrative functions)	2 338	2 363	2 497	2 786	2 475	1 934	1 718	1 924
Totalt (Total)	9 470	8 716	8 176	8 743	8 561	8 479	8 104	7 538
Huvudkontoret (Skatteuppgifternas beräknade andel) Main Office (Tax administration's estimated share of total hours worked)	866	890	942	940	1 025	1 098	317	381
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)							1070	1 215
Summa Skatteverket (Total the Tax Agency)	10 336	9 606	9 118	9 683	9 586	9 577	9 443	9 134

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours). Arbetstid för Verksamhetsstöd, ingår till den del tiden beräknas belöpa på skatteförvaltningens verksamhet (80 procent).

År 2002 blev brottsbekämpning och registrering av bouppteckningar egna verksamhetsgrenar.

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Konofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten har bl.a. till uppgift att driva in obetalda skatter och allmänna avgifter (allmänna mål) samt privaträttsliga fordringar (enskilda mål).

År 1988 slogs de tidigare 81 kronofogdemyndigheterna samman till 24 länsmyndigheter. Den 1 januari 1997 sammanfördes kronofogdemyndigheterna i tio regionala myndigheter organiserade under Skatte-

verket. För att få en mer flexibel och kostnadseffektiv verksamhet avvecklades de regionala kronofogdemyndigheterna och en rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades fr.o.m. den 1 juli 2006.

Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

13.3 Tabell

Kronofogdemyndighetens personalresurser i årsarbetskrafter

Hours of work at the Enforcement Authority expressed as staff years

	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Förebyggande verksamhet (<i>Information</i>)	12	11	14	27	25	20	17	17
Summarisk process (<i>Injunctions to pay etc.</i>)	202	198	187	208	210	239	276	362
Verkställighet och Indrivning (<i>Debt collection</i>)	1 611	1 777	1 709	1 517	1 501	1 430	1 436	1 366
Fastighetsförsäljning (<i>Sale of real estate</i>)*	147	96	77	53	48	48	0	0
Konkursstillsyn (<i>Bankruptcy supervision</i>)	85	79	69	61	59	51	60	57
Skuldsanering (<i>Debt relief</i>)	68	58	60	57	50	59	74	79
Kundcenter (<i>Contact center</i>)							74	89
Summa operativ verks. (Total operative activity)	1 911	2 009	2 116	1 924	1 893	1 847	1 937	1 970
Administration (<i>Administration</i>)**	447	358	305	401	388	314	0	0
Egen utbildning (<i>Training</i>)**	176	0	0	0	0	0	0	0
Koncernövergripande (<i>Service-wide tasks</i>)	27	0	0	0	0	13	23	43
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)							234	
Summa KFM (Total)	2 560	2 367	2 421	2 325	2 281	2 174	2 194	2 013

*Fastighetsförsäljning är numera inbakat i processen Verkställighet och Indrivning.

**Administrativ verksamhet som bedrivs inom myndigheten redovisas numera för varje process, vilket gör att summa operativ verksamhet blir något överredovisad. Den del av administrationen som utförs av Verksamhetsstöd särredovisas emellertid.

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours)

Källa: Kronofogdemyndigheten, PLEX-systemet

13.4 Tabell

Skatteverkets och exekutionsväsendets anslagsutgifter, mnkr

Budget expenditure by the Tax Agency and the Enforcement Service, MSEK

	1992	1994	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Skatteverket (Tax Agency)	4 689	4 367	4 923	5 193	5 638	5 985	6 549	6 416	6 186
varav folkbokföring (<i>population registration</i>)	438	421	394	439	469	503	530	520	492
varav fastighetstaxering (<i>property valuation</i>)	293	220	274	170	178	191	301	184	142
varav beskattning (<i>taxation</i>)	3 958	3 726	4 255	4 584	4 700	4 950	5 413	5 374	5 224
varav brottsbekämpning (<i>crime combating</i>)					139	191	232	278	281
varav registrering av bouppteckningar (<i>estate inventory registration</i>)					152	150	73	60	47
Exekutionsväsendet (<i>The Enforcement Service</i>)	1 137	1 187	1 342	1 535	1 544	1 672	1 638	1 697	1 647
Allmänna Val (<i>General Elections</i>)	13	269	9	9	0	0	0	0	0
Övriga utgifter och inkomster, netto (<i>Other expenditure and income, net</i>)	543	61	-181	8	0	0	0	0	0
Totalt (Total)	6 382	5 884	6 093	6 745	7 182	7 657	8 187	8 113	7 833

Källa: Skatteverkets årsredovisningar

Sammantaget förbrukade Skatteverket och Kronofogden cirka 7,8 miljarder kronor år 2010. Beskattningsverksamheten, dvs. Skatteverkets verksamhet minus folkbokföring, brottsbekämpning respektive registrering av bouppteckningar, står för omkring 70 procent av denna summa.

13.3.2 Tullverket

Tullverket omorganiserades under 2004, varvid den tidigare regionala indelningen av verket upphörde. Den operativa verksamheten samt utvecklingsarbete och IT-stöd bedrivs vid nio olika kompetenscenter med

nationellt ansvar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå. År 2010 uppgick de sammanlagda årsarbetskrafterna till ca 1900. En av Tullverkets viktigaste uppgifter är att ta in tullar, mervärdesskatt samt andra skatter och avgifter.

Tullgränserna har flyttats i och med Sveriges inträde i EU. Betalningarna till Tullverket vid handel med "tredje land" (länder utanför EU) uppgick 2010 till nästan 65 miljarder kronor. Huvuddelen av moms och andra skatter inlevereras till den svenska staten medan tullavgifterna i huvudsak går till EU.

13.5 Tabell

Tullverkets personalresurser i årsarbetskrafter, fördelning på olika processer

Customs service personnel resources, expressed as staff years, distribution between different processes

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Effektiv handel (<i>Effective trade</i>)	941	926	780	663	670	594
Gränsskydd (<i>Frontier protection</i>)	816	845	881	821	954	830
Övriga processer (<i>Other processes</i>)	509	516	540	482	329	464
Summa (Total)	2 266	2 287	2 201	1 966	1 953	1 887

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Källa: Tullverkets årsredovisningar 2000-2010

13.6 Tabell

Betalningar till Tullverket, mnkr

Revenue collected by Customs, MSEK

	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Moms (VAT)	38 122	47 395	44 339	43 337	48 721	55 179	58 923
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	3 291	3 439	3 146	3 503	4 699	5 245	5 322
Övriga avgifter och skatter (<i>Other taxes and duties</i>)	356	250	203	266	270	220	894
Varav medel för andra myndigheters räkning (<i>Other revenue</i>)	66	26	25	20	19	18	11
Summa (Total)	41 835	51 110	47 713	47 126	53 690	60 644	65 150

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1998-2010

13.3.3 Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter

Tingsrätterna utför administrativa beskattningsuppgifter när det gäller uttag av stämpelskatt vid fastighetsöverlåtelser m.m., där tingsrätterna medverkar i egenskap av inskrivningsmyndigheter och beviljar lagfarter. Då registreras de köpeskillingar som ligger till grund för skatten. Själva lagfartshandlingen utfärdas av Lantmäteriverket som också redovisar skatten. Betalning sker i allmänhet genom postförskott.

13.3.4 Övriga myndigheter

Vägtrafikskatt betalas till Transportstyrelsen som också svarar för bilregistret. Skat-

teverket är dock central förvaltningsmyndighet och Skatteverkets regionkontor i Örebro är beskattningsmyndighet.

Riksdagen har den 20 juni 2007 beslutat att trängselskatt ska införas i Stockholm den 1 augusti 2007. Från 1 januari 2013 kommer trängselskatt att tas ut även i centrala delarna av Göteborg.

Skatteverket är beskattningsmyndighet och Transportstyrelsen uppbördsmyndighet för trängselskatt samt fordonskatt och vägavgifter. Med beskattningsmyndighet menas att Skatteverket hanterar omprövningar, anstånd och dispenser, medan Transportstyrelsen fattar beslut, på uppdrag av Skatteverket. Trängselskatt tas ut

genom automatiserad behandling med stöd av uppgifter i vägtrafikregistret.

Ekonomistyrningsverket, som inrättades den 1 juli 1998 genom en utbrytning av vissa av de uppgifter som tidigare ankommit på Riksrevisionen, medverkar i skattesystemet genom att svara för riksbokföringen som omfattar statens inkomster och utgifter. Ekonomistyrningsverket gör också prognoser över statens inkomster.

13.4 Rättsväsendet och skatterna²

Rättsväsendet medverkar vid hantering dels av skattetvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna (länsrätterna, kammarrätterna och Regeringsrätten), dels skattebrott (polis, åklagare, tingsrätterna, hovrätterna, Högsta domstolen samt kriminalvården).

13.4.1 Överklaganden

Om en skattebetalare är missnöjd med skatteverkets beslut om taxeringen är den normala gången att han begär omprövning hos verket. Om Skatteverket inte ändrar sitt beslut kan han överklaga till länsrätten och därefter till kammarrätten. I sista hand finns möjligheten att begära prövningstillstånd hos regeringsrätten.

Går länsrättens beslut Skatteverket emot kan verket överklaga hos kammarrätten och begära prövningstillstånd hos Regeringsrätten.

Den 1 januari 2004 inrättades ett allmänt ombud, som kan överklaga Skatteverkets beslut, samt överklaga till länsrätt, kammarrätt respektive Regeringsrätten.

Den skattskyldige respektive det allmänna ombudet har också möjlighet att få en rättsfråga bedömd i förväg genom s.k. förhandsbesked. Då vänder man sig till Skatterättsnämnden, som är en fristående myndighet, men vars kanslifunktioner sköts av Skatteverket. Förhandsbesked kan överklagas hos Regeringsrätten.

Skatteärenden tar lång tid i domstolarna

I en utredning som publicerades år 2002 av dåvarande Riksrevisionsverket (nuvarande Riksrevisionen) undersöktes tiden för handläggningen av tvistiga skatteärenden vid ett antal skattemyndigheter, länsrätter och kammarrätter.³ Det mått man använde

sig av var mediantiden dvs. den tid inom vilken hälften av ärendena var avgjorda och hälften inte var avgjorda. Ett ärende som följde mediantiden i de tre instanserna (skattemyndighet, länsrätt och kammarrätt) avgjordes först efter ca 40 månader. Grovt uppskattat hade hälften av ärendena inte avgjorts efter tre och ett halvt år. Undersökningen fann att skattemyndigheternas omprövning svarade för en liten del av tiden i tvistiga skatteärenden, mindre än 8 procent av den totala handläggningstiden. Att ärendena blivit liggande i domstolarna berodde dels på stora balanser, dels på att två tredjedelar av övriga mål i länsrätt och kammarrätt prioriteras före skattemålen.

13.4.2 Skattebrott

Misstänker Skatteverket att en skattskyldig begått skattebrott anmäler man detta till åklagarmyndigheten. Sedan den 1 januari 2005 finns landets åklagare samlade i denna myndighet. Undantaget är Ekobrottsmyndigheten (EBM), som är en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Åklagarna leder sedan utredningen, som normalt utförs av polisen. Vid EBM finns poliser som arbetar med ekonomisk brottslighet. Sedan 1998 finns det skattebrottsenheter vid skatteregionerna, där utredare arbetar med skattebrottsutredningar under åklagares ledning.

Liksom för andra brott är tingsrätten första instans, vars beslut kan överklagas till hovrätten. Högsta instans är Högsta domstolen. När personer döms till fängelse för skattebrott kommer också kriminalvården med i bilden.

13.5 Vad kostar skatteadministrationen?

Skatter påverkar ekonomin på flera sätt. Bortser man från skatternas inverkan på utbud och efterfrågan i ekonomin kan den administrativa börda som skattesystemet lägger på skattebetalare, uppgiftslämnare och myndigheter delas upp på:

- administrationskostnader (statliga myndigheter)
- fullgörandekostnader (skattebetalare och uppgiftslämnare)

² Till Rättsväsendet räknas egentligen också kronofogdemyndigheterna (jfr utgiftsområde 4 i statsbudgeten). Indrivning av skatter är emellertid en uppgift som i de flesta länder utförs av skattemyndigheterna själva. Det är därför rimligt att här betrakta den som en funktion som ingår i skatteadministrationen.

³ Tiden i tvistiga skatteärenden, RRV Rapport 2002:18

Skattesystemets administrationskostnader motsvarar statens förvaltningsutgifter för beskattningen, varav merparten belöper på skatteförvaltningen. I samband med utvärderingen av skattereformen 1990/91 beräknades dessa administrationskostnader år 1992 till 4,7 miljarder kronor, varav 85 procent (4,0 miljarder kronor) belöpte

på skatteförvaltningen och 7 procent på kronofogdemyndigheterna. Det motsvarade då ca 0,5 procent av skatteinkomsterna. Fullgörandekostnaderna beräknades i detta sammanhang till 9,3 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 1 procent av skatteinkomsterna.

13.7 Tabell
Skattesystemets administrationskostnader 1992, mnkr och procent
 Administration costs of the tax system in 1992, MSEK and percent

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Andel, % Share, %
Skatteadministrationen (The Tax administration)		
Skatteförvaltningen (Tax administration excl. pop. registration and real estate tax)	4 009	84,9
Tullväsendet (Customs)	100	2,1
Kronofogdemyndigheterna (The Enforcement Authorities)	320	6,8
Rättsväsendet (The legal system)		
Förvaltningsdomstolarna (The administrative Courts)	175	3,7
Polisväsendet (The Police)	45	1
Åklagarväsendet (Public Prosecution Auth.)	30	0,6
Allmänna domstolar (General Courts)	27	0,6
Kriminalvård (Correctional Treatment)	15	0,3
Summa (Total)	4 721	100

Källa: Malmer, H., Persson A., Tengblad Å., Århundredets skattereform. Effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk, Fritzes 1994.

Ingen ny beräkning av motsvarande omfattning har gjorts sedan 1992. Det mesta tyder dock på att administrationskostnaderna i reala termer har minskat. Vad gäller övriga myndigheter har Tullverkets befattning med moms och punktskatter minskat sedan EU-inträdet 1995. Vidare har antalet skattemål i förvaltningsdomstolarna minskat påtagligt sedan början av

1990-talet, främst på grund av införandet av nuvarande mycket vidsträckt omprövningsrätt för Skatteverket. Polisens, åklagarväsendets, de allmänna domstolarnas och kriminalvårdens kostnader är marginella i sammanhanget, men inte heller här har det skett någon ökning av ärendevolymen som skulle kunna påverka den allmänna tendensen.

Källor och lästips:

Ytterligare information om skatteadministrationens organisation, arbetsuppgifter, prestationer, bemanning och kostnader kan inhämtas ur årsredovisningarna som lämnas av alla statliga myndigheter senast 22 februari varje år, och andra publikationer som är specifika för respektive myndighet. Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet (SKV 165), har utkommit sedan budgetåret 1993/94.

Flera publikationer och ytterligare information om skatteförvaltningen och exekutionsverket kan hämtas från Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se) respektive Kronofogdemyndighetens (www.kronofogden.se). Information om tullen finns på Tullverkets hemsida (www.tullverket.se).

Formulär.

Bilaga.

Litt. A.

Debetsedel N:o i Stockholms stad för år 19....

Taxeringsdistrikt . . . fol.

Kvarteret Huset N:o

Bevilling av fast egendom samt av inkomst:		<p>Uppbördsstämman för inbetalning av vidstående belopp hålles å Stockholms stads upp- bördskontor: från och med den till och med den kl.</p> <p>Beloppet må betalas an- fingen kontant å upp- bördskontoret med företeende av debetsedeln eller ge- nom inbetalning å upp- bördskommisariens i upp- bördsdistriktet tjänstepost- girokonto N:o eller ock medelst check eller postremissväxel allt i en- lighet med de bestämmel- ser, som å omstående sida närmare angivas.</p> <p>Skattskyldig erinras därom, att bevillingstaxe- ringens storlek är bestäm- mande för den kommunala beskattningen och att be- svär över bevillingstaxe- ringen böra anföras i den ordning, som å omstående sida meddelas. Över kom- munaldebetsedeln må be- svär anföras allenast i det fall att däri upptagen av- gift uträknats felaktigt eller eljest oriktigt påförts.</p>
Av fastighet med kr:s värde, (därav byggnadsvärde kr.) å 1/2 öre pr 100 kr.		
För inkomst av fast egendom, kapital och arbete: taxerad inkomst kr. beskattningsbart belopp kr. å 1 öre pr 10 kr.		
Inkomst- och förmögenhetsskatt:		
taxerat belopp kr. beskattningsbart belopp kr. efter % av skattens grundbelopp (se 11:e stycket å omstående sida) utgör densamma		
Mantalspenningar: av personer å 40 öre } av personer å 20 öre }		
Prästerskapets till statsverket indragna tionde:		
Sjukvårdsavgift 50 öre av man och 25 öre av kvinna, som erlägger mantalspenningar		
Riddarhuskapitulationsavgift (angående befrielse från denna avgift, se riddarhusordningen § 5 mom. 2 och 3)		
Summa kronoutskylder		
Olycksfallsförsäkringsavgift		
Pensionsavgift { Grundavgift Tilläggsavgift		
Lösen för denna debetsedel		
Summa		

Stockholm i N. N. taxeringskontor.

N. N.

Taxeringskommisarie.

Å debetsedeln tecknas kvitto endast
för under upp-
bördsstämman
erlagda utskylder,
och är kvittot ej
gällande med
mindre debetsedeln
föreses med
Överståthållar-
ämbetets kontroll-
stämpel.

Om kvitto för
annorledes än å
upp-
bördsstämman
erlagda utskylder,
se 9:e
stycket å omstående
sida.

Denna debetsedels slutsumma
kvitteras:Stockholm i upp-
bördskon-
toret den 19....

Först under 1928 blev det möjligt att betala sina kronoutskylder (statliga skatter)
via postgiro. Tidigare hade all betalning måst ske kontant på upp-
bördsstämman.

Skatternas historia under 1900-talet

14.1 Inledning

Skattereformen 1991 kallas ofta för århundradets skattereform. Det är emellertid en beteckning som också passar på den skattereform som genomfördes nästan 90 år tidigare, nämligen införandet av den statliga progressiva inkomstskatten 1902.

Mellan dessa båda skattereformer har samhället och därmed skatterna förändrats till oigenkännlighet. Samtidigt som den samlade produktionen har mångdubblats tas en allt större andel av de samlade resurserna i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar och omfördelning. Skattekvoten har sålunda stigit från 8 procent vid sekelskiftet 1900 till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Under samma tid har skatteadministrationen utvecklats från byråkratiskt hantverk till industri, där en stor del av arbetet utförs av datorer. Arbetet präglas i dag både av integration och en långtgående arbetsfördelning mellan olika kompetenser. Organisatoriskt gick utvecklingen under lång tid mot ökad splittring på olika myndigheter, men under de senaste trettio åren har den präglats av sammanslagning och integration.

Detta kapitel beskriver några huvuddrag i utvecklingen, särskilt samspelet mellan förändringar i skattesystemet och administrationen.

14.2 Utgångsläget

14.2.1 Skattesystemet

Vid slutet av 1800-talet kom det mesta av statens skatteinkomster från tullar och acciser (punktskatter), men grundskatter på jordbruket och en bevillning som baserades på inkomst och fastighetsinnehav var också viktiga inkomstkällor. Den kommunala beskattningen utgjordes främst av inkomst- och egendomsskatter, vilka stod i proportion till den statliga bevillningen.

Grundskatterna var den äldsta skatteformen och gick tillbaka till den tidiga medeltidens naturautskylder i form av ledung

(skyldighet att bemanna och utrusta krigsskepp) och gästning (skyldighet att hysa och utspisa kungen och hans hird vid resor i landet). Dessa omvandlades snart till årliga skatter och kompletterades med nya pålagor, vilka under Gustav Vasas tid förtecknades i den s.k. jordeboken. Ännu på 1860-talet erlades grundskatterna delvis i natura (spannmål, smör, kött och järn), men 1869 beslöt riksdagen att ta ut hela skatten i pengar. Mantalspenningen var ursprungligen en krigsskatt som infördes 1625. Den skulle erläggas för varje person över 12 år och fanns kvar ända till 1938.

Bevillning betecknade ursprungligen sådana extraskatter som togs ut när kronan hade särskilda behov av inkomster, men även de blev med tiden permanenta skatter. Till skillnad från grundskatterna beslutades dock skatteuttaget från riksdag till riksdag och det fanns en stor uppfinningsrikedom när det gällde att finna nya skattekällor. År 1861 delades bevillningen upp i två huvudslag, nämligen skatt på fastighetsinkomster (beräknade till tre procent av taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter och fem procent av taxeringsvärdet för övriga fastigheter) samt skatt på övriga inkomster. Skattesatsen bestämdes till en procent.

Vid slutet av 1800-talet var emellertid de indirekta skatterna statens viktigaste inkomstkälla. Tullar och punktskatter på brännvin och socker svarade för ca 3/4 av statens skatteinkomster. Viktigast var införseltullarna. Under intryck av den internationella utvecklingen hade tullarna sänkts från mitten av 1800-talet, men i slutet av århundradet medförde protektionistiska krav åter höjda tullar.

Vid sidan av tullar hade det från och till funnits punktskatter eller acciser på produktionen av olika varor. Vid sekelskiftet fanns det två sådana skatter, en på brännvin och en på socker. Tillverkningsskatten på brännvin tillkom år 1855, då det genomfördes en nykterhetsreform med udden riktad mot husbehovsbränningen.

Socknarna hade haft beskattningsrätt sedan 1817 och i samband med kommunreformen 1862 bestämdes att kommunalskatten skulle utgå i förhållande till vad som

erlades i bevilning. Kommunalskatten var i sin tur bestämmande för den kommunala rösträtten.

14.1 Tabell

Skatter 1880-1900, tkr

Tax revenue 1880-1900, KSEK

	1880	1890	1900
Grundskatter (<i>Land tax</i>)	6 770	5 237	1 696
Mantalspengar (<i>Poll tax</i>)	644	663	750
Bevilning, fast egendom och inkomst (<i>Special taxes on real property and income</i>)	5 505	4 298	7 599
Bevillningsavg för särskilda förmåner (<i>Other special taxes</i>)	329	512	1 112
Stämpelmedel (<i>Stamp duty</i>)	3 212	3 526	6 606
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	27 622	42 463	57 360
Brännvinstillverkningskatt (<i>Excise duty on liquor</i>)	15 209	15 841	20 414
Sockerskatt (<i>Excise duty on sugar</i>)	71	998	9 947
Summa statliga skatter (Total state taxes)	59 362	73 538	105 484
Kommunala skatter och utskylder (<i>Local income and property taxes</i>)	24 904	30 898	45 412
Kommunala brännvinsförsäljningsmedel (<i>Local sales taxes on liquor</i>)	4 481	5 707	10 310
Totala skatter (Total taxes)	88 747	110 143	161 206
BNP (<i>GDP</i>)	1 233 000	1 401 000	2 162 000
Skatt i % av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	7,2	7,9	7,5

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.2.2 Skatteadministrationen

Alltsedan 1600-talet hade skatteförvaltningen baserats på landets territoriella indelning i län och fögderier. Inom länsstyrelserna, som tillkom 1634, uppstod ett landskansli och ett landskontor med landssekreterare och landskamrerare som chefer. Landskamreraren var i praktiken länets skattechef. Inom varje fögderi fanns en kronofogde och en härads skrivare som hade ett gemensamt ansvar för att uppbära och redovisa skatteuppbörden till länsstyrelsen. I städerna fullgjorde länge magistraten dessa skyldigheter.

När bevilningen reformerades 1861 avskaffades den sedan 1810 existerande skyldigheten att deklarerera eller lämna uppgifter till ledning för den egna taxeringen. I stället fick en bevillningsberedning i varje församling i uppdrag att föreslå hur mycket varje skattskyldig skulle betala. Förslaget fastställdes sedan av särskilda taxeringskommittéer.

Tullar har funnits i Sverige sedan medeltiden. Ett statligt Tullverk inrättades 1636 av Axel Oxenstierna. Ansvar för tullväsendet låg länge omväxlande under kammarkollegiet eller kommerskollegium. Under 1700-talet och i början av 1800-talet var tullarna tidvis utarrenderade till ett privat bolag, Generaltullsocietet. År 1824 inrättades Generaltullstyrelsen.

Punktskatterna, som länge enbart bestod av brännvinstillverkningskatten, administrerades av en särskild kontrollbyrå inom Finansdepartementet.

För att hålla reda på kronans inkomster och utgifter inrättade Gustav Vasa på 1500-talet den s.k. räknekammaren, som sedan utvecklades till Kammarkollegium med Riksskattemästaren som chef. Karl XI avskaffade emellertid riksskattemästarembetet och inrättade 1680 Statskontoret som det centrala organet för riksräkenskaperna (riksstaten), en funktion som Statskontoret behöll fram till början av 1900-talet.

14.3 Perioden 1900-1950

14.3.1 Skattesystemet

Skattefrågorna stod högt på den politiska dagordningen när 1800-talet närmade sig sitt slut. Arbetarna ville ha rösträtt och krävde att tullarna skulle avskaffas. Bönderna ville befrias från grundskatterna. Högern ville å sin sida avskaffa indelningsverket och ersätta den med en modern värnpliktsarmé. Den politiska kompromissen blev att grundskatter och indelningsverk avskaffades och en statlig progressiv inkomstskatt infördes 1902 för att finansiera den nya härordningen. Bevilningen behölls dock, eftersom den fortfarande

låg till grund för den kommunala beskattningen, men den förlorade i betydelse som inkomstkälla för staten.

I början av 1900-talet var tullar och acciser fortfarande statens viktigaste skattekalor, men inkomstskatten var den mest expansiva skattekalan. Under första världskriget höjdes skattesatsen och värnskatt tillkom för att finansiera upprustningen. Efter kriget avskaffades värnskatten, men det samlade skatteuttaget sjönk ändå inte till den tidigare nivån.

På 1920-talet reformerades den kommunala inkomstskatten i flera steg. Med 1928 års kommunalskattelag avskaffades de sista resterna av den gamla bevillingen.

Under andra världskriget infördes på nytt en värnskatt och inkomstskatterna skärptes. Nya punktskatter tillkom och en allmän varuskatt (omsättningskatt) infördes. Efter kriget behölls de högre skattesatserna och värnskatten införlivades med inkomstskatten. Omsättningskatten avskaffades däremot, men punktskatterna behölls och kompletterades med nya efter kriget.

14.2 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner vissa perioder mellan 1906 och 1940, mnkr State and local taxes certain periods between 1906 and 1940, MSEK

	Årligen Per annum			
	1906/10	1916/20	1926/30	1936/40
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>Income and wealth tax</i>)	28	419	161	443
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	13	56	55	64
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)			39	108
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	114	165	321	580
Övriga (<i>Other</i>)	3	9	6	5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	158	649	582	1 200
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt* (<i>Local income tax etc. to county councils and municipalities</i>)	75	282	373	522
Skatter till vägdistriktet (<i>Road taxes</i>)	10	20	33	32
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	11	17	15	19
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	96	319	421	573
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	254	968	1 003	1 773
BNP (<i>GDP</i>)	3 089	8 946	8 886	11 856
Skatt i procent av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	8,2	10,8	11,3	15,0

* Inkl. kommunal skatt

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner åren 1940 och 1950, mnkr State and local taxes 1940 and 1950, MSEK

	1940	1950
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>State income and wealth tax</i>)	750	2 610
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	49	139
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)	30	472
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	768	1 816
Övriga (<i>Other</i>)		5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	1 597	5 042
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt (<i>Income tax to county councils and municipalities</i>)	570	1 903
Skatter till vägdistriktet (<i>Road tax</i>)	36	0
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	18	26
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	624	1 929
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	2 221	6 971
Skatt i procent av BNP* (<i>Tax as % of GDP</i>)	14,8	21,0

* Skatt i procent av BNP beräknad utifrån Rodriguez E., Den svenska skattehistorien, s 108-109.

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3.2 Skatteadministrationen

Taxering

I samband med införandet av den progressiva inkomstskatten 1902 infördes också deklareringsplikt. Bevillningsberedningarna skulle inte längre föreslå taxeringar utan fatta beslut om taxering utifrån deklARATIONERNA. Några år senare (1907) avskaffades bevillningsberedningarna och ersattes av taxeringsnämnder. Taxeringsnämndernas arbete skulle vara avslutat senast den 15 maj och därefter överprövade prövningsnämnderna, där landskamreren var ordförande, alla taxeringar.

Taxeringsarbetet var främst inriktat på teknisk granskning, taxering efter normer (t.ex. fri bostad) och skönstaxering. Utredningarna var ofta bristfälliga och taxeringen av rörelseidkare präglades av stor osäkerhet. Först genom 1928 års taxeringsförordning, fick landskamreren rätt att anlita person utanför länsstyrelsen som sakkunnigt biträde till taxeringsnämnd för granskning av en skattskyldigs bokföring.

1917 års uppbördsreform

Sedan 1600-talet hade debitering och uppbörd av skatt åvilat fögderiernas häradskrivare och kronofogdar. I städerna fanns det stadskassörer och stadsbokhållare. Efter avslutad taxering upprättades uppbördsböcker och under våren året efter taxeringsåret hölls uppbördsstämmor då skatten skulle betalas.

År 1917 reformerades uppbördssystemet och postverket fick ta hand om uppbörden på landet. Skatten skulle nu betalas under två uppbördsterminer efter slutförd taxering (november och april). I samband med denna reform indelades landet i 119 fögderier och i varje fögderi fanns en häradskrivare. Vid sidan av fögderierna fanns 70 magistratsstäder. Samtidigt avskaffades kronofogdeorganisationen och ansvaret för indrivningen överfördes på landsfiskaler (som också var polischefer och åklagare) och stadsfogdar.

1947 års uppbördsreform

Nästa stora uppbördsreform genomfördes 1947. Då övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Den stora nyheten var att preliminär skatt infördes. För löntagare skulle arbetsgivaren dra skatt på lön enligt särskild tabell (A-skatt). I övriga fall skulle den lokala skattemyndigheten debitera B- eller C-skatt.

Genom en ny fögderiindelning bestämdes antalet fögderier till 156 var till kom 32 städer med egen uppbördsförvaltning. Fögderierna, dvs. de lokala skattemyndigheterna, fick ansvar för debitering och jämkning av preliminär skatt och vid länsstyrelsens folkbokföringsdetalj upprättades ett register som bestod av adressplåtar över fysiska och juridiska personer samt fastigheter i länet. Nu infördes också personnummer.

Punktskatter

De första punktskatterna (acciserna) administrerades av en särskild byrå inom finansdepartementet, men 1907 bröts byrån ut från finansdepartementet och bildade ett särskilt ämbetsverk, Kontrollstyrelsen. I samband med att nya punktskatter infördes byggdes Kontrollstyrelsen ut och för att stärka kontrollen inrättades 1950 distriktskontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

14.4 Perioden 1950-1975

14.4.1 Skattesystemet

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den offentliga sektorns allt större åtaganden. I förhållande till de krigförande länderna hade Sverige ett bra utgångsläge och det skulle dröja till 1960-talet innan skattetrycket i Sverige blev märkbart högre än i de flesta andra länder.

Även om inkomstskatten steg räckte den inte till för att täcka inkomstbehoven. Den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Nya punktskatter tillkom och 1960 återinfördes omsättningsskatten. När omsättningsskatten infördes var skattesatsen fyra procent. Den 1 januari 1969 ersattes omsättningsskatten med en mervärdesskatt på tio procent. Två år senare höjdes skattesatsen till 15 procent.

Kännetecknande för utvecklingen efter kriget är också utbyggnaden av socialförsäkringssystemet. I takt med att det utvecklades, omvandlades frivilliga avgifter till obligatoriska egenavgifter. I samband med pensionsreformen 1960 organiserades socialförsäkringen så att den skulle finansieras genom (1) egenavgifter från egna företagare, (2) avgifter från arbetsgivare för anställdas försäkring och (3) bidrag från stat och kommun. Under hela 1960- och 1970-talen steg egen- och arbetsgivaravgifterna snabbt och stod för en betydande del av det höjda skattetrycket.

14.4 Tabell

Skattekvoten i Sverige och några andra europeiska länder 1925-2000, procent av BNP Tax as percent of GDP in Sweden and some other European countries 1925-2000

	Sverige Sweden	Danmark Denmark	Norge Norway	Finland Finland	Storbritannien UK	Tyskland Germany
1925	16,0	19,6	20,9	21,6	22,6	17,8
1933	18,9	20,1	25,1	20,1	25,2	23,0
1950	21,0	19,8	-	27,8	33,1	30,1
1960	28,7	25,3	32,0	27,5	27,3	33,9
1970	39,8	40,4	34,9	32,5	37,0	32,9
1980	47,5	43,9	42,7	36,2	35,2	33,1
1990	53,6	47,1	41,8	44,7	35,9	32,6
2000	54,2	48,8	40,3	46,9	37,4	37,9

Källa: Rodriguez, Den svenska skattehistorien (1925-77) och OECD Revenue Statistics (2002)

14.5 Tabell

Skattekvoten och dess fördelning på skatteslag 1900-2000, procent av BNP Taxes, distributed on type of tax, percent of GDP 1900-2000

	Direkta skatter Direct taxes	Indirekta skatter Indirect taxes	Socialförsäkringsavgifter Social security contributions	Summa Total
1900	2,7	4,9	0,0	7,7
1912	4,8	3,7	0,0	8,5
1924	6,7	4,0	0,3	10,9
1930	5,5	4,3	0,2	10,1
1940	9,4	5,4	0,3	15,1
1950	12,3	7,4	1,3	21,0
1960	14,7	10,0	3,6	28,3
1970	20,2	12,4	7,6	40,2
1980	21,9	13,7	14,4	50,0
1990	23,4	17,2	15,1	55,7
2000	22,3	15,1	15,1	52,6

Källa: Rodriguez, RRV, Statens Finanser, RSV

14.4.2 Skatteadministrationen

Taxeringsorganisationen

Med stigande skatter blev det viktigt att effektivisera taxeringsarbetet och inte minst skattekontrollen. Redan på 1920-talet diskuterade man att avskaffa taxeringsnämnderna och överföra taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän. Det ansågs emellertid för dyrt med hänsyn till den korta taxeringsperioden och tanken föll. Några år senare (1933) föreslogs inrättandet av en central Taxeringsinspektion med bl.a. taxeringsinspektörer för att utreda särskilt viktiga och komplicerade taxeringsfall. Även detta förslag avvisades av riksdagen som alltför vidlyftigt. Samordningen kunde klaras, menade man, genom återkommande landskamrerarmöten.

Successivt byggdes ändå landskontorens organisation upp och i början av 1950-talet var de indelade i en kameralsektion, en

taxeringssektion och en uppbördssektion. År 1956 skapades den s.k. taxeringsassistentorganisationen. Taxeringsassistenterna placerades hos de lokala skattemyndigheterna och skulle biträda de särskilda taxeringsdistrikten för rörelseidkare. Taxeringsperioden förlängdes något till 30 juni och under övrig tid skulle taxeringsassistenterna utnyttjas för taxeringsrevision. På grund av bristande handledning blev det emellertid inte så mycket reviderat och på 1960-talet överfördes taxeringsassistenterna till länsstyrelserna och koncentrerades till en eller ett fåtal orter inom respektive län.

Central skatteförvaltning på 1960-talet.

Under 1960-talet var den centrala skatteförvaltningen uppdelad på ett förhållandevis stort antal myndigheter. Uppgiften att sammanställa statens inkomster och utgifter i riksredovisningen hade 1920 överförts

från statskontoret till Riksräkenskapsverket, vilket år 1961 genom sammanslagning med Statens sakrevision ombildats till Riksrevisionsverket.

De äldsta centralmyndigheterna fanns inom indirekt skatt. Där svarade sedan 1824 Generaltullstyrelsen för tullväsendet och från 1907 administrerades punktskattorna av Kontrollstyrelsen.

Inom den direkta skattens område var de centrala myndigheterna av senare datum. År 1951 hade Riksskattenämnden inrättats för att samordna inkomsttaxering och taxeringskontroll. När omsättningskatten, som var en indirekt skatt, infördes 1960 bildades en varuskattebyrå inom Riksskattenämnden, vilken ombildades till en mervärdesskattebyrå 1969.

Inom direkt skatt fanns dessutom en Mellankommunal prövningsnämnd, som hade inrättats i samband med kommunalskattelagens tillkomst 1928 för att pröva frågor som berörde flera län. När kupongskatt på vissa aktieutdelningar infördes 1943 inrättades ett Kupongskattekontor. År 1958 infördes sjömansskatt och då tillkom ett Sjömansskattekontor.

På uppborksområdet hade den centrala uppbordsnämnden inrättats i samband med 1947 års uppborndsreform, med uppgift att bl.a. framställa preliminärskatttabeller och anvisningar för uppborndsarbetet i allmänhet.

Vid slutet av 1950-talet började man utreda införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppborndsorganisationen och 1963 beslutade riksdagen att så skulle ske. Detta var en av anledningarna till att Centrala uppbordsnämnden 1964 slogs samman med generalpoststyrelsens skattekontor och folkbokföringsbyrån inom statistiska centralbyrån och bildade Centrala folkbokförings- och uppbordsnämnden (CFU), som 1969 även blev central valmyndighet.

Det nybildade CFU fick ansvaret för att införa ADB inom folkbokförings- och uppborrdsväsendet. Denna ADB-reform inleddes 1966 och var i stort sett genomförd vid årsskiftet 1967/68. År 1968 ersattes det tidigare folkbokföringsregistret med ett ADB-system.

Efter 1947 års reform hade 32 städer egen uppborndsförvaltning, men 1967 förstatligades dessa kommunala uppborrdsvärk. En enhetlig fögderiindelning infördes och antalet fögderier reducerades till 122.

De lokala skattemyndigheterna, som dittills delats in i häradsskrivare på landet och kronokamrerare i städerna, blev nu bara lokala skattemyndigheter.

Vid införandet av socialförsäkringslagen 1960 bestämdes att Riksförsäkringsverket skulle vara pensionsmyndighet och också svara för uppbörd av socialförsäkringsavgifterna. Däremot skulle den lokala skattemyndigheten bestämma den pensionsgrundande inkomsten (PGI).

Riksskatteverket bildas

Förslag om att bilda ett centralt ämbetsverk på den direkta skattens område hade, som framgår ovan, väckts ett flertal gånger, men varje gång avvisats. År 1967 återkom landskontorsutredningen till frågan. Med motivet att underdeklaration nu hade fått en sådan omfattning att snara motåtgärder var nödvändiga, föreslog utredningen att skatteförvaltningen skulle skiljas från länsstyrelsen och bilda regionala skatteverk under vilka de lokala skattemyndigheterna (fögderierna) skulle lyda. För ledningen av skatteuppbörds- och folkbokföringsförvaltningen föreslogs inrättande av ett gemensamt ämbetsverk, Riksskattestyrelsen.

När det gällde inrättandet av regionala skatteverk gick meningarna starkt isär och något förslag lämnades aldrig till riksdagen. Däremot beslutade riksdagen att inrätta Riksskatteverket (RSV) den 1 januari 1971. Inom det nya verkets ram sammankördes Riksskattenämnden, CFU, Kontrollstyrelsen samt Mellankommunala prövningsnämnden, Kupongskattekontoret och Sjömansskattekontoret.

Exekutionsväsendet

Den gamla kronofogdeorganisationen hade upphört vid uppborndsreformen 1917, varefter landsfiskaler och stadsfogdar hade svarat för indrivning.

År 1965 förstatligades polisväsendet och exekutionsväsendet organiserades om. Landet delades in i 81 kronofogdemyndigheter och administrationen delades upp på en centralmyndighet, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna.

I samband med omorganisationen tillskapades Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), som tills vidare skulle fullgöra centralmyndighetens arbetsuppgifter. Den 1 juli 1973 övertog RSV samtliga EON:s arbetsuppgifter.

14.5 Perioden efter 1975

14.5.1 Skattesystemet

Skattesystemets utveckling under det senaste kvartsseket behandlas utförligare i kapitel 1, avsnitt 1.6. Här ska därför bara de viktigaste dragen i utvecklingen nämnas.

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet. År 1970 uppgick skattekvoten till ca 40 procent, år 1977 hade den stigit till 53 procent varefter den föll något till 50 procent år 1980. Från omkring 1980 upphörde den trendmässiga ökningen av de offentliga utgifterna, men beroende på konjunkturutveckling m.m. har skattekvoten därefter varierat mellan 50 och 55 procent.

Den snabba ökningen av skattekvoten under 1970-talet berodde främst på ökade sociala avgifter, som till en del kan förklaras med övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. I och med att ersättningarna sålunda gjordes skattepliktiga måste de höjas för att netto uppgå till samma belopp som tidigare. Samtidigt förbättrades förmånerna, kommunalskatterna höjdes, liksom mervärdesskatten.

Höga skattesatser i kombination med smala skattebaser, som bl.a. innebar en oenhetlig beskattning av olika inkomster, medförde olika former av skatteplanering. Detta skapade ett behov av att reformera beskattningen.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse, som innebar att värdet av den obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades. Det stora steget togs emellertid genom 1990-91 års skattereform, som innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter. Några år senare reformerades företagsbeskattningen i syfte att göra den mer neutral med avseende på olika företagsformer.

14.5.2 Skatteadministrationen

Rationaliseringar och förenklingar

Från 1969 var ADB-systemet för länsstyrelsernas fastighets-, person- respektive skatteredovisning i full drift. Från början hade 12 IBM-maskiner och 8 DATASAAB D21-maskiner placerats ut på länsstyrelserna, men det visade sig snart dyrt med dubbla maskinsystem och redan 1970 ersattes IBM-maskinerna av nya maskiner från DATASAAB.

Under RSV:s ledning fortsatte rationaliseringen av andra delar av beskattningsverksamheten. Redan på 1950-talet hade man föreslagit en överföring av det egentliga taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän och en förlängd taxeringsperiod. När RSV och Statskontoret 1973 fick i uppdrag att utreda taxeringsorganisationen i första instans togs denna tanke upp igen och 1975 fattade riksdagen principbeslut om den s.k. RS-reformen (RS = Rationalisering av Skatteadministrationen), som bl.a. innebar att alla deklarationer skulle granskas av tjänstemän och taxeringsperioden förlängas till 30 november. Från mitten av 1970-talet genomfördes därför en omfattande nyrekrytering av tjänstemän.

RS-reformen innebar också en väsentlig utbyggnad av ADB-stödet. Våren 1977 inleddes installationen av centraldatorn i Solna och följande år började man installera bildskärmsterminaler och annan utrustning anslutna till det centrala skatteregistret. Åren 1979-80 utplacerades 21 länsdatorer på lika många länsstyrelser. Inledningsvis fanns det ca 680 terminaler anslutna till centraldatorn och omkring 590 registreringsutrustningar kopplade till 26 mindre datorer. Under 1980-talet skedde en successiv utbyggnad och i början av 1990-talet hade praktiskt taget varje tjänsteman en nätverksansluten dator på sitt skrivbord.

Frågan om exekutionsväsendets datorisering började utredas under senare delen av 1960-talet och en försöksverksamhet med ett riksdatabasystem inom exekutionsväsendet (REX) inleddes i början av 1975 vid kronofogdemyndigheter i Södermanlands län. I början av 1980-talet då försöksdriften motsvarade mer än 50 procent av den exekutiva verksamheten beslutades att REX skulle genomföras vid samtliga kronofogdemyndigheter.

En annan rationaliseringsåtgärd var att skatteförvaltningen 1985 övertog uppbörd av arbetsgivaravgifter från Riksförsäkringsverket och denna uppbörd samordnades med preliminärskatteuppbörden (samordnad uppbörd). Vid 1987 års taxering infördes en förenklad självdeklaration där man inte längre behövde fylla i uppgifter om lön och pension som man fått kontrolluppgift på.

1991 års skattereform medförde möjligen en viss ytterligare förenkling för vanliga löntagare, men för företagen, särskilt mindre företag, blev nettoeffekten av denna reform och reformeringen av företags-

beskattningen några år senare en väsentligt mer komplicerad beskattning.

Sedan införandet av den första förenklade självdeklarationen vid 1987 års taxering hade kontrolluppgiftskyldigheten steg för steg utvidgats. Vid mitten av 1990-talet (1995 års taxering) var tiden mogen för införandet av en ny förenklad självdeklaration (där kontrolluppgiftsinformationen var förtryckt) som kunde användas av flertalet deklarerare.

På uppborgsområdet infördes 1998 ett skattekonto som omfattar de skatter som fastställs vid inkomsttaxeringen samt arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt. Skatterna debiteras var för sig, men inbetalningarna avräknas mot den totala debiteringen. Det går inte längre att skilja på inbetald moms eller inkomstskatt. Företagen var med i systemet från starten 1998 och löntagare och pensionärer fick sina skattekonton 1999.

”RSV-koncernen”

Sedan RSV bildats och EON införlivats i verket inträffade under lång tid inga större organisationsförändringar, bortsett från de förändringar av länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas inre organisation som föranleddes av RS-reformen.

Vid mitten av 1980-talet aktualiserades emellertid på nytt tankarna om en sammanhållen skatteförvaltning fristående från länsstyrelserna, som landskontorsutredningen varit inne på 1967. Denna gång gick det bättre och den 1 januari 1987 inrättades 24 länskattemyndigheter bestående av länsstyrelsernas tidigare skatteavdelningar. De lokala skattemyndigheterna blev underställda länskattemyndigheterna. Den 1 juli

1988 reducerades antalet kronofogdemyndigheter till 24 länsmyndigheter. Tillsammans med chefsmyndigheten RSV bildade länskattemyndigheterna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna myndighetskoncern med omkring 15 000 anställda.

Nästa större organisatoriska förändring inträffade genom den s.k. SOL-90-reformen¹ den 1 januari 1991 då länskattemyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna slogs samman till skattemyndigheter. En grundtanke var att den operativa verksamheten skulle organiseras så att varje skattebetalare endast hade en kontaktpunkt med skatteförvaltningen, normalt det lokala skattekontoret. Det innebar bl.a. att verksamheten vid de tidigare mervärdeskatteenheterna, uppborgsenheterna, revisionsenheterna, taxerings- och besvärseenheterna flyttades över till de lokala skattekontoren, eller länskattekontoret när det gäller större företag.

Denna omorganisation sammanföll i tiden med en taxeringsform som innebar att taxeringsnämnderna avskaffades från och med 1991 års taxering. I stället blev det skattemyndigheten som beslutade om taxering i första instans. Samtidigt fick skattemyndigheten möjlighet att ompröva sina beslut. Genom obligatorisk omprövning minskade antalet överklagade taxeringar vid länsrätterna betydligt.

Vidare övertog skattemyndigheterna folkbokföringen från kyrkan den 1 juli 1991. Den 1 juli 2001 överfördes ansvaret att planera och genomföra val och folkröstningar från RSV till den nybildade Valmyndigheten.

14.6 Tabell

Antal anställda inom skatteförvaltningen och exekutionsväsendet Number of employees in the Tax Administration and Enforcement Service

	1967/68	1983	1992	2003
Gamla centralmyndigheter / RSV (Central Government Agencies / NTB*)	475	1 006	868	1 174
Regional / lokal skatteförvaltning (Regional and local tax authorities)	8 251	10 649	11 863	9 371
Kronofogdemyndigheterna (Regional and local enforcement authorities)	2 639	2 853	2 880	2 500
Summa (Total)	11 365	14 508	15 611	13 045

* The National Tax Board (NTB) was formed in 1971 by the amalgamation of several central revenue agencies

Källa: 1967/68: Antal tjänster enl. statverkspropositionen, 1983 och senare, RSV:s årsredovisningar

¹ SOL 90 utläses SkatteOrganisationen i Länen på 90-talet.

Regionalisering

Vid mitten av 1990-talet bestod "RSV-koncernen" av sammanlagt 51 myndigheter. Länsmyndigheterna varierade starkt i storlek från över 2 000 anställda (SKM Stockholm) till ca 20 (KFM Gotland). Detta hindrade en effektiv styrning och i fråga om vissa uppgifter hade länsmyndigheterna inte tillräcklig bärkraft för en effektiv verksamhet.

Ett första steg mot en regionalisering togs när kronofogdemyndigheterna den 1 juli 1994 indelades i åtta samverksansområden, med en av de ingående kronofogdemyndigheterna utsedd till samordningsmyndighet för respektive område. Nästa steg togs den 1 januari 1997 när kronofogdemyndigheterna slogs samman till tio regionala myndigheter. Då hade riksdagen också, på förslag från RSV, beslutat att även skattemyndigheterna skulle slås samman till regionala skattemyndigheter, som territoriellt sammanfaller med kronofogdemyndigheterna. Från den 1 januari 1999 bestod "RSV-koncernen" således av RSV, tio regionala skattemyndigheter och tio regionala kronofogdemyndigheter.

Från ingången av 2004 avvecklades Riksskatteverket (RSV) och de tidigare tio regionala skattemyndigheterna och istället bildades en ny för hela landet gemensam skattemyndighet, Skatteverket. Denna

sammanslagning kommer att möjliggöra en omfördelning av arbetsuppgifter mellan regioner i landet som inte varit möjlig tidigare.

Ett år senare infördes en ny skattekontorsstruktur med 45 skattekontor och den 1 september 2005 infördes en ny organisation på Skatteverkets huvudkontor. En viktig del i omorganisationen var skapandet av en särskild organisation som ska tillhandahålla verksamhetsstöd för både Skatteverket och kronofogdemyndigheterna.

Från och med den 1 januari 2006 kommer de nuvarande nio skatteregionerna att bli sju. Under 2009 ombildades storföretagsskattekontoret till storföretagsskatte-regionen (SFR). Regionerna består således av SFR och sju skatteregioner. Skatteregionerna är: mittregionen, Mälardalsregionen, norra regionen, Stocholmsregionen, södra regionen, västra regionen och östra regionen.

För att få en mer flexibel och kostnads-effektiv verksamhet avvecklades från och med den 1 juli 2006 de tio regionala kronofogdemyndigheterna och en ny rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades. Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

Källor och lästips:

Skattesystemet

RSV har utgivit flera mindre publikationer om skatternas och förvaltningens historia.

En kort översikt (6 sidor) är Svenska skatternas historia (RSV 107) författad av Stellan Dahlgren. Lite mer omfattande (25 sidor) är De svenska skatternas historia av Susanne Löwnertz (RSV 117). Båda behandlar i huvudsak skattesystemet och tiden före 1900.

Ett ekonomisk-historiskt perspektiv på skatternas utveckling under 1900-talet (1900–1977) ges i Enrique Rodriguez Den svenska skattehistorien (Liber Läromedel 1981).

Skatteförvaltningen och exekutionsväsendet

Fram till 1970-talet

Ingen av ovanstående skrifter har mycket att säga om skatteadministrationen. En sådan beskrivning, med tonvikt på utvecklingen under 1900-talet finns i Skatter och skattekontroll, förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (RSV Rapport 1983:1), där kapitel 1 ägnas åt skatter, skatteadministration och skattekontroll i ett historiskt perspektiv.

Här berörs även exekutionsväsendet som även behandlas i Sten Sjöholms Några glimtar ur exekutionsväsendets historia (RSV 909).

Fögderiförvaltningen i äldre tid behandlas i Bo Westerhults Kronofogde, Häradsskrivare, Länsman. Den Svenska fögderiförvaltningen 1810–1917 (Glerups).

Även Arvid Wannerdts Den svenska folkbokföringens historia under tre sekler (RSV 710) är förvaltningsinriktad.

Efter 1970

Alltsedan RSV:s tillkomst 1971 har verket givit ut årsböcker eller häften som har haft karaktär av beskrivande förvaltningsberättelser:

- Riksskatteverkets årsbok (utgiven 1971–77)
- Riksskatteverkets årsberättelse (RSV 100, utgiven budgetåren 1977/78–1982/83)
- Riksskatteverkets verksamhetsberättelse (RSV 100, utgiven sedan 1983/84)

Sedan 1993/94 avger RSV dessutom en Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet.

Från 1979 har RSV vidare givit ut förvaltningstidningen RSV Info, som är en utomordentlig källa till information om skatteadministrationens utveckling de senaste 20 åren.

Statistik över exekutionsväsendets verksamhet finns i den årliga publikationen Kronofogde-myndigheternas verksamhet (RSV 914, utgiven sedan mitten av 1980-talet).

Med anledning av att inkomstdeklarationen funnits i 100 år gav RSV 2003 ut en jubileumsbok, Deklarationen 100 år (RSV 216). Artiklarna i boken belyser en del av de förändringar som skett under de 100 åren.

Avtal med Tyska Riket angående undvikande av dubbelbeskattning. Berlin den 25 april 1928.

Ratificerat av Sverige den 4 augusti 1928. Ratifikationerna utväxlade i Berlin den 14 augusti 1928.

(Tillämpningskungörelsen införd sid. 648.)

Avtal

mellan Konungariket Sverige och Tyska riket angående utjämnande av den in- och den utländska beskattningen, särskilt till undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter.

Konungariket Sverige och Tyska riket hava, för att utjämna den in- och den utländska beskattningen i de båda staterna, såvitt angår direkta skatter, särskilt för att undvika dubbelbeskattning, överenskommit att sluta avtal angående uppdelning av beskattningsrätten mellan de båda staterna med hänsyn till de olika skatteällorna.

För detta ändamål hava till fullmäktige utsetts av:

Abkommen

zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Schweden zur Ausgleichung der in- und ausländischen Besteuerung, insbesondere zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiete der direkten Steuern.

Das Deutsche Reich und das Königreich Schweden sind, um auf dem Gebiete der direkten Steuern die in- und ausländische Besteuerung in den beiden Staaten auszugleichen, insbesondere die Doppelbesteuerung zu vermeiden, übereingekommen, ein Abkommen über die Aufteilung des Besteuerungsrechtes zwischen den beiden Staaten hinsichtlich der verschiedenen Steuerquellen abzuschliessen.

Zu diesem Zwecke haben zu Bevollmächtigten ernannt:

DUBBELBESKATTNINGSAVTAL

Det första svenska avtalet för undvikande av dubbelbeskattning ingicks 1928 med Tyska riket.

Avtalet tillämpades av Sverige gentemot Tyska Demokratiska Republiken (DDR) ända fram till 1984 trots att DDR inte avsåg sig bundet av avtal ingångna av Tyska riket.

Källa: Dahlman, Fredborg, Beskattning vid utlandsvistelse, 3:e uppl 1986, K. G. A. Sandström, Svenska Dubbelbeskattningsavtal, 1949).

Svenska skatter i internationell jämförelse

15.1 Inledning

I detta kapitel jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder inom EU och OECD. Vid jämförelser av olika länders skatter och avgifter är det viktigt att veta att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av motsvarande begrepp. Även om en rad internationella organisationer, däribland OECD och EU, har utarbetat och samordnat klassifikationer och system för att göra statistiken mer jämförbar bör försiktighet iaktas vid jämförelser. Detta med hänsyn tagen till de olikheter i regelsystem, avgränsning av redovisad grupp, periodisering och kvalitet i statistiken som förekommer mellan länderna.

15.2 Jämförelser av BNP

PPP tar bort skillnaden i prisnivåer

Vid internationella jämförelser används ofta bruttonationalprodukten (BNP), det samlade värdet av produktionen av ett lands varor och tjänster, för att t.ex. beskriva levnadsstandarden i olika länder.

Växelkurserna bestäms huvudsakligen av utbudet av och efterfrågan på de valutor som krävs för de olika ländernas handelsförbindelser samt deras politiska och ekonomiska situation. När växelkurserna används som omräkningstal, kommer uppgifterna inte enbart att återspegla skillnader i värdet av den samlade produktionen utan också skillnader i ländernas prisnivåer. Ett sätt att komma förbi detta problem är att använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, purchasing power parities). Paritetstalen anger det antal enheter av varje valuta som ger samma köpkraft, dvs. samma mängd varor och tjänster oavsett prisnivån i res-

pektive land. Talen bygger på återkommande prisundersökningar av jämförbara och representativa varor och tjänster. Det är värt att nämna att skillnaderna mellan olika länder brukar minska när BNP per capita (invånare) mäts i köpkraftspariteter istället för någon valuta enligt växelkurserna. Sverige kommer år 2009, i BNP per capita mätt i PPP, på 11:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder. Vi har därmed tappat tre placeringar sedan 2008. De tre länderna i topp är som vanligt Luxemburg, Norge och USA. Danmark återfinns på 10:e plats och Finland på 15:e plats. Om man inte tar hänsyn till ländernas prisnivåer utan enbart rangordnar efter BNP per invånare i löpande priser hamnar Sverige på 12:e plats.

BNP-volyminde

I 15.2 Tabell redovisas BNP-volyminde per invånare i köpkraftsparitetstal. Indextalen för respektive år visar hur olika länder förhåller sig till genomsnittet för hela OECD vad gäller volymen av producerade varor och tjänster baserat på PPP-konverterade data. I en toppklass för sig när det gäller BNP-volyminde i köpkraftspariteter per invånare ligger Luxemburg. Även Norge, USA och Schweiz ligger högt över genomsnittet men ändå långt under Luxemburg. Sveriges BNP-volyminde mätt i PPP ökade mellan 1995 och 2000. Därefter har Sverige legat på en jämn nivå, mellan 12-16 enheter över genomsnittet. Störst minskning i absoluta tal sedan 1995 uppvisar Japan (-18 enheter) medan Luxemburg redovisar den största ökningen i absoluta tal (+90 enheter). Polen är det land som har haft den största ökningen procentuellt sett (+61 procent).

15.1 Tabell
BNP i OECD-länderna
GDP in the OECD-countries

	BNP i löpande priser och växelkurser, miljarder \$		Årlig genomsnittlig BNP-ökning i %	BNP per invånare 2009 i löpande priser, \$		Antal invånare, tusental
	GDP at current prices and exchange rates, billion \$			GDP per capita at current prices, \$		
	2009	2010	2009-2010	löpande växelkurs current exchange rate	köpkrafts-paritet current PPPs	2010
Australien (<i>Australia</i>)	1 002	1 271	2,6*	45 207	39 918	22 342
Belgien (<i>Belgium</i>)	471	467	2,2	43 666	36 300	10 796**
Danmark (<i>Denmark</i>)	309	310	1,7	55 944	37 680	5 543
Finland (<i>Finland</i>)	241	239	3,6	45 084	35 656	5 363
Frankrike (<i>France</i>) ***	2 625	2 560	1,5	40 693	33 373	62 968
Grekland (<i>Greece</i>)	326	305	-4,5	28 937	29 303	11 283**
Irland (<i>Ireland</i>)	222	204	-1	49 637	39 562	4 472
Island (<i>Iceland</i>)	12	13	-3,5	37 883	36 647	318
Italien (<i>Italy</i>)	2 111	2 051	1,3	35 073	32 413	60 051
Japan (<i>Japan</i>)	5 033	5 459	3,9*	39 471	32 018	127 510**
Kanada (<i>Canada</i>)	1 338	1 577	3,2	39 667	37 873	34 109
Korea (<i>Korea</i>)	834	1 014	6,2	17 110	27 133	50 516
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	53	55	3,5	106 355	84 848	494
Mexiko (<i>Mexico</i>)	880	1 036	5,5*	8 188	14 388	108 396
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	795	783	1,8	48 078	40 804	16 530**
Norge (<i>Norway</i>)	371	413	0,3	76 791	54 568	4 889
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	117	142	2,5*	27 092	29 149	4 368
Polen (<i>Poland</i>)	431	469	3,8	11 285	18 920	38 187
Portugal (<i>Portugal</i>)	234	229	1,3	22 027	25 055	10 632**
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	492	524	2,6	63 102	44 840	7 744**
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	88	87	4	16 169	22 869	5 431
Spanien (<i>Spain</i>)	1 464	1 407	-0,1	31 877	32 247	46 073
Storbritannien (<i>UK</i>)	2 173	2 249	1,4	35 169	35 151	60 930**
Sverige (<i>Sweden</i>)	404	459	5,7	43 404	37 155	9 379
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	190	192	2,3	18 131	25 563	10 517
Turkiet (<i>Turkey</i>)	615	735	8,9	8 548	14 218	71 897**
Tyskland (<i>Germany</i>)	3 330	3 309	3,6	40 672	36 332	81 715
Ungern (<i>Hungary</i>)	129	130	1,2	12 847	20 275	10 000
USA	14 044	14 582	2,9*	45 674	45 674	309 051
Österrike (<i>Austria</i>)	381	376	2,0	45 567	38 814	8 388
Euro area	12 462	12 189	1,8	37 716	33 950	324 025
OECD	41 137	43 136	3,0*	33 579	33 026	1 220 992**

*Uppskattningar.

** 2009 års uppgifter

***Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källor: OECD (2011), Annual National Accounts database, Main Economic Indicators och Population Statistics

15.2 Tabell

BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare, 100 = genomsnitt för OECD

Per capita volume indices for GDP in purchasing power parities, 100 = OECD average

	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Australien (<i>Australia</i>)**	109	107	112	113	113	114	117	116
Belgien (<i>Belgium</i>)	113	109	110	108	108	108	110	110
Danmark (<i>Denmark</i>)	119	118	115	114	114	116	114	116
Finland (<i>Finland</i>)	98	106	104	105	109	111	107	108
Frankrike (<i>France</i>)*	104	106	102	100	100	100	101	99
Grekland (<i>Greece</i>)	66	67	87	85	85	88	89	83
Irland (<i>Ireland</i>)	93	118	130	134	137	125	120	117
Island (<i>Iceland</i>)	115	117	122	114	112	115	111	102
Italien (<i>Italy</i>)	104	104	95	96	96	98	98	93
Japan (<i>Japan</i>)	117	109	104	101	101	99	97	99
Kanada (<i>Canada</i>)	118	119	120	117	116	115	115	114
Korea (<i>Korea</i>)	70	71	73	77	79	79	82	85
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	174	203	240	249	255	264	257	264
Mexiko (<i>Mexico</i>)	35	38	39	43	44	45	44	45
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	110	113	119	121	123	126	124	125
Norge (<i>Norway</i>)	121	150	163	169	166	178	165	167
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	87	85	84	85	85	85	87	87
Polen (<i>Poland</i>)	36	43	46	48	51	53	57	58
Portugal (<i>Portugal</i>)	71	72	68	73	73	73	76	75
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	132	125	122	124	129	134	136	137
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	45	54	58	63	68	69	69
Spanien (<i>Spain</i>)	79	85	93	96	97	98	98	94
Storbritannien (<i>UK</i>)	96	106	108	111	108	108	107	106
Sverige (<i>Sweden</i>)	103	112	112	113	116	116	113	115
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	64	62	69	71	74	76	77	74
Turkiet (<i>Turkey</i>)	29	28	35	41	42	44	43	45
Tyskland (<i>Germany</i>)	111	104	104	107	108	109	110	110
Ungern (<i>Hungary</i>)	47	50	58	58	58	61	61	60
USA	144	145	143	142	140	138	138	138
Österrike (<i>Austria</i>)	111	117	117	115	114	117	118	117
Euro area	100	102	101	101	101	102	103	101
OECD	100	100	100	100	100	100	100	100

Ann: Volyminindex per invånare är ej tillräckligt exakta för att kunna rangordnas. De kan användas för att gruppera länder.

* Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

** Länder som använder SNA 2008.

Källa: OECD (2011), Main Economic Indicators

15.3 Skattekvoten

15.3.1 Skattekvoten inget entydigt mått

Ett vanligt sätt att beskriva och jämföra skattesystem är att relatera de sammanlagda skatterna och avgifterna till BNP. Denna skattekvot är ett översiktligt mått på hur stor andel av BNP som de sammanlagda skatterna tar i anspråk och kan tjäna som utgångspunkt för djupare studier av skattestrukturen i olika länder.

Det ska påpekas att skattekvoten inte är ett entydigt mått på det som brukar kallas "skattetrycket". Skillnader i olika länders skattekvot kan bl.a. bero på olika tekniska lösningar för välfärdssystemen. I Sverige är t.ex. många transfereringar beskattade, medan bidragen i flera andra länder är obeskattade eller ges i form av avdrag på inkomsten vid taxeringen. Bidragstagarna kan i båda fallen erhålla en likvärdig förman, men skattekvoten blir högre i det första fallet och lägre i det andra fallet.

En annan aspekt är i vilken utsträckning välfärdssystemen i olika länder byggs upp genom avtal mellan arbetsgivare och anställda. De lagstadgade socialavgifterna, som dominerar i Sverige, ingår som en del i skattekvoten, men så är inte fallet med sådana avgifter som tas ut efter avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Vidare gäller att länder med ungefär samma skattekvot kan skilja sig åt vad gäller skatteslag, skattesatser och skattebaser eller definiera skattebaserna på olika sätt. Det är inte heller säkert, som vi sett i tidigare kapitel, att de debiterade skatterna faktiskt blir betalda.

En annan faktor som påverkar skattekvoten är omfattningen av skatteundandragandet och den svarta sektorn. Beräkningar av den svarta sektorn brukar ingå i BNP-beräkningen. Det är sålunda nödvändigt att bryta ned den totala skattekvoten i olika komponenter, som speglar klassificeringen av skatterna efter exempelvis ekonomisk funktion.

Skattekvoten i dag

I 15.3 Tabell redovisas skattekvoterna i OECD-länderna år 1965-2009. Precis som tidigare år har Danmark och Sverige de högsta skattekvoterna år 2009 (48,2 procent respektive 46,4 procent), vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 39,2 procent och OECD-genomsnittet på 34,8 procent år 2008. Sverige har dock minskat sin skattekvot med 5 procentenheter sedan 2000, då skattekvoten var som

Hanteringen av kapitaltransfereringar vid uträknandet av skatteintäkterna

I några tabeller nedan har skattekvoten, för ett fåtal OECD-länder, reducerats med summan av kapitaltransfereringarna. Detta görs för att beräkna skatter som har blivit fastställda men inte indrivna. I dessa fall har de totala skatteintäkterna minskats med summan av kapitaltransfereringarna, och denna reduktion har sedan allokaterats mellan de olika skatteslagen i proportion till de respektive skatteintäkterna. Detta gäller Danmark sedan 1990, Frankrike sedan 1992, Slovakien mellan 1998-2002, Spanien sedan 2000 och Österrike sedan 2008.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition samt OECD, Revenue Statistics 1965-2008, 2009 Edition

högst. Belgien, Finland, Italien och Österrike har skattekvoter runt 43-44 procent år 2009. Mexiko har den lägsta skattekvoten i OECD år 2009, 17,5 procent. De länder där skattekvoten ökat mest mellan 1965 och 2008 är Portugal, Spanien, Danmark och Italien (ca 18-19 procentenheter).

Skattekvoten minskar något

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, EU och OECD mellan 1965 och 2008 framgår av 15.4 Diagram. Mellan 1970 och 1980 ökade Sveriges skattekvot kraftigt, från 38,5 till 47,3 procent, vilket speglar utbyggnaden av den offentliga sektorn och socialförsäkringssystemen. Både OECD och EU-genomsnittet har stigit trendmässigt under perioden, med undantag för några år i början på 2000-talet. Skillnaden mellan skattekvoterna i Sverige och EU har varierat mellan åren. Störst var den från slutet av 1980-talet fram till skattereformen 1990/91, då den vissa år var mer än 14 procentenheter högre i Sverige. Åren efter skattereformen minskade skillnaden i skattekvot till omkring 8 procentenheter, men ökade sedan under slutet av 1990-talet. De senaste åren har dock skillnaderna åter igen minskat. Skillnaden i skattekvot mellan Sverige och EU-genomsnittet var 7,1 procentenheter 2008. Skattekvoten för hela OECD området har minskat marginellt mellan 2007 och 2008, från 35,4 till 34,8 procent. Totalt steg skattekvoten i 10 OECD länder medan den sjönk i 18. Koreas och Portugals skattekvoter var oförändrade under året. Den största ökningen stod Mexiko för med 2,4 procentenheter.

15.3 Tabell
Skattekvoter i OECD länderna, andel av BNP, procent
Total tax revenue in OECD, share of GDP, percent

	1965	1975	1985	1995	2000	2007	2008	2009**
Australien (<i>Australia</i>)	20,5	25,2	27,6	28,0	30,3	29,5	27,1	..
Belgien (<i>Belgium</i>)	31,1	39,5	44,3	43,5	44,7	43,8	44,2	43,2
Danmark (<i>Denmark</i>)*	30,0	38,4	46,1	48,8	49,4	49,0	48,2	48,2
Finland (<i>Finland</i>)	30,4	36,6	39,8	45,7	47,2	43,0	43,1	43,1
Frankrike (<i>France</i>)*	34,1	35,4	42,8	42,9	44,4	43,5	43,2	41,9
Grekland (<i>Greece</i>)	17,8	19,4	25,5	28,9	34,0	32,3	32,6	29,4
Irland (<i>Ireland</i>)	24,9	28,8	34,7	32,5	31,3	30,9	28,8	27,8
Island (<i>Iceland</i>)	26,2	30,0	28,2	31,2	37,2	40,6	36,8	34,1
Italien (<i>Italy</i>)	25,5	25,4	33,6	40,1	42,2	43,4	43,3	43,5
Japan (<i>Japan</i>)	18,2	20,8	27,1	26,8	27,0	28,3	28,1	..
Kanada (<i>Canada</i>)	25,7	32,0	32,5	35,6	35,6	33,0	32,3	31,1
Korea (<i>Korea</i>)	-	14,9	16,1	20,0	22,6	26,5	26,5	25,6
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	27,7	32,8	39,4	37,1	39,1	35,7	35,5	37,5
Mexiko (<i>Mexico</i>)	-	-	15,5	15,2	16,9	17,9	21,0	17,5****
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	32,8	40,7	42,4	41,5	39,6	38,7	39,1	..
Norge (<i>Norway</i>)	29,6	39,2	42,6	40,9	42,6	43,8	42,6	41,0
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	24,1	28,7	31,3	36,2	33,2	35,1	33,7	31,0
Polen (<i>Poland</i>)	-	-	-	36,2	32,8	34,8	34,3	..
Portugal (<i>Portugal</i>)	15,9	19,1	24,5	30,9	32,8	35,2	35,2	..
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	17,5	23,9	25,5	27,7	30,0	28,9	29,1	30,3
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	-	-	-	34,1	29,4	29,3	29,3
Spanien (<i>Spain</i>)*	14,7	18,4	27,6	32,1	34,2	37,3	33,3	30,7
Storbritannien (<i>UK</i>)	30,4	34,9	37,0	34,0	36,4	36,2	35,7	34,3
Sverige (<i>Sweden</i>)	33,4	41,3	47,4	47,5	51,4	47,4	46,3	46,4
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	-	-	-	37,6	35,3	37,3	36,0	34,8
Turkiet (<i>Turkey</i>)	10,6	11,9	11,5	16,8	24,2	24,1	24,2	24,6
Tyskland (<i>Germany</i>)***	31,6	34,3	36,1	37,2	37,2	36,0	37,0	37,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	-	-	-	41,3	38,5	39,7	40,2	39,1
USA	24,7	25,6	25,6	27,8	29,5	27,9	26,1	24,0
Österrike (<i>Austria</i>)*	33,9	36,6	40,8	41,4	43,2	42,1	42,7	42,8
EU 15	27,6	32,1	37,5	38,9	40,5	39,6	39,2	..
OECD	25,5	29,4	32,5	34,4	35,5	35,4	34,8	..

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

** Preliminära resultat

*** Förenade Tyskland fr.o.m. 1991, dessförinnan Västtyskland

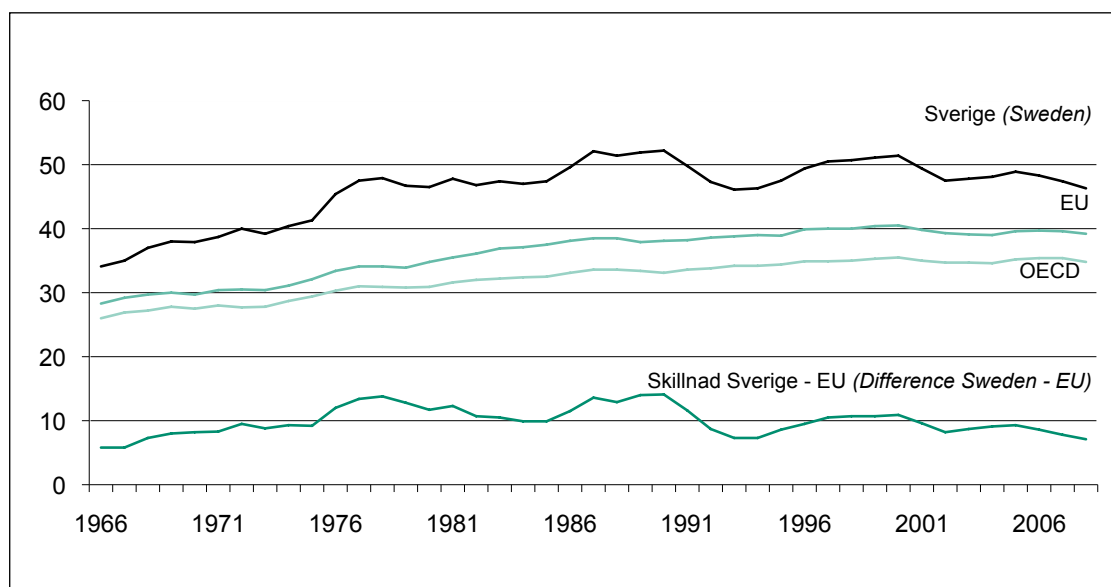
**** Sekretariatets beräkningar, inkluderar förväntade intäkter från stat och kommun

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2009, 2010 Edition

15.4 Diagram

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, OECD och EU 1965-2008, procent av BNP

Total tax revenues in Sweden, EU and OECD 1965-2008, percent of GDP

Anm: Medelvärdena för OECD respektive EU är ovägda.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2009, 2010 Edition

Olika skatters andel av BNP

I 15.5 Tabell redovisas de olika skatternas andel av BNP i OECD-länderna år 2008. Sverige som har den näst högsta skattekvoten efter Danmark ligger över genomsnittet för de flesta skatterna och särskilt när det

gäller skatt på inkomster och vinster samt särskilda löneskatter. Skatteinkomsten som andel av BNP avseende punktskatter och skatt på egendom är däremot lägre i Sverige än genomsnittet för EU och OECD.

15.5 Tabell

Skatteinkomst 2008 enligt OECD-klassificering, andel av BNP, procent

Tax revenue 2008 according to OECD-classification, share of GDP, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löneskatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General con- sumption	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200			3000	4000	5000	
Australien (<i>Australia</i>)	16,0	10,2	5,9	-	-	-	1,4	2,2	7,4	3,5	3,3	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	16,8	13,5	3,3	13,9	4,2	8,4	0,0	2,2	10,8	7,0	3,1	0,0
Danmark (<i>Denmark</i>)*	29,2	25,2	3,4	1,0	1,0	0,0	0,2	2,0	15,6	10,1	4,7	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	16,8	13,3	3,5	12,1	2,2	9,0	-	1,1	13,0	8,4	4,2	0,0
Frankrike (<i>France</i>)*	10,4	7,5	2,9	16,1	4,0	10,9	1,2	3,4	10,6	7,3	3,0	1,4
Grekland (<i>Greece</i>)*	7,3	4,8	2,5	12,2	4,7	5,7	-	1,5	11,4	7,6	2,8	-
Irland (<i>Ireland</i>)	10,8	8,0	2,8	5,1	1,5	3,3	0,2	1,8	10,7	7,0	3,1	-
Island (<i>Iceland</i>)	17,8	13,2	1,9	2,8			0,2	2,2	13,6	9,1	3,4	0,1
Italien (<i>Italy</i>)	14,9	11,6	3,7	13,5	2,5	9,2	-	1,9	10,6	6,0	3,5	2,3
Japan (<i>Japan</i>)	9,5	5,6	3,9	10,9	4,8	5,0	-	2,7	5,1	2,5	2,0	0,1
Kanada (<i>Canada</i>)	15,9	12,0	3,3	4,8	1,9	2,7	0,7	3,4	7,6	4,3	2,8	0,0
Korea (<i>Korea</i>)	8,2	4,0	4,2	5,8	2,4	2,6	0,1	3,2	8,4	4,3	3,9	0,9
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	12,8	7,7	5,1	10,1	4,6	4,3	-	2,6	9,9	5,9	3,8	0,0
Mexiko (<i>Mexico</i>)	5,2			2,7			0,3	0,3	12,4	3,8	8,5	0,2
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	10,6	7,5	3,2	14,5	6,8	4,9	-	1,6	11,8	7,2	3,4	0,2
Norge (<i>Norway</i>)	21,6	9,1	12,5	8,9	2,9	5,4	-	1,2	10,9	7,3	3,0	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	20,4	13,7	4,4	-	-	-	-	1,9	11,4	8,6	2,0	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	8,1	5,4	2,7	11,4	4,6	4,8	0,3	1,2	13,0	7,9	4,7	0,2
Portugal (<i>Portugal</i>)	9,3	5,6	3,6	11,5	3,4	7,5	-	1,3	12,9	8,4	4,3	0,2
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	13,9	9,1	3,3	6,7	3,1	3,1	-	2,2	6,3	3,7	1,8	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	6,2	2,8	3,1	12,0	2,9	6,7	-	0,4	10,5	6,9	2,9	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	10,3	7,1	2,8	12,1	1,8	8,8	-	2,3	8,3	5,2	2,6	0,1
Storbritannien (<i>UK</i>)	14,3	10,7	3,6	6,8	2,6	3,9	-	4,2	10,3	6,4	3,5	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	16,8	13,8	3,0	11,5	2,7	8,7	3,9	1,1	12,8	9,4	2,9	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	7,9	3,7	4,2	16,1	3,6	10,2	-	0,4	11,5	7,1	3,7	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	5,8	4,0	1,8	6,1	2,0	3,0	-	0,9	11,0	4,9	5,6	0,5
Tyskland (<i>Germany</i>)	11,5	9,6	1,9	13,9	6,1	6,5	-	0,9	10,5	7,1	3,1	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	10,4	7,8	2,6	13,0	3,4	9,4	0,6	0,9	14,9	10,3	4,3	0,3
USA	11,8	9,9	1,8	6,5	2,9	3,3	-	3,2	4,6	2,1	1,6	-
Österrike (<i>Austria</i>)*	13,1	9,9	2,5	14,3	5,8	6,7	2,8	0,5	11,6	7,7	3,1	0,3
EU 15	13,7	10,4	3,2	11,2	3,6	6,5	0,6	1,9	11,4	7,4	3,4	0,3
OECD	12,5	9,0	3,5	9,0	3,3	5,2	0,3	1,8	10,8	6,8	3,4	0,2

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2009, 2010 Edition

15.3.2 Skattekvotens sammansättning

Olika skatters andel av totala skatteinkomster

Även om skattekvoten för OECD-området har stigit kontinuerligt genom åren har skattekvotens sammansättning, dvs. olika skatters andel av totala skatteinkomster, varit förvånansvärt stabil. I 15.6 Tabell redovisas de totala skatteinkomsternas sammansättning i OECD-länderna år 2008.

Inkomstskatten för fysiska personer utgör även 2008 det största enskilda bidraget till de totala skatteinkomsterna. Andelen sjönk dock kontinuerligt från 1979 (31,5 procent) fram till mitten på 2000-talet och ligger nu still runt 25 procent. Variationen mellan länderna är stor. I Slovakien kommer endast 9,5 procent av de totala skatteinkomsterna från inkomstskatten, medan andelen i Danmark uppgår till 52,4 procent. I Sverige utgör fysiska personers inkomstskatt 29,8 procent av totala skatteintäkter. När det gäller andelen skatt på företagets inkomster och vinster ligger Sverige under genomsnittet för både EU och OECD. Ser man till den totala andelen skatt på inkomster från både fysiska och juridiska personer har den sjunkit i Sverige (36,3 procent) under senare år och ligger numera bara strax över EU:s och OECD:s genomsnitt (34,3 respektive 35,6 procent). Tre länder ligger klart högst med andelar runt 60 procent: Danmark, Nya Zeeland och Australien. Minst andel redovisas för Slovakien, 21,2 procent.

Minskningen av inkomstskattens andel av totala skatteintäkter har skett parallellt med en ökning av andelen sociala avgifter. Mellan 1965 och 2000 steg de sociala avgifternas andel från ca 18 till ca 25 procent i hela OECD-området, och har därefter legat kring denna nivå. Den ökande ande-

len sociala avgifter är direkt kopplad till högre utgifter för olika bidragssystem pga. arbetslöshet, en åldrande befolkning samt ökande kostnader för sjukvård. De sociala avgifternas andel av de totala skatterna är störst i Tjeckien (44,6 procent) medan de i Danmark endast står för en marginell del (2,0 procent). Sverige (24,8 procent) ligger under både EU- och OECD-genomsnittet (29,0 respektive 25,3 procent). I Sverige står de anställda för en mindre del av de sociala avgifterna än genomsnittligt i EU, medan arbetsgivarna svarar för en större del.

Mellan 1965 och 1980 sjönk andelen skatt på fastigheter och förmögenhet från 7,9 till 5,3 procent i OECD. Därefter har den legat ganska stabilt runt 5,5 procent. Nedgången på 1960- och 1970-talet berodde bl.a. på ett allmänt motstånd från väljarkåren i många länder för dessa mycket synliga skatter. Endast i fyra länder – Kanada, Korea, Storbritannien och USA – utgör fastighetsskatten 10 procent eller mer av totala skatteintäkter. I Sverige svarade fastighetsskatten för 2,3 procent¹ av de totala skatteintäkterna 2008 vilket är under genomsnittet för både EU och OECD.

Skatt på varor och tjänster står för 31,7 procent av de totala skatterna i OECD. Andelen skatt på varor och tjänster har inte förändrats mycket sedan mitten på 1970-talet. Däremot har momsens betydelse samtidigt som punktskatternas betydelse minskat i motsvarande grad. I Sverige svarar skatten på varor och tjänster för 27,7 procent av de totala skatterna. Störst betydelse har skatter på varor och tjänster i Mexiko (59,2 procent) och Turkiet (45,5 procent). Av skatterna på varor och tjänster svarar momsens för störst andel av skatteinkomsterna i Ungern (25,6 procent) och punktskatterna i Mexiko (40,3 procent).

¹ Fastighetsskatten avskaffades i Sverige 2008 men ersattes av en kommunal fastighetsavgift.

15.6 Tabell

Skatteinkomster 2008 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent

Tax revenue 2008 according to OECD-classification, share of total tax revenue, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löneskat- ter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consump- tion	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (<i>Australia</i>)	59,3	37,6	21,7	-	-	-	5,1	8,2	27,4	12,9	12,1	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	38,0	30,5	7,5	31,5	9,6	19,0	0,0	5,0	24,5	15,9	7,0	0,0
Danmark (<i>Denmark</i>)*	60,5	52,4	7,1	2,0	2,0	0,0	0,5	4,1	32,5	20,9	9,8	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	39,0	30,9	8,1	28,0	5,1	20,9	-	2,6	30,0	19,5	9,7	0,1
Frankrike (<i>France</i>)*	24,1	17,4	6,7	37,2	9,2	25,3	2,9	7,8	24,5	16,8	7,0	3,3
Grekland (<i>Greece</i>)	22,5	14,7	7,5	37,6	14,5	17,5	-	4,6	34,9	23,2	8,6	-
Irland (<i>Ireland</i>)	37,6	27,9	9,7	17,7	5,4	11,3	0,8	6,4	37,1	24,3	10,7	-
Island (<i>Iceland</i>)	48,5	36,0	5,2	7,7			0,4	6,1	37,0	24,7	9,1	0,4
Italien (<i>Italy</i>)	34,4	26,8	8,6	31,2	5,7	21,3	-	4,3	24,5	13,8	8,2	5,3
Japan (<i>Japan</i>)	33,7	20,0	13,7	38,6	17,2	17,9	-	9,4	18,0	8,9	7,0	0,3
Kanada (<i>Canada</i>)	49,1	37,2	10,4	14,7	5,9	8,3	2,0	10,5	23,6	13,3	8,6	0,0
Korea (<i>Korea</i>)	31,0	15,0	15,9	21,8	8,9	9,6	0,3	11,9	31,6	16,1	14,5	3,4
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	36,0	21,7	14,3	28,3	13,0	12,1	-	7,4	28,0	16,7	10,8	0,1
Mexiko (<i>Mexico</i>)	24,8			12,7			1,2	1,4	59,2	18,0	40,3	0,7
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	27,2	19,1	8,1	37,0	17,4	12,4	-	4,2	30,3	18,5	8,6	0,5
Norge (<i>Norway</i>)	50,8	21,4	29,4	20,9	6,9	12,8	-	2,7	25,6	17,1	7,0	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	60,4	40,7	13,1	-	-	-	-	5,8	33,8	25,4	6,1	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	23,6	15,6	7,9	33,1	13,4	13,9	0,8	3,6	38,0	23,0	13,8	0,6
Portugal (<i>Portugal</i>)	26,3	16,0	10,3	32,7	9,8	21,4	-	3,6	36,6	23,8	12,1	0,5
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	47,7	31,4	11,4	23,0	10,8	10,6	-	7,5	21,7	12,8	6,2	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	21,2	9,5	10,7	40,8	10,0	22,7	-	1,3	36,0	23,4	10,0	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	30,9	21,5	8,4	36,4	5,5	26,5	-	6,8	25,1	15,5	7,8	0,4
Storbritannien (<i>UK</i>)	40,0	30,1	10,0	19,0	7,4	11,0	-	11,6	28,8	17,8	9,8	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	36,3	29,8	6,4	24,8	5,7	18,8	8,4	2,3	27,7	20,3	6,4	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	21,9	10,3	11,6	44,6	10,0	28,2	-	1,1	31,9	19,6	10,2	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	23,9	16,5	7,3	25,0	8,4	12,5	-	3,6	45,5	20,3	23,2	2,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	31,1	26,0	5,1	37,6	16,6	17,7	-	2,3	28,5	19,2	8,3	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	26,0	19,4	6,6	32,5	8,5	23,4	1,4	2,2	37,1	25,6	10,8	0,6
USA	45,2	38,1	7,1	25,1	11,1	12,6	-	12,1	17,6	8,1	6,3	-
Österrike (<i>Austria</i>)*	30,7	23,1	5,7	33,5	13,6	15,7	6,5	1,3	27,1	18,1	7,4	0,6
EU 15	34,3	25,9	8,2	29,0	9,4	16,7	1,3	5,0	29,3	19,0	8,8	0,7
OECD	35,6	25,0	10,1	25,3	9,3	14,3	1,1	5,4	31,7	19,5	10,4	0,6

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekotterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2009, 2010 Edition

15.3.3 Nedbrytning av skattekvoten

För att studera skattestrukturen i olika länder behöver vi som redan nämnts klassificera skatterna på lämpligt sätt.

Indelning enligt nationalräkenskaperna

Den vanligaste indelningen är den som förekommer i nationalräkenskaperna, där skatterna delas in i direkta och indirekta skatter (se kapitel 1) samt socialförsäkringsavgifter. Utgångspunkten för klassificeringen av skatterna enligt denna indelning är om den som är skattskyldig kan övervältra skatten på någon annan, t.ex. genom att ta ut högre priser. I enlighet med denna tanke är skatter på inkomst och förmögenhet direkta medan mervärdesskatt och punktskatter räknas som indirekta. Modern ekonomisk teori visar dock att även inkomstskatten, i olika utsträckning och under olika omständigheter, kan övervältras, och det är i princip omöjligt att dra någon principiell skiljelinje mellan direkta och indirekta skatter.

I grova drag svarar direkta skatter, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter för omkring var sin tredjedel av den totala beskattningen i EU. Likheterna mellan EU-ländernas skattesystem är större vad gäller indirekta skatter än direkta skatter. Sett i ett längre tidsperspektiv har de direkta skatterna ökat sin andel och de indirekta skatterna minskat sin andel. Minskningen i den indirekta beskattningen hänför sig till punktskatterna med undantag av energi- och miljörelaterade skatter.

I 15.7 Tabell visas indelningen av skatterna enligt nationalräkenskaperna utbrutet på undergrupper. Både de indirekta och de direkta skatterna ligger på en högre nivå i Sverige än i EU totalt medan socialavgifterna ligger på en något lägre nivå i Sverige än EU-genomsnittet. I Sverige tar vi dock relativt sett ut mindre i allmänna egenavgifter och mer i arbetsgivaravgifter jämfört med flertalet övriga EU-länder. Fysiska personers direkta skatter uppgick 2009 till 16,4 procent av BNP i Sverige jämfört med EU-genomsnittet på 9,5 procent.

15.7 Tabell

Indelning av skatterna enligt nationalräkenskaperna, Sverige och EU år 2009, procent av BNP

Taxes classified according to national accounts, Sweden and the EU 2009, percent of GDP

	Sverige	EA 17*	EU 27*
Indirekta skatter (Indirect taxes)	19,0	13,1	13,1
Mervärdesskatt (VAT)	9,7	6,6	6,6
Punktskatter (Excise duties)	2,9	2,4	2,6
Övrigt (Other)	6,3	4,2	3,9
Direkta skatter (Direct taxes)	19,7	11,7	12,6
Fysiska personer (Individuals)	16,4	9	9,5
Juridiska personer (Legal entities)	3,0	1,7	1,9
Övrigt (Other)	0,3	1,0	1,2
Socialavgifter (Social security contributions)	8,2	14,4	12,8
Arbetsgivaravgifter (Employer's contributions)	7,9	8,2	7,4
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	0,1	4,3	3,8
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self employed)	0,2	1,9	1,6
Totalt (Total)	46,9	39,1	38,4

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2011 Edition

Indelning efter ekonomisk funktion

En alternativ indelning av skatterna, som används i kapitelindelningen av denna årsbok, är efter ekonomisk funktion. Då är istället utgångspunkten vad som beskattas (skattebaserna), t.ex. arbete, kapital och konsumtion. Skatt på arbete delas i sin tur upp på inkomstskatt på arbete och sociala avgifter. Skatt på kapital avser innehav, överlåtelse och avkastning av olika kapitalformer, som fast och lös egendom, värdepapper m.m. Med konsumtionsskatter avses alla skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare och producenter eller säljare. Skattebasen är i det fallet oftast en kvantitet av en vara eller tjänst.

Av produktionsfaktorerna är arbete den viktigaste skattebasen i alla EU-länder, följt av konsumtion och övriga skattebaser, däribland kapital. Den långsiktiga trenden är att konsumtionsskatterna (de indirekta skatterna) har minskat sin andel av den totala beskattningen. Den största skillnaden i skattestruktur mellan Sverige och EU ligger i beskattningen av arbete. I Sverige svarar skatt på arbete för 27,4 procent av BNP, vilket är markant högre än EU-genomsnittet (20,0 procent). En del av skillnaden beror som redan nämnts på förekomsten av skattepliktiga förmåner i Sverige. Sett över längre sikt har dock Sverige närmast sig övriga EU.

15.8 Tabell

Indelning av skatterna efter ekonomisk funktion, Sverige och EU år 2009, procent av BNP

Taxes classified by economic function, Sweden and EU 2009, percent of GDP

	Sverige	EA 17*	EU 27*
Arbete (<i>Labour</i>)	27,4	21,1	20,0
därav anställda (<i>Employees</i>)	12,4	8,9	8,0
därav arbetsgivare (<i>Employers</i>)	11,2	10,4	10,3
därav egenföretagare (<i>Self-employed</i>)	3,8	1,9	1,7
Konsumtion (<i>Consumption</i>)	13,3	10,4	10,6
Kapital (<i>Capital</i>)	6,1	7,7	7,9
Totalt (<i>Total</i>)	46,8	39,2	38,5
därav miljö (<i>environment</i>)	2,8	2,3	2,4

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2011 Edition

Indelning efter mottagare

Slutligen kan skattestrukturen studeras efter mottagare av skatterna, som central och regional/lokal samhällsnivå, socialförsäkringssektorn och EU. Indelningen speglar inte nödvändigtvis vilken makt eller inflytande som respektive nivå har. I länder där t.ex. den regionala/lokala nivån inte har egna skatteinkomster, kan kommunerna eller deras motsvarigheter i andra länder istället vara garanterade statsbidrag.

Den centrala nivån, dvs. staten, erhåller största delen av skatteintäkterna i nästan alla medlemsländerna men skillnaderna är

stora vad gäller typ av skatt som tillfaller respektive nivå. I allmänhet är konsumtionsskatterna den största inkomstkällan för staten. I Danmark och Sverige erhåller den regionala/lokala nivån (i Sverige lands- och kommuner) en betydligt större del av skatteintäkterna än i resten av EU. Detta beror på den kommunala inkomstskatten, som i Sverige svarar för drygt 90 procent av inkomstskatten för fysiska personer. I övriga EU-länder härrör de kommunala skatteinkomsterna huvudsakligen från fastighetsskatt.

15.9 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, Sverige och EU år 2009, procent av BNP

Taxes broken down by receiving administrative level, Sweden and EU 2009, percent of GDP

	Sverige	EA 17*	EU 27*
Stat (Central government)	27,0	15,6	18,7
Delstat (State government)	..	8,2	8,2
Kommuner (Local government)	16,7	3,9	4,1
Socialförsäkringssektorn (Social security funds)	3,0	15,7	14,6
EU (EU institutions)	0,2	0,3	0,3
Total (Total)	46,9	43,7	45,9

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2011 Edition

I 15.10 Tabell redovisas indelning av skatter efter mottagare som andel av totala skatteinkomster för OECD-länderna 2008. Tabellen är uppdelad i tre grupper; federala, icke federala länder (som Sverige tillhör) samt regionala länder. I vissa länder, som Nya Zeeland och Norge, är staten mottagare av nästan alla skatter. Staten tar emot en majoritet av skatterna i ca två tredjedelar av länderna. I Sverige är statens andel 53,0 procent. Den kommunala sektorn som mottagare är störst i Sverige (34,7 procent) och Japan (28,4 procent). Det land där socialförsäkringssektorn tar emot störst andel av skatterna är Frankrike, (51,5 procent). Motsvarande andel i Sverige är 11,9 procent och i Danmark 2,0 procent.

15.4 Skatt på arbete

15.4.1 Olika definitioner och regelsystem

Som nämndes inledningsvis i detta kapitel är internationella jämförelser avseende skatter och avgifter svåra att göra på grund av att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av dessa begrepp. Än svårare är det att göra jämförelser avseende skattesatser och skatteuttag per individ eftersom regelsystemen varierar kraftigt mellan olika länder.

15.4.2 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala

Istället för att göra direkta jämförelser avseende skattesatser, som måste kompletteras med beskrivningar av hur skatteunderlaget beräknas, kan andra jämförelser göras. Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den procentu-

ella disponibla inkomsten. I 15.11 Tabell redovisas den disponibla inkomsten 2010 i förhållande till lönen för en genomsnittlig industriarbetare i OECD-länderna. Med disponibel inkomst avses här bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar i procent av bruttolönen.

Ökande disponibla inkomster i Sverige

Tidigare har en svensk industriarbetare fått förhållandevis lite kvar av lönen jämfört med kollegor i andra OECD-länder när man dragit från skatten och sociala avgifter samt lagt till transfereringar. Denna situation har delvis förändrats de senaste åren. I Sverige får ensamstående behålla 75,3 procent av lönen, vilket är strax under OECD-genomsnittet (75,7 procent) men över EU-genomsnittet (71,2 procent). Störst andel av sin lön får en ensamstående kvar i Mexiko (94,4 procent) och Korea (88,1 procent). Vid högre inkomster (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får en ensamstående person i Sverige behålla 64,7 procent av lönen, vilket är strax över EU-genomsnittet (64,3 procent) men under genomsnittet för OECD (70,0 procent).

I Sverige får en familj med två barn, där endast ena föräldern yrkesarbetar, behålla 82,7 procent av bruttolönen. Sverige placerar sig därmed något under både EU- och OECD-genomsnittet (83,3 procent respektive 87,5 procent). I Nya Zeeland och Tjeckien får en familj med två barn där endast en förälder yrkesarbetar en disponibel inkomst som är högre än lönen, på grund av transfereringar. I familjer med två förvärvsarbetande (och där den sammanlagda lönen uppgår till 167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får svenska familjer behålla 80,8 procent, vilket är något under OECD-genomsnittet på 81,7 procent men över EU-genomsnittet på 78,0 procent.

15.10 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, OECD-länderna 2008, procent av totala skatteinkomster

Taxes broken down by receiving administrative level, OECD countries 2008, percent of total taxes

	Statlig Federal or central government	Delstatlig State government	Kommunal Local government	Socialförsäkrings- sektorn Social security funds
Federala länder (Federal countries)				
Australien (<i>Australia</i>)	81,9	14,9	3,2	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	46,9	16,0	4,5	31,7
Kanada (<i>Canada</i>)	43,1	39,1	9,1	8,7
Mexiko (<i>Mexico</i>)	84,3	1,9	1,1	12,7
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	37,2	24,6	15,2	23,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	30,6	22,5	8,4	37,6
USA	38,9	20,8	15,2	25,1
Österrike (<i>Austria</i>)	52,7	9,8	9,7	27,5
Ovägt medelvärde	52,0	18,7	8,3	20,8
Regionala länder (Regional country)				
Spanien (<i>Spain</i>)*	32,4	22,3	8,9	35,9
Ej federala länder (Unitary countries)				
Danmark (<i>Denmark</i>)	72,7		24,8	2,0
Finland (<i>Finland</i>)	49,7		22,0	28,0
Frankrike (<i>France</i>)	36,1		12,1	51,5
Grekland (<i>Greece</i>)	60,5		0,8	38,3
Irland (<i>Ireland</i>)	81,8		2,6	15,2
Island (<i>Iceland</i>)	74,1		25,9	-
Italien (<i>Italy</i>)	52,4		16,1	31,2
Japan (<i>Japan</i>)	32,9		28,4	38,6
Korea (<i>Korea</i>)	61,5		16,7	21,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	67,6		4,5	27,7
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	58,8		3,3	37,0
Norge (<i>Norway</i>)	88,2		11,8	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	93,7		6,3	-
Polen (<i>Poland</i>)	53,0		13,5	33,1
Portugal (<i>Portugal</i>)	59,6		6,6	33,5
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	47,5		11,6	40,1
Storbritannien (UK)	75,7		4,8	19,0
Sverige (Sweden)	53,0		34,7	11,9
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	40,4		14,5	44,6
Turkiet (<i>Turkey</i>)	66,3		8,7	25,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	62,3		6,4	31,0
Ovägt medelvärde	62,8		12,4	24,5

*Spanien är konstitutionellt ett icke-federalt land med en högt decentraliserad politisk struktur.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2009, 2010 Edition

15.11 Tabell

Disponibel inkomst 2010, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, procent av bruttolönen

Disposable income 2010, by wage level as percentage of the average wage for a production worker, percent of gross pay

	Ensamstående Single		Giftn, 2 barn Married, 2 children	
	100%	167%	100+0%	100+67%
Australien (Australia)	78,4	72,5	93,4	83,9
Belgien (Belgium)	57,9	51,0	78,4	67,3
Danmark (Denmark)	61,7	55,5	72,9	66,3
Finland (Finland)	70,9	63,7	77,5	77,7
Frankrike (France)	72,2	66,7	82,5	77,9
Grekland (Greece)	81,2	74,3	81,2	82,3
Irland (Ireland)	78,2	66,5	95,9	87,4
Island (Iceland)	74,7	69,4	94,9	79,6
Italien (Italy)	70,2	63,2	82,9	76,5
Japan (Japan)	79,2	75,3	89,3	85,2
Kanada (Canada)	77,8	73,5	92,3	82,3
Korea (Korea)	88,1	85,1	90,6	90,5
Luxemburg (Luxembourg)	73,6	65,3	99,0	88,2
Mexiko (Mexico)	94,4	86,6	94,4	96,6
Nederländerna (the Netherlands)	68,1	61,9	76,2	74,9
Norge (Norway)	71,3	64,8	79,0	75,7
Nya Zeeland (New Zealand)	83,1	76,8	101,1	86,4
Polen (Poland)	75,4	74,6	82,2	79,4
Portugal (Portugal)	77,1	69,6	90,5	82,8
Schweiz (Switzerland)	84,0	79,4	97,2	90,9
Slovakien (Slovak Republic)	78,5	75,3	97,6	86,8
Spanien (Spain)	78,4	73,7	86,0	83,4
Storbritannien (UK)	74,5	69,8	81,0	78,5
Sverige (Sweden)	75,3	64,7	82,7	80,8
Tjeckien (Czech Republic)	77,5	74,1	105,5	88,0
Turkiet (Turkey)	72,9	69,5	74,6	72,7
Tyskland (Germany)	60,8	56,2	80,4	69,9
Ungern (Hungary)	68,8	60,8	81,9	78,1
USA	77,1	70,5	91,8	82,6
Österrike (Austria)	67,3	62,6	81,9	77,4
EU 15	71,2	64,3	83,3	78,0
OECD	75,7	70,0	87,5	81,7

Anm: Medelvärdena för OECD och EU är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2009-2010, Table I.3, 2011 Edition

15.4.3 Sänkta marginalsatser i Sverige

Marginalsatsernas storlek och deras betydelse är ett ofta återkommande diskussionsämne. I 15.12 Tabell redovisas marginalsatserna (inklusive sociala avgifter) för anställda i OECD-länderna 2010. Marginalsatserna för en genomsnittlig industriarbetare ligger mellan 12,5 (Mexiko) och 62,0 procent (Ungern). I Sverige har marginalsatserna sjunkit markant på bara några år och ligger nu på 31,5 procent, vilket är lägre än både EU- och OECD-genomsnittet (40,8 procent respektive 34,4 procent).

För höginkomsttagare är marginalsatserna i Sverige dock fortfarande bland de

högsta i OECD-området och inträder vid en lägre inkomstnivå än i de flesta andra länder. Marginalsatserna för inkomstläget 167 procent av genomsnittslönen för en industriarbetare är 56,5 procent i Sverige 2010. Två länder ligger högre: Belgien och Ungern (60,9 respektive 57,6 procent).

Beskattningsmetoden för familjer, dvs. sam- eller särbeskattningsmetoden, varierar i olika länder. Sverige tillämpar särbeskattningsmetoden och därför är marginalsatserna på samma nivå för ensamstående som för familjer med en inkomsttagare. Även marginalsatserna för gifta med 2 barn har därmed sjunkit märkbart de senaste åren och ligger nu under EU- och OECD-genomsnittet

i samtliga exempel presenterade nedan i 15.12 Tabell. Exempelvis är marginalskat-
terna för en familj med en genomsnittlig
industriarbetarlön i Sverige 31,5 procent
medan EU- och OECD-genomsnitten ligger
på 37,4 procent respektive 34,3 procent.

I de flesta länder är marginals-katten för
familjer med en inkomsttagare med en ge-
nomsnittlig industriarbetarlön densamma
eller något lägre än för ensamstående med
motsvarande lön. I några länder är dock
marginals-katten högre för familjer. Så är

fallet i bl.a. Australien, Kanada och USA
vilket beror på olika typer av skatteredu-
ktioner för barnfamiljer med låga inkom-
ster. Dessa skattereduktioner minskar vid
en ökad inkomst vilket gör att margina-
leffekterna i vissa fall kan bli mycket höga.
När man kommer upp i högre inkomstni-
våer och två inkomsttagare (167 procent
av en genomsnittlig industriarbetarlön)
har 70 procent av OECD:s medlemsländer
lägre marginals-katter för familjer än för
ensamstående.

15.12 Tabell

Marginals-katt, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, 2010, procent

Marginal tax rates, by wage levels as percentage of the average wage for a
production worker, 2010, percent

	Ensamstående Single persons			Giftn, 2 barn Married, 2 children		
	67%	100%	167%	100+0%	100+33%	100+67%
Australien (Australia)	35,5	35,5	39,5	55,5	35,5	65,5
Belgien (Belgium)	54,9	54,9	60,9	54,9	54,9	54,9
Danmark (Denmark)	40,9	42,3	56,1	42,3	42,3	42,3
Finland (Finland)	42,5	43,7	47,5	43,7	43,7	43,7
Frankrike (France)	31,7	31,7	42,3	27,5	27,5	31,7
Grekland (Greece)	16,0	31,1	37,8	36,2	36,2	36,2
Irland (Ireland)	30,0	51,0	51,0	30,0	30,0	30,0
Island (Iceland)	38,5	38,5	38,5	46,2	46,2	43,3
Italien (Italy)	38,7	38,7	49,2	40,1	40,1	39,4
Japan (Japan)	21,7	26,5	30,7	23,2	23,2	23,2
Kanada (Canada)	25,4	35,1	33,0	65,0	48,0	48,0
Korea (Korea)	11,5	21,4	18,4	17,3	17,3	17,3
Luxemburg (Luxembourg)	34,3	47,0	47,0	28,8	32,4	39,7
Mexiko (Mexico)	12,1	12,5	22,9	12,5	12,5	12,5
Nederländerna (the Netherlands)	43,3	41,7	50,1	49,0	41,7	41,7
Norge (Norway)	35,8	35,8	47,8	35,8	35,8	35,8
Nya Zeeland (New Zealand)	19,2	32,3	35,5	39,2	39,2	39,2
Polen (Poland)	26,7	26,7	26,7	17,8	26,7	26,7
Portugal (Portugal)	35,1	35,1	45,9	24,6	35,1	35,1
Schweiz (Switzerland)	19,7	23,2	31,0	18,7	21,4	24,0
Slovakien (Slovak Republic)	29,9	29,9	28,7	13,4	29,9	29,9
Spanien (Spain)	28,8	32,6	37,0	28,8	32,6	32,6
Storbritannien (UK)	31,0	31,0	41,0	31,0	31,0	31,0
Sverige (Sweden)	28,5	31,5	56,5	31,5	31,5	31,5
Tjeckien (Czech Republic)	31,1	31,1	31,1	38,4	38,4	38,4
Turkiet (Turkey)	32,7	32,7	38,6	32,7	32,7	32,7
Tyskland (Germany)	46,7	51,8	44,3	45,1	46,4	48,9
Ungern (Hungary)	38,6	38,6	57,6	38,6	38,6	38,6
USA	29,4	29,4	39,4	50,4	29,4	29,4
Österrike (Austria)	43,6	48,2	37,0	48,2	48,2	48,2
EU 15	36,4	40,8	46,9	37,4	38,2	39,1
OECD	30,7	34,4	39,8	34,3	33,8	35,0

Anm: För giftn: 100 % gäller en inkomsttagare, 133 och 167 % gäller två inkomsttagare i familjen.

Anm: Siffrorna speglar förhållandet om den som tjänar mest får en ökning av sin bruttolöns.

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

Anm: Medelinkomsten för Grekland är för högt beräknad eftersom den reella bruttolönsen inkluderar
förmåner kopplade till äktenskap och barn som inte kommer alla till del.

Källa: OECD, Taxing Wages 2009-2010, Table I.7, 2011 Edition

15.5 Skatt på kapital

15.5.1 Rörliga skattebaser

Skattebaserna i kapitalbeskattningen (med undantag för fastighetsbeskattningen) är rörliga. Detta sätter gränser för hur hög kapitalbeskattningen kan vara i ett land utan att kapitalet flyttar utomlands. Samtidigt innebär kravet på likformig beskattning av kapital och arbete att skattesatserna för respektive produktionsfaktor bör ligga på ungefär samma nivå. I ett land som Sverige med hög beskattning av arbete innebär detta ett skattepolitiskt dilemma.

15.5.2 Internationella jämförelser är svåra att göra

Samma reservation som gjordes ovan beträffande skatt på arbete och internationella jämförelser gäller i lika hög grad, om inte högre, skatt på kapital. Vad som beskattas, olika fribelopp innan skatt börjar tas ut och olika regler för hur real eller nominell realisationsvinst beräknas medför att jämförelser är svåra att göra.

Många länder saknar helt och hållet beskattning av ränteinkomster och sett i det perspektivet kan den svenska skattesatsen på 30 procent sägas vara hög. Eftersom avdragsrätt föreligger för skuldräntor (vilket oftast inte är fallet i länder som saknar beskattning av inkomsträntor) ger dock den svenska beskattningen av räntor och utdelningar ett underskott för staten (räntenettet var minus 5 miljarder kronor år 2009).

När det gäller skatt på reavinster är den formella och även den faktiska skatten i allmänhet betydligt högre i Sverige än bland andra EU-länder. I Sverige sker beskattning

av nominellt beräknade reavinster medan flera länder i EU korrigerar för inflationen eller beskattar inte reavinster. I flera länder minskar också skatten med hänsyn till innehavstid.

Förmögenhets- och fastighetsbeskattningen varierar stort både vad gäller förekomsten av skatt överhuvudtaget och miniminivåer och beräkningssätt. Som framgår av 15.13 Tabell är det tre OECD-länder som beskattar förmögenhet: Frankrike, Norge, och Schweiz. Förmögenhetsskatten utgör i de flesta fall en marginell del av totala skatteintäkter. I Sverige avskaffades förmögenhetsskatten från och med den 1 januari 2007.

Kapitalbeskattningen och EG

I EG-fördraget finns inga uttryckliga regler om direkta skatter och harmoniseringen på detta område har visat sig vara mycket svår. Regleringen av de direkta skatterna är främst begränsad till bolagsbeskattning där det handlar om att undanröja dubbelbeskattning av företag som är verksamma i flera länder. De gemensamma reglerna för direkt beskattning av personer begränsar sig till regler om beskattning av inkomster från sparande i form av räntor på sparat kapital. Enligt ett EG-direktiv från 2003, det s.k. sparandedirektivet, ska ränteinkomster från sparande som uppstår i en medlemsstat för fysiska personer med skatterättslig hemvist i en annan medlemsstat beskattas i enlighet med lagstiftningen i den senare medlemsstaten.² Enligt direktivet ska medlemsländerna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett automatiskt informationsutbyte mellan medlemsländerna beträffande dessa räntebetalningar.

15.13 Tabell

OECD länder med förmögenhetsskatt 2011, individer OECD countries with wealth tax, 2011, individuals

	Procentsats	Fribelopp, euro***	Förmögenhetsskatteintäkter 2008, som % av totala skat- teintäkter	Förmögenhetsskatteintäkter 2008, som % av BNP
	Percent rate	Assets exceeding, EURO	Wealth tax revenues 2008, as % of total tax revenues	Wealth tax revenues 2008, as % of GDP
Frankrike (France)	0,55-1,8*	800 000	0,5	0,2
Norge (Norway)	1,1	91 280 / 182 560	1,0	0,5
Schweiz (Switzerland)**	0,05-0,3*	127 033 / 63 517	3,5	1,0

* Progressiv skattesats

** I Schweiz varierar förmögenhetsskatten mellan kantonerna. Siffrorna (Procentsats och Fribelopp) avser Zürich.

*** Riksbankens kurs den 6 september 2011 har använts vid omvandling av NOK och CHF till EURO.

Källa: IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), Country Surveys (informationen inhämtad 1 sep 2011)
OECD, Revenue Statistics 1965-2009, 2010 Edition

² Direktiv 2003/48/EG. Direktivet omfattar inte aktie- och försäkringssparande. Direktivet trädde i kraft den 1 juli 2005.

15.5.3 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen

Vad gäller företagsbeskattningen har flertalet industriländer sänkt skattesatserna och breddat skattebaserna under de senaste decennierna. Den ökade internationalise-

ringen och därmed den ökade konkurrensen om investeringar och företagens villkor har bidragit till denna utveckling. Särskilt påtaglig har skattesänkningarna varit i små länder som t.ex. de nordiska.

15.14 Tabell

Skattesatser för företagens vinster (bolagsskatt), procent Tax on corporate income, percent

	Procentsats Percent rate		Total skatt på utdelad vinst 2011
	1 januari 2009 Jan 2009	1 januari 2010 1 Jan 2010	Total tax on delivered profits 2011
Australien (<i>Australia</i>)	30	30	46,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	33,99	33,99	43,9
Danmark (<i>Denmark</i>)	25	25	56,5
Finland (<i>Finland</i>)	26	26	40,5
Frankrike (<i>France</i>)	33,33	33,33	57,8
Grekland (<i>Greece</i>)	25	24	32,5
Irland (<i>Ireland</i>)	12,5	12,5	48,4
Island (<i>Iceland</i>)	15	18	36,0
Italien (<i>Italy</i>)	31,4	31,4	36,6
Japan (<i>Japan</i>)	40,69	40,69	45,6
Kanada (<i>Canada</i>)	33	31	48,0
Korea (<i>Korea</i>)	24,2	24,2	47,8
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	28,59	28,59	42,5
Mexiko (<i>Mexico</i>)	28	30	30,0
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	25,5	25,5	43,8
Norge (<i>Norway</i>)	28	28	48,2
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	30	30	33,0
Polen (<i>Poland</i>)	19	19	34,4
Portugal (<i>Portugal</i>)	25	25	42,3
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	21,17	21,17	36,9
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19	19,0
Spanien (<i>Spain</i>)	30	30	43,3
Storbritannien (<i>UK</i>)	28	28	52,7
Sverige (<i>Sweden</i>)	26,3	26,3	48,4
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	20	19	31,2
Turkiet (<i>Turkey</i>)	20	20	34,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	29,44	29,41	48,6
Ungern (<i>Hungary</i>)	16	19	32,0
USA	40	40	52,1
Österrike (<i>Austria</i>)	25	25	43,8

Anm: Total skatt på utdelad vinst avser sammanlagd skatt på utdelad vinst i bolags- och ägarled som andel av bolagsvinst före alla skatter. Maximal marginalskatt har antagits i ägarleden för respektive land.

Källa: KPMG's Corporate Tax Rate Survey 2009 och 2010, samt OECD Tax Database, 1-sep-2011

Dubbelbeskattning i Sverige

I flera länder är den formella skattesatsen för utdelningsinkomster högre än i Sverige, men lättnader av skilda slag medför att den effektiva skatten ändå ofta understiger motsvarande svensk skatt. Vad som främst påverkar den totala skattebelastningen är förekomsten av eventuell ”dubbelbeskattning”, dvs. utdelningarna beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna. Den sammanlagda skattesatsen för utdelade bolagsinkomster i Sverige var 48,4 procent år 2011. Detta innebär att Sverige ligger på en delad sjätte plats tillsammans med Irland (i fallande ordning) bland OECD:s 30 medlemsländer enligt uppgifterna i 15.14 Tabell. Vid de bakomliggande beräkningarna har dock förutsatts att ägarna i respektive land har maximal marginalskatt.

Om jämförelsen i stället skulle förutsätta genomsnittlig marginalskatt skulle Sveriges relativa position försämrats. För länder med progressiv beskattning av utdelningsinkomster är den genomsnittliga marginalskatten lägre än den maximala. För att reducera den sammanlagda skattesatsen tar en del länder inte ut någon bolagsskatt på utdelningar. Alternativt medges ett avdrag hos aktieägaren för den skatt som företaget redan har betalt.

15.6 Skatt på varor och tjänster

15.6.1 Samarbete inom EU

Beträffande skatt på varor och tjänster har Sveriges medlemskap i EU inneburit vissa förändringar. Skattereglerna för mervärdesskatt har harmoniserats inom EU vilket innebär att mervärdesskattelagstiftningen i medlemsländerna måste överensstämma med det s.k. sjätte momsdirektivet och andra direktiv som antagits på EU-nivå. Dessa direktiv ger endast begränsat utrymme för medlemsländerna att variera sina mervärdesskatteregler. Även punktskatterna är föremål för harmonisering, men arbetet har inte kommit lika långt som inom mervärdesskattelagstiftningen. EU har t.ex. fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

15.6.2 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU

För EU:s inre marknad är förmodligen mervärdesskatten det skatteslag som har

störst betydelse. Skillnader i medlemsstaternas mervärdesskattesatser riskerar att snedvrída konkurrensen eller att leda till omläggning av handeln över gränserna. Den nuvarande harmoniseringen av mervärdesskatten är det minimum som medlemsstaterna ansett nödvändig för att den inre marknaden överhuvudtaget ska fungera. På sikt är emellertid strävan att de nuvarande skillnaderna i mervärdesskattesatserna ska utjämnas.

Miniminivån för normalskattesatsen 15 procent

Miniminivån i EU för mervärdesskattesystemets standardskattesats eller normalskattesats är 15 procent, en nivå som för närvarande endast Cypern och Luxemburg tillämpar. Det aritmetiska medelvärdet av normalskattesatserna ökar lite för varje år och uppgår år 2011 till ca 20,7 procent.

Momsskattesatserna varierar inom EU

Vid sidan av den normala nivån kan medlemsländerna tillämpa en eller två reducerade skattesatser, dock inte lägre än 5 procent, på ett antal varor och tjänster. Dessa specificeras närmare i en särskild bilaga till gemenskapens mervärdesskattedirektiv och omfattar arton kategorier av varor och tjänster, t.ex. livsmedel, läkemedel, persontransporter, böcker, tidningar, entrébiljetter till olika föreställningar, hotell och camping, hälsovård och socialpolitik. Tillämpningen av bilagan är frivillig, vilket har lett till att de reducerade skattesatserna varierar mellan 5 och 18 procent.

Det förekommer även s.k. superreducerade skattesatser i vissa länder under fem procent. Dessa skattesatser är inte generellt tillämpbara utan har ofta tillkommit i form av specifika övergångsregler där vissa medlemsländer fått behålla regler som de tidigare tillämpat. Nollskattesatser finns angivna i lagstiftningen för respektive länder. Storbritannien tillämpar t.ex. nollskattesats på ett flertal varor och tjänster, däribland livsmedel, persontransporter och böcker. Undantagna från skatteplikt i Sverige är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet (se kapitel 6).

15.15 Tabell

Mervärdesskattesatser på vissa varor och tjänster, 1 juli 2011, procent VAT rates on certain goods and services, 1 July 2011, percent

	Normal skattesats	Skattesats på VAT rates on					
		livsmedel	vatten	läkemedel	person- transporter	böcker	hotell
		Normal VAT rate	foodstuffs	water supp- lies	pharmaceutical products	passenger transport	books
Belgien (<i>Belgium</i>)	21	6 / 12 / 21	6	6 / 21	6 / 0	6 / 21	6
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	20	20	20	20	20	20	9
Cypern (<i>Cyprus</i>)	15	5 / 15	5	5	5 / 8 / 15	5	8
Danmark (<i>Denmark</i>)	25	25	25	25	- / 0	25	25
Estland (<i>Estonia</i>)	20	20	20	9	20 / 0	9	9
Finland (<i>Finland</i>)	23	13	23	9	9	9	9
Frankrike (<i>France</i>)	19,6	5,5 / 19,6	5,5	2,1 / 5,5 / 19,6	5,5	5,5 / 19,6	5,5
Grekland (<i>Greece</i>)	23	13	- / 13	6,5 / 13 / 23	13	6,5	6,5
Irland (<i>Ireland</i>)	21	0 / 4,8 / 13,5 / 21	- / 21	0 / 21	-	0	9
Italien (<i>Italy</i>)	20	4 / 10	10	10 / 20	10 / -	4 / 20	10
Lettland (<i>Latvia</i>)	22	22 / 12	22	12	12 / -	12	12
Litauen (<i>Lithuania</i>)	21	21	21	5	21	9	9
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	15	3	3	3 / 15	- / 3	3	3
Malta (<i>Malta</i>)	18	0	0	0	0	5	7
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	19	6	6	6 / 19	- / 6 / 19	6	6
Polen (<i>Poland</i>)	23	5 / 8 / 23	8	8	8	5 / 23	8
Portugal (<i>Portugal</i>)	23	6 / 13 / 23	6	6 / 23	6	6	6
Rumänien (<i>Romania</i>)	24	24	24	9	24	9	9
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	20	20 / 10	20	10	0 / 20	10	20
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	20	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Spanien (<i>Spain</i>)	18	4 / 8	8	4 / 18	8	4 / 18	8
Storbritannien (<i>UK</i>)	20,0	0 / 20	0	0 / 20	0	0	20
Sverige (<i>Sweden</i>)	25	12 / 25	25	25 / 0	6 / 0	6	12
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	20	10	10	10	10 / 0	10	10
Tyskland (<i>Germany</i>)	19	7 / 19	7	19	7 / 19	7	7
Ungern (<i>Hungary</i>)	25	18 / 25	25	5 / 25	25	5	18
Österrike (<i>Austria</i>)	20	10	10	10	10	10	10

Anm: Där 0 eller - anges som skattesats är varan/tjänsten undantagen från skatteplikt. I 0-fallet får ingående skatt dras av.

Källa: European Commission, Vat Rates Applied in the Member States of the European Community, taxud.c.1(2011) 759291- EN.

I 15.15 Tabell redovisas de normala skattesatserna samt de reducerade skattesatserna för ett antal utvalda varor och tjänster för respektive land per den 1 juli 2011. Sverige har tillsammans med Danmark och Ungern den högsta normala mervärdesskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent. I övriga EU-länder ligger den normala skattesatsen i intervallet 15-24 procent. Inom OECD-länderna utanför EU varierar de generella skattesatserna kraftigt. Island och Norge har höga skattesatser (25,5 respektive 25 procent), Japan och Kanada tillämpar låga skattesatser (5 procent) och USA saknar

helt generell mervärdesskatt. Australien införde år 2000 en generell mervärdesskatt på 10 procent.

15.6.3 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av mineraloljor (bränslen), alkohol och tobak. Ett medlemsland har rätt att införa punktskatter på andra varor. Däremot får införandet av en punktskatt inte medföra kontroller vid gränsen mot annat EU-land eller att den fria rörligheten för varor begränsas.

Energiskatter

I 15.16 Tabell redovisas de totala skatterna på vissa bränslen i EU per den 1 juli 2011. Det förekommer stora skillnader i såväl nivå som omfattning av energibeskattningen. Nederländerna tar ut högst punktskatt både på blyad och på blyfri bensin. EU:s nya medlemsländer är genom övergångsbestämmelser undantagna från EU:s miniminivåer inom energibeskattningen och har generellt lägre skatter än

övriga länder. Sverige har den femte högsta punktskatten på blyad bensin medan den blyfria bensinen ligger nära genomsnittet för övriga EU-länder. Minimiskattesatsen för blyfri bensin år 2011 är 0,359 euro per liter (ca 3,27 kr). Tjeckien och Grekland har generellt de högsta punktskatterna på diesel för både industriellt bruk och uppvärmning, medan Luxemburg och Belgien har de lägsta skattesatserna.

15.16 Tabell

Punktskatter på bensin och olja i EU-länderna, 1 juli 2011, euro per 1 000 liter Excise duties on petrol and gas oil in the EU, July 1 2011, EURO per 1 000 litres

	Bensin Petrol		Diesel/eldningsolja Gas Oil			
	Blyad Leaded	Blyfri Unleaded	Drivmedel Propellant	Industri Industry	Värme Heating	Moms % VAT %
Belgien (Belgium)	638	614-629	433-448	21	17-18	21
Bulgarien (Bulgaria)	424	363	314	314	26	20
Cypern (Cyprus)	421	359	330	330	125	15
Danmark (Denmark)	669	576	393	393	335	25
Estland (Estonia)	423	423	393	111	111	20
Finland (Finland)	-	627	364	161	161	23
Frankrike (France)	640	607-640	428	57	57	19,6
Grekland (Greece)	681	670	412	412	412	23
Irland (Ireland)	576	573	466	89	89	13,5/21
Italien (Italy)	613	613	472	142	403	20
Lettland (Latvia)	451	407	330	21-56	21-56	22
Litauen (Lithuania)	579	434	302	302	21	21
Luxemburg (Luxembourg)	517	462-465	320-323	21	0	12/15
Malta (Malta)	588	469	382	0-382	142-382	0/18
Nederländerna (Netherlands)	800	718	424-434	255	255	19
Polen (Poland)	-	422-487	327	327	59	23
Portugal (Portugal)	650	583	364	78	251	13/23
Rumänien (Romania)	421	360	303	303	303	24
Slovakien (Slovak Republic)	597	515-551	368-386	368-386	368-386	20
Slovenien (Slovenia)	422	417	351	176	87	20
Spanien (Spain)	458	425-456	331	85	85	18
Storbritannien (UK)	780	421-668	668	131	131	17,5/20
Sverige (Sweden)	678	413-600	492-536	124	124-414	25
Tjeckien (Czech Republic)	561	526	448	448	448	20
Tyskland (Germany)	721	655-670	470-486		46-76	19
Ungern (Hungary)	454	438	355	355	355	25
Österrike (Austria)	554-587	482-515	397-425	397-425	98-128	20
EU miniminivå (Minimum excise duty EU)	421	359	330	21	21	-

Anm: I Finland och Polen finns ej blyad bensin på marknaden.

Anm: De medlemsstater som den 1 januari 2003 endast tog ut en avgift för uppvärmningsolja får fortsätta med detta (i dag endast Luxemburg). Avgiften uppgår till 10 EURO/1000 liter (Artikel 9.2, Direktiv 2003/96/EC).

Anm: Många länder har fått undantag från miniminivåerna.

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part II, REF 1.033, July 2011

Alkoholskatt

Inom EU är den lägsta normalskattesatsen för spritdrycker 5,50 euro per liter ren alkohol år 2011. Det motsvarar ca 50 kr, vilket kan jämföras med den svenska alkoholskatten på nästan 500 kr per liter. För vin är minimiskatten i EU 0 kr per liter. I 15.17 Tabell jämförs alkoholskatterna på sprit och vin per den 1 juli 2011. För att beräkna den fullständiga skatten ska också mervärdesskatt påföras. Sverige har den högsta skattesatsen på sprit inom EU. När det gäller vin har Sverige lämnat första platsen och ligger nu på en fjärdeplats efter Irland, Finland och Storbritannien. Över hälften av EU-länderna har ingen skatt på vin alls. I dag kan man utan begränsningar införa alkohol för privat bruk från annat EU-land. Kommersiell import är dock alltid skattepliktig.

15.17 Tabell

Alkoholskatter på vin och sprit i EU-länderna, 1 juli 2011, euro per liter

Excise duties on still wine and ethyl alcohol in EU, July 1 2011, EURO per litre

	Vin Wine	Moms % VAT %	Sprit Ethyl alcohol	Moms % VAT %
Belgien (Belgium)	0,47	21,00	17,52	21,00
Bulgarien (Bulgaria)	0,00	20,00	5,62	20,00
Cypern (Cyprus)	0,00	15,00	5,98	15,00
Danmark (Denmark)	0,82-1,23	25,00	20,13	25,00
Estland (Estonia)	0,73	20,00	14,18	20,00
Finland (Finland)	2,83	23,00	39,40	23,00
Frankrike (France)	0,04	19,60	15,14	19,60
Grekland (Greece)	0,00	23,00	24,50	23,00
Irland (Ireland)	2,62-3,81	21,00	31,13	21,00
Italien (Italy)	0,00	20,00	8,00	20,00
Lettland (Latvia)	0,63	22,00	13,24	22,00
Litauen (Lithuania)	0,57	21,00	12,79	21,00
Luxemburg (Luxembourg)	0,00	12/15	10,41	15,00
Malta (Malta)	0,00	18,00	12,50	18,00
Nederländerna (Netherlands)	0,71	19,00	15,04	19,00
Polen (Poland)	0,40	23,00	12,60	23,00
Portugal (Portugal)	0,00	13,00	10,32	23,00
Rumänien (Romania)	0,00	24,00	7,50	24,00
Slovakien (Slovak Republic)	0,00	20,00	10,80	20,00
Slovenien (Slovenia)	0,00	20,00	10,00	20,00
Spanien (Spain)	0,00	18,00	8,30	18,00
Storbritannien (UK)	2,78	20,00	29,41	20,00
Sverige (Sweden)	2,34	25,00	54,39	25,00
Tjeckien (Czech Republic)	0,00	20,00	11,67	20,00
Tyskland (Germany)	0,00	19,00	13,03	19,00
Ungern (Hungary)	0,00	25,00	10,08	25,00
Österrike (Austria)	0,00	20,00	10,00	20,00
EU minimnivå (Minimum excise duty EU)	0,00	-	5,50 / 10,00	-

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part I, REF 1.033, July 2011

³ Council Directive 2011/64/EU of 21 June 2011 on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco

⁴ Det nya direktivet gäller retroaktivt från 1 januari 2011.

handelspriset (för närvarande 57 procent) för cigaretter i den mest populära priskategorin. Förutom dessa två regler finns en kompletterande bestämmelse som säger att de medlemsstater som tar ut en punktskatt på minst 115 euro (för närvarande 101 euro) per 1 000 cigaretter inte behöver uppfylla 60-procentskravet. Några av de nya medlemsländerna tillsammans med Grekland har dock fram till den 31 december 2017 på sig att implementera det nya regelverket.

I Sverige ligger punktskatten på lite drygt 140 euro per 1 000 cigaretter, vilket innebär nästan 56,5 procent av detaljhandelspriset. Cigarettpriiset i Sverige är det fjärde högsta i EU, ca 45 kronor. Högst är priset på Irland där ett paket kostar lite drygt 77 kronor, medan det i Litauen bara kostar ca 20 kronor. Att detaljhandelspriset på cigaretter i Sverige är högt beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga mervärdesskatten.

15.18 Tabell
Tobaksskatt i EU-länderna, 1 juli 2011
Excise duty on tobacco, 1 July 2011

	Styckeskatt, %	Värdeskatt, %	Summa punktskatt, %	Summa skatt inkl. moms, %	Pris per paket, EURO
	Specific excise, %	Ad valorem excise, %	Total excise, %	Total tax, VAT incl, %	Price per packet, EURO
Belgien (<i>Belgium</i>)	7,04	52,41	59,45	76,81	4,53
Bulgarien (<i>Bulgaria</i>)	45,91	23,00	68,91	85,58	2,25
Cypern (<i>Cyprus</i>)	24,46	40,00	64,46	77,54	3,27
Danmark (<i>Denmark</i>)	38,99	21,65	60,64	80,64	4,65
Estland (<i>Estonia</i>)	34,78	33,00	67,78	84,45	2,21
Finland (<i>Finland</i>)	8,10	52,00	60,10	78,80	4,32
Frankrike (<i>France</i>)	7,26	56,99	64,25	80,64	5,40
Grekland (<i>Greece</i>)	12,55	52,45	65,00	83,70	3,13
Irland (<i>Ireland</i>)	42,90	18,25	61,15	78,51	8,47
Italien (<i>Italy</i>)	3,74	54,57	58,31	74,98	4,10
Lettland (<i>Latvia</i>)	31,85	34,00	65,85	83,88	2,21
Litauen (<i>Lithuania</i>)	35,39	25,00	60,39	77,74	2,16
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	9,38	47,84	57,05	70,26	3,60
Malta (<i>Malta</i>)	14,89	47,00	61,89	77,14	3,76
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	57,31	8,59	65,90	87,87	4,73
Polen (<i>Poland</i>)	34,66	31,41	66,07	84,77	2,32
Portugal (<i>Portugal</i>)	35,42	23,00	58,42	77,12	3,45
Rumänien (<i>Romania</i>)	38,20	21,00	59,20	78,55	2,39
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	41,95	23,00	64,95	81,62	2,66
Slovenien (<i>Slovenia</i>)	15,45	45,15	60,60	77,28	2,64
Spanien (<i>Spain</i>)	7,63	57,00	64,63	79,88	3,33
Storbritannien (<i>UK</i>)	56,97	16,50	73,47	90,14	6,27
Sverige (<i>Sweden</i>)	55,49	1,00	56,49	76,49	4,97
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	31,54	28,00	59,54	76,21	2,78
Tyskland (<i>Germany</i>)	39,51	21,94	61,45	79,02	4,60
Ungern (<i>Hungary</i>)	32,20	28,40	56,31	80,60	2,21
Österrike (<i>Austria</i>)	17,95	42,00	59,95	76,62	3,79

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part III, REF 1.033, 1 July 2011

15.7 EU och skattepolitiken

Intresset för jämförelser av skattesystemet i Sverige med andra länders skattesystem har ökat sedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Ett skäl är strävandena inom EU att fördjupa det europeiska samarbetet och underlätta den gemensamma marknadens funktionssätt genom beslut inom olika samhällsområden. Skattepolitiken, som hittills har betraktats som ett område där varje land beslutar om sina egna regler, utgör inget undantag.

15.7.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga

Den fria rörligheten av människor, kapital, varor och tjänster inom EU tvingar medlemsländerna att samarbeta om skattepolitiken. De flesta skattebaser, dvs. vad som är föremål för beskattning i ett land, är mer eller mindre rörliga. Den kanske enda orörliga skattebasen är fast egendom. Indirekt påverkas dock boendekostnaderna och därmed också flyttningsbenägenheten av fastighetsskatten.

Om kapitalbeskattningen eller varubeskattningen i ett visst land är mycket högre än i andra länder, riskerar vi att motsvarande skattebaser flyttar utomlands. Alternativt kommer gränshandeln och smugglingen av låg- eller obeskattade varor från andra länder att öka. Det sistnämnda är redan ett faktum vad gäller alkohol och tobak.

Konkurrensfrågor av olika slag är viktiga i EU. Företag ska kunna konkurrera på lika villkor och delta i upphandlingar av varor och tjänster i alla medlemsländer. Om skillnaderna i skattesystemen är alltför stora, eller om utländska företag gynnas skattemässigt framför inhemska, uppkommer en skattekonkurrens mellan medlemsländerna om företagsetableringar och investeringar.

15.7.2 Skatterna påverkar EU:s budget

Ytterligare ett skäl att jämföra skattesystemen är att delar av dem har betydelse för EU:s budget, som medlemsländerna

gemensamt bidrar till. Medlemsländernas avgiftsbetalningar till EU är att betrakta som skatter. Sveriges nettobetalningar till EU uppgick år 2010 till knappt 17,5 miljarder kronor. Jämfört med år 2009 är det en ökning med nästan 10 miljarder kronor (se 15.19 Tabell). Den stora ökningen av avgiften förklaras av att Sverige 2009 fick stora återbetalningar för tidigare års mervärdesskattebaserade avgifter. Den BNI-baserade avgiften⁵ år 2010 uppgick till ca 24,3 miljarder kronor. Jordbruks- och fiskefonderna stod för den största delen av Sveriges bidrag från EU, ca 10,3 miljarder kronor.

Den momsbaseade avgiften finansierade 10,9 procent av EU:s totala budget 2011 på ca 142 miljarder euro (ca 1 300 miljarder kronor, en siffra som kan jämföras med Sveriges statsbudget på ca 827 miljarder kronor 2011). Momsavgiften beräknas på landets momsbas. Momsbasen består av landets nettointäkter för moms dividerat med en genomsnittlig viktad momsats. Därefter görs vissa korrigeringar för att anpassa momsbasen till EU:s gemensamma momsregler. Avgiften räknas ut med en enhetlig procentsats som motsvarar 0,3 procent av medlemsländernas momsbas.⁶ Den momsbaseade avgiften var länge EU:s viktigaste finansieringskälla, men mot slutet av 1990-talet tog den BNI-baserade avgiften över och är nu den viktigaste finansieringskällan. För 2011 gäller att 74,7 procent av EU:s budget finansieras av den BNI-baserade avgiften. BNI-avgiften baseras på en prognos av medlemslandets bruttonationalinkomst. Avgiften är ett medel för att balansera budgeten och beräknas mot bakgrund av återstående finansieringsbehov. Den enhetliga procentsatsen för BNI-avgiften är för 2011 beräknad till 0,7538 procent av medlemsländernas BNI.⁷

Tullar och avgifter som erläggs i varje medlemsland på import från tredje land, dvs. länder utanför EU, räknas som EU:s egna medel och tillfaller unionen efter avdrag på 25 procent för medlemsländernas administrationskostnader.

⁵ Den reala BNI (bruttonationalinkomsten) inkluderar, till skillnad från BNP, nettofaktorinkomsterna och exporten deflaterad med importprisindex. Detta kan medföra att BNI utvecklas långsammare än BNP.

⁶ Sverige har tillsammans med några andra nettobidragsgivare rabatt på denna avgift och betalar bara 0,1 procent av sin momsbas fram till år 2013.

⁷ Sverige och Nederländerna har rabatt på sin BNI-avgift fram till år 2013.

15.7.3 EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter

Skattereglerna i Sverige och andra länder påverkar beslut om investeringar, konsumtion, sparande och sysselsättning. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag har harmoniserats. EU har t.ex. som vi sett ovan fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

Beslut har också fattats om en ”uppförandekod” för företagsbeskattningen och

om rekommendationer för skatt på sparande. Inom andra beskattningsområden, som skatt på arbete, har EU utfärdat rekommendationer om en minskning av beskattningen. Generellt gäller att medlemsstaternas nationella skattesystem måste vara förenliga med den grundläggande icke-diskrimineringsprincipen i gemensamhetslagstiftningen. Medborgare från en medlemsstat som bor i en annan medlemsstat får inte beskattas enligt mindre gynnsamma skattesatser än landets egna medborgare.

15.19 Tabell

Sveriges avgifter till och bidrag från EU 2006-2010, mnkr

Sweden's fees to and allowances from the EU 2006-2010, MSEK

Avgifter/bidrag Fees/allowances	2006	2007	2008	2009	2010	Förändring 2009/2010
Summa avgifter (Total fees)	25 920	26 635	31 526	19 192	30 407	11 215
BNI-baserad avgift (GNI-based fee)	17 723	17 512	21 960	18 741	24 323	5 582
Momsbaserad avgift (VAT-based fee)	4 227	4 475	4 323	-4 305	1 444	5 749
Tullavgift (Customs duty)	3 539	3 844	4 023	3 803	4 103	300
Storbritannien-avgift (Great Britain fee)	262	379	437	481	349	-132
Sockeravgifter (Sugar fee)*	169	425	783	472	52	-420
Omstrukturering av EU:s sockersektor (Restructuring of EU's sugar sector)					136	136
Summa bidrag m m (Total allowances)	12 441	13 036	11 035	11 682	12 977	1 295
Jordbruks- och fiskefonder (Agricultural and fishing funds)	8 966	9 931	9 088	9 260	10 331	1 071
Socialfonden (Social fund)	1 270	1 633	870	358	1 151	793
Regionalfonden (Regional fund)	1 212	1 130	464	1 315	872	-443
Övriga bidrag (Other allowances)	993	343	613	749	623	-126
Nettobetalingar till EU (Net payments to the EU)	13 479	13 598	20 491	7 510	17 430	9 920

*Ingick tidigare i jordbruksavgiften

Anm: Övriga bidrag inkluderar bidrag till transeuropeiska nätverk.

Källa: Årsredovisning för staten 2010/11:101

Detaljerad innehållsförteckning

DETAILED TABLE OF CONTENTS

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv	17
1.1 Skattesystemets huvuduppgifter.....	17
1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter	17
1.1.2 Stabiliseringspolitiken.....	17
1.1.3 Fördelningspolitiken	17
1.1.4 Allokeringpolitiken	18
1.2 Grundläggande beskattningsprinciper	18
1.2.1 Intresseprincipen.....	19
1.2.2 Skatteförmågeprincipen	19
1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt.....	19
1.2.4 Nominell och real beskattning.....	19
1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter	20
1.3.1 Direkta och indirekta skatter.....	20
1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt	20
1.4 En fördelning av de svenska skatterna.....	20
1.4.1 Direkta skatter på arbete.....	22
1.4.2 Indirekta skatter på arbete	22
1.4.3 Skatter och avgifter	22
1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete.....	22
1.4.5 Olika marginalskattebegrepp några räkneexempel.....	23
1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktor användning.....	24
1.4.7 Direkta skatter på kapital.....	25
1.4.8 Indirekta skatter på kapital	25
1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar.....	25
1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv	26
1.5.1 Från sam- till särbeskattning	26
1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning.....	26
1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet.....	27
1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning	27
1.5.5 1990-91 års skattereform	27
1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen	28
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna	33
2.1 Inledning	33
2.1.1 Skatterna fortsätter att öka sin andel av de totala inkomsterna	34
2.1.2 Konsumtionen fortsatt större än transfereringarna	34
2.1.3 Det finansiella sparandet fortfarande negativt.....	35
2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten.....	36
2.2.1 Skatter i nationalräkenskapssystemet	36
2.2.2 Skattekvoten är fortsatt låg	38
2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål	39
2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd	39
2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2002-2009	42
3 Totala skatter i Sverige	45
3.1 Totala skatterna i Sverige 1 457 miljarder år 2009	45
3.2 Fastställda skatter och betalda skatter.....	46
3.3 Beskattning i tre stationer.....	47
3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen.....	48

4 Skatt på arbete	53
4.1 Historik.....	53
4.2 Skatt på arbete idag.....	54
4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna	55
4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet	55
4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken.....	56
4.3.3 Ca 427 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr	56
4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete.....	59
4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration.....	59
4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år	62
4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad	63
4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete	63
4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 777 miljarder kronor år 2009	63
4.5.2 Avdrag för arbetsresor görs av 937 000 personer	65
4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar.....	67
4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst	68
4.5.5 Grundavdraget är ”puckelformat”	69
4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten	71
4.5.7 Marginalskatt och marginaeffekter	73
4.6 Mer om kommunalskatten	78
4.6.1 Kommunalskatten proportionell.....	78
4.6.2 Utveckling av kommunalskatten.....	78
4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter	80
4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng	80
4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna	80
4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting	80
4.7 Socialavgifter.....	82
4.7.1 Olika former av socialavgifter	82
4.7.2 Underlag och avgiftssatser	83
4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade.....	86
4.8 Beskattning av tjänstegruppliv.....	87
4.9 Andra nedsättningar m.m.....	87
4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent	87
4.9.2 En ny permanent skattereduktion för ”husarbete” – 50 procent	87
4.9.3 Sjöfartsstöd.....	88
5 Skatt på kapital	103
5.1 Historik	103
5.2 Skatt på kapital idag	103
5.3 Tillgångar och skulder	105
5.4 Fastighetsskatt och fastighetsavgift.....	106
5.4.1 Fastställande av taxeringsvärde	106
5.4.2 Fastighetsskatt och fastighetsavgift 25 miljarder år 2009	107
5.4.3 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper	108
5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder	110
5.5.1 Skatt på finansiella kapitalinkomster.....	110
5.5.2 Sammansättningen har ändrats över tiden.....	111
5.5.3 Stora variationer i taxeringsunderlagen över tiden	111
5.5.4 Mer om kapitalvinsterna	113
5.6 Fördelningsprofilen för direkt skatt på kapital.....	116
5.7 Kupongskatt för bosatta i utlandet.....	116
5.8 Avkastningsskatt på indirekt ägande i pensionsfonder m.m.	117
5.9 Stämpelskatt.....	118
5.10 Skattereduktion för privatpersoners gåvor till ideel verksamhet.....	118
5.11 Bolagsskatt	118
5.12 Avskaffade skatter	119
5.12.1 Förmögenhetsskatten	119
5.12.2 Arv- och gåvoskatten.....	119

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror	131
6.1 Inledning	131
6.1.1 Moms och punktskatter	131
6.1.2 Harmonisering inom EU.....	131
6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter	132
6.2 Mervärdesskatt (moms).....	132
6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet	132
6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga.....	133
6.2.3 Omvänd skattskyldighet.....	134
6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder	135
6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning	135
6.2.6 Momsuppbörden.....	136
6.2.7 Redovisning efter skattesats.....	137
6.2.8 Momsuppbörden per bransch.....	138
6.3 Punktskatter	139
6.3.1 Allmänt om punktskatter	139
6.3.2 Energiskatter	141
6.3.3 Andra miljörelaterade skatter	149
6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak.....	149
6.3.5 Fordonsskatter	153
6.3.6 Importskatter.....	157
6.3.7 Skatt på lotterier och spel.....	159
6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm	161
7 Särskilt om företagsbeskattning	163
7.1 Inledning	163
7.2 Grundläggande principer.....	163
7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten	163
7.2.2 Kvittning och rullning	163
7.3 Företagsstrukturen i Sverige	164
7.3.1 Företagens storlek	164
7.3.2 Olika företagsformer	164
7.4 Juridiska personers skatt	166
7.4.1 Förändringar vid skattereformen.....	166
7.4.2 Dubbelbeskattning.....	166
7.4.3 Skatten för juridiska personer 140 miljarder kronor år 2008.....	166
7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet.....	169
7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott.....	170
7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar.....	172
7.5 Fysiska personer som näringsidkare	175
7.5.1 Antalet näringsidkare	175
7.5.2 Redovisat resultat.....	175
7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel	180
7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ	181
7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond	182
7.6 Nyföretagandet i Sverige	182
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet	187
8.1 Inledning	187
8.2 Om inkomststatistik	187
8.3 Den direkta beskattningen av individen	188
8.3.1 Den direkta skatten utgjorde 27 procent av inkomsten 2009.....	188
8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv.....	190
8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999.....	191
8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter.....	192
8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag.....	192
8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare.....	192
8.4.2 Omfördelning mellan generationer	194
8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 530 miljarder	194
8.4.4 Hushållens disponibla inkomst ökade	195

8.5	Inkomstutvecklingen	196
8.5.1	Jämförelser av disponibel inkomst.....	196
8.5.2	Inkomstspridningen har ökat.....	198
8.5.3	Kapitalinkomsternas betydelse har ökat	200
8.5.4	Inkomstutveckling för olika grupper	200
8.5.5	Arbetsinkomsterna har ökat med över 38 procent sedan 1995	203
8.6	Kvinnors och mäns förmögenhet.....	204
8.6.1	Få äger mycket	204
8.6.2	En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007	205
8.6.3	Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten	205
9	Skatteskulder och uppbördsförluster	209
9.1	Inledning	209
9.1.1	Många orsaker till att skatten inte betalas.....	209
9.1.2	Restföring – indrivning – preskribering	209
9.2	Influtna belopp efter åtgärd.....	210
9.3	Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning	210
9.4	Skuldbalansen	213
9.4.1	Skatteskulderna ca 35 miljarder	213
9.4.2	Gamla fordringar är osäkra fordringar.....	214
9.5	Antal med skatteskulder	215
10	Fel och fusk	219
10.1	Inledning	219
10.2	Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.	219
10.2.1	Olika begrepp	219
10.2.2	Direkta och indirekta metoder	219
10.3	Svartarbetets omfattning	221
10.3.1	Inledning	221
10.3.2	Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete	221
10.3.3	Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster.....	221
10.3.4	Svenskarnas attityder till svartarbete	222
10.3.5	Omfattningen på svartarbetet.....	223
10.3.6	Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor	223
10.3.7	Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor	224
10.3.8	Allt svartarbete har inte kunnat påvisas	228
10.3.9	Monetära skattningar av den dolda ekonomin	228
10.4	Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar	229
10.4.1	Kontrollavgifter minskar fel och fusk.....	229
10.4.2	Skattefelet i aktieförsäljningar	229
10.4.3	Kapitalplaceringar utomlands	230
10.5	Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek	230
11	Skattekontroll och skattebrott	237
11.1	Inledning	237
11.2	Skatteverkets kontroll.....	237
11.2.1	Omfattande material att kontrollera	237
11.2.2	Många deklARATIONER ändras vid skattekontrollen	238
11.2.3	Antalet skatterevisioner har minskat	241
11.2.4	Inriktning/utfall av skatterevisionerna	242
11.2.5	Skattekontrollens effekter.....	243
11.3	Om hot och tvång i skatteutredningen	244
11.3.1	Förelägganden och viten.....	244
11.3.2	Tvångsåtgärder och betalningssäkring.....	244
11.3.3	Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor	245
11.4	Administrativa sanktioner	245
11.4.1	Skattetillägg.....	245
11.4.2	Förseningsavgifter.....	250
11.5	Skattebrott m.m.	252
11.5.1	Skattebrottslagen	252

11.5.2	Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet.....	252
11.5.3	Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott	252
11.5.4	Skatteverket biträder i brottsutredningar.....	254
11.5.5	Domar	255
11.5.6	Fängelsestraffen för skattebrott	257
11.5.7	Skattebrottslingen.....	257
11.6	Borgenärsbrott och näringsförbud.....	258
12 Attityder till skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll		263
12.1	Inledning	263
12.2	Medborgarnas attityder	263
12.2.1	Skattesystemet	263
12.2.2	Förutsättningar att göra rätt.....	264
12.2.3	Skattefusk.....	265
12.2.4	Skatteverkets kontroll.....	267
12.2.5	Förtroendet för Skatteverket.....	267
12.3	Företagens attityder.....	267
12.3.1	Skattesystemet	267
12.3.2	Förutsättningar att göra rätt.....	268
12.3.3	Skattefusk.....	269
12.3.4	Skatteverkets kontroll.....	269
12.3.5	Förtroendet för Skatteverket.....	270
13 Administration av skattesystemet		273
13.1	Inledning	273
13.2	Den politiska nivån	273
13.3	Skatteadministrationen.....	273
13.3.1	Skatteverket och exekutionsväsendet	273
13.3.2	Tullverket	277
13.3.3	Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter	277
13.3.4	Övriga myndigheter.....	277
13.4	Rättsväsendet och skatterna	278
13.4.1	Överklaganden	278
13.4.2	Skattebrott.....	278
13.5	Vad kostar skatteadministrationen?	278
14 Skatternas historia under 1900-talet		283
14.1	Inledning	283
14.2	Utgångsläget.....	283
14.2.1	Skattesystemet	283
14.2.2	Skatteadministrationen	284
14.3	Perioden 1900-1950.....	284
14.3.1	Skattesystemet	284
14.3.2	Skatteadministrationen.....	286
14.4	Perioden 1950-1975.....	286
14.4.1	Skattesystemet	286
14.4.2	Skatteadministrationen	287
14.5	Perioden efter 1975	289
14.5.1	Skattesystemet	289
14.5.2	Skatteadministrationen	289
15 Svenska skatter i internationell jämförelse		295
15.1	Inledning	295
15.2	Jämförelser av BNP	295
15.3	Skattekvoten.....	298
15.3.1	Skattekvoten inget entydigt mått	298
15.3.2	Skattekvotens sammansättning.....	302
15.3.3	Nedbrytning av skattekvoten.....	304

15.4	Skatt på arbete	306
15.4.1	Olika definitioner och regelsystem	306
15.4.2	Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala.....	306
15.4.3	Sänkta marginalskatter i Sverige.....	308
15.5	Skatt på kapital	310
15.5.1	Rörliga skattebaser	310
15.5.2	Internationella jämförelser är svåra att göra.....	310
15.5.3	Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen	311
15.6	Skatt på varor och tjänster	312
15.6.1	Samarbete inom EU.....	312
15.6.2	Momsen har stor betydelse för handeln inom EU	312
15.6.3	Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler.....	313
15.7	EU och skattepolitiken	317
15.7.1	Skattebaserna mer eller mindre rörliga	317
15.7.2	Skatterna påverkar EU:s budget	317
15.7.3	EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter	318

Sakordsregister

A

acciser	130
administration	273
administrationskostnader	278, 317
aktiebolag	165, 168
aktieförsäljning, oredovisad	229
aktiv näringsverksamhet	175
alkoholförsäljning	150
alkoholskatt	149, 315
allmän energiskatt	141
allmän löneavgift	84
allmänna avdrag	64
allmänna egenavgifter	54, 85
allmän pensionsavgift	82
allmänpreventiv effekt	243
allokeringspolitik	18
anslagsutgifter	276
antal anställda	164, 275
antal företag	165
arbetade timmar	55, 56
arbetsgivaravgifter	54, 82
arbetsgivare	63
arbetsinkomst	203
arbetsinkomst, odeklarerad	221
arvs- och gåvoskatt	119
avgift	22
avgifter, regional nedsättning	86
avskrivning	173

B

barnomsorgsavgift	76
beskattning, av förbrukning	50
beskattning, av hushållens inkomster	49
beskattning, av konsumtion	50
beskattning, i hushållsledet	47
beskattning, i konsumtionsledet	47
beskattning, i produktionsledet	47
betalningssäkring	244
BNP-volyminde	295, 297
bodelning	275
bodelningshandlingar	275
bokföringsbrott	258
bolagsskatt	104, 118, 166, 168, 312
bostadsbidrag	73, 76
bostadsstöd	192
brottsanmälan	252
brottsbalken	259
bruttoinkomst	195
bruttonationalprodukt (BNP)	33
bruttonationalprodukten, BNP	295

C

cigaretter	152, 316
------------	----------

D

deklaration, elektronisk	59
deklarationer, antal	238
deklarera	265, 269
delägare i handelsbolag	177
destinationsprincipen	134, 140
direkta skatter	20, 22, 25, 47, 187, 188, 192, 304
direkt beskattning	188
direkt beskattning, individer	310
disponibel inkomst	188, 306, 308
dold arbetsinkomst	223
dubbelbeskattning	166, 312

E

effektskatt på kärnkraftsreaktorer	144
egenavgifter	54, 82
egendomsbeskattning	190
Ekobrottsmyndigheten	254
ekonomisk förening	165
ekvivalensskala	196
elcertifikat	147
energianvändning	144
energiskatt	141
energitillförsel	144
enskild firma	165
enskild näringsidkare	176
enskild näringsverksamhet	175
EU, bidrag och avgifter	318
Eurovinjettsystemet	155
EU-skatter	46
exekutionsväsendet	288
expansionsmedel	180

F

familjeenhet	187
farebrott	252
fastighetsskatt	106, 188
finansiellt sparande	35
fordon, antal	156
fordonsskatt	153
fördelningseffekter	48
fördelningspolitik	17
fördjupad kontroll	238
föreläggande	244

företagsstruktur	164
förhandsbesked	278
förmögenhet	187
förmögenhetsfördelning	204
förmögenhetsskatt	103, 119, 188, 310
förseningsavgift	250
förtidspension	194
förtroende	267, 270
förundersökning	254
förvärvsinkomst	56, 90
förvärvsinkomster för anställda	56
förvärvsinkomster för företagare	56
förvärvsinkomst, sammansättning	64
förvärvsskatt	134
fullgörandekostnader	278

G

gemenskapsinterna förvärv	132
generalindex	126
Gini-koefficient	196
gäldenär	215
grundavdrag	69
grundkontroll	238
grundskatt	283

H

handelsbolag	165, 175
harmoniserade skatter	131, 140
hushållens finansiella tillgångar	111
hushållstjänster	87
huvudbrott	255
huvudpåföljd	255

I

importskatter	157
indirekta skatter	20, 22, 25, 47, 131
individualpreventiv effekt	243
inkomst av kapital	110
inkomstfördelning	187, 199
inkomstskatt, betalningsmönster	62
inkomstskatt, kommunal	54, 78
inkomstskatt, kommunal/statlig	188
inkomstskatt, statlig	54
inkomstskatt, statlig, skiktgräns	74, 92, 93, 94
inkomstspridning	196
inkomststruktur	192
internationella jämförelser	295, 310
intresseprincipen	19

J

jobbskatteavdrag	72, 188
jordbrukstullar och sockeravgifter	157
juridisk person	164

K

kapitalplacering, oredovisad	230
kapitalskatt	104

kapitalvinst	194
koldioxidskatt	141
kommunala sektorn	306
kommunalekonomisk utjämning	80
kommunal skattesats	95
koncernbidrag	173
konkursutveckling	211
konsumtionsskatt	22
konsumtionsutgifter	34
kontrolluppgift	61
kosthushåll	187
kronofogden	209, 210, 213, 214, 215
kupongskatt	116
Kyotoprotokollet	147

L

lagföringsstatistik	252
låneförbud	253

M

marginaleffekt	23, 192, 309
marginaleffekt, inkomstprövade system	76
marginaleffekt, utbytesgraden	77
marginalskatt	23, 73, 191, 308
marginalskattebegrepp	73
mervärdesskatt	132
mikroföretag	233
miljörelaterade skatter	149, 304
moms	132

N

nationalräkenskaperna	223
naturaförmåner, sociala	42
naturgrusskatt	149
nettoförmögenhet	204
nominell beskattning	19
näringsförbud	259
nyföretagande	182

O

OECD	295
offentlig sektor, inkomster	35
offentlig sektor, utgifter	35
omfördelning, Gini-koefficient	48
omfördelningseffekt	194
omprövning	278
omsättning	165, 172
omvänd skattskyldighet	134
optimal beskattning	18
oredovisad företagarkomst	10
oredovisad löneinkomst	10
oriktig uppgift	246

P

passiv näringsverksamhet	175
pension	195
pensionsfonder, avkastningsskatt på	117
pensionssparande	67, 95

periodiseringsfond	173, 182
PPP-köpkraftsparitetstal	295
preskribering	209
progressiv	190
punktskatt	131, 139, 286

R

real beskattning	19
realisationsvinst	310
reserveringar	173, 182
resor till och från arbetet	65
restföring	209, 210
restföringsår	214
rikskronofogden	276
Riksskatteverket	288
räntefördelning	181
ROT-avdrag	87
rörelseintäkter	172
rörelsekostnader	172

S

sambeskattning	26
samhällstjänst	256
sammanboende	202
sammanlagd förmögenhet	204
sjöfartsstöd	87, 88
sjuk- och aktivitetsersättning	194
skatt	22
skatteadministration	273
skatteadministrationen	284
skattebaser	27
skattebrottsenhet	254
skattebrottslagen	252
skattebrottsling	257
skattefel	10, 219
skattefelets storlek	230
Skattefelskarta	232
skatteförmågeprincipen	19
skattefusk	12, 219, 269
skatteintäkter, kassamässiga	46
skatteintäkter, periodiserade	46
skatteintäkter totalt, översikt	45
skattekil	23
skattekonkurrens	317
skattekonto	63
skattekontroll	237
skattekontroll, belopp	239
skattekontrollens effekter	243
skattekvot	38, 46, 287, 298
skattekvot, nedbrytning	304
skattekvot, sammansättning	302
skattemässiga justeringar	174
skatteobjekt	20
skattereduktion	187, 188
skatteregioner	274
skatterepresentant	140
skatterevisioner	241
skatteskuld	212, 213
skattesubjekt	20
skattesystemet	12, 263, 267

skattetillägg	245
skattetillägg, antal beslut	246
skattetillägg, belopp	247
skattetillägg, procentsatser	249
skattetillägg, regeländringar	246
skatteundandragande	219
skatteunderlag, taxeringsmässigt	111
skatt på alkohol	149
skatt, på arbete	46
skatt på energi	141
skatt på fordon	153
skatt på import	157
skatt på kapital	310
skatt, på kapital	46
skatt på naturgrus	149
skatt på reavinst	310
skatt på tobak	149, 152
skatt på varor	302, 312
skatt, på varor och tjänster	46
skatt på arbete	53
skatt vid olika inkomstnivåer	68
skiktgräns	191
skuldbalans	213
skuldräntor	188
snus	152
socialavgifter	82
socialavgifter, ändamål	84
socialförsäkringsavgifter	34
socialförsäkringssektor	33
socialförsäkringssektorn	305
särbeskattning	308
särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	157
särskild löneskatt	54, 82, 85
stabiliseringspolitik	17
statlig inkomstskatt	71
statsbudget (SB)	36
stämpelskatt	118
strafföreläggande	256
studielån, återbetalning av	76
suspensionsordningen	140
svartarbete	224
svart ekonomi	229
svartköp, av varor	227
svavelskatt	141

T

taxeringsorganisationen	287
taxeringsvärde	109
tjänstegruppliv, beskattning av	87
tobaksskatt	149, 152, 315
transfereringar	34
tullmedel	157
Tullverket	277
tvångsåtgärder	244

U

underskott	163, 169, 175, 178
underskottsavdrag	175
uppbörd av skatt	286

uppbördsförlust	209, 210
upplagshavare	140
utsläppsrättshandel	147

V

varumottagare	140
villkorlig dom	256
vite	244
vägavgifter	155

Å

åklagarväsendet	254
-----------------	-----

Ä

äktenskapsförord,	275
äktenskapsregistret	275
ändringsfrekvens	239
ärvdabalken	275

Ö

överklagande	278
överskott	169, 175, 178